

ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

ဂန္ထာရမ္မ အဖွင့်

☞ ဓာတုကထာပကရဏံ၊ ဓာတုကထာကျမ်းကို၊ ဒေသေန္တော၊ ဟောတော်မူသော။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ယသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ဒေသေသိ၊ ဟောတော်မူပြီ။ တံ သမယံ၊ ဓာတုကထာကျမ်းကို ဟောတော်မူရာ ထိုအခါကို။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှါ။ အဋ္ဌာရသဟိတိအာဒိ၊ အဋ္ဌာရသဟိ အစရှိသော စကားရပ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။ ဝါ၊ တနည်း။ ဝိဘင်္ဂါနန္တရံ၊ ဝိဘင်းကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌။ ဒေသိတဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ပကရဏဿ၊ ကျမ်း၏။ ဓာတုကထာဘာဝံ၊ ဓာတုကထာကျမ်း၏အဖြစ်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ (အဋ္ဌာရသဟိတိအာဒိ သင်္ဂဟကာရော အာဟ။)

တတ္ထ၊ ထိုအဋ္ဌာရသဟိ အစရှိသော စကားရပ်၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော။) ဗလဝိဓမ္မေန ဝိသယာတိက္ကမနဝသေန၊ မာရ်နတ်၏ အစွမ်းသတ္တိကို ပယ်ဖျောက်နှိပ်နင်းခြင်း၊ မာရ်နတ်၏ နယ်ပယ်ဖြစ်သော ကာမဓာတ်ကို လွန်မြောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဘဉ္စိတ-၌ အဘိန္နဝိသေသန စပ်။) ဒေဝပုတ္တမာရဿ၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်၏၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ (ဘဉ္စိတတ္ထာ-၌ စပ်။) အပ္ပဝတ္တိကရဏဝသေန၊ ကိုယ်တော်၏ သန္တာန်၌ နောက်ထပ် မဖြစ်အောင် ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကိလေသာဘိသင်္ခါရမာရနံ၊ ကိလေသမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ် တို့၏၎င်း။ ဝါ၊ တို့ကို၎င်း။ သမုဒယပဟာနုပရိညာဝသေန၊ ခန္ဓမာရ်၊ မစ္စုမာရ်တို့၏ အကြောင်းသမုဒယကို ပယ်ခြင်း၊ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ခန္ဓမာရဿ၊ ခန္ဓမာရ်၏၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ မစ္စုမာရဿ စ၊ မစ္စုမာရ်၏၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ ဗောဓိမူလေ ဧဝ၊ ဗောဓိပင်၏အနီးအောက်၌ပင်။ ဘဉ္စိတတ္ထာ၊ ဖျက်ဆီးတော်မူအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်

၁။ ဗလဝိဓမ္မေန (ဧပ) ဘဉ္စိတတ္ထာ။ ။ဤအဖွင့်၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ဆောင်ပုဒ်ကို ကဗျည်းဘာသာဋီကာ ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိ-သုတ်အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

၂၇၀

ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

ကြောင့်။ (မာရဘဉ္ဇနောတိ ထောမိတော-၌ စပ်။) ပရူပနိဿယရဟိတံ၊ သူတပါးတည်းဟူသော အမှီမှ ကင်းသည်လည်းဖြစ်သော။ နိရတိသယံ၊ အသာအလွန်လည်း မရှိသော။ တံ ဘဉ္ဇနံ၊ ထိုဖျက်ဆီးတော်မူခြင်းကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။ ဘဂဝါ ဧဝ၊ ကိုသော။ မာရဘဉ္ဇနောကိ၊ မာရဘဉ္ဇန ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ထောမိတော၊ ချီးမွမ်းအပ်ပြီ။ [ဘဂဝါ ဧဝ-၌ ဧဝ-ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝကတို့ကို ကန့်။]

တတ္ထ၊ ထိုဂါထာစကားရပ်၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) (ယောဘဂဝါ) မာရေ၊ ဒေဝပုတ္တ စသည်အပြား ငါးပါးသော မာရ်တို့ကို။ အဘဉ္ဇေသိ၊ ဖျက်ဆီးတော်မူပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော ဘဂဝါ) မာရဘဉ္ဇနော၊ မာရဘဉ္ဇန မည်တော်မူ၏။ ဝါ၊ တနည်း။ တေဿ၊ ဤမြတ်စွာဘုရား၏။ မာရဘဉ္ဇနံ၊ ဒေဝပုတ္တ စသည်အပြား ငါးပါးသော မာရ်တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်။ (အတ္ထံ။) ပရရာဇာဒိဘဉ္ဇနံ၊ တပါးသော ရန်သူမင်း အစရှိသည်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်။ န၊ မရှိ။ (ဣတိ မာရဘဉ္ဇနော၊ မည်တော်မူ၏။) [န ပရရာဇာဒိဘဉ္ဇနံ-သည် မာရဘဉ္ဇနံ-ပုဒ်၏ အညတ္တာပေါဟန နည်းအားဖြင့် ရအပ်သော အနက်တည်း။ အညတ္တာပေါဟန၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ သဒ္ဓေါပလက္ခဏာဒီဟိ-စသော (၁၀၂)ဂါထာ၌ ရှုပါ။]

ဆောင်ပုဒ်ကား။ ။ဘုန်းတော်ထိန်လျှမ်း၊ ကျွန်းထိပ်ပန်းကား၊ အစွမ်းနှိပ်နင်း၊ နယ်ပယ်တွင်းမှ၊ လွတ်ကင်းထွက်ငြား၊ မာရ်နတ်သားတည်း၊ ထပ်ပွားအသစ်၊ မဖြစ်နိုင်စေ၊ ကိလေ-ဘိသင်၊ မာရ်နှစ်အင်လောင်း၊ အကြောင်းသမုဒယ၊ ပယ်ချပိုင်ပိုင်၊ သိနိုင်သမှု၊ ခန့်-မစွဲဟု၊ နှစ်ခုမာရ်နှင်၊ ပေါင်း ငါးအင်ကို၊ ပင်ဗောဓိမင်း၊ အောင်မြေတွင်း၌၊ မကြွင်း ကုန်စင်၊ အောင်ပွဲယင်သည်...မြတ်ရှင်ဇီန တွဲတော်ဘုရား။

၁။ ပရူပ (ပေ) သယံ။ ။ပရူပနိဿယရဟိတံ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သာဝကတို့၏ မာရဘဉ္ဇနကို ကန့်သည်။ သာဝကတို့၏ မာရဘဉ္ဇနမှာ မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော တပါးသော မှီရာရှိသေး၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ မာရဘဉ္ဇနကား တပါးသော မှီရာ မရှိတော့။ နိရတိသယံ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သာဝကတို့နှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ မာရဘဉ္ဇနကို ကန့်သည်။ သာဝကတို့နှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ ဖျက်ဆီးပုံ၌ မိမိတက်သာလွန်သော မာရဘဉ္ဇန ရှိသေး၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ ဖျက်ဆီးပုံမှာ မိမိထက် သာလွန်သော မာရဘဉ္ဇန မရှိတော့။

(ယော ဘဂဝါ) မဟာဝိက္ကန္တော^၁၊ မကြောက်မရွံ့ နောက်မတွန့်ပဲ ရဲဝံ့ ဆက်ဆက် ကြီးစွာ တိုးတက်တော်မူ၏။ မဟာဝီရိယော^၂၊ ကြီးကျယ်များမြတ် ချီးမွမ်းအပ်သော ဝီရိယရှိတော်မူ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော ဘဂဝါ) မဟာဝီရော၊ မဟာဝီရ မည်တော်မူ၏။

ခန္ဓာဒယော၊ ခန္ဓာ အစရှိကုန်သော။ အရဏန္တာ၊ အရဏ အဆုံးရှိကုန် သော။ ဓမ္မာ၊ တရားတို့သည်။ (ဤ ဓာတုကထာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့သည်။) သဘာဝဋ္ဌေန၊ သဘော၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဓာတုယော၊ ဓာတုတို့ မည်၏။ ဝါ၊ တနည်း။ (ခန္ဓာဒယော အရဏန္တာ ဓမ္မာ) အဘိဓမ္မကထာဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ အဘိဓမ္မကထာ၏ တည်ရာ၏ အဖြစ်ဟူသော

၁။ မဟာဝိက္ကန္တော။ ။မဟာဝီရောကို “မဟာဝိက္ကန္တော”ဟု ပဌမဖွင့်၏။ ဝီရနှင့် ဝိက္ကန္တသည် ပရိယာယ်တည်း။ ပြုသုရဝီရာ တု ဝိက္ကန္တော။ အဘိဓာန်။ (၃၈၀)။ ဝိက္ကန္တ-၌ ဝိ+ကမ္၊ တ-ပစ္စည်း၊ ဝိက္ကမတံ၊ အထူးအားဖြင့် ရွှေ့သို့ တိုးတက်တတ်၏။ (ဘယ်အခါမှ နောက်မဆုတ်တတ်။) ဣတိ ဝိက္ကန္တော။ ဤ ဝိဂြိုဟ်နှင့် အညီ နောက်မဆုတ်ပဲ ရွှေ့သို့သာ တိုးတက်သွ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ရဲရင့်သော ပုဂ္ဂိုလ် ပင်တည်း။ “မဟန္တော+ဝိက္ကန္တော မဟာဝိက္ကန္တော”ဟု ကမ္မဓာရည်းပြ။

၂။ မဟာဝီရိယော။ ။ဝီရဿ၊ ရဲရင့်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ဝီရိယံ၊ ရာ။ “မဟန္တ+ဝီရိယံ ယဿာတံ မဟာဝီရိယော” ဟု ဗဟုဗွိဟိ-ပြု။ ဤဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ဝီရိယသည် ဝီရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ တည်း။ ဝီရိယရုံမှ ဝီရ(ရဲရင့်သူ)ဖြစ်နိုင်၏။ ဝရိယ မရွလျှင် ပျော့ညညပုဂ္ဂိုလ်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝီရ-ကို ဝီရိယ-ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် ဝရသဒ္ဓါ၏ သဒ္ဓပဝတ္တန်မိတ ဖြစ်သော အကြောင်းကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိက္ကန္တ ဝီရိယ အဖွင့် ၂-မျိုး လုံးပင် ဝီရ၏ မရိယာယ်အဖွင့်နှင့် အကြောင်းကို ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။ ပြရသဒ္ဓဿ ပရိယာယဉ္စ ဟေတုဉ္စ ဒဿေတုံ မဟာဝိက္ကန္တောတံအာဒိမာဟု။-မရပြ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဤအဖွင့် ၂-မျိုးသည် တမျိုးနှင့်တမျိုး မတူသော်လည်း မဟာ- ဝီရောကို ၂-နည်း ဖွင့်ခြင်း မဟုတ်။ ဒုတိယအဖွင့်သည် ရဲရင့်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်သောကြောင့် ပဌမအဖွင့်၏ အထောက်အကူသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စ-သဒ္ဓါ မပါပဲ “မဟာဝိက္ကန္တော မဟာဝီရိယော”ဟု တဆက်တည်း ဖွင့်သည်ဟု မှတ်ပါ။

မဟာဝီရိယ ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း (၁) ပရိပုဏ္ဏဝီရိယ ပါရမီတာယ၊ ဝီရိယပါရမီ တော်က ပြည့်နေသည့်အတွက် ဝီရိယတွေ များပြားခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၂) စတုရင်- သမန္တာဂတ ဝီရိယာဓိဋ္ဌာနေန၊ တရားဖြစ်မည့်နေရာဝယ် တငပလ္လင်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေတော် မူရာအခါ၌ (က) အရိုး (ခ) အကြော (ဂ) အရေ ဤ ၃-ထွေသာ ကျန်ပစေ၊ (ဃ) အသားအသွေးတွေ ခြောက်သွားစေကာမူ ဤတငပလ္လင်မှ မထတော့အံ့-ဟု ဝီရိယမြဲမြံ ဇွဲသန်သန် ဓိဋ္ဌာနတောမူခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (၃) အနုညသာဓာရဏ စတုဋ္ဌိစ သမ္ပပ္ပဓာနသမ္ပတ္တိယာ၊ အခြား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါသာဝကတို့ထက် သာလွန်သော သမ္ပပ္ပဓာန်လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းကြောင့်၎င်းတည်း။-အနုဋီကာ။

အနက်ကြောင့်။ (ဓာတုယော၊ တို့မည်၏။) ဣတိ၊ ကတွာ၊ ဤအနက်ကိုပြု၍။
တေသံ၊ ထိုခန္ဓာအစ အရဏ အဆုံးရှိသော သဘောတရားတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။
ကထနတော၊ ဟောတော်မူအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣမဿ ပကရဏဿ၊
ဤကျမ်း၏။ ဓာတုကထာတိ၊ ဓာတုကထာ ဟူသော။ အဓိဝစနံ၊ အမည်သည်။
(ဟောတိ။)

စ၊ ဆက်။ အညေသု၊ ဤကျမ်းမှ အခြားကုန်သော။ ပကရဏေသု၊
ဓမ္မသင်္ဂဏီ အစရှိသော ကျမ်းတို့၌။ တေ သဘာဝါ၊ ခန္ဓာ အစ အရဏ အဆုံး
ရှိသော ထိုသဘောတရားတို့ကို။ ယဒိပိ ကထိတာ၊ အကယ်၍ မူလည်း
ဟောတော်မူအပ်ပါလေကုန်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် အခြားကျမ်းတို့၌ ထိုသဘော
တရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကျမ်း၌။
(သာတိသယံ ကထနံ-၌ စပ်။) သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ တေသံ၊ ထို

၁။ ဓာတုကထာတိ အဓိဝစနံ။ ဓာတုသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ကို ဟော၏။
ထို့ကြောင့် “ဓာတ်သဘော” ဟု တွဲ၍ပြောလေ့
ရှိကြသည်။ “ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ကုသလ၊ အကုသလ၊ အဗျာကတမှ စ၍
သရဏာဓမ္မာ အရဏာဓမ္မာ” ဟု လာသော တရားတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ ဝါ
မဟုတ်ကြ။ ဓာတ်သဘောတို့မျှသာတည်း။ ဤကျမ်းသည် ထို ဓာတ်သဘော တရား
တို့ကို ဟောတော်မူရာဖြစ်သောကြောင့် “ဓာတုကထာ” ဟူသော အမည်ကို ရသည်။
[ကထိယန္တိ ဧတ္ထ ဧတယာတိ ကထာ၊ ဓာတုနံ-ဓာတ်သဘောတို့ကို+ကထာ ဓာတု-
ကထာ။ (တနည်း) ကထနံ ကထာ(ဟောတော်မူခြင်း)။ ဓာတုနံ+ကထာ ဧတ္တာတိ
ဓာတုကထာ၊ ဓာတ်သဘောတို့ကို ဟောခြင်းရှိရာကျမ်း။]

တနည်း။ ဓာတု၌ ဓာ-ဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ခန္ဓာအစ
ရှိသော တရားတို့သည် မိမိတို့ကို အမှီပြု၍ အဘိဓမ္မကထာဖြစ်ရသောကြောင့် မိမိ
တို့ကို မှီသော အဘိဓမ္မကထာကို ဆောင်ထားရာရောက်၏။ ထိုသို့ ဆောင်ထား
နိုင်လျှင် အဘိဓမ္မကထာ၏ တည်ရာလည်း ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိဓမ္မကထာ-
ဓိဋ္ဌာနေန ဝါ” ဟု တနည်းဖွင့်သည်။ ဤနည်း၌လည်း ဝိဂြိုဟ်မှာ ရှေ့အတိုင်းပင်တည်း။
“ဓာတုနံ၊ အဘိဓမ္မကထာကို ဆောင်ထားနိုင်သော ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့၏။
ဝါ၊ တို့ကို။ ကထာ၊ ဟောရာ ဟောကြောင်း ကျမ်းတည်း။ ဓာတုကထာ၊ ကျမ်း” ဟု
အနက်ပေးပါ။ [“ဓာတုနံ+ကထာ ဧတ္ထ” ဟု အခြားနည်းလည်းပြု။]

၂။ ယဒိပိ (ပေ) ဇေနာမကံ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ စသော အခြား ကျမ်းတို့၌လည်း
သဘာဝဓမ္မ တို့ကို ဟောတော် မူအပ်သည်
မဟုတ်ပါလော။ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤကျမ်းသည်သာ ဓာတုကထာအမည်
ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယဒိပိ” စသည်ကို မိန့်။ အခြား ကျမ်းတို့၌
ဤသဘာဝဓမ္မတို့ကို ဟောအပ်ပါကုန်သော်လည်း ဤကျမ်း၌ ဝဋ္ဋ-ပါးသော နယ
တို့တွင် တပါး တပါးသော နယ၌ ထိုအလုံးစုံသော သဘာဝဓမ္မတို့ကို ဟောတော်မူ
အပ်သည့်အတွက် အလွန်အကဲနှင့်တကွ ဟောရာဖြစ်သောကြောင့် အဘိသယနည်း
အားဖြင့် ဤကျမ်းသည်သာ ဓာတုကထာ အမည်ရနိုင်ပါသည် ဟူလို။

ခန္ဓာအစ အရဏအဆုံးရှိသော သဘောတရားတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ (ကထိတတ္တာ ကထနံ-တို့၌ စပ်။) သင်္ဂဟာသင်္ဂဟာဒိသု၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိကုန်သော။ [အာဒိ-ဖြင့် ဆင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ စသည်ကို ယူ။] စုဒ္ဓသသု၊ ၁၄-ပါး ကုန်သော။ နယေသု၊ နယတို့တွင်။ ဧကေကသ္မိံ၊ တပါး တပါးသော နယ၌။ ကထိတတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာတိသယံ၊ အလွန်အကဲနှင့်တကွဖြစ်သော။ ကထနံ၊ ဟောတော်မူခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အလွန်အကဲနှင့်တကွ ဟောတော်မူခြင်းရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣဒမေဝ၊ ဤကျမ်းသည်သာ။ ဝေဒနာမကံ၊ ဤသို့ ဓာတုကထာ အမည်ရှိသည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်၏။ အညတ္တ၊ ဤကျမ်းမှ အခြားသော ကျမ်းတို့၌။ ဧကဒေသကထနမေဝ၊ တစိတ်တဒေသကို ဟောတော်မူခြင်း ကိုသာ။ (ဘဂဝတာ) ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဝါ၊ တနည်း။ ခန္ဓာယတနဓာတုဟိ၊ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ ခန္ဓာဒိနံ၊ ခန္ဓာ အစရှိကုန်သော။ အရဏန္တာနံ၊ အရဏ အဆုံးရှိကုန်သော တရားတို့၏။ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟာဒယော၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိကုန်သော။

၁။ သာတိသယံ။ သဟ+အတိသယေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာတိသယံ (ကထနံ)။ “အတိသယ”ဟူသည် ဆန်းကြယ်ခြင်း၊ လွန်ကဲခြင်းအားဖြင့် ၎င်း၊ မကြွင်းမကျန်ခြင်းအားဖြင့်၎င်း ဒေသနာ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အခြား ဒေသနာ တို့ထက် ထူးခြားခြင်းတည်း။ [သာတိသယန္တိ သင်္ဂဟေသံ၊ ဝိစိတ္တာတိရေကဝသေန အနဝသေသတော စ ဒေသနာယ ပဝတ္တတ္တာ။-အနုဋီကာ။]

၂။ ဧကဒေသ (ပေ) ကတံ။ ဤဝါကျ၌ လွယ်ကူအောင် ဒဠိဝါကျ ကြံ၍ နိဿယအနက်ပေးလိုက်သည်။ ဤအလို တူတဲကို ပရိသမာပန နိပါတ်ဟု ခွတ်ပါ။ တနည်း-“ကသ္မာ ဧတ္ထ တေသံ သဗ္ဗေသံ သာတိသယံ ကထနံ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍ “ဟိ ယသ္မာ (ပေ) ကတံ၊ ဣတိ တသ္မာ ဧတ္ထ (ပေ) သာတိသယံ ကထနံ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု ရှေ့ဝါကျသို့ ထည့်၍ ဝိသဇ္ဇနဝါကျ ထည့်ပါ။ [နောက်၌လည်း ဤသို့ချည်း ၂-နည်း ပေးနိုင်သည်။]

၃။ ခန္ဓာယတန ဓာတုဟိ ဝါ။ ရှေးနည်း၌ ခန္ဓာ အစ အရဏ အဆုံးရှိသော သဘောတရားတို့ကို၎င်း၊ အဘိဓမ္မကထာ၏ တည်ရာဖြစ်သော ဓာတ်တရားတို့ကို၎င်း ယူရသောကြောင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီ စသော အခြား ကျမ်းတို့နှင့် ရောနှောဆက်ဆံနေရကား ထိုသို့ မယူပဲ “ဓာတု”အရ အထင် ရှဦး အားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သော ဓာတ်တရားတို့ကိုသာ ယူရသောနည်းကို ပြလို၍ “ခန္ဓာယတန ဓာတုဟိ ဝါ”ဟု တနည်းမဲန့်သည်။ ဤနည်း၌ “ဓာတုဟိ ခန္ဓေဟိ ခြိဟာယတနေဟိ”စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ၊ အာယတနတို့ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသော် လည်း ဓာတ်တို့က မဟာဝိသယ ဖြစ်သောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် “ဓာတု-ကထာ”ဟူသော အမည်ကို ဆိုရပေမည်-ဟူလျှံ။

နယာ၊ နယတို့ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (ဈပက္ခန္ဓော ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ ကတိဟာယတနေဟိ ကတိဟိ စာတုဟိ သင်္ဂဟော စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။) ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထိုခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့တွင်။ မဟာဝိသယာနံ၊ ကျယ်သော အရာရှိကုန်သော။ ဓာတုနံ၊ ဓာတ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ ဓာတုဟိ၊ ဓာတ်တို့ဖြင့်။ ကထာ၊ ခန္ဓာ အစ အရဏအဆုံးရှိသော တရားတို့ကို ဟောရာတည်း။ ဓာတုတထာ၊ ရာ။ ဣတိ ဝေ၊ ဤသို့။ အဿ၊ ထိုကျမ်း၏။ နာမံ၊ ဓာတုကထာ ဟူသော အမည်ကို။ (သင်္ဂတိကာရေဟိ) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။

ဒ္ဓိဓာ၊ သင်္ခတ၊ အသင်္ခတ အားဖြင့် ၂-ပါးအပြား၎င်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) တိဓာ၊ ကာမဓာတ် ရူပဓာတ် အရူပဓာတ် အားဖြင့် ၃-ပါး အပြား၎င်း။ ဆဓာ၊ ပထဝီ စသော ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး၊ ဝိညာဏဓာတ်၊ အာကာသဓာတ် အားဖြင့် ၆-ပါး အပြား၎င်း။ အဋ္ဌာရသဓာ၊ စက္ခုဓာတ် စသော တဆယ့် ရှစ်ပါး အပြား၎င်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အနေကဓာ၊ တပါးမက များသော အပြားအားဖြင့်။ ဓာတုဘေဒံ၊ ဓာတ်အပြားကို။ ပကာသေသိ၊ ထင်ရှား ပြတော်မူပြီ။ [“ပကာသေတိ၊ ထင်ရှားပြတော်မူ၏”ဟု ဝတ္ထုမာန်ဖြင့် ရှိလျှင် ကောင်းမည် ထင်သည်။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဓာတုဘေဒပ္ပကာသနော၊ ဓာတုဘေဒပ္ပကာသန မည်တော်မူ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဣတိမပါလျှင် ကောင်းမည် ထင်သည်။]

တဿတ္ထန္တိ၊ ကား။ တဿာ ဓာတုကထာယ၊ ထိုဓာတုကထာ၏။ အတ္ထံ၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ (ဒီပယိသာမိ-၌ စပ်။) အကာရေ၊ အတ္ထံ ၌ အ-အက္ခရာ ကြောင့်။ အာကာရဿ၊ တဿာ-၌ အာ-အက္ခရာ၏။ လောပေါ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ဝါ၊ တနည်း။ ယံ ဓာတုကထန္တိ ဧတ္ထံ၊ ၌။ ပကရဏန္တိ၊ ပကရဏံ ဟူသော။ ဝစနသေသော၊ သဒ္ဓါကြွင်းသည်။ ဝါ၊ ကြွင်းကျန်သော သဒ္ဓါသည်။ (ဟောတိ။) (ကသွာ၊ နည်း။) သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ၊ ၇-ပါး သော ကျမ်းတို့၏။ (ပဝတ္တတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့ကို။ ကမေန၊ အစဉ် အားဖြင့်။ ဝဏ္ဏနာယ၊ ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ၏။ ပဝတ္တတ္တာ၊

၁။ မဟာဝိသယဖြစ်ပုံ။ ။ ဓာတ်တို့သည် ပုဒ်အရေအတွက်အားဖြင့် များသော ကြောင့် အထူးအပြားရှိတိုင်းသို့ လိုက်နိုင် ပါဝင် နိုင်၏။ ခန္ဓာ၊ အာယတနတို့က ပုဒ်အရေအတွက် နည်းသောကြောင့် အပြား ရှိသလောက် မလိုက်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်တို့ကိုသာ “မဟာဝိသယ”ဟု ဆိုရသည်။ [မဟန္တော ပဘေဒါနုဂတော ဝိသယော ဧတာသန္တိ မဟာဝိသယာ (ဓာတုယော)။ အနုဋီကာ။]

ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတို့ကို ဖွင့်ရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် ဌာနအားလျော်စွာ ပကရဏံ ဟူသော ပါဠိကို ထည့်နိုင်သည် ဟူလို၊] ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဝါ၊ ဌာနအားလျော်စွာ ပကရဏံ ဟူသော ဝစနသေသကို ထည့်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။) တေန၊ ထို ပကရဏသဒ္ဓါနှင့်။ ယောဇနံ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကတော၊ ပြု၍။ တဿ ပကရဏဿ၊ ထိုကျမ်း၏။ အတ္ထံ၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ တဿတ္ထံ၊ ထိုကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ (ဒီပယိဿာမိ-၌ စပ်။) ဣတိ၊ သို့။ အကာရလောပေါ ဝါ၊ တဿ-၌ အ-အက္ခရာ၏ ကျေခြင်းကိုသော်လည်း (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

တန္တိ၊ တံ-ဟူသည်ကား။ တံ ဒီပနံ၊ ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှား ပြကြောင်း စကားကို။ သုဏာထ၊ နာယုကြကုန်လော့။ ဝါ၊ တနည်း။ တံ အတ္ထံ၊ ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ တံဒီပနဝစနသဝနေန၊ ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြကြောင်းစကားကို နာယုခြင်းအားဖြင့်။ ဥပဓာရေထ၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သား ကြကုန်လော့။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အနက်။ သမာဟိတာတိ၊ ကား။ နာနာကိစ္စေဟိ၊ အထူးထူးသော ကိစ္စတို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်။ အဝိက္ခိတ္တ- စိတ္တာ၊ အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော စိတ်မရှိကုန်သည်။ ဝါ၊ မပျံ့လွင့်ကုန်သည်။ (ဟုတော သုဏာထ။) ဝါ၊ တနည်း။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ စိတ္တော၊ စိတ်၌။ အာဟိတာ၊ သွင်းထားကုန်သည်။ (ဟုတော သုဏာထ။) ဣတိ အတ္ထော။ [ဤအဖွင့်၏ အဓိပ္ပါယ်များကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဂန္ထာရမ္မဝဏ္ဏနာ၊ ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

၁-မာတိကာ အဖွင့်

၁-နယမာတိကာ အဖွင့်

၁။ ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမ္မ တပါး စောကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ တေဿ ပကရဏဿ၊ ဤ ဓာတုကထာကျမ်း၏။ ပုရိစ္ဆေဒေါ၊ အပိုင်းအခြားသည်။ ကော၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ ဤကားအမေးစာည်း။ သော၊ ထိုဤကျမ်း၏ အပိုင်းအခြားကို။ ဣဓ၊ ဤကျမ်း၏အစဉ်။ န ဝတ္ထဗ္ဗော၊ မဆိုထိုက်။ ဝါ၊ ဆိုဖွယ်မလို။ အဋ္ဌသာလိနိယံ၊ ဤ။ ပကရဏပရိစ္ဆေဒေါ၊ ကျမ်း၏ အပိုင်း အခြားကို။ (မယာ) ဝုတ္တော ဧဝံ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ (ဆိုခဲ့ပြီးသည်သာ)။ ဣတိ၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဒသေန္တော၊ ပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စုဒ္ဓသဝိဓေန ဝိဘတ္တန္တိ ဝုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ တေဟိ၊ ဤ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ ခန္ဓာဒီနံ၊ ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒေသနာ၊ ဟောရာ ဟောကြောင်း ဒေသနာတော်ကို။ နိယတိ၊ ဆောင်ပြအပ်၏။ ပဝတ္ထိယတိ၊ ဖြစ်စေအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ခန္ဓာဒီ ဒေသနာကို ဆောင်ပြ အပ်ကြောင်း၊ ဖြစ်စေအပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တေ၊ ထို သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစရှိသော အပြားတို့ သည်။) နယာ၊ နယတို့ မည်၏။ ဝါ၊ တနည်း။ တေတိ ပကာရေဟိ၊ ဤ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ ခန္ဓာဒယော ဧဝံ၊ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကိုပင်။ နိယန္တိ၊ ဆောင်ပြအပ်ကုန်၏။ ဉယန္တိ၊ သိအပ် ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကိုပင် ဆောင်ပြ အပ်ကြောင်း၊ သိအပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တေ၊ ထို သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစ

၁။ ခန္ဓာဒီနံ (ပေ) နယာ။ ■ [တေဟိတိ သင်္ဂဟာဒိပ္ပကာရေဟိ။ - အနု။]
 ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓေန (ပေ) သင်္ဂဟိတော
 (ပေ) စတူဟိ ခန္ဓေဟိ (ပေ) အသင်္ဂဟိတော၊ ဤသို့ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်
 သစ္စာ ဣန္ဒြေ စသည်တို့၏ ဒေသနာတော်ကို သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ အစရှိသော အပြား
 တို့ဖြင့် ဖြစ်စေရ၏။ ထို ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် သစ္စာ အစရှိသည်တို့ကို ဤ သင်္ဂဟ၊
 အသင်္ဂဟ စသော အပြားတို့ဖြင့် (ခန္ဓာပေါင်းမည်မျှဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ရ၏ စသည်
 ဖြင့်) သိရ၏။ ထိုသို့ ဒေသနာတော်ကို ဖြစ်စေအပ်ကြောင်း၊ ခန္ဓာ စသည်တို့ကို သိအပ်
 ကြောင်း အပြားတို့ကို “နယ”ဟု ခေါ်ရသည်။

ရှိသော အပြားတို့သည်။) နယာ၊ နယတို့ မည်၏။ နယာနံ၊^၁ ခန္ဓာဒိဒေသနာ ကို ဆောင်ပြ အပ်ကြောင်း၊ ဖြစ်စေ အပ်ကြောင်း ဖြစ်သော သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစရှိသော အပြားတို့၏။ မာတိကာ၊ မာတိကာတည်း။ ဝါ၊ ခေါင်းစဉ်တည်း။ ဥဒ္ဓေသော၊ ဥဒ္ဓေသတည်း။ ဝါ၊ အကျဉ်း ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော စကားတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (နယမာတိကာ၊ နယမာတိကာ မည်၏။ ဝါ၊ တနည်း။ နယာ ဝေ၊^၂ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို ဆောင်အပ် ကြောင်း သိအပ်ကြောင်း ဖြစ်သော သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစရှိသော အပြားတို့သည်ပင်။ မာတိကာ၊ တည်း။ ဝါ၊ တည်း။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ နယမာတိကာ၊ မည်၏။)

ဧတေသံ ပဒါနံ မူလဘူတတ္တာတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိ- တဗ္ဗော။) မူလမာတိကာတိ၊ မူလမာတိကာဟူ၍။ ဝတ္ထုဗ္ဗာနံ၊ ဆိုထိုက်ကုန် သော။ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟာဒီနံ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိကုန်သော။ စုဒ္ဓသန္ဓံ၊ တဆယ့်လေးပါးကုန်သော။ ပဒါနံ၊ ပဒတို့၏။ (ဘူတတ္တာ ဝယ် တ္ထ-ပစ္စည်း ဌံ စပ်ရသော တ္ထ-သမ္ပန် တည်း။) ဝါ၊ ထို့ကို။ (ဝိဘဇန-၌ စပ်။) ခန္ဓာဒိ- မေဓဝိဘဇနဿ၊ ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို အကျယ် ဝေဖန်ရာ ဝေဖန် ကြောင်း ဖြစ်သော။ ဣမဿ ပကရဏဿ၊ ဤ ဓာတုကထာကျမ်း၏။ (မူလ- ဘူတ နိဿယဘူတ-တို့၌စပ်။) မူလဘူတတ္တာ၊ မူလဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နိဿယဘူတတ္တာ၊ မှီရာဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (“မူလမာတိကာတိ ဝတ္ထု ဝဇ္ဇတိ”ဟု အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို ထည့်၍စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

၁။ နယာနံ မာတိကာ။ ။နယနှင့် မာတိကာကို သမာသ်တွဲရာဝယ် “နယာနံ မာတိကာ”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ် တွဲရာ၌ “နယ” အရ နိဒ္ဓေသ၌ ပြအပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ (ပေ) သင်္ဂဟိတော (ပေ) အသင်္ဂဟိတော- စသည်၌ ပါသော သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ စသော အကျယ် ၁၄-ပါး အပြားကို ယူ၍ “မာတိကာ”အရ သင်္ဂဟော၊ အသင်္ဂဟော စသော အကျဉ်း ဥဒ္ဓေသ ကို ယူပါ။ ဤသို့ ယူမှ နယာနံ နှင့် မာတိကာ-ပုဒ်တို့ အနက်အရ ကွဲသော တပျူရိသ်သမာသ် ဖြစ်နိုင် သည်။ [ဤ ပဌမ သမာသ်တွဲပုံသည် နယာ ၏ ပဌမအနက်နှင့် လျော်၏။]

၂။ နယာ ဝေ ဝါ မာတိကာ။ ။ဤ၌ ဝေ ဖြင့် ဒေသနာကို ကန့်။ “နယ” အရလည်း “သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော”စသော အကျဉ်းဥဒ္ဓေသဖြစ်သော တဆယ့်လေးပါးသော အပြားကို ယူပါ။ ဤသို့ယူမှ နယနှင့် မာတိကာတို့ အနက်အရ တူသော ကမ္မဓာရဲသမာသ် ဖြစ်နိုင်သည်။ [နယာ ဝေ ဥဒ္ဓိသိယမာနာ - အကျဉ်း ပြအပ်ဆဲ ဖြစ်ကုန်သော နယ တို့သည်ပင်၊ မာတိကာ နယမာတိကာ။ - အနူ။ ဤ ဒုတိယ သမာသ်တွဲပုံသည် နယာ ၏ ဒုတိယ အနက်နှင့် လျော်၏။]

၂-အဗ္ဗန္တရမာတိကာ အဖွင့်

၂။ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိအာဒိဟိ၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ရူပက္ခန္ဓာဒိ-
 ပဒါနိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို။ (တဂဝတာ) ဒဿိတာနိ၊ ပြတော်မူ
 အပ်ကုန်ပြီ။ ပဉ္စက္ခန္ဓာဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာ စသော ခန္ဓာငါးပါးကိုပြတော်မူသည်။
 (ပေ) ဗာဝိသတိန္ဒြိယာနိဖြင့် စက္ခုဇ္ဈေ စသော ဣဇ္ဈေ ၂၂-ပါးကိုပြတော်
 မူသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“သင်္ချာ ရှိသည့်အတိုင်း အရေအတွက်ကို ပြတော်
 မူအပ်ပြီ”ဟုလို။] စ၊ ဆက်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝစနေန၊^၁ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ သဒ္ဓါဖြင့်။
 (ပါဠိတော်၌လာသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-သဒ္ဓါဖြင့်။) ဒွါဒသသု၊ ၁၂-ပါး
 ကုန်သော။ ယေသု အင်္ဂေသု၊ အကြင် အင်္ဂါတို့၌။ ပစ္စေကံ၊ အသီး အသီး။
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသဒ္ဓေါ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသဒ္ဓါသည်။ ဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ တဒတ္တာနိ၊
 ထို ၁၂-ပါးအင်္ဂါဟူသော အနက်ရှိကုန်သော။ ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ ပဒါနိ၊
 အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို။ ဒဿိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 တထာဒဿိတာနံ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြတော်မူအပ်
 ကုန်သော။ တေသံ(ခန္ဓာဒိနံ)၊ ထိုခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ရင်း။ သရူပေ-
 နေဝ၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်ပင်။ ဒဿိတာနံ၊ ပြတော်မူအပ်ကုန်သော။
 ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိကုန်သော။ ပဒါနံ စ၊ ပုဒ်တို့၏ရင်း။ ဖဿော
 ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စိတ္တံ အဓိမောက္ခော မနသိကာရောဟု သရုပ်ဖော်၍
 ပြတော်မူအပ်ကုန်သော ၇-ပုဒ်တို့ကို ဆိုသည်။] ဝသေန၊ အပြားအားဖြင့်။
 ပဉ္စ (ပေ) ပဒသတေနာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။

တတ္ထ၊ ထို ပဉ္စဝိသာခိကေန ပဒသတေန ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌။
 ဣဓ၊ ဤ ဓာတုကထာ ပါဠိတော်၌။ ဝိဘတ္တာနံ၊ ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီး

၁။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝစနေန (ပေ) ဒဿိတာနိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ပဋိစ္စသမုပ္ပါ-
 ဒေါ”ဟူသောပါ၍ ပဉ္စက္ခန္ဓာ
 စသည်တို့ကဲ့သို့ သင်္ချာမပါ။ သို့သော် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသဒ္ဓါသည် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ
 စသော အင်္ဂါ ၁၂-ပါးတို့၌ ဖြစ်ရကား ထို အဝိဇ္ဇာ စသော အနက်ကို ဟောပြသည့်
 ၁၂-ပါးသော ပုဒ်တို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-သဒ္ဓါဖြင့် ပြတော်မူအပ်ပြီ-ဟု မှတ်ပါ။

၂။ တထာဒဿိတာနံ။ ။“ဖဿော ဝေဒနာ”စသည်တို့ကဲ့သို့ သရုပ် မဖော်ပဲ
 “ပဉ္စက္ခန္ဓာ”စသည်ဖြင့် ဂဏန်းအကျဉ်းမျှကို ခွဲခြား
 ဝေဖန်သောအားဖြင့် ပြအပ်သည်ကို “တထာဒဿိတာ”ဟု ဆိုသည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ
 အရ၌လည်း “ဒွါဒသသု အင်္ဂေသု ဝတ္တတိ”ဟု ဂဏန်းအကျဉ်းကို ဋီကာဆရာ ပြခဲ့
 သည်။ [တထာ ဒဿိတာနန္တိ ဂဏနုဒ္ဓေသဝိဘာဂမဇ္ဈေန-သရုပ်ကို ထုတ်မပြပဲ ပဉ္စ-
 စသော ဂဏန်းအကျဉ်းမျှကို ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းမျှဖြင့်၊ ဒဿိတာနံ-အနု။]

ကုန်သော။ ကမ္မုပပတ္တိကာမဘဝါဒီနံ^၁။ ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ကာမဘဝ အစရှိသော ဘဝတို့၏။ ဘာဝနဘာဝနဘာဝေန၊ ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်၊ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်။ ဘဝေ၊ ဘဝ၌။ (အန္တောဂဓတာ)ဝိယ၊ အတွင်းဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့။ ဇရာမရဏဿ၊ ဇရာမရဏ၏။ ဝိသုံ၊ သီးခြား (ဇရာ တခြား မရဏ တခြား)။ အင်္ဂဘာဝေန၊ အင်္ဂါ၏အဖြစ်ဖြင့်။ (အနိဋ္ဌတ္တံ)ဝိယ၊ အလိုမရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့။ (တဏှာ၊ ထို့အတူ။) သောကာဒီနံ^၂၊ သောက အစရှိသော ငါးပုဒ်တို့၏။ ဝိသုံ၊ သီးခြား။ (ဇရာ မရဏမှ သီးခြား)။ အင်္ဂဘာဝေန၊ ဖြင့်။ အနိဋ္ဌတ္တာ(စ)၊ အလိုမရှိအပ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ တန္တိဒါနဒုက္ခဘာဝေန စ၊ ထို ဇရာ မရဏ ဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသော ဒုက္ခတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဇရာ မရဏေ၊ ဇရာ မရဏ၌။ အန္တောဂဓတာယ၊ အတွင်းဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏။ ဒွါဒသပဒတာ၊ ၁၂-ပါးသော ပုဒ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ၏။

၁။ ကမ္မု (ဇေ)ဘဝေ ဝိယ။ ။ဘဝအရ “ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ”ဟု ရှေးဦးစွာ ၂-မျိုးခွဲ၍၎င်း၊ ဥပပတ္တိဘဝ၏လည်း “ကာမဘဝ ရူပဘဝ”စသောအားဖြင့် ၉-မျိုးခွဲ၍၎င်း၊ ဤ ဓာတုကထာပါဠိတော်၌ အကျယ် ဝေဖန်တော်မူသည်။ [“နိဒ္ဒေသ”ပါဠိတော်၌ ကြည့်ပါ။] ထိုတွင် ကမ္မဘဝသည် ဥပပတ္တိ စသော ဘဝတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်(ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) “ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ဘဝေါ”ဟု၎င်း၊ ဥပပတ္တိ စသော အကျိုးတို့ကိုကား “ဘဝတိ၊ ကံကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ ဣတိ ဘဝေါ”ဟု၎င်း အနုဋီကာ၌ ဝစနတ္ထ ပြု၏။ ထိုတွင် ကမ္မဘဝ ဟူသော အကြောင်းဘဝကို ရည်ရွယ်၍ “ဘာဝန ဘာဝေန၊ ဖြစ်စေတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဟု၎င်း၊ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ကာမဘဝ စသော အကျိုးဘဝတို့ကို ရည်ရွယ်၍ “ဘဝနဘာဝေန၊ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဟု၎င်း” ဆိုသည်။ ဤ အလုံးစုံသော ဘဝတို့သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ ၁၂-ပါးတွင် “ဘဝ”အရ၌ အတွင်း ဝင်ကြ၊ ပါဝင်ကြရသောကြောင့် “ဘဝ”တခုတည်းအဖြစ်ဖြင့်သာ ယူရသည်။

၂။ သောကာဒီနံ (ဇေ) ဇရာမရဏေ။ ။ဇရာနှင့် မရဏကို အင်္ဂါတပါးစီခွဲ၍ အင်္ဂါ ၂-ပါး ယူဖို့ရန် အလိုမရှိအပ် သကဲ့သို့ သောက စသည်တို့ကိုလည်း ဇရာ၊ မရဏမှခွဲ၍ သီးခြားအင်္ဂါအဖြစ်ကို အလို မရှိအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထို ဇရာ မရဏ အရင်းခံရှိသော ဒုက္ခဖြစ်သောကြောင့်၎င်း သောက စသည်တို့ကို ဇရာ မရဏ၌ သွင်း၍ ယူရသည်။ ဤသို့ ဘဝအမျိုးမျိုးကို ဘဝ တခု၌ သွင်း၍ ယူရခြင်း၊ သောက စသည်တို့ကို ဇရာ မရဏ၌ သွင်း၍ ယူရခြင်းကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ ၁၂-ပုဒ်သာ ရှိတော့သည်ဟု မှတ်ပါ။

၁၀။ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤအဗ္ဘန္တရမာတိကာ၌။ [မရ-၌ကား ဧတ္ထာတိ
 တေသ္မိံ ပဉ္စဝိသာမိကေန ပဒသတေန-ဟု ခွဲ၍ ကရောဇ္ဇော-ကိုလည်း
 အဋ္ဌကထာစရိယော-ဟု သရုပ်ဖော်လေသည်။] ပါဠိယံ၊ ပါဠိတော်၌။ ဘိန္နိတော၊
 ခွဲ၍။ အဝိသဇ္ဇိတာနမ္ပိ၊ ဖြေတော် မမူအပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။
 သတိပဋ္ဌာနာဒိနံ၊ သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့ကို။ ဘိန္နိတော၊ စတ္တာရော
 စသည်ဖြင့် ခွဲ၍။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းကို။ ကရောဇ္ဇော၊ ပြုတော်မူသောမြတ်စွာ
 ဘုရားသည်။ တေသ္မိံ၊ ထို သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ (ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗုတံ-၌
 ဖော်။) ဘိန္နိတောပိ၊ ခွဲ၍လည်း။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗုတံ၊ ဖြေဆိုထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။
 ဒသေတိ၊ ပြုတော်မူ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

နယမာတိကာဒိကာ ၂၊ နယမာတိကာ အစရှိကုန်သော။ လက္ခဏမာတိ-
 ကန္တာ၊ လက္ခဏမာတိကာ အဆုံးရှိကုန်သော။ မာတိကာ၊ မာတိကာ ၄-ရပ်
 တို့သည်။ ပကရဏန္တရသဘာရဏတာယ၊ ဓာတုကထာကျမ်းမှ တပါးသော
 ဓမ္မသင်္ဂဏီ စသော ကျမ်းတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်း မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ဓာတုကထာယ၊ ဓာတုကထာကျမ်း၏။ မာတိကာ နာမ၊ မာတိကာ မည်၏။
 တဿာ၊ ထိုဓာတုကထာမာတိကာ၏။ အဗ္ဘန္တရေ၊ အတွင်း၌။ ဝုတ္တော၊
 ဟောတော်မူအပ်သော။ ဝိဘဗိတဗ္ဗာနံ၊ အကျယ် ဝေဖန်ထိုက်ကုန်သော
 ခန္ဓာအစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ ဥဇ္ဈေသော၊ အကျဉ်းညွှန်ပြကြောင်း စကား

၁။ ဧတ္ထ-စ (ပေ) ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ပါဠိတော်၌ ဖြေဆိုတော်မူသောအခါ သတိ-
 ပဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့ကို ၄-ပါး စသည်ဖြင့်
 ခွဲ၍ ဖြေတော်မူပုံ သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန်-စသည်ဖြင့် သတိပဋ္ဌာန် တပေါင်းတည်း၊
 သမ္မပ္ပဓာန် တပေါင်းတည်း စသည်ဖြင့် ဖြေတော်မူ၏။ ဤအဗ္ဘန္တရမာတိကာ၌ကား
 စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ၊ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ စသည်ဖြင့် ခွဲ၍ ယူတော်မူ၏။ ထိုသို့
 ခွဲ၍ ယူတော်မူခြင်းကို ပြုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုသတိပဋ္ဌာန် အစရှိသည်
 တို့ကို “ကာယာနူပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဧကေန ခန္ဓေန” စသည်ဖြင့် ခွဲ၍လည်း ဖြေတော်
 မူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူ၏ဟု သိပါ။

၂။ နယမာတိကာ (ပေ) အာဒိမာဟ။ ။ဤစကားသည် အယဉ်္စိ စသော
 အဋ္ဌကထာ၏ ကျမ်းတက် စကား
 တည်း။ ထိုသို့ ကျမ်းတက်ဖြစ်သော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မှာ ပေါ်လွင်၏။ ပါဠိတော်၌
 နယမာတိကာ (ပေ) လက္ခဏမာတိကာ ဟူသော ဤမာတိကာ ၄-ရပ်သည်
 ဓာတုကထာကျမ်းနှင့်သာ ဆိုင်သော မာတိကာများတည်း။ ထိုမာတိကာ ၄-ရပ်၏
 အတွင်း၌ “ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒွါဓသာယတနာနိ” စသော မာတိကာလည်း ပါဝင်သော
 ကြောင့် ပဉ္စက္ခန္ဓာ စသော ဤမာတိကာကို “အဗ္ဘန္တရမာတိကာ”ဟု ခေါ်ရသည်။
 [အဗ္ဘန္တရေ-ဓာတုကထာမာတိကာ ၄-ပါး၏အတွင်း၌+ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သော
 (ပါဝင်သော)+မာတိကာ-တည်း။ အဗ္ဘန္တရမာတိကာ-ကား။]

အဖွင့်]

၅-အဗ္ဗန္တရမာတိကာ အဖွင့်

၂၉၉

ရပ်သည်။ (“ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒွါဒသာယတနာနိ” အစရှိသော စကားရပ်သည်။) အဗ္ဗန္တရမာတိကာ နာမ၊ အဗ္ဗန္တရမာတိကာ မည်၏။ ဝါ၊ ဓာတုကထာ မာတိကာ ၄-ရပ်၏ အတွင်း၌ ဟောတော်မူအပ်သော မာတိကာ မည်၏။ ဣတိ (ဣမံ အတ္ထံ)၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ ပကာသေန္နော၊ ထင်ရှား ပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အယဉ္ဇိတိအာဒိံ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟာ တတ္ထ၊ ထို အယဉ္ဇိ အစရှိသော စကားရပ်၌။ ဧဝံ အဝတ္ထာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ သဗ္ဗာပိ (ပေ) မာတိကာတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ ဤမာတိကာကို။ ဓာတုကထာ- မာတိကတော၊ ဓာတုကထာမာတိကာ ၄-ရပ်မှ။ ဗဟိဒ္ဓါ၊ အပ၌။ ဝုတ္တာ ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ အဝတ္ထာ၊ ဟောတော်မမူပဲ။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

စ၊ ဆက်။ ဓာတုကထာယ အဗ္ဗန္တရေယေဝါတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ (အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၌ စပ်။) ဓာတုကထာမာတိကာယ၊ ဓာတုကထာမာတိကာ ၄-ရပ်၏။ အဗ္ဗန္တရေယေဝ၊ အတွင်း၌သာ။ (ဌပိတတ္တာ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဟိ၊ မှန်။ တဒါဝေဏိကမာတိကာအဗ္ဗန္တရေ၊ ထို ဓာတုကထာ၏ သီးခြားဖြစ်သော မာတိကာ ၄-ရပ်၏ အတွင်း၌။ ဌပိတာ၊ ထားအပ်သော မာတိကာကို။ တသံသယေဝ၊ ထိုမာတိကာ ၄-ရပ်၏သာ။ အဗ္ဗန္တရေ၊ အတွင်း၌။ ဌပိတာတိ၊ ထားအပ်သော မာတိကာ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

၁။ ဧဝံ အဝတ္ထာ။ “သဗ္ဗာပိ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဓာတုကထာယ မာတိကာ” ဟူသော စကားသည် ဓာတုကထာကျမ်း၌ လာသော မာတိကာ ဖြစ်သော်လည်း ဓာတုကထာမာတိကာ ၄-ရပ်၏ အပြင်ဘက်၌ ဟောတော်မူအပ်၏။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ စသော မာတိကာကိုကား ထိုမာတိကာ ၄-ရပ်၏အပြင်ဘက်၌ ဟောတော် မူအပ်။ ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်သည်ကို “ဧဝံ အဝတ္ထာ” ဟု ဆိုသည်။

၅။ ဓာတုကထာယ အဗ္ဗန္တရေယေဝ။ “ဓာတုကထာယ-ကို “ဓာတုကထာ- မာတိကာယ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ပါသော “ဓာတုကထာယ” ဖြင့် ဓာတုကထာ တကျမ်းလုံးကို မယူပဲ ကေဒေယျူပစာရအားဖြင့် ဓာတုကထာ မာတိကာ ၄-ပါးကိုသာ ယူပါ-ဟူလို။ တဒါဝေဏိက-စသော စကားသည် ရှေ့စကားကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိကရုဏတည်း။ [ဤနည်း၌ “အတွင်း+အပြင်” ဟူသည့် ဓာတုကထာ၌လာသော မာတိကာ ၄-ပါး၏ အတွင်းဟု၎င်း၊ အပြင်ဟု၎င်း မှတ်ပါ။]

၃၀၀

ဓာတုကထာ မူလဒီကာ နိဿယ

[၁-မာတိကာ

အထဝါ^၁၊ ထို့ပြင် တနည်းကား။ ဧဝံ အဝတ္ထာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) သဗ္ဗာပိ (ပေ) မာတိကာတိ ဧတေန ဝစနေန၊ ဟူသော ဤစကားဖြင့်။ ဓာတုကထာတော၊ ဓာတုကထာကျမ်းမှ။ ဗဟိဘူတာ၊ အပ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ကုသလာဗိအရဏန္တာ၊ ကုသလာဓမ္မာ အစ အရဏာဓမ္မာ အဆုံးရှိသော။ မာတိကာ၊ မာတိကာကို။ ပကရဏန္တရဂတာ၊ တပါးသော၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌ဖြစ်သော မာတိကာဟူ၍။ ဝုတ္တာ ယထာ၊ မိန့်တော်မူအပ် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ အဝတ္ထာ၊ မိန့်တော်မူပဲ။ (အပ္ပန္နရမာတိကာတိ ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။ စ၊ ဆက်။ ဓာတုကထာယ အပ္ပန္နရေယေ- ဝါတိ (တ္ထေ)၊ ၌။ ဣမဿ ပကရဏဿ၊ ဤဓာတုကထာကျမ်း၏။ အပ္ပန္နရေ ဧဝံ၊ အတွင်း၌သာ။ သရူပတော၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် (ပဉ္စက္ခန္ဓာ စသော သရုပ်သကောင်အားဖြင့်)။ ဒသေတော၊ ပြ၍။ ဥပိတတ္တာ၊ ထားတော် မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အပ္ပန္နရမာတိကာတိ ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

သဗ္ဗဿ၊ အလုံးစုံသော။ အဘိဓမ္မဿ၊ အဘိဓမ္မာ၏ (အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်း လုံး၏)။ မာတိကာယ၊ မာတိကာဖြင့် (ကုသလာဓမ္မာ အစရှိသော ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌ လာသော မာတိကာဖြင့်)။ အသင်္ဂဟိတတ္တာ၊ မသိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာ စသည်ကို မသိမ်းယူနိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ အတုက်။ ပိကိဏ္ဍဘာဝေန၊ အသီးအသီး ရောပြွမ်းနေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပကိဏ္ဍကတာ၊ ပကိဏ္ဍက၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၁။ အထ ဝါ။ ။ “သဗ္ဗာပိ (ပေ) ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဓာတုကထာယ” ဟူသော စကား သည်လည်း ဓာတုကထာကျမ်း၏ မာတိကာတမျိုးကို ပြောဆို သော စကားပင်တည်း။ (ဓာတုကထာကျမ်း၌လာသော မာတိကာပင်တည်း” ဟုလို။) ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗာပိ (ပေ) ဝုတ္တာ” ဟူသော စကားကို မချီးမွမ်းလိုသောကြောင့် အထ ဝါ စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား “သဗ္ဗာပိ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဓာတုကထာယ မာတိကာ” ဟူသော စကားဖြင့် ဓာတုကထာကျမ်းမှ တပါးသော ဓမ္မသင်္ဂဏီဟူသော ကျမ်းတပါး၌ ပါသော မာတိကာဟု မိန့်တော်မူ၏။ ဤသို့မိန့်တော်မူပဲ ဓာတုကထာ ကျမ်း၏ အတွင်း၌သာ ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့် ပဉ္စက္ခန္ဓာ စသည်ကို “အပ္ပန္နရ မာတိကာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဤနည်း၌ ဓာတုကထာကျမ်း၏ အပြင်ပကို “ဗဟိရ” ဟု၎င်း၊ ဓာတုကထာကျမ်း၏ အတွင်းကို “အပ္ပန္နရ” ဟု၎င်း ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [အပ္ပန္နရ-ဓာတုကထာကျမ်း၏ အတွင်း၌+ဝုတ္တာ+မာတိကာ အပ္ပန္နရမာတိကာ။]

၂။ ပကိဏ္ဍကမာတိကာ။ ။ “ကုသလာဓမ္မာ (ပေ) အရဏာဓမ္မာ” စသော ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်၌ လာသော မာတိကာသည် အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းလုံး၏ မာတိကာ ဖြစ်၏။ [ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော် တိုင်အောင် ထို မာတိကာပုဒ်တို့ကို ဟောတော်မူပုံကို သတိပြုပါ။] ဤ ပဉ္စက္ခန္ဓာ စသော မာတိကာ

အဖွင့်

၃-နယမုခ မာတိကာ အဖွင့်

၃၀၁

၃-နယမုခမာတိကာ အဖွင့်

၃။ နယာနံ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိသော ၁၄-ပါးသော နယတို့၏။ ပဝတ္ထိဒွါရဘူတာ၊ ဒေသနာတော် တည်းဟူသော ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟာ (ပေ) သဟယောဂိဓမ္မာ ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ကြောင်း သဘောရှိကုန်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်၊ မယှဉ်လေ့ရှိကုန်၊ တကယှဉ်လေ့ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော ရှိကုန်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည်။ နယမုခါနိ၊ နယမုခတို့မည်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တေသံ၊ ထို နယမုခ အမည်ရသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် နာမက္ခန္ဓာတို့၏။ ဥဒ္ဓေသော၊ အကျဉ်းညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်သည်။ နယမုခမာတိကာ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တနည်း) ဟိ(ယသွာ)၊ ကြောင့်။ စုဒ္ဓသပိ ၊ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော အစရှိသော ၁၄-ပါးသော နယတို့သည်

ပုဒ်တို့သည် တို့အဘိဓမ္မာ ၇-ကျပ်းလုံးနှင့်ဆိုင်သော မာတိကာတွင် သရုပ်သကောင် အားဖြင့် မသိမ်းယူအပ်။ [“ကေ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ” စသည်ဖြင့် ဆက်သွယ်၍ကား ယူထား ပါ၏-ဟူလို။] ဤသို့ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဟမာတိကာ၌ မသိမ်းယူပဲ ပဉ္စက္ခန္ဓာကို ခန္ဓဝိတင်း၌ “ပဉ္စက္ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓာ (ပေ) ပိညာဏက္ခန္ဓာ”ဟု မာတိကာ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ခွ၊ဒသာယတနာနိကို အာယတနဝိတင်း၌ “ဒွါဒသာ-ယတနာနိ စက္ခာယတနံ (ပေ) ဓမ္မာယတနံ”ဟု မာတိကာ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော် မူ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရောရောပြွမ်းပြွမ်း သိမ်းယူအပ်၍ အရပ်ရပ်၌ ပြန်နေသော ကြောင့် “ပက္ခိဏ္ဍကမာတိကာ”ဟုလည်း ခေါ်နိုင်ပါသည်။ [ဝိက္ခိဏ္ဍဘာဝေနာတိ ခန္ဓဝိတင်္ဂါဒိသု ဝိသု ဝိသု ကိဏ္ဍဘာဝေန ဝိသဋ္ဌဘာဝေန။-အနု။]

၁။ သင်္ဂဟာ (ပေ) သဟယောဂိဓမ္မာ။ ။ဝိယုဇ္ဇနသီလာတိ ဝိယောဂိနော၊ သဟ + ယုဇ္ဇနသီလာတိ သဟ-ယောဂိနော၊ တနည်း- ဝိယောဂေါ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝိယောဂိနော၊ သဟ-ယောဂေါ ဧတေသံ အတ္ထိတိ သဟယောဂိနော၊ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟဓမ္မာ စ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ကြောင်း သဘောရှိသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့လည်း။ ဝိယောဂိသဟယောဂိဓမ္မာ စ၊ မယှဉ်ခြင်း ရှိကုန်သည် အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၊ အတူတကွ ယှဉ်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့လည်း။ သင်္ဂဟာ (ပေ) သဟယောဂိဓမ္မာ၊ တို့။ [သင်္ဂဟနာ-သင်္ဂဟနဝသေန ဝိယုဇ္ဇနသီယုဇ္ဇနဝသေန စ ပဝတ္ထနကသဘာဝါတိ အတ္ထော။-အနု။]

၂။ စုဒ္ဓသပိ ဟိ (ပေ) ဟောန္တိတိ။ ။“စုဒ္ဓသပိတိအာဒိနာ တမေဝတ္ထံ ပါကဋ္ဌ-တရံ ကရေတိ”ဟု အနုဋီကာ၌ တပွါ-ကဋီကရဏအဖြစ်ဖြင့် ကျမ်းတက်၏။ “ဟောန္တိတိ”ဟု ဣတိ သဒ္ဓါ ပါသောကြောင့် ခဋ္ဌိဝါကျ၊ ဟေတုဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ ဟေတုဝါကျဆိုလျှင် “ကသွာ နယာနံ (ပေ) နယမုခမာတိကာ ဣတိ ပိညာယဟိ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျလည်း၍ “ဣတိ၊ ကြောင့်။

၃၈၂

ခံတွဲကတာ မူလဋီကာ နိဿယ

[၁-မာတိကာ

လည်း။ သင်္ဂဟာ သင်္ဂဟ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂါနံ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂတို့၏။ ဝေါမိဿကတာဝသေန၊ ရောနှောကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ယေဟိ (ဓမ္မေဟိ) ၊ အကြင် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်၊ နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်။ တေ၊ ထို ၁၄-ပါးသော နယတို့သည်။ စတ္တာရောပိ၊ အကျဉ်းအားဖြင့် လေးပါးတို့ သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ တေ ဓမ္မာ၊ ထို ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် နာမက္ခန္ဓာလေးပါးဟူသော တရားတို့သည်။ စုဒ္ဓသန္တမ္ပိ၊ ၁၄-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ နယာနံ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိသော နယတို့၏။ မုခါနိ၊ ထွက်ရာအပေါ်ကပ်တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တတ္ထ ၂၊ ထို နယမုခမာတိကာ၌။ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပဒါဒိသု၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပဒ အစရှိသော ပဒတို့၌။ သစ္စာဒိဟိပိ ၃၊ သစ္စာ

နယာနံ (ပေ) နယမုခမာတိကာ ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု ဉာပကဟေတု ဝါကျ ဖြစ်အောင် ထည့်၍ စပ်ပါ။

ဝေါမိဿကတာဝသေန။ “သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ၊ သမ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သင်္ဂဟိတေန သမ္ပယုတ္တံ ဝိပ္ပယုတ္တံ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရောနှောရသည်ကို “ဝေါမိဿကတာဝသေန” ဟု ဆိုသည်။ မူလက “သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ”ဟု လေးပါးသာ ရှိသော်လည်း ထိုသို့ ရောနှောသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၁၄-ပါးသော နယတို့ ဖြစ်ကြရသည်-ဟူလို။

၁။ ယေဟိ တေ စတ္တာရောပိ။ ။ အကြင် သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ ဖြစ်ကြောင်း ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် သုံးပါး၊ သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ ဖြစ်ကြောင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဤတရားလေးပါးတို့ကြောင့် ထို ၁၄-ပါးသော နယတို့သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ၄-မျိုးတို့လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ [ယေဟိတိ ယေဟိ ခန္ဓာဒိဟိ အရူပက္ခန္ဓေဟိ စ၊ တေ စတ္တာရောပိ၊ တေ သင်္ဂဟာဒယော (ထို သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ စသော နယ ၁၄-ပါးတို့သည်)၊ စတ္တာရောပိ-အနု။]

၂။ တတ္ထ (ပေ) ဝုတ္တော။ ။ ထို နယမုခမာတိကာ၌ အဘယ့်ကြောင့် “တိဟိ သင်္ဂဟော၊ တိဟိအသင်္ဂဟော”ဟု ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် ၃-ရပ်တို့ဖြင့်သာ သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟကို ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသည်တို့ဖြင့်လည်း ဟောတော်မူထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ သင်္ဂဟိတေန”စသည်ကို မိန့်သည်။ [တတ္ထ-ကို “တသ္မာ ဝုတ္တံ”၌ ပဓာန-စပ်။ ဝုတ္တော-တို့၌ အပဓာန-စပ်။]

၃။ သစ္စာဒိဟိ ယဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တော။ ။ သစ္စာဒိဟိ-၌ အာဒိ-ဖြင့် ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသည်တို့ကို ယူပါ။ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသည်တို့ဖြင့်လည်း သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကို အကယ်၍ကား ဟောတော်မူအပ် ပါပေ၏။ သော ပန သင်္ဂါဟကဘူတေဟိ ဝုတ္တော၊ သို့သော် ထို သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကို

အဖွင့်]

၃-နယမုခ မာတိကာ အဖွင့်

၃၀၃

အစရှိသော တရားတို့ဖြင့်လည်း။ ယထာသမ္ဘင်၊ ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ။ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟော၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကို။ ယဒိပိ ဝုတ္တော၊ အကယ်၍လည်း ဟောတော်မူအပ်ပါပေပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ သော၊ ထို သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကို။ သင်္ဂဟကဘူတေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တားဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိ၊ ထို သစ္စာ အစရှိသော တရားတို့ဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သင်္ဂဟဘူတေဟိ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ (တေဟိ၊ ထို သစ္စာ အစရှိသော တရားတို့ဖြင့်။ န ဝုတ္တော)၊ ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်။ သောပိ^၁၊ ထို သင်္ဂဟအသင်္ဂဟကိုလည်း။ စက္ခာယတနေန (ပေ) အသင်္ဂဟိတာတိအာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်။ (နိယမေတွာ ဝုတ္တော-၌ စပ်။) ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိ-တဗ္ဗဓမ္မုဒ္ဓါရေ၊ မေးသင့် မေးထိုက်သောတရား၊ ဖြေသင့် ဖြေထိုက်သောတရားတို့ကို ထုတ်ပြရာ ပါဠိရပ်၌။ (သာမညာဓာရ။) တတ္တာပိ၊ ထို ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနတို့၌လည်း။ (ဝိသေသာဓာရ။) ခန္ဓာဒီဟေဝ၊ ခန္ဓာ အစရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူကြောင်း ကရိုဏ်းတို့ဖြင့်။ နိယမေတွာ၊ မှတ်သား၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တသ္မာ^၂၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့

သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သော ကတ္တားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူအပ်၏။ “သမုဒယသစ္စေန” စသည်ဖြင့် သစ္စာကို ကတ္တားပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည် ဟူလို။ န သင်္ဂဟဘူတေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ကရိုဏ်းပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါ။ “ခန္ဓသင်္ဂဟေန အာယတနသင်္ဂဟေန ဓာတုသင်္ဂဟေန” တို့ကဲ့သို့ “သစ္စသင်္ဂဟေန” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပါ-ဟူလို။

၁။ သောပိ (ပေ) နိယမေတွာ ဝုတ္တော။ ထိုသင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကိုလည်း “ခန္ဓာ သင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ” စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် ဟူသော သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်းတရားတို့ဖြင့် အသေအချာ သတ်မှတ်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါသည်။ “အတယ်၌ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုစ္ဆိတဗ္ဗ (ပေ) တတ္တာပိ” ဟု မိန့်သည်။ မေးထိုက် ဖြေထိုက်သော တရားတို့ကို ထုတ်ပြရာ ပါဠိရပ်ဝယ် ထို ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနစကားတို့၌လည်း ခန္ဓာ စသည်တို့ဖြင့်သာ အသေအချာ သတ်မှတ်၍ ဟောတော် မူအပ်ပါသည်” ဟူလို။ [တတ္တာပိ-ကို “ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနေသုပိ” ဟု မရ ဖွင့်၏။]

၂။ တသ္မာ (ပေ) အသင်္ဂဟေဟိ ဝုတ္တိ။ တသ္မာ၏ စွဲဖို့ရာ “သော ပန (ပေ) ဝုတ္တော” ဟူသော ဝါကျ၊ “န သင်္ဂဟဘူတေဟိ ဝုတ္တော” ဟူသော ဝါကျ၊ “ခန္ဓာဒီဟေဝ သင်္ဂဟေဟိ နိယမေတွာ ဝုတ္တော” ဟူသော ဝါကျ၊ ဤ ၃-ဝါကျ၏ အနက်ကို ပြန်၍ စွဲရသည်။ ထိုအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်။ အနုဋ္ဌိကာ၌ကား ထို ဝါကျ ၃-ရပ်၏ အနက်ကို လိုရင်းချုံး၍ “တသ္မာတိ ယသ္မာ သစ္စာဒီနိ သင်္ဂဟကဘာဝေန ဝုတ္တာနိ၊ န သင်္ဂဟဘာဝေန၊ ခန္ဓာဒီနိယေဝ သင်္ဂဟဘာဝေန ဝုတ္တာနိ၊ တသ္မာ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ပုစ္ဆိတဗ္ဗ (ပ) စတုဟိဝိပူယောဂေါတိ ဝုတ္တိ” ဝါကျ၌လည်း ဤနည်းမိုး၍ သိပါ။]

ဝဲဝဲဝဲ

စာတုကထာ မူလဒ္ဓိကာ နိဿယ

၂၁-မာတိကာ

သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ၏ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တားဖြစ်သော သစ္စာ အစရှိသောတရားတို့ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ကရိုဏ်းဖြစ်သော သစ္စာ အစရှိသော တရားတို့ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်၊ ခန္ဓာ အစရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော သိမ်းယူကြောင်း ကရိုဏ်းတို့ဖြင့် မှတ်သား၍ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တိဟိ သင်္ဂဟော တိဟိ အသင်္ဂဟောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။

ပန၊ အပ္ပိတပါးကား (သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ၌ ဟောပုံမှတပါး သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂ၌ ဟောပုံကား)။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ ဓမ္မုဒ္ဓါရေပိ ၊ မေးသင့် မေးထိုက်သော တရား၊ ဖြေသင့် ဖြေထိုက်သော တရားတို့ကို ထုတ်ပြရာ ပါဠိ ရပ်၌လည်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနေသု စ၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနတို့၌လည်း။ ရူပက္ခန္ဓာဒီနံ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိကုန်သော။ အရဏန္တာနံ၊ အရဏ အဆုံးရှိသော တရားတို့၏။ ယထာသမ္ဘဝံ၊ ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ။ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂ၊ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂတို့သည်။ စတူဟေဝ၊ လေးပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓေဟိ၊ နာမ်ခန္ဓာတို့နှင့်တကွ။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စတူဟိ သမ္ပယောဂေါ စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ။

နန စ ၊ စောဒနာပါဦးအံ။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယောဂသည်။ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိပိ၊ ရူပနိဗ္ဗာန်တို့နှင့်တကွလည်း။ ဟောတိ(နန)၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်လော။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ၊ နည်း။

၁။ ဓမ္မုဒ္ဓါရေပိ(ပေ)ဝိသဇ္ဇနေသု စ။ ။ ရှေ့၌ “ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ ဓမ္မုဒ္ဓါရေ” ဟု ရှိခဲ့၏။ ထိုကို ပြန်၍ငဲ့သောအားဖြင့် ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗေပိ ဟု အပေက္ခာအနက်ဟော အပိ(ပိ)သဒ္ဓါကို ဆို၏။ ရှေးနိဿယ၌ ပိ-ကို သမ္ပိဏ္ဍန ဟု ဆိုလေသည်။ ဝိသဇ္ဇနေသု စ-၌ စ-ကား ရှေ့စကားကို ပြန်၍ ဆည်းသော သမ္ပစည်းတည်း။ ထိုတွင် ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ ဟူသည် စက္ခာယတန စသော တရားတည်း။ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇန ဟူသည်ကား ကတိဟိ ခုန္ဓေဟိ စသော ပုစ္ဆာစကား၊ ကေနေ ခန္ဓေန စသော ဝိသဇ္ဇန စကားတည်း။

၂။ နနစ (ပေ) ဝုတ္တန္တိ။ ။ နယမုခ ကို ပြတော်မူရာ၌ ဝိပ္ပဘောဂ အရာဝယ် စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ (နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့နှင့် ဝိပ္ပယောဂ ဖြစ်၏)”ဟုသာ ပြတော်မူ၏။ ထို ပြတော်မူပုံကို မနှစ်သက်သော စောဒက ၏ အလိုကို ပြလိုသောကြောင့် “နနစ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဝိပ္ပယောဂသည် (နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာ မက ရူပနိဗ္ဗာန်တို့နှင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်လော။) သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် “စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ”ဟုသာ ဟောတော် မူအပ်ပါ သနည်း-ဟူလို။

အဖွင့်]

၃-နယမုခမာတိကာ အဖွင့်]

၃၀၅

ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိ ၊ ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်တကွ။ ဘဝန္တိဿပိ၊ ဖြစ်သော ဝိပ္ပယုတ်၏လည်း။ စတုဟေဝ၊ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး တို့နှင့်တကွသာ။ ဘာဝတော၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ (စတုဟိ ဝိပ္ပယောဂေါတိ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။) (ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)

ဟိ၊ ချဲ့။ ရူပံ၊ ရုပ်သည်။ ရူပေန (ဝါ)၊ ရုပ်နှင့်၎င်း။ နိဗ္ဗာနေန ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်၎င်း။ ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ နိဗ္ဗာနံ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်သည်မူလည်း။ ရူပေန၊ ရုပ်နှင့်။ (ဝိပ္ပယုတ္တံ န ဟောတိ။) ပန၊ အနွယ် ကား။ စတုဟေဝ၊ လေးပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓေဟိ၊ နာမ်ခန္ဓာ တို့နှင့်။ (ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သည်။) ဟောတိ၊ ကြောင့် (ထိုသို့ နာမက္ခန္ဓာ လေး ပါးတို့နှင့်သာ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)။ (နိယမိတော-ဉ္စ စပ်။) စတုန္နံ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ နာမ်ခန္ဓာတို့၏။ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိ၊ ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ ပိ၊ မယှဉ်ခြင်းကိုလည်း။ ဝိပ္ပယုဇ္ဇမာနေဟိ၊ မယှဉ်ကုန်သော။ စတုဟိ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓေဟိ၊ နာမ်ခန္ဓာတို့ဖြင့်။ နိယမိတော၊ မှတ်သားအပ်ပြီ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တေဟိ၊ ထို နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ဝိပ္ပယောဂါဘာဝတော၊ ဝိပ္ပယောဂ၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

စပါ၊ ဆက်။ သော အယံ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော ဤ ဝိပ္ပယောဂ သည်။ (န ဟောတိ၊ ဟောတိ-တို့၌ စပ်။) အနာရမ္မဏဿ၊ အနာရမ္မဏ ဖြစ်

၁။ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိ (ပေ) ဘာဝတော။ ။ရုပ် နိဗ္ဗာန်နှင့် တကွ ဖြစ်ရသော ဝိပ္ပယောဂ ၏လည်း နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့နှင့်သာ ဖြစ်သောကြောင့် “စတုဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ”ဟု ရုပ် နိဗ္ဗာန် မပ ပဲ ဟောတော်မူပါသည်။-ဟူလို။ “န ဟိ (ပေ) ဝိပ္ပယောဂါဘာဝတော”တိုင်အောင် ကား ထို အဖြေ၏ အကျယ်စကားတည်း။ ပါဠိရှိအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိသာပြီ။ ဆက်ဦး အံ- ဆဋ္ဌနယ၌ “ရုပ်အချင်းချင်း၎င်း၊ ရုပ်နှင့်နိဗ္ဗာန်သည်၎င်း သမ္ပယုတ်လည်း မရှိ၊ ဝိပ္ပယုတ်လည်းမရှိ”ဟု မိန့်လိမ့်မည်။ [သမ္ပယုတ် မဖြစ်လျှင် ရှိပါစေတော့ အဘယ် ကြောင့် ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-“သမ္ပယုတ်လေလား” ဟု ယုံမှားဖွယ် မရှိသောကြောင့် “ဝိပ္ပယုတ်”ဟု အထူး ဟောတော်မူ။ ကသ္မာ၊ သမ္ပယုတ္တန္တိ အနာသကံနိယသဘာဝတ္တာ။ - အနူ။]

၂။ သော စာယံ ဝိပ္ပယောဂေါ။ ။ဝိပ္ပယောဂ ဖြစ်နိုင်၊ မဖြစ်နိုင်သော တရား တို့ကို ပြလို၍ “သော စာယံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ထို စကားရပ်၌ “အနာရမ္မဏ” ဟူသည် အာရုံကို မယူနိုင်သော စက္ခာ- ယတန စသော ရုပ်သက်သက် တရားတည်း။ အနာရမ္မဏ အနာရမ္မဏမိဿကေဟိ၌ အနာရမ္မဏ ဟူသည်ကား စက္ခာယတန စသည်ကို ယောက်၍ ကံပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ဟော တော် မူအပ်သော သောတာယတန စသည်တည်း။ အနာရမ္မဏမိဿက ဟူသည်မှာ ရုပ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အနာရမ္မဏနှင့် နာမ်တရားတို့ ရောနေသော ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်

သော စက္ခယတန အစရှိသော တရား၏။ အနာရမ္မဏ အနာရမ္မဏမိဿကေဟိ၊ အနာရမ္မဏ ဖြစ်သော သောတယတန အစရှိသောတရား၊ အနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်သော ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရားတို့နှင့်တကွ။ (န ဟောတိ၊ မဖြစ်။) မိဿကဿ စ၊ အနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်သော ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရား၏ လည်း။ (အနာရမ္မဏအနာရမ္မဏမိဿကေဟိ၊ တို့နှင့်တကွ။) နဟောတိ၊ ပန၊ အနုယကား။ အနာရမ္မဏဿ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသောတရား ၏၎င်း။ မိဿကဿ စ၊ အနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရား၏၎င်း။ သာရမ္မဏေန၊ သာရမ္မဏ ဖြစ်သော နာမ် တရားနှင့်တကွ။ (ဟောတိ။) သာရမ္မဏဿ၊ သာရမ္မဏဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ စသောတရား၏။ သာရမ္မဏေန၊ သာရမ္မဏဖြစ်သော မဂ္ဂတရားနှင့်တကွ၎င်း။ အနာရမ္မဏေန၊ အနာရမ္မဏ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသောတရားနှင့်တကွ၎င်း။ မိဿကေန စ၊ အနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားနှင့် တကွ၎င်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗျော။

၄-လက္ခဏမာတိကာ အဖွင့်

၄။ သင်္ဂဟောယေဝ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း စကားရပ်သည်ပင်။ သင်္ဂဟနယော၊ သင်္ဂဟနယ မည်၏။ ...သဘာဝေ၊ ဝိသဘာဝေ၊ တိတိ၊ တေဿ၊

စသည်တည်း။ မိဿကဿ၌ မိဿက ဟူသည်လည်း ဓမ္မာယတန စသည်ပင် တည်း။ ထို မိဿက ကို “အနာရမ္မဏ အနာရမ္မဏမိဿကေဟိ နဟောတိ”ဟူသော ခြေပုဒ်နှင့် ပြန်တွဲပါ။

၁။ အနာရမ္မဏဿ ပန (ပေ) ဟောတိ။ ။ ဤဝါကျသည် ဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်နိုင် ပုံကို ပြသော ဝါကျ တည်း။ အနာရမ္မဏ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ စသည်သည်၎င်း၊ ရုပ်နာမ် ရောနေသော ဒုက္ခသစ္စာ စသည်သည်၎င်း၊ သာရမ္မဏ ဖြစ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာ သမုဒယသစ္စာ စသည်နှင့် ဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်၏။ သာရမ္မဏ သက်သက် ဖြစ်သော နာမ်တရားကား သာရမ္မဏနှင့်၎င်း၊ အနာရမ္မဏနှင့်၎င်း၊ ရုပ်နာမ်ရောသော မိဿကနှင့်၎င်း ဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်နိုင်သည်။ [ဤအဓိပ္ပါယ်များလည်း ဆဋ္ဌနယ၌ တိုက်ရိုက်လာပါလိမ့်မည်။]

၂။ သင်္ဂဟော ယေဝ သင်္ဂဟနယော။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “သဘာဝလက္ခဏေဟိ သင်္ဂဟနယော”ဟု ဆို၏။ ထို သင်္ဂဟ နယ ဟူသည် နယမာတိကာ၌လာသော “သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ”စသော တဆယ့်လေးနယထဲက သင်္ဂဟ မဟုတ်။ “တီဟိ သင်္ဂဟော တီဟိ အသင်္ဂဟော”ဟု နယမူလမာတိကာ၌ ဟောတော်မူအပ်သော သင်္ဂဟတည်း”ဟု သိစေလို၍ “သင်္ဂဟော ယေဝ”ဟု မိန့်သည်။ “တီဟိ သင်္ဂဟော”စသည်၌လာသော သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကိုပင် “သင်္ဂဟနယ”ဟု၎င်း၊ “အသင်္ဂဟနယ”ဟု၎င်း ခေါ်သည်-ဟူလို့။ [“သင်္ဂဟော ယေဝ + နယော သင်္ဂဟနယော”ဟု အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်းပြ။]

သဘာဝေါဝိသဘာဝေါ ဟူသော ဤလက္ခဏမာတိကာပုဒ်၏။ တိဟိ သင်္ဂဟော တိဟိ အသင်္ဂဟောတိ ဧတေန၊ တိဟိ သင်္ဂဟော တိဟိ အသင်္ဂဟောဟူသော ဤ နယမုခမာတိကာပုဒ်နှင့်၎င်း။ စတူဟိ သမ္ပယောဂေါ စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါတိ ဧတေနပိ၊ စတူဟိ သမ္ပယောဂေါ စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါဟူသော ဤ နယမုခ-
မာတိကာပုဒ်နှင့်၎င်း။ ဝိသုံ၊ သီးခြား။ ယောဇနာ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်၏။ [“သဘာဝေါပုဒ်ကို တိဟိ သင်္ဂဟော၊ စတူဟိ သမ္ပယောဂေါ ပုဒ်တို့ နှင့်တွဲ၍၎င်း၊ ဝိသဘာဝေါပုဒ်ကို တိဟိ အသင်္ဂဟော၊ စတူဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ ပုဒ် တို့နှင့်တွဲ၍၎င်း တသီးတခြား ယှဉ်စေပါ”ဟုလို့၊] တေန၊ ထိုသို့ တသီးတခြား ယောဇနာမူကိုပြုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (အယမတ္ထောဝိညာယတိ-၌စပ်။) (ယော) သင်္ဂဟော (စ)၊ အကြင် သင်္ဂဟကို၎င်း။ (ယော) အသင်္ဂဟော စ၊ အကြင် အသင်္ဂဟကို၎င်း။ (ဝုတ္တော၊ နယမုခမာတိကာ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။) (တံ၊ ထို သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကို။) သဘာဝေါ၊ သဘာဝဖြစ်သော။ ဘာဝေါ၊ မှတ်သားကြောင်း သဘောလက္ခဏာသည်၎င်း။ ဝိသဘာဝေါ၊ ဝိသဘာဝ ဖြစ်သော။ ဘာဝေါ၊ မှတ်သားကြောင်း သဘောလက္ခဏာသည်၎င်း။

မရဋီကာ။ ။မရ-၌ကား ဤသို့ အဓိပ္ပါယ်မယူပဲ “သင်္ဂဟနယ”အရ နယ-
မာတိကာ၌လာသော “သင်္ဂဟ”ဟု၎င်း။ “အသင်္ဂဟနယ”အရ
လည်း နယမာတိကာ၌လာသော “အသင်္ဂဟ”ဟု၎င်း ယူ၍ “အဋ္ဌကထာယံ ပန
လက္ခဏမာတိကာယ(ကို) နယမာတိကာယ သဒ္ဓိံ ယောဇနံ ဝုတ္တံ”ဟု အဋ္ဌကထာနှင့်
ဋီကာတို့၏ ယောဇနာပုံချင်း မတူဟု ဆိုလေသည်။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့
ယောဇနာပုံချင်း တူသည်သာ။

၁။ တေန သင်္ဂဟော (ပေ) ဝိညာယတိ။ ။ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့သောနည်း
အတိုင်း ယောဇနာရခြင်းသည်
အကြောင်း၊ ယခုပြအပ်လတ္တံ့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိရခြင်းသည် အကျိုးတည်း။
ထို့ကြောင့် “တေန (ပေ) ဝိညာယတိ” ဝါကျကို ဖလဝါကျဟု မှတ်ပါ။ ရှေးဆရာ
တို့က လဒ္ဓဝုဏဝါကျဟုလည်း ဆိုကြသတတ်။

၂။ သင်္ဂဟော (ပေ) ဘာဝေါ။ ။ဤ ဝါကျ အတိုင်း ဋီကာစာရှိ အတိုင်း
အဓိပ္ပါယ် အသိခက်သောကြောင့် အနုဋီကာ
ကျမ်းတက်ပုံကို မှီး၍ တချို့ပုဒ်တို့ကို တညွှကာ နိဿယအနက်ပေးလိုက်ပါသည်။
ဝိသုံယောဇနာကာဝဗ္ဗာတံ ယော တိဟိ သင်္ဂဟော စတူဟိ စ သမ္ပယောဂေါ ဝုတ္တော၊
တံ သဘာဝေါ ဘာဝေါ ပယောဇတိ၊ ယော စ တိဟိ အသင်္ဂဟော စတူဟိ စ
ဝိပ္ပယောဂေါ ဝုတ္တော၊ တံ ဝိသဘာဝေါ ဘာဝေါတိ ဣမတ္ထံ ဒဿန္တော
သင်္ဂဟော (ပေ) ဝိညာယတိတိ အာဟ။ အနူ။ [လက္ခဏမာတိကာကို ပြရာဌာန
ဖြစ်သောကြောင့် ဘာဝသဒ္ဓါ၏ အဘိဓာန် ၈၀၇-၌လာသောအနက်တို့တွင် လက္ခဏ-
အနက်ကို ယူလိုက်ပါသည်။]

(ပယောဇေတိ၊ ယှဉ်စေ၏။) [ယထာက္ခမ-နည်းအားဖြင့် သင်္ဂဟကို သဘာဝနှင့်ယှဉ်စေ၏။ အသင်္ဂဟကို ဝိသဘာဝနှင့်ယှဉ်စေ၏။] တထာ၊ တူ။ (ယော) သမ္ပယောဂေါ စ၊ အကြင် သမ္ပယောဂကို၎င်း။ (ယော) ဝိပွ-ယောဂေါ စ၊ အကြင် ဝိပွယောဂကို၎င်း။ (ဝုတ္တော၊ နယမုခမာတိကာ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။) တံ၊ ထိုသမ္ပယောဂ ဝိပွယောဂကို။ ဝိသဘာဂေါ၊ ဝိသဘာဝဖြစ်သော။ ဘာဂေါ၊ မှတ်သားကြောင်း သဘောလက္ခဏာသည်။ (ပယောဇေတိ။) ဣတိ အယံ အတ္ထော ဝိညာယတိ။

ဝါ။ တနည်း။ ယဿ၊ အကြင် ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရား၏။ သင်္ဂဟော စ၊ သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းသည်၎င်း။ အသင်္ဂဟော စ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ခြင်းသည်၎င်း။ (အတ္ထိ။) သော၊ ဓမ္မော၊ ထိုသင်္ဂဟ - အသင်္ဂဟ ရှိသော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားသည်။ သဘာဂေါ(စ)၊ တူသော အဖို့ ရှိသော တရားသည်၎င်း။ ဝိသဘာဂေါ စ၊ မတူသော အဖို့ရှိသော တရားသည် ၎င်း။ (ဟောတိ။) တထာ၊ တူ။ ယဿ၊ အကြင် နာမက္ခန္ဓာ၏။ သမ္ပယော-ဂေါ(စ)၊ အညီအမျှ ကျေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းသည် ၎င်း။ ဝိပွယောဂေါ စ၊ ကျေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် မယှဉ်ခြင်း သည်၎င်း။ (အတ္ထိ။) သောပိ၊ ထိုသမ္ပယောဂ ဝိပွယောဂရှိသော ရူပက္ခန္ဓာ တရားသည်လည်း။ သဘာဂေါ စ၊ ၎င်း။ ဝိသဘာဂေါ စ၊ ၎င်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ (အယံ အတ္ထော ဝိညာယတိ။) တတ္ထ၊ ထိုနှစ်ပါးသော ဝိကပ်တို့၌။ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ စပ်။) ယေန(သမာနဘာဝေန)၊ အကြင် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဂစ္ဆန္တိ-၌ စပ်။) ရူပက္ခန္ဓောတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ (ပေ)

၁။ ယဿ ဝါ(ပေ)ဝိသဘာဂေါ ဇာတိ။ ။ ပဌမနည်း၌ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟတို့ အရသိမ်းယူရေတွက်ခြင်း၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ခြင်း ကြိယာ ရ၏။ သမ္ပယောဂေါ ဝိပွယောဂေါအရလည်း ယှဉ်ခြင်း မယှဉ်ခြင်း ကြိယာ ရ၏။ သဘာဂေါ ဝိသဘာဂေါအရလည်း သဘောတူခြင်း၊ သဘောမတူခြင်း ကြိယာ ရ၏။ ဤနည်း၌ကား ယဿ သော ဓမ္မောတို့ကို ထောက်၍ ထို ကြိယာရှိသော တရားကို ရသည်ဟု နည်းနှစ်ပါး အထူးကို သိပါ။

၂။ တတ္ထ ယေန (ပေ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ထို ပြုအပ်ပြီးသော နည်းတို့ဝယ် သင်္ဂဟ၌ သဘာဝဖြစ်ပုံ၊ သမ္ပယောဂ၌ သဘာဝဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [တတ္ထာတိ ဇွိသု ဝိကပ္ပေသု။-မစု။] ရုပ်တရားအတွက် ရူပနချင်း သဘောတူမှုသည် ရူပက္ခန္ဓာဟူ၍ သိမ်းယူရေတွက်ခြင်း၌ သဘာဝအဖြစ်တည်း။ (ပေ) ဖိတ်အတွက်၊ အထူး သိခြင်း အားဖြင့် သဘောတူမှုသည် မနောဝိညာဏဇာတ်ဟူ၍ သိမ်းယူ ရေတွက်ခြင်း၌ သဘာဝအဖြစ်တည်း။ ထိုတရားများအတွက် ကျေပွါဒတာ စသော လက္ခဏာ ၄-ပါး သည် သမ္ပယောဂအဖြစ်၌ သဘာဝအဖြစ်တည်း။

အဖွင့်]

၅-ဗာဟိရမာတိကာ အဖွင့်

၃၀၉

မနောဝိညာဏဓာတုတိ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဓမ္မာ၊ တကူးတို့သည်။ ဂဏနံ၊ ရေတွက်
ရခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ ရူပနာဒိကော၊ ရူပန အစရှိသော။ သော
သမာနဘာဝေါ၊ ထိုတူသည်၏ အဖြစ်ကို။ သင်္ဂဟေ၊ သင်္ဂဟအရာ၌။
သဘာဂတာ၊ သဘာဂ၏ အဖြစ်ဟူ၍။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။) ကေပ္ပါဒါဒိ-
ကော၊ ကေပ္ပါဒ အစရှိသည်ကို။ သမ္ပယောဂေ၊ သမ္ပယောဂအရာ၌။
(သဘာဂတာ၊ ဟူ၍။) ဝေဒိတဗ္ဗော။ [“ကေပ္ပါဒတာဒိကော”ဟု ရှိမှ
သမ္ပယောဂလက္ခဏာဖြစ်သောကြောင့် ကောင်း၏။]

၅-ဗာဟိရမာတိကာ အဖွင့်

၅။ ဧဝံ ဓာတုကထာယ မာတိကတော ဗဟိ ဌပိတတ္တာတိ၊ ဧဝံ (ပေ)
ဌပိတတ္တာ ဟူသော ပါဠိ၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) သဗ္ဗာပိ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဓာတု-
ကထာယ မာတိကာတိ၊ ဟူ၍။ ဧတေန ဌပနာကာရေန ၊ ဤ ထားပုံ ထားဟန်
အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဗဟိ၊ ဓာတုကထာမာတိကာ၏ အပြင်ပ၌။ ပိဋိတော၊
နောက်ကျော၌။ ဌပိတတ္တာ၊ ထားတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
(ဗာဟိရမာတိကာတိ ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ဝါ။

မှတ်ချက်။ ။သင်္ဂဟ၊ သမ္ပယောဂတို့အတွက် သဘာဂတာကိုသာပြု၍ အသင်္ဂဟ၊
ဝိပွယောဂတို့အတွက် ဝိသဘာဂတာကို မပြုခြင်းသည် အတ္ထသိဗ္ဗိ
နည်း၊ ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် သိလောက်သော
ကြောင့်တည်းဟု မှတ်ပါ။ ဤ၌ အတ္ထသိဗ္ဗိနည်းဟူသည် အဝုတ္တသိဗ္ဗိ
နည်းပင်တည်း။ [ရူပနာဒိဝိဇုရော (ရူပနသဘော စသည်၏
ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော) အသမာနသဘာဝေါ (နမန
စသော၊ ဖုသန စသော သဘောသည်) အသင်္ဂဟေ ဝိသဘာဂတာ၊
နာနုပ္ပါဒတာဒိကော ဝိပွယောဂေတိ အယမတ္ထော အတ္ထသိဗ္ဗေါတိ
န ဝုတ္တော။-အနု။]

၁။ ဧတေန ဌပနာကာရေန။ ။သရူပေန အဂ္ဂဟေတွာ(ကုသလာ ဓမ္မာ အကု-
သလာ ဓမ္မာ-စသည်ဖြင့် သရုပ်သကောင်ကို
မယူမူ၍) ယထာဝုတ္တေန (ဌပနာကာရေန-၌ စပ်။) ပကရုဏန္တရမာတိကာယ
(ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဟူသော ကျမ်းတပါး၌ မာတိကာကို) ဣဓ မာတိကာဘာဝကိတ္တနသင်္ခါ-
တေန (ဤ ဓာတုကထာကျမ်း၌ မာတိကာတပါး၏ အဖြစ်ကို ပြောပြခြင်းဟု ဆိုအပ်
သော) ဌပနာကာရေန။-အနု။

၂။ ဗဟိ ပိဋိတော ဌပိတတ္တာ။ ။ပကရုဏန္တရမာတိကာယ အဝိဘာဂေန
ပစ္ဆိတော ဂဟဏံ ဗဟိ ဌပနံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီ
ကျမ်းဟူသော ကျမ်းတပါး၌လာသော မာတိကာကို အကျယ် မဝေဖန်ပဲ မာတိကာ
၄-ရပ်၏ နောက်ဆုံး၌ ယူခြင်းကို “ဗဟိဌပန”ဟု ဆိုသည်။-အနု။

တနည်း။ ဇေတန ဌပနာကာရေန၊ ဖြင့်။ ကုသလာဒိနံ၊ ကုသလ အစရှိကုန်
 သော။ (ကုသလာ ဓမ္မာ-၌ ကုသလ အစရှိကုန်သော။) အရဏန္တာနံ၊ အရဏ-
 အဆုံးရှိကုန်သော မာတိကာပုဒ်တို့၏။ ဣဓံ၊ ဤ ဓာတုကထာကျမ်း၌။
 အဋ္ဌပေတွာ၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် မထားမူ၍။ ဓာတုကထာယ၊ ဓာတု-
 ကထာကျမ်း၏။ မာတိကတော၊ မာတိကာ ၄-ရပ်မှ။ ဗဟိ၊ အပ၌။
 ပကရဏန္တရမာတိကာယ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီဟူသော တပါးသော ကျမ်း၌လာသော
 မာတိကာ၏။ ဣမဿ ပကရဏဿ၊ ဤဓာတုကထာကျမ်း၏။ မာတိကာ-
 ဘာဝေန၊ မာတိကာ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဌပိတတ္တာ၊ ထားတော်မူအပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ တထာ၊ ထိုဓာတုကထာကျမ်း၏ မာတိကာအဖြစ်ဖြင့်။
 ပကာသိတတ္တာ၊ ထင်ရှားပြတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဗဟိရ-
 မာတိကာတိ ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့တွင်။ သင်္ဂဟော၊
 သင်္ဂဟသည်။ ဝါ၊ သိမ်းယူခြင်းသည်။ ကေဝိဓောဝ၊ ကေဝိဓသတည်း။
 ဝါ၊ တပါးသာ အဖို့ရှိ၏။ (ဝေ-ဖြင့် ဒုဝိဓ-စသည်ကို ကန့်။) သော၊ ထို
 သင်္ဂဟကို။ ဝါ၊ သိမ်းယူခြင်းကို။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ စတုဗ္ဗိဓောတိ၊ စတုဗ္ဗိဓော
 ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္ထော၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။
 သင်္ဂဟောတိ ၂၊ သင်္ဂဟောဟူ၍။ (ဝုတ္တတ္တာ-၌ စပ်။) အတ္ထံ၊ အနက်ကို။
 အဝတွာ၊ မဆိုမူ၍။ အနိဒ္ဓါရိတတ္ထဿ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သော အနက်
 မရှိသော။ သဒ္ဓဿေဝ၊ သင်္ဂဟသဒ္ဓါ၏သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်
 သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (စတုဗ္ဗိဓောတိ သင်္ဂဟကာရေန ဝုတ္ထော။ ဣတိ၊
 ဤကား အဖြေတည်း။) ဟိ၊ မှန်။ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောတိ အာဒိသု၊
 ကုန်သော။ သဒ္ဓေသု၊ သဒ္ဓါတို့တွင်။ တာဝ၊ အသင်္ဂဟသဒ္ဓါမှ ရှေးဦးစွာ။
 (နိဒ္ဓိဋ္ဌော) သင်္ဂဟသဒ္ဓေါ၊ သင်္ဂဟသဒ္ဓါသည်။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော

၁။ ဣဓ အဋ္ဌပေတွာ။ ။ ဣဓ အဋ္ဌပေတွာတိ ဣမိဿ ဓာတုကထာယ သရူပေန
 အဝတွာ။ တထာ ပကာသိတတ္တာတိ မာတိကာဘာဝေန
 ဇောတိတတ္တာ]။ မာတိကာဘာဝေန ဌပိတတ္တာ-ကိုပင် “တထာ ပကာသိတတ္တာ”ဟု
 အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။]

၂။ သင်္ဂဟောတိ (ဝေ) ဝုတ္တတ္တာ။ ။ ဤဝါကျ၌ အနိဒ္ဓါရိတတ္ထ-သဒ္ဓါ ဟူသည်
 အနက် မပေးရသော ‘သဒ္ဓပဒတ္ထကပုဒ်
 တည်း။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌ “ဂါဝိတိ အယံ အာဟဂါဝိ-ဟု သူက ပြော၏”ဟု
 “နွားမ”ဟု အနက်မပေးရသော ဂါဝိဟူသော သဒ္ဓပဒတ္ထကပုဒ်ကို ဥပမာပြု၍
 “ပဒတ္တဝိပလ္လာသကာရီနာ- (ပုဒ်အနက်၏ပြောင်းလဲခြင်းကိုပြုလေ့ရှိသော) ဣတိသဒ္ဓေန
 (ကြောင့်) အတ္ထပဒတ္ထကော (သိမ်းယူခြင်း၊ မသိမ်းယူခြင်း အနက် ဟူသော ပုဒ်နက်
 ရှိသော) သင်္ဂဟသင်္ဂဟသဒ္ဓေါ၊ သည်။ ‘သဒ္ဓပဒတ္ထကော ဇာယတိ’ဟု ဖွင့်သည်။

သင်္ဂဟသဒ္ဓါ၏။ အတ္ထဝဿနာ^၁၊ ဇာတိ စသော အနက်တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဝါ၊ တို့နှင့်စပ်သဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဇော၊ ၄-ပါး အပြားရှိ၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ သင်္ဂဟသဒ္ဓါ၏ ၄-ပါး အပြားရှိပုံကို ဆိုရာ၌။ အတ္ထော၊ အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။

ဝါ၊ တနည်း။ အနိဒ္ဓါရိတုဝိသေသော၊ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော အနက် အထူးမရှိသော။ ဝါ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော အနက်ထူး မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဟေတုမန္တဝိသေသန၊ ဝုတ္တော-၌ စပ်။) သာမညေန၊ သာမည အားဖြင့်။ ဂဟေတဗ္ဗတံ၊ ယူထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ပတ္တော၊ ရောက်သော။ အတ္ထောပိ၊ အနက်ကိုလည်း။ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောတိ- အာဒိသ၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ သင်္ဂဟောတိ၊ သင်္ဂဟောဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကောစိ၊ တစုံတခုသော။ ဒေါသော၊ စောဒနာ ဖွယ်အပြစ်သည်။ န၊ မရှိ။ ဟိ၊ မှန်။ ဝိသေသေ၊ ဝိသေသကို။ နိဒ္ဓါရိတေ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သော်။ (ဇာတ်ကိုသိမ်းယူခြင်း၊ သဉ္ဇာတိ ကို သိမ်းယူခြင်း စသည်ဖြင့် တစုံတခုသော အနက်အထူးကို ထုတ်ဆောင်အပ်သော်။) တဿ၊ ထို သိမ်းယူအပ်သော အနက်၏။ ဧကဝိတော၊ တပါးသော အဖို့ ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်၏။ တတော၊ ထို အနက်အထူးကို ထုတ်ဆောင် အပ်ရာအခါမှ။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ (တဿ ဧကဝိတော) န (သိယာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကောစိ ဒေါသော န ဟောတိ။) [ကသွာထည့်၍ “န ကောစိ ဒေါသော ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျနှင့်တကွ ဣတိ၊ ကြောင့်။ “ကောစိ ဒေါသော န ဟောတိ ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု ဝိသဇ္ဇန ဝါကျ ထည့်၍လည်း ပေးပါ။]

၁။ အတ္ထဝဿနာ စတုဗ္ဗိဇော။ ။အဋ္ဌကထာဝယ် “သင်္ဂဟော စတုဗ္ဗိဇော” ဟူရာ၌ “သင်္ဂဟသဒ္ဓါဟူသော မိမိဟောနိုင် သော အနက်က ၄-ပါး ပြားသောကြောင့် မိမိ ဟူသော သင်္ဂဟသဒ္ဓါလည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကူပစာရအားဖြင့် ၄-ပါး ပြားသည်”ဟု မှတ်ပါ။

၂။ အတ္ထောပိ ဝါ (ပေ) သင်္ဂဟောတိ ဝုတ္တော။ ။ဤ နည်း၌ “သင်္ဂဟ သဒ္ဓါသည် ၄-ပါးပြား ၏”ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်။ “သိမ်းယူအပ်သော အနက်သည် ၄-ပါးပြား၏”ဟု ဆိုလို ရင်းတည်း။ ဤသို့ “သင်္ဂဟ သဒ္ဓါသည် ၄-ပါးပြား၏”ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်ပဲ ထုတ် ဆိုအပ်သော အနက်ကိုသာ ဇာတိ၊ သဉ္ဇာတိ စသည်ဖြင့် ၄-ပါးပြား၏ဟု ဆိုလိုသော ကြောင့် သာမညအားဖြင့် “သိမ်းယူ”ဟု ဆိုလိုက်လျှင် သိမ်းယူအပ်သော အနက် ၄-ပါးလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ရကား “အဘယံကြောင့် ၄-ပါးပြားရသနည်း”ဟု စောဒနာ ဖွယ်အပြစ်မရှိပါ - ဟူလို့။

ဇာတိသဒ္ဓဿ၊ ဇာတိသဒ္ဓါ၏။ သာပေက္ခသဒ္ဓတ္တာ၊ သမ္ပန်ကို ဝံ့ခြင်း ရှိသော သဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဇာတိယာ သင်္ဂဟောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော် (အဋ္ဌကထာဝယ် ဆိုအပ်ရာ၌)။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ဇာတိယာ၊ ဇာတ်အားဖြင့်။ သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ ဝိညာယတိ။ (ကသွာ အတ္တနော ဇာတိယာ သင်္ဂဟော ဟောတိ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) သမ္ပန္နာရဟဿ၊ သမ္ပန်ကိုထိုက်သော။ အညဿ၊ အတ္တနောမှတစ်ပါး အခြားပုဒ်၏။ ဝါ၊ ကို။ အဝုတ္တတ္တာ၊ တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အတ္တနော ဇာတိယာ သင်္ဂဟော ဟောတိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့် (ဇာတိယာ သင်္ဂဟော ဟု ဆိုစေကာမူ မိမိ၏ ဇာတိ ဟု သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)။ ဇာတိသင်္ဂဟောတိ၊ ဇာတိသင်္ဂဟော ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ဤ အဋ္ဌကထာဝယ် ဆိုအပ်သော ဇာတိသင်္ဂဟော ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်။ ဝုတ္တော ဟောတိ၌ စပ်။) ရူပကဏ္ဍော၊ ရူပကဏ္ဍ၌။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော။ သဇာတိသင်္ဂဟော၊ သဇာတိ သင်္ဂဟသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ သည်။ ဟောတိ။ (ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ဣတိ ထည့်ပေးသည်။)

၈

တ္ထော၊ ဤ ငါးပါးသော မာတိကာတို့တွင်။ (မဓ၊ ဌ်ကား။ “တ္ထော ဤ ဓာတုကထာကျမ်း၌”ဟု စွဲ၏။) နယမာတိကာယ၊ နယမာတိကာ၌။

၁။ ဇာတိသဒ္ဓဿ သာပေက္ခသဒ္ဓတ္တာ။ ။ ရူပကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၌ “သဇာတိ-သင်္ဂဟ”ဟု ဆိုခဲ့၍ ဤ၌ “ဇာတိ-သင်္ဂဟ”ဟု ဆိုပြန်ရာ အဘယ်သို့ ထူးပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဇာတိ-သဒ္ဓဿ စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဇာတိ-အမျိုးဇာတ်”ဟူရာ၌ “မည်သူ၏ အမျိုးဇာတ် နည်း”ဟု သမ္ပန်ကို ဝံ့နေ၏။ ဇာတိယာ သင်္ဂဟော ဟု ဆိုလျှင် “မိမိ၏+အမျိုးဇာတ်” ဟူသော အနက်သည် အထူးမပြောသော်လည်း သိနိုင်၏။ ဘာကြောင့်နည်း။ “၏”ဟု အနက်ပေးရသော အခြားသမ္ပန်ကို တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ “ဇာတိသင်္ဂဟော” ဟူသော စကားဖြင့် အဋ္ဌသာလိနီ ရူပကဏ္ဍ၌ ပြအပ်သော “သာ ဇာတိသင်္ဂဟ”ကိုပင် ဆိုသည်-ဟု မှတ်ပါ။

၂။ ဧတ္ထ နယ (ပေ) ဥဒ္ဓေသ။ ။ [စုဒ္ဓသာနံ နယာနံ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန-ဝိသေသံ ဒေသေတုံ ဧတ္တာတိ အာဒိ-မာဟ။ ဧတ္တာတိ ဣမသ္မိံ ပကရဏေ။ - မဓ။] သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောသည် ပဌမ နယ၏ အကျဉ်း ဥဒ္ဓေသ၊ သမ္ပယောဂေါ ဝိပ္ပယောဂေါ သည် ဆဋ္ဌနယ၏ အကျဉ်း ဥဒ္ဓေသတည်း။ ထို နယ နှစ်ပါးတို့၌ မည်သည့်တရားဟု တရားအထူးကို ထုတ်မပြပဲ တရားအားလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမည အားဖြင့် တရားအားလုံး၏ မေးနည်း၊ ဖြေနည်း ကို အကျဉ်း ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် “သင်္ဂဟော-အဘယ်မျှလောက်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းဖြစ်သနည်း”ဟု ပုစ္ဆာကို၎င်း၊ ဤမျှသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းဖြစ်၏”ဟု ဝိသဇ္ဇန ကို၎င်း ဓမ္မတို့ကို ထုတ်မပြပဲ အနက်ပေးရသည်။ အသင်္ဂဟော သမ္ပယောဂေါ ဝိပ္ပယောဂေါ ပုဒ်တို့၌လည်း နည်းတူ။

သင်္ကဟော အသင်္ကဟော သမ္ပယောဂေါ ဝိပုယောဂေါတိ၊ ဟူကုန်သော။
 ဒွေ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤ နယတို့သည် (တဆယ့်လေးပါးသော
 နယ တို့တွင် ဤ နယ နှစ်ပါးတို့သည်)။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗဓမ္မဝိသေသံ၊ မေး
 သင့် မေးထိုက်သော တရားအထူး၊ ဖြေသင့် ဖြေထိုက်သော တရားအထူးကို။
 အနိဒ္ဓါရေတွာ၊ မထုတ်ဆောင်မူ၍။ သာမညေန၊ သာမည အားဖြင့်။ ဓမ္မာနံ၊
 ဓမ္မတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ပုစ္ဆနဝိသဇ္ဇန နယဥဒ္ဓေသာ၊ မေးကြောင်း ဖြေကြောင်း
 နည်းကို ပြသော အကျဉ်း ဥဒ္ဓေသတို့တည်း။ အဝသေသာ၊ ဤ နယ နှစ်ပါးမှ
 ကြွင်းကုန်သော နယ ၁၂-ပါး တို့သည်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗဓမ္မဝိသေသံ
 နိဒ္ဓါရေတွာ ဓမ္မာနံ ပုစ္ဆနဝိသဇ္ဇန နယဥဒ္ဓေသာ၊ တို့တည်း။ [ထို နယ ၂-ပါး
 မှ ကြွင်းသော ၁၂-ပါးသော နယတို့သည် “စက္ခာယတနေန ယေ ဓမ္မာ”
 စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ တရား အထူးကို ထုတ်ပြ၍ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန နယ
 ကို အကျဉ်းပြသော နယ တို့တည်း။]

ဟိ၊ ချဲ့။ သင်္ကဟိတေန အသင်္ကဟိတန္တိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤ ဒုတိယနယ၌။
 သင်္ကဟိတေန အသင်္ကဟိတံ အသင်္ကဟိတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တဗ္ဗေ၊ ဟောတော်
 မူထိုက် ပါလျက်။ ဧကဿ၊ တပါးသော။ အသင်္ကဟိတသဒ္ဓဿ၊
 အသင်္ကဟိတ သဒ္ဓါ၏။ လောပေါ၊ ကျေခြင်းကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ တေန၊
 ထို ကျေသော အသင်္ကဟိတ သဒ္ဓါဖြင့်။ (ဥဒ္ဓိဋ္ဌော-၌ စပ်။) သင်္ကဟိတ-
 ဝိသေသဝိသိဋ္ဌော၊ သိမ်းယူအပ်သော တရားအထူးသည် အထူးပြုအပ်သော။
 အသင်္ကဟိတော၊ မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်သော။ ယော ဓမ္မဝိသေသော၊ အကြင်
 တရား အထူးသည်။ (အတ္ထိ။) တန္တိသိတော၊ ထို တရားအထူးကို မှီသော။
 အသင်္ကဟိတတာသင်္ခါတော၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆို
 အပ်သော။ ပုစ္ဆနဝိသဇ္ဇန နယော၊ မေးကြောင်း ဖြေကြောင်း နည်းသည်။
 ဝါ၊ ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော၊ အကျဉ်းပြအပ်သည်။ ဟောတိ။

၁။ သင်္ကဟိတေန အသင်္ကဟိတန္တိ ဟိ။ ။ ရှေ့စကား၏အကျယ်တည်း။ ထိုသင်္ကဟိ-
 တေန အသင်္ကဟိတံ ၌ အသင်္ကဟိတံ တပုဒ် ကျေနည်ဟု
 မှတ်ပါ။ [အနု ဌ်ကား “ အာဝုတ္တိနည်း အားဖြင့် အသင်္ကဟိတံ ကို ၂-ထပ် အနက်
 ပေးရမည်”ဟု တနည်းဖွင့်သေး၏။]

၂။ တေန (ပေ) ကရဏဝစနံ ဒဋ္ဌဋ္ဌိ။ ။ [လုတ္တပဒေန၊ ကျေနည်သော အသင်္က-
 ဟိတံ ပုဒ်ဖြင့်။ ကိ ဓမ္မဝိသေသံ၊
 အဘယ်တရားအထူးကို။ ဒဿတိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။
 အာဟ တေနာတိအာဒိ။ တေနာတိ လုတ္တပဒေန။-မရ။] ဤ အဖွင့်များနှင့်အညီ
 ဒုတိယနယ၌ “သင်္ကဟိတေန + အသင်္ကဟိတံ + အသင်္ကဟိတံ”ဟု ၃-ပုဒ် ဖြစ်နေ၏။
 သင်္ကဟိတေနနှင့် အသင်္ကဟိတံလည်း အနက်အရ တူသော တုလျာဓိကရဏဝိသေသန၊
 ဝိသေသုဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တဖက်ပါအတိုင်း အနက်ကျယ် ပေးပါ။

စ၊ ဆက်။ သင်္ဂဟိတေနာတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ ဝိသေသနေ၊ တုလျာဓိ-
ကရဏဝိသေသန အနက်၌။ ကရဏဝစနံ၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ကို။ ခဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မှတ်
ထိုက်၏။

တတိယာဒိသု၊ တတိယနယ အစရှိကုန်သော။ ဆဋ္ဌဝဇ္ဇေသု၊ ဆဋ္ဌနယသည်
ကြဉ်အပ်ကုန်သော။ ဒသမာဝသာနေသု၊ ဒသမနယ အဆုံးရှိကုန်သော။
နယုဇ္ဈေသေသု၊ နယုဇ္ဈေသတို့၌။ သေ(သေသော)။ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီ
အရင်သည်။ နယော၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်ကြောင်း၊ အစီအရင်တည်း။
ဟိ၊ မှန်။ ဟိ၊ ချဲ့။ တေသုပိ၊ ထိုဆဋ္ဌနယသည် ကြဉ်အပ်သော တတိယနယ
အစ ဒသမနယ အဆုံးရှိသော နယုဇ္ဈေသတို့၌လည်း။ ဝုတ္တနယေန၊ ဆိုအပ်
ပြီးသောနည်းဖြင့်။ ဒွိဟိ ဒွိဟိ၊ နှစ်ပါး နှစ်ပါးကုန်သော။ ပဒေဟိ၊ ပုဒ်တို့ဖြင့်။
ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ ဓမ္မဝိသေသ နိဒ္ဒါရဏံ၊ မေးသင့် မေးထိုက်သော တရား
အထူး ဖြေသင့် ဖြေထိုက်သော တရားအထူးကို ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို။ ကတွာ၊
ပြုတော်မူ၍။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို နယုဇ္ဈေသတို့၌။ အန္တိမပဒသဒိသေန၊
အဆုံး၌ဖြစ်သော ပုဒ်နှင့်တူသော။ တတိယပဒေန၊ တတိယပုဒ်ဖြင့်။ ပုစ္ဆန

အနက်ပေးပုံ။ “သင်္ဂဟိတေန၊ စက္ကာယတနအစရှိသောတရားသည် ခန္ဓာဖြင့်
သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သော။ (ဝိသေသန)။ အသင်္ဂဟိတံ၊
အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော စက္ကာယတနကြဉ်သော ရုပ်
သတ္တဝီသ အစရှိသော တရားကို။ အသင်္ဂဟိတံ၊ အဘယ်မျှသော ခန္ဓာ အာယတန
ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သနည်း။ (ပုစ္ဆာ)။ ဤမျှသော ခန္ဓာ အာယတန
ဓာတ်တို့ဖြင့် ‘မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်’ ဤသို့ အနက်ပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ “သင်္ဂဟိတဝိသေသဝိသိဋ္ဌော-ဝယ် “စက္ကာယတနေန ယေ ဓမ္မာ
ခန္ဓ သင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ”ကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ဂဟိတဝိသေသ”
ဟု၎င်း၊ “အာယတန သင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ၊ ဓာတုသင်္ဂဟေန
အသင်္ဂဟိတာ”ကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ဂဟိတဝိသေသဝိသိဋ္ဌော ယော
အသင်္ဂဟိတော ဓမ္မဝိသေသော”ဟု၎င်း၊ တန္တိသိတော အသင်္ဂဟိ-
တတာသင်္ခါတော ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနနယော။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန-ကို ပြုရာ၌
ထို အသင်္ဂဟိတဓမ္မကို မှီ၍ ပြုရသောကြောင့် “တန္တိသိတော (ပေ)
နယော”ဟု၎င်း ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

၁။ သေ နယော (ပေ) ဆဋ္ဌဝဇ္ဇေသု။ သေ နယောဖြင့် နောက်ပုဒ်တပုဒ်ကို
အကျေကြံ၍ ထို နောက်ပုဒ်ဖြင့် ပုစ္ဆာ
ဝိသဇ္ဇနနယဖြစ်ပုံကိုသာ ညွှန်ပြသည်။ [ဝိဘဏ်၏ အနက်ကိုကား နောက်၌ သီးခြား
ပြလိမ့်မည်။] တေသုပိ ဟိစသော ဝါကျသည် နောက်ပုဒ် တပုဒ် အကျေကြံရပုံကို
ခိုင်မြဲစေသော ဝါကျတည်း။ (တနည်း) ဝိတ္တာရဝါကျတည်း။ နောက်၌ ဣတိ-သဒ္ဓါ
ပါသောကြောင့် ဤပကဟေတုဝါကျဟုလည်း ကြံနိုင်ပါသည်။

အဖွင့်]

၅-ဗာဟိရဓာတိကာ အဖွင့်

၃၁၅

ဝိသဇ္ဇန နယာ၊ မေးကြောင်း၊ ဖြေကြောင်း နည်းတို့ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ အကျဉ်း ပြအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တတ္ထ^၁၊ ထိုတတိယ စသော နယုဒ္ဓေသတို့တွင်။ စတုတ္ထ ပဉ္စမေသု၊ စတုတ္ထ နယုဒ္ဓေသ ပဉ္စမနယုဒ္ဓေသတို့၌။ ကတ္တ၊ အတ္ထေ၊ ကတ္တားအနက်၌။ ကရဏ-
နိဒ္ဓေသော၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ကို ညွှန်ပြခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) သတ္တမာဒီသု^၂၊
သတ္တမနယုဒ္ဓေသ အစရှိကုန်သော။ စတုသု စ၊ ၄-ပါးသော နယုဒ္ဓေသတို့၌
လည်း။ သဟယောဂေ၊ သဟယောဂအနက်၌။ (ကရဏနိဒ္ဓေသော) ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
ဒုတိယတတိယေသု ဝိယ^၃၊ ဒုတိယနယ တတိယနယတို့၌ကဲ့သို့။ သမာနာဓိ-
ကရဏေ၊ တူသောတည်ရာ အနက်ရှိသော။ ဝိသေသနေ၊ ဝိသေသန အနက်၌။
(ကရဏနိဒ္ဓေသော) န (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

၁။ တတ္ထ စတုတ္ထ ပဉ္စမေသု။ ။တတ္ထ-မှစ၍ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-တိုင်အောင် စကားရပ်သည်
တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြသော စကား
တည်း။ ထို့ကြောင့် “သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတံ”ဟူသော စတုတ္ထနယ၌ “သင်္ဂဟိတေန-
သမုဒယသစ္စာက ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သမုဒယသစ္စာ
သည် ကြည်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးသည်”ဟု ကတ္တားအနက်ပေးရပုံကို၎င်း၊
“အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ”ဟူသော ပဉ္စမနယဝယ် အသင်္ဂဟိတေန-၌လည်း
ကတ္တားအနက်ပေးရပုံကို၎င်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

၂။ သတ္တမာဒီသု စ (ပေ) သဟယောဂေ။ ။သတ္တမ-စသော နယ ၄-ပါးတို့၌
“သမ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တံ”စသည်
ဝယ် “သမ္ပယုတ္တေန”စသော တတိယန္တပုဒ်များကို တွေ့ရ၏။ ထိုပုဒ်တို့၌ တတိယာ
ဝိဘတ်ကိုကား သဟ(သဟာဒိ)ယောဂအနက်၌ သက်စေ၍ “သမ္ပယုတ္တေန၊ ဝေဒနာ-
က္ခန္ဓာ အစရှိသော ယှဉ်သောတရားနှင့် ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ မယှဉ်သောတရားတည်း။ ဝိပ္ပယုတ္တံ၊
အဘယ်မျှသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မယှဉ်သနည်း၊ ဤမျှသော ခန္ဓာ
အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မယှဉ်”ဟု ဝိပ္ပယုတ္တံ-တပုဒ် အကျေကြ၍ အနက်ပေးရသည်။
[ဤ၌ “သဟယောဂ”ဟု ဆိုထားသော်လည်း သမ္ပယုတ္တံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တံတို့က သဟာဒိ
ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓါကျမ်းတို့ အလိုအားဖြင့် “သဟာဒိယောဂ”ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။]

၃။ န ဒုတိယ (ပေ) သမာနာဓိကရဏေ။ ။ဒုတိယ တတိယနယတို့၌ သင်္ဂဟိ-
တေန အသင်္ဂဟိတေန-ပုဒ်တို့ဝယ်
တတိယာကို ဝိသေသနအနက်ဟော ဟု ဆိုခဲ့ရာ၌ “တုလျာဓိကရဏဝိသေသန-ကို
ဆိုသည်”ဟု သေချာအောင် “သမာနာဓိကရဏေ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ၂-ပါးသော
နယာတို့၌ တတိယာဝိဘတ်သည် တုလျာဓိကရဏဝိသေသန အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့
“စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ သတ္တမ (ပေ) ဒသမနယတို့၌ တတိယာဝိဘတ်သည် ဝိသေသန
အနက်ဟော မဟုတ်ပါ”ဟူလို့။

ဟိ၊ မုနိ။ (တနည်း) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ စတုတ္ထပဉ္စမေသု၊ တို့၌။ ကတ္ထု၊ အတ္ထေ၊ ၌။ ကရဏနိဒ္ဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သတ္တမာဒိသု စတုသု စ သဟယောဂေ၊ ကရဏနိဒ္ဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဒုတိယတတိယာဒိသု ဝိယ သမာနာဓိကရဏေ ဝိသေသနေ န ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။ ဟိ(ယသ္မာ) ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို ဒုတိယတတိယနယတို့၌။ သဘာဝန္တရေန၊ သဘာဝတမျိုးဖြင့်။ သဘာဝန္တရဿ၊ သဘာဝတမျိုး၏။ ဝိသေသနံ၊ ဝိသေသနကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဧတေသု ၊ ဤ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ သတ္တမ အစရှိသော နယတို့၌။ ဓမ္မန္တရေန၊ တရားတမျိုးဖြင့်။ ဓမ္မန္တရဿ၊ တရားတမျိုး၏။ (ဝိသေသနံ ကတံ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ စတုတ္ထပဉ္စမေသု (ပေ) ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒုတိယတတိယေသု ဝိယ (ပေ) န ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣတိ ဝိညာယတိ။

၁။ တတ္ထ ဟိ (ပေ) သဘာဝန္တရဿ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ကို ခိုင်မြဲစေလို၍ (တနည်း) ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်၏ ဉာဏဟိတ်ကို ပြလို၍ “တတ္ထ ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤဝါကျ၏ နယ်ကား “ဓမ္မန္တရဿ”တိုင်အောင်တည်း။ ဣတိ-သဒ္ဓါပါသောကြောင့် ဉာဏဟေတု ဝါကျဟု တနည်းကြံသည်။ [တတ္ထာတိ ဒုတိယတတိယနယေသု၊ သဘာဝန္တရေနာတိ သင်္ဂဟိတတာသင်္ဂဟိတတာသင်္ဂဟိတေန (သိမ်းယူ ရေတွက် အပ်ကုန်သည် အဖြစ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော) အညသဘာဝေန(တပါးသော သဘောဖြင့်) သဘာဝန္တရဿာတိ အသင်္ဂဟိတတာသင်္ဂဟိတတာသင်္ဂဟိတဿ အညသဘာဝဿ။-မဓု။ [ရှေ့ သင်္ဂဟိတတာနှင့် နောက် အသင်္ဂဟိတတာကို တတွဲ၊ ရှေ့ အသင်္ဂဟိတတာနှင့် နောက် သင်္ဂဟိတတာကို တတွဲဟု မှတ်ပါ။]

ခွဲဦးအံ့။ ။ဒုတိယနယ၌ “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ”ဟု ရှိ၏။ ဤ၌ သင်္ဂဟိတေနသည် အသင်္ဂဟိတံ၏ ဝိသေသနတည်း။ “သင်္ဂဟိတံ”အရ သိမ်းယူရေတွက်ရသော တရားကို ရသော်လည်း သင်္ဂဟိတတရားဖြင့် အသင်္ဂဟိတတရားကို အထူးပြုလိုရင်း မဟုတ်။ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သင်္ဂဟိတတာဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အသင်္ဂဟိတတာကို အထူးပြုလိုရင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယနယအတွက် သင်္ဂဟိတတာဟူသော ဝိသေသနဖြင့် အသင်္ဂဟိတတာကို အထူးပြုသည်။ တတိယနယအတွက် “အသင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတံ”ဟု ရှိသောကြောင့် အသင်္ဂဟိတတာဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သင်္ဂဟိတတာကို အထူးပြုသည်-ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “သဘာဝန္တရေန သဘာဝန္တရဿ ဝိသေသနံ ကတံ”ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

၂။ ဧတေသု (ပေ) ဓမ္မန္တရဿ။ ။[ဧတေသုတိ စတုတ္ထပဉ္စမာဒိသု-မဓု။] စတုတ္ထပဉ္စမ စသော နယတို့၌ကား “ယေ ဓမ္မာ တေ ဓမ္မာ”စသည်တို့၏ အရဖြစ်သော ဓမ္မတို့ကို မေးရ ဖြေရသောကြောင့် “တေဟိ ဓမ္မေဟိ”ဟူသော ဓမ္မန္တရဖြင့် “တေ ဓမ္မာ”ဟူသော ဓမ္မန္တရကို ဝိသေသနပြုသည်။ ထို့ကြောင့် “ဧတေသု (ပေ) ဓမ္မန္တရဿ (ဝိသေသနံ ကတံ)”ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

အဖွင့်]

၅-ဗာဟိရမာတိကာ အဖွင့်

၃၁၅

ပန^၁၊ ကား။ ကောဒသမာဒီသု၊ ကောဒသမနယ အစရှိကုန်သော။ စတုသု၊ ၄-ပါးသော နယတို့၌။ အာဒိပဒေနေဝ၊ သင်္ဂဟိတေန-စသော အစပုဒ်ဖြင့်ပင်။ ဓမ္မဝိသေသနိဒ္ဒါရဏံ၊ တရားအထူးကို ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူ၍။ ဣတရေဟိ၊ အစပုဒ်မှ တပါးသော သမ္ပယုတ္တ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ စသော ဒုတိယ၊ တတိယပုဒ်တို့ဖြင့်။ ပုစ္ဆနဝိသဇ္ဇနနယာ၊ မေးကြောင်း ဖြေကြောင်းနည်းတို့ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ အကျဉ်းပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤကောဒသမ အစရှိသော နယတို့၌။ ဝိသေသနေ ဧဝ^၂၊ တုလျာဓိ- ကရဏဝိသေသန အနက်၌ပင်။ [ရွှေ၌ ဝိသေသနေ-ဟု ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဧဝ”ထည့်သည်။] ကရဏဝစနံ၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ကို။ ဒဠဗ္ဗံ။

ဟိ^၃၊ မှန်။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနံ၊ တို့၏။ နိဿယဘူတာ၊ မှီရာဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တရားတို့သည်။ (သမုဒယသစ္စာသည် ကြဉ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားတို့သည်။) ကရဏဘူတေန၊ ကရိုဏ်း

၁။ ကောဒသမာဒီသု (ပေ) ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ။ ကောဒသမနယ ၌ “သင်္ဂဟိတေန သမ္ပယုတ္တံ ဝိပ္ပယုတ္တံ”ဟု ၃-ပုဒ် ရှိ၏။ ထို့တွင် အစ ဖြစ်သော “သင်္ဂဟိတေန”ပုဒ်ဖြင့်ပင် သမုဒယသစ္စာစသော တရားသည် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သမုဒယသစ္စာကြဉ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားအထူးကို ထုတ်ပြတော်မူ၍ (ထုတ်ပြတော် မူပြီးမှ) “သမ္ပယုတ္တံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တံ”ဟူသော အခြားနှစ်ပုဒ်တို့ဖြင့် မေးပုံ ဖြေပုံနည်းကို အကျဉ်းပြတော်မူသည်။ ဣဒသမ စသော နောက် ၃-နယတို့၌လည်း နည်းတူ။ [ဥဒ္ဓေသ-အခန်းဖြစ်သောကြောင့် “ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ”ဟု ဆိုသည်။]

၂။ ဝိသေသနေ ဧဝ (ပေ) ဒဠဗ္ဗံ။ [ဧတ္တာတိ ကောဒသမာဒီသု စတုသု။-- အနု။] ထို ၄-နယတို့၌ “သင်္ဂဟိတေန” “သမ္ပယုတ္တေန” “အသင်္ဂဟိတေန” “ဝိပ္ပယုတ္တေန”ဟု ကရိုဏ်းဝိဘတ် (နာဝိဘတ်) ၄-ဌာန၌ ပါ၏။ ထို နာဝိဘတ်သည် “ဒုတိယ၊ တတိယနယတို့ တုန်းကကဲ့သို့ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန အနက်ဟော”ဟု မှတ်ပါ။ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမနယတို့၌ကဲ့သို့ ကတ္တားဟောဟု၎င်း၊ သတ္တမနယ-စသည်တို့၌ကဲ့သို့ သဟယောဂဟု၎င်း မမှတ်ရ။ [ဝိသေသနေ ဧဝ ကရဏဝစနံ န စတုတ္ထ ပဉ္စမေသု ဝိယ ကတ္တာအတ္ထေ၊ န သတ္တမာဒီသု ဝိယ စ သဟယောဂေတိ အဓိပ္ပာယ်သော။-မရ။]

၃။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနံ ဟိ။ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ထင်ရှားပြသော ဝါကျ-ဟု အနုဋီကာ ဆို၏။ “ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့၏ မှီရာတရားတို့”ဟူသည် “သမုဒယသစ္စေန ယေဓမ္မာ၊ တေဓမ္မာ”စသည်၌ပါသော ဓမ္မတို့တည်း။ ထို ဓမ္မတို့သည် ကောဒသမ၊ တေရသမ နယတို့၌ “သမ္ပယုတ္တံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တံ” အဖြစ်ကို၎င်း၊ ဣဒသမ၊ စုဒ္ဓသမနယတို့၌ မိမိတို့၏ သင်္ဂဟိတ၊ အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်ကို၎င်း အထူးပြုကြသည်။ [သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တာဒိဘာဝံ-၌ အာဒိ-ဖြင့် သင်္ဂဟိတအသင်္ဂဟိတဘာဝကို ယူပါ။]

ဖြစ်၍ဖြစ်သော (ကရိုဏ်းဝိဘတ်၏ အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော)။ သင်္ဂဟိတတာဒိ-
ဝိသေသနေနံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် အစရှိသော
ဝိသေသနဖြစ်၍။ [မရ တနေရာ၌ “ဝိသေသနေနံ” ဟု ပါရှိ၏။] အတ္တနော၊
မိမိဟူသော ဓမ္မ၏။ သမ္ပယုတ္တ ဝိပွယုတ္တာဒိဘာဝံ၊ သမ္ပယုတ် ဝိပွယုတ် အစ
ရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ ဝိသေသေန္တိ၊ အထူးပြုကုန်၏။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။
[တနည်း—“ကသွာ ဧတ္ထ ဝိသေသနေ ဝေ ကရဏဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣတိ
ဝိညာယတိ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျတည်း၍ ဟိ ယသ္မာ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနံ (ပေ)
ဝိသေသေန္တိ။ ဣတိ တသ္မာ ဧတ္ထ (ပေ) ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟုလည်း
ပေးပါ။] ဝိကပ္ပတောတိ၊ ဝိကပ္ပတော ဟူသော ပုဒ်၏။ ဝိဝိကေပုနတော၊
အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ပြုစီရင်ခြင်းအားဖြင့်။ ဝိဘာဂတော၊ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ
ဝေဖန်အပ်သော အပြားအားဖြင့်။ ဣတိ အတ္ထော။

သန္နိဋ္ဌာနဝသေနာတိ၊ ကား။ အဓိမောက္ခသမ္ပယောဂဝသေန၊ အဓိ-
မောက္ခနှင့် အညီအမျှ ကေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) သန္နိဋ္ဌာနဝသေန၊ ဆုံးဖြတ်တတ်သော
အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။
(စိတ္တပ္ပါဒါ) စ၊ စိတ္တပ္ပါဒ်တို့လည်း။ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ စိတ္တပ္ပါဒါ
စ၊ တို့လည်း။ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တသဗ္ဗစိတ္တပ္ပါဒါ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း

၁။ သင်္ဂဟိတတာဒိ (ပေ) ဟူစေန။ သင်္ဂဟိတတာဒိ-၌ အာဒိ-ဖြင့် ဇွါဒ-
သမနယအတွက် “သမ္ပယုတ္တတာ” ကို
၎င်း၊ တေရသမနယအတွက် “အသင်္ဂဟိတတာ” ကို၎င်း၊ စဒ္ဒသမနယအတွက် “ဝိပွ-
ယုတ္တတာ” ကို၎င်း ယူပါ။ ကရဏဘူတေနည် ကရိုဏ်းဝိဘတ်(နာဝိဘတ်)ဖြစ်သော
ကြောင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ အနက်မှာ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန အနက်
သာတည်း။ [သင်္ဂဟိတတာဒိဝိသေသေနာတိ ဧတေန ဓမ္မသတ္တိယာ (သိမ်းယူရေတွက်
အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ် စသော ဓမ္မသတ္တိဖြင့်) ဓမ္မာ ဝိသေသိတာတိ ဒဿတိ။-မဓ။]
ဤအဖွင့်များအတိုင်း တုလျာဓိကရဏဝိသေသန အနက်ပေးပုံကို ပါဠိတော်နိဿယ
အနက်ကျယ်၌ ကြည့်ပါ။

၂။ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန။ အဋ္ဌကထာဝယ် “သန္နိဋ္ဌာနဝသေန (ပေ) ဝုတ္တာ” ဟု
ရှိ၏။ ထို၌ သန္နိဋ္ဌာန၏ အနက်ကို “အဓိမောက္ခသမ္ပ-
ယောဂ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “သန္နိဋ္ဌာန (ဆုံးဖြတ်ခြင်းသဘော) ဟူသည်
အဓိမောက္ခစေတသိက်ပင်တည်းဟူ၎င်း၊ “သမ္ပယောဂ” ပုဒ် အကျေကြပ်ပါဟူ၎င်း သိစေ
၏။ [အဓိမောက္ခသမ္ပယောဂဝသေနာတိ ဧတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနဝသေနာတိ ဧတ္ထ ဥတ္တရပဒ-
လောပံ (သမ္ပယောဂ ဟူသော နောက်ပုဒ်၏ ကျေခြင်းကို) ဒဿတိ။-မဓ။]

၃။ သန္နိဋ္ဌာန (ပေ) ဝိတ္တပ္ပါဒါ။ ဤနိကာအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သန္နိဋ္ဌာနဝသေန
နှင့် ဝုတ္တာ-ပုဒ်တို့ကို ဝိဘတ်မကျသော
အလုတ္တသမာသ်” ဟူ၎င်း၊ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တာနှင့် သဗ္ဗပုဒ်တို့ကိုလည်း ဒွန်သမာသ်

အပွင့်]

၅-ဗဟိရမာတိကာ အဖွင့်

၃၁၉

အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော စိတ္တပ္ပါဒ၊ အလုံးစုံသော စိတ္တပ္ပါဒတို့။ တေသံ၊ ထိုသန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တ စိတ္တပ္ပါဒ၊ သဗ္ဗ စိတ္တပ္ပါဒတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ သာဓာရဏဝသေန၊ တူသော ဆောင်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ ဆက်ဆံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤသန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တသဗ္ဗ-စိတ္တပ္ပါဒသာဓာရဏတော-ဟူသော ပါဠိ၌။ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဟိ၊ မှန်။ အဓိမောက္ခော၊ ကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) သန္နိဋ္ဌာနဝသေန၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ စိတ္တပ္ပါ-

ဟု၎င်း မှတ်ပါ။ [သန္နိဋ္ဌာန (ပေ) သာဓာရဏတောတိ ဧတ္ထ အလုတ္တသမာသံ ခန္ဓသမာသဉ္စ ဒေသတံ သန္နိဋ္ဌာနဝသေနာတိအာဒိ ဝုတ္တာ-မဇ။] ထို့နောက် ထိုခန္ဓ သမာသပုဒ်ကို စိတ္တပ္ပါဒါပုဒ်နှင့် ကမ္မဓာရဲတဲ၍ ခွန်၏နောက်၌ရှိသော စိတ္တပ္ပါဒ၊ ပုဒ်ကို ရှေ့ခွန်ပုဒ်နှင့် ကမ္မဓာရဲတဲပါ။ အနက်ပေးသောအခါ “ခွန်၏နောက်၌ ရှိသောပုဒ်၊ ယှဉ်လိုက်ပုဒ်တိုင်းသာ” ဟူသော နိယံနှင့်အညီ “သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တ စိတ္တပ္ပါဒါ” ဟု၎င်း၊ “သဗ္ဗစိတ္တပ္ပါဒါ” ဟု၎င်း တဲ၍ အနက်ပေးရသည်။

အနက်အရကောက်။ ။ ထိုတွင် သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တစိတ္တပ္ပါဒါဖြင့် အဓိ-
မောက္ခနှင့်ယှဉ်သော ၇၀-ပါးသော စိတ်ကို၎င်း၊ ထိုနှင့်
ယှဉ်ဘက် စေတသိက်တို့ကို၎င်း ပြ၏။ [အဓိမောက္ခသည် ခွေပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ
သဟဂုတ်စိတ်ဟူသော ဤ ၁၁-ပါး၌ ယေဉ်ကြောင်းကို သင်္ဂြိုဟ်စေတသိက်ပိုင်း
ထောက်၍ သိပါ။] ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အနုဋီကာ၌ “သန္နိဋ္ဌာန လက္ခဏေန
အဓိမောက္ခေန ယမ္မယုတ္တဓမ္မာ အာရမ္မဏေ နိဗ္ဗယနာကာရေန ပဝတ္တိယာ သန္နိဋ္ဌာန-
ဝသေန ဝုတ္တဓမ္မာ၊ ဟေ စ” ဟု မိန့်သည်။

သဗ္ဗစိတ္တပ္ပါဒါဖြင့် ဖဿသတ္တကရာသိဉ်ပါသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏဖြစ်ကြသော
ဖဿ-စသော စေတသိက် ၅-ပါးနှင့် စိတ်ကို ပြ၏။ ဤသဗ္ဗစိတ္တပ္ပါဒဟူသည် အဓိ-
မောက္ခနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက်များနှင့်တကွ ထိုမှကြွင်းသော ခွေပဉ္စဝိညာဉ်
ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် စေတသိက်များပင်တည်းဟု သိစေ၏။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌
“တေဟိ သဒ္ဓိ” (ထို အဓိမောက္ခသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပါဒတို့နှင့်တကွ) တဒဝသိဋ္ဌေ (ထို
စိတ္တပ္ပါဒတို့မှ ကြွင်းကုန်သော) ခွေပဉ္စဝိညာဏ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတ ဓမ္မေ စ သင်္ဂ-
ဟေတွာ အာဟ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တာ စ သဗ္ဗေ စ စိတ္တပ္ပါဒါ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန
ဝုတ္တသဗ္ဗ စိတ္တပ္ပါဒါတံ-ဟု မိန့်သည်။

၁။ အဓိမောက္ခော ဟိ။ ။ ဤဝါကျသည် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ဖွင့်ပြသော
စကားတည်း။ [တမေဝတ္ထံ ဝိဝရိတံ အဓိမောက္ခော
ဟိတိအာဒိ ဝုတ္တာ-မဇ။] ဤဝါကျဝယ် ဖဿသတ္တကရာသိဉ်ပါသော (အဓိမောက္ခမှ
တပါးသော) တရား ၆-ပါးကို “ဣတရေ” ဟု ဆို၏။ ထို တရားတို့သည် စိတ်တခု
ယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက်အားလုံးဖြစ်သော စိတ္တပ္ပါဒနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့်
“သဒ္ဓဿ” ဟု ဆိုသည်။ ဤသဒ္ဓဿသည် “သဗ္ဗစိတ္တပ္ပါဒ” ဟူသော ရှေ့စကားနှင့်

ဒါနံ၊ တို့ကို။ ဝါ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ သာဓာရဏဝသေန၊ တူသော ဆောင်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ ဆက်ဆံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတရေ၊ အဓိမောက္ခမှ တပါးကုန်သော ဖဿ အစရှိသော တရားတို့ကို။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ (စိတ္တုပ္ပါဒါနံ သာဓာရဏဝသေန ဝုတ္တာ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဤ ဝါကျ၌ ဣတိ-သဒ္ဓါပါသောကြောင့် ကသ္မာ-ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ ဟိ ယသ္မာ (ပေ) ဝုတ္တော။ ဣတိ တသ္မာ (ပေ) ဒဋ္ဌဗ္ဗော-ဟုလည်း ပေးပါ။]

တတ္ထံ၊ ထို သာဓာရဏ အသာဓာရဏတရားတို့တွင်။ သာဓာရဏာ၊ သဗ္ဗသာဓာရဏဖြစ်သော ဖဿ အစရှိသော တရားတို့သည်။ (ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စိတ် မနသိကာရတို့သည်။) ပသဋ္ဌာ(စ)၊ ကျယ်ပြန့်လည်း ကျယ်ပြန့်ကုန်၏။ ပါကဋ္ဌာ စ၊ ထင်ရှားလည်း ထင်ရှားကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာဒိတော၊ အစဉ်း။ ဝါ၊ စောစောကပင်။ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူထိုက်ကုန်၏။ [ဤ၌ အာဒိတောကို အစဉ်းဟု ပေးသော်လည်း မနသိကာရသည် အဆုံး၌ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အာဒိတော၊ ရှေးဦးစွာ၊ စောစောစီးစီး၊ အလျင်”ဟု အဓိပ္ပာယ် မှတ်ပါ။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတသံ၊ ထို သဗ္ဗသာဓာရဏ တရားတို့ကို။ သင်္ဂဟာဒိပရိဂ္ဂဟတ္ထံ၊ သင်္ဂဟ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းအကျိုးငှါ။ ဥဒ္ဓေသော၊ အကျဉ်းညွှန်ပြခြင်းကို။ (ဘဂဝတာ)ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

သဘောတူပင်တည်း။ [ဤ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ ဟူသည် “အဓိမောက္ခသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် များနှင့် ထိုမှ ကြွင်းသော ခွဲပဉ္စဝိညာဏ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်များပင်တည်း” ဟု သိပါ။]

၁။ တတ္ထံ (ပေ) ဥဒ္ဓေသော ကတော။ ။ သဗ္ဗသာဓာရဏဖြစ်သော ဖဿ-စသော တရားများနှင့် အဓိမောက္ခ ကိုသာ (ဤ အဗ္ဘန္တရမာတိကာအတွင်း၌) ဥဒ္ဓေသအဖြစ်ဖြင့်ပြ၍ အခြားတရားတို့ကို အဘယ်ကြောင့် မပြပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထံ (ပေ) ဥဒ္ဓေသော ကတော”ဟု မိန့်သည်။ သဗ္ဗသာဓာရဏဖြစ်သော ဖဿ-စသော တရားတို့သည် အားလုံးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ပသဋ္ဌ ပြန့်ကျယ်လည်း (ပြန့်ကျယ်ကုန်၏)။ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ဝယ် ထင်ရှားလည်း ထင်ရှားကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ စသည်ဖြင့် ပြရာဝယ် ထို သဗ္ဗသာဓာရဏတရားတို့ကို (အစောဆုံး) သိမ်းယူထိုက်ကုန်၏။ ထိုသို့ သင်္ဂဟ စသည်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်းအကျိုးငှါ ဖဿ-စသော သဗ္ဗသာဓာရဏတရားတို့ကို ဥဒ္ဓေသ (မာတိကာ) ပြုတော်မူရသည်။

ပနံ၊ ကား။ အသာဓာရဏာပိ၊ အသာဓာရဏဖြစ်သော ဝိတက် အစရှိသော တရားတို့ကိုလည်း။ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာဝ၊ သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ အစရှိသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူထိုက်ကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေသု၊ ထိုအသာဓာရဏတရားတို့တွင်။ မဟာဝိသယေန၊ ကျယ်သော အရာရှိသော အဓိမောက္ခဖြစ်။ [“ယှဉ်ဘက်စိတ် များသည်ကို မဟာဝိသယ”ဟု ဆိုသည်။] အညေသမ္ပိ၊ အခြားသော ဝိတက် အစရှိသော တရားတို့ကိုလည်း။ သင်္ဂဟာဒိ-ပရိဂ္ဂဟံ၊ သင်္ဂဟ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ အဓိမောက္ခော၊ ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော၊ ပြီ။ စ၊ ဆက်။ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တာတိ၊ ဟူသောစကားကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စပ်။) သင်္ဂဟဝဏ္ဏနာယံ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌသာလင်္ခီအဋ္ဌကထာ၌၎င်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်္ဂေ စ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းပါဠိတော်၌၎င်း။ ဝစနံ၊ စကားကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပနံ၊ တနည်းကား။ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန၊ ဆုံးဖြတ်တတ်သော အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယေ၊ အကြင် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်

၁။ အသာဓာရဏာပိ (ပေ) ဥဒ္ဓိဋ္ဌော။ ။ သမ္မသာဓာရဏ မဟုတ်ကြသော ဝိတက်,ဝိစာရ,အဓိမောက္ခစသော တရားတို့ကိုလည်း သင်္ဂဟ, အသင်္ဂဟ စသည်ဖြင့် သိမ်းယူထိုက်ကြသည်သာ။ ထိုစေတသ်တို့တွင် အဓိမောက္ခသည် စိတ်ယှဉ် အများဆုံးဖြစ်သောကြောင့် အရာကျယ်၏။ ထိုအရာကျယ်သော အဓိမောက္ခကို သိမ်းယူလိုက်လျှင် အရာကျဉ်းသော ဝိတက် စသည်တို့လည်း ပါဝင်ရကား ထိုအရာကျယ်သော အဓိမောက္ခဖြင့် ဝိတက် စသော အခြားတရားတို့ကို သိမ်းယူပုံကို ပြခြင်းငှါ အဓိမောက္ခကိုသာ ခေါင်းစဉ် မာတိကာ၌ ပြထားတော်မူသည်။

၂။ သန္နိဋ္ဌာန ဝသေန ဝုတ္တာတိ စ။ ။ [ပြုအပ်ပြီးသောစကားဝယ် စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ “သန္နိဋ္ဌာန (ပေ) ဝုတ္တာတိ စ”ဟု မိန့်သည်။ စ-သဒ္ဓါသည် ူကျာရမ္ဘဇောတက။] အဓိမောက္ခကို “သန္နိဋ္ဌာန”ဟု အဋ္ဌကထာဆိုရာ၌ အဘယ်စကားကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ပါသနည်းဟု မေး။ အဖြေကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌသာလင်္ခီ အဋ္ဌကထာ ဓမ္မဒွေသကထာအဖွင့်၌ “အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော သော သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းပါဠိတော်ဝယ် အကုသလနိဓ္ဓေသ၌လည်း “တဏှာပစ္စယာ အဓိမောက္ခော (ဆုံးဖြတ်ခြင်း သန္နိဋ္ဌာန ဖြစ်၏။) အဓိမောက္ခပစ္စယာ ဘဝေါ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ဤသို့သော စကားတို့ကို ရည်ရွယ်၍ “သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တာ”ဟူသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုအပ်ပါသည်-ဟူလို။

၃။ သန္နိဋ္ဌာန (ပေ) အတ္ထေ သတိ။ ။ “သန္နိဋ္ဌာနဝသေန (ပေ)ဝုတ္တာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ အနက်တမျိုးကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သန္နိဋ္ဌာန (ပေ) အတ္ထေ သတိ”ဟု မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား

စိတ်သည် ကြည်အပ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ သဗ္ဗေသံ၊ ကုန်သော။
 တေသံ၊ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ သာဓာရဏတော၊ ဆက်ဆံ
 ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထေ၊ ဤအနက်သည်။
 သတိ၊ ဖြစ်လသော်။ (အယမဓိပ္ပာယ်ော ဓဋ္ဌဗျော-၌ စပ်။) ဝတ္ထဗျေသု၊
 ဟောတော်မူထိုက်ကုန်သော (ဤ ဖဿ သတ္တက ရာသိ၌ ဟောတော်မူထိုက်
 ကုန်သော)။ သာဓာရဏာ သာဓာရဏေသု၊ အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့နှင့်
 ဆက်ဆံသောတရား၊ မဆက်ဆံသော တရားတို့တွင်။ (အသာဓာရဏေသု-၌
 စပ်။) အသာဓာရဏေသု၊ အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော
 တရားတို့တွင်။ (အဓိမောက္ခော-၌ စပ်။) မဟာဝိသယော၊ ကျယ်သောအရာ
 ရှိသော။ ယော အဓိမောက္ခော၊ သည်။ (အတ္ထိ။) တဿ၊ ထိုအဓိမောက္ခ
 ၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ စပ်သဖြင့်။ ဝုတ္တသဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ်သာဓာရဏ-
 တော၊ ဟောတော်မူအပ်သော အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဖဿာဒယော၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဝါ၊
 တို့သည်။ သဗ္ဗသာဓာရဏာ၊ အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်၏။

ဝုတ္တ-နှင့် သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ်-ပုဒ်တို့ကို ကမ္မဓာရေသမာသ်အဖြစ်ဖြင့် ပြသည်။ ပန-ကိုလည်း
 နည်းတမျိုး(အဖို့တပါး)ကို ပြသော ပက္ခန္ဓရနှင့် ဝိကပ္ပနတ္ထအနက်ကြံပါ။ [ဝုတ္တသဗ္ဗ-
 သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ်သဒ္ဓါနံ ကမ္မဓာရေသမာသ် ဝိကပ္ပေတုံ သန္နိဋ္ဌာနဝသေနာတိအာဒိ ဝုတ္တံ
 ပန-သဒ္ဓေါ ဝါသဒ္ဓတ္ထော။-မဇူ]

သမာသိတွဲအရဏောကံ။ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တာ စ+တေ+သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒါ
 စေတိ သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တသဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒါ။
 ဤသမာသိဖြင့် အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော
 အဓိမောက္ခသဟဂုဏ် စိတ်စေတသိက်တို့ကိုသာ ရ၏။ ထို့နောက် “သန္နိဋ္ဌာနဝသေန
 ဝုတ္တသဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒါနံ+သာဓာရဏာ” ဟု တပျူရိသ်သမာသ်တူသောအခါ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်
 တို့နှင့် ဆက်ဆံသော ဖဿသတ္တကရာသိ ၇-ပါးတွင် အဓိမောက္ခမှ တပါးသော ဖဿ
 စသော တရား၊ ထိုတရား၊ ထိုတရားတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကို
 ရသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဖဿာဒယော သန္နိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တသဗ္ဗ
 စိတ္တုပ္ပါဒ်-သာဓာရဏတော ဝုတ္တာ” ဟု မိန့်သည်။

၁။ သာဓာရဏာ (ပေ)ဝုတ္တာ။ ဤစကားသည် ဖဿ-စသော တရားတို့ကို
 ဟောတော်မူရာ၌ နှလုံးသွင်းတော် မူပုံကို
 ပြသော စကားတည်း။ ပါဠိရှိအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားပြီ။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းတော်မူ
 ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ “အညဿ တာဒိသဿ အတာဝါ” ဟူသော ပါဠိကို
 မိန့်သည်။ သဗ္ဗသာဓာရဏတရားတို့ကို ဟောတော်မူမည်ဆိုလျှင် ဖဿ-စသော ၆-ပါးမှ
 တပါး ထိုနှင့်အလားတူ တရားမရှိတော့။ အသာဓာရဏတရားတို့ကို ဟောတော်မူ
 မည်ဆိုလျှင် အဓိမောက္ခမှတပါး ထိုကဲ့သို့ အရာကျယ်သော တရားမရှိတော့။ ထို့ကြောင့်
 ဖဿသတ္တကရာသိအဖြစ်ဖြင့် ထိုတရား ၇-ပါးတို့ကိုသာ ဟောတော်မူရသည် - ဟူလို။

အဖွင့်]

၅-ဗာဟိရမာတိကာ အဖွင့်

၃၂၉

ဣတိ(ကတော)၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ ဝါ၊ ဤသို့ နှလုံးပြုခြင်းကြောင့်။
 (ဘဂဝတာ ဝုတ္တာ။) အဓိမောက္ခော စ၊ အဓိမောက္ခကိုလည်း။ ဝါ၊
 သည်လည်း။ အသာဓာရဏေသု၊ တို့တွင်။ မဟာဝိသယော၊ ကျယ်သော
 အရာရှိ၏။ ဣတိ ကတော၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ၊ ပြီ။
 (ကသ္မာ)၊ နည်း။ အညဿ၊ အခြားသော (ဗဿ အစရှိသောတရား ၆-ပါး၊
 အဓိမောက္ခတို့မှ တပါးသော)။ တာဒိသဿ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော တရား၏။
 အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ အယံ အဓိပ္ပာယ်ော၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို။
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သာဓာရဏတရားတို့တွင်။ (ဇီဝိတိန္ဒြိယံ-၌ စပ်။)
 [မရ-၌ “ဧတ္ထ ဥဒ္ဓေသေ” ဟု စွဲ၏။ ရှေးနိဿယ၌ “ဧတ္ထ၊ ဤ ဓာတုကထာ
 ဒေသနာတော်၌။ ဝါ၊ ဤ အဗ္ဗန္တရမာတိကာ၌” ဟု စွဲ၏။ န ဝုတ္တံ-၌ စပ်။]
 ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ကို။ (ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ၏။) ရူပမိတ္တကတ္တာ၊ ရုပ်နှင့် ရောနှော
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန၊ ကား။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ ကို။ (န ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ-၌ ပဓာန-ပေ။ ဝုတ္တဗ္ဗာ
 န ဝုတ္တဗ္ဗာ-တို့၌လည်း သာမညကံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်။) အသမာဓိသဘာဝါ၊

၁။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ (ပေ) နှု ဝုတ္တံ။ “သဗ္ဗသာဓာရဏတရားတို့ကို ဟောတော်မူ
 ရာ၌ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြိယံ
 ကို၎င်း၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာကို၎င်း အသယံကြောင့် ဟောတော် မမူအပ်ပါသနည်း ဟု
 မေးဖွယ်ရှိရကား ဇီဝိတိန္ဒြိယံကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှေးဦးစွာ ပြလို
 သောကြောင့် “ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပနေတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရုပ်ဇီဝိတ၊ နာမဇီဝိတ ဟု
 ၂-ပါးရှိသည့်အတွက် ရုပ်ဇီဝိတနှင့် ရောနှောသောကြောင့် ဇီဝိတိန္ဒြိယံကို ဟောတော်
 မမူ-ဟူလို။

၂။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ပန။ “ဗဿသတ္တကရာသိ၌ စိတ္တေကဂ္ဂတာကို သွင်း၍ ဟော
 တော် မမူရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့်
 “စိတ္တေကဂ္ဂတာ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ကေဂ္ဂတာသည် သမာဓိဗိုလ် အမည်
 ရထိုက်သောကေဂ္ဂတာ၊ သမာဓိဗိုလ်အမည် မရထိုက်သော ကေဂ္ဂတာ ဟု ၂-မျိုး ရှိ၏။
 ထို့တွင် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်နှင့်အညီ ဆရာတော်ကြီး ပြင်ထားအပ်သော “အဝီရိ-
 ယေသု ကေဂ္ဂတာ ဣန္ဒြိယဗလတာဝံ န ဂစ္ဆတိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ ပန မဂ္ဂတာဝမ္ပိ” ဟု
 သင်္ဂြိုဟ်သမုဓည်းပိုင်း မိဿကသင်္ဂဟ၌လာသည့် အတိုင်း ဝီရိယမယျဉ်ရာ ဖြစ်သော
 ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ခွေပဉ္စဝိညာဉ်၊ သမ္ပဒိစ္ဆိန္နံ၊ သန္တိရဏတို့နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်
 ဤ ၁၇-ပါးတို့၌ ယှဉ်ခိုက်ဖြစ်သော ကေဂ္ဂတာသည် သမာဓိဗိုလ်အမည် မရနိုင်။
 ထို ကေဂ္ဂတာကို “အသမာဓိသဘာဝါ” ဟု ဆို၏။ ကျန်သမျှ စိတ် ၇၂-ပါးတို့၌
 ယှဉ်သော ကေဂ္ဂတာသည် သမာဓိဗိုလ်အမည် ရနိုင်၏။ ထို့ ကေဂ္ဂတာကို “သမာဓိသ-
 ဘာဝါ” ဟု ဆိုသည်။

သမာဓိဗိုလ် သဘောမရှိသော စိတ္တေကဂ္ဂတာကို။ သာမညသဒ္ဓေနော၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဟူသော သာမညသဒ္ဓါသည်သာ။ (ဝတ္ထဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်၏။ ဝါ၊ ဟောနိုင်၏။) သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟိ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာ-ဟူသော သာမညသဒ္ဓါ၊ သမာဓိဗလံ-စသော ဝိသေသသဒ္ဓါတို့သည်။ ဝတ္ထဗ္ဗာ၊ သော၊ သမာဓိသဘာဝါ၊ သမာဓိဗိုလ် သဘောရှိသော။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ စ၊ ကိုက်ား။ [နောက် ဝတ္ထဗ္ဗာ-၌ လှမ်းစပ်။] ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဣတိ တသ္မာ ရှိ၍ ထည့်သည်။) ဝိသေသသဒ္ဓဝစနီယံ၊ သမာဓိဗလံ-စသော ဝိသေသသဒ္ဓါတမျိုး ထဲသာ ဟောထိုက်သော။ အညံ၊ သမာဓိဗိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ကေဂ္ဂတာမှ တပါးသော။ ဗျာပေတဗ္ဗံ(စ)၊ သာမညသဒ္ဓါသည် ပျံ့နှံ့စေထိုက်သော

အသမာဓိ (ပေ) သာမညသဒ္ဓေနော။ သမာဓိဗိုလ်သဘောမရှိသော ပဉ္စသဒ္ဓါရာဇဇွန်းစသော ၁၇-ပါးတို့၌ ရှိသော ကေဂ္ဂတာကို သာမညသဒ္ဓါသည်သာ ဟောနိုင်၏။ “ဝေ-ဖြင့် “ဝိသေသသဒ္ဓါသည် မဟောနိုင်”ဟု ကန့်ပါ။ သာမည-သဒ္ဓါဟူသည် စိတ္တေကဂ္ဂတာသဒ္ဓါ (ကေဂ္ဂတာသဒ္ဓါ)ပင်တည်း။ [နောက်၌ ဝတ္ထဗ္ဗာ-ပုဒ်ကို ဤ၌လည်း ယူ၍ အနက်ပေးရသည်။ အသမာဓိသဘာဝါ ဗလတာဝံ အပတ္တာ သာမညသဒ္ဓေနော ဝတ္ထဗ္ဗာတိ ယောဇနာ။-အနု။]

၁။ သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟိ စ။ သမာဓိသဘောရှိသော (သမာဓိဗိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော) ကေဂ္ဂတာကို သာမညသဒ္ဓါသည်လည်း ဟောနိုင်၊ ဝိသေသသဒ္ဓါသည်လည်း ဟောနိုင်၏။ ဝိသေသသဒ္ဓါဟူသည် “သမာဓိဗလံ၊ သမာဓိန္ဒြိယံ”စသော သဒ္ဓါမျိုးတည်း။ [သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟိ စာတိ သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟိ ဝတ္ထဗ္ဗာ စ သမာဓိသဘာဝါ စိတ္တေကဂ္ဂတာ။-အနု။ ဤအနုဋီကာဖွင့်ပုံကို ထောက်၍ နိဿယ၌ အနက်ပေးထားပါသည်။] ဤပြုအပ်ပြီးသော စကား ၂-ရပ်ဖြင့် ကေဂ္ဂတာ ၂-မျိုးပြားကြောင်းကို၎င်း၊ ထို ၂-မျိုးကို ဟောနိုင်သော သဒ္ဓါ ၂-မျိုးကို၎င်း သိပါ။

၂။ ဝိသေသသဒ္ဓဝစနီယံ အညံ (ပေ) နတ္ထိ။ ပြုအပ်ပြီးသော သဒ္ဓါ ၂-မျိုးအပြင် အခြားသော ဝိသေသသဒ္ဓါတမျိုးသည် ဟောထိုက်သော (ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သမာဓိဗိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ကေဂ္ဂတာမှ တပါးသော) အခြားအနက်တမျိုး မရှိတော့။ [ဝိသေသသဒ္ဓဝစနီယံ အညန္တိ သမာဓိဗလာဒိဝိသေသသဒ္ဓေဟိ (ရှေ့၌ ပြုအပ်ပြီးသော သမာဓိဗလံ၊ သမာဓိန္ဒြိယံ-စသော ဝိသေသသဒ္ဓါတို့မှ) အညေန ဝိသေသသဒ္ဓေန ဝစနီယံ ပကာသနီယံ သမာဓိဗလာဒိတော (သမာဓိဗိုလ်၊ သမာဓိန္ဒြိယ အမည်ရသော ၇၂-ပါးသော စိတ်၌ယှဉ်သော ကေဂ္ဂတာမှ) အညံ အတ္တဇာတန္တိ အတ္တော။-မဓု။]

၃။ ဗျာပေတဗ္ဗံ နိဝတ္တေတဗ္ဗု။ “အညံ နတ္ထိ၊ အခြားအနက် (အခြားတရား) မရှိတော့”ဟူရာ၌ အဘယ်သို့သော တရားပါနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဗျာပေတဗ္ဗံ-စသည်ကို မိန့်။ ထိုတရားက သာမညဖြစ်နေသောကြောင့် သာမညဖြစ်သော စိတ္တေကဂ္ဂတာသဒ္ဓါသည် ပျံ့နှံ့စေထိုက်သော၊

အဖွင့်]

၅-ဗာဟိရမာတိကာ အဖွင့်

၃၂၅

အနက်သဘောသည်၎င်း။ နိဝတ္တေတဗ္ဗ၊ ဝိသေသသဒ္ဓါသည် နှစ်စေထိုက်သော အနက်သဘောသည်၎င်း။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ ဣတိ(တသ္မာ)၊ ထိုသို့ ဝိသေသသဒ္ဓါဝစနီယဖြစ်သော ဗျာပေတဗ္ဗ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗ တရားတမျိုး၏ မရှိတော့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိတော့သည့်အတွက်။ (ဟိတ်ကူ။) အနည (ပေ) ဒီပနတော၊ အခြားအနက်ကို ပျံ့နှံ့စေတတ်သော သာမညသဒ္ဓါ၊ အခြားအနက်ကို နှစ်စေတတ်သော ဝိသေသသဒ္ဓါ မဟုတ်သောသဒ္ဓါ တမျိုးကို ပြနိုင်ခြင်းကြောင့်။ တဿေဝ ဓမ္မဿ၊ ထို သမာဓိဗိုလ်သဘောရှိသော တရားကိုပင်။ ဘေဒဒီပကေဟိ၊ အထူးကို ပြတတ်ကုန်သော သမာဓိ

သို့မဟုတ် ထိုတရားက အပိုလည်းဖြစ် ဝိသေသလည်းဖြစ်နေသောကြောင့် ဝိသေသသဒ္ဓါတမျိုးသည် တားမြစ်ထိုက်သော တရား (တားမြစ်ထိုက်သော အနက်)ဟူလို။

မေးဖွယ်။ ။ဘာကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဗျာပေတဗ္ဗ နိဝတ္တေတဗ္ဗ ဖြစ်သော အခြားအနက် (အခြားတရား) မရှိပါသနည်း-ဟု မေး။ အဖြေကား- သမာဓိဗိုလ် သမာဓိန္ဒြေ စသော သဘောရှိသော စိတ္တေကဂ္ဂတာ အားလုံးကို သမာဓိဗလံ စသော ဝိသေသသဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဗျာပေတဗ္ဗ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနက်တမျိုး မရှိတော့။ [သာမညသဒ္ဓေန ဗျာပေတဗ္ဗံ ဝိသေသသဒ္ဓေန စ နိဝတ္တေတဗ္ဗံ နတ္ထိ၊ (ကသ္မာ) သမာဓိသဘာဝါယ ဧဝံ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ ဂဟိတတ္တာ။-အနူ။]

၁။ ဣတိ အနည (ပေ) ဒီပနတော။ ။နတ္ထိတိ မှ ဣတိသဒ္ဓါကို ယူထားသည်။ ဣတိဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော အနက်ကား “ဝိသေသသဒ္ဓါဝစနီယံ အညံ (ပေ) နတ္ထိ”တည်း။ ဤ“ဣတိ တသ္မာ”သည် ဒီပနတောဟိတ်၏ အကူအညီဟိတ်တည်း။ ထို ဝိသေသ-သဒ္ဓါသည် ဟောထိုက်သော အခြားသော ဗျာပေတဗ္ဗ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနက်၏ မရှိတော့ခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့် အညဗျာပကသာမည-သဒ္ဓါလည်း မဟုတ်သော၊ အညနိဝတ္တကဝိသေသ သဒ္ဓါလည်း မဟုတ်သော သဒ္ဓါတမျိုးကို ပြသည်-ဟူလို။ ဒီပန ၏ သမ္ပန်ကို သမာဓိသဘာဝါ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ပုဒ်ကို ခံပါ။ “ထို သမာဓိသဘာဝါ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ပုဒ်က သာမည ဝိသေသ သဒ္ဓါ မဟုတ်သော သဒ္ဓါတမျိုးကို ပြခြင်းကြောင့်”ဟူလို။ [န+အည ဗျာပကနိဝတ္တကော သာမညဝိသေသော အနည (ပေ) ဝိသေသော တဿ ဒီပနတော။-အနူ။ ဤ ဒီပနတော ကို “ဝတ္တဗ္ဗာ၊ န ဝတ္တဗ္ဗာ”တို့၌-စပ်။]

၂။ တဿေဝ ဓမ္မဿ ဘေဒဒီပကေဟိ။ ။“တဿေဝ ဓမ္မဿ”အရ ရှေ့၌ပြုအပ်ပြီးသော သမာဓိသဘာဝါ စိတ္တေကဂ္ဂတာပင် ဖြစ်သောကြောင့် “တဿေဝ”ဟု ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။ ဘေဒဒီပက၌ ဘေဒသဒ္ဓါသည် ဝိသေသသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ၏။ [တဿေဝ ဓမ္မဿာဟိ တဿေဝ ဗလပုတ္တသမာဓိဓမ္မဿ၊ ဘေဒဒီပကေဟိတိ ဝိသေသဒီပကေဟိ သမာဓိဗလာဒိဝစနေဟိ ဝတ္တဗ္ဗာ။-အနူ။]

ဗလံ စသော သဒ္ဓါတို့သည်။ ဝတ္ထုဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်၏။ သုခါဒိသဘာဝါ၊ သုခ အစရှိသော သဘောရှိသော (သုခ၊ ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခ သဘော ရှိသော)။ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာကို။ (သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟိ၊ ဝေဒနာ ဟူသော သာမညသဒ္ဓါ၊ သုခံ အစရှိသော ဝိသေသသဒ္ဓါတို့သည်။)(ဝတ္ထုဗ္ဗာ) ဝိယ၊ ဟောနိုင်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ဝုတ္တလက္ခဏဝိပရိတေဟိ၊ ဆိုအပ် ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော အနညဗျာပက၊ နိဝတ္တကဝိသေသဒီပန ဖြစ်သော သဒ္ဓါတို့မှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်ကုန်သော။ သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟေဝ၊ စိတ္တေ ကဂ္ဂတာ ဟူသော သာမညသဒ္ဓါ၊ သမာဓိဗလံစသော ဝိသေသသဒ္ဓါတို့ သည်ပင်။ (န ဝတ္ထုဗ္ဗာ)၊ မဟောထိုက်။ ဝါ၊ မဟောနိုင်။

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အသမာဓိသဘာဝ၊ သမာဓိသဘာဝ အားဖြင့် ၂-မျိုး ပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တေ-

၁။ န သုခါဒိသဘာဝါ။ ။ဤဝါကျသည် စိသဒိသုပမာနှင့် ဗျတိရေကအနက်ကို ပြသော ဝါကျတည်း။ သုခါဒိ ဌ် အာဒိဖြင့် ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာကို ယူပါ။ ထိုတွင် သုခ ဟူသော ဝေဒနာအထူးကို ဝေဒနာ ဟူသော သာမညသဒ္ဓါလည်း ဟောနိုင်၊ သုခံ ဟူသော ဝိသေသသဒ္ဓါလည်း ဟောနိုင် သကဲ့သို့ ဗိုလ်အဖြစ်သို့ရောက်သော စိတ္တေကဂ္ဂတာကို သာမညသဒ္ဓါ၊ ဝိသေသသဒ္ဓါ နှစ်မျိုးလုံးက မဟောနိုင်။ ဝိသေသသဒ္ဓါတမျိုးတည်းကသာ ဟောနိုင်သည် - ဟူလို။

၂။ ဝုတ္တလက္ခဏဝိပရိတေဟိ။ ။“ဝုတ္တလက္ခဏာ”ဟူသည် အနညဗျာပက နိဝတ္တကသာမညဝိသေသဒီပန-သဒ္ဓါတို့တည်း။ “ထိုသဒ္ဓါတို့မှ ပြောင်းပြန် ဝိပရိတ”ဟူသည် အညဗျာပေတဗ္ဗ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗအနက်ကို ဟောကြသော စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသော သာမညသဒ္ဓါ၊ “သမာဓိဗလံ” စသော ဝိသေသသဒ္ဓါတို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝုတ္တလက္ခဏဝိပရိတေဟိ သာမညဝိသေသသဒ္ဓေ- ဟေဝ”ဟု မိန့်သည်။ [ဝေ-သဒ္ဓါသည် ရှေ့၌ ပါပြီးသော “သာမညဝိသေသသဒ္ဓေဟိ” နှင့် တူကြောင်းကိုပြသော သဒ္ဓိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။]

၃။ တသ္မာ။ ။တသ္မာတိ ယသ္မာ အသမာဓိသဘာဝါ သမာဓိသဘာဝါတိ ဌေဓာ ဘိန္နိတွာ ဂဟိတာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ။ တသ္မာ။-အနု။ ဤ အနုဒ္ဓိကာ ဆရာသည် ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော အနက်များကို လိုရင်းယူ၍ တသ္မာ၏ စွဲနက်ကို ဖွင့်ပြထားသည်။ မှန်၏-ရှေ့၌ “စိတ္တေကဂ္ဂတာ ပန အသမာဓိသဘာဝါ၊ သာမည ဝိသေသသဒ္ဓေဟိ စ သမာဓိသဘာဝါ”ဟု သမာဓိကို ၂-မျိုးခွဲခြား၍ ယူခဲ့သည်။ “ဝိသေသသဒ္ဓဝစနိယံ (ပေ) ဒီပနတော”ဟူသော စကားတို့ကား သမာဓိသဘာဝ ဖြစ်သော စိတ္တေကဂ္ဂတာကို သာမညသဒ္ဓါ၊ ဝိသေသသဒ္ဓါ ၂-မျိုးလုံးက မဟောပဲ ဝိသေသသဒ္ဓါတမျိုးတည်းကဟောထိုက်ကြောင်းကိုပြသောစကားတို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “တသေဝ ဓမ္မဿ ဘေဒဒီပကေဟိ ဝတ္ထုဗ္ဗာ”ဟု၎င်း၊ “န (ပေ) သာမညဝိသေသ သဒ္ဓေဟေဝ (ဝတ္ထုဗ္ဗာ)”ဟု၎င်း ကောက်ချက်ချ၍ ပြသည်။

ကဂ္ဂတာတိ^၁၊ ဟူသော အယံ သာမညသဒ္ဓေါ၊ သည်။ အသမာဓိသဘာဝေ သမာဓိသဘောမရှိသော ကေဂ္ဂတာတရား၌။ ဝိသေသသဒ္ဓနိရပေက္ခော၊ ဝိသေသသဒ္ဓါကို ငဲ့ခြင်းမရှိသည်။ (ဟုတ္တာ) ပဝတ္ထမာနော၊ ဖြစ်လသော်။ သယမေဝ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသဒ္ဓါဟူသော မိမိသည်ပင်။ ဝိသေသသဒ္ဓံ၊ ဝိသေသသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဇိတော၊ ရောက်၍။ အသမာဓိသဘာဝမေဝ၊ သမာဓိသဘောမရှိသော ကေဂ္ဂတာသာမညကိုသာ။ ပကာသေယျ၊ ထင်ရှားပြရာ၏။ ဣတရော စ^၂၊ သာမညသဒ္ဓါမှတစ်ပါးသော “သမာဓိဗလံ” စသော ဝိသေသသဒ္ဓါသည်လည်း။ သမာဓိသဘာဝမေဝ၊ သမာဓိဗိုလ် သဘောရှိသော စိတ္တေကဂ္ဂတာကိုသာ။ (ပကာသေယျ။) ဣတိ^၃၊ ဤသို့။ ဒွိဓာ၊ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်။ ဘိန္နာ၊ ပြားသော။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ သည်။ အသာဓာရဏာ စေဝ၊ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်း မရှိသည်၎င်း။ အပ္ပဝိသယာစ၊ နည်းသော အရာရှိသည်၎င်း။ (ဟောတိ) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဓ၊ ဤ အဗ္ဘန္တရမာတိကာ၌။ ဥဒ္ဓေသံ၊ အကျဉ်းညွှန်ပြခြင်းကို။ ဝါ၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြခြင်းကို။ န အရဟတိ၊ မထိုက်။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ န ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ)။

၁။ စိတ္တေကဂ္ဂတာတိ အယံ (ပေ) ပကာသေယျ။ ။ စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသော ဤ သာမညသဒ္ဓါသည် သမာဓိသဘောမရှိသော ကေဂ္ဂတာဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သာမညသဒ္ဓါမင် ဖြစ်သော်လည်း ဝိသေသသဒ္ဓါတမျိုးကို မငဲ့ပဲ ဖြစ်သောကြောင့် သူသည်ပင် ဝိသေသသဒ္ဓါအဖြစ်သို့ ရောက်နေရကား သမာဓိသဘောမရှိသော ကေဂ္ဂတာကိုသာ ပြနိုင် ရ၏။ [စာအုပ်တို့၌ သာမညသဒ္ဓေါ “သမာဓိသဘာဝေ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ “အသမာဓိသဘာဝေ” ဟု ရှေးနိဿယတို့၌ ပါဠိမှန်ရှိသည်။]

၂။ ဣတရော သမာဓိသဘာဝမေဝ။ ။ “သမာဓိဗလံ” စသော ဝိသေသသဒ္ဓါ သည် သမာဓိသဘောရှိသော ကေဂ္ဂတာကိုသာ ဟောရာ၏။ ရှေ့ဝါကျ၌ “အသမာဓိသဘာဝမေဝ” ဝယ် ဝေ-ဖြင့် သမာဓိသဘာဝကို ကန့်သတ်သို့ ဤဝါကျ၌ ဝေ-ဖြင့် အသမာဓိသဘာဝကို ကန့်သည်။

၃။ ဣတိ (ပေ) န အရဟတိ။ ။ တသ္မာဝါကျဖြင့် ပြအပ်သောအနက်၏ လက္ခဂုဏ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣတိ (ပေ) န အရဟတိ” ဟု မိန့်သည်။ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည် သမာဓိသဘာဝ၊ အသမာဓိသဘာဝဟု ၂-မျိုး ပြားခြင်းကြောင့် တမျိုးတမျိုးသည် သဗ္ဗသာဓာရဏ မဖြစ်ပဲ (စိတ်တမျိုးစီနှင့်သာ ဆက်ဆံသော) အသာဓာရဏ ဖြစ်တော့၏။ ထိုတမျိုးတမျိုး၏ ယှဉ်ရာစိတ်လည်း အဓိမောက္ခလောကံမျှ မချားတော့ပဲ အပ္ပဝိသယလည်း ဖြစ်ရတော့၏။ ထိုသို့ အသာဓာရဏလည်း ဖြစ်၊ အပ္ပဝိသယလည်း ဖြစ်သောကြောင့် သဗ္ဗသာဓာရဏ မဟာဝိသယ တရားတို့ကို ပြရာ ဤ အဗ္ဘန္တရမာတိကာဝယ် အကျဉ်းသရုပ်မျှ ထုတ်ပြခြင်းကို မထိုက်တော့။

ဝါ။ တနည်း။ အဘိန္နာ၊ ၂-မျိုးမပြားသည်။ (သမာနာ)ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဖဿာဒီနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏ (ဖဿ သတ္တကရာသိဉ္စိ ပါသော တရားတို့၏)။ (ပါကဋ္ဌတ္တံ) ဝိယ၊ ထင်ရှားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့။ ပါကဋ္ဌတ္တာဘာဝတော၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့် ၎င်း။ အညဓမ္မနိဿယေန၊ အခြားတရားဟူသော မှီရာအားဖြင့်။ ဝတ္ထုဗ္ဗတော စ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ သာ၊ ထိုကေဂ္ဂတာသည် ၎င်း။ ဇီဝိတဉ္စ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေသည်၎င်း။ (ဥဒ္ဓေသံ) န အရဟတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ န ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ အကျဉ်းအားဖြင့် ညွှန်ပြတော်မမူအပ်။ ဝါ၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြတော် မမူအပ်။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

မာတိကာဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

၁။ အဘိန္နာပိ ဝါ။ ။ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာတို့ကို ခွဲခြား၍ ယူသောကြောင့် သာ အသာဓာရဏ အပ္ပဝိသယ ဖြစ်ကြရသည်။ ဝေဒနာ သည် သုခ ဒုက္ခ အဒုက္ခမသုခဟု မခွဲသောအခါ သဗ္ဗသာဓာရဏ မဟာဝိသယ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို ၂-ပါးလည်း မခွဲခြားလျှင် သဗ္ဗသာဓာရဏ မဟာဝိသယဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော”ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အဘိန္နာပိ ဝါ”စသည်ကို မိန့်။ ထိုတရား ၂-ပါးသည် မခွဲခြားသော်လည်း ဖဿ၊ ဝေဒနာ စသည်တို့ကဲ့သို့ မထင်ရှားသောကြောင့်၎င်း၊ အခြားတရားတို့ကိုမှီ၍ ဟောရမည်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ မည်သည့် တရားကိုမျှ မမှီပဲ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပဓာနဖြစ်ကြသော ဖဿဝေဒနာ စသော တရားတို့ကို ဟောရာဝယ် သူတပါးတို့ကိုမှီ၍ ဟောထိုက်သော တရားတို့ကို မပြုထိုက်သော ကြောင့်၎င်း၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို အဋ္ဌန္တရမာတိကာ၏ ဥဒ္ဓေသအတွင်း သွင်း၍ ဟောတော် မမူထိုက်ပါ-ဟူလို။

၂။ အညဓမ္မနိဿယဖြစ်ပုံ။ ။“စိတ္တဿ ဌိတိ (စိတ်၏တည်ကြောင်း ကေဂ္ဂတာ) စိတ္တေကဂ္ဂတာ အဝိသာဟဋ္ဌမာနသာ” တို့ကား စိတ်ကိုမှီ၍ ဟောတော်မူရပုံတည်း။ “အရူပိနံ ဓမ္မာနံ အာယု (နာမ်တရားတို့၏ အသက်ဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ)ဌိတိ (နာမ်တရားတို့၏တည်ကြောင်း ဇီဝိတိန္ဒြေ)ဤကား နာမ်တရားတို့ကိုမှီ၍ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဟောတော်မူရပုံတည်း။ [န အရဟတိတိ ဣဓ ဥဒ္ဓေသံ န အရဟတိ၊ သမုခေနေဝ (မိမိ ပဓာနအားဖြင့်သာ) ဝတ္ထုဗ္ဗေသု ဖဿာဒီသု (တို့ကို) ဥဒ္ဓိသိယမာနေသုတိ အတ္ထော။-အနု။]

မာတိကာအဖွင့် ပြီး၏။

၂-နိဒ္ဒေသအဖွင့်

၁- ပဌမနယ

သင်္ဂဟသင်္ဂဟပဒ အဖွင့်

၁-ခန္ဓပဒ အဖွင့်

၆။ [အဋ္ဌကထာကို မဖွင့်သေးပဲ ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံကို အတ္ထုနော မတိဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် ခန္ဓာ ယတန ဓာတုယော စသည်ကို မိန့်သည်။]
ခန္ဓာယတနဓာတုယော၊ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ကို။ အဘိညေဃုဓမ္မ-
တာဝေန^၁၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။
(ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ သဘာဝတော၊ သဘော လက္ခဏာ
အားဖြင့်။ အဘိညာတာနံ၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး ကုန်သော။ တေသံ

၁။ အဘိညေဃု (ပေ) ဝုတ္တာ။ ။ သိဖွယ် တရားတို့တွင် အဘိညေဃု၊ ပရိ-
ညေဃု စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်
အဘိညေဃု တရားတို့သည် အရင်းခံဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်တို့ကို
အရင်းခံ ဖြစ်ကြသောကြောင့် အဘိညေဃု တရားများအဖြစ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ဟော
တော်မူရသည်။ ဟောတော်မူပုံကို အနုဋီကာ၌ “စတ္တာရော ခန္ဓာ ဟောန္တိ” စသည်
ဖြင့်၎င်း၊ “ရူပက္ခန္ဓာအဘိညေဃော” စသည်ဖြင့်၎င်း ပြထား၏။ ထိုသို့ ဟောတော်
မူပုံကို ပြထားသောကြောင့် “အဘိညေဃုဓမ္မတာဝေန” ကို “အဘိညေဃုဓမ္မ
အဖြစ်ဖြင့်”ဟု ကြိယာဝိသေသန ပေးရသည်။ “အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ဟိတ်အနက်
မပေးရ။

အဘိညေဃု၊ အဘိညာတ။ ။ “အဘိညေဃု-ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့်+သိထိုက်”
ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိခြင်း မဟုတ်။ တရား၏
သိထိုက်သော (သိစရာဖြစ်သော) သဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် အရဟ၊ သက္က အနက်
ကို ပြသော ဣ-ပစ္စည်းဖြင့် “အဘိညေဃု”ဟု သုံးစွဲသည်။ “အဘိညာတ” ဟူသည်
ကာ၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော တရားတည်း။ ဤ၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်
လည်း ပါ၏။ တရား၏ သိအပ်ပြီးဖြစ်ခြင်းလည်း ပါ၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ် အနက်
ဟော တ-ပစ္စည်းဖြင့် “အဘိညာတ”ဟု သုံးစွဲသည်။ [ကိစ္စပစ္စည်း တ-ပစ္စည်းဖြင့်
သုံးစွဲရာ၌ ဤသို့ အထူးကို မှတ်ပါ။] “ထူးသောဉာဏ်”ဟူသည် သာမန် အသိထက်
ပိုလာသော “ရူပ အနိစ္စံ၊ ဒုက္ခံ၊ အနတ္တာ” စသည်ဖြင့် သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်
တည်း။ [အဘိညာယာတံ အနိစ္စာဒိဝသေန လက္ခဏတ္တယံ အာရောပေတွာ အဘိ-
ဇာနနတ္ထာယ၊-ကေရုတ္တရ ကေဓမ္မဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ။]

ဓမ္မာနံ။ ထို ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တရားတို့၏။ ပရိညေယျတာဒိဝိသေသဒဿနတ္ထံ။ ပရိညေယျတို့၏ အဖြစ် အစရှိသော အထူးကို ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှါ။ သစ္စာနိ၊ သစ္စာတို့ကို၎င်း။ အဓိပတိယာဒိကိစ္စဝိသေသဒဿနတ္ထံ။ အစိုးရတို့၏ အဖြစ် အစရှိသော ကိစ္စအထူးကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှါ။ ဣန္ဒြိယာဒိနိ စ၊ ဣန္ဒြေ အစရှိသည်တို့ကို၎င်း။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။

ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (ထိုသို့ သဘော လက္ခဏာအားဖြင့် ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး ကုန်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တရားတို့၏ ပရိညေယျ-

၁။ တေသံ ပန (ပေ) ဝုတ္တာနိ။ “သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ စသည်တို့ကိုကား အတယ် အကျိုးငှါ ဟောတော် မူအပ်ပါကုန် သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေသံ ပန သဘာဝတော အဘိညာတာနံ” စသည်ကို မိန့်။ ခန္ဓာ စသည်တို့ကို ရှေးဦးစွာ ဟောထားတော်မူခြင်းကြောင့် ထို ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၏ သဘောလက္ခဏာကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် ဝိနေယျတို့ သိကြ လေပြီ။ ထိုသို့ သိအပ်ပြီးသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တရားတို့၏ ပရိညေယျတာ စသော အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ သစ္စာလေးပါးတို့ကို၎င်း၊ ထို ခန္ဓာ စသော တရား တို့၏ အာဓိပတေယျ စသော ကိစ္စအထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဣန္ဒြေ စသော တရား တို့ကို၎င်း ဤ ပဌမနယ ၌ ဟောပြတော်မူသည်။

ပရိညေယျတာဒိ။ “ပိုင်းခြား၍ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်” ဟူသော သဘော သည် ဒုက္ခသစ္စာ၏ သဘောတည်း။ ရုပ်တရားတွေသည် “ဣ ပထဝီလည်း ဒုက္ခ၊ ဤ အာပေါလည်း ဒုက္ခ” စသော အားဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်သော သဘောရှိ၏။ အာဒိဖြင့် သမုဒယသစ္စာ၏ ပဟာတဗ္ဗဘာဝ (ပယ်ထိုက် သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော)، နိရောဓသစ္စာ၏ သမ္ဘိက္ခာတဗ္ဗဘာဝ (မျက်မှောက် ပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော)، မဂ္ဂသစ္စာ၏ ဘာဝေတဗ္ဗဘာဝ (မိမိသန္တာန် ၌ ဖြစ်စေထိုက်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော သဘော) တို့ကို ယူပါ။

အဓိပတိယာဒိ။ “အဓိပတိပစ္စယဘာဝဥပဋ္ဌာနပဒဟနာဒိနိ” ဟု အနုဒ္ဓိကာ ဖွင့်၏။ ထို အဖွဲ့နှင့် လျော်အောင် “အာဓိပတေယျာဒိ” ဟု ရှိမှ ကောင်းမည် ထင်သည်။ [အဓိပတိနော+ဘာဝေါ အာဓိပတေယျံ” ဟု ဘာဝ အနက်၌ ကေယျ-ပစ္စည်း။] အာဒိ ဖြင့် သတိပဋ္ဌာန်၏ ဥပဋ္ဌာနကိစ္စ၊ သမ္ပပ္ပဓာန်၏ ပဒဟန ကိစ္စ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ စသည်တို့၏ ဣဇ္ဈနကိစ္စ စသည်ဖြင့် အဗ္ဘန္တရမာတိကာ နိဒ္ဒေသ၌ ပါသမျှ ကြွင်းပုဒ်များ၏ ကိစ္စကို၎င်း ယူပါ။

၂။ ဣတိ သစ္စာဒိဝိသေသော။ ဝုတ္တာနိတိ မှ ဣတိ ကို ယူသည်။ ထို ဣတိဖြင့် “တေသံ ပန သဘာဝတော (ပေ) ဝုတ္တာနိ” တိုင်အောင် ညွှန်ပြသည်။ အနက်အတိုင်း အဓိပ္ပါယ် သိလောက်ပြီ။ “သစ္စာဒိဝိသေ- သော အဘိညေယျနိဿိတော ဝုစ္စမာနော သုဝိညေယျော ဟောတိ ဝိယ” ဟု ဥပမာန ဝါကျထုတ်ပါ။ [သစ္စာတို့၏ အထူး ဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ၏ ပရိညေယျ အဖြစ်၊ ဝိဇ္ဇန အဖြစ် စသည်တည်း။] ဆိုလိုရင်းကား-သစ္စာတို့ကို ဟောတော်မူရာ၌ “ဒုက္ခသစ္စာ

တာအစရှိသော အထူးကို ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှါ သစ္စာတို့၏၎င်း၊ အဓိပတိ
 ၏ အဖြစ် အစရှိသော ကိစ္စအထူးကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှါ ဣန္ဒြေ အစ
 ရှိသည်တို့၏၎င်း ဟောတော် မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သစ္စာဒိ-
 ဝိသေသော၊ သစ္စာ အစရှိသည်တို့၏ အထူးသည်။ ဝါ၊ ကို။ (အဘိညေယျ-
 နိဿိတော၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်တို့ကို
 မှီသည်။ (ဟုတ္တာ) ဝုစ္စမာနော၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ (ဟောတော်မူမှ။)
 သုဝိညေယျော၊ လွယ်ကူစွာ သိအပ် သိနိုင်သည်။ (ဟောတိ) ဝိယ၊ ဖြစ်
 သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) သင်္ဂဟသင်္ဂဟဝိသေသော စ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ
 တို့၏ အထူးသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အဘိညေယျနိဿိတော၊ သည်။
 (ဟုတ္တာ) ဝုစ္စမာနော၊ သော်။ သုဝိညေယျော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊
 ထို့ကြောင့်။ (ထိုသို့ သစ္စာဒိဝိသေသ ကဲ့သို့ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ ဝိသေသ၏
 လည်း အဘိညေယျနိဿိတ ဖြစ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော် လွယ်ကူစွာ သိအပ်
 သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တိဟိသင်္ဂဟော တိဟိအသင်္ဂဟောတိ၊ ဟူ၍။
 နယမုခမာတိကာ၊ ကို။ ဌပိတာ၊ ထားတော် မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ (ပေ) သင်္ဂဟိတံ” စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကို
 မှီ၍ ဟောတော် မူသောအခါ တရားနာသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ သိလွယ် သကဲ့သို့
 သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟကို ဟောတော်မူရာ၌လည်း “ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ ကတိဟိအာယတနေဟိ
 ကတိဟိ စတူဟိ သင်္ဂဟိတံ။ (ပေ) အသင်္ဂဟိတံ” စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊
 ဓာတ်တို့ကို အမှီပြု၍ ဟောတော်မူမှ သိလွယ်သည်” ဟူလို။

၁။ ဣတိ (ပေ) ဌပိတာ။ “ဟောတိတိ”မှ ဣတိ ကို ယူထားသည်။
 ထို ဣတိ ဖြင့် “သစ္စာဒိဝိသေသော ဝိယ
 (ပေ) ဟောတိ” ဟူသော ဥပမာန၊ ဥပမေယျ စကားတို့ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။
 သစ္စာဒိဝိသေသ ကဲ့သို့ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အထူးကိုလည်း အဘိညေယျ ဖြစ်သော
 ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကို မှီ၍ ဟောမှ သိလွယ်သောကြောင့် တိဟိသင်္ဂဟော
 စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကို မှီ၍ နယမုခမာတိကာကို ထားတော်
 မူခဲ့သည်။ ဟူလို။

မှတ်ချက်။ “ခန္ဓာယတနဓာတုယော အဘိညေယျဓမ္မဘာဝေန ဝုတ္တာ”မှ စ၍
 “သုဝိညေယျော ဟောတိ”တိုင်အောင်သော စကားတို့သည် “တိဟိ
 သင်္ဂဟော တိဟိ အသင်္ဂဟော”ဟု “ဟောတော်မူရခြင်းသို့ ရောက်
 အောင် ပို့ဆောင်နေသော အကြောင်းပြစကားရပ်များဖြစ်သည်”
 ဟု မှတ်ပါ။

ဝေဉ္ဇ ကတ္တာ^၁၊ ဤ အကြောင်းကြောင့်။ စတုဟိတံ၊ စတုဟိ အစရှိသည် ဟူ၍။ (စတုဟိ သမ္ပယောဂေါ ဝိပ္ပယောဂေါ ဟူ၍။) ဝုတ္တာ၊ ဟောတော် မူအပ် ကုန်သော။ သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂံ၊ စ၊ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂ တို့ကို လည်း။ အဘိညေယျနိဿယေန၊ ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ဟူသော မှီရာအားဖြင့်။ ခန္ဓာဒိဟေဝ၊ ခန္ဓာ အစရှိသည် တို့ဖြင့်သာ။ ပုစ္ဆိတု၊ မေးတော်မူ၍။ ဝိသဇ္ဇိတ၊ ဖြေတော် မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

[ယခုအခါ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန” စသည်ကို မိန့်သည်။] ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓနာတိ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိဖြင့်။ (ဒဿတိ-၌ စပ်။) ယေ ဓမ္မာ၊ အကြင် ရုပ်အဋ္ဌဝိသတရားတို့ကို။ ရူပက္ခန္ဓော-တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဧတသံ၊ ထို အဋ္ဌဝိသ တရား တို့၏။ ပဉ္စသု၊ ကုန်သော။ ခန္ဓေသု၊ တို့တွင်။ ရူပက္ခန္ဓဘာဝေန^၂၊ ရူပက္ခန္ဓာ

၁။ ဝေဉ္ဇ ကတ္တာ။ “ဝေဉ္ဇ ကတ္တာ” ဟူသော စကားလည်း “သမ္ပယောဂေါ ဝိပ္ပယောဂေါ” ဟူသော နယမာတိကာ၏ ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇန တို့အတွက် အကြောင်းတို့ကို ပြန်ညွှန်းသော စကားတည်း။ ဆိုအပ်ပြီး အကြောင်း တို့ကြောင့် (အဘိညေယျနိဿိတအဖြစ်ဖြင့် ဟောမှ သစ္စာဒိ ဝိသေသကို သိလွယ် သကဲ့ သို့ အဘိညေယျနိဿိတ အဖြစ်ဖြင့် ဟောမှ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂတို့ကိုလည်း သိလွယ်သောကြောင့်။) ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကို အမှီပြု၍ “ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယုတ္တော” စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနကို ဟောတော် မူသည်-ဟူလို။ အနုဋီကာ ၌ကား ဆိုအပ်ပြီး အနက်တို့ကို လိုရင်းချုံး၍ “ဝေဉ္ဇ ကတ္တာတိ နယမုခမာတိကာယ အဘိညေယျနိဿယေန ဝုစ္ဆမာနတ္တာ ဧဝံ”ဟု ဖွင့်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ သဘောတူ မင်တည်း။

အမှာ။ “ရူပက္ခန္ဓသင်္ခါတေန ဝါ” ၏ နောက်၌ “ရူပက္ခန္ဓဝစန၊ ဝစနီယတာ-သင်္ခါတေနဟု အနုဋီကာရှိ၏။ ထို စကားသည် ရှေ့၌ ဖွင့်အပ်ပြီးသော ဘာဝ အနက်၊ ဝစန အနက်ကို ကောက်ချက် ချခြင်းမျှသာတည်း။ မှန်၏ - ရူပက္ခန္ဓ-ဝစနသည် ရှေ့၌ ပြအပ် ပြီးသော ရူပက္ခန္ဓ ဝစနပင်တည်း။ ဝစနီယလည်း ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော ဘာဝသဒ္ဓါ၏အရ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓ-သဒ္ဓါ၏ ဟောနက်ပင်တည်း။ ရှေးနိဿယတချို့၌ သီးခြားအနက်တမျိုးဟု ယူဆ၍ “ဧကေန ခန္ဓေန” အတွက် တနည်း ပေးကြလေသည်။

၂။ ရူပက္ခန္ဓဘာဝေန သဘာဝတာ။ “ရူပက္ခန္ဓဘာဝေန” ၌ “ရူပဘာဝ+ခန္ဓ-ဘာဝ” ဟု ၂-မျိုးခွဲ။ တဝန္တိ ဗုဒ္ဓိ သဒ္ဓါ တေသ္မာတိ ဘာဝေါ” နှင့် အညီ “ရုပ်ဟု သိသောဉာဏ်နှင့် ရူပသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ မူလအကြောင်းသည် ဘာဝ၏အနက်တည်း။ ထို “အကြောင်း” ဟူသည် ရုပ္ပနသဘော တည်း။ ထို ရုပ္ပန သဘောကို “ရူပဘာဝ” ဟု ခေါ်၏။ ခန္ဓဘာဝ၌ ဘာဝ ဟူသည် ရာသီ (အစု) အနက်တည်း။ ထို အစုအနက်သည် ခန္ဓ ဟု သိသောဉာဏ်နှင့် ခန္ဓသဒ္ဓါ၏

၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ရူပက္ခန္ဓာဟု သိသောဉာဏ်၊ ရူပက္ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ရူပန အနက်၊ ရာသီ အနက် အားဖြင့်။) သဘာဝတာ၊ တူသော အဖို့ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ သဘော တူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပက္ခန္ဓဘာဝသင်္ခါတေန၊ ရူပက္ခန္ဓာ၏ အဖြစ် ဟု ဆိုအပ်သော။ (ရူပက္ခန္ဓာဟု သိသောဉာဏ်၊ ရူပက္ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ရူပန အနက်၊ ရာသီ အနက်ဟု ဆိုအပ်သော။) (ဂဏနေန၊ ရေတွက် ကြောင်း အနက်ဖြင့်။ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူခြင်းကို။ ဂဏနံ၊ ရေတွက်ခြင်းကို။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။) ဝါ၊ တနည်း။ ရူပက္ခန္ဓဝစန- သင်္ခါတေန၊ ရူပက္ခန္ဓသဒ္ဓါဟု ဆိုအပ်သော။ ဂဏနေန၊ ရေတွက်ကြောင်း သဒ္ဓါဖြင့်။ သင်္ဂဟံ၊ ကို။ ဂဏနံ၊ ကို။ (ဘဂဝါ) ဒဿေတိ။ တေန၊

ဖြစ်ခဲ့ရာ မူလ အကြောင်းဖြစ်၏။ ရုပ် ၂၀-ပါးသည် ထို ရူပဘာဝ၊ ခန္ဓဘာဝ အနက် အားဖြင့် အချင်းချင်းသဘောတူကြခြင်းကို “သဘာဝတာ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ ဣတိ ရူပက္ခန္ဓ (ပေ) ဂဏနံ။ “ရူပက္ခန္ဓ ဘာဝသင်္ခါတေန၊ ဂဏနေန” ၌ ရူပက္ခန္ဓဘာဝ၏ အရကို ရှေ့အတိုင်း သိပါ။ သင်္ခါတေနဖြင့် “ရူပက္ခန္ဓဘာဝ” ပုဒ်နှင့် ဂဏန ပုဒ်တို့ အရတူကြောင်းကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂဏနေန-ရေတွက်ခြင်း”ဟု ရေတွက်ခြင်း ကြိယာရအောင် အနက်ပေး ရ။ “ရေတွက်ကြောင်း”ဟု အနက်ပေးရသည်။ ထိုသို့ အနက်ပေးမှလည်း ရူပက္ခန္ဓ- ဘာဝနှင့် ဂဏနတို့ အရ ထူးမည်။ ဤအဖွင့်နှင့်အညီ “ဧကေန ခန္ဓေန” ၌ ဘာဝပွဇာန ကြံ၍ ပါဠိတော်၌ “ဧကေန ခန္ဓေန၊ တပါးသော ရူပက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရူပနအနက်၊ ရာသီအနက်ဖြင့်”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

၂။ ရူပက္ခန္ဓဝစနသင်္ခါတေန။ ။ ဤနည်း၌ကား “ဧကေန ခန္ဓေန” ၌ ခန္ဓအရ အနက်ကိုမယူရပဲ ခန္ဓသဒ္ဓါကိုယူရ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “ဧကေန-သော၊ ခန္ဓေန-ရူပက္ခန္ဓသဒ္ဓါဖြင့်”ဟု အနက် ပေးရလိမ့်မည်။ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ရူပက္ခန္ဓဘာဝသင်္ခါတေန ရူပက္ခန္ဓဘာဝေန အတ္ထမုခေ- နေဝ ဂဟဏေ။ သဒ္ဓုဗ္ဗါရေန ပန ဂဟဏေ . ရူပက္ခန္ဓဝစနသင်္ခါတေန ဝါ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသို့ “ဧကေန ခန္ဓေန” အတွက် ရူပက္ခန္ဓဘာဝအနက်၊ ရူပက္ခန္ဓ- ဝစန အနက်ကို ဖွင့်ရခြင်းသည် “ရူပက္ခန္ဓော” ဟူသော ကံပုဒ် အရနှင့် “ဧကေန ခန္ဓေန” ဟူသော ကရိုဏ်းပုဒ်အရတို့အချင်းချင်း မတူအောင်ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။ [ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓေနာတိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ။ နန္တ ကမ္မကရဏေဟိ ဘိန္ဓေဟိ (အရကွဲကုန်သည်) ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ကတွာတိ အာဟ- ရူပက္ခန္ဓောတိ အာဒိ-မဓ။] ရှေး နိဿယတို့တွင် ဂူကြီးဆရာတော်၏ မူလဋီကာနိဿယ၌ ရူပက္ခန္ဓ- ဘာဝ-ဂဏန ပုဒ်တို့အတွက် အနက် ပေးပုံ ကောင်း၏။ တချို့ နိဿယ၌ကား အဓိပ္ပါယ် မရနိုင်အောင် အနက်ပေးထားသည်။

ကြောင့်။ ယဉ္ဇိ ကိဉ္ဇိတိအာဒိ၊ ယဉ္ဇိ ကိဉ္ဇိ အစရှိသော။ (ယံ ဝစနံ၊ သဉ္ဇိ။ အတ္ထိ။ တံ ဝစနံ၊ ကိ။ သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ ရူပက္ခန္ဓောတိ၊ ရူပက္ခန္ဓော ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်။ သင်္ဂဟိတဗ္ဗဓမ္မော၊ သိမ်းယူရေတွက်ထိုက်သော တရားကို။ (ဘဂ-ဝတာ) ဒဿိတော၊ အပ်ပြီ။ ဧကေန ခန္ဓေနာတိ ဝစနံ၊ ဧကေန ခန္ဓေန ဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ယေန သင်္ဂဟေန၊ အကြင် သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း အနက်ဖြင့်။ (ရူပေနအနက်၊ ရာသိအနက်ဖြင့်။) (တနည်း) ယေန သင်္ဂဟေန၊ အကြင် သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်းသဒ္ဓါဖြင့် (ရူပက္ခန္ဓသဒ္ဓါဖြင့်)။ သင်္ဂဟတိ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်၏။ တဿ သင်္ဂဟဿ၊ ထိုသိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း အနက်ကို။ (တနည်း) တဿ သင်္ဂဟဿ၊ ထို သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း သဒ္ဓါကို။ ဒဿနံ၊ ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း။ ဟိ၊ အကျဉ်းချုပ်ကား။ ပဉ္စသု၊ ကုန်သော။ ခန္ဓဂဏနေသု၊ ရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာတို့တွင်။ ဧကေန၊ တပါး သော။ ခန္ဓဂဏနေ၊ ရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာဖြင့်။ ဂဏိတော၊ ရေတွက် အပ်ပြီ။ ဣတိ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော ဟူသောပါဌ်၌။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ စ၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ခန္ဓာဒိဝစနေဟိ၊ ခန္ဓ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ဖြင့်။ သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းကို။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဥပရိ၊ အထက်ဖြစ်သော ဒုတိယနယ စသည်၌။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားရပ်ကို။ (ဘဂဝါ) ဝက္ခတိ၊ ဟောတော်မူလတ္တံ့။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ [ကသ္မာ ပဉ္စသု (ပေ) အတ္ထော၊ တည်း။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ယသ္မာ (ပေ) ဝက္ခတိ၊ ဣတိ တသ္မာ ပဉ္စသု (ပေ) အတ္ထော၊ တည်း။ ဣတိ ဝိညာယတိ-ဟုလည်း ပေးပါ။]

အသင်္ဂဟနယနိဒ္ဒေသေတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောတိ တေသေဝ နယဿ၊ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော ဟူသော ဤ

၁။ ယသ္မာ စ (ပေ) ဝက္ခတိ။ ။ ခန္ဓာဒိဝစနေဟိသည် ရှေ့၌ ဆိုအပ်သော “ရူပက္ခန္ဓာစနသင်္ဂဟိတေန” ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ ခန္ဓာဒိ ဌ အာဒိ ဖြင့် အာယဘန၊ ဓာတုသဒ္ဓါတို့ကို ယူပါ။ ဤ၌ “ဧကေန ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော” ဝယ် တခုသော ရူပက္ခန္ဓ သဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်၏”ဟု ဆိုထား၏။ ဤဆိုထားအပ်သည့်အတိုင်း နောက် ဒုတိယ နယ စသည်၌ “ခန္ဓသင်္ဂဟေန (သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာသဒ္ဓါဖြင့်) သင်္ဂဟိတာ” စသော စကားတော်ကို ဘုရားရှင် ဟောတော်မူလိမ့်မည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ဤ၌ “ခန္ဓေန”ကို “ခန္ဓဝစနေန”ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် နောက်၌ “ခန္ဓသင်္ဂဟေန”ဟူသော စကားတော်နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်ပါသည်-ဟုလို။

ပဌမနယ၏ပင်။ ကေဒေသနယဘာဝေန၊ တစိတ်ဖြစ်သော နည်း၏ အဖြစ်
 ကြောင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ “အဖြစ်ဖြင့်”ဟု ပေး၏။] (သင်္ဂဟကာရေန)
 ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ နယန္တရတယ၊ ပဌမနယမှ တပါးသော နယတမျိုး၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ န (ဝုတ္တံ)၊ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊
 မှတ်ထိုက်၏။ ရူပက္ခန္ဓ (ပေ) ဒဿိတာတိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။
 (ဒဿေတိ-၌ စပ်။) ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလကာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလရှိသော ပါဠိရပ်
 တို့သည်။ (ဟောန္တိ-၌ စပ်။) ပုရိမေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓပုဒ်နှင့်။
 ယောဇီယဗာနေ၊ ယှဉ်စေအပ်သော်။ ဝိသေသော၊ အနက်အထူးသည်။
 နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္ဆိမေဟေဝ၊ နောက်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓ
 အစရှိသော ပုဒ်တို့နှင့်သာ။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ တယော၊ ၃-ပါး
 ကုန်သော။ ဒုကာ၊ ဒုက်တို့သည်၎င်း။ ဒွေ၊ ၂-ပါးကုန်သော။ တိကာ၊
 တိက်တို့သည်၎င်း။ ဧကော၊ တပါးသော။ စတုက္ကော၊ စတုက္ကသည်၎င်း။
 (ဟောန္တိ။) သညာက္ခန္ဓမူလကာ၊ သညာက္ခန္ဓမူလရှိသော ပါဠိရပ်တို့သည်။
 ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဒုကာ၊ တို့သည်၎င်း။ ဧကော၊ သော။ တိကော၊ သည်၎င်း။
 (ဟောန္တိ။) သင်္ခါရက္ခန္ဓမူလကော၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓ မူလရှိသော ပါဠိရပ်သည်။
 ဧကော၊ သော။ ဒုကော၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ ဧတေ၊ ဤ
 ဒုက၊ တိက၊ စတုက္ကတို့ကို။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ် ရနိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤ
 အဓိပ္ပာယ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ပြ၏။

၁။ ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလကာ။ ။ပါဠိတော်၌ ရူပက္ခန္ဓာကို မူတည်၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ
 စသော ၄-ပါးကို မူလံ သွင်းထားသော ဒုက
 စသည်သာ တိုက်ရိုက်လာ၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်ကို မူတည်သော ပါဠိတော်များကို
 မပြတော့။ အကယ်၍ ပြလျှင် ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို မူတည်သောအခါ ရှေ့က ရူပက္ခန္ဓာကို
 မူလံ သွင်းဖွယ် မလို။ ဘာကြောင့်နည်း။ ရူပက္ခန္ဓာ မူတည်တုန်းက “ရူပက္ခန္ဓော စ
 ဝေဒနာက္ခန္ဓော စ ခ္ဗိဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတာ”စသောအဖြေနှင့် မထူးသော အဖြေ
 ကိုသာ ဖြေရမည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပုရိမေန ယောဇီယဗာနေ
 ဝိသေသော နတ္ထိ”ဟုဆိုသည်။ “သင်္ခါရက္ခန္ဓမူလကော ဧကောဒုကော” တိုင်အောင်
 ပါဠိတော်စာအုပ်၌ မပါသော ဒုက၊ တိက၊ စတုက္ကတို့ကို ရွတ်ဆိုကြည့်ပါ။

ဇာစပ်။ ။ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလကာပုဒ်ကို ယောဇီယဗာနေပုဒ်နှင့် မစပ်ရ။ ပစ္ဆိမေ-
 ဟေဝ ယောဇေတွာ တယော ဒုကာ ခ္ဗေတိကာ ဧကော စတုက္ကော
 တို့၌ စပ်ပါ။ ယောဇီယဗာနေ၏ လက္ခဏဝန္တကံကိုကား ဝေဒနာက္ခန္ဓော”ဟု ထည့်ပါ။
 နောက်၌ “သညာက္ခန္ဓမူလကာ ပုရိမေဟိ (ရှေ့ရူပက္ခန္ဓ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓပုဒ်တို့နှင့်)ယော-
 ဇီယဗာနေ ဝိသေသော၊ နတ္ထိ တိ ပုဒ်တို့ကို ထည့်၍ ခ္ဗေ ဒုကာ ဧကော တိကော”
 ဟု၎င်း၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓမူလကော ပုရိမေဟိ ယောဇီယဗာနေ ဝိသေသော နတ္ထိတိ
 ဧကော ဒုကော”ဟု၎င်း ထည့်၍ အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။ နိဿယ ၌ကား အကျဉ်းမျှ
 ပေးထားပါသည်။

ပန^၁၊ ထိုသို့ပင် ရအပ် ရနိုင်ပါကုန်သော်လည်း။ (သံခိတ္တံ-၌ စပ်။) တေသံ၊ ထိုဒုကတိက စတုက္ကတို့၏။ ဘေဒတော၊ အပြားအားဖြင့်။ ပဉ္စက-ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနန္တရံ၊ ပဉ္စကဖြစ်သော ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇနတို့၏ အခြားမဲ့၌။ ကာတဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက်သော။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနံ၊ ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇနကို။ (ဘဂဝတာ) သံခိတ္တံ၊ ချုံးတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ ဝါ၊ တနည်း။ ဝုတ္တ-နယေန၊ ရူပက္ခန္ဓမူလက၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ဉာတုံ၊ သိခြင်းငှါ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်း၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပါဠိ^၂၊ ပါဠိတော်သို့။ န အာရောပိတုံ၊ မတက်ရောက်စေအပ်။ ဝါ၊ မတင်အပ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သစ္စပဒါဒိ အပွင့်

၄၀။ ယသ္မာ စ ဒုကတိကေသုတိ(တ္ထေ)၊ ဤပါဠိ၌။ (စောဒနာသော-နနာနယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) [ကေက-၌လည်း ဝိသဇ္ဇနတူသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဒုက္ခ၊ သမုဒယ၊ မဂ္ဂတို့၏ ဒုက၊ တိကတို့၌သာ ဝိသဇ္ဇနတူသည်၏ အဖြစ်ကို အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် ယဒိပိ-စသည်ကို မိန့်။] ကေကေပိ၊ ကေက၌လည်း။ သဒိသံ၊ တူသော။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေသည်။ ယဒိပိ ဟောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန^၁၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကေကေ၊ ကေက၌။ သဒိသ-ဝိသဇ္ဇနာနံ၊ တသော ဝိသဇ္ဇနရှိကုန်သော။ စက္ခုန္ဒြိယ သောတိန္ဒြိယ သုခိန္ဒြိယာ-ဒိနံ၊ စက္ခုန္ဒြေ၊ သောတိန္ဒြေ၊ သုခိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့၏။ (အာဒိ-ဖြင့် ဒုက္ခိန္ဒြေ-စသော ဣန္ဒြေအားလုံးကို ယူပါ။) ဒုကာဒိသု၊ ဒုက အစရှိသည်တို့၌။ အသဒိသဝိသဇ္ဇနံ၊ မတူသော ဝိသဇ္ဇနကို။ ဒိဋ္ဌံ၊ တွေ့မြင်အပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ဧတ္ထေ၊ ဤ ဣန္ဒြိယနိဒ္ဒေသ၌။ စက္ခုသောတစက္ခုသုခိန္ဒြိယဒုကာနံ၊ စက္ခုသောတဒုက္ခံ၊ စက္ခုသုခိန္ဒြိယဒုက္ခတို့၏။ ဝါ၊ အတွက်။ အညမညသဒိသဝိသဇ္ဇနံ၊ အချင်းချင်းတူသော ဝိသဇ္ဇနကို။ န ဒိဋ္ဌံ၊ မတွေ့ မမြင်အပ်။ ဒုကေဟိပိ၊

၁။ တေသံ ပန (ပေ) သံခိတ္တံ။ ။ ထို ဝေဒနာက္ခန္ဓမူလက စသော ဒုက၊ တိက၊ စတုက္ကတို့ကို ရူပက္ခန္ဓမူလဘေဒ၏ နောက်၌ ပါဠိတော်ဝယ် ပြုထိုက်ပါသော်လည်း အားလုံးကို ချုံးလိုက်ပြီ။ (တနည်း) “သိလောက်ပြီဖြစ်၍ ပါဠိတော်၌ သံဝါယနာတင်စဉ်ကပင် မတင်ထားဘော့”ဟု မှတ်ပါ။

၂။ ကေကေ ပန (ပေ) ဝိသဇ္ဇနံ ဒိဋ္ဌံ။ ။ ကေက၌လည်း သမုဒယနှင့် မဂ္ဂသစ္စာတို့ အတွက် သဒိသဝိသဇ္ဇန ဖြစ်ပါ၏။ သို့သော် ဣန္ဒြိယပဒဝယ် စက္ခုန္ဒြေ၊ သောတိန္ဒြေ၊ သုခိန္ဒြေတို့အတွက် ကေက၌ ဝိသဇ္ဇန တူသော်လည်း ဒုက စသည်တို့သို့ ရောက်သောအခါ ဝိသဇ္ဇန မတူသည်ကို တွေ့ရ၏။ [ထိုပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါ။]

ဒုက်တို့နှင့်လည်း။ တိကဿ၊ တိက်၏။ (အညမညသဒိသဝိသဇ္ဇနံ န ဒိဋ္ဌံ။) ပန၊ အနွယ်ကား။ ဣဓ၊ ဤသစ္စနိဒ္ဒေသ၌။ ဒုက္ခသမုဒယဒုက္ခမဂ္ဂဒုကာနံ၊ ဒုက္ခသမုဒယဒုက်၊ ဒုက္ခမဂ္ဂဒုက်တို့၏။ အညမည၊ အချင်းချင်း၎င်း။ တိကေန စ၊ တိက်နှင့်၎င်း။ သဒိသံ၊ တူသော။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ အဖြေကို။ ဒိဋ္ဌံ၊ တွေ့မြင်အပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဒုကတိကေသေဝ၊ ဒုကတိကတို့၌သာ။ သဒိသဝိသဇ္ဇနတံ၊ တူသော ဝိသဇ္ဇန ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဝဒတိ-၌ စပ်။) သမုဒယာနန္တရံ၊ သမုဒယသုစ္စာ၏ အခြားမဲ့၌။ မဂ္ဂသစ္စဿ၊ မဂ္ဂသစ္စာကို။ ဝစနေ၊ ဟောတော်မူခြင်း၌။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) ဝဒတိ။

၆-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ အဖွင့်

၆၁။ ပုစ္ဆံ အနာရဘိတုာ အဝိဇ္ဇာ ဧကေန ခန္ဓေန၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ဧကေန ခန္ဓေနာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန၊ သည်။) လိခိတဗ္ဗေပိ၊ ရေးထိုက်ပါလျက်လည်း။ ပမာဒဝသေန၊ မေ့လျော့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဝိဇ္ဇာ ဧကေန ခန္ဓေနာတိ ဣဒံ၊ အဝိဇ္ဇာ ဧကေန ခန္ဓေန ဟူသော ဤ စကားကို။ န လိခိတံ၊ မရေးသားအပ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဠဗ္ဗံ၊ ဝါ၊ တနည်း။ သရူပေကသေသံ၊ အဝိဇ္ဇာပုဒ်၏ သရူပေကသေသ်ကို။ ကတုာ၊ ၍။ အဝိဇ္ဇာဝစနေန၊ အဝိဇ္ဇာသဒ္ဓါ တခုတည်းဖြင့်။ အဝိဇ္ဇာဝိသဇ္ဇနံ၊ အဝိဇ္ဇာဝိသဇ္ဇန ကို။ ဒဿိတံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ ဣဒေဝ (၁၀) ကာရဏံ ဝဒတိ။ ။ဤ သစ္စပဒ၌ကား သမုဒယနှင့် မဂ္ဂသစ္စာတို့အတွက် ဒုကဉ်း၎င်း၊ တိကဉ်း၎င်း ဝိသဇ္ဇန တူ၏။ ဤသို့ ဣန္ဒြိယနိဒ္ဒေသဝယ် စက္ခုသောတ သုခိန္ဒြေ စသည်တို့အတွက် ဧကကဉ္စ ဝိသဇ္ဇန တူပါလျက် ဒုက တိက တို့သို့ ရောက်သောအခါ ဝိသဇ္ဇန မတူပူကို တွေ့ရသောကြောင့် ဤ သစ္စပဒနိဒ္ဒေသ၌ သမုဒယသစ္စာ၏ အခြားမဲ့၌ မဂ္ဂသစ္စာကို ဟောတော်မူရာဝယ် ဧကကဉ္စ ဝိသဇ္ဇန တူပုံကို ဣန္ဒြိယနိဒ္ဒေသထက်မထူးခြားသောကြောင့် အကြောင်းမပြုပဲ ဒုက တိက တို့၌ ဝိသဇ္ဇန တူပုံကိုသာ ဣန္ဒြိယနိဒ္ဒေသထက် ထူးခြားသောကြောင့် အကြောင်း ပြထားသည်။

၂။ ဣဒံ န လိခိတံ။ ။ယခု အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ "အဝိဇ္ဇာ ဧကေန ခန္ဓေန" ဟူသော ပါဠိသာရှိ၏။ "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ဧကေန ခန္ဓေန"ဟူသောပါဠိကား မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာလက်ထက်က စာရှိပုံနှင့် ယခု စာရှိပုံ မတူ"ဟု မှတ်ပါ။

၃။ သရူပေကသေသံ ဝါ။ ။အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ၌ အဝိဇ္ဇာ ပုဒ်ကို "အဝိဇ္ဇာ စ န အဝိဇ္ဇာ စ အဝိဇ္ဇာ"ဟု ဧကသေသ် လုပ်၍ "အဝိဇ္ဇာ ဧကေန ခန္ဓေန"စသည်ဖြင့်၎င်း၊ "အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ဧကေန ခန္ဓေန" စသည်ဖြင့်၎င်း ပါဠိတော်၌ အဖြေ ၂-ရပ် ပြထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

သဗ္ဗမ္မိ ဝိပါကဝိညာဏန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ ဝိပါကဂ္ဂဟဏေန၊ ဝိပါက သဒ္ဓါဖြင့်။ ဝိသေသနံ၊ ဝိသေသနကို။ န ကာတဗ္ဗံ၊ မပြုထိုက်။ [ဝိပါက သဒ္ဓါမပါပဲ “သဗ္ဗမ္မိ ဝိညာဏ” ဟု ဆိုထိုက်သည် ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိပါကဂ္ဂဟဏေန၊ ဖြင့်။ ဝိသေသနံ၊ ကို။ န ကာတဗ္ဗံ၊ နည်း။ ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ကုသလာဒိနမ္မိ၊ ကုသိုလ်အစရှိသည်လည်းဖြစ် ကုန်သော။ (အာဒိ ဖြင့် အကုသိုလ်၊ ကြိယာတို့ကို ယူပါ။) ‘ဝိညာဏာနံ၊ ဝိညာဉ်တို့၏။ (သင်္ဂဟိတတာ-၌ စပ်။) ဓာတုကထာယံ၊ ဓာတုကထာပါဠိ တော်၌။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏာဒိပဒေဟိ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ အစ ရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ [အာဒိ ဖြင့် နာမရူပ ပုဒ်ကို ယူပါ။] သင်္ဂဟိတတာ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဒသိတာ-၌ စပ်။) ဝိပ္ပယုတ္တေန- သင်္ဂဟိတာ သင်္ဂဟိတပဒ နိဒ္ဒေသေ၊ ‘ဝိပ္ပယုတ္တေန’ သင်္ဂဟိတာ သင်္ဂဟိတပဒ- နိဒ္ဒေသ၌။ (စုဒ္ဓသမနယနိဒ္ဒေသ၌။) ဝိပါကာ ဓမ္မာတိ၊ ဣမဿ၊ ဝိပါကာ ဓမ္မာ ဟူသော ဤ ပုဒ်၏။ ဝိသဇ္ဇနာသဒိသေန၊ ဝိသဇ္ဇန နှင့် မတူသော။ ဧတသံ၊ ထို ဝိညာဏ အစရှိသော - ပုဒ်တို့၏။ ဝိသဇ္ဇနေန၊ ဝိသဇ္ဇန ဖြင့်။ (ဘဂဝတာ) ဒသိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။

၁။ သညသမကသေး။ ဣဓ၊ ဤ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟပဒနိဒ္ဒေသ၌။ (ပဌမ နယနိဒ္ဒေသ၌။) နာမရူပဿ၊ နာမ်ရုပ်၏။ ဝါ၊ နာမ်ရုပ်က။ ကောဒသဟိ၊ ကုန်သော။ အာယတနေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ သင်္ဂဟဝစနေန၊ သိမ်းယူခြင်းကို ဆို

၂။ ဝိပ္ပယုတ္တေန (၆၀) ဒသိတာ။ ။ ‘ဝိပ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတ’ အသင်္ဂဟိတ- နိဒ္ဒေသ ဟူသည် စုဒ္ဓသမနယ နိဒ္ဒေသ တည်း။ ထို နယ၌ “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏေန ယေဓမ္မာ” အရ ဖြေပုံနှင့် “ဝိပါကေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ” အရ ဖြေပုံချင်း မတူပါ။ ထို မတူသော ဝိသဇ္ဇန ကို ထောက်၍ “ဝိပါကဓမ္မနှင့် ဝိညာဏပုဒ်တို့၏အရ မတူကြောင်း သိနိုင်ပါသည်” - ဟူလို။

၂။ ဣ (၆၀) ဝိညာဏဟိ။ ။ ရှေ့ဝါကျဝယ် ဝိညာဏာဒိပဒေဟိ-၌ အာဒိ ဖြင့် နာမရူပ ပဒ ကို ယူရုံသောကြောင့် နာမရူပ ပဒအတွက် (ဤ ပဌမ နယ၌) ဝိပါကဓမ္မနှင့် ဝိသဇ္ဇန မတူပုံကို ပြလိုရကား “ဣဓ စ” စသည်ကို မိန့်သည်။ နာမရူပ ပဒ အရ၌ “ကောဒသဟာယတုနေဟိ” ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဇ မဟုတ်သော သဒ္ဓါယတန ကိုပါ သိမ်းယူရေတွက် ထားကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ဤ “ဝိညာဏပစ္စယာ နာရူပ” အရ၌ ကမ္မဇ မဟုတ် သော သဒ္ဓါ ရုပ်ကိုပါ ယူထားပုံကိုထောက်၍ “နာမ” အရ ဖြစ်သော စေတသိက်နှင့် ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော ဝိညာဏ်လည်း ဝိပါကံ ဝိညာဏ်သာမက ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏ်နှင့် ကြိယာ ဝိညာဏ်လည်း ပါဝင် နိုင်ကြောင်း သိသာပါသည် - ဟူလို။ [အကမ္မဇာနမ္မိ သင်္ဂဟိတတာ ဝိညာယတိ သဒ္ဓါယတနသပိ ဂဟိတတ္တာ။ - အနု၊ မရ၌ “ကုသလ ဝိညာဏဓယော ဝါ သန္ဓာယ” ဟု တနည်းဖွင့်သေး၏။ အကမ္မဇ ဖြင့် ကုသိုလ်စသည် ယူဖို့ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိမည် မထင်ပါ။]

အဖွင့်]

၁-ပဌမနယ ၆-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ အဖွင့်

၃၃၉

ကြောင်း စကားဖြင့်။ အကမ္မဇာနဗ္ဗိ၊ ကမ္မဇရုပ် မဟုတ် ကုန်သော တရားတို့၏ လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ သင်္ဂဟိတတာ၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိပါကဂ္ဂဟဏေန၊ ဖြင့်။ ဝိသေသနံ၊ ကို။ န ကာတဗ္ဗံ။

၇၁။ ဇာယမာန ပရိပစ္စမာန ဘိဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ဆဲ ရင့်ဆဲ ပျက်ဆဲ ဖြစ် ကုန်သော နိပ္ပန္နရုပ်တရားတို့၏။ ဇာယမာနာဒိဘာဝမတ္တတ္တာ၊ ဇာယမာန အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟူသော အခိုက်အတန့်မျှတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဇာတိ-ဇရာ မရဏာနိ၊ ဇာတိဇရာမရဏ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ပရမတ္ထတော၊ ပရမတ္ထ အားဖြင့်။ ဝိနိဗ္ဗုဇ္ဇိတွာ၊ အခိုက်အတန့် အဖြစ်မှ အသီးအခြား ခွဲထုတ်၍။ အနုပလဗ္ဗမာနာနိ၊ မရအပ် မရနိုင် ကုန်သည်။ (ဟုတွာ)၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။ ပရမတ္တာနံ၊ ပရမတ် ဖြစ်သော ရုပ်အစစ် တရားတို့၏။ သဘာဝမတ္တ ဘူတာနိ၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း ဟူသော သဘောမျှ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (ဟောန္တိ။) တာနိ၊ ထို ဇာတိ ဇရာ-မရဏ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ (ဂယန္တိ သဘာဝါနိ-တိဉ္စိ စပ်။) ရူပဿ၊ နိပ္ပန္နရုပ်၏။ နိဗ္ဗတ္တိပါကဘေဒဘူတာနိ၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း အခိုက်အတန့် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ၊

၁။ ဇာယမာန (ပေ) မတ္တဘူတာနိ။ ။ ဤ စကား ဟို့သည် အဘိဓမ္မတ္ထ-သင်္ဂဟ ရူပပရိစ္ဆေဒ၌ လာသော “ဇာယမာနာဒိရူပါနိ၊ သဘာဝတ္တာ ဟိ ကေဝလံ။ လက္ခဏာနိ န ဇာယန္တိ၊ ကေဟိစီတိ ပကာသိတံ” ဟူသော ဂါထာနှင့် သဘောတူပင်တည်း။ ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့သည် ပထဝီဓာတ် စသည်တို့ကဲ့သို့ ပရမတ္ထ တရားတပါး၏ အဖြစ်ဖြင့် မရနိုင်ပဲ ပထဝီ သော နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း အခိုက်အတန့်၊ ရင့်ခြင်းအခိုက်အတန့်၊ ပျက်ခြင်း အခိုက်အတန့် သဘောမျှသာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ ဇာယမာနာဒိ-၌ အာဒိ-ဖြင့် ရှေ့၌ပြအပ်သော ပရိပစ္စမာန၊ ဘိဇ္ဇမာန တို့ကိုယူ။ ထိုပုဒ်တို့ကို ဘာဝပုဒ်နှင့်တွဲသောအခါ “ဇာယမာနဘာဝ” စသည်ဖြစ်၏။ “ဇာယမာနဘာဝ-ဖြစ်ဆဲနိပ္ပန္န ရုပ်တို့၏ + ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟူသည် ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ခြင်းဟူသော ဇာတိပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌ “ဇာယမာနာ-ဒိဘာဝမတ္တတ္တာတိ နိဗ္ဗတ္တနာဒိအဝတ္ထာမတ္တဘာဝတော” ဟု ဖွင့်သည်။ [ထို ဇာတိ ဟူသော ဖြစ်ခြင်းသည် ရင့်ခြင်းသို့ မရောက် သောကြောင့် “အခိုက်အတန့်” ဟု ဆိုသည်။]

ပရမတ္တာနံ သဘာဝ မတ္တဘူတာနိ။ ။ ဇာတိသည် ဖြစ်ခြင်း အခိုက်အတန့်မှ သီးခြား ခွဲထုတ်၍ ပရမတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် မရနိုင်။ ဇရာ မရဏတို့လည်း နည်းတူ။ ထိုသို့ သီးခြား ခွဲထုတ်၍ မရနိုင်သောကြောင့် နိပ္ပန္န ရုပ်ဟူသော ပရမတ္ထ တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောမျှသာ ဖြစ်ကြသည်။ [ဝိနိဗ္ဗုဇ္ဇိတွာတိ အဝတ္ထာဘာဝတော ဝိနိဗ္ဗောဂံ ကတွာ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနာနိ (ပေ) ပရမတ္ထဓမ္မာနံ အဝတ္ထာဘာဝမတ္တဘူတာနိ-အနု။]

၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။) ရူပနဘာဝေန^၁၊ ရူပန ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂယန္တိ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပက္ခန္ဓဓမ္မသဘာဝါနိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ တရားနှင့် တူသော အဖို့ရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ။)

ပန၊ ကား။ အရူပါနံ၊ နာမ် တရားတို့၏။ (ဇာတိ ဇရာ မရဏာနိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။) နိဗ္ဗတ္တိအာဒိဘူတာနံ၊ ဖြစ်ခြင်း အစရှိသော အခိုက် အတန်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။) ရူပကလာပ-ဇာတိအာဒိနိ၊ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ (ဂယန္တိ၊ သဘာဝါနိ-တို့၌ စပ်။) (ဧကန္တပရမတ္ထကိစ္ဆေဟိ၊ ဧကန် ပရမတ် တရားတို့၏ ကိစ္စတို့ဖြင့်။ အဂယုမာနာနိ) ဝိယ၊ မယူအပ် မယူနိုင်ကုန်သကဲ့သို့။ (တယာ၊ တူ။) သဟုပ္ပဇ္ဇမာန (ပေ) ဘာဝတော၊ အတူတကွ ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးဟူသော နာမ်ကလာပ်၏ ဖြစ်ခြင်း အစ ရှိသော အခိုက်အတန် တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧကေကဘူတာနိ၊ တပါးစီ တပါးစီ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန် သည်။ (ဇာတိ-တပါး ဇရာ တပါးမရဏ တပါး ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဟုတွာ) ဝေဒိယန သဉ္ဇာနန ဝိဇာနနေဟိ၊ ခံစားခြင်း၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်း၊ အထူး သိခြင်းဟူကုန်သော။ ဧကန္တပရမတ္ထကိစ္ဆေဟိ၊ ဧကန် ပရမတ်တရားတို့၏ ကိစ္စ

၁။ ရူပနဘာဝေန (ပေ) သဘာဝါနိ။ ။ထို ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့သည် ပရမတ္ထ အားဖြင့် မရနိုင်ပါသော် လည်း ရုပ် တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း-ရင့်ခြင်း ယွက်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဌာန ဖြစ်သော ပရမတ္ထ ရုပ် တရားတို့၏ ရူပန သဘောကို ဌာနီ ဖြစ်သော ထို ဖြစ်ခြင်း ဇာတိ စသည် တို့၏ အပေါ်၌ တင်စား၍ ရူပန အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ အစ ရှိသည်တို့သည် ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဘောတူကြရသည်။ “ထိုသို့ သဘောတူသောကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာ ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရသည်” - ဟူလို။

၂။ အရူပါနံ ပန။ ။ရုပ်၏ ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့၏ ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဘောတူပုံကို ပြပြီး၍ နာမ်၏ ဇာတိ စသည်တို့၏ သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့်သဘော တူပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “အရူပါနံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ [အရူပါနံ၏ နောက်၌ “ဇာတိ ဇရာ မရဏာနိ” ပုဒ်ကို ရှေ့မှ ယူ၍ အနက်ပေးရသည်။]

၃။ ရူပကလာပဇာတိအာဒိနိ ဝိယ ။ ။ရုပ်ကလာပ်တခုလျှင် ဇာတိတခု၊ ဇရာ ယခု၊ မရဏတခုသာ ရှိသကဲ့သို့ ထိုအတူ တကွ ဖြစ်ကြသော စိတ်စေတသိက်အပေါင်းဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးလည်း နာမ် ကလာပ်ပင်ဖြစ်ရကား ထို နာမ်ကလာပ်၏ ။ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ ယွက်ခြင်းတို့လည်း ဧကေကဘူတာနိ တခုစီတခုစီသာဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ စိတ်စေတသိက်ဟူသော စိတ္တုပ္ပါဒ် တခုလျှင် ဇာတိတခု၊ ဇရာ တခု၊ မရဏ တခုသာ (ဥပါဒ်တခု၊ ဌီတခု၊ ဘင်တခုသာ) ရှိကြသည်-ဟူလိုသတတ်။ [ဧကေကဘူတာနိတိ ယထာ ဧကသို့ ရူပကလာပေ ဇာတိ- အာဒိနိ ဧကေကာနိယေဝ ဟောန္တိ၊ ဧဝံ ဧကသို့ အရူပကလာပေပီတိ ဝုတ္တံ-ဒီကာ ဆရာ ဆိုအပ်ပြီ။ - အနူ။]

တို့ဖြင့်။ အဂယမာနာနိ၊ ကုန်သည်။ (ဟုတွာ) သင်္ခတဘိသင်္ခါရဏေန၊ သင်္ခတတရားတို့၏-ပြုစီမံခြင်းကိစ္စဟူသော။ အနေကန္တ ပရမတ္ထကိစ္စေန၊ ကေန ပရမတ္ထမဟုတ်သော တရားတို့၏ကိစ္စဖြင့်။ ဂယန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သင်္ခါရက္ခန္ဓ-ဓမ္မသဘာဝါနိ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတရားတို့နှင့်တူသော အဖို့ရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ။)

တထာ၊ ထိုမှ တပါး။ (ရူပက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့နှင့် သဘောတူပုံမှ တပါး ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်တို့နှင့် သဘောတူပုံကား။) ဒုဝိဇာနိပိ၊ ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်း၊ နာမ်၏ဖြစ်ခြင်း စသော အားဖြင့် ၂-ပါးစီ အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ် ကုန်သော။ တာနိ၊ ထို ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့သည်။ စက္ခာယတနာဒိဟိ၊ စက္ခာယတန အစရှိကုန်သော။ ကေန္တပရမတ္ထကိစ္စဟိ၊ ကေန ပရမတ်တရား တို့၏ကိစ္စတို့ဖြင့်။ အဂယမာနာနိ၊ ကုန်သည်။ (ဟုတွာ) နိဿတ္တဋ္ဌေန၊ သတ္တဝါ မဟုတ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ [“ဓမ္မာ နိဿတ္တနိဇ္ဈိဝ-သဘာဝါ”ဟူသည့်အတိုင်း ဓမ္မ၏ နိဿတ္တ အနက်ကို ပြသည်။] ဓမ္မာယတန-ဓမ္မဓာတုဓမ္မဟိ၊ ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်ဟူသော တရားတို့နှင့်။ သဘာဝါနိ၊ တူသော အဖို့ရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ။) တေန၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ ရူပက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်တို့နှင့် သဘောတူ ကုန်သည်၏ အဖြစ်

မိမိအယူ။ ။ ဤသို့ အနုဋီကာက “နာမ်ကလာပ (စိတ်စေတသိက်) တစုမှ ဇာတိတခု၊ ဇရာ တခု၊ မရဏ တခုသာ ရှိသည်”ဟု မူလဋီကာ စကားကို ကောက်ချက်ချသော်လည်း မူလဋီကာ ဆရာသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ စေတသိက် အဖွင့်တုန်းက “ဧကော သမာနော ဥပ္ပါဒေါ ဧတေသန္တိ ကေပ္ပါဒါ”ဟု ဖွင့်ခဲ့သော ကြောင့်၎င်း၊ ဤ၌လည်း “သဟုပ္ပဇ္ဇမာနစတုက္ခန္ဓ”ဟု ဆိုသောကြောင့်၎င်း “နာမ်စိတ် စေတသိက်အပေါင်း၏ ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့သည် (“စိတ်မှာလည်း စိတ်၏ ဇာတိ၊ ဖဿ မှာလည်း ဖဿ၏ ဇာတိ စသည်ဖြင့်) အသီးသီးရှိကြ၏”ဟု ယူလိုပါသည်။ ဤ၌ကား ဇာတိချင်း ဇရာချင်း မရဏချင်း တူသောကြောင့် “ဧကေဘဘူတာနိ” ဟု ဆိုထားသည်ဟု ယူလိုပါသည်။

၁။ သင်္ခတဘိသင်္ခါရဏေန။ ။ “ဇာတိ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စာ သင်္ခတာ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ပရိယာယ် အားဖြင့် ဇာတိကို “သင်္ခတ”ဟု ခေါ်နိုင်၏။ သင်္ခတ ဖြစ်လျှင် မိမိကို မိမိ ပြုစီရင်ခြင်း ဟူသော အဘိသင်္ခရဏ ကိစ္စလည်း ရှိရတော့၏။ ထိုသို့ အဘိသင်္ခရဏ ကိစ္စ ရှိသောကြောင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် သဘောတူရကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရသည်။

၂။ တထာ ဒုဝိဇာနိပိ။ ။ ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့၏ ခန္ဓာ ၂-ပါးဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြပြီး၍ အာယတန တပါး ဇာတ်တပါး ဖြင့်သာ သိမ်းယူ ရေတွက်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသော ကြောင့် “တထာ ဒုဝိဇာနိပိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “ခန္ဓာ ၂-ပါး ပြားသော်လည်း အာယတန ဇာတ်အားဖြင့် တပါးစီသာ ရေတွက်ရသည်”ဟူလို။ ပါဠိရှိ အတိုင်းပင် အဓိပ္ပါယ်သိသာပြီ။

၃၄၂

ခတ်ကုကထာ မူလဒ္ဓိကာ နိဿယ

[၂-နိဇ္ဈေသ

ကြောင့်။ တေဟိ ခန္ဓာဒီဟိ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အစရှိသည် တို့ဖြင့်။ သင်္ကယန္တိ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဇာတိ ဒွိဟိ ခန္ဓေဟိတိအာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

ပဌမနယသင်္ကဟာသင်္ကဟပဒဝဏ္ဏနာ၊ ပဌမနယဖြစ်သော သင်္ကဟာသင်္ကဟ ပဒ၏ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

ပဌမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

၂-ဒုတိယ နယ

သင်္ကဟိတေန အသင်္ကဟိတပဒ အဖွင့်

၁၇၁။ သင်္ကဟိတေနအသင်္ကဟိတပဒနိဇ္ဈေသေ၊ ဌ။ ဥဇ္ဈေသေ၊ ဥဇ္ဈေသဌ။ (ဥဇ္ဈေသတုန်းက။) အသင်္ကဟိတတာယ၊ အသင်္ကဟိတ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ (စ)၊ မေးထိုက်သည်လည်းဖြစ်သော။ (နိဇ္ဈေသရောက်သောအခါ မေးထိုက်သည်လည်း ဖြစ်သော။) ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗု၊ ဖြေထိုက်သည်လည်း ဖြစ်သော။ သင်္ကဟိတတာဝိသိဋ္ဌံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက် အပ်သည်၏ အဖြစ်သည် အထူး ပြုအပ်သော။ အသင်္ကဟိတံ၊ အသင်္ကဟိတ ဖြစ်သော။ ယံ တံ ဓမ္မဇာတံ၊ အကြွင်းတရားအပေါင်းကို။ (ဘဂဝတာ) နိဗ္ဗာနိတံ၊ ထုတ်ဆောင်တော် မူအပ်ပြီ။

၁။ ယံ တံ ဥဇ္ဈေသေ (ပေ) အာဟ။ ။ဤ ဒုတိယနယဝယ် ဥဇ္ဈေသဌ “သင်္ကဟိတေန အသင်္ကဟိတံ”ဟု ၂-ပုဒ်သာ ရှိ၏။ ထို ၂-ပုဒ်လည်း ဝိဘတ်မတူကြ။ နိဇ္ဈေသဌကား “ခန္ဓသင်္ကဟေန သင်္ကဟိတာ၊ အာယတန (ပေ) ခာတုသင်္ကဟေန အသင်္ကဟိတာ၊ တေ ဓမ္မာ ကတိဟိ (ပေ) အသင်္ကဟိတာ”ဟု သုံးပုဒ်ရှိ၏။ ထို ၃-ပုဒ်လည်း ဝိဘတ်တူကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဇ္ဈေသဌ ပြုအပ်သော တရားမှ အခြားဖြစ်သော တရားတို့ကို နိဇ္ဈေသဌ ပြုအပ်လေသလော”ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် ထိုယုံမှားဖွယ်ကို ပယ်ခြင်းငှါ “သင်္ကဟိတ အသင်္ကဟိတပဒ-နိဇ္ဈေသေ (ပေ) အာဟ”ဟု မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား ဥဇ္ဈေသတရားနှင့် နိဇ္ဈေသတရားသည် တခြားစီ မဟုတ်ပါ။ “ဥဇ္ဈေသဌ ထုတ်ပြုအပ်ခဲ့သော တရားတို့ကိုပင် “စက္ခာယဘနေန ယေ ဓမ္မာ”စသည်ဖြင့် အကျယ်ထုတ်ပြပါသည်”ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဆရာသည် ဤနေရာ၌ အဋ္ဌကထာစကားကို ဖွင့်ပြနေသည် မဟုတ်။ ပါဠိတော်ကိုပင် ဖွင့်ပြနေသည်ဟု မှတ်ပါ။ နောက်၌လည်း သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ တည်ပါ၌ မပါပဲ ဖွင့်ပြအပ်သော စကားတို့ကို ပါဠိတော်၌ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ဋီကာဆရာ ဖွင့်ပြနေသည်ဟုချည်း မှတ်ပါ။

အဖွင့်။

၂-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၄၃

တဒေဝံ၊ ထို တရားအပေါင်းကိုပင်။ တာဝ၊ ပုစ္ဆာ၊ဝိသဇ္ဇန မှ ရှေးဦးစွာ။
ဒဿန္တော၊ ပြတော်မူလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (အခြေခံ အဖြစ်ဖြင့် ပြတော်
မူလိုသောကြောင့်။) စက္ခယတနေန (ပေ) သင်္ဂဟိတာ အာယတန (ပေ)
ဓာတုသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော နယ၊ အလုံးစုံသော ဝါရတို့၌။ [သဗ္ဗတ္ထာတိ သဗ္ဗေသု
နယေသု ဝါရေသု စ။-အနု။ “ဤ ဒုတိယနယ ၌သာ မက စက္ခယတနေန
ယေဓမ္မာ စသော ဝါရ၌သာ မက အလုံးစုံသောနယ၊ အလုံးစုံသော ဝါရတို့၌”
ဟူလို။] ခန္ဓာဒိသင်္ဂဟသာမညာနံ၊ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ဖြင့် သိမ်းယူ
ရေတွက်ခြင်း သာမညတို့၏။ နိစ္စံ၊ အမြဲ။ ဝိသေသာပေက္ခတ္တာ၊ ဝိသေသကို
ငဲ့ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနာနံ၊ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့၏။
ဘေဒနိဿိတတ္တာ စ၊ အထူး အပြားကို မှီကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။

အသင်္ဂဟိတတာယ (ပေ) ဓမ္မဇာတံ။ ။ဥဒ္ဓေသ နယမာတိတာဝယ် “အသင်္ဂ-
ဟိတံ၊ အဘယ်မျှသောခန္ဓာ (ပေ)

မရေတွက်အပ်”ဟု အသင်္ဂဟိတအဖြစ်ဖြင့် ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ ဓမ္မကို ပြခဲ့၏။ ထိုသို့
ပြအပ်သော အသင်္ဂဟိတဓမ္မလည်း “သင်္ဂဟိတေန”ဟု သင်္ဂဟိတ ဝိသေသနအဖြစ်သည်
အထူးပြုအပ်သော ဓမ္မတည်း။ [“သင်္ဂဟိတေန”၌ နာဝိဘတ်ကို သမာနာဓိကရဏ
ဝိသေသန အနက်ဟော ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်ကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ဂဟိတတာဝိသိဉ္စ”ဟု
ဆိုသည်။]

၁။ တဒေဝ တာဝ (ပေ) အာဟ။ ။တဒေဝ-၌ ဇေ-ဖြင့် “အခြား တရား
မဟုတ်”ဟု ကန့်၍ “ဥဒ္ဓေသ၌ ပြအပ်
ပြီးသော တရားကိုသာ ပြသည်”ဟု သိစေသည်။ ထိုဥဒ္ဓေသ၌ အကျဉ်းအားဖြင့်
ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော တရားကိုပင် ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇန မပြုမီ ရှေးဦးစွာ ပြလိုသော
ကြောင့် “စက္ခယတနေန ယေဓမ္မာ (ပေ) အသင်္ဂဟိတာတိ အာဟ”ဟု မိန့်သည်
ဟူလို။ ဤပါဠိမှ နောက်၌ “တေ ဓမ္မာ ကတိဟိ”စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့ကို
ပြလိုမည်။ ထို့ကြောင့် “စက္ခယတနေန ယေဓမ္မာ (ပေ) အသင်္ဂဟိတာ”ဟူသော
စကားသည် ပုစ္ဆာ ရှေ့သွားရှိသော အခြေခံစကားဟု မှတ်ပါ။

၂။ သဗ္ဗတ္ထ (ပေ)၊ ဣဒ္ဓါ။ ။ဤစကားဖြင့် အလုံးစုံသော နယဝါရတို့၌ စက္ခာ-
ယတနေ ယေဓမ္မာ စသော အခြေခံစကားဟူသမျှဝယ်
“ခန္ဓာ မည်မျှ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ မည်သည့်ခန္ဓာ စသည်ဖြင့်၎င်း” အထူး မပြပဲ “ခန္ဓာ-
သင်္ဂဟေန”စသည်ဖြင့် သာမညသာ ဟောတော်မူရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြသည်။

ဇွဲဦးအံ့။ ။ “ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ”စသောအားဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်ခြင်း
သည် “မည်သည့်ခန္ဓာ၊ မည်သည့် အာယတန၊ မည်သည့်ဓာတ်”
ဟု သတ်မှတ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် သာမညအားဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ခြင်း ဖြစ်၏။
ထို သာမညဟူသမျှသည် ဝိသေသအနက်၌ သင်္ဂဟိတတည်နေရိုး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
ဝိသေသအနက်ကို အမြဲငဲ့ခြင်းရှိသောကြောင့်၎င်း။

၃၄၄

ဓာတ်ကဏ္ဍာ မူလဒီကာ နိဿယ

[၂-နိဗ္ဗေသ

သဝိသေသာဝ၊ အထူးနှင့်တကွဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ခန္ဓာဒိဂဏနာ၊ ခန္ဓာ စသည်ကို သိမ်းယူ ရေတွက် ခြင်းသည်။ သုဒ္ဓါ၊ ဝိသေသ၊ မဖက် သက်သက် သာမညသည်။ (ဟောတိ။)

တတ္ထံ၊ ထို ဒုတိယ နယ်၌။ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ ဝစနမတ္ထေန၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ ဟူသော သဒ္ဓါမျှဖြင့်။ ဓမ္မဝိဇ္ဇေသဿ၊ တရား

ဘေဒနိဿိတတ္တာ စ (ပေ) နာနံ။ ။ ပုစ္ဆာသည် “ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ အသင်္ဂဟိတာ” စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ အထူးအပြား အာယတန ဓာတ် အထူးအပြားကို မှီ၍ မေးသော စကားဖြစ်၏။ ဝိသဇ္ဇနသညလည်း “ဧကေန ခန္ဓေန” စသည်ဖြင့် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် အထူးအပြားကိုမှီ၍ ဖြေသော စကား ဖြစ်၏။ ဤသို့ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန ဟူသမျှ၏ အထူးတော်ကို မှီရသောကြောင့်၎င်း။

သဝိသေသာဝ (ပေ) သုဒ္ဓါ၊ ။ “မည်သည့် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်” ဟု မသတ်မှတ်ပဲ သာမညအားဖြင့် “ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ” စသည်ကို ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း ထို သာမညစကား သည် သဝိသေသာဝ (ရှုပက္ခန္ဓာ စသော ဝိသေသ အတွင်းဝင်လျက် ရှိသည်သာ။) ထိုသို့ ဝိသေသအတွင်းဝင်လျက် ရှိသောကြောင့် “ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ” စသော ရေတွက်ခြင်းသည် အားလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမညဂဏနာသာ ဖြစ်၏။ ဤဝါကျ၌ သုဒ္ဓါသဒ္ဓါသည် ဝိသေသနှင့် မရောမယှက် သက်သက်သန့်သန့်ဟူသော သာမညအနက် ကို ဟော၏။ [သုဒ္ဓါတိ ဧဝံလော (မရောမယှက် သက်သက်သော) အနဝသေသာ (အကြွင်းအကျန် မရှိသော) သာမညဘူတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။—အနု။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန အာယတနသင်္ဂဟေန ဓာတ်သင်္ဂဟေန တို့က ‘သာမညဂဏနာဖြစ်သည့်အတွက် ခန္ဓာ အားလုံး အာယတနအားလုံး ဓာတ်အားလုံး ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် ‘အနဝသေသာ’ ဟု ဆိုသည်။]

၁။ တတ္ထ(ပေ)ဒသေတဗ္ဗာ သိယံ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ စသော ရှေ့ဝါကျဖြင့် အလုံးစုံ သော နယဝါရတို့၌ သိဖွယ်ကို ပြပြီး၍ ဤ ဒုတိယနယ “စက္ခာယတနေန ယေ ဓမ္မာ” စသော ဝါရတို့၌ သိဖွယ်ကို ပြလိုသော ကြောင့် တတ္ထ စသည်ကို မိန့်သည်။ [တတ္ထာတိ ယသာဓိကတေ (အရာအားလျော်စွာ ဖြစ်သော) ဒုတိယနယ။—အနု။ ဒုတိယနယကို ပြရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် တတ္ထဖြင့် အရာအားလျော်စွာ ဒုတိယနယကို စွဲပါ—ဟူလို။ ဤတတ္ထကို “ဒသေတဗ္ဗာ သိယံ” ၌၎င်း၊ “ဒသေတံ စက္ခာယတနေနာတိအာဒိမာဟ” ၌၎င်း စပ်ပါ။]

၂။ သင်္ဂဟိတေန (ပေ) နိဒ္ဓါရိတတ္တာ။ ။ “ဝစနမတ္ထေန” ၌ မတ္တသဒ္ဓါသည် အဝဓာရဏအနက် ရှိ၏။ ထိုမတ္တ သဒ္ဓါဖြင့် “စက္ခာယတနေန” ကဲ့သို့သော ကတ္တာကို တားမြစ်၏။ ဥဗ္ဗေသတုန်းက “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ” ဟု အကျဉ်းပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဤ နိဗ္ဗေသ၌လည်း “စက္ခာယတနေန” စသော ကတ္တာပုဒ်ကို မထည့်ပဲ “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ” ဟူသော သဒ္ဓါမျှဖြင့် ဓမ္မဝိသေသကို ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ ဖြစ်၏။ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ

အဖွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၄၅

အထူး၏။ ဝါ၊ ကို။ နိဒ္ဒါရိတတ္တာ၊ ထုတ်ဆောင်တော် မူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်
 ကြောင့်။ တီသု၊ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါးကုန်သော။ သင်္က-
 ဟေသု၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း တရားတို့တွင်။ ဧကေန (၁၂)၊ တပါး
 သော တရားဖြင့်သော်၎င်း။ (ရုပ်ကတ္တားအတွက်ဆိုသည်။) ဒွိဟိ ဝါ၊ ၂-ပါး
 သော တရားတို့ဖြင့် သော်၎င်း။ (စိတ်ကတ္တား အတွက် ဆိုသည်။) ယေ၊
 အကြင် တရားတို့ကို။ သင်္ကဟိတာ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ကုန်သည်။ ဟုတ္တာ၊
 ရှိ။ အညေဟိ၊ ဆိုအပ်ပြီးမှ တပါး ဖြစ်ကုန်သော ၂-ပါးသော တရား၊ ၁-ပါး
 သော တရားတို့ဖြင့်။ အသင်္ကဟိတာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်။ [အညေ-
 ဟိတိ ဝုတ္တာဝသေသေဟိ ဒွိဟိ ဧကေန ဝါ။—အနု။ ဧကေန သင်္ကဟိတ-ဟု
 ဆိုလျှင် ဒွိဟိ အသင်္ကဟိတ၊ ဒွိဟိ အသင်္ကဟိတဟု ဆိုလျှင် ဧကေန အသင်္ကဟိတ
 ဖြစ်ပုံကို သတိပြုပါ။] တေယေဝ ဓမ္မာ၊ ထို တရားတို့သည်ပင်။ ဝါ၊ ကိုပင်။
 (ဒသေတဗ္ဗာ သိယုံ-တို့၌ စပ်။) ခန္ဓသင်္ကဟေန (ပေ) အသင်္ကဟိတာတိ၊
 ဟူ၍။ ဧတ္ထကေနော၊ ဤမျှလောက်ဖြင့်သာ။ ဒသေတဗ္ဗာ၊ ပြထိုက်ကုန်
 သည်။ သိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။

ဖြစ်ပုံကား ပရမတ္ထတရားတို့တွင် သင်္ကဟိတ-ခန္ဓာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ခန္ဓာအာယတနတို့ဖြင့်
 ဖြစ်စေ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သော+အသင်္ကဟိတ-အာယတနဓာတ်တို့ဖြင့် ဖြစ်စေ၊
 ဓာတ်ဖြင့်သာဖြစ်စေ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သောတရား ဤသို့ တရားအထူးကို
 ထုတ်ဆောင်ပြီး ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သောကြောင့်—

၁။ တီသု သင်္ကဟေသု (ပေ) အသင်္ကဟိတာ။ ။ ခန္ဓသင်္ကဟ အာယတနသင်္ကဟ
 ဓာတ်သင်္ကဟ ၃-ပါးတို့တွင်
 အကြင် တရားတို့ကို ရုပ်က ကတ္တားဖြစ်လျှင် ၁-ပါး၊ စိတ်က ကတ္တားဖြစ်လျှင် ၂-ပါး
 တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ အခြားကုန်သော (ရုပ်က ကတ္တားဖြစ်လျှင်
 ၂-ပါး၊ နာမ်က ကတ္တားဖြစ်လျှင် ၁-ပါး)သော သင်္ကဟတို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်
 အပ်ကုန်။

၂။ တေ ယေဝ (ပေ) ဒသေတဗ္ဗာ။ ။ ထိုက်သလို သင်္ကဟိတ အသင်္ကဟိတ
 ဖြစ်ပြီးသော ထို တရား တို့ကိုသာ
 “ခန္ဓသင်္ကဟေန သင်္ကဟိတာ၊ အာယတန ဓာတ်သင်္ကဟေန အသင်္ကဟိတာ”ဟု ဤမျှ
 လောက်ဖြင့်သာ ဟောပြတော်မူထိုက်ကုန်ရာ၏။ ဘာကြောင့်နည်း- ထိုမျှလောက်ဖြင့်
 ထုတ်ပြလိုက်လျှင်ပင် သင်္ကဟိတ အသင်္ကဟိတ တရားတို့ကို ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပြီး
 ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [တာဝတာပိ သင်္ကဟိတေန အသင်္ကဟိတဘာဝဿ ပကာသိ-
 တတ္တာ။—အနု။ ဧတ္ထကေနော၌ ဧဝံဖြင့် “စက္ခာယတနေန”ကဲ့သို့သော ကတ္တားပုဒ်ကို
 ထည့်ဖွယ် မလိုပါ-ဟု တန့်သည်။]

ပန^၁၊ ထိုသို့ပင် ဤမျှလောက်ဖြင့်သာ ပြထိုက်ကုန်ရာပါသော်လည်း။ ဧဝံ-
 ဝိဓာနံ၊ ဤသို့သဘောရှိကုန်သော။ တေသံ၊ ထို သင်္ဂဟိတ၊ အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်
 ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့၏။ အသမ္ဘဝါ (၈)၊ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်
 ၎င်း။ နယမာတိကာယ^၂၊ နယမာတိကာ၏။ အပ္ပန္နရဗာဟိရမာတိကာ-
 ပေက္ခတ္တာ ၈၊ အပ္ပန္နရမာတိကာ ဗာဟိရမာတိကာကို ငဲ့ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၎င်း။ ဥဒ္ဓေသေပိ^၃၊ ခွဲလည်း။ (ဥဒ္ဓေသတုန်းကလည်း။) ရူပက္ခန္ဓာ-
 ဒီသု၊ အစရှိကုန်သော။ အရဏန္တာဒီသု၊ အရဏ အဆုံးရှိသော တရားတို့တွင်။
 ယံ ယံ၊ အကြင် အကြင် တရားသည်။ သင်္ဂါဟကံ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်၏။
 (သိမ်းယူ ရေတွက် တတ်သော ကတ္တား ဖြစ်၏)။ တံ တံ၊ ထိုထို တရားကို။
 အပေက္ခိတ္တာ၊ ရှုငဲ့တော်မူ၍။ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂ-

၁။ တေသံ ပန ဧဝံ ဝိဓာနံ အသမ္ဘဝါ။ ။ “စက္ခာယတနေန သောတာ-
 ယတနေန” စသည်ဖြင့် ကတ္တား
 ပုဒ်ကို မထုတ်ဆောင်ပဲ ဟောတော်မူထိုက်သော သဘောရှိသော ထိုသင်္ဂဟိတေန
 အသင်္ဂဟိတအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားပြတော်မူထိုက်ကုန်သော တရားများ၏ မဖြစ်သင့် မဖြစ်
 နိုင်ခြင်းကို “တေသံ ပန ဧဝံ ဝိဓာနံ အသမ္ဘဝါ” ဟု ဆိုသည်။ ပန သည် “ဧတ္ထကေ-
 နေဝ ဒသေတဗ္ဗာ သိယံ” ဟူသော ရှေ့စကား၏ နှစ်သက်ဖွယ် မဟုတ်ပုံကို ပြသော
 အရုဇ္ဈတ္တဇောတကနိပါတ်တည်း။ ဥဒ္ဓေသဉ္စ ကတ္တားပုဒ်မပါပဲ “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂ-
 ဟိတံ” ဟု ရှိသောကြောင့် စောဒကအလိုအားဖြင့် နိဒ္ဒေသဉ္စလည်း ကတ္တားပုဒ် မပါပဲ
 “ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ အာယတနဓာတုသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ” ဟု ဤမျှ
 လောက်သာ ပြထိုက်သော်လည်း ထိုသို့ ပြထိုက်သော တရားများ မရှိသင့်ကြပါ။-
 ဟူလို။

၂။ နယမာတိကာယ (ပေ) ပေက္ခတ္တာ။ ။ နယမာတိကာ၏ တာဝန်သည်
 “သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ” စသည်ဖြင့်
 သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ စသော နည်းကို ပြရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ အပ္ပန္နရမာတိကာ၌
 လာသော ခန္ဓာ စသည်၊ ဗာဟိရမာတိကာ၌လာသော ကုသလ စသည်တို့ကား
 ထိုသင်္ဂဟ စသော နယတို့၏ မှီရာ ဝိသယ ဖြစ်ကြ၏။ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ စသည်ကိုပြုသော
 အခါ ထိုခန္ဓာ စသော တရားတို့နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် “နယမာတိကာယ
 အပ္ပန္နရဗာဟိရမာတိကာပေက္ခတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။

၃။ ဥဒ္ဓေသေပိ (ပေ) ဝိညာယတိ။ ။ [ဥဒ္ဓေသေပိ၌ ပိသဒ္ဓါဖြင့် နိဒ္ဒေသကို
 ပေါင်း။] နိဒ္ဒေသဉ္စသော “စက္ခာယတ-
 နေန” စသည်ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တားကို သိရသည် မဟုတ်သေး။
 “ဥဒ္ဓေသဉ္စလည်း သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတဖြစ်သော ဓမ္မကို ထုတ်ပြရာဝယ် ခန္ဓာအစ
 အရဏ အဆုံးရှိသော အပ္ပန္နရဗာဟိရမာတိကာပုဒ်တို့တွင် သင်္ဂါဟက (သိမ်းယူ
 ရေတွက်တတ်သော) ကတ္တားပုဒ်ကို (စိတ်ဖြင့် ရှုငဲ့၍သာ) ထုတ်ပြတော်မူအပ်ပြီ” ဟု
 သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

အပွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အပွင့်

၃၄၇

ဟိတကို။ နိဗ္ဗာန်ရိတ်၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ သိအပ်၏။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ သင်္ဂါဟကေန၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော။ တေန တေန၊ ထိုထို
တရားဖြင့်။ ယထာနိဗ္ဗာန်ရိတ်၊ အကြင် အကြင် ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်ပြီးသော။
ဓမ္မ၊ တရားကို။ နိယမေတွာ၊ မှတ်သား၍။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ စက္ခာယတနေ-
နာတိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားတော်ကို။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ၊ အထူးကား။ ယတ္ထ၊ အကြင် နယ၌။
(ပဌမ နယနှင့် ဆဌ နယ ကို ရည်ရွယ်သည်။) ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗဓမ္မ-

၁။ ဣတိ (ပေ) ဒဿေတုံ အာဟ။ ။ဝိညာယတိမှ ဣတိကိုယူ၍ ထိုဣတိ
(တသွာ)ဟူသော ဟိတ်ကို အာဒိမာဟ၌
စပ်ပါ။ ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော “အသမ္ဘဝါ အပေက္ခတ္တာ”ဟူသော ဟိတ်တို့ကား
ဝိညာယတိ၏ ဟိတ်တို့တည်း။ ဥဗ္ဗေသတုန်းကလည်း သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော
သင်္ဂါဟက ကတ္တာပုဒ်ကို၌ “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ”စသော တရားတို့ကို
ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီဟု သိနိုင်သောကြောင့် ထိုထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော တရားကို
သင်္ဂါဟက ကတ္တာဖြင့် မှတ်သား၍ ပြတော်မူခြင်းငှါ “စက္ခာယတနေန” စသည်ဖြင့်
ကတ္တာပုဒ် တိုက်ရိုက်ပါသော စကားကို မိန့်တော်မူရသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် “တေ ယေဝ ဓမ္မာ ဓန္ဓသင်္ဂဟေန
သင်္ဂဟိတာ၊ အာယတန (ပေ) ဓာတုသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ”
ဟူသော စကားလောက်ဖြင့်သာ ပြထိုက်ကုန်ရာ၏ဟူသော စောဒက
ပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာလိုသော စကားကို ဖြေပြီးဖြစ်တော့၏။ ‘ထို
အဖြေ၏ လိုရင်းမှာ စက္ခာယတနေန ကဲ့သို့သော သင်္ဂါဟက
ကတ္တာပုဒ်မပါဘဲ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ ဥဗ္ဗေသတုန်းကလည်း
ထိုသင်္ဂါဟကကတ္တာပုဒ်ကို စိတ်တော်ဖြင့် ရှုင့်တော်မူသောကြောင့်
၎င်း စက္ခာယတနေနကဲ့သို့သော ကတ္တာပုဒ်ကို ထည့်ရပါသည်-
ဟူလို။

အနုဋီကာ။ ။“ရူပက္ခန္ဓာဒီသု အရုဏန္ဓသု”ဖြင့် အပ္ပန္နရမာတိကာနှင့်ဗာဟိရ
မာတိကာပုဒ်တို့ကို ပြ၏။ ထိုပုဒ်တို့တွင် “စက္ခာယတေန စသော
အကြင် အကြင်ပုဒ်သည် သင်္ဂါဟက-သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တာပုဒ် ဖြစ်နိုင်
၏”ဟူရာ၌ “သင်္ဂါဟကံ အသင်္ဂါဟကဉ္စ”ဟု ဆိုထိုက်ကြောင်းကို အနုဋီကာဆို၏။
တခုကြောင့်နည်း-ထိုကတ္တာပုဒ်သည် “အာယတနဓာတုသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ”
အတွက်လည်း ကတ္တာပုဒ်ဖြစ်ပြန်၏။ ထို အသင်္ဂဟိတာ၏ ကတ္တာပုဒ်ဖြစ်စိုက်၌ ထိုပုဒ်ကို
‘အသင်္ဂါဟက’ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၂။ ယတ္ထ ဟိ (ပေ) ဥဒ္ဓိဋ္ဌာတိ။ ။ဤစကားသည် “နယမာတိကာယ အပ္ပန္နရ
ဗာဟိရမာတိကာ ပေက္ခတ္တာ” ဟူသော
ဟိတ်၏ ဝဋီကရုဏာတည်း။ [မဇ္ဈ “ဝိဝရန္တော-ဖွင့်ပြလိုသည်”ဟု ဝိတ္တာရအဖြစ်ဖြင့်
လည်း ကျမ်းတက်၏။] ဝိသေသအနက်လည်း တနည်းဖွင့်သေး၏။ “နယမာတိကာ

ဝိသေသနိဒ္ဓါရဏံ၊ မေးထိုက်သော တရားအထူး၊ ဖြေထိုက်သော တရားအထူးကို ထုတ်ဆောင်တော် မူခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ တသ္မိံ ပဌမနယ (စ)၊ ထို ပဌမနယ၌၎င်း။ (တသ္မိံ) ဆဋ္ဌနယ စ၊ ထို ဆဋ္ဌနယ၌၎င်း။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗဘာဝေန၊ မေးထိုက် ဖြေထိုက်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ရူပက္ခန္ဓာဒယော အရဏန္တာ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ) ဣတရေသု စ၊ ပဌမနယ၊ ဆဋ္ဌနယ၊ တို့မှ တပါးကုန်သော ဒုတိယနယ အစ ရှိသည်တို့၌ကား။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ၊ မေးထိုက် ဖြေထိုက်သော။ ယံယံ၊ အကြင် အကြင် တရားကို နိဒ္ဓါရိတံ ထုတ်ဆောင်တော် မူအပ်ပြီ။ တဿ တဿ၊ ထိုထို တရားကို။ နိယာမကဘာဝေန၊ မှတ်သား တတ်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ရူပက္ခန္ဓာဒယော၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစ ရှိကုန်သော။ အရဏန္တာ၊ အရဏ အဆုံး ရှိကုန်သော တရားတို့ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ညွှန်ပြတော် မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

တတ္ထိ၊ ထို ဒုတိယနယ၌။ ဝါ၊ ထို စက္ခာယတနေန ယေဓမ္မာ အစ ရှိသော ပါဠိတော် စကားရပ်၌။ စက္ခာယတနေ န (ပေ) ဖောဠဗ္ဗဓာတုယာတိ-

ပုဒ်က အဗ္ဘန္တရဗာဟိရမာတိကာကို ငဲ့ရာ၌ ငဲ့ပုံချင်း မတူသောကြောင့် ဝိသေသန အနက်သာ သာ၍ကောင်းသည်။]

ယတ္ထ ဟိ (ပေ) ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗဘာဝေန။ ။ ပဌမနယနှင့် ဆဋ္ဌနယ၌ “စက္ခာယတနေန ယေဓမ္မာ (ပေ) တေဓမ္မာ” ကဲ့သို့ ထုတ်ဆောင်ပြအပ်သော တရားအထူး မရှိ။ ထိုသို့ နိဒ္ဓါရိတ တရားမရှိရာ နယတို့၌ အဗ္ဘန္တရဗာဟိရမာတိကာပုဒ်တို့ကို “ရူပက္ခန္ဓာကတိဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတောတိ ဧကေန ခန္ဓေန” စသည်ဖြင့်၎င်း၊ ရူပက္ခန္ဓာကတိဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယုတ္တောတိ နတ္ထိ” စသည်ဖြင့်၎င်း - ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ တရားအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြတော်မူသည်။ [ဘာဝေနကို “ရူပက္ခန္ဓာဒယော အရဏန္တာ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ” တို့၌ စပ်ပါ။]

ဣတရေသု စ (ပေ) နိယာမကဘာဝေန။ ။ ပဌမ၊ ဆဋ္ဌ နယတို့မှ တပါး တခြား ဖြစ်သော ဒုတိယ စသော နယတို့ကို “ဣတရေသု” ဟု ဆိုသည်။ ထိုနယတို့၌ကား ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ တရားတို့ကို “ယေဓမ္မာ၊ တေဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ထုတ်ဆောင်တော်မူ၏။ ထိုသို့ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်သော တရားတို့ကို “စက္ခာယတနေန သိမ်းယူရေတွက်အပ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်” စသည် မှတ်သားတတ်သော နိယာမက တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာ အစ၊ အရဏ အဆုံးရှိသော တရားတို့ကို ညွှန်ပြတော်မူရသည်။

၁။ တတ္ထ (ပေ) ကရဏတ္ထေ။ ။ တတ္ထ ဖြင့် “ယထာဓိကတေ ဒုတိယနယေ” ဟု ရှေ့၌ အနုဋီကာ ဖွင့်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဒုတိယနယ ကိုပင် စွဲရသည်။ ထို ဒုတိယ နယ ၌ “စက္ခာယတနေန (ပေ) ဖောဠဗ္ဗဓာတုယာ” ၌ နာဝိဘတ်သည် ကတ္တာအနက်ဟောတည်း “ခန္ဓသင်္ဂဟေန” စသည်၌ နာဝိဘတ်ကား ကရိုက်၊ အနက်ဟောတည်း။

အဖွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၄၉

(ဧတ္ထ)၊ ဤ ပါဠိ၌။ ကတ္တာ၊ အတ္ထေ၊ ကတ္တား အနက်၌။ ကရုဏနိဇ္ဈေသော၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ခဏ။ ခန္ဓာသင်္ဂဟေန အာယတန သင်္ဂဟေန ဓာတုသင်္ဂဟေနာတိ (ဧတ္ထ)၊ ဤ ပါဠိ၌။ ကရုဏတ္ထေ၊ ကရိုဏ်း အနက်၌။ (ကရုဏနိဇ္ဈေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဓာတုကထာ ကျမ်း၌။ ယေန ယေန သင်္ဂဟကေန၊ အကြင် အကြင် သိမ်းယူရေတွက်တတ် သော စက္ခာယတနေ အစရှိသော တရားသည်။ ခန္ဓာဒိသင်္ဂဟေသု၊ ခန္ဓ အစရှိသော သင်္ဂဟ တို့တွင်။ (ခန္ဓသင်္ဂဟ၊ အာယတန သင်္ဂဟ၊ ဓာတုသင်္ဂဟ တို့တွင်။) တေန တေန၊ ထိုထို သင်္ဂဟ ဖြင့်။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗာ သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ၊ သိမ်းယူရေတွက်ထိုက်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက် ထိုက်သော။ အညံ၊ စက္ခာယတန စသည်မှ တပါးသော တရားသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တံ တဒေဝ၊ ထိုထို စက္ခာ-ယတန အစရှိသော တရားကိုသာ။ သင်္ဂါဟကော သင်္ဂါဟကဘာဝေန၊ သိမ်း ယူရေတွက်တတ်သောတရား၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သောတရား၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဥဒ္ဓန္ဓိ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်ပြီ။

၁။ ဧတ္ထ စ (ပေ) အညံ အတ္ထိ။ “ဧတ္တာတိ ဣမသ္မိံ ပကရုဏေ” ဟု ဓာတု-ကထာ တကျမ်းလုံးကို အနုဋ္ဌိကာ စွဲ၏။ “ဆို အပ်လတ္တံ သော စကားသည် ဒုတိယနယ၌သာမက ဓာတုကထာ တကျမ်းလုံးအတွက် ဖြစ်သည်” ဟူလို။ “ယေန ယေန သင်္ဂါဟကေန” ဖြင့် စက္ခာယတနေ စသော သိမ်း ယူ ရေတွက်တတ်သော ကတ္တားပုဒ်ကို ပြ၏။ “ခန္ဓာဒိသင်္ဂဟေသု တေန တေန” ဖြင့် “ခန္ဓသင်္ဂဟေန အာယတန သင်္ဂဟေန ဓာတုသင်္ဂဟေန” ဟူသော ကရိုဏ်းကို ပြ၏။ “သင်္ဂဟေတဗ္ဗာ သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ အညံ အတ္ထိ” ဖြင့် စက္ခာယတန အစရှိသော ကတ္တား သည် သိမ်းယူ ရေတွက် ထိုက်သော ရုပ်သတ္တဝီသ စသော သင်္ဂဟေတဗ္ဗတရား၊ ထို ကတ္တားသည် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးဟူသော အသင်္ဂဟေ-တဗ္ဗ တရားကို ပြ၏။ [“အညံ” အရ ကတ္တားပုဒ်မှ တပါးသော အခြား တရားကို ယူရသည်။]၊

၂။ တံ တဒေဝ (ပေ) ဥဒ္ဓန္ဓိ။ “ယေန ယေန သင်္ဂါဟကေန” ကို “တံတဒေဝ” ဖြင့် ပြန်စွဲရသည်။ ကတ္တား ဖြစ်သော မိမိမှ တပါးသော အခြားသော သင်္ဂဟေတဗ္ဗ အသင်္ဂဟေတဗ္ဗ ရှိသော ထိုထို သင်္ဂါဟက တရားကိုသာ သင်္ဂါဟက အသင်္ဂါဟက ကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် ဤဓာတုကထာ ကျမ်း၌ ထုတ်ပြရသည်။ ဥပမာ-စက္ခာယတန ဟူသော ကတ္တားသည် မိမိမှ တပါး သော ရုပ်သတ္တဝီသ ဟူသော သင်္ဂဟေတဗ္ဗ တရားလည်းရှိ၏။ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး ဟူသော အသင်္ဂဟေတဗ္ဗ တရားလည်း ရှိ၏။ ထိုသို့ သင်္ဂဟေတဗ္ဗ အသင်္ဂဟေတဗ္ဗ တရား ၂-မျိုး ရှိသောကြောင့် စက္ခာယတနကို သင်္ဂါဟက အသင်္ဂါဟက တရားအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြ တော်မူသကဲ့သို့တည်း။

၃၅၀

ခေတ်ကထာ မူလဒီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

ပနံ၊ ဗျတိရိက်ကား။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ သည်။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူ ရေတွက်
 ကြောင်း ခန္ဓာဖြင့်။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗော၊ သိမ်းယူရေတွက်ထိုက်သော။ အညော၊
 ရူပက္ခန္ဓာမှ တပါးသော။ ဓမ္မော၊ သည်။ နတ္ထိ၊ တထာ၊ တူ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ-
 ဒီဟိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစ ရှိသည် ထိုသည်။ (ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟေတဗ္ဗော
 အညော ဓမ္မော နတ္ထိ။) စ၊ သည်သာမကသေး။ သော ဝေ၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာ
 စသော တရားသည်ပင်။ တဿ၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာစသော တရားကို။ သင်္ဂါဟ-
 ကော ဝါ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၎င်း။ အသင်္ဂါဟကော ဝါ၊ မသိမ်းယူ
 မရေတွက်တတ်သည်၎င်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။

စ၊ ဆက်။ ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓေနသင်္ဂဟိတောတိ၊ ဟူ၍။ ယံ(ဝစနံ)၊
 ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ (ပဌမနယတုန်းက ဟော
 တော်မူခဲ့ပြီ။) တဉ္စ၊ ထို စကားတော် ကိုလည်း။ တဿေဝ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ
 ကိုပင်။ တေန၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာဖြင့်။ သင်္ဂဟိတတံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သည်၏
 အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊
 အဟုတ်ကား။ ရူပက္ခန္ဓဘာဝေန၊ ရူပက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရူပန အနက်
 ဟူသော အနက်ဖြင့်။ ဝါ၊ တနည်း။ ရူပက္ခန္ဓဝစနေန၊ ရူပက္ခန္ဓ သဒ္ဒါဖြင့်။
 ဂဟိတတံ (သင်္ဂဟိတတံ)၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ

၁။ ရူပက္ခန္ဓေန ပန။ ။ “တထာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီဟိ”တိုင်အောင် ရှေ့စကား၏
 ပြောင်းပြန် ဗျတိရေက ဝါကျတည်း။ “ရူပက္ခန္ဓေန”ဟု
 သင်္ဂါဟက ကတ္တားပုဒ် ပြုလုပ်သောအခါ အခြား သိမ်းယူစရာ ခန္ဓာအာယတနဓာတ်
 မရှိတော့။ “ဝေဒနာက္ခန္ဓာ”စသော အခြား နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးကို သင်္ဂါဟက ကတ္တား
 ပြုလုပ်ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

၂။ န စ သော ဝေ (ပေ) ဟောတိ။ ။ ထို ရူပက္ခန္ဓာသည်ပင် ထို ရူပက္ခန္ဓာ
 ကို သိမ်းယူတတ်သော၊ သို့မဟုတ်
 မသိမ်းယူတတ်သော ကတ္တားလည်း မဖြစ်နိုင်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်က ဝေဒနာက္ခန္ဓာ
 စသည်ကို သိမ်းယူ-မသိမ်းယူတတ်သော ကတ္တား မဖြစ်နိုင်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

၃။ ယဉ္ဇ (ဧဝ) ဝုတ္တံ။ ။ “ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော”ဟု ဟော
 တော်မူရာ၌ “ဧကေန ခန္ဓေန”အရဝယ် ရူပက္ခန္ဓာကို
 ရသောကြောင့် မိမိဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ ဖြင့် မိမိဟူသော ရူပက္ခန္ဓာကို သိမ်းယူရာရောက်
 နေသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “တဉ္စ န တဿေဝ”
 စသည်ကို မိန့်သည်။ ရူပက္ခန္ဓာဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကို သိမ်းယူရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို
 ရည်ရွယ်၍ ထို ပါဠိတော်ကို ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါ။ “ဧကေန ခန္ဓေန”
 အရ ရူပက္ခန္ဓာကို မယူရပဲ ရူပက္ခန္ဓဘာဝ (ရူပနအနက် ရာသီအနက်)ကို၎င်း၊ ရူပက္ခန္ဓ-
 ဝစန ကို၎င်း ယူရကြောင်းကို ရှေ့ “ရူပက္ခန္ဓော ဧကေန ခန္ဓေန”အဖွင့်တုန်းက ပြအပ်
 ခဲ့ပါပြီ။ “ဤ၌ ထပ်၍ ပြနေဖွယ်မလိုပါ”ဟူလို။

အပွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အပွင့်

၃၅၁

(သဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကိံ။ (မယာ) ပကာသိတော၊
ထင်ရှား ပြအပ်ပြီ (ပြခဲ့ပြီ)။

စ^၁။ လဗ္ဗဒေါသ ထင်ရှားပြအံ့။ သော ဝေ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရား
ကိုပင်။ တေန၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားဖြင့်။ ယဒိ သင်္ဂယေယျ၊ အကယ်၍
သိမ်းယူရေတွက်အပ်ငြားအံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ ထို တရားကိုပင် ထို တရား
ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက် အပ်သည် ရှိသော်။ ဝတ္ထုဗ္ဗံ သိယာ-၌ စပ်။) သင်္ဂဟိတေန
သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒနိဗ္ဗေသေ၊ သင်္ဂဟိတေန သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒနိဗ္ဗေသ
၌။ (ကောဒသမနယနိဗ္ဗေသ၌။) ဝေဒနာက္ခန္ဓေန (ပေ) သမ္ပယုတ္တာတိ-
အာဒိ၊ အစရှိသော စကားတော်သည်။ ဝါ၊ ကိံ။ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူ
ထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ န စ ဝုတ္တံ၊ ဟောကားဟောတော်မူအပ်ပါ။
[“ဝေဒနာက္ခန္ဓေန၊ သည်။ ယေ ဓမ္မာ၊ အကြင် ဝေဒနာ တရား တို့ကို”
စသည်ဖြင့် အနက်လွယ်ပြီ။]

တသ္မာ^၂၊ ထိုသို့ ဟောတော် မမူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ စိတ်
တမျိုးသည်။ စိတ္တေန၊ စိတ်တမျိုးနှင့်။ သမ္ပယုတ္တံ(စ)၊ သမ္ပယုတ်သည်၎င်း။
ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည်၎င်း။ န ဟောတိ ယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ [ဆဋ္ဌ
နယ ၌ “စိတ်အချင်းချင်း သမ္ပယုတ်မဖြစ်၊ ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်”ဟု ဆိုသောကြောင့်
ထို စကားတော်ကို ဥပမာ ပြသည်။] ဧဝံ၊ တူ။ ရူပက္ခန္ဓော၊ သည်။
ရူပက္ခန္ဓေန၊ ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတော (စ)၊ သိမ်းယူ ရေတွက် အပ်သည်၎င်း။
အသင်္ဂဟိတော စ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်၎င်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။

၁။ ယဒိ ဝ (ပေ) သိယာ န စ ဝုတ္တံ။ “ရူပက္ခန္ဓောဝ ရူပက္ခန္ဓဿ သင်္ဂ-
ဟကောတိ ဝုတ္တေ ကော ဒေါ-
သောတိ ကတွာ(“ရူပက္ခန္ဓာသည်ပင် ရူပက္ခန္ဓာကို သိမ်းယူရေတွက်အပ်သည်”ဟု ဆို
အပ်သော် အဘယ်အပြစ်ရှိပါသနည်းဟု ပုစ္ဆာကို ပြုဖွယ်ရှိသောကြောင့်) အာဟ-
ယဒိစာတိအာဒိ။ “ယဒိနောက်မှ၊ နိပါတ်ပြ၊ လဗ္ဗဒေါသစွဲ”နှင့် အညီ ကျမ်းတက်သော
မဇ္ဈိကာတည်း။ ဆိုလိုရင်းကား ထို တရားဖြင့် ထို တရားကို သိမ်းယူရေတွက်နိုင်လျှင်
ပါဠိတော် အထောက်အထားရှိရာ၏။ ထိုသို့ ပါဠိတော် အထောက်အထား မရှိသော
ကြောင့်ပင် (ညာဘက် လက်ညှိုးဖြင့် ညာဘက် လက်ညှိုးထိပ်ကို မထိုးနိုင် သကဲ့သို့)
ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသောတရားဖြင့် ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားကို မသိမ်းယူ မရေတွက်
နိုင်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၂။ တသ္မာ (ပေ) ဝိသဘာဝေါ စာတိ။ ယဒိစ-စသော ရှေ့ ဝါကျသည်
လဗ္ဗဒေါသဝါကျတည်း။ ကရုဏာ-
ဝါကျလည်းဟုတ်၏။ တသ္မာ စသော ဤဝါကျကား ဖလဝါကျတည်း။ “န ဟိ (ပေ)
ဝိသဘာဝေါ စာတိ”ကား ခဠိဝါကျ (တနည်း) ဉာပကဟေတု ဝါကျတည်း။ ရှေ့
ဝါကျကား ဉာပေတဗ္ဗဖလဝါကျတည်း။ အဓိပ္ပာယ်မှာ နိဿယအတိုင်း သိသာပြီ။

တထာ၊ တူ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ-
ဒီဟိ၊ အစရှိသော တရား တို့ဖြင့်။ (သင်္ကဟိတာ စ အသင်္ကဟိတာ စ
န ဟောန္တိ။) ဟိ၊ မှန်။ သော ဝေ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည်ပင်။
တဿ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရား၏။ သဘာဂေါ (စ)၊ တူသော အဖို့
ရှိသည်၎င်း။ ဝိသဘာဂေါ စ၊ မတူသော အဖို့ရှိသည်၎င်း။ န (ဟောတိ။)
ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ကသ္မာ ရူပက္ခန္ဓော ရူပက္ခန္ဓေန (ပေ)
န ဟောတိ။ တထာ (ပေ) န ဟောန္တိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဟိ ယသ္မာ
သော ဝေ (ပေ) န ဟောတိ။ ဣတိ တသ္မာ ရူပက္ခန္ဓော (ပေ)
န ဟောန္တိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟုလည်း ဉာပကဟေတု ဝါကျ အဖြစ်ဖြင့်
အနက်ပေးပါ။]

တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ (ထိုသို့ ရူပက္ခန္ဓာစသော တရား၏ပင်
ရူပက္ခန္ဓာစသော တရား၏ သဘာဂ ဝိသဘာဂ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
ပင်။) ဧကေသော၊ အစိတ်တရားတို့သည်။ သမုဒါယဿ၊ အပေါင်းတရားကို။
(သင်္ဂါဟကာ စ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်ကုန်သည်၎င်း။ အသင်္ဂါဟကာ စ၊
မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်ကုန်သည်၎င်း။ န ဟောန္တိ) ဝိယ၊ မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။

၁။ တေနော (ပေ) အသင်္ဂါဟကော စ။ ။ န ကေဝလံ သမုဒါယော
သမုဒါယဿ သင်္ဂါဟကော
အသင်္ဂါဟကော စ န ဟောတိ၊ သက်သက် ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်း တရားသည်
သာ ထို ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်းတရားကို သိမ်းယူတတ်သော တရားလည်း မဖြစ်
နိုင်၊ မသိမ်းယူတတ်သော တရားလည်း မဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်သေး။ အထခေါ
ဧကေသော သမုဒါယဿ၊ သမုဒါယော စ ဧကေသောနမ္ပိ န ဟောတိ၊ အဟုတ်
ကား စက္ခာယတန စသော အစိတ်အပိုင်းက ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်းတရား
ကို၎င်း၊ ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်းတရားက စက္ခာယတန စသော အစိတ်အပိုင်းတရား
ကို၎င်း သိမ်းယူတတ်သောတရားလည်း မဖြစ်နိုင်၊ မသိမ်းယူတတ်သော တရားလည်း
မဖြစ်နိုင်သည်သာ။ ဣတိ ဒဿေတု တေနောဝါတိ အာဒိမာဟ။ တေနောဝါတိ
သဘာဂဝိသဘာဂါဘာဝတော ဝေ။-မဓု။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ တေနောဖြင့် “သော ဝေ တဿ သဘာဂေါ ဝိသဘာဂေါ စ”
ဟူသော အကြောင်းကိုပင် ပြန်၍ညွှန်ပြသည်။ ဤသို့ အကြောင်း
ချင်းတူသောကြောင့် “တေနော” ဟု ဝေ-သဒ္ဓါဖြင့်လည်း ဆိုသည်။ “ဧကေသော
ဝိယ သမုဒါယဿ” ဖြင့် စက္ခာယတန စသော အစိတ်အပိုင်း တရားတို့က ရူပက္ခန္ဓာ
စသော အပေါင်းတရားကို သိမ်းယူ မသိမ်းယူတတ်သော သင်္ဂါဟက၊ အသင်္ဂါဟက
မဖြစ်နိုင်ပုံကိုပြ၏။ ထိုသို့ အစိတ်အပိုင်းတရားတို့က အပေါင်းတရားကို မသိမ်းနိုင် မယူ
နိုင်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသောကြောင့် ဥပမာန အဖြစ်ဖြင့် ပြသည်။ ထိုသို့ ထင်ရှားပြီး
ဖြစ်သောကြောင့်ပင် နောက်၌ ဥဒါဟရုဏ်လည်း ပြတော့မည် မဟုတ်။

အဖွင့်]

၂-ဒုတိယနိယ အဖွင့်

၃၅၃

(ငဝ်၊ တူ။) သမုဒါယော၊ အပေါင်းတရားသည်။ ကေဒေသာနံ၊ အစိတ်တရားတို့ကို။ (သင်္ဂါဟကော စ၊ သည်၎င်း။ အသင်္ဂါဟကော စ၊ သည်၎င်း။) န(ဟောတံ။) ယထာ၊ ဥဒါဟရုဏ်ကား။ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ရူပက္ခန္ဓာဟူသော အပေါင်းတရားသည်။ စက္ခာယတနာဒီနံ၊ စက္ခာယတန အစရှိသော အစိတ်တရားတို့ကို၎င်း။ ဓမ္မာယတနံ၊ ဓမ္မာယတနဟူသော အပေါင်းတရားသည်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော အစိတ်တရားတို့ကို၎င်း။ အရဏာ၊ ငိုကြွေးကြောင်း ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာမရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ အပေါင်း ဝိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်။ စတုန္နံ၊ လေးပါးကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ အစိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာတို့ကို၎င်း။ (သင်္ဂါဟကော စ အသင်္ဂါဟကော စ န ဟောန္တိ။)

ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဉ်းခံ။ သမုဒါယန္တောဂဓာနံ၊ အပေါင်း၏ အတွင်း၌ ပါဝင်ကုန်သော။ ကေဒေသာနံ၊ အစိတ်ဖြစ်သော တရားတို့၏။

၁။ သမုဒါယော ကေဒေသာနံ၊ ။ ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်း တရားသည် လည်း စက္ခာယတန စသော အစိတ်အပိုင်း တရားတို့ကို သိမ်းယူ မသိမ်းယူတတ်သော သင်္ဂါဟကလည်း မဖြစ်နိုင် အသင်္ဂါဟကလည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဤမဖြစ်နိုင်ပုံကား မထင်ရှားသောကြောင့် ဥပမေယ အဖြစ်ဖြင့် ထားသည်။ ထိုသို့ မထင်ရှားသောကြောင့်ပင် “ယထာ” စသည်ဖြင့် ဥဒါဟရုဏ်ကို ပြရာ၌ (၁) ရူပက္ခန္ဓာ ဟူသော အပေါင်းက စက္ခာယတန စသော အစိတ်ကို၎င်း၊ (၂) ဓမ္မာယတန ဟူသော အပေါင်းက (ရုပ်နာမ်ဓမ္မာယတန ၂-မျိုးတွင်) ဝေဒနက္ခန္ဓာ စသော နာမ်ဓမ္မာယတန အစိတ်ကို၎င်း၊ (၃) အရဏာ ဓမ္မာ အရဖြစ်သော ကုသိုလ် ဝိပဿီတိယာဒိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ရုပ်တရားဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်းက ခန္ဓာ ၄-ပါး ဟူသော အစိတ်ကို၎င်း၊ သိမ်းယူ မသိမ်းယူတတ်သော သင်္ဂါဟကလည်း မဖြစ်နိုင်၊ အသင်္ဂါဟကလည်း မဖြစ်နိုင်။ ဤသို့ ခန္ဓာ အာယတန ဝုံအောင်၎င်း၊ ခုက်ပုဒ်လည်း ပါအောင်၎င်း ၃-မျိုးပြထားသည်။

အဋ္ဌာ။ ။ ငိုကာ စာမူ အချိုးမျိုး၊ နိဿယ အချိုးမျိုး၌ “သရဏာ ဓမ္မာ စတုန္နံ ခန္ဓာနံ” ဟုချည်း တွေ့ရ၏။ “သရဏာ ဓမ္မာ” အရ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး သာ ရသောကြောင့် စတုန္နံ ခန္ဓာနံ သည် သရဏဓမ္မ၏ အစိတ်အပိုင်း မဖြစ်နိုင်ပါ။ “အရဏာ ဓမ္မာ” ဟု ရှိမှ ရုပ်ပါရသောကြောင့် စတုန္နံ ခန္ဓာနံ သည် အရဏာ ဓမ္မ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်နိုင်ရကား “သမုဒါယော ကေဒေသာနံ” ၏ ဖွဲ့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “အရဏာ ဓမ္မာ” ဟု ပြင်လိုပါသည်။

၂။ သမုဒါယန္တောဂဓာနံ ဟိ (ဝေ) သိယာ။ ။ ကသ္မာ သမုဒါယော (ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်းသည်) ကေဒေသာနံ (စက္ခာယတန စသော အစိတ်တို့ကို သင်္ဂါဟကော

၃၅၄

ဘေတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဒ္ဒေသ

ယေန(ဝိဘာဂေန)။ အကြင် ဝေဖန်အပ်သော အထူးကြောင့်။ တေ၊ ထို အစိတ်တရားတို့သည်။ သမုဒါယဿ(စ)၊ အပေါင်းတရား၏၎င်း။ သမုဒါ-
 ယော၊ အပေါင်းတရားသည်။ တေသံ စ၊ ထို အစိတ်တရားတို့၏၎င်း။
 သဘာဂေါ(စ)၊ တူသော အဖွဲ့ရှိသည်၎င်း။ ဝိသဘာဂေါ စ၊ မတူသော အဖွဲ့
 ရှိသည်၎င်း။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (သော) ဝိဘာဂေါ၊ ထို ဝေဖန်အပ်သော
 အထူးအပြားသည်။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ကသ္မာ ကေ-
 ဒေသာ သမုဒါဟဿ ဝိယ၊ ကိုကဲ့သို့။ သမုဒါယော ကေဒေသာနံ သင်္ဂါဟ-
 ကော အသင်္ဂါဟကော စ န ဟောတိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဟိ ယသ္မာ
 သမုဒါယန္တောဂဓာနံ (ပေ) န အတ္ထိ။ ဣတိ တသ္မာ ကေဒေသာ သမုဒါ-
 ယဿ ဝိယ (ပေ) န ဟောတိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ”ဟု တနည်း အနက်
 ပေးပါ။]

အသင်္ဂါဟကော န ဟောတိ ဣတိ (ဤသို့ မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့်) အာဟ-
 သမုဒါယန္တောဂဓာနံ ဟိတိအာဒိ-မရကျမ်းတက်။ ဤအလို ကသ္မာစသော ဝါကျထည့်၍
 တနည်း အနက်ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ တနည်း အနက်ပေးပုံကို ပြထား
 သည်။ နိဿယ၌ကား “သမုဒါယန္တောဂဓာနန္တိအာဒိနာ ဝုတ္တ မေဝတ္ထံ ပါကဋတရံ
 ကရောတိ”ဟူသော အနုဋီကာအတိုင်း တပျါကဋီကရဏဝါကျအနေအားဖြင့် အနက်
 ပေးပါသည်။

၁။ န ဝိဘာဂေါ အတ္ထိ ယေန။ ။ယေနဖြင့် ရှေ့ဝါကျက ဝိဘာဂေါကိုစွဲရ
 သောကြောင့် “န ဝိဘာဂေါ အတ္ထိ”တို့၏
 ရှေးဦးစွာ ယေန ဝါကျကို အနက်ပေးရသည်။ တေ၊ တေသံတို့ဖြင့် ရှေ့ ဝါကျ၌
 ပါသော ကေဒေသာနံ ကို ညွှန်ပြသည်။ အကြင် ခွဲခြားဝေဖန်နိုင်သော အထူးကြောင့်
 စက္ခာယတန စသော ထို အစိတ်တရားတို့သည် ရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်းတရား၏
 သဘာဂလည်း ဖြစ်နိုင်။ ဝိသဘာဂလည်း ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိ၏။ ထိုသို့ ခွဲခြား ဝေဖန်နိုင်
 လောက်သော အထူးသည် အစိတ်တရားတို့မှာ မရှိပါ-ဟူလို။

မှန်၏။ ။“စက္ခာယတနသည် ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဘာဂဖြစ်၏”ဟု ဆိုလျှင်
 သောတာယတ န-စသည်တို့က မိမိတို့နှင့် သဘာဂ-မဖြစ်ပါဟု ငြင်းစရာ
 ရှိ၏။ “စက္ခာယတနသည် ရူပက္ခန္ဓာနှင့် ဝိသဘာဂ ဖြစ်၏”ဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း
 စက္ခုပသာဒက ခံနိုင်မည် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် စက္ခာယတနဟူသော ကေဒေသတရားမှာ
 ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဘာဂဖြစ်လောက်အောင်၎င်း၊ ဝိသဘာဂဖြစ်လောက်အောင်၎င်း အထူး
 မရှိပါ-ဟူလို။ အခြားသော ကေဒေသတရားတို့၏ သမုဒါယတရားနှင့် သဘာဂ၊
 ဝိသဘာဂ မဖြစ်နိုင်ပုံလည်းအချို့ထွင်ကြည့်ပါ။ အချုပ်မှာ-ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော
 အထူးမရှိခြင်းသည် အကြောင်း၊ သဘာဂ၊ ဝိသဘာဂဟု ခွဲခြား၍ မရခြင်းသည်
 အကျိုး၊ သဘာဂ၊ ဝိသဘာဂဟု ခွဲခြား၍ မရခြင်းသည် အကြောင်း၊ သင်္ဂါဟက၊
 အသင်္ဂါဟက မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် အကျိုးဟု မှတ်ပါ။

အပွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အပွင့်

၃၅၅

တထာ၊ ထိုမှတပါး။ သမုဒါယော၊ အပေါင်းဖြစ်သော တရားသည်။
 ဧကဒေသသဘာဂဝိသဘာဂါနံ၊ အစိတ်ဖြစ်သော တရားနှင့် သဘောတူကုန်၊
 သဘောမတူကုန်သော တရားတို့ကို။ သင်္ဂါဟကော(စ) အသင်္ဂါဟကော စ
 (န ဟောတိ။) ယထာ၊ ဥဒါဟရုဏ်ကား။ ဓမ္မာယတနံ၊ ဓမ္မာယတန
 ဟူသော အပေါင်းတရားသည်။ သုခုမရူပသဘာဂဿ၊ သုခုမရုပ်နှင့် သဘော
 တူသည်လည်းဖြစ်သော။ ဝေဒနာဒိဝိသဘာဂဿ စ၊ ဝေဒနာ အစရှိသော
 စေတသိက်တို့နှင့် သဘောမတူသည်လည်းဖြစ်သော။ ရူပက္ခန္ဓာကဒေသဿ၊
 ရူပက္ခန္ဓာ၏ တစိတ်ဖြစ်သော သြဋ္ဌာရိကရုပ်ကို။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူ
 ရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာဖြင့်။ (သင်္ဂါဟကံ စ အသင်္ဂါဟကဉ္စ န ဟောတိ။)

ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ရုပ်ဇီဝိတ၊ နာမ်ဇီဝိတဟူသော အပေါင်းတရားသည်။ ရူပါရူပ-
 ဇီဝိတသဘာဂဝိသဘာဂဿ၊ ရုပ်ဇီဝိတ၊ နာမ်ဇီဝိတနှင့် သဘာဂ ဝိသဘာဂလည်း

၁။ တထာ န သမုဒါယော-စသည်။ “တထာ၊ ထို့အတူ”ဟု ပေးလျှင် “သင်္ဂါ-
 ဟက အသင်္ဂါဟက မဟုတ်ချင်း တူ
 သည်ကို ရည်ရွယ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။ “တထာ၊ ထိုမှတပါး၊ ထို့ပြင်”ဟု ပေးလျှင်
 ပက္ခန္ဓာရအနက်ဟု မှတ်ပါ။ “အပေါင်းတရားက သင်္ဂါဟက၊ အသင်္ဂါဟက မဖြစ်ရာ၌
 အခြားတမျိုးလည်း ရှိသေး၏”ဟုလည်းကောင်း၊ ဧကဒေသသဘာဂဝိသဘာဂ မဖြစ်ပုံကို ယထာ-
 ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်ဖြင့် သိပါ။

၂။ ယထာ(ဧပ) ခန္ဓသင်္ဂဟေန။ ။ဓမ္မာယတနသည် စေတသိက၊ သုခုမရူပ
 နိဗ္ဗာနဟူသော ကျေနပ်သတ္တတိတရားအပေါင်း
 ဖြစ်သော သမုဒါယတည်း။ သုခုမရူပဟူသော တရားတစိတ်နှင့် သဘောတူသော
 ကြောင့် သဘာဂဖြစ်၍ ဝေဒနာ စသော စေတသိက်တို့နှင့် သဘောမတူသောကြောင့်
 ဝိသဘာဂလည်းဖြစ်သော တရားကား သြဋ္ဌာရိကရုပ် ဇွါဒေသတည်း။ ထို ဓမ္မာယတန
 ဟူသော သမုဒါယသည် ဧကဒေသ သဘာဂ ဝိသဘာဂဖြစ်သော သြဋ္ဌာရိကရုပ်ကို
 ရူပက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူမှု၊ မသိမ်းယူမှု မဖြစ်နိုင်။ [“ခန္ဓသင်္ဂဟေန”ဟူသော ဆိုသော်
 လည်း အာယတန၊ ဓာတုသင်္ဂဟဖြင့်လည်း သင်္ဂါဟက၊ အသင်္ဂါဟက မဖြစ်ပုံကိုသိပါ။
 တဒုကြောင့်နည်း ဓမ္မာယတနနှင့် စက္ခာယတန စသည်ဖြစ်၍ အာယတန၊ ဓာတ်
 ကွဲသောကြောင့်တည်း။]

၃။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ (ဧပ) ခန္ဓသင်္ဂဟေန။ ။ရုပ်ဇီဝိတသည်(မိမိမှ တပါးသော)
 အခြားရုပ်တစိတ်ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ
 နှင့် သဘာဂဖြစ်၍ (ဇီဝိတစေတသိက်မှ တပါးသော) အခြား သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်နှင့်
 ကား ဝိသဘာဂဖြစ်၏။ နာမ်ဇီဝိတလည်း (မိမိမှ တပါးသော) အခြား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ
 တစိတ်နှင့် သဘာဂဖြစ်၍ (ရုပ်ဇီဝိတမှ တပါးသော) အခြား ရူပက္ခန္ဓာ တစိတ်နှင့်
 ဝိသဘာဂ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဇီဝိတိန္ဒြိယသည် ဧကဒေသသဘာဂ ဧကဒေသဝိသဘာဂ
 ဖြစ်သော ထို ရူပက္ခန္ဓာတစိတ်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်ကို သိမ်းယူ-မသိမ်းယူနိုင်သော
 သင်္ဂါဟက၊ အသင်္ဂါဟက မဖြစ်။ [နော-၌ ဝေ-ဖြင့် အာယတန၊ ဓာတုသင်္ဂဟကို
 တားမြစ်သည်”ဟု မရ ဖွင့်၏။ မိမိကား အထူးတားမြစ်နေဖွယ် မလို၊ ရှေ့ဝါကျ၌

၃၅၆

ခံတူကထာ မူလဒီကာ နိဿယ

၂-နိဗ္ဗေသ

ဖြစ်သော။ ဇီဝိတဝဇ္ဇဿ၊ ဇီဝိတသည် ကြည်အပ်သော။ ရူပက္ခန္ဓကဒေသဿ၊ ရူပက္ခန္ဓာတစိတ်ကို၎င်း။ သင်္ခါရက္ခန္ဓကဒေသဿ စ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်ကို၎င်း။ ခန္ဓသင်္ဂဟေနဝ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း၊ ခန္ဓာဖြင့်ပင်။ (သင်္ဂါဟကော စ၊ သည်၎င်း။ အသင်္ဂါဟကော စ၊ သည်၎င်း။ န ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ ဧကဒေသသဘာဝံ၊ တစိတ်တဒေသတရားနှင့် သဘောတူသော တရားသည်။ သမုဒါယသဘာဝံ၊ အပေါင်းတရားနှင့် သဘောတူသော တရားသည်။ န(ဟောတိ။) ဧကဒေသပိသဘာဝဗ္ဗိ၊ တစိတ်တဒေသတရားနှင့် သဘောမတူသော တရားသည်လည်း။ သမုဒါယပိသဘာဝံ၊ အပေါင်းတရားနှင့် သဘောမတူသောတရားသည်။ န (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ကသ္မာ သမုဒါယော ဧကဒေသသဘာဝပိသဘာဝါနံသင်္ဂါဟကော စ အသင်္ဂါဟကော စ န ဟောတိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဟိ ယသ္မာ (ပေ) ဣတိ တသ္မာ (ပေ) ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟုလည်း တနည်း အနက်ပေးပါ။]

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ရူပက္ခန္ဓာ၏ ရူပက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်၊ မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း၊ ထိုအတူ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပါသော ခန္ဓသင်္ဂဟနနှင့် တူသောကြောင့် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏထည့်၍ ဆိုသည်ဟု ကြံလိုပါသည်။]

၁။ န ဟိ (ပေ) ဝိသဘာဝန္တိ။ ။ ဤ ဝါကျကိုလည်း ဒဠိ၊ ဟေတု ၂-နည်း ကြံ၍ အနက်ပေးနိုင်၏။ ဧကဒေသသဘာဝသည် သမုဒါယ၏ သဘာဝ မဖြစ်နိုင်။ ဧကဒေသပိသဘာဝလည်း သမုဒါယ၏ ပိသဘာဝ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် သုခုမရူပဟူသော တစိတ်နှင့် သဘာဝဖြစ်သော သြဋ္ဌာရိက္ခရုပ်သည် ဓမ္မာယတနဟူသော အပေါင်း၏ သဘာဝ မဖြစ်။ ထိုသို့ သဘာဝ မဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂါဟကလည်း မဖြစ်။ ဝေဒနာ စသော ဧကဒေသနှင့် ပိသဘာဝ ဖြစ်သော ထို သြဋ္ဌာရိက္ခရုပ်သည် ဓမ္မာယတန ဟူသော အပေါင်းနှင့် ပိသဘာဝမဖြစ်။ ထိုသို့ ပိသဘာဝ မဖြစ်သောကြောင့် အသင်္ဂါဟကလည်း မဖြစ်နိုင်။

၂။ တသ္မာ သတိဗ္ဗိ (ပေ) အသင်္ဂါဟကတ္ထေ။ ။ “ရူပက္ခန္ဓာဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကို သိမ်းယူခြင်း စသော စကား ၃-ရပ်တို့၌ သဘာဝ မဟုတ်သောကြောင့် သင်္ဂါဟကအဖြစ် မရှိနိုင်သည်မှာ ရှိပါစေတော့။ အသင်္ဂါဟက အဖြစ်ကား ရှိနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော့။ အဘယ်ကြောင့် အသင်္ဂါဟကအဖြစ်ကိုပါ ပယ်ရပါသနည်း” ဟု ဓမ္မာဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သတိပ (ပေ) အသင်္ဂါဟကတ္ထေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ အသင်္ဂါဟကအဖြစ် ရှိပါသော်လည်း အရင်းခံဖြစ်သော သင်္ဂါဟက အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့် အသင်္ဂါဟက အဖြစ်ကိုပါ ပယ်ရသည်-ဟုလို။ [ဤဝါကျ၌ တသ္မာဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဖလဝါကျ ၃-ခုကို အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် သုံးသပ်၍ ယခု ပြုအပ်လတ္တံ့ အနက်များကို အကျိုး(ဖလ)ဝါကျ ဟု မှတ်ပါ။ (ဤတသ္မာကို ဧကေသံ နတ္ထိ-၌ စပ်ပါ။) တသ္မာတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတု- ဘာဝေန- ပရာမသတိ- အနု။]

အဖွင့်]

၅-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၅၇

အစရှိသော တရားတို့၏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ဖြင့် သိမ်းယူ
 ရေတွက်အပ်ကုန်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း၊
 ဧကဒေသတို့၏ သမုဒါယကို သိမ်းယူရေတွက်တတ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်
 ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကဲ့သို့ ထို့အတူ သမုဒါယ၏ ဧကဒေသတို့ကို
 သိမ်းယူရေတွက်တတ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း၊
 သမုဒါယ၏ဧကဒေသသဘာဝဝိသဘာဝတို့ကို သိမ်းယူရေတွက်တတ်၊ မသိမ်းယူ
 မရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။) အတ္တတော၊ မိမိဟူသော
 ရူပက္ခန္ဓာ စသည်မှ။ (အညဿ၊ အခြားသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော
 တရားကို၎င်း။) အတ္တနိ၊ မိမိ၌၊ အန္တောဂဓတော၊ အတွင်းဝင်သော
 စက္ခာယတန စသည်မှ။ (အညဿ၊ အခြားသော ဝေဒနာ အစရှိသော

ဆိုအပ်ပြီးအနက်များ။ ။(၁)ရူပက္ခန္ဓာရူပက္ခန္ဓေန(ပေ)တထာဝေဒနာက္ခန္ဓာ-
 ဝေယော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိတိ၊(၂)တေနော ဧကဒေသာ
 ဝိယ သမုဒါယဿ၊ သမုဒါယော ဧကဒေသာနံ (ပေ) အသင်္ဂါဟကော စ၊ (၃) န
 သမုဒါယော ဧကဒေသ သဘာဝဝိသဘာဝါနံ (ပေ) အသင်္ဂါဟကော စ၊ ဤအနက်
 များတည်း။ အခြား စကားရပ်တို့မှာ ထိုအနက်တို့၏ ဥဒါဟရုဏ်နှင့် အကြောင်းပြ
 စကားတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။

၁။ အတ္တတော (ပေ) အညဿ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော အနက် ၃-ရပ်ကိုပင် ရည်
 ရွယ်၍ “အတ္တတော အညဿ၊ အတ္တနိ
 အန္တောဂဓတော အညဿ၊ အတ္တေကဒေသသဘာဝတော အညဿ အသင်္ဂါဟကတ္တေ
 သတိဝိ”ဟု အနက် ၃-မျိုးကိုပင် ပြသည်။ [တံ ပနေတံ (ထို အသင်္ဂါဟကတ္တ ၃-မျိုးကို)
 ရူပက္ခန္ဓော ရူပက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော အသင်္ဂဟိတော စ န ဟောတိတိအာဒိနာ
 ဝုတ္တေ တယော ပကာရေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။-အနု။] ထိုတွင်-

အတ္တတော အညဿ။ ။“အတ္တ”အရ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ကို ယူ၍ “အညဿ”
 အရ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်ကို ယူပါ။ထိုသို့ ယူလျှင်
 ရူပက္ခန္ဓာ စသည်သည် မိမိမှ တပါးသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်ကို မသိမ်းယူ မရေ
 တွက်နိုင်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အသင်္ဂါဟကတ္တ ရှိရာ၏။ [အတ္တတော ရူပက္ခန္ဓာဒိတော
 အညဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိကဿ။-မဇ္ဈ။ စာအုပ်တို့၌ “ဝေဒနာဒိကဿ”ဟု ရှိ၏။]

၂။ အတ္တနိ အန္တောဂဓတော အညဿ။ ။“အတ္တနိ အန္တောဂဓတော”အရ မိမိ
 ဟူသောအပေါင်း ရူပက္ခန္ဓာ၌ အကျုံး
 ဝင်သော စက္ခာယတနစသော အစိတ်တရားကိုယူ၍ “အညဿ”အရ ဝေဒနာစသည်ကို
 ယူပါ။ ထိုသို့ ယူလျှင် စက္ခာယတန ဟူသော အန္တောဂဓတရားသည် မိမိမှ တပါးသော
 ဝေဒနာ စသည်ကို မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်သော အသင်္ဂါဟကတ္တ ရှိ၏။ [အန္တော-
 ဂဓတော စက္ခာယတနာဒိတော အညဿ ဝေဒနာဒိကဿ။-မဇ္ဈ။]

၃၅၈

မာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

တရားကို၎င်း။) အတ္တေကဒေသသဘာဝတော။ မိမိဟူသော သုခမရုပ်နှင့် တစိတ်တဒေသသဘောတူသော သြဋ္ဌာရိကရုပ်မှ။ အညဿ စ၊ အခြားသော ဝိညာဉ်ကို၎င်း။ အသင်္ဂါဟကတ္တေ၊ မသိမ်းယူမရေတွက်နိုင်သည်၏အဖြစ်သည်။ သတိပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဧတေသံ၊ ထိုအတ္တ၊ အတ္တနိအန္တောဂဓ၊ အတ္တေကဒေသသဘာဝတရားတို့၏။ ယေန(သင်္ဂါဟကတ္တေန)၊ အကြွင်းသိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ဂဟိတဿ၊ ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ပြီးသော တရားကို။ ဝါ၊ ခန္ဓာ အာယတနဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်

၁။ အတ္တေကဒေသသဘာဝတော အညဿ။ ။ “အတ္တေကဒေသ သဘာဝတော” အရ မိမိ ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ၏ တစိတ်တဒေသဖြစ်သော သုခမရုပ်နှင့် သဘောတူသော သြဋ္ဌာရိကရုပ်ကို ယူ၍ “အညဿ”အရ ဝိညာဏ်ကို ယူပါ။ ထိုသို့ ယူလျှင် အတ္တေကဒေသသဘာဝဖြစ်သော သြဋ္ဌာရိကရုပ်သည် ဝိညာဏ်ကို မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်သော အသင်္ဂါဟကတ္တ ရှိ၏။ [အတ္တေကဒေသသဘာဝတော သြဋ္ဌာရိကရူပတော အညဿ ဝိညာဏဿ။-မဓု။]

၁။ နိဿယ။ ။ ဂူကြီးဆရာတော်၏ နိဿယ၌ “အတ္တတော၊ ရူပက္ခန္ဓာ ဟု ဆိုအပ်သော မိမိမှလည်းကောင်း။ အတ္တနိ၊ ဓမ္မာယတန အစ ရှိသော မိမိ၌။ အန္တောဂဓတော၊ အတွင်းဝင်သော တရားမှလည်းကောင်း။ အတ္တေကဒေသသဘာဝတော စ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသော မိမိအစိတ်နှင့် သဘောတူသော တရားမှလည်းကောင်း။ အညဿ၊ တပါးသော တရားကို။ အသင်္ဂါဟကတ္တေ၊ သည်။ သတိပိ၊ သော်လည်း။ ဧတေသံ၊ ထိုထို မိမိဟု ဆိုအပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရား၊ မိမိ၌ အတွင်းဝင်သည်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရား၊ မိမိ၏ အစိတ်နှင့် သဘောတူသည်ဟု ဆိုအပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသော တရား တို့၏။” ဤသို့ အနက်ပေးသည်။ [ထိုအနက်၌ ဓမ္မာယတနသည် အတ္တနိအန္တောဂဓ ဟုတ်ပါ။]

၂။ သင်္ဂါဟကတ္တ မေဝ ဧတေသံ နတ္ထိ။ ။ ဧတေသံ-ကို “အတ္တာ၊ အတ္တနိ အန္တောဂဓော၊ အတ္တေကဒေသသဘာဝေါ စာတိ ဝုတ္တာနံ”ဟု အနုဋီကာ ဖွင့်၏။ အတ္တ-ဟု ဆိုအပ်သော ရူပက္ခန္ဓာမှာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်ကို သိမ်းယူနိုင်သော သင်္ဂါဟကသတ္တိ မရှိ။ ဘာကြောင့်နည်း- သဘာဝ မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။ အတ္တနိအန္တောဂဓဖြစ်သော စက္ခာယတနစသည် မှာလည်း ဝေဒနာ စသည်ကို သိမ်းယူနိုင်သော သင်္ဂါဟကသတ္တိ မရှိ။ အတ္တေကဒေသ သဘာဝဖြစ်သော သြဋ္ဌာရိကရုပ်မှာလည်း ဝိညာဉ်ကို သိမ်းယူနိုင်သော သင်္ဂါဟက သတ္တိ မရှိ။

ယေန သင်္ဂဟိတဿ အသင်္ဂါဟကော။ ။ ယေန-ဖြင့် ရှေ့ဝါကျ၌ ပါသော သင်္ဂါဟကတ္တကို ဖွဲ့ရသည်။ [ယေနာတိ သင်္ဂါဟကတ္တေန။-အနု။] ထို့ကြောင့် ယေန ဗါသော ဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေး၍ “(တံ) သင်္ဂါဟကတ္တ မေဝ နတ္ထိ”ဟု နောက်မှ ပေးရသည်။ ဆိုလိုရင်း

အပ်ပြီးသော တရားကို။ အသင်္ဂါဟကော၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ
 မရေတွက်နိုင်ကုန်သည်။ ဝါ၊ ဓာတ်ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်သည်။
 သိယံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ (တံ)သင်္ဂါဟကတ္ထမေဝ၊ ထို သိမ်းယူ ရေတွက်နိုင်ကုန်
 သည်၏ အဖြစ်သည်ပင်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ(တသ္မာ)သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတောဝေ ၊
 ဤသို့ သိမ်းယူ ရေတွက်နိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်ပင်။
 ဝေရူပပါနံ၊ ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော တရားတို့ကို။ အဂ္ဂဟဏံ၊ မယူခြင်းကို။
 ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။

ပန၊ ဆက်။ ဓမ္မာယတနံ (ပေ) သင်္ဂဟိတန္တိ (စ) ၊ ဟူ၍၎င်း။
 စက္ခာယတနဉ္စ (ပေ) သင်္ဂဟိတန္တိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ ယံ (ဝစနံ) ၊ ကို။

ကား-ဤ ဒုတိယနယသည် “သင်္ဂဟိတ အသင်္ဂဟိတနယ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာဖြင့်
 ဖြစ်စေ၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန ၂-ပါးဖြင့်ဖြစ်စေ ရှေးဦးစွာ ရေတွက်အပ်ပြီးသော တရား
 ကိုသာ နောက်ကလိုက်၍ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဓာတ်တမျိုးဖြင့်သာဖြစ်စေ
 အသင်္ဂါဟက ပြုရ၏။ “ပြုအပ်ခဲ့သော အတ္တ၊ အတ္တနိအန္ဓောဂဓ၊ အတ္တေကဒေသ-
 သဘာဝဘာဝတရားတို့မှာ အသင်္ဂါဟကတ္တ အဖြစ် ရှိသော်လည်း အညဖြစ်သော တရားကို
 သိမ်းယူရေတွက်နိုင်သော အရင်းခံ သင်္ဂါဟကတ္တသတ္တိပင် မရှိပါ”ဟူလို။

၁။ ဣတိ (ပေ) ဝေရူပပါနံ အဂ္ဂဟဏံ။ ဤ ဝါကျသည် ဆိုအပ် ပြီးသော
 အားလုံးကို နိဂုံးအုပ်သော ဝါကျ
 တည်း။ ဣတိနှင့် သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတောတို့သည် အနက်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ပေါင်း
 ၍ ပေးသည်။ [“တသ္မာနောင် ဟိတ်နှင့်ဆောင် တူအောင် အနက်ကြံ”-ဟူသော
 နိယာမ်နှင့်အညီတည်း။] ဝေရူပပါနံဖြင့် အတ္တ၊ အန္ဓောဂဓ၊ အတ္တေကဒေသသဘာဝ
 အရ၌ ပြုအပ်သော ၃-ပါးကို ဆိုသည်။ [ဝေရူပပါနန္တိ ရူပက္ခန္ဓာတိအာဒိနံ တိဝိဓပ္ပ-
 ကာရာနံ။-မရ။] အသင်္ဂါဟကတ္တ ရှိသော်လည်း သင်္ဂါဟကတ္တ မရှိသောကြောင့်ပင်
 ဤတရားတို့ကို ဒုတိယနယ၌ မယူကြောင်းသိပါ-ဟူလို။

အပ္ပာ၊ “အတ္တနိအန္ဓောဂဓ”အရဝယ် ရူပက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်သော စက္ခာ-
 ယတနာဒိကို ဖွင့်ခဲ့၏။ ထို စက္ခာယတနာဒိကိုကား ဤ ဒုတိယနယ၌
 ယူထား၏။ ထို့ကြောင့် ထို စက္ခာယတနာဒိအရ ဝေဒနာ စသည်ကို
 သိမ်းယူရမည့် စက္ခာယတနာဒိကို ယူ၍ မိမိတို့မှ တပါးသော ရုပ်
 သတ္တဝီသကို စွဲရသော စက္ခာယတနာဒိကို မယူရ ဟု ကြံသင့်မည် ထင်
 သည်။ ရှေးနိဿယ၌ အနက်ပေးပုံအတိုင်းလည်း အရကောက်၍
 မလွယ်ပါ။ ကြံကြပါလေ။

၂။ ယံ ပန (စပ) ဝုတ္တံ။ ။ ရှေ့၌ “န ဧကဒေသာ ဝိယ သမုဒါယဿ၊ သမု-
 ဒါယော ဧကဒေသာနံ သင်္ဂါဟကော စ အသင်္ဂါဟ-
 ကော စ”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထို စကားကို အဘယ်ကြောင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ “ဓမ္မာယတနံ
 စတုဟိ” ခန္ဓေဟိ စသော ပြုအပ်လတ္တံ့ပါဠိတော်၌ ဧကဒေသကို သမုဒါယကုရင်း၊
 သမုဒါယကို ဧကဒေသကုရင်း သိမ်းယူရေတွက်ပုံကို ပြတော်မူသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု

(တံဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [ပဌမနယ အာယတနနိဒ္ဒေသ ကေက အဆုံး ဒုက အစဉ် ဟောတော်မူခဲ့ပြီ။] တေန၊ ထို စကားဖြင့်။ ကေဒေသာနံ၊ အစိတ် ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏။ သမုဒါယသင်္ဂါဟကတ္ထံ၊ အပေါင်း ဖြစ်သော ဓမ္မာယတန ကို သိမ်းယူတတ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ သမုဒါယဿ၊ အပေါင်းဖြစ်သော ခန္ဓာတပါး၏။ ကေဒေသ သင်္ဂါဟကတ္ထံ၊ အစိတ် ဖြစ်သော စက္ခာယတန သောတာယတန ကို သိမ်းယူ ရေတွက်တတ် သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ န ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူသည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ စတုက္ခန္ဓဂဏနဘေဒဟိ၊ ၄-ပါးသော ခန္ဓာ ဟူသော ရေတွက်ကြောင်း အပြားတို့ဖြင့်။ (စတုဟိ ခန္ဓေဟိ ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်။) ဓမ္မာယတနဿ၊ ဓမ္မာယတန ၏။ ဂဏေတဗ္ဗာဂဏေတဗ္ဗဘာဝေန၊ ရေတွက်ထိုက် မရေတွက် ထိုက်သော တရားတို့၏။ ပဉ္စဓာ၊ ငါးပါးအပြားဖြင့်။ ဘိန္ဒတံ၊ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ စက္ခာယတနာဒိနံ၊ စက္ခာယတန အစရှိသော တရားတို့၏။ ကေက္ခန္ဓဂဏနေန၊ တပါးသော ခန္ဓာ ဟူသော ရေတွက်ကြောင်း စကားဖြင့်။ (ကေန ခန္ဓေန ဟူသော စကားဖြင့်။) ဂဏေတဗ္ဗတာယ၊ ရေတွက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်၏။ ကေဝိတေဉ္စ၊ တပါးသော အဖို့ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ ဒဿေတိ။

စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ယံ ပန (ပေ) ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။ [ပန-သည် ပြတ်ပြီးစကားကို ပြန်ဆက်သော ဝါကျာရမ္မဇောတကတည်း။]

ဓမ္မာယတနံ (ပေ) ဝုတ္တံ။ “ဓမ္မာယတနံ (ပေ) စတုဟိ ခန္ဓေဟိ” ကို ထောက်၍ “ဓမ္မာယတန အပေါင်းကို ရူပက္ခန္ဓာ စသော ခန္ဓာ ၄-ပါးအစိတ်က သိမ်းယူ ရေတွက်သည်ဟု” ၎င်း။ “စက္ခာယတနဉ္စ သောတာယတနဉ္စ ကေန ခန္ဓေန” ကို ထောက်၍ “ထို အာယတန ၂-ပါးအစိတ်ကို ခန္ဓာ ၁-ပါးတည်းဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ အပေါင်းက သိမ်းယူရေတွက်သည်” ဟု၎င်း စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ယူလိုသည်။ ထိုသို့ ယူလိုသောကြောင့်ပင် န တေန ကေဒေသာနံ သမုဒါယသင်္ဂါဟကတ္ထံ၊ သမုဒါယဿ စ ကေဒေသသင်္ဂါဟကတ္ထံ ဒဿေတိ” ဟု ထို အယူကို ပရိဟာရ်ဆရာ ပယ်သည်။

၁။ စတုက္ခန္ဓ (ပေ) ဒဿေတိ။ “ထိုသို့ မပြုလျှင် အဘယ်သို့ ပြပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “စတုက္ခန္ဓ-ဂဏနဘေဒဟိ ပန” စသော အနွယ်ဝါကျကို မိန့်ရပြန်သည်။ ဓမ္မာယတန အတွက် ရေတွက်ကြောင်းတရားက ၄-ပါး၊ မရေတွက်ကြောင်းတရားက ၁-ပါး၊ ဤသို့ အားဖြင့် ၅-မပါး ပြားကြောင်းကို “ဓမ္မာယတနံ (ပေ) စတုဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတံ” ဟူသော စကားဖြင့် ပြ၏။ “စက္ခာယတန စသည်တို့အတွက် ခန္ဓာ ၁-ပါးဖြင့် ရေတွက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ၁-ပါးသာ ရှိကြောင်းကို “ကေန ခန္ဓေန” ဟူသော စကားဖြင့် ပြသည်။ [မဇ္ဇ-ဒီကာ၌ကား ဤ၌လည်း မရေတွက် ထိုက်သော ခန္ဓာက ၄-ပါးရှိသောကြောင့် “ပဉ္စဓာ ဘိန္ဒတံ” ဟုပင် ဆိုထိုက်ကြောင်းကို ဆို၏။]

အစွင့်]

၅-ဒုတိယနယ အစွင့်

၃၆၈

ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ၊ ပဌမ နယနှင့် ဒုတိယ နယ စသည်တို့၏ အထူးကား။ ပဌမ နယော၊ သည်။ သင်္ဂါဟကသင်္ဂါဟကနိရပေက္ခာနံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သော ကတ္တား၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော ကတ္တားကို ခွဲခြင်း မရှိကုန်သော။ ဂဏေတဗ္ဗာဂဏေတဗ္ဗာနံ၊ ရေတွက်ထိုက်၊ မရေတွက်ထိုက်သောတရားတို့ကို။ တံဘံဂဏနေဟိ၊ ထိုထိုရေတွက်ကြောင်း ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ ဂဏန ဒဿနမတ္တမေဝ၊ ရေတွက်ခြင်းကို ပြုကြောင်းမျှသည်သာ။ (ဟောတိ။) (ကသ္မာ၊ နည်း။) ကမ္မကရဏသဗ္ဗာဝါ၊ ကံကရိုဏ်းမျှ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [မတ္တ ဖြင့် ကတ္တားကို ကန့်သည်။] ပန၊ ကား။ ဒုတိယာဒယော၊ ဒုတိယ အစရှိသော နယတို့သည်။ [အာဒိ ဖြင့် ပဉ္စမ နယ တိုင်အောင်ယူ။] သင်္ဂါဟကသင်္ဂါဟကေဟိ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သော ကတ္တား၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော ကတ္တား တို့သည်။ သင်္ဂဟိတာသင်္ဂဟိတာနံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားတို့ကို။ အဂဏနာဒိ ဒဿနာနိ၊ မရေ

၁။ သင်္ဂါဟကံ (ပေ) ပဌမနယော။ ။ပဌမ နယ နှင့် ဒုတိယ နယ စသည်တို့၏ အထူးကို ပြုလိုသောကြောင့် “သင်္ဂါဟကသင်္ဂါဟကနိရပေက္ခာနံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ပဌမ နယသည် “စက္ခာယတနေန” စသည်ကဲ့သို့ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော သင်္ဂါဟကကတ္တားကိုလည်းမငဲ့၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော အသင်္ဂါဟကကတ္တားကိုလည်းမငဲ့ပဲ “ရူပက္ခန္ဓာဧကေန ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော (ပေ) စတူဟိ ခန္ဓေဟိ အသင်္ဂဟိတော” စသည်၌ ရေတွက်ထိုက် မရေတွက်ထိုက်သော ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားတို့ကို “ဧကေန” စသော ရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာ၊ “စတူဟိ” စသော မရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာတို့ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်ခြင်းမျှကိုပြုကြောင်း နယ ဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ပါဠိတော်၌ ရူပက္ခန္ဓာ (ကံ) ဧကေန ခန္ဓေန (ကရိုဏ်း)။ ဤ ၂-မျိုးမျှသာ ထင်ရှားရှိ၍ စက္ခာယတနေနကဲ့သို့သော ကတ္တား မရှိသောကြောင့်တည်း။

၂။ ဒုတိယာဒယော ပန (ပေ) သန္တာဝါ။ ။ဒုတိယနယ စသည်တို့၌ကား “စက္ခာယတနေန” စသော သင်္ဂါဟကကတ္တား၊ အသင်္ဂါဟကကတ္တားလည်း ပါရှိ၏။ “ယေ ဓမ္မာ တေ ဓမ္မာ” ဟု သင်္ဂဟိတ အသင်္ဂဟိတ ကံလည်းပါရှိ၏။ “ဧကေန ခန္ဓေန” စသည်ဖြင့် ရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာကိုပြုသော ကရိုဏ်းလည်း ပါရှိ၏။ “စတူဟိ ခန္ဓေဟိ အသင်္ဂဟိတာ” စသည်ဖြင့် မရေတွက်ကြောင်း ကရိုဏ်းလည်း ပါရှိ၏။ ဒုတိယ စသော နယ တို့သည် ဤသို့ သင်္ဂါဟက အသင်္ဂါဟက ကတ္တား၊ ကံ၊ ကရိုဏ်း စုံလင်စွာ ပြရာ ဖြစ်သော နယ တို့တည်း။ [ဒုတိယ နယဝယ် ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့၌ “ကဘိတိ အသင်္ဂဟိတာ” စသည်ဖြင့် မရေတွက်ကြောင်း အသင်္ဂဟ ကို ပြသောကြောင့် “အဂဏနာဒိ ဒဿနာနိ” ဟု အဂဏနကို ခေါင်းတပ်ထားသည်။ အာဒိ ဖြင့် တတိယ နယ စသည်တို့၌ လာမည့် ဂဏန ကို ယူပါ။]

၃၆၂

ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဒ္ဒေသ

တွက်ကြောင်း အစ ရှိသည်တို့ကို ပြကြောင်း တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) (ကသွာ) ကတ္ထုကရဏကမ္မတ္တယသမ္ဘာဝါ၊ ကတ္ထာ၊ ကရိုဏ်း၊ ကံ ဟူသော ၃-ပါး အပေါင်း၏ ထင်ရှား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

တထာ၊ ထိုမှ တပါး။ ပဌမ နယေ၊ ဌ။ တထာ တထာ၊ ထိုထို ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ဂဏတဗ္ဗာဂဏတဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတော၊ ရေ တွက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်၊ မရေတွက် ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ တံတံ ခန္ဓာဒိ ဘာဝါ ဘာဝေါ၊ ထိုထို ခန္ဓာ အစ ရှိသည်တို့၏ ရှိခြင်း မရှိခြင်း သည်။ သဘာဂဝိသဘာဂတာ၊ သဘာဂ ဝိသဘာဂ၏ အဖြစ်တည်း။ ဒုတိယာ- ဒီသု၊ ဒုတိယ အစရှိသော နယ တို့၌။ ယထာနိဒ္ဓါရိတဓမ္မဒဿနေ၊ အကြင် အကြင် ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော တရားတို့ကို ပြရာ၌။ သင်္ဂါဟကသင်္ဂဟေ-

ပေးဖွယ်။ “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ” စသော ဒုတိယ နယ စသည်တို့၌ “ယေ ဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ”ဟု ရေတွက်မှု ဂဏန လည်း ပါရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ ဘာကြောင့် “အဂဏနာဒိ”ဟု အဂဏနကို ခေါင်းတပ်၍ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “ယေ ဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာသည် ပဓာန စကားမဟုတ်။ (“ခန္ဓသင်္ဂဟဖြင့် သင်္ဂဟိတ ဖြစ်ကြသော ထိုတရားတို့သည်”)ဟု တေ ဓမ္မာ အသင်္ဂဟိတာကို အထူးပြုသော ဝိသေသန အပဓာန- သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဂဏနာဒိ”ဟု အဂဏနကို ခေါင်းတပ်၍ ဆိုရပါသည်။- အနုဋီကာ။

၁။ တထာ ပဌမ နယေ (ပေ) ဝိသဘာဂတာ။ ။ပြအပ် ခဲ့သော သင်္ဂါဟက အသင်္ဂါဟက ကတ္ထာ၊ ပါ ခြင်း- မပါခြင်းသည် ပဌမနယ နှင့် ဒုတိယနယ တို့ အတွက် ထူးခြားချက်တည်း။ ထို ထူးခြားချက်မှ အခြား ထူးခြားချက်ကို ပြပြန်လိုသောကြောင့် “တထာ ပဌမနယေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ပဌမနယ၌ ထိုထို ရေတွက်ထိုက်-မရေတွက်ထိုက်သော တရားတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့၏ ရှိခြင်းသည် သဘာဂအဖြစ်၊ မရှိခြင်းသည် ဝိသဘာဂ အဖြစ်တည်း။

၂။ ဒုတိယဒီသု (ပေ) ဝိသဘာဂတာ။ ။ယေ ဓမ္မာ၊ တေ ဓမ္မာဟု ထုတ် ဆောင်အပ် ပြီးသော တရားတို့ ကို ပြရာ၌ စက္ခာယာန စသော သင်္ဂါဟက တရားနှင့် ရုပ်သတ္တဝီသ စသော သင်္ဂဟေ- တဗ္ဗ တရားတို့၏ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် တူခြင်းသည် သဘာဂတာ ဖြစ်၍ မတူခြင်းသည် ဝိသဘာဂတာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ပဌမ နယ ၌ ရေတွက်ထိုက်သော ခန္ဓာ စသည်တို့၏ ရှိခြင်း-မရှိခြင်းကို သဘာဂ ဝိသဘာဂ အဖြစ်ဟု ဆို၍ ဒုတိယ နယ စသည်တို့၌ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော တရား၌ သင်္ဂါဟက၊ သင်္ဂဟေတဗ္ဗ ၂-မျိုးတို့၏ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အားဖြင့် တူခြင်း-မတူခြင်းကို “သဘာဂတာ၊ ဝိသဘာဂတာ” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ သဘာဂ ဝိသဘာဂ အဖြစ် မတူခြင်းကို ပဌမ နယ နှင့် ဒုတိယ စသော နယ တို့၏ အထူးတမျိုးဟု မှတ်ပါ။

အဖွင့်]

၅-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၆၃

တဗ္ဗာနံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သော ကတ္တား၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ထိုက်သော ကံတို့၏။ သမာနက္ခန္ဓာဒိဘာဝေါ၊ သမာနက္ခန္ဓ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ သဘာဂတာ၊ သဘာဂ၏ အဖြစ်တည်း။ တဒဘာဝေါ ၈၊ ထိုသမာနက္ခန္ဓ အစရှိသည်တို့၏ မရှိခြင်းသည်ကား။ ဝိသဘာဂတာ၊ ဝိသဘာဂ၏ အဖြစ် တည်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနေသု၊ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန တို့၌။ တံတံ ခန္ဓာဒိဘာဝေါ ဘာဝေါ ဝေါ၊ ထိုထို ခန္ဓာအစရှိသည်၏ ရှိခြင်း-မရှိခြင်းသည်သာ။ (သဘာဂ ဝိသဘာဂ- တာ၊ သဘာဂ ဝိသဘာဂ၏ အဖြစ်တည်း။) ဣတိ အယံ^၁၊ ဤ ဆိုအပ် ပြီးကား။ ဧတေသံ၊ ဤ ပဌမနယ ဒုတိယ အစရှိသော နယ တို့၏။ ဝိသေ- သော၊ အထူးတည်း။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပန^၂၊ အပ္ပိတပါးကား။ သမုဒယသစ္စ သုခိန္ဒြိယာဒိသဒိသာနိ၊ သမုဒယ- သစ္စာ၊ သုခိန္ဒြိ အစရှိသောပုဒ်တို့နှင့် တူသောပုဒ်တို့ကို။ ဧတဟိ၊ ထို သမုဒယ သစ္စာ သုခိန္ဒြိ အစရှိသောပုဒ်တို့နှင့် တူသောပုဒ်တို့သည်။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗမေဝ^၃၊

၁။ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ။ဤစကားသည် “သင်္ဂါဟကာ သင်္ဂါဟက- နိရပေက္ခာနံ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ပဌမ နယ နှင့် ဒုတိယ နယစသည်တို့၏ အထူးကို နိဂုံးအပ်သော စကားတည်း။ ဤ နိဂုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြအပ်ပြီးသော အဓိပ္ပါယ်အတိုင်း သိပါ။

၂။ သမုဒယ (ဓပ) သဒိသာနိ။ ။“ပြအပ်ခဲ့သော အကြောင်းတို့ကြောင့် ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ဓမ္မာယတန၊ ဇီဝိတိန္ဒြိ စသော ပုဒ် တို့ကို ဤ နယ၌ ထုတ်ဆောင်တော် မမူလျှင် ရှိပါစေတော့။ သမုဒယသစ္စ၊ သုခိန္ဒြိယ စသော ပုဒ်တို့ကို အဘယ်ကြောင့် ထုတ်ဆောင်တော်မမူအပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “သမုဒယ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “သမုဒယာဒိ၊ သုခိန္ဒြိယာဒိ”ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ။ သမုဒယာဒိ၌ အာဒိ ဖြင့် မဂ္ဂသစ္စာကို၎င်း၊ သုခိန္ဒြိယာဒိ၌ အာဒိ ဖြင့် သော- မနဿိန္ဒြိ စသည်ကို၎င်း ယူပါ။ သဒိသာနိ ဖြင့်ကား သဒ္ဓိန္ဒြိ စသော အလားတူပုဒ် များကို ယူစေလိုဟန်တူသည်။ [သမုဒယသစ္စသုခိ ယာဒိတိ အာဒိသဇ္ဇေန မဂ္ဂသစ္စ- ဒုက္ခိန္ဒြိယာဒိ သင်္ဂယတိ”ဟု အနုဋီတာရှိသောကြောင့် “သုခိန္ဒြိယာဒိ”ဟု အာဒိသဒ္ဓါ ရှိပါစေ။]

၃။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗမေဝအတ္ထိ။ ။သင်္ဂဟေတဗ္ဗမေဝ-၌ ဝေ ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ ကို “န သင်္ဂဟိတံ အသင်္ဂဟိတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ ဆိုလို ရင်းကား “တဏှာလောဘ ဟူသော သမုဒယသစ္စာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ထိုက်သော သမုဒယသစ္စာကြည်သော သင်္ဂါရုက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး ရှိ၏။ ထို သမုဒယသစ္စာက ခန္ဓ သင်္ဂဟိတ ဖြစ်၍ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်သော တရားကား မရှိ။ ဤသို့ သမုဒယသစ္စာက သင်္ဂါဟ အဖြစ်သာရှိ၍ အသင်္ဂါဟက အဖြစ် မရှိနိုင် သောကြောင့် ဤ သင်္ဂဟိတ အသင်္ဂဟိတ ဖြစ်သော ဒုတိယ နယ ၌ သမုဒယသစ္စာကို ထုတ်ဆောင်တော်မမူအပ်ပါ”-ဟူလို။ သုခိန္ဒြိယ အတွက်လည်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာသာ ထူး၏။ အားလုံး ရှေ့အတိုင်း စိစစ်ပါ။

သိမ်းယူရေတွက်ထိုက်သော တရားသည်သာ။ အတ္တိ၊ ဧ၊ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူ
 ရေတွက်အပ်ပြီးသည်။ (ဟုတွာ) အသင်္ဂဟိတဗ္ဗံ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ထိုက်
 သောတရားသည်။ န (အတ္တိ။) ဣတိ (တသ္မာ) အသင်္ဂဟကတ္တာဘာဝ-
 တော၊ ဤသို့ မသိမ်းယူ မရေတွက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။
 န ဥဒ္ဓဋ္ဌာနိ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မမူအပ်ကုန်။ ဒုက္ခသစ္စသဒိသာနိ၊ ဒုက္ခသစ္စာ
 နှင့်တူသောပုဒ်တို့ကို။ ဝိသဘာဝသမုဒါယဘူတေဟိ၊ သဘောမတူသော တရား
 အပေါင်းဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ အနေကက္ခန္ဓေဟိ၊ တပါးမက များသော ခန္ဓာ
 ရှိကုန်သော။ တေဟိ၊ ထို ဒုက္ခသစ္စာနှင့်တူသော ပုဒ်တို့သည်။ ခန္ဓသင်္ဂဟနး
 ဖြင့်။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ (၈)၊ သိမ်းယူ ရေတွက် ထိုက်သော တရားသည်၎င်း။
 ဣတရေဟိ၊ ခန္ဓသင်္ဂဟမ္ပ တပါးသော အာယတနသင်္ဂဟ ဓာတုသင်္ဂဟတို့ဖြင့်။
 အသင်္ဂဟေတဗ္ဗဉ္စ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက် ထိုက်သော တရားသည်၎င်း။ နတ္ထိ။
 ဣတိ (တသ္မာ) 'သင်္ဂဟကတ္တာသင်္ဂဟကတ္တာဘာဝတော၊ ဤသို့ သိမ်းယူ
 ရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိ
 ခြင်းကြောင့်။ (န ဥဒ္ဓဋ္ဌာနိ။)

ဝေ၊ ဤသို့။ သင်္ဂဟကတ္တာဘာဝတော၊ သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သည်၏
 အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၎င်း။ အသင်္ဂဟကတ္တာဘာဝတော၊ မသိမ်းယူ
 မရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၎င်း။ ဥဘယဘာဝတော၊
 သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ် မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်
 ဟူသော ၂-ပါးစုံ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၎င်း။ ယထာရုတ္တသဒိသာနိ၊ အကြင်

၁။ ဒုက္ခသစ္စသဒိသာနိ။ ။ ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသည် ခန္ဓာ စသော အားဖြင့် သဘော
 မတူသော ရုပ် စိတ် စေတသိက်တွေ ပေါင်းစုနေသော
 တရားဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိသဘာဝသမုဒါယဘူတေဟိ အနေကက္ခန္ဓေဟိ”ဟု ဆို
 သည်။ မိမိတို့က ခန္ဓာ အားလုံး သိမ်းကျုံးပြီးဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓသင်္ဂဟဖြင့် ရေတွက်
 ဖို့ရန် အခြား သဘာဝ သတ်သတ် မကျန်တော့။ ဒုက္ခသစ္စာက အာယတန ဇာတ်တို့ဖြင့်
 မရေတွက် နိုင်သော တရားလည်း မကျန်တော့။ ဤသို့ ဒုက္ခသစ္စာ၌ သင်္ဂဟက
 အသင်္ဂဟကသတ္တိ ၂-မျိုးလုံး မရှိသောကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာကိုလည်း ဤ ဒုစာယနယ၌
 ထုတ်ဆောင်တော်မမူအပ်။ “သဒိသာနိ”ဖြင့် အဗျာကတ စသည်ကိုယူ-ဟု အနုဋီကာ
 မိန့်သည်။

၂။ ဝေ (ပေ) ဝေဒိစ္ဆန္တာနိ။ ။ ဤ ဝါကျကား ဆိုအပ်ပြီးသော စကား
 အားလုံး၏ နိဂုံးတည်း။ ထို ဝါကျ၌ သင်္ဂ-
 ဟကတ္တာ ဘာဝတော ဖြင့် “သိယန္တိ သင်္ဂဟကတ္တာဘာဝတော”ကို ပြန်၍ အုပ်၏။
 အသင်္ဂဟကတ္တာဘာဝတော ဖြင့် “သမုဒယ သုခိန္တိယာဒိ (ပေ) အသင်္ဂဟကတ္တာ-
 ဘာဝတော”ကို ပြန်၍ အုပ်၏။ ဥဘယဘာဝတော-ဖြင့် “ဒုက္ခသစ္စသဒိသာနိ (ပေ)
 သင်္ဂဟကတ္တာ ဘာဝတော”ကို ပြန်၍ အုပ်သည်။

အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့နှင့် တူကုန်သော ပုဒ်တို့ကို။ အနုဒ္ဓရိတွာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မမူပဲ။ သင်္ဂါဟကတ္တာသင်္ဂါဟကတ္တဘာဝ-
တော၊ သိမ်းယူ ရေတွက် တတ်သည်၏ အဖြစ်၊ မသိမ်းယူ မရေတွက် တတ်
သည်၏ အဖြစ်၏ ရှိခြင်းကြောင့်။ စက္ခာယတနာဒီနေဝ၊ စက္ခာယတန အစ
ရှိသော ပုဒ်တို့ကိုသာ။ ဥဒ္ဓဋ္ဌာနိ၊ ထုတ်ဆောင်တော် မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊
ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

တတ္ထ၊ ထို ဒုတိယ နယ ၌။ စက္ခာယတနေန ယေ ဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန
သင်္ဂဟိတာတိ (ဧတ္ထ)၊ ဤပါ၌။ စက္ခာယတနဝဇ္ဇာ၊ စက္ခာယတန သည်
ကြည့်အပ်ကုန်သော။ ရူပဓမ္မာ၊ ရုပ်သတ္တဝီသ တရားတို့ကို။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ ဖြင့်။
သင်္ဂဟိတာ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ရူပက္ခန္ဓော၊ ကို။ (ခန္ဓ-
သင်္ဂဟေန န သင်္ဂဟိတော ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဟိ၊ မှန်။ ဧကဒေသော၊
စက္ခာယတန ဟူသော တစိတ်သည်။ သမုဒါယသင်္ဂါဟကော၊ အပေါင်း ဖြစ်
သော ရူပက္ခန္ဓာ ကို သိမ်းယူနိုင်သည်။ န (ဟောတိ)၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဧတံ၊
ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ ဒသိတံ၊ ပြအပ်ပြီ။ (ပြခဲ့ပြီ။) ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

[အဋ္ဌကထာမှ အလွတ် ဖြစ်သော အပွင့်တို့ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌
အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အဋ္ဌကထာယံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။]
ပန၊ ကား။ (မိမိအပွင့်မှ တပါး အဋ္ဌကထာ အပွင့်ကား။) အဋ္ဌကထာယံ၊
၌။ ခန္ဓပဒေနာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ ခန္ဓပဒသင်္ဂဟေနာတိ၊ သိမ်းယူရေတွက်
ကြောင်း ဖြစ်သော ခန္ဓာ အဖို့အစုဖြင့်။ ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)
သင်္ဂါဟကေန၊ သိမ်းယူ ရေတွက် တတ်သော ခန္ဓာ အဖို့အစုသည်။ ဣတိ
(အတ္ထော)၊ ကို။ န (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ပန၊ ထိုသို့ပင် သင်္ဂါဟကေန ဟု အနက်
မမှတ်ထိုက်ပါသော်လည်း။ ဧကနစိ သင်္ဂါဟကေနာတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤ ပုဒ်
ကို။ အာနေတွာ၊ ဆောင်၍။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်၏။ တံ ပန ရူပက္ခန္ဓာဒီသု
န ယုဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသော ဝါကျ၏။ တံ ဝိသဇ္ဇနံ၊ သည်။ ရူပက္ခန္ဓာဒီသု၊

၁။ ခန္ဓပဒသင်္ဂဟေန။ ။ ခန္ဓပဒေနကို “ခန္ဓပဒသင်္ဂဟေန” ဟု သင်္ဂဟပုဒ် ထည့်၍
ဖွင့်ခြင်းသည် “ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ” ၌ ခန္ဓသင်္ဂ-
ဟေနကို ကရိုဏ်းအနက်ပေးရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ကရိုဏ်းအနက်” ဟု ထင်ရှား
အောင် ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ခန္ဓပဒေနကို “သည်” ဟု ကတ္တား အနက်မပေးပါနှင့်။ ဟူလို။
ထို့ကြောင့် “န သင်္ဂါဟကေန” ဟု ကတ္တားအနက် ပေးရိုးဖြစ်သော “သင်္ဂါဟကေန”
ကို တားမြစ်သည်။ “ခန္ဓပဒေန ပုဒ်က ကရိုဏ်းပုဒ်ဖြစ်လျှင် “ကတ္တုသုညာ ကြိယာ
နာမ နတ္ထိ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ကတ္တားပုဒ် လိုနေ၏။ ထိုကတ္တားပုဒ်ကို
အဘယ်မှ ရမည်နည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကနစိ သင်္ဂါဟကေန၊ စက္ခာ-
ယတန အစရှိသော ရေတွက်တတ်သော တစုံတခုသော တရားသည်” ဟု ကတ္တား
ပုဒ်လို့ ဆောင်ယူထည့်ဖို့ရန် ညွှန်ပြသည်။

ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိကုန်သော။ သင်္ဂါဟကေသု၊ သိမ်းယူ ရေတွက် တတ်သော တရားတို့၌။ န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်။ ဣတိ အဏ္ဏော၊ နက်။ ရူပက္ခန္ဓေန ဟိ(ပေ) သင်္ဂဟိတောတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန နယေန၊ ဤ နည်းဖြင့်။ စက္ခာယတနေ၊ သည်။ ရူပက္ခန္ဓော၊ ကိုသာ။ သင်္ဂဟိတော၊ အပ်၏။ သော စ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ သည်လည်း။ [“ထို စက္ခာယတန သည် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ သည်လည်း” ဟု စောဒကပက္ခဋ္ဌိ မပေးရ။] အဗျေကာဒသဟိ၊ အခွဲအားဖြင့် တဆယ့်တပါး ကုန်သော။ အာယတန ဇာတုဟိ၊ အာယတန၊ ဇာတ်တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတော နာမ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက် အပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ မည်သည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤ အကြောင်းကြောင့်။ စက္ခာယတနာဒိနိပိ၊ စက္ခာယတန အစရှိသော ပုဒ်တို့ကိုလည်း။ န ဂဟေတဗ္ဗာနိ၊ မယူထိုက်ကုန်။ (ဤ ဒုတိယ နယ၌ မယူထိုက်ကုန်။) ဣတိ၊ ဤ အပြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ ဣတိ စေ၊ ဤသို့ မေးအံ့။ နာပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ဟိ၊ မှန်။

၁။ သင်္ဂါဟကေသု န ယုဇ္ဇတိ။ “ထို ဝိသဇ္ဇနကို သင်္ဂါဟက ကတ္တား တို့၌ မသင့်” ဟု ဆိုသဖြင့် “သင်္ဂဟေတဗ္ဗ ကံတို့၌ ကား သင့်ပါ၏” ဟု ခွင့်ပြုရာ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ယေဓမ္မာ တေဓမ္မာ” ဟု ရူပက္ခန္ဓာ၌ ပါဝင်သော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းယူ ရေတွက်ထိုက်သော ကံအဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်။

၂။ ဧတေန နယေန အာပဇ္ဇတိတိ စေ။ အဋ္ဌကထာဝယ် “ရူပက္ခန္ဓေန ဟိ ရူပက္ခန္ဓော သင်္ဂဟိတော၊ သော စ အဗျေကာဒသဟိ (ပေ) အသင်္ဂဟိတော နာမ နတ္ထိ” ဟု ဆိုထား၏။ ဤ နည်း အတိုင်း ဆိုလျှင် “စက္ခာယတန သည် ရူပက္ခန္ဓာကိုသာ သိမ်းယူ ရေတွက် အပ်၏။ ထို ရူပက္ခန္ဓာကိုလည်း အဗျေကာဒသ အာယတန ဇာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက် အပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ မည်သည် မရှိ” ဟု ဆိုရာရောက်၏။ ဤသို့ ဆိုလျှင် စက္ခာယတန စသည်တို့ကိုလည်း ဇာတ်အာယတနတို့ဖြင့် မသိမ်းယူထိုက်သော တရား မကျန်သော ကြောင့် ဤ ဒုတိယနယ၌ မယူထိုက်ကုန် ဟူသော အပြစ်သည် ဖြစ်သည် မဟုတ်လော- ဟု စောဒနာသည်။

၃။ နာပဇ္ဇတိ န ဟိ (ပေ) နိဝါရဏံ။ “နာပဇ္ဇတိ” ဟု ပဋိသေဓဝိသဇ္ဇန ကို ပြပြီးလျှင် ထိုသို့ မဖြစ် ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “န ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား “ရူပက္ခန္ဓော” ၌ ဧဝံ သဒ္ဓါသည် ရူပက္ခန္ဓာ မဟုတ်သော အခြားတရား သာမညကို တားမြစ်သော ဧဝံ မဟုတ်၊ ပဋိယောဂီ (ယှဉ်တက်) ဖြစ်သော “ရူပက္ခန္ဓေန” ဟူသော သင်္ဂါဟက ကတ္တားမှ တပါးသော အနက်ကို တားမြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ လာသော “သော စ” ဟူသော စကားလည်း “ရူပက္ခန္ဓေန” ဟူသော ကတ္တားကို မငဲ့သော စကားမဟုတ်။ “ရူပက္ခန္ဓေန” ဟူသောကတ္တားကို ငဲ့သောစကား တည်း။ “သော စ-ထို ရူပက္ခန္ဓာ ဟူသော ကတ္တားသည် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ သည်လည်း”-ဟူလို။

အဖွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၆၇

(တနည်း) (ကသွာ နာပဇ္ဇတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ အညမတ္တ-
 နိဝါရဏံ၊ ရူပက္ခန္ဓမှ တပါးသော တရားမျှကို တားမြစ်ခြင်းသည်။ ဧဝ သဒ္ဓဿ၊
 ရူပက္ခန္ဓောဝ မှ ဧဝ သဒ္ဓါ၏။ အတ္ထော၊ အနက်သည်။ န၊ မဟုတ်၊ အထ
 ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ သင်္ဂါဟကတော၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သောတရားမှ။
 အညနိဝါရဏံ၊ အခြားသော တရားကို တားမြစ်ခြင်းသည်။ (ဧဝ-သဒ္ဓဿ
 အတ္ထော၊ တည်း။) စ၊ ဆက်။ သော စာဒိ အာဒိ၊ သော စ အစ ရှိသော
 စကားရပ်သည်။ နိရပေက္ခဝစနံ၊ ငဲ့ခြင်းမရှိသော စကားသည်။ န၊ မဟုတ်။
 အထ ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ သင်္ဂါဟကာပေက္ခံ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော
 တရားကို ငဲ့ခြင်းရှိသောစကားတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (နာပဇ္ဇတိ။)

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဝါ၊ အဘယ်ကြောင့်။ (ယထာဝုတ္တော၊ အကြင်
 အကြင် ဆိုအပ်၊ ပြီးသော။ ဒေါသော၊ အပြစ်သည်။ နာပဇ္ဇတိ၊ နည်း။)
 ဟိ၊ အဖြေကား။ ရူပက္ခန္ဓေန ဟိ ရူပက္ခန္ဓောဝ သင်္ဂဟိတောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော
 ဤ ဝါကျ၌။ [အယဉ္ဇေတ္ထ မှ ဟိ နှင့် ဧတ္ထ ကို ယူသည်။] စက္ခာယတနေန၊
 သည်။ စက္ခာယတနတော၊ မှ။ အညမ္ပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်သော။ ယံ (သင်္ဂ-
 ဟိတံ)၊ အကြင် ခန္ဓသင်္ဂဟ ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ပြီးသော ရုပ်သတ္တဝီသ
 တရားသည်။ ဝါ၊ ကို။ အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း
 အာယတနဓာတ်တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်။ ဟောတိ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ “စက္ခာယတနေန ရူပက္ခန္ဓော သင်္ဂဟိတော သော စ”ဟု စော-
 ဒကတုတ်ပြအပ်သောစကား၌ “သော စ-ထို စက္ခာယယနသည်
 သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ သည်လည်း”ဟု သေချာစွာ အနက် ပေးသော
 အခါ “ထို ရူပက္ခန္ဓာ”အရ စက္ခာယတန တပါး တည်းသော ရူပက္ခန္ဓာ ဖြစ်နေ၏။
 ထို စက္ခာယတန ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ ၌ အဗျေကာဒသ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်း
 ယူ မရေတွက်စရာ မကျန် မဟုတ်၊ ကျန်သေးသည်သာ။ ထို့ကြောင့် စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်
 တင်အပ်သော အပြစ်မရောက်ပါ-ဟူလို။

၁။ ကထံ။ ။ သော စ အစရှိသော စကားက သင်္ဂါဟက ကတ္တားကို ငဲ့နေလျှင်
 “စက္ခာယတနေန ရူပက္ခန္ဓောဝ သင်္ဂဟိတော” ပါဠိ၌ စက္ခာယတန
 သည် သင်္ဂါဟက ကတ္တား ဖြစ်ရကား “ရူပက္ခန္ဓောဝ”၌ ရူပက္ခန္ဓာ ဟူသည် ကတ္တား
 ဖြစ်သော စက္ခာယတန တပါးသာ ဖြစ်သောကြောင့် အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်း
 ယူ မရေတွက်နိုင်သော ရုပ်သတ္တဝီသ ကျန်နေသေး၏။ ထို့ကြောင့် စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်က
 “အသင်္ဂဟိတ တရား မကျန်တော့”ဟု ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်၏ မဖြစ်နိုင်ပုံ
 ကို ပြခြင်းငှါ “ကထံ”စသော စကားကို မိန့်သည်။-အနုဋီကာကျမ်းတက်။ [နောက်၌
 ဣတိ အယံ အဓိပ္ပါယော ယုတ္တော”ကို ထောက်၍ “ကထန္တိ ကထံ အဓိပ္ပါယော”ဟု
 မစုဖွင့်၏။ သို့သော် အနက်ပေးရိုးအတိုင်းဆိုလျှင် “နာပဇ္ဇတိ”ဟူသော ကြံယာကိုလှည့်၍
 အနက်ပေးမှ ရိုးရာ ကျမည်။ ထို့ကြောင့် မစု အဖွင့် မလိုက်ပဲ ရှေးနိဿယ အတိုင်း
 အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ နိဿယအတိုင်း သိသာပြီ။]

ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း၊ ခန္ဓာ ဖြင့်။ (တံ) သင်္ဂဟိတံ၊
 ထို သိမ်းယူ ရေတွက်အပ် ပြီးသော ရုပ်သတ္တဝီသ တရားသည်။ အတ္ထိ ယထာ၊
 ရှိသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ သည်။ ရူပက္ခန္ဓတော၊ မှ။ အညံ၊ သော။
 ယံ၊ အကြင် တရားသည်။ အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတံ၊
 သည်။ သိယာ၊ နိ။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ ဖြင့်။ (တံ) သင်္ဂဟိတံ၊ သည်။ န အတ္ထိ။
 ပန၊ အနုယကား။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ သည်။ ရူပက္ခန္ဓောဝ၊ ကိုသာ။ ခန္ဓသင်္ဂ-
 ဟေန၊ ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတော၊ နိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယထာရုတ္တော ဒေါသော
 နာပဇ္ဇတိ။) (ဣတိ) အယံ အဓိပ္ပါယော၊ ဤသို့သော အဋ္ဌကထာ၏အလို
 သည်။ ယုတ္တော၊ သင့်၏။

ပန၊ ပရိဟာရ ပက္ခမ္မ တပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ သော ဝေ
 ရူပက္ခန္ဓော၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာသည်ပင်။ (ဟောတု-၌ စပ်။) ဝါ၊ ကိုပင်။
 ရူပက္ခန္ဓေန၊ သည်။ အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတော၊
 သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေတော့။ ဣတိ၊ သို့။ (ကဿစိ၊ တစုံတယောက်
 သော။ စောဒကဿ၊ စောဒက၏။) ဧတံ (ဂဟဏံ)၊ ဤသို့သော အယူသည်။
 သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ တံ၊ ထို အယူကို။ နိဝါရေန္တော၊ တားမြစ် လိုသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ သော စ (ပေ) နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေ) အာဟ။
 စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤသော စ (ပေ) နတ္ထိဟူသော အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌။
 ရူပက္ခန္ဓေနာတိ၊ ဟူသော ကတ္တားပုဒ်ကို။ အာနေတွာ၊ ဆောင်ယူ၍။ (ရွေ
 ဝါကျမှ ဆောင်ယူ၍။) ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်၏။

တတ္ထိ၊ ထိုရူပက္ခန္ဓေန ဟိ ရူပက္ခန္ဓောဝ သင်္ဂဟိတော၊ သော စ (ပေ)

၁။ သိယာ ပနေတံ (ပေ) ဟောတူတိ။ ။ “န ဧဝံ ရူပက္ခန္ဓေန (ပေ)
 သိယာ”ဟူသော စကားရပ်ဝယ်
 စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ ယူဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သိယာ ပနေတံ” စသော စကားကို
 မိန့်သည်။ မရ၌ “ဣတိ ဧတံ ဂဟဏံ သိယာတိ ယောဇနာ”ဟု ထည့်သည်။

၂။ ဧတ္ထ စ (ပေ) အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ။ “သော စ (ပေ) အသင်္ဂဟိတော
 နာမ နတ္ထိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ
 စကား၌ အသင်္ဂဟိတော၏ ကတ္တားကို ရွေဝါကျမှ ရူပက္ခန္ဓေန ပုဒ်ကို ဆောင်ယူ၍
 ဆိုသင့်သည်။ အဘယ် အကျိုးငှါနည်း - “အာယတန ဓာတု ဝိသေသနတ္ထံ - ရူပက္ခန္ဓာ
 သည် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော အာယတန ဓာတ်”ဟု အာယတန ဓာတ်တို့ကို
 ဝိသေသန ပြုခြင်းအကျိုးငှါတည်း-ဟု အနုဋီကာ ထည့်သည်။

၃။ တတ္ထ (ပေ) ဝုတ္တောတိ ယုဇ္ဇတိ။ ။ တတ္ထ ဖြင့် ရူပက္ခန္ဓေန ဟိ ရူပက္ခန္ဓောဝ
 သင်္ဂဟိတော သော စ (ပေ) အသင်္ဂ-
 ဟိတော နာမ နတ္ထိ”ကို စွဲသည်။ ထို တတ္ထ-ကို ဝုတ္တော-၌ စပ်ပါ။ “အသင်္ဂဟိတတာယ

အဖွင့်]

၂-ခုတိယနယ အဖွင့်

၃၆၉

နတ္ထိ ဟူသော အဋ္ဌကထာ စကားရပ်၌။ ရူပက္ခန္ဓာ^၁၊ သည်။ (န ဟောတိ-၌ စပ်။) ရူပက္ခန္ဓာသ ဝါ၊ အပေါင်းဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာကို၎င်း။ တဒေကဒေ- သာနံ၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာ၏ အစိတ် ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခာဒိနံ ဝါ၊ စက္ခာယတန အစရှိသောတရားတို့ကို၎င်း။ အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ သင်္ဂါဟ- ကော (စ)၊ သည်၎င်း။ အသင်္ဂါဟကော စ၊ သည်၎င်း။ န ဟောဟိ။ ဣတိ ဣမိနာ ပရိယာယေန၊ ဤပရိယာယ်ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတတာယ၊ အသင်္ဂဟိတ၏ အဖြစ်၏။ အဘာဝေါ၊ မရှိခြင်းကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဖြစ်လသော်။ (ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်လျှင်။) (တံ ဝစနံ၊ ထိုအသင်္ဂ- ဟိတတာ၏ အဘာဝကို ဆိုကြောင်း စကားသည်။ အသင်္ဂဟိတော နာမ နတ္ထိ ဟူသော ထို စကားသည်။) ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။

ရူပက္ခန္ဓန^၂၊ သည်။ ရူပက္ခန္ဓသ(ဝါ)၊ ၏၎င်း။ တဒေကဒေသာနံ ဝါ၊ တို့၏ ၎င်း။ အဓေကဒေသဟိ၊ ကုန်သော။ အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတတာယ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အသင်္ဂဟိတ- တာယ၊ ၏။ အဘာဝေါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။) ဣတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။ (တံ ဝစနံ၊ သည်။) န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်။

အဘာဝေါ”သည် အသင်္ဂဟိတော နာမ နတ္ထိ ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ အဘယ်နည်း အားဖြင့် ဆိုအပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ဣမိနာ ပရိယာယေန”ဟု မိန့်သည်။ ဤပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီ”-ဟုလို။

၁။ ရူပက္ခန္ဓော (ပေ) န ဟောတိတိ။ ။ ဤစကားသည် ဣမိနာ ပရိယာယေန၌ ကုမိနာဖြင့် (အနီးကပ်၍) ညွှန်ပြ အပ် သော စကားတည်း။ “ရူပက္ခန္ဓာ သည် အပေါင်း ရူပက္ခန္ဓာ ကို၎င်း၊ စက္ခာယတန စသော အစိတ်အစိတ်ကို၎င်း၊ သိမ်းယူ-မသိမ်းယူတတ်သော ကတ္တား မဖြစ်”ဟု တိုက် ရိုက်ဆိုသဖြင့် “ရူပက္ခန္ဓာသည် အာယတန ဓာတ် တို့ဖြင့် မသိမ်းယူအပ်သော တရား မရှိ”ဟုလည်း ဆိုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣမိနာ ပရိယာယေန ဝုတ္တော”ဟု ဆို သည်။ ဤသို့ အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်ကို ပရိယာယ် အားဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် “ထိုစကားသည် သင့်ပါ၏”-ဟုလို။

၂။ န ရူပက္ခန္ဓန (ပေ) သင်္ဂဟိတတာယ။ ။ ဤ ဝါကျသည် မသင့်သော နည်းကို ပြသော ဗျတိရေက ဝါကျတည်း။ ရှေ့ဝါကျမှ “အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝေါ ဝုတ္တောတိ”ကို လိုက် စေ၍ န-သဒ္ဓါ နှင့် ယုဇ္ဇတိကို “န ယုဇ္ဇတိ”ဟု တွဲပါ။ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကား ဖြစ်သောကြောင့်သာ “သင့်၏”ဟု ရှေ့၌ ဆိုရသည်။ ရူပက္ခန္ဓာက ရူပက္ခန္ဓာ ကို၎င်း၊ တဒေကဒေသစက္ခု စသည်တို့ကို၎င်း အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မူချ သိမ်းယူ အပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် သိမ်းယူစရာ မကျန်သည့်အတွက် အသင်္ဂဟိတ အဖြစ် မရှိခြင်း ကို ဆိုအပ်သည် ဖြစ်အံ့။ ထို စကား မသင့်ပါ။ ဘာကြောင့်နည်း-ရူပက္ခန္ဓာက

၁၃၇၀

ခာတုံကတာ မုလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

ဟိ။ မုနိ။ သာ သင်္ဂဟိတတာ၊ ထို့ သင်္ဂဟိတ၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ။
 (သာ သင်္ဂဟိတတာ၊ သည်။) ယဒိ သိယာ၊ အကယ်၍ရှိအံ့။ (ဝေ သတိ)
 သင်္ဂဟိတေန သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ ပဒနိဒ္ဒေသေ၊ ဌ။ (စုဒ္ဓသမနယနိဒ္ဒေသဌ။)
 ရူပက္ခန္ဓာပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗော၊ ထုတ်ဆောင်တော်
 မူထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကသ္မာ သင်္ဂဟိတေန သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ-
 ပဒနိဒ္ဒေသေ ရူပက္ခန္ဓာပိ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗော သိယာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။
 တေန၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာသည်။ တိဟိပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊
 သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာ၊ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ ရူပက္ခန္ဓော (ဝါ)၊

ရူပက္ခန္ဓာ ကို၎င်း၊ တဒေကဒေသစက္ခု စသည်တို့ကို၎င်း သိမ်းယူ-မသိမ်းယူ နိုင်သော
 သင်္ဂဟက သတ္တိ၊ အသင်္ဂဟက သတ္တိ ၂-မျိုးလုံး မရှိသောကြောင့်တည်း။ [သင်္ဂဟိ-
 တတာယာတိ နိပ္ပရိယာယေန (ပရိယာယ်မဟုတ် မူချ အားဖြင့်) သင်္ဂဟိတတာဝေန
 (သင်္ဂဟိတတာယအဖွင့်)အသင်္ဂဟိတတာယ အဟာဝေါ ဝုတ္တောတိ န ယုဇ္ဇတိ။-အနု။]

ပရိယာယေန။ ။ ဤ ဝါကျ၌ “နိပ္ပရိယာယေန”ဟု အနုဋီကာ ဖွင့်သော
 ကြောင့် ရှေ့ဝါကျ၌ “ဣမိနာ ပရိယာယေန”ဝယ် ပရိ-
 ယာယသဒ္ဓါသည် မူချအနက်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ပရိယာယ်အနက်ဟောဟု သိသာ
 ၏။ “ပရိယာယ်”ဟူသည်လည်း ရှေ့၌ အသင်္ဂဟိတတာ၏ မရှိခြင်းကို တိုက်ရိုက် ဆို
 သော စကားမရှိပဲ “သင်္ဂဟက အသင်္ဂဟက မဖြစ်”ဟူသော စကားကို ထောက်၍
 “အကြောင်း အသင်္ဂဟက ကတ္တာ မရှိလျှင် အကျိုးအသင်္ဂဟိတ၏ အဖြစ် ဟူသော
 ကိုလည်း မရှိ”ဟု ကာရဏူပစာအားဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် ထို စကားကို ပရိယာယ်
 စကားဟု ဆိုသည်။ မူချ၌ ပရိယာယေနကို “ကာရဏေန”ဟု ဖွင့်၏။ စဉ်းစားပါ။

၁။ န ဟိ သာ (ဝေ) အတ္ထိ။ ။ သာ သင်္ဂဟိတတာ၌ သာ-သဒ္ဓါ (တ-သဒ္ဓါ)
 ဖြင့် ရှေ့ဝါကျ၌ ဝါသော သင်္ဂဟိတတာယကို
 ညွှန်းသည်။ ရူပက္ခန္ဓာသည် မိမိဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ အပေါင်းကို၎င်း၊ မိမိ၏ အစိတ်ဖြစ်
 ဖြစ်သော စက္ခာယတန စသည်တို့ကို၎င်း အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်
 အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ထို သင်္ဂဟိတတာသည်ပင် မရှိ။ ဤသို့ အရင်းခံဖြစ်သော
 သင်္ဂဟိတတာသည်ပင် မရှိနိုင်သောကြောင့် သင်္ဂဟိတတာ ရှေ့သွားရှိမှ အာယတန
 ဓာတ်တို့ဖြင့် မရေတွက် အပ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော နောက်လိုက် အသင်္ဂဟိတတာ
 ဖြစ်နိုင်ရကား အရင်းခံ သင်္ဂဟိတတာ၏ မရှိခြင်းကြောင့် နောက်လိုက် အသင်္ဂဟိတတာ
 ၏ မရှိခြင်းကို ဆိုအပ်သော စကားသည် မသင့်-ဟူလို။

၂။ ယဒိ သိယာ (ဝေ) သိယာ။ ။ “သင်္ဂဟိတတာ ရှိခဲ့လျှင် အတယ် အပြစ်
 ရောက်ရာ သနည်း”ဟု မေးဖွယ် ရှိသော
 ကြောင့် “ယဒိ သိယာ”စသည်ကို မိန့်။ အကယ်၍ သင်္ဂဟိတတာရှိခဲ့လျှင် သင်္ဂဟိတေန-
 သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ ဖြစ်သော ကောဒသမ နယ နိဒ္ဒေသဌ ဤ ရူပက္ခန္ဓာကို ထုတ်ဆောင်
 တော်မူထိုက်ရာ၏။ အတယ်ကြောင့် ထုတ်ဆောင်တော်မူထိုက်ရာ သနည်း”ဟု မေးဖွယ်
 ရှိသောကြောင့် “တေန ဟိ (ဝေ) ဝိပ္ပယုတ္တာတိ”ဟု မိန့်သည်။ အကယ်၍ ထုတ်
 ဆောင်တော်မူလျှင် ဤ ဆိုအပ် လတ္တံ့ အတိုင်း ထုတ်ဆောင်တော် မူရာ၏။

အပေါင်းဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာသည်၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ တဒေကဒေသော ဝါ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ၏ အစိတ်ဖြစ်သော စက္ခာယတန အစရှိသော တရားသည် ၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ သင်္ဂဟိတာ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ် ကုန်သည်။ သိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ စ၊ ဆက်။ တေသံ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာတဒေကဒေသ တရားတို့၏။ ဝိပ္ပယုတ္တတာ၊ ဝိပ္ပယုတ်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သင်္ဂဟိ-တေန သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒနိဋ္ဌေသေ ရူပက္ခန္ဓောပိ ဥဒ္ဓရိတဗေဗ္ဗာ သိယာ။)

ဝေ (ပေ) အညာနိ စာတိ ဧတ္ထာပိ၊ ဤ ပါဌ်၌လည်း။ စက္ခာယတနာ-ဒီဟိ၊ အစရှိသော တရားတို့သည်။ (သင်္ဂဟိတာနံ၊ ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော တရားတို့၏။ အသင်္ဂဟိတတာယ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏။) (ဘာဝေါ) ဝိယ၊ ရှိခြင်းကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ဧတေဟိ၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့သည်၎င်း။ အညေဟိ စ၊ ရူပက္ခန္ဓာမှ တပါးသော ဓမ္မာယတန အစ ရှိသော တရားတို့သည်၎င်း။ သင်္ဂဟိ-တာနံ၊ ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်ပြီးကုန်သော တရားတို့၏။ ဝါ၊ ခန္ဓာ-အာယတန တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်ကုန်သော တရားတို့၏။ အသင်္ဂဟိတ-တာယ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်၏။

ထုတ်ဆောင်တော်မူရာ ပါဠိ။ ။ [ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ (အကြင် အပေါင်း ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ တို့ကို။ (တနည်း) စက္ခာယတန စသော အစိတ်တရားတို့ကို။) ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ (ပေ) ဓာတု-သင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ၊ တေ ဓမ္မာ (ထိုဂုဏ်တရားတို့သည်) ကတိဟိ (ပေ) သမ္ပယုတ္တာ-တိ နတ္ထိ။ ကတိဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ။ စတူဟိ ခန္ဓေဟိ (ပေ) ဝိပ္ပယုတ္တာ-နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ မနာယတန၊ သတ္တဝိညာဏ ဓာတ်တို့နှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်၏။] သင်္ဂဟိတတာ ရှိလျှင် ဤသို့ ဝိပ္ပယုတ္တတာလည်း ရှိနိုင်သောကြောင့် ကောဒသမနယ နိဋ္ဌေသ၌ ရူပက္ခန္ဓပဒကို ဟောတော်မူရာ၏။ ဟောကား ဟောတော်မမူပါ။ ထိုသို့ ဟောတော်မမူသောကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာက အပေါင်း ရူပက္ခန္ဓာကို၎င်း၊ အစိတ် စက္ခာယတန စသည်ကို၎င်း သင်္ဂဟိတ မပြုနိုင်ကြောင်း သိသာပါသည်-ဟူလို။

ဝေ (ပေ) ဧတ္ထာပိ။ ။ အပိ ဖြင့် ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော “သော စ အဓေ-ကာဒသဟိ အာယတန ဓာတူဟိ အသင်္ဂဟိတော နာမ နတ္ထိ” ကို ပေါင်းသည်။ ထို၌သာ အသင်္ဂဟိတတာ၏ မရှိခြင်း မဟုတ်သေး၊ ဤ၌ လည်း အသင်္ဂဟိတတာ၏ မရှိခြင်း-ဟူလို။ “စက္ခာယတနာဒီဟိ” ကား ဝိသဒိသုပမာ ဉာဉ်း၊ အနုဋ္ဌိကာ၌ “ဝိသဒိသဉာဉ်ဟရဏံ” ဟု ဆို၏။ သဘောတူပင်။ စက္ခာယတန အစရှိသည်တို့သည် “ခန္ဓသင်္ဂဟ ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟ တို့ဖြင့် မသိမ်းယူအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ် ရှိသကဲ့သို့ ဤ ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသော တရား၊ ဓမ္မာယတန စသော တရားတို့သည် ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူ အပ်ပြီးသော တရားတို့ကို အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် မရှိကြ-ဟူလို။ [အဋ္ဌကထာနှင့် တွဲကြည့်ပါ။]

ဝါ၊ ဓာတ်ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ တောနိ၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၎င်း။ အညာနိ စ၊ အခြားသော ဓမ္မာယတန အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၎င်း။ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ တောနိ၊ ဤ စက္ခာယတန အစရှိသော တရားတို့ကို။ (ယုတ္တမာနဝိသဇ္ဇနာနိ၊ သင့်လျော်သော အဖြေ ရှိကုန်သည် ဖြစ်၍။ ဂဟိတာနိ ဝိယ၊ ယူအပ်ကုန် သကဲ့သို့။) (တထာ၊ တူ။) အယုတ္တမာနဝိသဇ္ဇနတ္တာ၊ သင့်လျော်သော အဖြေ မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဖြေမှန် မရနိုင်ခြင်းကြောင့်။) ဝေရူပါနိ၊ ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော။ ပဒါနိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို။ သင်္ဂါဟကဘာဝေန၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တာပုဒ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န ဂဟိတာနိ၊ ဤ ဒုတိယ နယ၌ ယူတော် မမူအပ်ကုန်။ ဣတိ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။

တတ္ထံ၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌။ ရူပက္ခန္ဓေန ဟိ ရူပက္ခန္ဓောဝ သင်္ဂဟိတောတိ၊ ဟူသော။ ယံ (ဝစနံ)၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တံ (ဝစနံ)၊ ကို။ တေနော၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာသည်ပင်။ တဿ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ၏။ သင်္ဂဟိတတ္တာသင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝဒဿနေန၊ သင်္ဂဟိတ အဖြစ်၏မရှိခြင်း အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကို ပြကြောင်း စကားဖြင့်။ (မယာ) နိဝါရိတံ၊ တားမြစ်အပ်ပြီ။ (တားမြစ်ခဲ့ပြီ။) စ၊ သည်သာမကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဒုတိယ နယ ဝါရ၌။ အဂ္ဂဟဏေ၊ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ကို ယူခြင်း၌။ (ဟောတော် မမူခြင်း၌။) ယံ ကာရဏံ၊ အကြင် အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတော ဟူသော အကြောင်းကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ တဉ္စ၊ ထို အသင်္ဂဟိတတာယ

၁။ တတ္ထ ယံ ဝုတ္တံ (ပေ) နိဝါရိတံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားကို တားမြစ်လို၍ “တတ္ထံ ယံ ဝုတ္တံ” စသည်ကို မိန့်။ အဋ္ဌကထာဝယ် “ရူပက္ခန္ဓေန ဟိ ရူပက္ခန္ဓောဝ သင်္ဂဟိတော” ဟူသော စကားရှိ၏။ ထိုစကားကို “ရူပက္ခန္ဓော ရူပက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတော အသင်္ဂဟိတော စ န ဟောတိ” ဟု အောက်၌ (ရှေ့၌) ဆိုအပ်ပြီးသော စကားဖြင့် မိမိ (ဋီကာဆရာ) တားမြစ်အပ်ပြီး ဖြစ်သည်။

၂။ ယဉ္ဇေတ္ထံ (ပေ) ယုဇ္ဇေယျ။ ။ ရူပက္ခန္ဓာကို ဟောတော် မမူခြင်း၌ ပြအပ်သော “အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတော” ဟူသော အကြောင်းကို တားမြစ်လို၍ “ယဉ္ဇေတ္ထံ (ပေ) ယုဇ္ဇေယျ” ဟု မိန့်သည်။ [စာအုပ်တို့၌ “ယဉ္ဇေတ္ထံ” ဟု ရှိသော်လည်း ရှေးနိဿယ၌ “ယဉ္ဇေတ္ထံ” ဟု ရှိ၏။ ထို ရှေးနိဿယ အရှိက သာ၍ ကောင်းသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-ရှေ့ဝါကျ၌ တားမြစ်အပ်ပြီးသာ မကသေး၊ ဤ၌လည်း အချို့၌သာ သင့်၍ အချို့၌ မသင့်ဟု အချို့အတွက် တားမြစ်ရာ ရောက်သောကြောင့်တည်း။

အဘာဝတော ဟူသော အကြောင်းသည်လည်း။ (ယုဇ္ဈယျ-၌ စပ်။) သတိပဿနာတို့တွင် အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတောတိ၊ ဟူ၍။ ဝိညာယမာနံ၊ သိအပ်သည်။ (ဟုတွာ၊ ရှိ၊ ဝါ၊ ကြောင့်။) သမုဒယသစ္စာဒီသု၊ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ ယုဇ္ဈယျ၊ သင့်ရာ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တေဟိ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ သင်္ဂဟိတေ၊ ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သည်။ သတိ၊ ဖြစ်လသော်။ တဒသင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝတော၊ ထို ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ် ပြီးသော တရား၏ အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း ကြောင့်တည်း။

‘ပန’၊ ဆက်၍။ ရူပက္ခန္ဓာဒီဟိ၊ အစရှိသော တရားတို့သည်။ သင်္ဂဟိတမေဝ၊ ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော တရားသည်ပင်။ နတ္ထိ၊ တဿ၊ ထို သင်္ဂဟိတ တရား၏။ ဝါ၊ ကို။ အသင်္ဂဟိတတာ၊ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သည်။ ကုတော ဘဝိယတိ၊ အဘယ်မှာ ရှိတော့လတ္တံ့နည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထို ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့သည် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သော တရားသည်ပင် မရှိသည်၏ အဖြစ်၊

အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော ထို အကြောင်းသည် ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်း မဖြစ်ထိုက်ပဲ သမုဒယ သစ္စာ စသည်တို့ကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းသာ ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိ၏။ ဘာကြောင့်နည်း-“အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတော”ဟု ဆိုလျှင် “သတိပဿနာ သင်္ဂဟိတတ္ထေ”ဟူသော လက္ခဏာပုဒ်ကို ထုံးစံအတိုင်း (စံသွားအတိုင်း) သိအပ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “သတိပဿနာ သင်္ဂဟိတတ္ထေ အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတောတိ ဝိညာယမာနံ”ဟု ဆိုသည်။ ထို အကြောင်းသည် သမုဒယသစ္စာအစရှိသည်တို့၌ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “သတိ တေဟိ သင်္ဂဟိတေ တဒသင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝတော”ဟု မိန့်သည်။

သမုဒယသစ္စာ၌သင့်ပုံ။ ။သမုဒယသစ္စေန (သည်) ယေဓမ္မာ (သမုဒယသစ္စာ ကြည့်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးတို့ကို) ခန္ဓသင်္ဂဟေန (သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဟူသော သင်္ဂဟဖြင့်) သင်္ဂဟိတာ။ ဤသို့သာ ဖြစ်နိုင်၏။ အာယတနသင်္ဂဟေန (ဓမ္မာ ယတန သင်္ဂဟဖြင့်) အသင်္ဂဟိတာ ဓာတုသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ။ ဤသို့ကား မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် “သတိပဿနာ သင်္ဂဟိတတ္ထေ အသင်္ဂဟိတတ္တာယ အဘာဝတော”ဟူသော အကြောင်းပြသည် ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့၌ မသင့်ပဲ သမုဒယသစ္စာ စသည်တို့၌သာ သင့်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၃။ ရူပက္ခန္ဓာဒီဟိ ပန (ဝေ) ယုတ္တိ။ ။ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကို မယူခြင်း၌ အဋ္ဌကထာ၏ “အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတော”ဟူသော အကြောင်းသည် မသင့်လျှင် “အဘယ် အကြောင်း သင့်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓာဒီဟိ ပန”စသည်ကို မိန့်။ ထိုဝါကျ၌ လိုရင်းကား “တသ္မာ သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေါ ဧဝေတ္ထ အဂ္ဂဟဏေ ကာရဏန္တိ ယုတ္တိ”တည်း။ ဤဝါကျ၌ နိဿယအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိသာပြီ။

ထို သင်္ဂဟိတ တရား၏ အသင်္ဂဟိတ မဖြစ်ကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သင်္ဂဟကတ္တာဘာဝေါ ဝေ၊ သင်္ဂဟက၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည်သာ။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဒုတိယနယ ဝါရန္တံ။ အဂ္ဂဟဏေ၊ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ကို မယူခြင်း၌။ (ဟောတော် မမူခြင်း၌။) ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ ဤ အနက်သဘောသည်။ ယုတ္တံ၊ သင့်၏။

ရူပက္ခန္ဓာဒိနာ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားသည်။ အတ္တနော၊ ရူပက္ခန္ဓာ ဟူသော မိမိ၏၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ အတ္တနိ၊ မိမိ၌။ အန္တောဂဿ၊ အတွင်းဝင်သော စက္ခယတန အစရှိသော တရား၏၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ အတ္တေကဒေသသဘာဂဿ စ၊ ရူပက္ခန္ဓာဟူသော မိမိ၏တစိတ်တဒေသဖြစ်သော သုခမရုပ်နှင့် သဘော ဟူသော ဩဋ္ဌာရိကရုပ်၏၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေန၊ သင်္ဂဟိတ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အသင်္ဂဟိတတ္တံ၊ အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်သည်။ ယဒိပိ နတ္ထိ၊ အကယ်၍မူလည်း မရှိပါပေ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် မရှိပါသော်လည်း။ အညဿ၊ အတ္တ၊ အတ္တနိအန္တောဂေ၊ အတ္တေကဒေသ သဘာဂမှ တပါးသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရား၏။ ဝါ၊ ကို။ (သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေန အသင်္ဂဟိတတ္တံ) အတ္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဒုက္ခသစ္စာဒီသု၊ ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့၌။ (ဥတယာဘာဝေါ၊ သင်္ဂဟိတ

၁။ သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေန (ဝေ) ယုတ္တောတိ။ ။သင်္ဂဟိတတ္တ၏ မရှိခြင်း၊ အသင်္ဂဟိတတ္တ၏ မရှိခြင်း ဟူသော ဥတယာဘာဝသည် ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ကို မယူခြင်း၌ အကြောင်း ဖြစ်ခြင်းငှါ မသင့်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေန” စသည်ကို မိန့်သည်။ သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေန၊ အသင်္ဂဟိတတ္တကို “နတ္ထိ၊ အတ္တိ” ဟူသော ကြံယာ ၂-ပုဒ်၌ စပ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပဓာန အနေအားဖြင့် ရှေ့ဆုံး၌ ထားသည်။ ယဒိ ပိ ကို နတ္ထိ ၌သာ စပ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အသင်္ဂဟိတတ္တ၏ နောက်၌ ထားရသည်။ အနက် ပေးသော အခါ၌ကား - “သဘာဂဿ စ အညဿ ပန” တို့၏ နောက်မှ ပေးရလိမ့်မည်။ ရူပက္ခန္ဓာဒိနာ ဟူသော ကတ္တား၏ စပ်ပုဒ်ကို “သင်္ဂဟိတတ္တာဘာဝေန အသင်္ဂဟိတတ္တံ ၌ ပြန်လှည့်၍ စပ်ပါ။ [အတ္တနောရူပက္ခန္ဓာဒိကဿ အန္တောဂဿ စက္ခယတနာဒိကဿ၊ သဘာဂဿ၊ ဩဋ္ဌာရိကရူပဿ၊ အညဿာတိ ဝေဒနာဒိကဿ ဝိညာဏဿ စ။ - မဇ္ဈ။]

၂။ န ဒုက္ခသစ္စာဒီသု ဝိယ (ဝေ) ဥတယာဘာဝေါ။ ။ဒုက္ခသစ္စေန(သည်) ယေ ဓမ္မာ (အကြင် လောကုတ္တရာ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို) စွဲရာ၌ ခန္ဓသင်္ဂဟလည်း မရှိ။ အာယတန၊ ဓာတုသင်္ဂဟိတလည်း မကျန်။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာ စသည်ကို မယူခြင်း၌ ဥတယ အဘာဝသည် အကြောင်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ကို မယူခြင်း၌ ဥတယ အဘာဝသည် အကြောင်း မဖြစ်နိုင်။ ဝိသဒိယူပမာတည်း။ [ဥတယာဘာဝေါ စ ၌ စ-သဒ္ဓါဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြုအပ်သော အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝတောကို ဆည်းသည်။]

အဖွင့်]

၂-ဒုတိယနယ အဖွင့်

၃၇၅

အသက်တိတ ၂-ပါးစုံ၏ မရှိခြင်းသည်။ အဂ္ဂဟဏေ၊ မယူခြင်း၌။ (ဟောတော်မမူခြင်း၌။) ကာရဏံ၊ အကြောင်းသည်။ ဘဝိတုံ၊ ဖြစ်ခြင်းငှါ။ ယုတ္တော ဝိယ၊ သင့်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ဧတ္ထ၊ ဤ ဒုတိယ နယ ဝါရ၌။ ဥတယာဘာဝေါ စ၊ သင်္ဂဟိတ အသင်္ဂဟိတ ၂-ပါးစုံ၏ မရှိခြင်းသည်လည်း။ အဂ္ဂဟဏေ၊ ၌။ ကာရဏံ၊ သည်။ ဘဝိတုံ၊ ငှါ။ န ယုတ္တော၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ရူပက္ခန္ဓာစသည်ကို မယူခြင်း မှတ်အပ်၏။

စ၊ ဆက်။ ဓမ္မာယတန ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနံ၊ ဓမ္မာယတန ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသောတရားတို့၏။ ခန္ဓစတုက္ကဒုကာဒိသင်္ဂဟကတ္ထေ၊ ခန္ဓာ ၄-ပါးအပေါင်း၊ ခန္ဓာ ၂-ပါး အပေါင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်နိုင် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ တေသံ သင်္ဂဟိတာနံ၊ ထို ခန္ဓစတုက္က၊ ခန္ဓဒုကာ အစရှိသည်တို့ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ပြီးသော တရားတို့၏။ တေဟိ၊ ဓမ္မာယတန ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိဟိ၊ ထို ဓမ္မာယတန၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသော တရားတို့သည်။ အာယတန ဓာတုသင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း အာယတန

၁။ ဓမ္မာယတနံ (ပေ) အနေကန္တိကော။ ။ “အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝ-
တော” ဟု ရှေ့၌ အဋ္ဌကထာ
ဆရာ ပြုအပ်ခဲ့သော အကြောင်းသည် “ဓမ္မာယတန စသည်တို့အတွက် သင့်ပါ၏လော” ဟု မေးဖွယ် ‘ရှိသောကြောင့် “ဓမ္မာယတန ဇီဝိတိန္ဒြိယာ ဒီနဉ္စ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဓမ္မာယတနကို ခန္ဓာ ၄-ပါးဖြင့်၎င်း၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ခန္ဓာ ၂-ပါးဖြင့်၎င်း သိမ်းယူ ရေတွက်ရသောကြောင့် သင်္ဂဟက သတ္တိ ရှိပါ၏။ သို့သော် ထို သင်္ဂဟိတ တရားတို့ကို ထို ဓမ္မာယတန ဇီဝိတိန္ဒြေ စသော တရားတို့က အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကား မရှိမဟုတ် ရှိသည်သာ။ “ထို့ကြောင့် အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝ” ဟူသော အကြောင်းသည် ဤ ဓမ္မာယတန စသည်တို့ အတွက် မဖြစ်နိုင်ရကား အရပ်ရပ်၌ ပါဝင်နိုင်သော ဧကန္တိက အကြောင်း မဟုတ်။

ဇီဝိတိန္ဒြိယာတိ၊ ဒုကာဒိ။ ။ အာဒိသဓ္ဓေန ပဌမေန (ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိ၌ ပါသော ပဌမ အာဒိ သဒ္ဓါဖြင့်။) ဓမ္မဓာတုသဋ္ဌာယတနာ-
ဒိနံ သုခိန္ဒြိယာဒိနဉ္စ (တို့ကို၎င်း) ဒုတိယေန (ဒုကာဒိ၌ ပါသော ဒုတိယ အာဒိ သဒ္ဓါဖြင့်) ဧကက္ခန္ဓဿ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော သုခိန္ဒြိယံ ဟိ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿေဝ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၁-ပါးကိုသာ) သင်္ဂဟကံ။ - အနူ၊ မဇ္ဈိကား အာဒိ အတွက်တမျိုးဖွင့်၍ အနုဋီကာ အယူကို မနှစ်သက်ကြောင်း ပြထားသည်။

၂။ န တေသံ (ပေ) အသင်္ဂဟိတတာ နတ္ထိ။ ။ န နှင့် နတ္ထိ ကို ပေါင်းလိုက်လျှင် “အသင်္ဂဟိတ အဖြစ် မရှိမဟုတ်၊ ရှိသည်သာ” ဟု အနက်ထွက်၏။ ထို့ကြောင့် “အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း” ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အကြောင်းပြ စကားသည် ဧကန်မဟုတ်၊ အနေကန် ဖြစ်တော့သည်-ဟူလို။ [တေသန္တိခန္ဓစတုက္ကခန္ဓဒုကာဒိနံ အသင်္ဂဟိတတာ န နတ္ထိ၊ အတ္ထေဝါတိ တဿာ (ထို အသင်္ဂဟိတတာ၏) အဘာဝေါ အနေကန္တိကော။ - အနူ။]

ဓာတ်တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတတာ၊ မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ န နတ္ထိ၊ မရှိမဟုတ် ရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အသင်္ဂဟိတတာယ၊ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ဓာတ်ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏။ အဘာဝေါ၊ မရှိခြင်းသည်။ အနေကန္တိကော၊ အနေကန္တိက အကြောင်းတည်း။ (ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရားတို့၌ မရနိုင်ပဲ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော အချို့တရားတို့၌သာ ရနိုင်သောအကြောင်းတည်း။) တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ (အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော အသင်္ဂဟိတတာယ၏ မရှိခြင်း ဟူသော အကြောင်း၏ အနေကန္တိက အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပုဗ္ဗေ၊ ရှေ့၌။ (မယာ၊ သည်။) ဝုတ္တနယေနဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သာလျှင်။ အဂ္ဂဟိတာနံ၊ ဒုတိယနယ၌ မယူအပ်ကုန်သော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို။ အဂ္ဂဟဏေ၊ မယူခြင်း၌၎င်း။ ဂဟိတာနံ၊ ဒုတိယနယ၌ ယူအပ်ကုန်သော စက္ခာယတန အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဂဟဏေ စ၊ ယူခြင်း၌၎င်း။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

အနိဒ္ဓဿနံ ပုနဒေဝ သပ္ပဋိသန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပုဒ်အပေါင်း၌။ အနိဒ္ဓဿနန္တိ ဧတေန၊ အနိဒ္ဓဿနံ ဟူသော ဤ ပုဒ်ဖြင့်။ (ဒဿိတာ-၌ စပ်။) သနိဒ္ဓဿန သပ္ပဋိသန္တိဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤ ပုဒ်၌။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော် မူအပ်ပြီးသော။ သပ္ပဋိသသဗ္ဗေန၊ သပ္ပဋိသသဗ္ဗါနွင့်။ သဗ္ဗံ၊ တကွ။ (အနိဒ္ဓဿနံ၊

၁။ တသ္မာ (ပေ) ကာရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော “အသင်္ဂဟိတတာယ အဘာဝ” ဟူသော အကြောင်းသည် မသင့်လျှင် ဓမ္မာယတန စသည်ကို မယူခြင်း၌ အကြောင်းကို အဘယ်သို့ သိထိုက်ပါသနည်း-ဟု -မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တသ္မာ” စသော ဖလဝါကျကို မိန့်သည်။ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော အကြောင်း၏ မသင့်ရကား ရှေး၌ မိမိဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်းသာ မယူအပ်သော တရားတို့ကို မယူခြင်း၊ ယူအပ်သော တရားတို့ကို ယူခြင်း၌ အကြောင်းကို သိထိုက်ပါသည်-ဟူလို။

ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တ နယေနဝ။ ။ “သမုဒယသစ္စသုခိန္ဒြိယာဒိသဒိသာနိ ပန” စသော ဝါကျ၌ သင်္ဂါဟက အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကို၎င်း၊ အသင်္ဂါဟက အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကို၎င်း၊ ၂-ပါးစုံ၏ မရှိခြင်းကို၎င်း ဤ ဒုတိယ နယဝယ် မဆောင်ယူခြင်း၏ အကြောင်းဟု ဆိုခဲ့၏။ ခန္ဓာအတွက် (တနည်း) ခန္ဓာ အာယတန အတွက် သင်္ဂါဟက အဖြစ်၊ အာယတန ဓာတ်အတွက် (တနည်း) ဓာတ်အတွက် အသင်္ဂါဟက အဖြစ်၏ ရှိခြင်းကို ဤ ဒုတိယ နယဝယ် ဆောင်ယူခြင်း၏ အကြောင်းဟု ဆိုခဲ့၏။ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကို ဤ ဒုတိယ နယဝယ် ယူခြင်း၊ မယူခြင်း၏ အကြောင်းဟု သိထိုက်ပါသည်။ [ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနာတိ သမုဒယသစ္စသုခိန္ဒြိယာဒိသဒိသာနိ (ပေ) ဥဒ္ဓဋ္ဌာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ ဝုတ္တနယေန။ - မဓု။

အနိဒဿ ပုဒ်ကို။) ယောဇေတော၊ ယှဉ်စေ၍။ အနိဒဿနသပ္ပဋိသ၊ အနိဒဿနသပ္ပဋိသတရားတို့ကို။ ဒဿိတ၊ ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ [ပုဒ်တို့ကို ပြနေရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် “အနိဒဿနသပ္ပဋိသံ ဒဿိတံ (အနိဒဿနသပ္ပဋိသ ပုဒ်ကို ပြအပ်ပြီ)” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည် ထင်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- ဂါထာ၌ “အနိဒဿနံ” ဟုသာ ရှိသော်လည်း ရှေ့၌ ပါသော သနိဒဿနသပ္ပဋိသံ ပုဒ်မှ သပ္ပဋိသံ ကို ယူ၍ “အနိဒဿန သပ္ပဋိသံ” ဟု ပုဒ်တမျိုးကို ပြသည်-ဟူလို။]

ပုနဒေဝါတိ ဇေတနံ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိဖြင့်။ တတ္ထေဝ၊ ထို သနိဒဿနသပ္ပဋိသံ ပုဒ်၌ပင်။ အဝသိဋ္ဌံ၊ ကြွင်းကျန်ရစ်သော။ (သပ္ပဋိသံကို ယူလိုက်သောအခါ ကြွင်းကျန်ရစ်သော။) သနိဒဿနပဒံ၊ သနိဒဿနပုဒ်ကို။ နိဝတ္တိတွာ၊ ပြန်နစ်၍။ ဂဏုန္နော၊ ယူလျက်။ သနိဒဿနဒုကပဒံ၊ သနိဒဿန ဟူသော ဒုက်ပုဒ်ကို။ (တဂဝါ) ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “သင်္ဂဟကာရော” ဟု ကတ္တား ထည့်၏။]

စက္ခာယတနေန စက္ခာယတန မေဝေကံ သင်္ဂဟိတန္တိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝတ္ထု၊ ဆိုခြင်းငှါ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ (မဆိုသင့်-ဟူလို။) [ဤ ဝါကျ၌ “စက္ခာယတနေန” ကို ရှေ့ဝါကျမှ ဋီကာဆရာ ယူထားသည်။] ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ စက္ခာယတနေန (ပေ) န သက္ကာ၊ နည်း။ ဟိ (ယသ္မာ) ကြောင့်။ စက္ခာယတနေန၊ သည်။ စက္ခာယတနံ၊ ကို။ အာယတနသင်္ဂဟေန၊ ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတန္တိ စ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်၏ ဟူ၍၎င်း။ အသင်္ဂဟိတန္တိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ မဆိုထိုက်။ ဣတိ အယံ နယော၊ ဤ နည်းကို။ (မယာ၊ သည်။) ဒဿိတော၊ ပြအပ်ပြီ။ [“န စ သော ဇေတဿ သင်္ဂဟကော ဝါ အသင်္ဂဟကော ဝါ ဟောတိ” ဟု အောက်၌ ပြအပ်ခဲ့ပြီ။] ဣတိ (တသ္မာ)၊ ကြောင့်။ စက္ခာယတနေန (ပေ) န သက္ကာ။ ဧဝံ၊ တူ။

၁။ ပုနဒေဝါတိ ဇေတနံ (ပေ) ဒဿေတိ။ ။ ရှေ့၌ ဆိုအပ် ပြီးသော သနိဒဿနသပ္ပဋိသ ပုဒ်ကိုပင် “တတ္ထေဝ” ဟု တ-သဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြသည်။ ထို ပုဒ်၌ပင် “ကြွင်းကျန်သော” ဟူရာ၌ သပ္ပဋိသ ပုဒ်ကိုသာ ယူခဲ့သောကြောင့် “ကြွင်းကျန်နေသော သနိဒဿနပုဒ်” ဟု ဆိုလိုသည်။ “နိဝတ္တိတွာ ဂဏုန္နော” ၌ “နိဝတ္တနံ” ဟူသည် နစ်စေခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း အနက်ဟောမဟုတ်။ တဖန် ပြန်နစ်၍ သုံးသပ်သော နိဝတ္တနတည်း။ ထို့ကြောင့် ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါပဲ “နိဝတ္တိတွာ” ဟု ပါဠိရှိပါစေ။

၂။ ဧဝံ သဒ္ဓတ္ထံ (ပေ) ဇယဒဇေတဗ္ဗာ။ ။ “ရူပက္ခန္ဓေန ရူပက္ခန္ဓော ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတော” ကဲ့သို့ သိမ်းယူ ရေတွက် တတ်သော တရားကလည်း ရူပက္ခန္ဓာ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သော

သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသောဝါရထို၍၊ တဿေဝ၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာ စသော အပေါင်းကို ပင်လျှင်၎င်း။ သမုဒါယေကဒေသာနဉ္စ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော အပေါင်း၏ တစိတ်တဒေသဖြစ်သော စက္ခာယတန စသည်တို့ကို၎င်း။ သင်္ဂါဟကသင်္ဂဟိတံ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည် သိမ်းယူ ရေတွက် အပ်၏။ ဣတိဝစနေသု၊ ဤသို့သောစကားတို့၌၎င်း။ (တဿေဝ၊ ကိုပင်လျှင်၎င်း။ သမုဒါယေကဒေသာနဉ္စ၊ တို့ကို၎င်း။) အသင်္ဂါဟက အသင်္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည် မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်။ ဣတိဝစနေသု စ၊ ဤသို့သော စကားတို့၌၎င်း။ တဒဝတ္ထဗ္ဗတာ၊ ထို စကား တို့၏ မဆိုထိုက် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ယဉ်စေထိုက်၏။

ဟိ၊ မှန်။ အသင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတော ဝေ၊ မသိမ်းယူမရေတွက်တတ် သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်သာ။ စက္ခာယတနာဒိနိ၊ စက္ခာယတန အစ ရှိသော တရားတို့ကို။ စက္ခာယတနာဒိဟိ၊ စက္ခာယတန အစ ရှိသော ကတ္တာတို့သည်။ အသင်္ဂဟိတာနိ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ န ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဟောတော် မမူအပ်ကုန်။ သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတော၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (စက္ခာယတနာဒိနိ၊ တို့ကို။ စက္ခာယတနာဒိဟိ၊ တို့သည်။ အသင်္ဂဟိတာနိ၊ ကုန်။) ဣတိ၊ ဤသို့။ န ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဟောတော်မမူအပ်ကုန်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ [“စက္ခာယတ-” နေန ယေ ဓမ္မာ အာယတနသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ”ဟု ဟောတော်မမူအပ်။ ထိုသို့ ဟောတော်မမူခြင်းသည် သင်္ဂါဟက အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့် ဟော- တော် မမူခြင်း မဟုတ်၊ အသင်္ဂါဟက အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်သာ ဟော- တော် မမူခြင်း ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ဗုဒ္ဓိယ နယ အပ္ပင် ပြီး၏။

တရားကလည်း ရူပက္ခန္ဓာ ဖြစ်နေသော စကားရပ်ကို ရည်ရွယ်၍ “တဿေဝ သင်္ဂါ- ဟကသင်္ဂဟိတံ”ဟု ဆိုသည်။ “ရူပက္ခန္ဓေန စက္ခာယတနံ ဧကေန ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတံ” ကဲ့သို့ သိမ်းယူ ရေတွက်တတ်သော တရားက အပေါင်း ဖြစ်၍ သိမ်းယူရေတွက်အပ် သော တရားက အစိတ် ဖြစ်နေသော စကားရပ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သမုဒါယေက- ဒေသာနဉ္စ သင်္ဂါဟကသင်္ဂဟိတံ”ဟု ဆိုသည်။ “ရူပက္ခန္ဓေန ရူပက္ခန္ဓော ကောဓသ- ဟာယတနေဟိ အသင်္ဂဟိတော” ကဲ့သို့ ကတ္တာ ကလည်း ရူပက္ခန္ဓာ၊ ကံကလည်း ရူပက္ခန္ဓာ ဖြစ်နေသော စကားရပ်ကို ရည်ရွယ်၍ “တဿေဝ အသင်္ဂါဟက အသင်- ဟိတံ”ဟု ဆိုသည်။ “ရူပက္ခန္ဓေန စက္ခာယတနံ ဧကေနာယတနေန အသင်္ဂဟိတံ” ကဲ့သို့ ရူပက္ခန္ဓာ ဟူသော အသင်္ဂါဟက ကတ္တာက စက္ခာယတန တည်းဟူသော တစိတ်တဒေသ တရားတို့ကို မရေတွက်နိုင်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ “သမုဒါယေကဒေသာ- နဉ္စ အသင်္ဂါဟကအသင်္ဂဟိတံ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုစကားမျိုးတို့၏ ဟောတော် မမူထိုက် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို နေရာတိုင်း၌ ယဉ်စေရမည်။ အသုံးပြုရမည် - ဟူလို။

အဖွင့်]

၃-တတိယနယ အဖွင့်

၃၇၉

၃။ တတိယနယ

အသင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်

၁၇၉။ အသင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတပဒနိဇ္ဇေသေ။ ခန္ဓာ (ရူပက္ခန္ဓာဒီနိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို။ အဂ္ဂဟဏံ၊ မယူခြင်းကို၎င်း။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းကို၎င်း။ ဧဝံ၊ ဤ လိုအပ်လတ္တံ့သော နည်းဖြင့်။ ဝေဒိတဗျံ၊ သိထိုက်၏။) ရူပက္ခန္ဓေန၊ သည်။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတေသု၊ မသိမ်းယူ မရေတွက် အပ်ကုန်သော တရားတို့တွင်။ ဝေဒနာဒီနိ၊ ဝေဒနာ အစရှိကုန်သော။ တိဏ္ဍံ၊ ၃-ပါးကုန်သော။ ခန္ဓာနိ၊ စေတသိက်ခန္ဓာတို့၏၎င်း။ နိဗ္ဗာနဿ စ၊ နိဗ္ဗာန်၏၎င်း။ သုခမရူပေန၊ သုခမရုပ်ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာတစိတ်နှင့်။ သဟ၊ တကွ။ အာယတနဓာတုသဘာဂတ္ထံ၊ အာယတန ဓာတ်အားဖြင့် သဘောတူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ သုခမရူပမေဝ၊ သုခမရုပ်ချည်းသာ။ န ရူပက္ခန္ဓော၊ ရူပက္ခန္ဓာမဟုတ်။ [ဩဠာရိကရုပ်လည်း ပါရသေးသည်ဟူလို။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ အပေါင်းဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာနှင့်။ (သဟ၊ တကွ။ ဝေဒနာဒီနိ တိဏ္ဍံ ခန္ဓာနိ နိဗ္ဗာနဿ စ) အာယတန ဓာတုသဘာဂတ္ထံ၊ အာယတန ဓာတ်အားဖြင့် သဘောတူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေန၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာသည်။ တာနိ၊ ထိုဝေဒနာ အစရှိသော စေတသိက်ခန္ဓာ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့ကို။ အာယတန ဓာတု-

၁။ အသင်္ဂဟိတေန (ဧပ) ရူပက္ခန္ဓေန။ ။ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်ကို လိုက်၍ မဖွင့်မီ မိမိအလိုအတိုင်း ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အသင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတပဒ နိဇ္ဇေသေ”ဟု မိန့်သည်။ ထို တတိယနယနိဇ္ဇေသေ၌ ရူပက္ခန္ဓာကို ဟောတော်မမူခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှေးဦးစွာပြလို၍ “ရူပက္ခန္ဓေန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤ “ရူပက္ခန္ဓေန”မှ စ၍ “ဣဓာမိပ္ပေတော”တိုင် အောင် ရူပက္ခန္ဓာကို ဟောတော်မမူခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသောစကားတည်း။

၂။ တသ္မာ (ဧပ) သင်္ဂဟိတာနိ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ “ဝေဒနာဒီနိ (ပေ) သတိပိ” ဟူသောစကားဖြင့် ဝေဒနာ စသော နာမ်ခန္ဓာ ၃-ပါးတို့၏ ရူပက္ခန္ဓာ တစိတ်ဖြစ်သော သုခမရုပ်နှင့် ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်အားဖြင့် သဘောတူသည်၏အဖြစ်ကို ပြ၏။ “ထိုသို့ သဘောတူသော်လည်း” ဟု တစိတ်အားဖြင့် သဘောတူပုံကို မလိုအပ်ဟု ပယ်သည်။ “န သုခမရူပမေဝ (ပေ) နတ္ထိ”ဖြင့် ထိုဝေဒနာ စသည်တို့၏ ရူပက္ခန္ဓာဟူသော အပေါင်းနှင့် သဘာဂမဖြစ်ပုံကို ပြသည်။ ထိုသို့ သဘာဂမဖြစ် မရှိသောကြောင့် အာယတနဓာတုသင်္ဂဟိတဖြင့် သင်္ဂဟိတအဖြစ် မရှိနိုင်ရကား အသင်္ဂဟိတ ရှေ့သွားရှိသော သင်္ဂဟိတ တတိယနယ၌ ရူပက္ခန္ဓာကို ဟောတော်မမူအပ်ပါ-ဟူလို။ [ယသ္မာ ဧကဒေသသဘာဂတာ သမုဗ္ဗိယသဘာဂတာ န ဟောတိ၊ တသ္မာ။- အနု။]

၃၈၀

ခေတ်ကဏ္ဍာ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဗ္ဗေသ

သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း အာယတန ခေတ်တို့ဖြင့်။ န သင်္ဂဟိ-
 တာနိ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်။ ကေဝလံ၊ အသင်္ဂဟိတမဖက် သက်
 သက်။ (တေန၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာသည်။ တာနိ၊ ထိုဝေဒနာ အစရှိသော ၃-ပါး
 သော စေတသိက်ခန္ဓာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့ကို။ အာယတန ခေတ်သင်္ဂ-
 ဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။) သင်္ဂဟိတာနေဝ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်ကုန်သည်သာ။ (န
 ဟောန္တိ၊ မဟုတ်ကုန်သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ တေန၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာသည်။
 တာနိ၊ ထိုဝေဒနာ အစရှိသော ၃-ပါးသော စေတသိက်ခန္ဓာ နိဗ္ဗာန်တို့ကို။
 တေဟိ သင်္ဂဟေဟိ၊ ထို အာယတနသင်္ဂဟ၊ ခေတ်သင်္ဂဟ တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိ-
 တာနိပိ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သည်လည်း။ န ဟောန္တေဝ၊ မဖြစ်ကုန်
 သည်သာ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တဒေကဒေသေန၊ ထိုအပေါင်းဖြစ်သော ရူပ-
 က္ခန္ဓဝှံ၊ တစိတ်ဖြစ်သော။ သုခမရူပေန၊ သုခမရုပ်နှင့်။ (သဟ၊ တကွ။)
 အာယတနခေတ်သဘာဝတ္တာ၊ အာယတန ခေတ်အားဖြင့် သဘောတူကုန်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သင်္ဂဟိတ၊ အသင်္ဂဟိတ
 ၂-မျိုးလုံး မရှိပါသော်လည်း။ ဣမ၊ ဤ တတိယနယနိဗ္ဗေသဝါရန္တံ။ သင်္ဂ-
 ဟိတာဘာဝေါ ဝေ၊ သင်္ဂဟိတ၏ မရှိခြင်းကိုသာ။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိ
 အပ်၏။

ပန၊ ကား။ ဝိညာဏက္ခန္ဓစက္ခာယတနာဒိဟိ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စက္ခာယတန
 တန အစရှိသောတရားတို့သည်။ အသင်္ဂဟိတာ၊ ခန္ဓာဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်

၁။ န ကေဝလံ (ပေ) သဘာဝတ္တာ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ တစိတ်တဒေသ သဘော
 မတူလျှင် သင်္ဂဟိတ အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်
 ပုံကို ပြခဲ့၏။ ထိုသို့ “တစိတ်တဒေသသဘောမတူလျှင် သင်္ဂဟိတအဖြစ် မရှိနိုင်သကဲ့သို့၊
 တစိတ်တဒေသ သဘောတူနေလျှင်လည်း အသင်္ဂဟိတအဖြစ် မရှိနိုင်” ဟု ပြလိုသော
 ကြောင့် “န ကေဝလံ (ပေ) သဘာဝတ္တာ” ဟု မိန့်သည်။ [ယထာ စ ကေဒေသဝိသ-
 ဘာဝတာယ န သင်္ဂဟိတတာ၊ ဧဝံ ကေဒေသသဘာဝတာယ အသင်္ဂဟိတတာပိ နတ္ထိ-
 တိ ဓသေန္တော န၊ ကေဝလန္တိအာဒိမာဟ။ သင်္ဂဟိတတာနေဝ န + န ဟောန္တိတိ၊
 ယောဇနာ။-အနူ။]

၂။ သင်္ဂဟိတာ (ပေ) အဓိပ္ပေတော။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ သင်္ဂဟိတအဖြစ် မရှိပုံ
 ကဲ့သို့ အသင်္ဂဟိတ အဖြစ် မရှိပုံ
 (၂-မျိုးစုံ)ကို ပြခဲ့ပါသော်လည်း “ဤ နယ-က သင်္ဂဟိတ တရားတို့ကို ပုံစွာဝိသဇ္ဇန
 ပြုရာ နယ ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂဟိတ မရှိခြင်းသာ (ဤ နယဝယ် ဟောတော်မူခြင်း
 ၌) လိုရင်းဖြစ်သည်”-ဟူလို။

၃။ ဝိညာဏက္ခန္ဓ (ပေ) န သင်္ဂဟိတာ။ ။ ရူပက္ခန္ဓာကို မယူခြင်း၏အကြောင်း
 ကို ပြပြီး၍ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ နှင့်
 စက္ခာယတန စသော ရုပ်အာယတနတို့ကို မယူခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသော

အဖွင့်]

၃-တတိယနယ အဖွင့်

၃၈၁

အပ်ကုန်သော။ တေ၊ ထိုဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ သုခမရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့သည်။ တေဟိ၊ ထိုဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ စက္ခယတန အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ ကထဉ္စိ၊ ခန္ဓာ အစရှိသော တစုံတခုသော အပြားအားဖြင့်။ န သမ္ပိဿာ၊ မရောနှောကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗထာ၊ အလုံးစုံသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အပြားဖြင့်။ တေ၊ ထိုဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ သုခမရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့ကို။ တေဟိ၊ ထိုဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ စက္ခယတန အစရှိသော တရားတို့သည်။ န သင်္ဂဟိတာ၊ မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်ကုန်။

စ။ သည်သာမကသေး။ ပဉ္စက္ခန္ဓသမုဒါယဘူတေဟိ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး အပေါင်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုက္ခသစ္စာဒီဟိ၊ ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်းခန္ဓာဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော။ နိဗ္ဗာနံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ သည်။ (အာယတန ဓာတ်သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်သည်။ န ဟောတိ) ဝိယ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) တေဟိ၊ ထို ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ အာယတနဓာတ်သင်္ဂဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတံ၊ သည်။ န ဟောတိ။ ။ ဤစကားဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ စသည်တို့ကို မယူရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သင်္ဂါဟကတ္တာတာဝတော ဝေ၊ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်သည်

ကြောင့် “ဝိညာဏက္ခန္ဓစက္ခယတနာဒီဟိ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် မသိမ်းယူမရေတွက်အပ်သော အသင်္ဂဟိတတရားတို့ဟူသည် ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္တယ၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့တည်း။ စက္ခယတန စသည်တို့သည် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော အသင်္ဂဟိတ တရားတို့ဟူသည် ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္တယ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓ၊ နိဗ္ဗာန် တို့တည်း။ တေဖြင့် ထိုတရားတို့ကို စွဲ၍ တေဟိဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓ၊ စက္ခယတန စသည်တို့ကို စွဲပါ။ “ကထဉ္စိ”ကို “ကေနစိ ပကာရေန”ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ “ခန္ဓာအပြား၊ အာယတနအပြား၊ ဓာတ်အပြားတို့တွင် မည်သည့်အပြားအားဖြင့်မျှ န သမ္ပိဿာ-မရောနှောကြကုန်”ဟုလို။ ထိုတရားတို့သည် ထိုတရားတို့နှင့် မည်သည့်အပြားအားဖြင့်မျှ မရောနှောကြသောကြောင့် သင်္ဂဟိတ အဖြစ် မရှိရကား ဤ နယ၌ မယူအပ်ကုန်။

ခ။ န ဒုက္ခသစ္စာဒီဟိ စ။ ။ ဒုက္ခသစ္စာ စသည်တို့ကို မယူခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ “န ဒုက္ခသစ္စာဒီဟိ စ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်းဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာ စသည်တို့သည် ခန္ဓဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာယတနဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်။ ရူပက္ခန္ဓာ၏ ခန္ဓဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာယတနဓာတ်သင်္ဂဟတို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသောကြောင့် ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ပြထားသည်။

၂။ တသ္မာ (ဝေ) အဂ္ဂဟဏံ။ ။ “ဝေရူပါနန္တိ ရူပက္ခန္ဓ ဝိညာဏက္ခန္ဓ စက္ခယတနာဒိနံ”ဟု အနုဋီကာ၌ ရှိသော်လည်း ဒုက္ခသစ္စာ စသည်တို့ကိုပါ ပြခဲ့သောကြောင့် “ဝေရူပါနန္တိ ရူပက္ခန္ဓဝိညာဏက္ခန္ဓာဒိ-

သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ ဧဝုပ္ပါနံ၊ ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော ရူပက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စက္ခာယတန အစရှိသော တရား၊ ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသောတရားတို့ကို။ အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ၊ ခန္ဓာ ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဂ္ဂဟဏံ၊ မယူခြင်း ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။

ပန၊ အဖို့တပါးကား။ သနိဗ္ဗာနပဉ္စက္ခန္ဓသမုဒါယဘူတာနံ၊ နိဗ္ဗာန်နှင့် တကွ ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ အဗျာကတဓမ္မာဒိနံ၊ အဗျာကတဓမ္မ အစရှိသော တရားတို့၏။ အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာဝေ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့် ပင်။ (အဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။) ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသွာ သနိဗ္ဗာနပဉ္စက္ခန္ဓသမုဒါယဘူတာနံ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတဓမ္မာဒိနံ၊ တို့၏။ အသင်္ဂါ-

ဒုက္ခသစ္စာဒိနံ”ဟု ရှိသော မဇ္ဈိကာအဖွင့်က ကောင်းသည်။ အနုဒ္ဓိကာ၌ ပါဠိပျက် နေဟန်တူသည်။ [“သင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ ဝေ” ၌ ဝေသဒ္ဓါဖြင့် အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာကို ကန့်။ ဒုက္ခသစ္စာစသည်တို့က နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာဖြင့် မရေတွက်အပ်သောကြောင့် အသင်္ဂါဟက အဖြစ်ကား မရှိမဟုတ်၊ ရှိပါသည်-ဟုလို။]

၁။ သနိဗ္ဗာန (ပေ) ဘာဝတော။ ။ အဗျာကတ စသောပုဒ်တို့ကို ဟောတော် မမူခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလို၍ “သနိဗ္ဗာန (ပေ) ဘာဝတော”ဟု မိန့်သည်။ ဤ ဝါကျ၌ အဗျာကတဓမ္မ အရဝယ် နိဗ္ဗာန်လည်း ပါဝင်သောကြောင့် ခန္ဓာဖြင့် မသိမ်းယူအပ်သော အသင်္ဂါဟက တရား မကျန်တော့။ အသင်္ဂါဟက တရားမကျန်လျှင် အဗျာကတ တရားတို့မှာ အသင်္ဂါဟက (ကတ္တု) သတ္တိလည်း မရှိတော့။ ထို့ကြောင့် ဤ ဗုဒ္ဓိယနယ ၌ အဗျာကတ စသော တရားတို့ကို ယူတော်မမူအပ်ကုန်။

ဘာဝတော (ဝေ) ။ “အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာဝေ” နေရာ၌ ‘မဇ္ဈိကာ၌ “အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ ဝေ” ဟု စ သဒ္ဓါဖြင့် ရှိသောမူကို ကြည့်၍ ထိုစသဒ္ဓါဖြင့် “သင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ ဝေ”ဟု ထည့်ဖို့ရန် ဖွင့်၏။ [အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ ဝေ သင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ ဝေ ‘အဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ-မဓု။] မိမိကား-အရင်းမူလအစ ဖြစ်သော ခန္ဓအသင်္ဂါဟကရှိမှ နောက်လိုက် အာယတနဓာတု သင်္ဂါဟက ရှိနိုင်၏။ ဤ အဗျာကတ တရားတို့၌ကား အရင်းမူလဖြစ်သော အသင်္ဂါဟက အဖြစ်သည်ပင် မရှိရကား နောက်လိုက် သင်္ဂါဟက အဖြစ် မရှိမူကို အတူးဆိုဖွယ် မလိုသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဇောတက ဧဝ ဖြင့် “အသင်္ဂါဟကဿာဝေဓာဝေ”ဟုသောပါဠိသာ မူလပါဠိဟု ထင်သည်။ ဥပမာ- သင်္ဂါဟကဓာတု အသင်္ဂါဟကပဒ ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓိယနယတုန်းက အရင်းမူလ သင်္ဂါဟက အဖြစ်ကို “သင်္ဂါဟကဿာဝေဓာ ဧဝ ဧဝုပ္ပါနံ အဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ဆိုခဲ့သကဲ့သို့ တည်း။

အဖွင့်]

၃-တတိယနယ အဖွင့်

၃၈၃

ဟကတ္တံ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ နည်း။ ဤသို့ ပုစ္ဆာဝါကျ ထည့်ပါ။) ဟိ (ယသ္မာ)၊
 ကြောင့်။ ယဿ (ဓမ္မဇာတဿ)၊ အကြင် တရားသဘောကို။ ဧတေ၊ ထိုအဗျာ-
 ကတဓမ္မ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ ဖြင့်။ အသင်္ဂါဟကော၊
 မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်သည်။ သိယံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ကဉ္စိ၊ တစုံတခု
 သော။ တံ(ဓမ္မဇာတံ)၊ ထိုတရားသဘောသည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိတော့။ စ၊
 သည်သာမကသေး။ အတ္တာ၊ မိမိဟူသော အဗျာကတ အစရှိသော တရား
 သည်၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ ဧကဒေသော၊ မိမိ၏ တစိတ်ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ
 စသောတရားသည်၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ အတ္ထေကဒေသသဘာဂေါ စ၊ မိမိ၏
 တစိတ်နှင့် သဘောတူသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသော တရားသည်၎င်း။
 ဝါ၊ ကို၎င်း။ အတ္တနာ၊ မိမိဟူသောအဗျာကတစသောတရားသည်။ အသင်္ဂ-

၁။ န ဟိ (ပေ) သိယံ။ “အဗျာကတ စသောတရားတို့၌ အဘယ်ကြောင့်
 အသင်္ဂါဟက အဖြစ် မရှိပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ
 သောကြောင့် “န ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤအလို ဟေတုဇောတက တည်း။
 ထို့ကြောင့် ဟေတုဇောတက ကြံ၍ နိဿယ၌ အနက်ပေးထားပါသည်။ ဒဠိ ဇောတက
 လည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏။

၂။ န ဓ (ပေ) ဟောတိတိ။ ။ဤဝါကျကား ရှေ့မူလဟေတုဝါကျကို ကူညီ
 သော မူလဟေတုဝါကျတည်း။ [အကြောင်းမစုံ၊
 လောင်းပြန်တုံ၊ မှတ်ကုန် ဟိတ်ကူတည်း။] “အသင်္ဂါဟကတ္တအဘာဝတော (မသိမ်း
 ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်)”ဟု ဆရာဆို၏။ “မိမိကို၎င်း၊ မိမိ၏ တစိတ်
 ကို၎င်း၊ မိမိတစိတ်နှင့် သဘာဝဖြစ်သောတရားကို၎င်း၊ မိမိက မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်
 သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န စ အတ္တာ” စသည်ကို
 မိန့်။ “မိမိသည်၎င်း၊ မိမိ၏ တစိတ်သည်၎င်း၊ မိမိ၏ တစိတ်နှင့် သဘာဝတရားသည်
 ၎င်း မိမိက မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်သောတရား မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် “အသင်္ဂါဟ-
 ကတ္တာဘာဝတော”ဟု ဆိုခဲ့သည်-ဟူလို။

အတ္တာ စသည်။ ။[အတ္တာတိ အဗျာကတဓမ္မာဒိ သန္ဓာယာဟ၊ ဧကဒေသောတိ
 ရူပက္ခန္ဓာဒိ၊ အတ္ထေကဒေသသဘာဂေါတိ နိဗ္ဗာနံ။ တံ ဟိ ဓမ္မာ-
 ယကန ဓမ္မဇာတုပရိယာပန္နတာယ တဒေကဒေသ သဘာဂေါ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် အဗျာ-
 ကတဓမ္မ တို့၏ တစိတ်နှင့် သဘောတူ၏။- အနု၊] ဤသို့ နိဗ္ဗာန်ကို အတ္ထေကဒေသ
 သဘာဝ အဖြစ်ဖြင့် ယူထားသည်ကို မဇ္ဈိကာ မနှစ်သက်။ နိဗ္ဗာန်သည် အဗျာကတ
 တရားတို့၏ ဧကဒေသသာဖြစ်၍ ဧကဒေသသဘာဝ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် “ကုသလာ-
 ကုသလာဒိ”ဟု မဇ္ဈိကာ ယူသည်။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်သည် အဗျာကတ တစိတ်
 ဖြစ်သော ဝိပါက်၊ ကြိယာ တို့နှင့် နာမ်တရားချင်း သဘာဝ ဖြစ်၏။ စာအုပ်တို့၌
 “အတ္တနော ဧကဒေသော”ဟု ရှိ၏။ “အတ္တနော၊ ၏။ ဧကဒေသော စ၊ ၎င်း”ဟု
 လည်း အနက်ပေးကြ၏။ သို့သော် “မိမိသည် မိမိကို မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်”ဟု လာ
 ရ၍ “အတ္တ၊ ဧကဒေသ၊ အတ္ထေကဒေသသဘာဝ”ဟု ၃-ဌာန ရှိရိုးဖြစ်သောကြောင့်
 “အတ္တာ”ဟု ရှိမှ ထုံးစံကျသည်။

ဟိတော၊ အပ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သနိဗ္ဗာနပဉ္စက္ခန္ဓ-
သမုဒါယဘူတာနံ အဗျာကတဓမ္မာဒိနံ အသင်္ဂါဟကတ္တံ နတ္ထိ၊ မရှိ။)

ပန၊ မယူခြင်း၏ အကြောင်းမှတစ်ပါး ယူခြင်း၏ အကြောင်းကား။
အတ္တနာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသော မိမိသည်။ အသင်္ဂါဟကတ္တံ၊ ခန္ဓာ
ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားတို့ကို အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့်
သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိနံ၊ ဝေဒ-
နာက္ခန္ဓာ အစရှိသောတရားတို့ကို။ ဂဟဏံ၊ ဤတတိယနယ၌ ယူခြင်းကို။
ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ (မိမိ၏အတ္တနာမတိတည်း။)

☞

ပန၊ ကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ယေ၊ ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတာတိ၊
ဟူသော။ ယံ(ဝစနံ)၊ ကို။ ဝတ္ထု၊ ပြီ။ တံ(ဝစနံ)၊ ကို။ ဝတ္ထု၊ ငါး၊ နသက္ကာ။
(ကသွာ တံ ဝတ္ထု န သက္ကာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။
ဓမ္မာယတနေန၊ သည်။ ကေနစိ၊ တစုံတခုသော။ သင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူ
ရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတော၊ သော။ ကေနစိ၊
တစုံတခုသော။ ဓမ္မော၊ တရားသည်။ န အတ္ထိ။ (တသွာ တံ ဝတ္ထု န
သက္ကာ။)

၁။ အတ္တနာ (ပေ) ဂဟဏံ ကတံ။ ။ ဤစကားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကို
ဤ နယ၌ ယူရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ
သည်။ “မိမိဟူသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်သည် ခန္ဓာဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်
သော သညာ၊ သင်္ခါရ၊ သုခုမရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ရွယ်၍ “အတ္တနာ အသင်္ဂဟိတ”ဟု
ဆိုသည်။ ထို အသင်္ဂဟိတ တရားတို့ကို မိမိက ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်ဖြင့် သိမ်းယူ ရေ
တွက်နိုင်သည်ကို ရည်ရွယ်၍ “အတ္တနာ အင်္ဂဟိတသင်္ဂါဟက”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်တို့က အသင်္ဂဟိတသင်္ဂါဟက ဖြစ်သောကြောင့် အသင်္ဂဟိတေန
သင်္ဂဟိတပဒ ဖြစ်သော ဤတတိယနယ၌ ယူအပ်ပါသည်။ ဟူလို့။

၂။ ဓမ္မာယတနေန ဟိ (ပေ) အတ္ထိ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ယေ ဓမ္မာယတနေန
သင်္ဂဟိတာ၊ န တေ ရူပက္ခန္ဓေန သင်္ဂ-
ဟိတာ၊ နာမ”ဟု ဆိုထား၏။ ထိုတွင် “ရှေ့ အနိယမ စကားကို မဆိုအပ်ဟု ပယ်၍
ထိုသို့ပယ်ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ဓမ္မာယတနေန ဟိ (ပေ) အတ္ထိ”
ဟု မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ကသွာ တံ ဝတ္ထု န သက္ကာ၊ ဟိ (ယသွာ) (ပေ) န အတ္ထိ၊
တသွာ တံ ဝတ္ထု န သက္ကာ”ဟု အနက်ပေးရသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်နှင့်အညီ “သင်္ဂဟိ-
တော အတ္ထိ”၏ နောက်၌ ပိုဒ်ရှိပါစေ။ ဆိုလိုရင်းကား—ဓမ္မာယတနသည် တစုံတခု
သော သင်္ဂဟဖြင့် မသိမ်းယူနိုင်သော တစုံတခုသောတရား မကျန်တော့သည်၏အဖြစ်
ကြောင့် “ယေ ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတာ”ဟူသောစကားကို မဆိုသင့်-ဟူလို့။ မှန်၏-
သင်္ဂဟိတ တရား ကျန်နေလျှင်သာ “ယေ ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတာ”ဟု ဆိုရမည်။
ဤနေရာ၌ မကျန်သောကြောင့် “ယေ ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတာ”ဟု မဆိုသင့်
တော့။

အဖွင့်

၃-တတိယနယ အဖွင့်

၃၀၅

ဓမ္မာယတနဿ၊ ဧ။ (ဟိတိဏိသမ္ပန္နံ ထည့်သည်။) ဝိသဘာဂက္ခန္ဓနိဗ္ဗာနသမုဒါယတ္တာ၊ သဘောမတူသော ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏ အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန၊ ဖြင့်။ (ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတော ကောစိ ဓမ္မော န အတ္ထိ။) သယမေဝ၊ မိမိဟူသော ဓမ္မာယတနကိုယ်တိုင်ပင်။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော ဓမ္မာယတန ကို။ သင်္ဂါဟကံ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်။ န ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာယတနဓာတုသင်္ဂဟဟိ စ၊ တို့ဖြင့်လည်း။ (ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတော ကောစိ ဓမ္မော န အတ္ထိ။ ကသ္မာ ဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတော ကောစိ ဓမ္မော န အတ္ထိ၊ နည်း။) သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတော၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (ဓမ္မာယတနေန

၁။ ဝိသဘာဂက္ခန္ဓ (ပေ) ခန္ဓသင်္ဂဟေန။ ။ ရှေ့ဝါကျဝယ် “ကေနစိ သင်္ဂဟေန” အရ၌ “ခန္ဓသင်္ဂဟ၊ အာယတနသင်္ဂဟ၊ ဓာတုသင်္ဂဟ” ၃-မျိုးလုံးပါဝင်၏။ ထို့တွင် ခန္ဓသင်္ဂဟေန၏ အကျယ်ကို ပြလို၍ “ဝိသဘာဂက္ခန္ဓ (ပေ) ခန္ဓသင်္ဂဟေန” ဟု မိန့်သည်။ ဤ ၂-ပုဒ်မှ ၁-ဝါကျဖြစ်သောကြောင့် သမုဒါယတ္တာ၏ နောက်၌ ပိုဒ်မရှိစေပဲ ခန္ဓသင်္ဂဟေန ၏ နောက်၌သာ ပိုဒ်ရှိပါစေ။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန ၏ စပ်ပုဒ် မရှိသောကြောင့် ရှေ့ဝါကျမှယူ၍ စပ်ဖို့ရန် အနုဋီကာ၌ “ဝိသဘာဂက္ခန္ဓ နိဗ္ဗာနသမုဒါယတ္တာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန (ဓမ္မာယတနေန န ကောစိ ဓမ္မော သင်္ဂဟိတော အတ္ထိ) တိ ယောဇနာ” ဟု အနက်ယောဇနာပုံ ဖွင့်ပြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား “ဓမ္မာယတန ဟူသည် သဘောမတူသော စေတသိက်ခန္ဓာ၊ ရုပ်ခန္ဓာနှင့် နိဗ္ဗာန်တရားအပေါင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဓမ္မာယတန က ခန္ဓသင်္ဂဟဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တစုံတခုသောတရား မရှိတော့” ဟူလို။

၂။ သယမေဝ (ပေ) ဓာတုသင်္ဂဟဟိ စ။ ။ ဤစကားသည် “ကေနစိ သင်္ဂဟေန” အရ အာယတနသင်္ဂဟ၊ ဓာတုသင်္ဂဟ မရှိပုံကို အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် စ သဒ္ဓါဖြင့် ခန္ဓသင်္ဂဟေန ကို ဆည်း၍ ခန္ဓသင်္ဂဟေန တုန်းက လိုက်သကဲ့သို့ “ဓမ္မာယတနေန န ကောစိ ဓမ္မော သင်္ဂဟိတော အတ္ထိ” ကို လိုက်စေရသည်။ ဆိုလိုရင်းကို နိဿယအတိုင်း သိပါ။ [ဤဓာတုသင်္ဂဟဟိ စ နောက်၌လည်း ပိုဒ်ရှိပါစေ။]

၃။ သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတော။ ။ “ကသ္မာ ဓမ္မာယတနေန န ကောစိ ဓမ္မော သင်္ဂဟိတော အတ္ထိ” ဟု မူလဝါကျကို ပူဆွာဝါကျ လုပ်၍ “သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝတော ဓမ္မာယတနေန န ကောစိ ဓမ္မော သင်္ဂဟိတော အတ္ထိ” ဟု ဝိသဇ္ဇနဝါကျကို အပြည့်အစုံထည့်ပါ။ ဆိုလိုရင်းမှာ - “ဓမ္မာယတန ၌ မိမိအပြင် အခြားတရားတို့ကို ခန္ဓာ၊ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်နိုင်သော သင်္ဂါဟကအဖြစ် မရှိသောကြောင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သင်္ဂဟိတတရားလည်း တစုံတခုမျှ မရှိတော့” ဟူလို။

သင်္ဂဟိတော ကောစိ ဓမ္မော န အတ္ထိ။) ဣတိ။ သို့။ အယံ နယော၊ ကိ။ ဒဿိ-
 တော၊ ပြအပ်ပြီ။ (ဒုတိယနယတုန်းက ပြခဲ့ပြီ။) ဣတိ။ ကြောင့်။ တေဿ၊
 ဤဓမ္မာယတနေန သင်္ဂဟိတာ ဟူသောပါဌ်၏။ ဓမ္မာယတန ဂဏနေ၊ ရေတွက်
 ကြောင်း၊ ဖြစ်သော၊ ဓမ္မာယတနဖြင့်။ ဂဏိတာ၊ ရေတွက်အပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ
 အတ္ထော၊ ကိ။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

ယာနိ (ပေ) ဂဟိတာနီတိ ဧတေန၊ ပါဌ်ဖြင့်။ (ဒဿတိ-၌ စပ်။)
 ဝိညာဏသမ္ပိဿံ၊ ဝိညာဏ်နှင့် ရောနှောသော။ ဓမ္မာယတနေကဒေသံ၊ ဓမ္မာ-
 ယတန တစိတ်ကို။ ဒီပေန္တာနိ၊ ပြတတ်ကုန်သော။ ဣဒ္ဓိပါဒါဒိပါဒါနိ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ
 အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၎င်း။ (ဝဇေတုာ-၌ စပ်။) သြဋ္ဌာရိကရူပသမ္ပိဿံ၊ သြဋ္ဌာ-
 ရိကရုပ်နှင့် ရောနှောသော။ (ဓမ္မာယတနေကဒေသံ၊ ကိ။) ဒီပေန္တာနိ၊ ကုန်
 သော။ ရူပက္ခန္ဓာဒိပါဒါနိ၊ ရူပက္ခန္ဓ အစရှိသောပုဒ်တို့ကို၎င်း။ သဗ္ဗေန၊ အလုံး
 စုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင်။ (တနည်း)
 သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ၊ အချင်းခပ်သိမ်း။ ဓမ္မာယတနံ၊ ကိ။ အဒီပေန္တာနိ၊ မပြနိုင်ကုန်

၁။ ဣတိ အယံ နယော ဒဿိတော။ ။ “အကြောင်း သင်္ဂဟက အဖြစ် မရှိလျှင်
 အကျိုးသင်္ဂဟိတ အဖြစ်လည်းမရှိ” ဟူ
 သော ဤနည်းကို အောက်ဒုတိယနယ၌ “သင်္ဂဟကတ္တမေဝ ဧတေသံ နတ္ထိ၊ ယေန
 (ယင်းသင်္ဂဟက အဖြစ်၏ ရှိခြင်းကြောင့်) သင်္ဂဟိတဿ အသင်္ဂဟကာ သိယံတိ
 သင်္ဂဟကတ္တာတာဝတော ဧဝ ဧဝရူပါနံ အဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ပြအပ်ခဲ့ပြီ။
 [ဂူတြီးဆရာတော်၏ နိဿယ၌ကား “န စ သော ဧဝ တဿ သင်္ဂဟကော အသင်္ဂ-
 ဟကော စ” စသည်ဖြင့် အောက်၌ပြအပ်ပြီ” ဟု အနက်ပေး၏။ ထိုအနက်၏ “သင်္ဂ-
 ဟကတ္တာတာဝတော” ဟူသော ဤဟိတ်နှင့် သင့် မသင့်ကို စဉ်းစားပါ။ အခြား
 နိဿယ တို့၌ကား ပျက်နေသောပုဒ်ကို မပြင်ပဲ အဓိပ္ပာယ်မရအောင် အနက်ပေးထား
 သည်။

၂။ ဣတိ တေဿ (ပေ) အတ္ထော။ ။ “ဓမ္မာယတနေန” ပုဒ်ကို ကတ္တားအနက်
 ပေးသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်မှန်မရပဲအဖြစ်
 ရနေလျှင် အဓိပ္ပာယ်အမှန်ရအောင် အဘယ်သို့ အနက်မှတ်ရပါမည်နည်း” ဟု မေး
 ဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣတိ တေဿ (ပေ) အတ္ထော” ဟု မိန့်သည်။ “ဓမ္မာယတနေန
 သင်္ဂဟိတာ” ပုဒ်တို့အတွက် “ဓမ္မာယတနဂဏနေန ဂဏိတာ” ဟု အနက် ဆိုလျှင်
 အဓိပ္ပာယ်မှန်လည်းရ၊ အပြစ်လည်း ကင်းနိုင်ပါသည်။ မှန်၏- “အကြင် စေတသိက်
 သုခုမရုပ် နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို ဓမ္မာယတန ဟူသောအရေအတွက်ဖြင့် ရေတွက်အပ်
 ကုန်၏။ ထိုတရားတို့ကို ရူပက္ခန္ဓာ ဟူသော အရေအတွက်ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်
 ကုန်သည် မမည်” ဟု အနက်မှန်ရသည်။ [အဋ္ဌကထာယံ ပန ဓမ္မာယတနေန ကရဏ-
 တူတေန၊ ရူပက္ခန္ဓေန ကရဏတူတေနာတိ အတ္ထေ သတိ နတ္ထေဝ ဒေါသော၊
 သင်္ဂဟိတာတိ ဧတ္ထ ကေနစိ သင်္ဂဟကေနာတိ အာနေတွာ (ကတ္တားပုဒ်ကို ဆောင်
 ယူ၍) ယောဇေတဗ္ဗံ။-မဇု။]

အဖွင့်]

၄-စတုတ္ထနယ အဖွင့်

၃၀၇

သော။ ဝိညာဏက္ခန္ဓစက္ခာယတနာဒိပဒါနိ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓပုဒ် စက္ခာယတန အစရှိသောပုဒ်တို့ကို၎င်း။ သကလဓမ္မာယတနဒိပကာနိ၊ အလုံးစုံသော ဓမ္မာယတနကို ပြတတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာယတနာဒိပဒါနိ စ၊ ဓမ္မာယတန အစ ရှိသော ပုဒ်တို့ကို၎င်း၊ ဝဇ္ဇေတွာ၊ ကြဉ်၍။ အညာယတနေန၊ အခြားသော အာယတနနှင့်။ အသမ္ပိဿံ၊ မရောနှောသော။ ဓမ္မာယတနေကဒေသံ၊ ကို။ ဒီပေန္တာနိ၊ ပြတတ်ကုန်သော ပုဒ်တို့ကို။ ဂဟိတာနိ၊ ယူတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရော) ဒဿေတိ၊ ပြ၏။

တတိယနယ အသင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတပဒဝဏ္ဏနာ၊ တတိယနယ ဖြစ်သော အသင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

၄-စတုတ္ထနယ

သင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်

၁၉၁။ [မိမိအလိုအားဖြင့် ပါဠိတော်ကို ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတပဒနိဒ္ဒေသေ ယသ္မာ” စသည်ကို မိန့်။] သင်္ဂဟိတေန- သင်္ဂဟိတပဒနိဒ္ဒေသေ၊ ဌ။ (ရူပက္ခန္ဓာဒိနိ၊ တို့ကို။ အဂ္ဂဟဏံ၊ ကို၎င်း။ သမ္ပ- ဒယသစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဂဟဏံ၊ ကို၎င်း။ ဧဝံ၊ ဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဒုတိယ တတိယ နယာ၊ ဒုတိယနယ တတိယနယတို့ကို။ တိဏ္ဍံ၊ ၃-ပါးကုန်သော။ သင်္ဂဟာနိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း နွှော အာယတန ဓာတ်တို့၏။ သင်္ဂဟဏာသင်္ဂဟဏပ္ပဝတ္တိဝိသေသေန၊ သိမ်းယူရေတွက်ခြင်း၏

၁၉ ယထာ (ပေ) အသင်္ဂဟိတန္တိ။ ပြအပ်ပြီးသော ဒုတိယ၊ တတိယ နယ တို့သည် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထို နယတို့ကို “ယထာ (ပေ) ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ”ဟု ဥပမာအနေအားဖြင့်ပြ၍ ထိုနှင့် မတူသော စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ နယတို့ကို ဥပမေယျအနေအားဖြင့် “နေဝံ စတုတ္ထပဉ္စမာ”ဟု ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ယထာ စသော ဥပမာကို ဝိသဒိဿပမာ ဟု မှတ်ပါ။

၂။ သင်္ဂဟဏာသင်္ဂဟဏပ္ပဝတ္တိဝိသေသေန။ ။ “သင်္ဂဟဏပ္ပဝတ္တိဝိသေသေန အသင်္ဂဟဏပ္ပဝတ္တိဝိသေသေန” ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲပါ။ ဒုတိယနယ၌ “သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ” ဝယ် သင်္ဂဟိတေန ကို “တုလျာဓိကရဏဝိသေသေန”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထိုသင်္ဂဟိတေန ကို ရည်ရွယ်၍ “သင်္ဂဟ- ဏပ္ပဝတ္တိဝိသေသေန”ဟု ဆိုသည်။ တတိယနယ၌ “အသင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတံ” ဝယ် အသင်္ဂဟိတေနလည်း တုလျာဓိကရဏဝိသေသေနပင်တည်း။ ထို အသင်္ဂဟိတေနကို ရည် ရွယ်၍ “အသင်္ဂဟဏပ္ပဝတ္တိဝိသေသေန”ဟု ဆိုသည်။ [မဇ္ဈိကာ၌ တနည်း ဖွင့် ထား၏။]

ဖြစ်ပုံအထူး၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ခြင်း၏ ဖြစ်ပုံအထူးအားဖြင့်။ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ (န္တိ စ)၊ ဟူ၍၎င်း။ အသင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတန္တိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ယထာ။ ထုတ်ပြတော်မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စတုတ္ထ ပဉ္စမာ၊ စတုတ္ထနယ၊ ပဉ္စမနယ တို့ကို။ န(ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ)၊ ထုတ်ပြတော်မူအပ်ကုန်သည် မဟုတ်၊ (ကသွာ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ စတုတ္ထ ပဉ္စမာ န ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိယာ ဧဝံ၊ သိမ်းယူရေတွက်ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့်သာ။ သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတံ၊ စတုတ္ထနယ ဖြစ်သော သင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတပဒ ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ၊ ထုတ်ပြတော်မူအပ်ပြီ။ အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိယာ ဧဝံ စ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်လည်း။ အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ၊ ပဉ္စမနယဖြစ်သော အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပဒ ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧဝံ စတုတ္ထပဉ္စမာ န ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

တသွာ၊ ကြောင့်။ (ဤအတူ စတုတ္ထနယ ပဉ္စမနယ တို့၏ ထုတ်ပြတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဒွေ၊ ၂-ပါးကုန်သော။ ဧတေနယာ၊ ဤ-စတုတ္ထနယ ပဉ္စမနယတို့သည်။ အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသဝိရဟေ၊ သိမ်းယူရေတွက်ခြင်း၏ ဖြစ်ပုံအထူးမှ ကင်းကုန်သော။ သင်္ဂဟိတဓမ္မာ-သင်္ဂဟိတဓမ္မဝိသေသေ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော တရားအထူး မသိမ်းယူ

၁။ သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိယာ ဧဝံ။ ။ နေဝံ စတုတ္ထပဉ္စမာ-ဟူသော စကားရပ်၏ ဉာပကဟေတုအဖြစ်ကို ပြလို၍ “သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိယာ ဧဝံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ စတုတ္ထနယ၌ “သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသ မပါ။ သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိအားဖြင့်သာ ထုတ်ပြအပ်၏။ ဧဝံ-ဖြင့် အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသကို ကန့်၊ ပဉ္စမနယ၌လည်း “အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသ မပါပဲ အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိအားဖြင့်သာ ထုတ်ပြအပ်၏။ ထို့ကြောင့် “အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိယာ ဧဝံ စ” ဟု ဆိုသည်။ ဧဝံ-ဖြင့် သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသကို ကန့်။

၂။ တသွာ (ဝေ) ဒွေ နယာ။ ။ သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတ စတုတ္ထနယသည် သင်္ဂဟိတဓမ္မ အထူးကိုမှီ၍ အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတ ပဉ္စမနယသည် အသင်္ဂဟိတဓမ္မ အထူးကို မှီ၏။ ထို့ကြောင့် “သင်္ဂဟိတာ-သင်္ဂဟိတဓမ္မဝိသေသေ နိဿိတာ” ဟု မိန့်သည်။ စတုတ္ထနယအတွက် “သင်္ဂဟိတဓမ္မ-ဝိသေသ” ဟု၎င်း၊ ပဉ္စမနယအတွက် “အသင်္ဂဟိတဓမ္မဝိသေသ” ဟု၎င်း ခွဲပါ။ ထို့ ဓမ္မ အထူးတို့၌ ဓုတိယနယ၊ တဘိယနယဘို့၌ကဲ့သို့ “သင်္ဂဟိတေန” ဟု၎င်း၊ “အသင်္ဂဟိ-တေန” ဟု၎င်း ဝိသေသန မပါသောကြောင့် “သင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသဝိရဟေ” ဟု ဆိုသည်။

အဖွင့်]

၄-စတုတ္ထနယ အဖွင့်

၃၀၉

မရေတွက်အပ်သောတရားအထူးတို့ကို။ နိဿိတာ၊ မှီကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ဧတ္ထ၊ ဤစတုတ္ထနယ၌။ ကေနစိ၊ တစုံတခုသော သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော
 တရားသည်။ သင်္ဂဟိတေန၊ သိမ်းယူအပ်သော။ ဓမ္မဝိသေသေန၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ
 ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားအထူးသည်။ ပုန၊ တဖန်။ (ပြန်၍။) သင်္ဂ-
 ဟိတော၊ သိမ်းယူအပ်သော။ ဓမ္မဝိသေသော၊ သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော၊
 တရားအထူးဖြစ်သော။ သင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတော သင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟိတ တရား
 သည်။ ဝါ၊ ကို။ သင်္ဂဟိတတာယ၊ သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်။ ပုစ္ဆိ-
 တဗ္ဗော စ၊ မေးထိုက်သည်၎င်း။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗော စ၊ ဖြေထိုက်သည်၎င်း။ (ဟောတိ၊
 ၏။) တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ ယထာနိဒ္ဒါရိတံ၊ အကြင် အကြင်ထုတ်ဆောင်
 တော်မူအပ်ပြီးသော။ တမေဝ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာ အစရှိသောတရားကိုပင်။
 ဒဿန္တော၊ ပြလိုသည်။ (ဟုတွာ) သမုဒယသစ္စေန ယေဓမ္မာ ခန္ဓ (ပေ)
 သင်္ဂဟိတာ၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ ခန္ဓ (ပေ) သင်္ဂဟိတာတိ၊ ဟူ၍။
 (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၈၂။ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤစတုတ္ထနယ၌။ ရူပက္ခန္ဓာဝိညာဏက္ခန္ဓာဓမ္မာယတန-
 ဒုက္ခသစ္စာဒီနိ ဝိယ၊ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဓမ္မာယတန၊ ဒုက္ခသစ္စာ အစ

မှတ်ချက်။ ။ ပဉ္စနယအတွက် “အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသဝိရဟေ”ဟု ဆိုသင့်
 သော်လည်း “ဝဿကတော သုဘိက္ခော ဒုဗ္ဘိက္ခော- မိုးတခု
 တည်းက သုဘိက္ခကိုလည်းပြု၊ ဒုဗ္ဘိက္ခကိုလည်း ပြုနိုင်သကဲ့သို့၊
 အသင်္ဂဟဏလည်း သင်္ဂဟ၏ မရှိခြင်းသည် ပြုအပ်သောကြောင့်
 အသင်္ဂဟဏပွဝတ္တိဝိသေသအတွက် သီးခြား မဆိုတော့ပဲ သင်္ဂဟဏ
 တခုတည်းဖြင့် အသင်္ဂဟဏကိုပါ ယူနိုင်ရကား။ “သင်္ဂဟဏပွ-
 ဝတ္တိဝိသေသဝိရဟေ”ဟု ဆိုသည်။-အနုဋီကာ။

၉။ ဣတိ ဧတ္ထ (ပေ) ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗော စ။ ။ “တသ္မာ”ဟု ဖလဝါကျကိုပြပြီး၍
 “ဣတိ (တသ္မာ)”ဟု ဖလ
 ဝါကျကို ပြပြန်သောကြောင့် ဤဒုတိယဖလဝါကျကို လက္ခဏဟု ဆိုရိုးပြုကြ၏။
 ဣတိ (တသ္မာ)-ကို ဒဿန္တော-၌ စပ်ပါ။ ကေနစိ သမုဒယသစ္စာဒီနာ တိဟိပိ
 သင်္ဂဟေဟိ သင်္ဂဟိတေန သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နေန ဓမ္မဝိသေသေန ပုန တထေဝ
 (ထို ၃-ပါးသော သင်္ဂဟတို့ဖြင့်ပင်) သင်္ဂဟိတော သော ဧဝ သမုဒယသစ္စာဒီကော
 ဓမ္မဝိသေသော သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတော။-အနု။ ဤအတိုင်း “သမုဒယသစ္စေန ယေ
 ဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန (ပေ) သင်္ဂဟိတာ”ဟူသော ပါဠိတော်ကို ပုံစံလုပ်၍ အနက်
 အကျယ် ပေးကြည့်ပါ။ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။

၁။ ဧတ္ထ ဝ (ပေ) န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။ ။ ဤစတုတ္ထနယ၌ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကို
 အဘယ်ကြောင့် ထုတ်ဆောင်တော် မမူအပ်
 ပါကုန်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထ ဝ (ပေ) သင်္ဂါဟကတ္တာတာဝ-
 သဗ္ဗာဝါသင်္ဂါဟကဘာဝေန န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ”ဟု မိန့်သည့်။ သင်္ဂါဟကတ္တာ (ခန္ဓသင်္ဂဟ

ရှိသော တရားတို့ကဲ့သို့။ ယေ၊ အကြင်တရားတို့သည်။ တိဟိပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်နိုင်ကြောင်း ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ န သင်္ဂါဟကာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်။ (တေ စ၊ ထိုတရား တို့ကို၎င်း။) [မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ပုံကို “ဣပက္ခန္ဓေန ယေဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ” စသည်ဖြင့် ပါဠိပုံစံလုပ်ကြည့်ပါ။ ထိုပါဠိမျိုး မရနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။]

စက္ခာယတနာဒိနိ ဝိယ၊ စက္ခာယတန အစရှိသော တရားတို့ကဲ့သို့။ ယေ၊ အကြင်တရားတို့သည်။ ဒွိဟိ၊ ၂-ပါးကုန်သော။ အာယတနဓာတုသင်္ဂဟေဟိ၊ အာယတနသင်္ဂဟ၊ ဓာတုသင်္ဂဟတို့ဖြင့်။ အသင်္ဂါဟကာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက် နိုင်ကုန်။ (တေ) စ၊ ထို တရားတို့ကို၎င်း။ [မရေတွက်နိုင်ပုံကို “စက္ခာယတနေန ယေဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတာ” စသည်ဖြင့် ပါဠိပုံစံလုပ်ကြည့်ပါ။]

ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓနိရောဓသစ္စဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိနိ ဝိယ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော စေတသိက်ခန္ဓာ ၃-ပါး၊ နိရောဓသစ္စာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသော တရားတို့ကဲ့သို့ ၎င်း။ စက္ခုဝိညာဏဓာတာဒယော ဝိယ စ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် အစရှိသော တရားတို့ကဲ့သို့၎င်း။ ယေ၊ တို့သည်။ ဧကေန၊ တပါးသော။ ခန္ဓသင်္ဂဟေန ဝ၊ ခန္ဓသင်္ဂဟအားဖြင့်သာလျှင်၎င်း။ [ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဓာတုသင်္ဂဟေန ဝ၊ ဓာတုသင်္ဂဟအားဖြင့်သာလျှင်၎င်း။ [စက္ခု- ဝိညာဏဓာတ် စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] န သင်္ဂါဟကာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်။ (တေ စ၊ ထိုတရားတို့သည်၎င်း။)

စသော ၃-ပါးလုံးတို့ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အာယတနဓာတုသင်္ဂဟ ဟူသော ၂-ပါးဖြင့် ဖြစ်စေ) သိမ်းယူ ရေတွက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်၏+အဘာဝ-မရှိခြင်း၏ + သဗ္ဗာဝါ- ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် ထိုတရားတို့ကို သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတနယဖြစ်သော ဤ စတုတ္ထနယ၌ ထုတ်ပြတော် မမူအပ်ကုန်။

မေးဖွယ်။ “သင်္ဂါဟကတ္ထ+အဘာဝ-သိမ်းယူရေတွက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်၏+ မရှိခြင်း”ဟူသည် အသင်္ဂါဟကတ္ထနှင့် သဘောတူပင် မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် “သင်္ဂါဟကတ္ထ+အဘာဝ”ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား - “အသင်္ဂါဟကတ္ထ” ဟု ဆိုလျှင် “ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် ၃-မျိုးလုံးဖြင့် မသိမ်းယူနိုင်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ် ရ၏။ “သင်္ဂါဟကတ္ထ + အဘာဝ”ဟု ဆိုရာ၌ကား ၁-မျိုးဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ၂-မျိုးဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ၃-မျိုးလုံးဖြင့်ဖြစ်စေ သိမ်းယူ ခြင်း၏ မရှိခြင်းကို ရ၏။ ဤသို့ အသင်္ဂါဟကတ္ထနှင့် အရ မတူ သောကြောင့် “သင်္ဂါဟကတ္ထ+အဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။ [သင်္ဂါဟ- ကတ္တာဘာဝသဗ္ဗာဝါ သင်္ဂါဟကတာဝေန န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ၊ န အသင်္ဂါ- ဟကတ္တာ ဝေ။-အနု။

အဖွင့်]

၄-စတုတ္ထနယ အဖွင့်

၃၉၁

တေ ဓမ္မာ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို။ [ပြအပ်ပြီးသော “တေ ဓမ္မာ” ၃-မျိုးကို ပေါင်း၍ စွဲသည်။] သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝသဗ္ဗာဝါ၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ဂါဟကဘာဝေန၊ သိမ်းယူရေတွက်နိုင်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ၊ ထုတ်ဆောင်တော် မမူအပ်ကုန်။

ပန၊ အန္တယကား။ တိဟိပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့်။ ယေ၊ အကြင် တရားတို့သည်။ သင်္ဂါဟကား၊ သိမ်းယူ ရေတွက်နိုင်ကုန်၏။ တေ၊ ထိုတရားတို့ကို။ သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝါဘာဝတော၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဣဓ၊ ဤစတုတ္ထနယ၌၊ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ တေဟိ၊ ထို ၃-ပါးသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတုသင်္ဂဟတို့ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတာပိ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း။ (သင်္ဂါဟကာ ဟောန္တိ-၌ စပ်။) ယဿ၊ အကြင် မိမိကို သိမ်းယူတတ်သော သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားကို။ ပုန၊ တဖန်။ သင်္ဂဟော၊ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်

၁။ တိဟိပိ ပန (၁၆) ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။ ။အန္တယဝါကျတည်း။ သမုဒယသစ္စာ စသော အကြင် တရားတို့သည် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတုသင်္ဂဟ ၃-ပါးလုံးတို့ဖြင့်လည်း (သမုဒယသစ္စာကြည့်အပ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးတို့ကိုသိမ်းယူရေတွက်နိုင်ကုန်၏။ ထိုတရားတို့ကို ဤစတုတ္ထနယ၌ ထုတ်ပြတော် မူအပ်ကုန်၏။ ဘာကြောင့်နည်း - သင်္ဂါဟကတ္တာဘာဝါဘာဝကြောင့်တည်း။ သင်္ဂါဟကတ္တာ-သိမ်းယူရေတွက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်၏+အဘာဝ-မရှိခြင်း၏+အဘာဝ-မရှိခြင်း။ “အဘာဝ+အဘာဝ”ဟု ပဋိသေခ ၂-ခု ရှိသောကြောင့်(သင်္ဂဟ ၃-မျိုးလုံးတို့ဖြင့် လည်း) ရေတွက်နိုင်ခြင်း၏ မရှိ မဟုတ်၊ ရှိခြင်းကြောင့်”ဟုဆိုလိုသည်။

၂။ တေဟိ သင်္ဂဟိတာပိ ဟိ။ ။[တေဟိ တိဟိ သင်္ဂဟေဟိ သင်္ဂဟိတာ ဓမ္မာ။ -အနု။] သင်္ဂဟိတာပိ-၌ အပိ-သည် ဝရဟာ-ဇောတက။ (တနည်း) သင်္ဂါဟကသမုစ္စည်း။ “သမုဒယသစ္စေန ယေ ဓမ္မာ”အရ တုန်းက သင်္ဂဟိတဓမ္မဖြစ်ကုန်သော်လည်း “တေဟိ ဓမ္မေဟိ”ဝါကျသို့ ရောက်သော အခါ သင်္ဂါဟကဓမ္မ ဖြစ်ရပြန်သည် ဟူလို။ [ယဿာတိ ယဿ အတ္တနော သင်္ဂါဟကဿ၊-အနု။] ရှေ့ဝါကျ၌ အတ္တနော သင်္ဂါဟကဿ-ကို ယဿ-ဖြင့် ညွှန်ပြသည်။ သမုဒယသစ္စာသည် ရှေးဦးစွာ မိမိဟူသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးကို သိမ်းယူသော သင်္ဂါဟက ဖြစ်၏။ ထိုမိမိကို သိမ်းယူသော သမုဒယသစ္စာ၏ ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတု သင်္ဂဟိတသည် “ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ”စသည်ဖြင့် မေးထိုက်၊ ဖြေထိုက်သော အနက် ဖြစ်သည်။-ဟူလို။

သိမ်းယူခြင်းကို။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော စ၊ မေးလည်း မေးထိုက်၏။ ဝိသဠိတဗ္ဗော စ၊
 ဖြေလည်း ဖြေထိုက်၏။ ဧကန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော
 သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားကို။ (တဿ) သင်္ဂါဟကဿ၊ ထို
 သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော သမုဒယသစ္စာ အစရှိသောတရားကို။ သင်္ဂါဟကာ၊
 ပြန်၍ သိမ်းယူနိုင်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပန၊ ကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ။ သကလေန ဟိ ခန္ဓပဒေနာတိ၊ ဟူသော
 ပုဒ်၏။ သကလဝါစကေန၊ အလုံးစုံကို ဟောသော။ ရူပက္ခန္ဓာဒိပဒေန၊
 ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်သည်။ (သင်္ဂဟိတံ နာမ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။
 (ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်ထိုက်၏။) ပန၊ ဆက်။ ယံ အတ္တနော သင်္ဂါဟကံ သင်္ဂ-
 ကိတ္တာ ပုန တေနော သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆေယျာတိ၊ ယံ (ပေ) ဂစ္ဆေယျဟူသော။
 ယံ တေ၊ အကြင် စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တံ၊ ထိုစကားကို။
 တေန ခန္ဓာဒိပဒေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အယောဇေတွာ၊ မယှဉ်စေမူ၍။
 (မယှဉ်စေလျှင်။) တံ အညံ သင်္ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။
 ဝတ္တံ၊ ငှါ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ [တံ-သဒ္ဓါသည် အဋ္ဌကထာ၌
 တိုက်ရိုက်မပါ။ ရှေ့ အနိယမကို ထောက်၍ ရအပ်သော နိယမသဒ္ဓါတည်း။]

၁။ အဋ္ဌကထာယံ ပန။ ။ မိမိအလိုအတိုင်း ဖွင့်ပြပြီး၍ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြလို
 သောကြောင့် “အဋ္ဌကထာယံ ပန” စသည်ကို မိန့်။
 အဋ္ဌကထာ၌ ‘သကလေန ခန္ဓာဒိပဒေန’ ကို “သကလဝါစကေန ရူပက္ခန္ဓာဒိပဒေန” ဟု
 အနက်မှတ်ပါ။ ရူပက္ခန္ဓာဟု ဆိုလျှင် ရုပ်အားလုံးကို ဟောနိုင်သော ရူပက္ခန္ဓာပုဒ်
 ဖြစ်၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဟု ဆိုလျှင် ဝေဒနာ (သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿ၊
 ဥပေက္ခာ) အားလုံးကို ဟောနိုင်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာပုဒ်ဖြစ်၏။ “ဤသို့ ဆိုင်ရာအားလုံး
 ဟောနိုင်သော ပုဒ်ဖြစ်သည်” ဟူလို။

၂။ ယံ ပနေတံ ဝုတ္တံ (ပေ) ဝတ္တံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ယံ အတ္တနော (ပေ)
 ဂစ္ဆေယျ” ဟု ရှိ၏။ ထို စကားဝယ်
 “တေန ခန္ဓာဒိပဒေန” ဟု ထည့်၍ အနက်ယောဇနာပါ။ ထိုသို့ ထည့်၍ အနက်
 ယောဇနာလျှင် “တံ အညံ သင်္ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိ” ဟူသော စကားကို ဆိုခြင်းငှါ
 မတတ်ကောင်း။ “မဆိုသင့်” ဟူလို။ “တေန ခန္ဓာဒိပဒေန” ပုဒ်ကိုလည်း “တေနော
 သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆေယျ” ၌ ထည့်၍ ယောဇနာရမည်။ [တေနော သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆေယျာတိ ဧတ္ထ
 တေန ခန္ဓာဒိပဒေနာတိ ဧဝံ ယောဇေတွာ၊ ဧဝံ ပန အယောဇေတွာ ယံ အတ္တနော
 သင်္ဂါဟကံ သင်္ဂကိတ္တာ ပုန တေနော သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆေယျ၊ တံ အညံ သင်္ဂဟိတံ နာမ
 နတ္ထိတိ ဧဝံ န သက္ကာ ဝတ္တံ။ - အနု။]

အဖွင့်]

၄-စတုတ္ထနယ အဖွင့်

၃၉၃

(ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ ဧဝံ ဝတ္ထု န သက္ကာ၊ နည်း။) ဟိ^၁ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ယေန၊ အကြင် သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားသည်။ ယံ၊ အကြင် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားကို။ သင်္ဂဟိတံ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်အပ်ပြီ။ တေနော၊ ထိုသမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားသည်ပင်။ တဿ၊ ထိုသင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားကို။ သင်္ဂဟော၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ခြင်းကို။ န ပုစ္ဆိတော၊ မေးအပ် သည်လည်း မဟုတ်။ န ဝိသဇ္ဇိတော၊ ဖြေအပ်သည်လည်း မဟုတ်။ တဿေဝ စ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာ အစရှိသည်ကိုသာလျှင်လည်း။ (သင်္ဂဟော၊ ကို။) န (ပုစ္ဆိတော)၊ မဟုတ်။ (န ဝိသဇ္ဇိတော၊ မဟုတ်။) အထ ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ တေန၊ ထိုသင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားသည်။ သင်္ဂဟိတဿ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားကို။ (သင်္ဂဟော၊ ကို။ ပုစ္ဆိတော၊ မေးလည်း မေးအပ်၏။ ဝိသဇ္ဇိတော၊ ဖြေလည်း ဖြေအပ် ၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ ဧဝံ ဝတ္ထု န သက္ကာ။)

ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာသည်၎င်း။ သဒ္ဓေါ စ၊ သဒ္ဓသည်၎င်း။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာ သည်၎င်း။ အာယတနဉ္စ၊ သဒ္ဓါယတနသည်၎င်း။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သုခမရူပံ၊ သုခမရူပံသည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။

၁။ န ဟိ (ပေ) ဝိသဇ္ဇိတော။ ။ ထို့သို့ မဆိုသင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ “န ဟိ (ပေ) ဝိသဇ္ဇိတော” ဟု မိန့်သည်။ [ကသ္မာတိ စေ န ဟိ ယေန သမုဒယသစ္စာဒိနာ ယံ သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နံ ဓမ္မဇာတံ (သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးကို) ခန္ဓာဒိသင်္ဂဟဟိ သင်္ဂဟိတံ၊ တေနော သမုဒယသစ္စာဒိနာ တဿ တဒဝသိဋ္ဌဿ သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မဿ (သင်္ဂဟော ပုစ္ဆိတော ဝိသဇ္ဇိတော-၌ စပ်။) န စ တဿေဝ ကေဝလဿ (တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ (ပေ) သင်္ဂဟိတာ-ဟု သင်္ဂဟိတ အဖြစ်သည့် အထူး မပြုအပ်ပဲ သက်သက်သော) သမုဒယသစ္စာဒိကဿ သင်္ဂဟော ပုစ္ဆိတော ဝိသဇ္ဇိတောတိ ယောဇနာ။-အနု။]

၂။ အထ ခေါ တေန သင်္ဂဟိတဿာတိ။ ။ မမေးမဖြေအပ်သော အနက်မှတစ်ပါး မေးဖြေအပ်သော အနက်ကို ပြလို၍ “အထ ခေါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [အထ ခေါ တေန သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မေန ဖဿာဒိနာ (ဖဿစသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးသည်။) သင်္ဂဟိတဿာတိ သင်္ဂဟိတ-ဝိသိဋ္ဌဿာ-တိ အတ္ထော။-အနု။] ဆိုလိုရင်းကား - သမုဒယသစ္စာသက်သက်ကို “ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ” စသည်ဖြင့် မေးအပ်-ဖြေအပ်သည် မဟုတ်။ “တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန (ပေ) သင်္ဂဟိတာ” ဟု သင်္ဂဟိတအဖြစ်သည့် အထူးပြုအပ်သော သမုဒယသစ္စာကို သိမ်းယူ ရေတွက်ပုံကိုသာ “တေ ဓမ္မာ ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ” စသည်ဖြင့် အမေး-အဖြေ ပြု အပ် ပါသည်-ဟူသို့၊ ဣတိ-ကား ကသ္မာ-အမေးကို ပြန်၍ဖြေသော နိဂုံးတည်း။

ပန၊ စင်စစ်ကား။ တံ၊ ထိုသုခုမရုပ်သည်။ ခန္ဓာယတနာနံ၊ ရူပက္ခန္ဓာ ဓမ္မာ-
 ယတနတို့၏။ ဧကဒေသောဝ၊ တစိတ်သာတည်း။ [သုခုမရုပ်သည် ခန္ဓာ
 သီးခြားမဟုတ်၊ ရူပက္ခန္ဓာ၏ တစိတ်သာ၊ အာယတနလည်း သီးခြားမဟုတ်၊
 ဓမ္မာယတနတစိတ်သာ ဖြစ်၏။] တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ (ထိုသို့ သုခုမရုပ်၏
 ရူပက္ခန္ဓာ ဓမ္မာယတနတို့၏ တစိတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သုခုမရူပေကဒေသံ-
 ဝါတိ၊ ဟူ၍။ အဝတ္တာ၊ မဆိုမူ၍။ (ဧကဒေသ-သဒ္ဒါထည့်၍ မဆိုတော့ပဲ။)
 သုခုမရူပံဝါတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗတ္ထ၊
 အလုံးစုံသော ဝါကျတို့၌။ (ဝေဒနာကဒေသံ ဝါ-စသော ဝါကျတို့၌။)
 အညေန အသမ္ပိသန္တိ၊ ဟူသော ပုဒ်ကို။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေထိုက်၏။

စ၊ ဆက်။ တဒေဝ ယေဟိ ဓမ္မေဟိ ခန္ဓာဒိဝသေန သင်္ဂဟိတံ၊ တေ
 ဓမ္မေ သန္ဓာယာတိ၊ ဟူသော။ ယမ္ပိ တေ၊ အကြင် စကားကိုလည်း။ (သင်္ဂဟ-
 ကာရေန) ဝုတ္တံ။ တမ္ပိ၊ ထိုစကားကိုလည်း။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာ
 အားဖြင့်။ ဝတ္တံ၊ ဆိုခြင်းငှါ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ (ကသ္မာ
 တမ္ပိ တထာ ဝတ္တံ န သက္ကာ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ သင်္ဂဟိ-
 တေန၊ သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားသည် ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်
 သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သမုဒယသစ္စာသည် ကြဉ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ
 ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားသည်။ သင်္ဂဟိတဿ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော
 သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားကို။ (သင်္ဂဟော-၌ စပ်။) သင်္ဂဟိတေန၊
 သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါး အစရှိသော တရားသည်။
 သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ကို။
 န ပုစ္ဆိတော၊ မေးအပ်သည် မဟုတ်။ န ဝိသဇ္ဇိတော စ၊ ဖြေအပ်သည်လည်း

၁။ တဒေဝ (ပေ) န သက္ကာ ဝတ္တံ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ယံ ပုစ္ဆာယ ဥဒ္ဓန္တံ ပဓံ
 တဒေဝ ခန္ဓာဒိသင်္ဂဟေန သင်္ဂဟိတံ၊
 တေ ဓမ္မေ သန္ဓာယ”ဟု ဆိုထား၏။ “ထိုစကားကိုလည်း ထိုအတိုင်း မဆိုသင့်” ဟု
 ပယ်သည်။ [“တမ္ပိ”၌ ပိ-ကား ရှေ့၌ “တံ န သက္ကာ ဝတ္တံ”ဟု ပယ်အပ်ပြီးသော
 စကားကို ပေါင်းသော သမ္ပိတ္တန တည်း။]

၂။ န ဟိ (ပေ) သင်္ဂဟော စ။ ထိုသို့ မဆိုသင့်ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလို၍ “န
 ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်
 သော “ယံ ပုစ္ဆာယ (ပေ) တေ ဓမ္မေ သန္ဓာယ”ဟူသော စကားဝယ် “သင်္ဂဟိတံ၊
 တေ ဓမ္မေ”ကို ကြည့်၍ သင်္ဂဟိတ အဖြစ်သည် အထူးပြုအပ်သော ထိုဓမ္မ တို့ကို
 အဋ္ဌကထာယူလိုသည်”ဟု ဋီကာဆရာ ကောက်ချက်ချသည်။ ထို့ကြောင့် “န ဟိ(ပေ)
 သင်္ဂဟိတေနသင်္ဂဟော ပုစ္ဆိတော ဝိသဇ္ဇိတော စ”ဟု၎င်း၊ အထခေါ သင်္ဂဟောဝ(သင်္ဂ-
 ဟိတအဖြစ်ဖြင့် အထူးပြုမှုမဖက် သက်သက်သော သင်္ဂဟ ကိုသာ)”ဟု၎င်း မိန့်သည်။

အဖွင့်]

၄-စတုတ္ထနယ အဖွင့်

၃၉၅

မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ သင်္ဂဟောဝ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်ကိုသာ။ ပုစ္ဆိတော စ၊ မေးလည်း မေးတော်မူအပ်ပြီ။ ဝိသဇ္ဇိတော စ၊ ဖြေလည်း ဖြေတော်မူအပ်ပြီ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ (ထိုသို့ သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတ တရား၏ သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟကို မေးတော်မူအပ် ဖြေတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပဲ သင်္ဂဟကိုသာ မေးတော်မူအပ်၊ ဖြေတော်မူအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) (တမ္ပိ တထာ ဝတ္ထု 'န သက္ကာ။)

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ထိုစကားကိုလည်း ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ဆိုခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧကေန ခန္ဓေနာတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဧကေန၊ တပါးသော။ ခန္ဓဂဏနေန၊ ရေတွက် ကြောင်း ခန္ဓာဖြင့်။ (သင်္ဂဟိတော။) ဣတိ အာယမေဝ အတ္ထော၊ ဤအနက် ကိုသာ။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) (ဧကေန၊ သော။) သင်္ဂါဟကေန၊ သိမ်းယူ ရေတွက် တတ်သော ကတ္တာသည်။ (သင်္ဂဟိတော။) ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ (န ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသ္မာ၊ ဧကေန သင်္ဂါဟကေနာတိ၊ ဟူ၍။ အတ္ထော၊ ကို။ န ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ဧကော၊ သော။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာသည်။ (သင်္ဂါရက္ခန္ဓာ စသော ခန္ဓာတပါးသည်။) အတ္ထနော၊ မိမိ၏။ ဧကဒေသဿ၊ တစ်စိတ်တဒေသကို။ သင်္ဂါဟကော၊ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧကေန သင်္ဂါဟကေနာတိ အတ္ထော န ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) (ဣတိ၊ အပြီးတည်း။)

စတုတ္ထနယ သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတပဒဝတ္ထုနာ၊ စတုတ္ထနယဖြစ်သော သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်သည်။ (နိဋ္ဌိတာ)၊ ပြီးပြီ။

၁။ တသ္မာ (ပေ) န သင်္ဂါဟကေန၊ ။ [တသ္မာဖြင့် ဟိတိ၏ဖိုလ်ဖြစ်သော န သက္ကာ ဝတ္ထု"ကို စွဲရသည်။] အဋ္ဌကထာဆရာသည် “တေ ခမ္မေ သန္ဓာယ- ထိုတရားတို့ကိုရည်ရွယ်၍ ပြဿနာတိုင်း၌ “ဧကေန ခန္ဓေန” စသောစကားကို ဟောတော်မူအပ်ပြီ”ဟု ဆိုထား၏။ ထိုအလို “ဧကေန ခန္ဓေန” ၌ သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တာအနက်ကို ယူမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကေန ခန္ဓဂဏနေန-သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်းခန္ဓာဖြင့်”ဟု ကရိုဏ်းအနက်ကို ဖွင့်ပြ၍ “န သင်္ဂါဟကေန”ဟု သိမ်းယူရေတွက်တတ်သော ကတ္တာအနက်ကို ယူမှားရန် တားမြစ် သည်။ သို့သော် အဋ္ဌကထာဆရာ ကိုယ်တိုင်ကား ဋီကာဆရာ ကောက်ချက်ချသလို ကတ္တာအနက်ကို ယူလိုမည် မထင်ပါ။

၅- ပဉ္စမနယ

အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်

၁၉၃။ [မိမိအလိုအားဖြင့် ပါဠိတော်ကို ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပဒနိဒ္ဒေသေပိ” စသည်ကို မိန့်။ ပိ-ဖြင့် သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတပဒနိဒ္ဒေသကို ပေါင်း။] အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပဒနိဒ္ဒေသေပိ-၌လည်း။ ဝုတ္တနယေနော^၁။ သင်္ဂဟိတေန သင်္ဂဟိတပဒနိဒ္ဒေသ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ ယထာနိဒ္ဓါရိတဓမ္မဒဿနံ၊ ပါဠိတော်၌ ထုတ်ဆောင်တော်မူအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို ပြခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၎င်း။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပဉ္စမနယနိဒ္ဒေသ၌။ သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတဓမ္မသမုဒါယာ^၂၊ သုခုမရုပ်နှင့်တကွ ယူအပ်သော ဝိညာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော တရားအပေါင်းဖြစ်ကုန်သော။ ဒုက္ခသစ္စအနိဒဿန-အပ္ပဋိသ အစေတသိကာနုပါဒါသဒိသာ၊ ဒုက္ခသစ္စာ တရား၊ အနိဒဿန အပ္ပဋိသတရား၊ အစေတသိကတရား၊ အနုပါဒါတရားတို့နှင့်တူကုန်သော။ ယေ ဧတ၊ အကြင် တရားတို့သည်။ (န ဟောန္တိ-၌ စပ်။) ဧကေန၊ တပါးသော။ (သင်္ဂဟေန ဝါ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာဖြင့်သော်၎င်း။) ဒွိဟိ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ ဝါ၊ သိမ်းယူ ရေတွက်ကြောင်း အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့်သော်၎င်း။ ဧကသဉ္စ၊ အချို့သော နိဗ္ဗာန်၊ စက္ခုယုတန

၁။ ဝုတ္တနယေနော စတုတ္ထနယ တုန်းက “နေဝံ စတုတ္ထပဉ္စမာ” ဟု ဆိုပြီးလျှင် စတုတ္ထနယအတွက် အကျယ်ပြထား၏။ ထို အကျယ်ပြပုံကို နည်းမီ၍ “ယသ္မာ သင်္ဂဟပ္ပဝတ္တိဝိသေသဝိရဟိတော အသင်္ဂဟိတဓမ္မဝိသေသနိဿိတော ပဉ္စမနယော၊ တသ္မာ ယော ဧတ္ထ” စသည်ဖြင့် အနုဒ္ဓိကာ၌ အကျယ်ပြထား၏။ “ယထာ-နိဒ္ဓါရိတ ဓမ္မ” ဟူသည် ပါဠိတော်၌ အကျယ် ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော ရူပက္ခန္ဓာ စသောတရားတည်း။ ထိုရူပက္ခန္ဓာ စသောတရားတို့ကိုသာ ပြတော်မူပုံကို စတုတ္ထနယ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို မှီး၍ သိပါ-ဟူလို။

၂။ သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတ (ပေ) ဒါယာ။ “သသုခုမရူပကို ဝိညာဏ-၌ စပ်။ သုခုမရုပ်နှင့်တကွ ယူအပ်သော ဝိညာဏ်”-ဟူလို။ ထို ဝိညာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော တရားအပေါင်းတို့ကို “သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတ ဓမ္မသမုဒါယာ” ဟု ဆိုသည်။ “ဒုက္ခသစ္စ (ပေ) နုပါဒါသဒိသာ” တို့ကား ထိုတရားအပေါင်းကို သရုပ်ဖော်ပြသော စကားတည်း။ ဒုက္ခသစ္စာ၌ အခြားတရားများအပြင် “သုခုမရုပ် စိတ် ဝိညာဏ်တို့လည်း ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာသည် သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတ ဓမ္မသမုဒါယ ဖြစ်၏။ အနိဒဿန အပ္ပဋိသပုဒ်၊ အစေတသိကပုဒ်၊ အနုပါဒါပုဒ်တို့ကို ဤနည်းအတိုင်း အရကောက်ကို ကြည့်၍ စိစစ်ပါ။

အစရှိသော တရားတို့ကို။ အသင်္ဂါဟကတ္ထော၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိပ၊ သော်လည်း။ တိဟိပိ၊ ၃-ပါးသော သင်္ဂဟတို့ဖြင့်လည်း။ အသင်္ဂဟေတဗ္ဗဿ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ထိုက်သော တရား၏။ အဘာဝတော၊ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်။ ပရိပုဏ္ဏသင်္ဂဟ သင်္ဂါဟကာ၊ ပြည့်စုံသော သင်္ဂဟ ၃-ပါးတို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်သော တရားတို့သည်။ န ဟောန္တိ၊ မဟုတ်ကုန်။

အဗျာကတဓမ္မသဒ္ဓိသာ၊ အဗျာကတဓမ္မနှင့် တူကုန်သော။ (ယေ တေ၊ တို့သည်။) ကေနစိ သင်္ဂဟေန၊ ၃-ပါးသော သင်္ဂဟတို့တွင် အမှတ်မထား တပါးပါးသော သင်္ဂဟဖြင့်။ အသင်္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝတော၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်ထိုက်သော တရား၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်။ အသင်္ဂါဟကာ ဧဝ၊ မသိမ်းယူနိုင်သော တရားတို့သည်ပင်။ န ဟောန္တိ၊ မဟုတ်ကုန်။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့၏ ပရိပုဏ္ဏသင်္ဂဟဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်သော တရား မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၊ အဗျာကတဓမ္မနှင့်

၁။ သတိပိ (ပေ) အသင်္ဂါဟကတ္ထော၊ ဒုက္ခသစ္စာသည် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာဖြင့် မသိမ်းယူနိုင်။ “ထို့ကြောင့် “ကေနစိ အသင်္ဂါဟကတ္ထော သတိပိ”ဟု ဆိုသည်။ အနိဒ္ဓသန အပ္ပဋိယ ဖြစ်သော သုခမရုပ် စသည်သည် စက္ခာယတန စသည်တို့ကို အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် “ဒ္ဓိဘိဝါသင်္ဂဟေဟိ”ဟု ဆိုသည်။ အစေတသိကပုဒ်၊ အနုပါဒါပုဒ်တို့က မသိမ်းယူနိုင်ပုံကိုလည်း ချဲ့ကြည့်ပါ။ [ကေသဋ္ဌိဖြင့် ထို နိဗ္ဗာန် စက္ခာယတန စသည်တို့ကို ပြသည်။]

၂။ တိဟိပိ (ပေ) န ဟောန္တိ။ ။ ထိုတရားတို့သည် တပါးသော သင်္ဂဟတို့ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ၂-ပါးသော သင်္ဂဟတို့ဖြင့် ဖြစ်စေ အသင်္ဂါဟက အဖြစ် ရှိသော်လည်း ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် ၃-ပါးလုံးတို့ဖြင့် မသိမ်းယူထိုက်သော တရားများ မဟုတ်ကြ။ ဒုက္ခသစ္စာ စသောတရားတို့သည် ခန္ဓာ၊ အာယတန ဓာတ် ၃-ပါးလုံး ပြည့်စုံသော သင်္ဂဟတို့ဖြင့် မသိမ်းယူနိုင်သောတရားများ မဟုတ်ကြ-ဟူလို။ [ပရိပုဏ္ဏသင်္ဂဟေဟိ တိဟိပိ သင်္ဂဟေဟိ အသင်္ဂါဟကာ ပရိပုဏ္ဏသင်္ဂဟာသင်္ဂါဟကာ။-အနု။]

၃။ အဗျာကတဓမ္မ (ပေ) န ဟောန္တိ။ ။ အဗျာကတတရား၌ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် အားလုံး ပါဝင်သောကြောင့် တစုံတမူသော သင်္ဂဟဖြင့် မသိမ်းယူဖို့ရာ တရားမရှိတော့။ ထို့ကြောင့် “ကေနစိ သင်္ဂဟေန အသင်္ဂါဟကာ ဧဝ န ဟောန္တိ-မည်သည့်သင်္ဂဟဖြင့်မဆို မသိမ်းယူနိုင်သော တရားမဟုတ်ကြ”ဟု မိန့်သည်။ [စာအုပ်တို့၌ “အသင်္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝတော”ဟု ရှိသော်လည်း “အသင်္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝတော (အသင်္ဂဟေတဗ္ဗ+အဘာဝတော)ဟု ရှိမှ မှန်သည်။ ရှေးနိဿယ၌လည်း “မရေတွက်အပ်ကောင်းသောတရား၏+ မရှိခြင်းကြောင့်”ဟု အနက်မှန်ကို တွေ့ရသည်။]

၃၉၀

ခေတ်ကုသ မူလဒီကာ နိဿယ

၂-နိဒ္ဒေသ

တူသော တရားတို့၏ တစုံတခုသော သင်္ဂဟဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန် သည်သာလျှင် ဖြစ်သောတရား မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တေ၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့နှင့် တူသော တရား၊ အဗျာကတဓမ္မတို့နှင့် တူသော တရားတို့ကို။ အသင်္ဂါဟကတဝေန၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ န ဥဒ္ဓဇ္ဈာ။ ပန၊ အနွယ်ကား။ ဣတရေ၊ ဒုက္ခသစ္စာ စသည်နှင့်တူသော တရား၊ အဗျာကတဓမ္မနှင့်တူသော တရားတို့မှ တပါး ကုန်သော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို။ တဗ္ဗိပရိယာယေန၊ ထိုဆိုအပ် ပြီးသော စကား၏ ပြောင်းပြန်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥဒ္ဓဇ္ဈာ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ဌ။ တာဒိသေန ဟိ ပဒေန နိဗ္ဗာနံ ခန္ဓ- သင်္ဂဟဓတ္ထံ န ဂစ္ဆေယျံတိ၊ ဟူသော။ ယံ၊ အကြင်စကားကို။ (သင်္ဂဟ- ကာရေန) ဝုတ္တံ။ တံ၊ ထိုစကားကို။ ဒုက္ခသစ္စံ၊ ဒုက္ခသစ္စာကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကသ္မာ တံ ဒုက္ခသစ္စံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာ- ယတိ၊ နည်း။) ပန (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ အနိဒဿနအပ္ပဋိဗေသယ၊ အနိ- ဒဿနအပ္ပဋိဗပုဒ်တို့၌။ အသင်္ဂါဟကေသု၊ အသင်္ဂါဟကတရားတို့၌။ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်သည်။ အန္တောဂဓံ၊ အတွင်းဝင်၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ တဒေဝ၊ ထို နိဗ္ဗာန်သည်ပင်။ တဿ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို။ အသင်္ဂါဟကံ၊ မသိမ်းယူ မရေ တွက်နိုင်သော အသင်္ဂါဟက တရားသည်။ န၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (တံ ဒုက္ခသစ္စံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

သဒိသဝိသဇ္ဇနာနံ ဝသေန သမောဓာနေတွာ ကတေဟိ သဒ္ဓိန္နိ၊ ဟူသော ပါဠိ၏။ (အတ္ထော-ဌံ စပ်။) ဝေ၊ ဤသို့ သဒိသဝိသဇ္ဇနတို့၏ အစွမ်းဖြင့်

၁။ ဣတရေ ပန တဗ္ဗိပရိယာယေန။ ။ဣတရေတိ ရူပက္ခန္ဓာဒယော၊ တဗ္ဗိ ပရိ- ယာယေနာတိ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန၊ တိဟိသင်္ဂဟေဟိ အသင်္ဂဟိတဗ္ဗဿ အတ္ထိတဿ (တိဟိ သင်္ဂဟေဟိ အသင်္ဂဟေဟိတဗ္ဗ- ဿ အဘာဝတော ၏ ပြောင်းပြန်) ပရိပုဏ္ဏသင်္ဂဟာသင်္ဂါဟိကတ္တာတိ အတ္ထော (ပရိပုဏ္ဏသင်္ဂဟာသင်္ဂါဟကာ န ဟောန္တိ ၏ ပြောင်းပြန်)။ - အနု။

၂။ အသင်္ဂါဟကေသု။ ။အနိဒဿနအပ္ပဋိဗေသဟိ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မဟိ၊ စိတ်၊ စေ- တသိက်၊ သုခုမရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည်။ ဤသို့ အနက်ပေးရ ၏။ထိုသို့အနက်ပေးရသောကြောင့် အသင်္ဂါဟကတတ္တားအရ၌ နိဗ္ဗာန်ပါဝင်ပြီး ဖြစ်ရ ကား “ယေ ဓမ္မာ (ပေ) အသင်္ဂဟိတာ”အရ၌ နိဗ္ဗာန်မပါဝင်တော့။ ထို့ကြောင့် “အသင်္ဂါဟကေသု နိဗ္ဗာနံ အန္တောဂဓံ”ဟု ဆိုသည်။ ကတ္တား၌ ပါဝင်ပြီးသော ထို နိဗ္ဗာန်က ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ကံ အဖြစ်ဖြင့် ပြန်၍လည်း မသိမ်းယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် “န စ တဒေဝ တဿ အသင်္ဂါဟကံ”ဟု ဆိုသည်။

အဖွင့်]

၅-ပဉ္စမနယ အဖွင့်

၃၉၉

ပေါင်း၍။ ကတေဟိ၊ ပြုအပ်ကုန်သော။ ဒုတိယပဉ္စာဒီဟိ။ ဒုတိယပြဿနာ အစရှိသည်တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ ပဌမပဉ္စနာမရူပပဉ္စာဒယော၊ ပဌမပြဿနာ နာမရူပပြဿနာ အစရှိကုန်သော။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော ပြဿနာတို့သည်။ စတုတ္ထိံသ၊ ၃၄-ပါးသည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

ယံ ပုစ္ဆာယ ဥဒ္ဓန္တံ ပဒံ တဒေဝါတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ဝဒတိ-၌ စပ်။) ရူပက္ခန္ဓာဒီဝိသေသကပဒံ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော အထူးပြုတတ်သော ပုဒ်ကို။

၁။ ဒုတိယပဉ္စာဒီဟိ (ပေ) နာမရူပပဉ္စာဒယော။ ။သဒိသဝိသဇ္ဇနာရှိသော ပြဿနာတို့ကို ပေါင်း၍ ပြုအပ်သော ပြဿနာတို့တွင် ဒုတိယပြဿနာသည် အစဆုံးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဒုတိယပဉ္စာဒီဟိ”ဟု ဆိုသည်။ အာဒိဖြင့်ပေါင်း၍ ပြုအပ်သော တတိယပဉ္စာ အစ ရှိသည်တို့ကို (ပါဠိတော်ကြည့်၍) ယူပါ။ “ပဌမပဉ္စနာမရူပပဉ္စာဒယော” ကား မပေါင်းပဲပြုအပ်သော ပြဿနာတို့တည်း။ ထို့တွင် “ပဌမပဉ္စ”ဟူသည် “ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ”စသော ပဌမဆုံးပြဿနာတည်း။ ထိုပြဿနာ၌ ပေါင်းစရာအဖြေတူမရှိ။ ဒုတိယပဉ္စာမှစ၍ ပေါင်းပြီးသောအခါ နာမရူပပြဿနာ စသည်၌ မပေါင်းပဲ ပြုအပ် သော ပြဿနာပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “နာမရူပ ပဉ္စာဒယော”ဟု ဆိုသည်။ အာဒိ ဖြင့် နောက်၌မပေါင်းပဲ ပြုအပ်သော ပြဿနာတို့ကို ယူပါ။

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိတော်ကို ကြည့်သောအခါ နာမရူပပြဿနာ၏ရှေ့၌ “သင်္ခါရ- ပစ္စယာဝိညာဏေန”ဟု မပေါင်းပဲပြုအပ်သော ပြဿနာတရပ်ကို တွေ့ ရသေး၏။ ထိုပြဿနာသည် ရှေးရှေးပေစာတို့၌ ကျနေဟန် တူ၏။ ထို့ကြောင့် “စတုတ္ထိံသ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ တွက်ပြထား၏။ သင်္ခါရ- ပစ္စယာ ဝိညာဏေန ပြဿနာပါသည်၍ ယခုပါဠိတော်စာအုပ်များ၌ ပဉ္စတ္ထိံသ ငတုရပါသည်။ [ပါဠိတော်ကြည့်ပါ။ ၁၉၃ မှ ၂၂၇-တိုင် အောင် ပြဿနာများကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။]

အနု-ပဓုဒ္ဓိကာ။ ။အနုဒ္ဓိကာ၌ “ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာတိအာဒယော နဝ ပဉ္စာ၊ တေ ပဌမပဉ္စ န သဒ္ဓိံ ဒေသ”ဟု တွေ့ရ၏။ ရေ တွက်ကြည့်သောအခါ ပါဠိတော်၌ ထိုအတိုင်းမတွေ့ရပါ။ မဓုဒ္ဓိကာ၌လည်း “ဝေဒ- နာက္ခန္ဓာဒီပဉ္စာနံ နဝါဘာဝတော (၉-ပါး မရှိခြင်းကြောင့်)” ဟု ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးပါဠိတော်ပေစာများနှင့် ယခုစာအုပ်တို့ဝယ် စာအနေချင်း မတူဟု သာ မှတ်ရတော့မည်။

၂။ ရူပက္ခန္ဓာဒီဝိသေသကပဒံ။ ။“ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ (ပေ) အသင်္ဂဟိ- တာ”ဟူသော ပုစ္ဆာတချပ်လုံးဝယ် ရူပက္ခန္ဓေန ပုဒ်သည် အသင်္ဂါဟက နှစ်ဖြင့် စတည်လျက် အတူပြုတတ်သော ပုဒ်တည်း။ နောက် ပြဿနာတို့၌လည်း အစဆုံး ကဏ္ဍားပုဒ်ကို ဝိသေသကပုဒ်ဟု မှတ်ပါ။ [ရူပက္ခန္ဓာဒီ- ဝိသေသက(၉) ရူပက္ခန္ဓနာတိအာဒိနာ အသင်္ဂါဟကတ္ထေန ဝိသေသကံ ရူပက္ခန္ဓာဒီ- ပဒံ။ -အနု။]

၆၀၀

ဘေတုကံထာ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဗ္ဗေသ

ဝဒတိ၊ ဆို၏။ (ပြ၏) နိဗ္ဗာန်ရိတေ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးကုန်သော။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဓမ္မေ၊ မေးထိုက်သော တရားတို့ကို။ န ဝဒတိ၊ ဆိုသည်မဟုတ်။ (ကသွာ) ယံ ပုစ္ဆာယ ဥဒ္ဓန္တံ ပဒံ တဒေဝါတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ နိဗ္ဗာန်ရိတေ၊ ကုန်သော။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဓမ္မေ၊ ထို့ကို။ န ဝဒတိ၊ ဆိုသည်မဟုတ်။ (ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထို နိဗ္ဗာန်ရိတပုစ္ဆိတဗ္ဗတရားတို့ကို။ လက္ခဏာတော၊ မှတ်သားအပ်သော သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်။ ဒဿိတာ၊ ပြတော်မူအပ် ကုန်ပြီ။ ပဒေန၊ ပုဒ်အားဖြင့်။ သရူပတော၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်။ (သရုပ် သကောင် ထုတ်၍။) န ဒဿိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ကုန်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (ယံ ပုစ္ဆာယ ဥဒ္ဓန္တံ ပဒံ တဒေဝါတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ နိဗ္ဗာန်ရိတေ၊ ကုန်သော။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဓမ္မေ၊ ထို့ကို။ န ဝဒတိ၊ ဆိုသည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ ၏။)

တတ္ထ၊ ထို ယံ ပုစ္ဆာယ ဥဒ္ဓန္တံ ပဒံ တဒေဝါ ဟူသောပါဌ်၌။ တဒေဝါတိ (ဧတ္ထ)၊ တဒေဝါဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဝေသဓဇ္ဈန၊ ဝေသဓ္ဌါဖြင့်။ (ဒဿတိ-၌ စပ်။) တံ၊ ထို တဒေဝါအရ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသောပုဒ်သည်။ ကဒါစိ၊ တရံ တခါ၌။ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ၊ သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတပုဒ်သည်။ န န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်မဟုတ်၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥဒ္ဓန္တုဿေဝ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သော ရူပက္ခန္ဓေန အစရှိသောပုဒ်၏သာလျှင်။ အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတဘာဝေ၊ အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ အဖြစ်၌။ နိယတတံ၊ မြဲသည်

၁။ န နိဗ္ဗာန်ရိတေ (ပေ) သရူပတောဟိ။ ။ “တေ ဓမ္မာ ကတိဟိ ခန္ဓော” စသည်ဖြင့် မေးထိုက်သော တရား တို့ကို “နိဗ္ဗာန်ရိတ (ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော) ပုစ္ဆိတဗ္ဗဓမ္မ” ဟု ဆိုသည်။ “ယံ ပုစ္ဆာယ (ပေ) တဒေဝ” ဖြင့် ထို နိဗ္ဗာန်ရိတဓမ္မကို ဆိုသည်မဟုတ်။ ဘာကြောင့်နည်း။ ထို နိဗ္ဗာန်ရိတဓမ္မတို့ကို လက္ခဏာအားဖြင့်သာ ပြအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ရူပက္ခန္ဓေန စသည်ကဲ့သို့ ပုဒ်အားဖြင့် သရုပ်ဖော်၍မပြအပ်သောကြောင့်တည်း။ [အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ အဖြစ်အားဖြင့် သဘောလက္ခဏာချင်း တူသည်ကို “လက္ခဏာတော ဒဿိတာ” ဟု ဆိုသည်။ နေတ္တိပါဌ်တော်၌ ဤသို့ သဘောလက္ခဏာချင်းတူသော တရားတို့ကို တိုက် ရိုက် မပြသော်လည်း ယူရသော လက္ခဏာဟာရနည်းတမျိုး ရှိသည်။]

၂။ ဝေသဓဇ္ဈန(ပေ)ဒဿတိ။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် “တဒေဝ(ပေ)အသင်္ဂဟိတ” ဟုရှိ၏။ “ထို ထုတ်ဆောင်အပ်သော ပုဒ်ကို သာ အကြင်တရားတို့သည် ခန္ဓာစသည်တို့ဖြင့် မရေတွက်အပ်” ဟုဆိုသဖြင့် ထိုပုဒ်သည် ထုတ်ဆောင်အပ်သောပုဒ် ဖြစ်ရာအခိုက်၌ အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတအဖြစ်၌မြဲ၏။” ဟု ဝေသဓ္ဌါ၏ ဂဟေတဗ္ဗအနက် ကို၎င်း၊ “အခြားသော မထုတ်ဆောင်အပ်သောပုဒ် ဖြစ်ရာအခိုက်၌ အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ-အဖြစ်ဝယ် မမြဲ” ဟု ဝေသဓ္ဌါ၏ နိဝတ္ထေ-တဗ္ဗအနက်ကို၎င်း ပြသည်။ [အညဿာတိ အနုဒ္ဓဋ္ဌဿ။ အနိယတတံ ဒဿတိတိ ဣဒံ အဝဓာရဏဖလဿနံ။-အနု။]

၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ အညဿ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သောပုဒ်မှ အခြားသော မထုတ်ဆောင်အပ်သော ပုဒ်၏။ (အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတဘာဝေ၊ ဌီ။) အနိယတတံ စ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ ဒဿတိ၊ ၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသ္မာ ဥဒ္ဓုဋ္ဌဿေဝ အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတဘာဝေ နိယတတံ၊ အညဿ အသင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတဘာဝေ အနိယတတံ စ ဒဿတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တဒေဝ ယေဟိ အသင်္ဂဟိတန္တိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ နိယမတောတိ၊ နိယမတောဟူ၍။ ဝစနသေသော၊ သဒ္ဓါကြွင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ယောဇေတံ၊ ယှဉ်စေခြင်းငှါ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်း၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဥဒ္ဓုဋ္ဌဿေဝ (ပေ) ဝေဒိတဗ္ဗံ။)

အထဝါ၊ ထို့ပြင် တနည်းကား။ တဒေဝါတိ (ဧတ္ထ)၊ တဒေဝ-ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဧဝသဒ္ဓေါ၊ ဧဝ-သဒ္ဓါသည်။ [နောက်ဆုံး၌ရှိသော ဧဝသဒ္ဓါကို အလျင်ပေးသည်။] ပုစ္ဆာယ၊ ပုစ္ဆာ၌။ ဝါ၊ ပုစ္ဆာအလို့ငှါ။ ဥဒ္ဓုဋ္ဌမေဝ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သည်သာ။ ဧဝံပကာရမေဝ၊ ဤသို့ ထုတ်ဆောင်အပ်သော အပြား

န တံ (ပေ) န ဟောတိတိ။ ။ ထို့ထုတ်ဆောင်အပ်သော ပုဒ်သည် တရံတခါ သင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ မဖြစ် မဟုတ် ဟု သင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ အဖြစ်ကို ခွင့်ပြုသော အနုညာတတ္ထတည်း။ ထို အနုညာတ အနက်၏ ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထအနက်များကို ဧဝသဒ္ဓါဏ ပြနိုင်သည်။

၁။ တဒေဝ (ပေ) ယောဇေတုန္တိ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “တဒေဝ ယေဟိ(ပေ) အသင်္ဂဟိတံ”ဟု ရှိ၏။ ထိုဝါကျ၌ “တဒေဝ”ဟု ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “နိယမတော ယေဟိ (ပေ) အသင်္ဂဟိတံ”ဟု နိယမတောဟူသော ပါဌ်သေသကိုထည့်၍ အဋ္ဌကထာ၌ အနက်ပေးနိုင်သည်။ [ဣတိ-သဒ္ဓါ ပါသောကြောင့် “ကသ္မာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍ “ဟိ ယသ္မာ”ဟု အနက်ပေးရသည်။ ထို့ကြောင့် ကာရုဏာဝါကျဟု မှတ်ပါ။ ရှေ့၌ “န တံ ကဒါစိ (ပေ) န ဟောတိ”ဟု အကြောင်းပါပြီးသော်လည်း အကြောင်းမစုံသေး၍ ထပ်ပြရသည်ဟု မှတ်ပါ။]

၂။ အထဝါ။ ။ ရှေ့နည်း၌ ဧဝသဒ္ဓါသည် မထုတ်ဆောင်အပ်သော အခြား အနက်၏ အနိယတအဖြစ်ကို တားမြစ်သောကြောင့် နိဝတ္တာပန အဝဇာရုဏ် အနက်ရှိ၏။ ဤနည်း၌ကား ဧဝသဒ္ဓါသည် မထုတ်ဆောင်အပ်သော အခြားအနက်ကို မတားမြစ်ပဲ မိမိအနက်ကိုသာ ဖြစ်စေသော သဒ္ဓိဋ္ဌာနာဝဇာရုဏ် အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့နည်း၌ “အညဿ စ အနိယတတံ ဒဿတိ”ဟု ဆို၍ ဤနည်း၌ “န အညဿ (ပေ) နိဝါရဏတ္ထော”ဟု ဆိုသည်။ ဥဒ္ဓုဋ္ဌမေဝကိုပင် “ဧဝံ ပကာရမေဝ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။

ရှိသည်သာ။ ဟုတော့၊ ချီ။ ယေဟိ အသင်္ဂဟိတန္တိ၊ ဟူ၍။ (နိယမနတ္ထော-
 ဉ္စိ စပ်။) တဿ၊ ထိုထုတ်ဆောင်အပ်သောပုဒ်၏။ ပုစ္ဆာယ၊ ဌ။ ဝါ၊ ငှါ။
 ဥဒ္ဓုဘာဝေန၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ [ဥဒ္ဓုဘာဝေ-
 နာတိ ကာရဏတ္ထေ ကရဏဝစနံ-မဓု။ ရှေးနိဿယ၌ “အဖြစ်ဖြင့်”
 ဟု ပေး၏။] ဝေ၊ ဤသို့။ အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ ဘာဝနိယမနတ္ထော၊
 အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ အဖြစ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏။
 အညဿ၊ အခြားသော မထုတ်ဆောင်အပ်သောတရား၏။ အသင်္ဂဟိတေန-
 အသင်္ဂဟိတတာနိဝါရဏတ္ထော၊ အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတ အဖြစ်ကို တား
 မြစ်ခြင်းအနက်ရှိသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဟိ၊ မှန်။
 ပုစ္ဆာယ၊ ဌ။ ဝါ၊ ငှါ။ ဥဒ္ဓု၊ ထုတ်ဆောင်အပ်သောပုဒ်သည်။ အည-
 သဟိတံ၊ အခြားသောတရားနှင့် တကွဖြစ်သည်။ (ဟုတော့ စ၊ ဖြစ်၍၎င်း။)
 အသဟိတံ၊ အခြားသော တရားနှင့် တကွ မဖြစ်သည်။ (ဟုတော့ စ။ ၎င်း။)
 အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတံ၊ အသင်္ဂဟိတေနအသင်္ဂဟိတပုဒ်သည်။ ဟောတိ။
 ဟိ၊ မှန်။ ရူပက္ခန္ဓာဒီနိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ အညသဟိ-
 တာနိ၊ အခြားသောတရားတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်၏။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဒီနိ၊ ဝိညာ-
 ဏက္ခန္ဓာ အစရှိသောတရားတို့သည်။ အသဟိတာနိ၊ အခြားသောတရားတို့နှင့်
 တကွ မဖြစ်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၁။ ယေဟိ အသင်္ဂဟိတန္တိ။ ။ဤပုဒ်ကို နိယမနတ္ထော-၌ အာကာရအဖြစ်ဖြင့်
 စပ်ပါ။ ဥဒ္ဓုဘာဝေနကိုလည်း “ကြောင့်”ဟု
 ဟိတ် အနက်ပေးပါ။ [ယေဟိ အသင်္ဂဟိတန္တိ (ဟူသော ဝါကျသည်)နိယမနတ္ထောတိ
 တေဿ အာကာရဓယနံ၊ ဥဒ္ဓုဘာဝေနာတိ ကာရဏတ္ထေ ကရဏဝစနံ-မဓု။]
 ဆိုလိုရင်းကား ရူပက္ခန္ဓေနကဲ့သို့ ပုစ္ဆာအလို့ငှါ ထုတ်အပ်သောပုဒ်ဖြစ်၍ “ယေဟိ
 အသင်္ဂဟိတံ-ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စသော အကြင်တရားတို့သည် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်
 သော တရားဟူ၍ မှတ်သားအပ်၏။ ထိုသို့ ပုစ္ဆာအလို့ငှါလည်း ထုတ်အပ်အသင်္ဂဟိတ
 ဟုလည်း မှတ်သားအပ်သော ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည် ပုစ္ဆိတဗ္ဗ၊ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗ
 တရားဖြစ်၏”ဟုလို။

၂။ အညသဟိတံ အသင်္ဂဟိတန္တိ။ ။“အညသဟိတံ-ဟူသည် ရူပက္ခန္ဓာ စသော
 ပုဒ်တို့တည်း။ အညအသဟိတံ - ဟူသည်
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စသော ပုဒ်တို့တည်း”ဟု နောက်၌ ပြသည်။ မှန်၏-တေ ဓမ္မာ ကတိဟိ
 ခန္ဓေဟိ စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်သောအခါ “တေ ဓမ္မာ”အရ၌ ပုစ္ဆာထုတ်အပ်သော
 ရူပက္ခန္ဓေန အပြင် နိဗ္ဗာန်နှင့်တကွ စေတသိက်ခန္ဓာ ၃-ပါးလည်း ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့်
 ရူပက္ခန္ဓာသည် အညသဟိတဖြစ်၏။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ပုစ္ဆာထုတ်ရာ၌ကား “တေ
 ဓမ္မာ”အရ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသာ ရ၏။ အခြားတရားများ မပါတော့။ ထို့ကြောင့်
 “ရူပက္ခန္ဓာဒီနိ ဟိ”စသော ဒဋ္ဌိဝါကျကို မိန့်သည်။

“အဝသေသာ သင်္ဂဟိတာတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ အဝသေသာ၊ ကြွင်းသော စေတသိက်ခန္ဓာ ၃-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့သည်။ အသင်္ဂဟိတာ၊ အသင်္ဂဟိတ တရားတို့သည်။ န ဟောန္တိ၊ မဟုတ်ကုန်။ ဣတိဝေ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ တေဟိပိ^၁ (ပေ) အသင်္ဂဟိတာတိ (ဧတ္ထ)၊ ဤပါဌ်၌။ ပုစ္ဆာယ၊ ၌။ ဝါ၊ ငှါ။ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်ကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကို။ တိဟိပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သင်္ဂဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂါဟကာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်နိုင်ကုန်သည်။ ဟုတွာ အသင်္ဂဟိတာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်။ ဣတိ(အယံ)အဓိပ္ပာယ်ော၊ ဤ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) (ကသ္မာ ပုစ္ဆာယ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ တိဟိပိ သင်္ဂဟေဟိ အသင်္ဂါဟကာ ဟုတွာ အသင်္ဂဟိတာ၊ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ အနုဒ္ဓဋ္ဌာ၊ ပုစ္ဆာအလိုငှါ မထုတ်ဆောင်အပ်ကုန်သော။ ဝေဒနာဒယောပိ၊ ဝေဒနာ အစရှိသော တရားတို့ကိုလည်း။ (တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေဓမ္မာ-အရ၌ ယူအပ်သော ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ နိဗ္ဗာန်တို့ကိုလည်း။) အသင်္ဂဟိတာ ဝေ၊ အသင်္ဂဟိတ တရားတို့သာတည်း။ [ဝေ-ဖြင့် အသင်္ဂါဟက မဖြစ် ဟူလို။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပုစ္ဆာယ (ပေ) ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပဉ္စမနယနိဒ္ဒေသ၌။ ပဌမေ၊ ပဌမဖြစ်သော။ နယော၊ နည်း၌။ ဝေဒနာဒယောပိ၊ တို့ကိုလည်း။ ဝိညာဏေန၊ ဝိညာဏ်သည်။ အသင်္ဂဟိတာ၊ ကုန်။ ဣတိ ဝုတ္တာ။ ဒုတိယေ၊ ဒုတိယနည်း၌။ ရူပဓမ္မာဝ၊ ရုပ်တရားတို့ကိုသာ။ [ဝေ-ဖြင့် ဝေဒနာ စသည်ကို ကန့်။] (အသင်္ဂဟိတာ။) ဣတိ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဝိသေသော၊ နည်းနှစ်ပါးတို့၏ အထူးတည်း။

၁။ အဝသေသာ (ပေ) ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။အဋ္ဌကထာ၌“အဝသေသာ သင်္ဂဟိတာ” ဟု ဆိုထားသော်လည်း အသင်္ဂဟိတ အဖြစ်မှ ပယ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မှ ကြွင်းသော စေတသိက်ခန္ဓာ ၃-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည် အသင်္ဂဟိတ မဟုတ်ကြ”ဟု အနက် မှတ်ရမည်ဟု ဖွင့်သည်။ လိုသို့ အနက်ကို မှတ်မှသာ အသင်္ဂဟိတေနံအသင်္ဂဟိတ အဖြစ်၌ မပါဝင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

၂။ တေဟိပိ (ပေ) အဓိပ္ပာယ်ော။ ။ပုစ္ဆာအလိုငှါ ထုတ်အပ်သော တရား ဟူသည့် ရူပက္ခန္ဓာတည်း။ ထိုသို့ ပုစ္ဆာ အလိုငှါ ထုတ်အပ်ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် အသင်္ဂဟိတ ကံ ဖြစ်ရသည်မဟုတ်။ မိမိက “ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ခန္ဓသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ”စသည်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ အသင်္ဂါဟက ကတ္တာ ဖြစ်ပြီးမှ “တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ (ပေ) အသင်္ဂဟိတာ”ဟု ကံ ဖြစ်ရသည်-ဟူလို။

ဝေဒနာဒယော (ပေ) အသင်္ဂဟိတာတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ သြဋ္ဌာရိက-
ရူပေဟိ၊ သြဋ္ဌာရိကရုပ်တို့သည်၎င်း။ ဝိညာဏေန စ၊ ဝိညာဏ်သည်၎င်း။
တိဟိပိ၊ ၃ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတာ၊
ကုန်။ ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) (ကသ္မာ ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ရူပဝိညာဏေဟိ ဟူသောပါဌ်၌။
ရူပေကဒေသော၊ ရုပ် ၂၀-ပါး၏ တစိတ်ဖြစ်သော သြဋ္ဌာရိကရုပ်ကို။
ရူပဂ္ဂဟဏေန၊ ရူပသဒ္ဓါဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတိ
အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

၁၉၆။ စတုတ္ထပဉ္စေ၊ ၌။ စက္ခာယတနံ ဝေဒနာဒိဟိ စတုဟိတိ ဧတ္ထ၊ ၌။
စက္ခာယတနန္တိ ဧတေန၊ ပါဌ်ဖြင့်။ ပုစ္ဆာယ၊ ၌။ ဝါ၊ ငှါ။ ဥဒ္ဓု၊ သော။
အသင်္ဂါဟကံ၊ အသင်္ဂါဟကကတ္တားကို။ ဒဿတိ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ပန၊ ဆက်။
စက္ခာယတနေန၊ စက္ခာယတနသည်။ အသင်္ဂဟိတေန၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်
အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်။ အသင်္ဂဟိတာနိ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်
သော တရားတို့သည်။ ဒသ၊ ကုန်သော။ သြဋ္ဌာရိကာယတနာနိ၊ သြဋ္ဌာရိကာ-
ယတနတို့တည်း။ န စက္ခာယတနမေဝ၊ စက္ခာယတနတပါးတည်းသာမဟုတ်။
ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ ဝေဒနာဒယော ဟိ ရူပဝိညာဏေဟေဝ။ ။ “ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ
(ပေ)အသင်္ဂဟိတာ”ဟူသော
ဒုတိယပြဿနာ၌ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် ၃-ပါးလုံး မတူသော
တရားတို့ ဟူသည် သြဋ္ဌာရိကရုပ်နှင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့တည်း။ [သုခုမ ရုပ်ကား ဓမ္မာ-
ယတန၊ ဓမ္မဓာတ်အားဖြင့်သာ ဟူသည်။] ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဝယ် “ရူပဝိညာ-
ဏေဟိ”ဟု ဆိုသော်လည်း “ရူပ”အရ သြဋ္ဌာရိကရုပ်ကိုသာ ယူမည်။ အပေါင်းရူပ၏
အမည်ကို အစိတ် သြဋ္ဌာရိကရုပ်၌ ထင်စားထားသော ဧကဒေယျူပစဝရ စကား
ဖြစ်သည်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် “ရူပေကဒေသော ဟိ ဧတ္ထ ရူပဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတောတိ”
ဟု မိန့်သည်။

၂။ စက္ခာယတနံ စတုဟိ ခန္ဓေဟိ။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် စတုတ္ထပြဿနာ၌ “စက္ခာ-
ယတနံ ဝေဒနာဒိဟိ စတုဟိ ခန္ဓေဟိ”ဟု
ဆိုသောကြောင့် “စက္ခာယတနတို့ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်”
ဟု ထင်မှတ်ဖွယ် ရှိ၏။ အမှန်ကား-“စက္ခာယတနံ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ ပုစ္ဆာအလို့ငှါ
ထုတ်ပြအပ်သော အသင်္ဂါဟက တရားကို ပြသည်”ဟု မှတ်ပါ။ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့
မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားဟူသည် စက္ခာယတန တပါးတည်း မဟုတ်။
သြဋ္ဌာရိကရုပ် ၁၀-ပါးလုံးတည်း။

ရူပဉ္စမောယတနန္တိအာဒိနာ။ အစရှိသော ဂါထာဖြင့်။ (ဥဒ္ဓါနေတိ-ဤ စပ်။) ယေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ အကြင် တရားတို့သည်။ (ဂါထာ၌ လာသော ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဓမ္မောယတန၊ ဓမ္မဓာတ်၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယ၊ ပုရိသိန္ဒြိယ စသော အကြင်တရား တို့သည်။) တိဟိပိ၊ လည်းဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတံ၊ သော။ တံ၊ ထိုတရားသည်။ ဝိညာဏမေဝ၊ ဝိညာဏ် တပါးတည်းသာ။ ဟောတိ။ အသင်္ဂဟိတေန၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော။ တေန၊ ထို ဝိညာဏ်သည်။ အသင်္ဂဟိတဉ္စ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားသည် လည်း။ ဝိညာဏဝဇ္ဇိ၊ ဝိညာဏ်သည် ကြဉ်အပ်သော။ သမ္ပ၊ အလုံးစုံသော ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ နိဗ္ဗာန်တရားတည်း။ (ဂါထာ၌လာသော တရား များပင်တည်း။) [ဤ၌ ပိဋိဓာတ်ပါ။] တေဝ ဓမ္မေ၊ ထိုတရားတို့ကိုပင်။ (ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဂါထာ၌လာသော တရား တို့ကိုပင်။) ဥဒ္ဓါနေတိ၊ အကျဉ်းချုပ်ပြု၏။ ဟိ၊ မှန်။ သဒိသဝိသဇ္ဇနာ၊ ရူပက္ခန္ဓာ နှင့်တူသော ဝိသဇ္ဇနရှိသော တရားတို့ကို။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ဥဒ္ဓါနေတော၊ အကျဉ်းချုပ်ပြု၍။ ဒသေတဗ္ဗာ၊ ပြထိုက်ကုန်၏။

တတ္ထ၊ ထို သဒိသဝိသဇ္ဇန တရားတို့တွင်။ ပဌမေန၊ ပဌမဖြစ်သော။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ နှင့်။ သဒိသဝိသဇ္ဇနေသု၊ တူသော ဝိသဇ္ဇနရှိသော တရားတို့ကို။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ဥဒ္ဓါနေတော၊ ၍။ ဒသေတေသု၊ ပြအပ်ပြီးကုန် လသော်။ (ရူပဉ္စ မောယတနံ ဓမ္မဓာတု စသည်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးကုန်လသော်။) အညေ ၂၊ ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဒိသဝိသဇ္ဇနတရားတို့မှ တပါးကုန်သော။ သဒိသ-

၁။ ရူပဉ္စ မောယတနန္တိအာဒိနာ။ ။ဤပုဒ်ကို “တေ ဓမ္မေ ဥဒ္ဓါနေတိ” ၌ လွှမ်းစပ်ပါ။ [ဥ+ရက္ခဏ အနက်ဟော ဒါ ဓာတ်၊ ယူ ပစ္စည်းဖြင့် ဓမ္မဓာတ်လာ၍ “ဥဒ္ဓါနံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ မပျောက်ပျက်အောင်စောင့်ရှောက်တတ်သော အကျဉ်းချုပ်စကား” ဟု အနက်ထွက်၏။ ထိုဥဒ္ဓါနံ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣ-ပစ္စည်း သက်၍ “ဥဒ္ဓါနေတိ” ဟု နာမဓာတ် ဖြစ်၏။] ယေဟိ ဓမ္မေဟိ-ကို တေ ဓမ္မေ-ဖြင့် ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ထို တရားတို့ ဟူသည်လည်း ရူပက္ခန္ဓာနှင့် အဖြေတူသော ဓမ္မောယတန၊ ဓမ္မဓာတ်၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယ၊ ပုရိသိန္ဒြိယ စသော ဂါထာ၌လာသော တရားများတည်း။ အချုပ် အားဖြင့် ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ နိဗ္ဗာန်ပင်တည်း။ ထို တရားများသည် “ရူ-ဝေ-ဝိ-စ-သ-အ” ဟူသော ဆောင်ပုဒ်အရ ၆-ပါးတွင် ရှိအရ ၂၂-ပါး ပင်တည်း။

၂။ အညေ သဒိသဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာနှင့်တူသော အဖြေရှိသော တရားတို့မှ တပါး ကုန်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်နှင့် တူသော အဖြေရှိသော တရားတို့ကို “အညေ သဒိသဝိသဇ္ဇနာ” ဟု ဆိုသည်။ စာအုပ် တို့၌ “ဝိသဒိသဝိသဇ္ဇနာ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဝူကြီး ဆရာတော်၏ နိဿယ၌

၄၀၆ ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ [၂-နိဒ္ဒေသ

ဝိသဇ္ဇနာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်နှင့် သဒိသဝိသဇ္ဇနဖြစ်သော တရားတို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ နယဒါနေန၊ နည်းပေးခြင်းအားဖြင့်။ ဒသိတာ၊ ပြအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ရူပဉ္စ ဓမ္မာယတနန္တိ (ပေ) အညေနာကာရေန သိဝိပိတာ ဒသိတာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။

တတ္ထ၊ ထိုဂါထာ၌။ ခန္ဓ ဘဝါတိ၊ ကား။ အသညေကဝေါကာရဘဝါ၊ အသည်ဘဝ၊ ကေဝေါကာရဘဝတို့၎င်း။ ခန္ဓတိ၊ ခန္ဓ ဟူသော ပုဒ်ကို။ ဗာဟိရုပါဒါဓမ္မေ ဝေ၊ ဗာဟိရုဓမ္မ၊ ဥပါဒါဓမ္မတို့ကိုသာ။ သန္ဓာယ(သင်္ဂဟိ-ကာရေဟိ) ဝုတ္တံ။ ယေန အသင်္ဂါဟကေန၊ အကြင် ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော တရားသည်။ အသင်္ဂဟိတေန၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားသည်။ အသင်္ဂဟိတံ၊

“သဒိသဝိသဇ္ဇနာ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိသည်။ ထိုတရားတို့အတွက် သီးခြား ဥစ္စုဒ္ဓါန်း ဂါထာ မပြတော့ပဲ “ဤနည်းအားဖြင့် ပြလေတော့”ဟု နယဒါန အားဖြင့် ပြထားသည်-ဟူလို။

၁။ နယဒါနေန ဒသိတာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာနှင့် သဒိသဝိသဇ္ဇနာတို့ကို ဂါထာ ၂-ပုဒ်ဖြင့် ပြသကဲ့သို့ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် သဒိသဝိသဇ္ဇနဖြစ်သော ပုဒ်များကို၎င်း၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ စက္ခာယတန၊ သဠာယတန၊ အရူပဘဝနှင့် သဒိသဝိသဇ္ဇနဖြစ်သော ပုဒ်များကို၎င်း ဤနည်းအတိုင်း ပြကြပါလေ-ဟူလို။ မိမိကား ဤနယဒါနအတိုင်း “ဓမ္မအသိတိ ဆောင်ပုဒ်(ဝေ)မှာ၊ နည်းတတိယေ ဝေ အရနှင့်”စသော ဆောင်ပုဒ်အကျယ်ဖြင့် ဝိသိနှင့်သုံးချက်စုဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

၂။ ယေန (ပေ) ဝိသယော ဝုတ္တော။ ။ဂါထာ၌ ဝိသယော အရကို ပြလို၍ “ယေန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ စသော ပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါ။ ပဌမ အသင်္ဂါဟက တရားဟူသည် ရူပက္ခန္ဓေန ကဲ့သို့သော တရားတည်း။ အသင်္ဂဟိတေန တရားဟူသည် ထိုရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စသော တရားတည်း။ ထိုဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော အသင်္ဂဟိတ တရားဟူသည် မူလက အသင်္ဂါဟက ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာနှင့် ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ နိဗ္ဗာန် စသော တရားတည်း။ ထိုရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည် ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန ဖြစ်၏။ သော ရူပက္ခန္ဓာဒိကောဖြင့် ယေန အသင်္ဂါဟကေနကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ တဿဖြင့် အသင်္ဂဟိတေနကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ထိုရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားသည် အသင်္ဂဟိတ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စသည်တို့၏ ဗိုရာလည်း ဖြစ်၏။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန တို့၏ ဗိုရာလည်း ဖြစ်၏။ နိဿယနှင့် ဝိသယသည် သဒ္ဓါကွဲသော်လည်း အနက် တူ၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယဘာဝတောကို ဝိသယော၏ သမ္ပပဝတ္ထိနိမိတ် အနက်ပြုဟု မှတ်ပါ။ [ဝိသေသေန သေန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္တာတိ ဝိသယော။ ထို အသင်္ဂဟိတ တို့၏၎င်း၊ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့၏၎င်း အထူးထူးအားဖြင့် ဖြစ်ရာ။]

မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ နိဗ္ဗာန် အစ ရှိသော။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ(စ)၊ မေးထိုက်သော တရားကို၎င်း။ ဝိသဇ္ဇိတဗ္ဗူ၊ ဖြေထိုက် သော တရားကို၎င်း။ ပရိစ္ဆိဇ္ဇတိ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်၏။ ရူပက္ခန္ဓာ- ဒိကော၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော။ သော(အသင်္ဂါဟကော)၊ ထိုမသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော တရားကို။ တဿ(အသင်္ဂဟိတဿ)၊ ထိုမသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရား၏၎င်း။ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇ- နာနံ စ၊ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနတို့၏၎င်း။ နိဿယဘာဝတော၊ မှီရာ၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသယောတိ၊ ဝိသယ ဟူ၍။ (သင်္ဂီတိကာရေဟိ)ဝုတ္တံ။ ပန၊ ကား။ (ဝိသယ-အမည်ရပုံမှတစ်ပါး နယ-အမည်ရပုံကား။) ယထာဒဿိတဿ၊ ရူပဉ္စ ဓမ္မာယတနံ စသည်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ ဥဒ္ဓါနဿ၊ ဥဒ္ဓါနိုး ဂါထာ၏။ နယဒါနမတ္တတ္တာ၊ နည်းပေးကြောင်းမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နယောတိ၊ နယော ဟူ၍။ (သင်္ဂီတိကာရေဟိ)ဝုတ္တံ။ ဒေဝီသနယော စာတိပိ၊ ဟူ၍လည်း။ ပါဠော၊ ပါဠိတော် ပါဠိရှိ၏။ ဒေဝီသပဒိကော၊ ၂၂-ပုဒ် ရှိသော။ သေ နယော စ၊ ဤနည်းကိုလည်း။ (“သုဗုဒ္ဓေါ၊ လွယ်ကူစွာ သိအပ်၏”၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗျော။)

ပဉ္စမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

၆-ဆဋ္ဌနယ

သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂပဒ အဖွင့်

၂၂၀။ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂပဒေ၊ ။ ယံ လဗ္ဘတိ (ပေ) ပုစ္ဆာယ ဂဟိတန္တိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ ရူပက္ခန္ဓာဒိနိ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိကုန် သော။ ပဒါနိ၊ ပုဒ်တို့ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန)န ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ် သည် မဟုတ်။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ သမ္ပယောဂပဒံ(စ)၊ သမ္ပယောဂ

၁။ သမ္ပယောဂ (ပေ) ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ယံ လဗ္ဘတိ” စသည်ဖြင့် ရှိ၏။ ထို၌ တတ္ထ ကိုပင် ဤ၌ “သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂပဒေ”ဟု အနက်ဖွင့်ထားသည်။ [သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂ ပဒေတိ တေ တတ္ထ-သဒ္ဓဿ အတ္ထဝိဝရဏံ၊ အတ္ထဝသေန စာယံ ပဒုဒ္ဓါရော။ - မဇ္ဈ] “ယံ န လဗ္ဘတိ”၌ ယံ-၏ စွဲနက်ကို ရူပက္ခန္ဓာ-စသောပုဒ်ကို ယူမည်စိုး၍ “န ရူပက္ခန္ဓာ- ဒိနိ ပဒါနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ”ဟု ဆို၍ “သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂပဒ-ကိုစွဲပါ”ဟု သိစေလို သောကြောင့် “အထခေါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ မှန်၏-ဤနယသည် သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂပဒနယတည်း။ ထို့ကြောင့် သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂပဒ-ကိုစွဲမှ အရာဌာနနှင့် လိုက်လျောသည်။

၄၈၈

ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

ပုဒ်ကို၎င်း။ ဝိပုယောဂပဒံ၊ ဝိပုယောဂပုဒ်ကို၎င်း။ သန္တာယံ၊ ရှိ။ (သင်္ဂဟ-
 ကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဧ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ၊ ချဲ့။
 ရူပက္ခန္ဓာဒီသု၊ တို့တွင်။ ယံ ဓမ္မာယတနာဒိပဒံ၊ အကြင်ဓမ္မာယတန အစရှိသော
 ပုဒ်ကို။ န လဗ္ဗတံ၊ မရအပ်။ တံ၊ ထို ဓမ္မာယတန အစရှိသော ပုဒ်ကို။
 ပုစ္ဆာယပိ၊ ပုစ္ဆာ၌သော်မှလည်း။ န ဂဟိတံ၊ ယူတော်မမူအပ်။ ပန၊ ကား။
 သမ္ပယောဂပဒံ၊ သမ္ပယောဂပုဒ်ကို။ ရူပက္ခန္ဓာဒီသု၊ တို့၌။ အလဗ္ဗမာနမ္ပိ၊
 မရအပ်ပါသော်လည်း။ ရူပက္ခန္ဓာ ကတိဟိ (ပေ) သမ္ပယုနိတ္တံတံ၊ ဟူ၍။
 ဧဝံ၊ သို့။ ပုစ္ဆာယ၊ ၌။ ဂဟိတံ၊ ပြီ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီသု၊ တို့၌။ လဗ္ဗမာနံ၊
 ရအပ်သော။ (သမ္ပယောဂပဒံ၊ ကို။ ပုစ္ဆာယ၊ ၌။ ဂဟိတံ၊ ပြီ။) ပန၊ ကား။
 ဝိပုယောဂပဒံ၊ ကို။ သဗ္ဗတ္ထံ၊ အလုံးစုံသော ရူပက္ခန္ဓ စသော ပုဒ်တို့၌။
 လဗ္ဗမာနမေဝ၊ ရအပ်သည်သာလျှင်။ (ဟုတွာ ပုစ္ဆာယ ဂဟိတံ။) ဣတိ၊
 ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ရူပဓမ္မာနံ ပန (ပေ) သမ္ပယောဂေါ နာမ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ (နိဝါရေန္တေန-၌
 စပ်။) ကေပ္ပါဒါဒိသဘာဂတာယ၊ ကေပ္ပါဒ အစရှိသော သဘာဝ၏အဖြစ်၏။

၁။ ရူပက္ခန္ဓာဒီသု ဟိ။ ။ ဤမှစ၍ လဗ္ဗမာနမေဝါတိ တိုင်အောင်သော စကားကို
 “ဧဝံ ဝုတ္တတ္ထိဝိဝရဏံ (အကျယ်ဖွင့်ကြောင်းစကား)” ဟု
 မရဋီကာ ဆိုသည်။ ထို့တွင် “ရူပက္ခန္ဓာဒီသု ယံ ဓမ္မာယတနာဒိပဒံ (ပေ) ပုစ္ဆာယပိ
 န ဂဟိတံ” သည် “န ရူပက္ခန္ဓာဒီနိ ပဒါနိ သန္တာယ ဝုတ္တံ” ၏ အကျယ်တည်း။
 ရူပက္ခန္ဓာ-စသော ပုဒ်တို့ကိုရည်ရွယ်၍ မဆိုအပ်ကြောင်းမှာ “ရူပက္ခန္ဓာဒီနိတွင် ပါဝင်
 သော ဓမ္မာယတန-စသည်ကို ဤနယ်၌ မယူအပ်ပုံကို ထောက်၍ ထင်ရှားပါ
 သည်” ဟူလို။ ဓမ္မာယတနာဒိ-၌ အာဒိဖြင့် ဥဒ္ဓါန်းဂါထာ၌လာသော ဓမ္မဓာတ်၊
 ဒုက္ခသစ္စာ၊ ဇီဝိတ-စသည်တို့ကို ယူပါ။ ပုစ္ဆာယပိ-၌ အပိ-သည် သမ္ဘာဝနာဇောတကာ၊
 “ပုစ္ဆာ၌သော်မှ မယူအပ်တုံသေး၏၊ ဝိသဇ္ဇန၌ မယူအပ်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်မလိုပါ” ဟူလို။
 “သမ္ပယောဂပဒံ ပန လဗ္ဗမာနမေဝ” ဟူသော ဤစကားသည် “အထခေါ သမ္ပ-
 ယောဂပဒံ ဝိပုယောဂပဒံ” ၏ အကျယ်တည်း။ နိဿယအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားပြီ။

၂။ ရူပဓမ္မာနံ ပန (ပေ) ဒဋ္ဌဓမ္မာ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ရူပဓမ္မာနံ ပန (ပေ)
 သမ္ပယောဂေါ နာမ နတ္ထိ” ဟူသော
 စကားဝယ် အကြောင်းမပါသောကြောင့် “ကေပ္ပါဒါဒိသဘာဂတာယ အဘာဝ-
 တော” ဟု အကြောင်းကို ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ထို့ပြင်အဋ္ဌကထာ၌ “သမ္ပယောဂေါ
 နာမ နတ္ထိ” ဟူသော စကားသည် သမ္ပယုတ် အဖြစ်ကို တိုက်ရိုက် တားမြစ်သော
 စကား ဖြစ်သော်လည်း ထိုဘုရားတို့၏ဝိပုယုတ်အဖြစ်ကိုလည်း အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်းအား
 ဖြင့် (အဋ္ဌကထာဆရာသည်) တားမြစ်အပ်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ ဘာကြောင့်နည်း။ “ဝဿ-
 ကတော သုဘိက္ခော ဓုဗ္ဗိက္ခော” ကဲ့သို့ ထို ကေပ္ပါဒါဒိတာသည်ပင် ရုပ်နှင့် နိဗ္ဗာန်
 စသည်တို့၏ ဝိသဘာဝအဖြစ်ကို ပြနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “သာ ဝေ
 ကေပ္ပါဒါဒိတာ (ပေ) တဒဘာဝတော” ဟု မိန့်သည်။

အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ သမ္ပယောဂံ၊ သမ္ပယုတ်ကို။ နိဝါရေန္တေန၊ တားမြစ်သော။ (သင်္ဂဟကာရေန၊ သည်။) (နိဝါရိတော ဝေ-ဌံ စပ်။) သာ ဝေ ကေပ္ပုဒါဒိတာ၊ ထိုကေပ္ပုဒ် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်ပင်။ တေသံ၊ ဤရုပ်နှင့် နိဗ္ဗာန် အစရှိသော တရားတို့၏။ ဝိသဘာဂတာ၊ သဘော မတူကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဟဒ္ဒဘာဝတော၊ ထိုကေပ္ပုဒ် အစရှိသော သဘာဝအဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါပိ၊ ဝိပ္ပယုတ် သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ နိဝါရိတောဝ၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗျော။

ဟိ၊ မှန်။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ခန္ဓေသု၊ နာမ်ခန္ဓာတို့၌။ ဝိဇ္ဇမာနာ၊ ထင်ရှားရှိသော။ ကေပ္ပုဒါဒိတာ၊ ကေပ္ပုဒ် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ တေသံ၊ ထိုနာမ်ခန္ဓာတို့၏။ အညမည်၊ အချင်းချင်း။ သဘာဂတာ၊ သဘာဝ ၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိ၊ တို့နှင့်။ တေသံ၊ ထို နာမ် ခန္ဓာတို့၏၎င်း။ တေဟိ၊ ထိုနာမ်ခန္ဓာတို့နှင့်။ ရူပနိဗ္ဗာနာနံ၊ တို့၏၎င်း။ ဝိသ- ဘာဂတာ စ၊ ဝိသဘာဝ၏ အဖြစ်သည်လည်း။ (ဟောတိ။) စ၊ ဆက်။ ယာ(ကေပ္ပုဒါဒိတာ)၊ အကြင်ကေပ္ပုဒ် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ရူပေ- ကဒေသေန၊ ရုပ်တစိတ်နှင့်။ ရူပေကဒေသနိဗ္ဗာနာနံ၊ ရုပ်တစိတ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့၏၎င်း။ နိဗ္ဗာနေန၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်။ ရူပဿ စ၊ ရုပ်၏၎င်း။ ဝိသဘာဂတာ၊ ဝိသဘာဝ၏အဖြစ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ရူပေကဒေသဿ၊ ရုပ်တစိတ်၏ ၎င်း။ နိဗ္ဗာနဿ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်၏၎င်း။ သာ ကေပ္ပုဒါဒိတာ၊ ထို ကေပ္ပုဒ် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ၊ တေနေဝ။ ထို့ကြောင့်ပင်။ စတုဟိ ဝိပ္ပယောဂေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဘာဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

သတ္တသု ဝိညာဏဓာတုသု ကောယပိ အဝိပ္ပယုတ္တေတိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (အဓိပ္ပေါယော-ဌံ စပ်။) ရူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝသည်။ တိဟိ၊ ၃-ပါးကုန် သော။ ဝိညာဏဓာတုဟိ၊ ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့်။ (ဝိပ္ပယုတ္တေ၊ မယှဉ်ကုန် သော။ အနာရမ္မဏမိဿကေ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သောရုပ်နှင့် ရောကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တရားတို့ကို။ ဒီပေတိ ယထာ၊ ပြနိုင်သကဲ့သို့၎င်း။) နေဝဝိပါက-

၁။ ယထာ ရူပဘဝေါ (ပေ) ဒီပေန္တိ။ ။ရူပဘဝသည် (အရကောက်ကိုကြည့် ပါ။) ယာနုဇိဝါ၊ ကာယ-ဟူသော ဝိညာဏဓာတ် ၃-ပါးနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်၏။ နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မ တရားတို့သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသော ၅-ပါးသော ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်၏။ အဝိတက္က အဝိစာရတရားတို့သည် ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတွင် ပါဝင်သော မနော ဓာတ် ၁-ပါးနှင့်သာ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုတရားတို့သည် အနာရမ္မဏ မိဿက ဖြစ် သော ရုပ်နှင့်ဖြစ်စေ၊ ရုပ်နိဗ္ဗာန်နှင့် ဖြစ်စေ ရောသောတရားတို့ကို ပြကုန်သကဲ့သို့။

နဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ၊ နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မတရားတို့သည်။ ပဉ္စဟိ၊ ငါးပါး ကုန်သော။ (ဝိညာဏဓာတုဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တေ၊ ကုန်သော။ အနာရမ္မဏမိဿကေ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ်နိဗ္ဗာန်နှင့် ရောကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဒီပေန္တိ ယထာ၊ ၎င်း။) အဝိတက္ကအဝိစာရာ၊ အဝိတက္ကအဝိစာရတရားတို့သည်။ ကောယ၊ တပါးသော။ (ဝိညာဏဓာတုယံ၊ ဝိညာဏဓာတ်နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တေ၊ ကုန်သော။ အနာရမ္မဏမိဿကေ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဒီပေန္တိ ယထာ၊ ၎င်း။)

ဧဝံ၊ တူ။ အဒီပေတွာ၊ မပြုမူ၍။ ကောယပိ၊ တပါးသောဝိညာဏဓာတ်နှင့်သော်မှလည်း။ ဝိပ္ပယုတ္တေ အဟောန္တေ၊ ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်ကုန်သော။ သတ္တဟိပိ၊ ၇-ပါးလုံးသော ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့်လည်း။ သမ္ပယုတ္တေ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့ကို။ (ဒီပေန္တိ။) ဝါ၊ တနည်း။ သတ္တပိ၊ ၇-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တာ၊ ထိုထို ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို။ ဒီပေန္တိ၊ ပြုနိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤကား။ အဓိပ္ပါယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ အဝိပ္ပယုတ္တေတိ၊ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ယေ၊ အကြင်တရားတို့သည်။ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ ဝိညာဏဓာတ်နှင့် ဝိပ္ပယုတ်တို့သည်။ န ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ တေ ဓမ္မေ၊ ထိုတရားတို့ကို။ (ဒီပေန္တိ။) ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ သမ္ပယုတ္တေ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော။ (တေ ဓမ္မေ တို့ကို။ ဒီပေန္တိ။) ဣတိ (ဝုတ္တံ၊ သည်။) န (ဟောတိ။) တေန၊ ထိုသို့ ဝိပ္ပယုတ်ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်။ ယာနိ ဓမ္မာယတနာဒိပဒါနိ၊ အကြင်ဓမ္မာယတန အစရှိသည်တို့သည်။ တာဟိ၊ ထို ၇-ပါးသော ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တေ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့ကို။

၁။ ဧဝံ အဒီပေတွာ (ပေ) ဒီပေန္တိ။ ။ဤသို့ မပြုပဲ ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတွင် ၁-ပါးနှင့်သော်မှ ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်ကုန်သောကြောင့် ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးလုံးတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောတရားတို့ကို ပြကုန်၏။ တနည်းပြောရလျှင် ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးလုံးတို့ကို ပြုနိုင်ကုန်၏-ဟု ဆိုလိုသည်။ [အဋ္ဌကထာ၌ ကောယပိ အဝိယုတ္တေ ကိုပင် “ဝိပ္ပယုတ္တေ အဟောန္တေ” ဟု ဆိုသည်။]

၂။ တေန ယာနိ (ပေ) ဓမ္မာယတနာဒိပဒါနိ။ ။တေနာတိ ဝိပ္ပယုတ္တတာ-ပဋိက္ခေပေန(အဝိပ္ပယုတ္တေ) ဟု ဝိပ္ပယုတ်အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်)-အနု။ ဤပုဒ်ကို “ဝုတ္တံ ဟောတိ”၌ စပ်ပါ။ ဓမ္မာယတန စသောတရားတို့၌(ဝေဒနာစသော စေတသိက်များ ပါဝင်သောကြောင့်) ထိုဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့ကို ပြကုန်၏။

ဒီပေန္တိ၊ ပြုနိုင်ကုန်၏။ ယာနိ အစေတသိကာနိ ပဒါနိ၊ အကြင် အစေတသိကာ အစရှိသော ပုဒ်တို့သည်။ (တာဟိ၊ တို့နှင့်။) သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တဘာဝေဟိ၊ သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်အဖြစ်တို့ဖြင့်။ နဝတ္တဗ္ဗံ၊ မဆိုထိုက်သော တရားကို။ ဒီပေန္တိ။ ယာနိ ဒုက္ခသစ္စာနိ ပဒါနိ၊ တို့သည်လည်း။ (တာဟိ၊ တို့နှင့်။) သမ္ပယုတ္တ နဝတ္တဗ္ဗာနိ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရား၊ နဝတ္တဗ္ဗဖြစ်သော တရားတို့ကို။ ဒီပေန္တိ။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ အနာရမ္မဏမိဿကဓမ္မဒီပကာနံ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ် နိဗ္ဗာန်နှင့်ရောသောတရားတို့ကို ပြုနိုင်ကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုဓမ္မာယတန အစရှိကုန်၊ အစေတသိက အစရှိကုန်၊ ဒုက္ခသစ္စ အစရှိကုန်သော ပုဒ်တို့ကို။ အဂ္ဂဟဏံ၊ မယူခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ။ (ကသွာ သဗ္ဗေသံ အနာရမ္မဏမိဿကဓမ္မဒီပကာနံ တေသံ အဂ္ဂဟဏံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ ? (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ အနာရမ္မဏမိဿက သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုတံသမ္ပယုတ္တတ ဒုဘယသမုဒါယာနံ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်

၁။ ယာနိ စ (ပေ) အစေတသိကာဒီပဒါနိ။ ။အစေတသိက တရားတို့ဟူသည် (စိတ်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ ဖြစ်ရကား စိတ်အချင်းချင်း သမ္ပယုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ် ဟု မဆိုနိုင်သောကြောင့်) ထိုဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့နှင့် သမ္ပယုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ်အဖြစ်တို့ဖြင့် မဆိုထိုက်သော နဝတ္တဗ္ဗတရားကို ပြုကုန်၏။

၂။ ယာနိ စ (ပေ) ဒုက္ခသစ္စာဒီပဒါနိ။ ။ဒုက္ခသစ္စာအစရှိသော တရားတို့သည် (လောကီ၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တို့ဖြစ်ရကား) ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝေဒနာစသည်တို့သည်၎င်း၊ သမ္ပယုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ်ဟု မဆိုထိုက်သော ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့သည်၎င်း ပါဝင်ကုန်၏။ [“သမ္ပယုတ္တာ စ ဝေဒနာဒယော၊ န ဝတ္တဗ္ဗာနိ သတ္တဝိညာဏာနိ” ဟူသော မဇ္ဈိကာကိုမှီသည်။ အနုဋီကာ၌ကား - “သမ္ပယုတ္တဘာဝေန န ဝတ္တဗ္ဗာနိ၊ ဘိန္နသန္တာနိကာနိ နာနာက္ခဏိကာနိ စ အရူပါနိပိ မေဇာတာနိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို အဖွင့်ကို မဇ္ဈိကာ မနှစ်သက်။]

၃။ န ဟိ (ပေ) အတ္ထိတိ။ ။ရှေ့ ဝါကျတို့၏ အကြောင်းပြ ဉာပကဟေတု ဝါကျတည်း။ ထိုတွင် ဓမ္မာယတန စသော တရားတို့သည် (စေတသိက် ရုပ်များ ဖြစ်ရကား) အနာရမ္မဏမိဿကလည်း ဟုတ်၏။ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတု သမ္ပယုတ္တလည်း ဟုတ်၏။ အစေတသိက စသော တရားတို့သည် (စိတ်နှင့် ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့ဖြစ်ရကား) အနာရမ္မဏမိဿကလည်း ဟုတ်၏။ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုတရားများလည်းဟုတ်၏။ [သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုတံသမ္ပယုတ္တ ဟူကား မဆိုနိုင်။] ဒုက္ခသစ္စာစသောတရားတို့ကား ထိုအနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်သော သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုနှင့် တံသမ္ပယုတ္တ ၂-မျိုးစုံ ပေါင်းထားအပ်သော တရားများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့မှာ သမ္ပယောဂ၊ ဝိပ္ပယောဂ ၂-မျိုးလုံး မရှိနိုင်ကြ။

ရောသော အလုံးစုံသော ဝိညာဏဓာတ်၊ ထိုဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်
 ဖြစ်သောတရား၊ ဝိညာဏဓာတ်၊ ထိုဝိညာဏဓာတ်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော
 တရား ၂-ပါးအပေါင်းတို့၏။ ခန္ဓာယတနဓာတ်တည်း။ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊
 ဓာတ်တို့တွင်။ ကေနစိ၊ တစုံတခုသောတရားနှင့်။ သမ္ပယောဂေါ (ဝါ)၊
 သမ္ပယုတ်သည်၎င်း။ ဝိပ္ပယောဂေါ ဝါ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည်၎င်း။ န အတ္တိ။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သဗ္ဗေသံ အနာရမ္မဏမိဿကဓမ္မဒီပကာနံ တေသံ အဂ္ဂ-
 ဟဏံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

(အနာရမ္မဏမိဿာနံ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် ရောကုန်
 သော။ ဓမ္မာနံ၊ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတ်၊ တံသမ္ပယုတ္တတရားတို့၏။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊
 ဝိပ္ပယုတ်သည်။ ယဒိ (န အတ္တိ)၊ အကယ်၍ မရှိအံ့။ ဧဝံ (သတိ)၊ ဤသို့
 မရှိလသော်။ ဝိပ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တပဒနိဒ္ဒေသော ဌံ။ (ဒသမနယနိဒ္ဒေသဌံ။)
 ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေဓမ္မာ
 ဝိပ္ပယုတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ နဝတ္ထဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။
 (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ န ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ အကုသလာ-
 ဗျာကတော၊ အကုသိုလ် အဗျာကတတို့သည်။ အနာရမ္မဏမိဿောဘယဓမ္မာ၊
 အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် ရောနှောကုန်သော သဗ္ဗဝိညာဏဓာတ်၊
 တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မ ၂-ပါး ဖြစ်သော တရားတို့တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 (န ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤကား
 စောဒနာတည်း။) [စာအုပ်တို့၌ “အာရမ္မဏမိဿောဘယဓမ္မာ” ဟု ရှိသော်
 လည်း ဂူကြီးနိဿယအတိုင်း “အနာရမ္မဏမိဿောဘယဓမ္မာ” ဟု ရှိမှ မှန်သည်။
 ဘာကြောင့်နည်း - အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့သည် အနာရမ္မဏ ဖြစ်
 သော ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် ရောသောကြောင့်၎င်း၊ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတ်နှင့်

၁။ ယဒိ ဧဝံ (ပေ) ဓမ္မာတိ။ [ယဒိ အနာရမ္မဏမိဿာနံ၊ ဓမ္မာနံ ဝိပ္ပ-
 ယောဂေါနတ္တိ။- အနု။] ရှေ့၌ “အနာရ-
 မ္မဏမိဿ ကဖြစ်၍ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတ်နှင့် တံသမ္ပယုတ္တ ၂-ပါး အပေါင်း ဖြစ်သော
 ဒုက္ခသစ္စာ စသော တရားတို့ကို သမ္ပယုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ်အဖြစ်မရှိသောကြောင့် မယူအပ်”
 ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဝိပ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တပဒ (ဒသမနယ)၌ “ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ
 (အကြင်အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့သည်) ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ
 ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ” ဟု ဟောတော်မူထား၏။ ထို၌ အကုသိုလ်နှင့် အဗျာကတတို့သည်
 အနာရမ္မဏမိဿကဖြစ်၍ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတ်နှင့် တံသမ္ပယုတ္တ စေတသိက်ဟူသော
 ဥဘယဓမ္မ အပေါင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အနာရမ္မဏ မိဿကတဒုဘယသမုဒါယာနံ
 ဝိပ္ပယောဂေါနတ္တိ” ဟူသော စကားအလိုအားဖြင့် ထိုအကုသိုလ်၊ အဗျာကတတို့သည်
 ကုသိုလ်နှင့် ဝိပ္ပယောဂအဖြစ် မရှိရကား “ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ” စသော ပါဠိတော်
 ကို မဟောထိုက်ရာရောက်နေသည် မဟုတ်ပါလော- ဟု စောဒနာသည်။

အဖွင့်]

၆-ဆဋ္ဌနယ အဖွင့်

၄၁၃

တံသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မ ၂-ပါးစုံ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်းတည်း။] (န ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်။ (ဝတ္ထဗ္ဗံ ဝေ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ န ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ဝတ္ထဗ္ဗံ ဝေ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ ဖြစ်သနည်း။) ယထာဝုတ္တသမုဒါယာနံ^၁၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော အနာရမ္မဏမိဿက သဗ္ဗဝိညာဏဓာတု၊ တံသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မ တရားအပေါင်းတို့၏။ ခန္ဓာဒီဟေဝ၊ ခန္ဓာအစရှိသည်တို့နှင့်သာ။ (ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့နှင့်သာ။) သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂါဘာဝဝစနတော၊ သမ္ပယောဂ၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ဝိပ္ပယောဂ၏ မဖြစ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ (န ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ မဟောထိုက်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ဝတ္ထဗ္ဗံ ဝေ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ။)

ဟိ၊ ခန္ဓာဒီဟေဝ၊ ခန္ဓာအစရှိသောတရားတို့သည်။ (ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့သည်။) တဒေကဒေသာ စ၊ ထို အနာရမ္မဏမိဿက၊ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတု၊ တံသမ္ပယုတ္တတရားတို့၏ တစိတ်တပိုင်းတို့သည်၎င်း။ တဒေကဒေသညသမုဒါယာ စ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အပေါင်း၏ အစိတ် အပိုင်း ဖြစ်၍ တပါးသော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော အစိတ်တို့၏ အပေါင်းတို့သည်၎င်း။

၁။ န ယထာဝုတ္တ(ဝေ) ဘာဝဝစနတော။ “န”ဟု ပဋိသေခ ဝိသဇ္ဇနကို ပြုပြီး၍ “ယထာဝုတ္တ သမုဒါယာနံ (ဝေ) ဘာဝဝစနတော”ဟု အကြောင်းပြသည်။ “ယထာဝုတ္တ သမုဒါယ”ဟူသည် ရှေ့၌ ပြုအပ်ခဲ့သော အနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်၍ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုနှင့် တံသမ္ပယုတ္တဟူသော တရားအပေါင်းတည်း။ “ထို တရားအပေါင်းတို့၏ သမ္ပယောဂလည်း မရှိ၊ ဝိပ္ပယောဂလည်း မရှိ”ဟူသည် ထိုတရားတို့အချင်းချင်း မရှိရုံမျှမဟုတ်။ “ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ” စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူသောကြောင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့တွင် တစုံတခုနှင့်မျှ ဝိပ္ပယုတ် မရှိခြင်းတည်း။ ဤ “ကုသလေဟိ ခန္ဓေဟိ ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ”၌ ဝိပ္ပယုတ်ကား ထို တရားတို့အချင်းချင်း တဘက်နှင့်တဘက် ဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ ရှေ့၌ ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့နှင့် ဝိပ္ပယောဂကို ဆိုလို၍ ဤ၌ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ် အဗျာကတချင်း ဝိပ္ပယုတ်ကို ဆိုလိုသောကြောင့် ထို၌ မယူသော်လည်း ဤ၌ ဟောထိုက်ပါသည်-ဟူလို။

၂။ ခန္ဓာ ဒသော ဟိ(ဝေ)ဝိပ္ပယုတ္တာ စ ဝုတ္တာ။ ။ဝိတ္တာရ ဝါကျတည်း။ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့သည် တဒေကဒေသာ (ထို အနာရမ္မဏမိဿ စသော တရားအပေါင်း၏ အစိတ်အပိုင်းသာ ဖြစ်ကုန်၏။) တဒေကဒေသညသမုဒါယာ (ထို ဆိုအပ်ပြီးသော တရားအပေါင်း၏ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်ကြ၍ အခြား အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ကြသော ရူပက္ခန္ဓာ စသော တရားအစိတ်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်ကြ၏။) [ခန္ဓာဟုဆိုယှဉ် ရူပက္ခန္ဓာစသော ခန္ဓာအစိတ်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်ကြသည်- ဟူလို။]

၄၁၄

ခေတ်ကလာမူလဒီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

(ဟောန္တိ။) စ^၁၊ ဆက်။ သမုဒါယေကဒေသာနံ၊ အပေါင်းလည်းဖြစ်၊ အစိတ်လည်းဖြစ်သော ခန္ဓာအစရှိသည်တို့၏။ ဝိဘာဂါဘာဝတော၊ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားမရှိခြင်းကြောင့်။ သဘာဂဝိသဘာဂတာ၊ သဘာဂ၏ အဖြစ်၊ ဝိသဘာဂ၏အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ။ တေန၊ ထိုသို့ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သောအထူးမရှိသည့်အတွက် သဘာဂ ဝိသဘာဂအဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ တေသံ၊ ထို အနာရမ္မဏ မိဿက သဗ္ဗဝိညာဏခေတ် တံသမ္ပယုတ္တတရားတို့၏။ ခန္ဓာဒီဟိ၊ ခန္ဓာအစရှိသည်တို့နှင့်။ သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂါဘာဝေါ၊ သမ္ပယောဂ၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ဝိပ္ပယောဂ၏ မဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ထင်ရှား၏။

ပန^၂၊ ကား။ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ အကုသလာ ဗျာကတေဟိ၊ အကုသိုလ်အဗျာကတတို့မှ။ ဝိဘတ္တာ၊ ခွဲခြား ဝေဖန် အပ်ကုန်ပြီ။ တေ စ၊ ထို အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့ကိုလည်း။ ကုသလေဟိ၊ ကုသိုလ်တို့မှ။ (ဝိဘတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။) တေသံ၊ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့၏။ သမုဒါယေကဒေသဘာဝေါ၊ အပေါင်းတို့၏ အစိတ်၏အဖြစ်သည်၎င်း။ တဒေကဒသညသမုဒါယဘာဝေါ ဝါ၊ ထို အပေါင်းတို့၏ အစိတ် ဖြစ်၍ အခြားသော အစိတ်တရားတို့၏အပေါင်း၏ အဖြစ်သည်၎င်း။ န (ဟောတိ)။

၁။ သမုဒါယေကဒေသာနန္တ (ပေ) ဟောတိ။ ။ [ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားကို “ဝိဘာဂ” ဟု ခေါ်၏။] ရူပက္ခန္ဓာ စသော အစိတ်တို့၏ အပေါင်း သမုဒါယ ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အနာရမ္မဏမိဿက စသော တရားအပေါင်း၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ခန္ဓာတို့သည် (ဝိဘာဂါဘာဝ) အချင်းချင်း ခွဲခြားအပ်သော အထူး မရှိကြ။ ထိုသို့ အထူးမရှိခြင်းကြောင့် န သဘာဂဝိသဘာဂတာ အတ္ထိ (သဘာဂအဖြစ် ဝိသဘာဂအဖြစ် မရှိ။) တေန (အဝိဘာဂသတ္တာဝတော သဘာဂဝိသဘာဂတ္တာဘာဝေန) ထိုသို့ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အထူးမရှိခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည့်အတွက် သဘာဂဝိသဘာဂအဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့် ထို အနာရမ္မဏမိဿက စသော တရားတို့၏ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းမှာ ထင်ရှားပါသည်။

၂။ ကုသလာ ပန။ ။ အနာရမ္မဏမိဿက ဖြစ်သော သဗ္ဗဝိညာဏခေတ်၊ တံ- သမ္ပယုတ္တတရားအပေါင်းတို့၏ ခန္ဓာ-စသည်တို့နှင့် သမ္ပယောဂ၊ ဝိပ္ပယောဂ မဖြစ်ပုံကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့၏ ဝိပ္ပယုတ်ရှိနိုင်ပုံကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ကုသလာ ပန (ပေ) ဝိပ္ပယောဂေါ န န ဟောတိ ဝိသဘာဂတာဘတ္တာဝတော” ဟု မိန့်သည်။ [တေ စ ကုသလာဗျာကတာ၊ တေသံ ကုသလာကုသလာဗျာကတာနံ၊ တသ္မာတိ ယသ္မာ ဝိဘတ္တသဘာဝါနံ၊ န-တေသံ သမုဒါယေကဒေသာဒိဘာဝေါ၊ တသ္မာ (ပေ) အညမည- ဝိပ္ပယုတ္တတာ ဝုတ္တာ “ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ” တိအာဒိနာ။ သဗ္ဗေသုတိ ဒုတိယာဒိသဗ္ဗပဋ္ဌေသု။-အနု။]

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ခန္ဓာဒီနိ၊ ခန္ဓာအစသည်တို့ကို။ အနာမသိတွာ၊ မသုံးသပ်
 မှု၍။ ဝိပ္ပယုတ္တတာမတ္တေန၊ ဝိပ္ပယုတ်တို့၏ အဖြစ်မျှဖြင့်။ ယတာနိဒ္ဓါရိတဓမ္မ-
 ဒဿနေ၊ အကြင် အကြင် ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော တရားတို့ကို ပြရာ၌။
 ကုသလေဟိ၊ ကုသိုလ်တို့နှင့်။ ဣတရေသံ၊ အခြားသော အကုသိုလ် အဗျာ-
 ကတတို့၏၎င်း။ ဣတရေဟိ၊ အခြားသော အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့
 နှင့်။ ကုသလာနံ စ၊ ကုသိုလ်တို့၏၎င်း။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည်။ န
 န ဟောတိ၊ မဖြစ်မဟုတ်၊ ဖြစ်သည်သာ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဝိသဘာဂတာ-
 သဗ္ဗာဝတော၊ သဘောမတူသည်၏အဖြစ်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေသံ၊ ထို ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရား
 တို့၏။ အညမညဝိပ္ပယုတ္တတာ၊ အညမညဝိပ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟော
 တော်မူအပ်ပြီ။ (“ကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်
 မူအပ်ပြီ။) သဗ္ဗေသု၊ အလုံးစုံကုန်သော။ ဧဝဓူပေသု၊ ဤသို့ သဘောရှိကုန်
 သော ဒုတိယပြဿနာ အစရှိသည်တို့၌။ ယေ (ဧသော)၊ သည်။ နယော၊
 တည်း။

ပန၊ ကား။ ဥဒ္ဓါနေ၊ ဥဒ္ဓါန်းဂါထာ၌။ အဋ္ဌာရသ တတော ပရေတိ ဣဒံ၊
 ဟူသော ဤစကားကို။ သောဠသဘာတိ၊ သောဠသဟူ၍။ (သောဠသ
 တတော ပရေ ဟူ၍)။ ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်၏။ တေဝီသန္တိ ဣဒဉ္စ၊ တေဝီသံ ဟူ
 သော ဤစကားကိုလည်း။ ဧကဝီသန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဝတ္ထဗ္ဗံ)။

စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗတ္ထံ၊ အလုံးစုံသော ပြဿနာတို့၌။ (ဂဟိတာ-၌ စပ်။)
 ကာလသန္တာနဘေဒရဟိတာရဟိတဗဟုဓမ္မသမောဓာနာနံ၊ ကာလ အားဖြင့်

၁။ သောဠသဘာတိ ဧကဝီသန္တိ။ ။ ဆတ္တိံသာယ ပိဋ္ဌိဒုကာသု ဝိသတိဒုကပဒါနိ
 ဣမသ္မိံ နယေ လဗ္ဘန္တိ၊ အဝသိဋ္ဌာနိ သောဠ-
 သေဝါတိ အာဟ “သောဠသဘာတိ ဝတ္ထဗ္ဗံ”န္တိ။ တတော ဧဝ(ထိုသို့ ဝိသတိဒုကပဒ၏
 ဤနယ၌ ရအပ်သည့်အတွက် အဝသိဋ္ဌသောဠသပဒတို့၏ မရအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်ပင်) တေဝီသံ ပဒသတန္တိ ဧတ္ထ တေဝီသန္တိ ဣဒဉ္စ ဧကဝီသန္တိ ဝတ္ထဗ္ဗန္တိ ယော-
 ဇနာ။-အနူ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဆဋ္ဌနယ၌ အဋ္ဌကထာအလို “၂၃-ပုဒ် အလွန်ရှိသော ပုဒ်ပေါင်း
 တရာကို မရအပ်”ဟု ဆိုသောကြောင့် (ဒေဝရာ) ၂၄၈-ပုဒ်သာ
 ရအပ်တော့သည်။ ဋီကာအလို ၁၂၁-ပုဒ်သာ မရသောကြောင့်
 (နိမက္ခာ) ၂၅၀-သာ ရတော့၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည်
 အဋ္ဌကထာအလို၊ ဋီကာအလို ခွဲ၍ ၂-နည်း ပြကြသည်။

၂။ သဗ္ဗတ္ထံ (ဓပ) ဂဟိတာ။ ။ အလုံးစုံသော ပြဿနာတို့၌ ယူအပ်သော
 ပုဒ်တို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထံ (ဓပ)
 ဂဟိတာ”ဟု မိန့်သည်။ ကာလသန္တာနဘေဒ (ဓပ) ဗဟုဓမ္မသမောဓာနာနံသည်

ကဲ့ပြားခြင်း၊ သန္တာန်အားဖြင့် ကဲ့ပြားခြင်းမှ၊ ကင်းကုန်- မကင်းကုန်သော-
 များစွာသော တရားတို့၏ အပေါင်းဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မာယ-
 တန ဓမ္မဓာတုနံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်တို့၏။ ကေဒေသာ၊
 တစိတ်တပိုင်းဖြစ်ကုန်သော။ သမုဒယသစ္စဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ သမုဒယ
 သစ္စာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိကုန်သော တရားတို့ကို၎င်း။ ကေဒေသ-
 သမ္ဗိဿာ၊ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်သော စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ် အစရှိသည်တို့နှင့် ရောကုန်
 သော။ အနာရမ္မဏေဟိ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်။ အသမ္ဗိဿာ၊
 မရောနှောကုန်သော။ ဣဒ္ဓိပါဒ်ဒယော စ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် အစရှိသော တရား
 တို့ကို၎င်း။ [အာဒိ-ဖြင့် ဈာန၊ အပ္ပမညာ စသည်တို့ကို ယူပါ။] သာရမ္မ-
 ဏေဟိ၊ သာရမ္မဏဖြစ်သော စိတ်၊ စေတသိက်တို့နှင့်။ အသမ္ဗိဿာ၊ ကုန်သော။
 ရူပက္ခန္ဓာဒယော စ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို၎င်း။ သမ္ပယောဂိဝိပ္ပယော-
 ဂိဘာဝေန၊ သမ္ပယုတ် ရှိကုန်၊ ဝိပ္ပယုတ် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မ (ပေ) ဓာတုနံ၏ ဝိသေသနတည်း။ ထိုတွင် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်
 စေတသိက် ၅၀-ဟူသော ဗဟုဓမ္မသမောဓာနတည်း။ အကုသိုလ်စေတသိက်များနှင့်
 သောဘနစေတသိက်တို့သည် တပြိုင်နက်သော ကာလ၌ အတူ မဖြစ်နိုင်သော ကာလ
 ဘေဒတရားတို့တည်း။ အကုသိုလ်တွင်လည်း လောဘနှင့် ဒေါသ၊ ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယ
 စသည်တို့ တပြိုင်နက် မဖြစ်နိုင်ကြ။ သောဘနတွင်လည်း ဝိရတိအပ္ပမညာတို့ တပြိုင်
 နက် မဖြစ်နိုင်ကြ။ ဝိရတိအချင်းချင်း၊ အပ္ပမညာအချင်းချင်းလည်း တပြိုင်နက် မဖြစ်
 နိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့် ကာလကဲ့ပြားခြင်းမှ မကင်းသော ကာလဘေဒ အရဟိတ တရား
 များ ဖြစ်ကြ၏။ အတူဖြစ်နိုင်သော စေတသိက်တို့ကား ကာလဘေဒရဟိတ တရားများ
 ဖြစ်ကြသည်။ သန္တာန်အားဖြင့်လည်း ရံခါကွဲနိုင်၊ ရံခါမကွဲပဲ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်
 သန္တာနဘေဒရဟိတ၊ အရဟိတ ၂-မျိုး ရနိုင်၏။ ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်တို့အတွက်
 လည်း ဤနည်းမျိုး စိစစ်ပါ။ သမုဒယသစ္စာ (လောဘ)သည် ထို ခန္ဓာ၊ ထို အာယတန
 ဓာတ်တို့၏ တစိတ်ဖြစ်၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်တို့၏ တစိတ်
 တပိုင်းပင်တည်း။

၁။ ကေဒေသသမ္ဗိဿာ စ (ပေ) အသမ္ဗိဿ။ ။ ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့သည် မိမိ၏ တစိတ်
 တပိုင်း ဖြစ်သော စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်
 (ဝိညာဏက္ခန္ဓာ)စသော တစိတ်တပိုင်းနှင့် ရောနှောနေသောကြောင့် ခန္ဓာတပါးနှင့်
 ရောနှောသော ကေဒေသသမ္ဗိဿဖြစ်၍ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အနာရမ္မဏတရားတို့နှင့်
 မရောနှောသော အနာရမ္မဏ အသမ္ဗိဿလည်း ဖြစ်ကြသည်။ [ကေဒေသသမ္ဗိဿာတိ
 စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်ဒိနာ အတ္တနော ကေဒေသေနဝ ခန္ဓန္တရောဟိ သမ္ဗိဿာ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်ဒယော
 အနာရမ္မဏေဟိ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိ စ အသမ္ဗိဿာ။-အနု။] ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကား
 အနာရမ္မဏအသမ္ဗိဿ ၁-မျိုးသာတည်း။

၂။ သမ္ပယောဂိဝိပ္ပယောဂိဘာဝေန။ ။ ဤပုဒ်ကို ဂဟိတာ-၌ စပ်။ သမုဒယ
 သစ္စာ စသော တရားတို့သည် သမ္ပ-
 ယောဂ တရားလည်း ရှိ၏။ ဝိပ္ပယောဂ တရားလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤနည်း၌

သမာနကာလသန္တာနေဟိ^၁၊ တူသော ကာလ၊ တူသော သန္တာန် ရှိကုန်
 သော။ ဧကဒေသန္တရေဟိ၊ အထူးဖြစ်သော အစိတ်အပိုင်း တရားတို့မှ။
 ဝိဘတ္တာဝေ၊ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရား
 တို့ကိုသာ။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ (ဤ နယ၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။)
 ဣတိ^၂၊ ကြောင့်။ ဧကဟိမိ၊ အတူတကွဖြစ်ခြင်းငှါထိုက်သည့် အချို့ကုန်
 သော။ ဧကဒေသန္တရေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဘတ္တေဟိ၊ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးကုန်သော။
 ဧတဟိ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာ အစရှိသောတရားတို့နှင့်။ ဧတ၊ ထိုသညာက္ခန္ဓာ
 အစရှိသော တရားတို့သည်။ ယထာယောဂံ၊ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ။
 သမ္ပယောဂဉ္စ၊ သမ္ပယုတ်ကို၎င်း။ ဝိပ္ပယောဂဉ္စ၊ ဝိပ္ပယုတ်ကို၎င်း။ လဘန္တိ။

ယူအပ်ကုန်၏။ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့သည် ဝိပ္ပယောဂ တဘက်၌သာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်
 လည်း ယူအပ်ကုန်၏။ [သမုဒယသစ္စာဒယော သမ္ပယောဂိဝိပ္ပယောဂိဘာဝေန၊
 ရူပက္ခန္ဓာဒယော ဝိပ္ပယောဂိဘာဝေန ဂဟိတာတိ ယောဇနာ။-အနု။]

၁။ သမာနကာလ (ပေ) ဝိဘတ္တာ ဝေ။ ။ဤပုဒ်တို့သည် (နောက်၌ နေသော်
 လည်း) သမုဒယသစ္စာဝေဒနာက္ခန္ဓာ-
 ဒယော စသော ပုဒ်တို့၏ ဝိသေသနတို့တည်း။ ထိုသမုဒယသစ္စာ စသည်ကို ယူရာ၌
 ထိုတရားတို့သည် တူသော ကာလ တူသော သန္တာန်၌ ဖြစ်ကြသော ဧကဒေသန္တရ
 တရားတို့မှ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးသော တရားများ ဖြစ်ကြရမည်။ ဥပမာ-သမုဒယ
 သစ္စာသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၏ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္ပပ္ပဓာန် စသည်
 တို့မှ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် သညာက္ခန္ဓာ အစ
 ရှိသည်တို့မှ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့၎င်းတည်း။ ကာလ၊ သန္တာန် မတူလျှင်
 သမ္ပယုတ်၊ ဝိပ္ပယုတ် လျှဉ်းပါးဖွယ်ပင် မရှိ။ ထို့ကြောင့် “သမာနကာလသန္တာနေဟိ”
 ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာ အစရှိသည်တို့ကို
 သမ္ပယောဂိ၊ ဝိပ္ပယောဂိ၏ အဖြစ်ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို ဝိပ္ပယောဂိတို့၏
 အဖြစ်ကြောင့် ဤနယ၌ ယူအပ်ကုန်သည် ဟူလို့။ [သင်္ခါရက္ခန္ဓာဒီနိ ဧကဒေသန္တရေဟိ
 သင်္ခါရက္ခန္ဓာဒီနိ ဧကဒေသဝိသေသဘူတေဟိ (ဝိသေသသည် အန္တရ၏ အဖွင့်၊)
 သတိပဋ္ဌာနသမ္ပပ္ပဓာနသညာန္တာဒီဟိ ဝိဘတ္တာ ဝေ သမုဒယသစ္စာဒယော။-အနု။]

၂။ ဣတိ ဧတဟိ ဧတ (ပေ) လဘန္တိ။ ။[ဧတဟိ သမုဒယသစ္စာဒီဟိ၊ ဧတ
 သညာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဧတဟိမိ သဟု-
 ပ္ပဗ္ဗမာနာရဟေဟိ ဧကဒေသန္တရေဟိ ဝိဘတ္တေဟိ။-အနု။] ထို သညာက္ခန္ဓာ စသော
 တရားတို့သည် အတူတကွ ဖြစ်ထိုက်သော သမုဒယသစ္စာတည်းဟူသော ဧကဒေသန္တရ
 တရားတို့မှ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ကုန်ပြီးသော တရားများ ဖြစ်ကြရမည်။ ဤသို့ဖြစ်မှလည်း
 သမ္ပယောဂ၊ ဝိပ္ပယောဂအဖြစ်ကို ရနိုင်သည်။ ဤသို့ မခွဲခြားလျှင် သညာက္ခန္ဓာသည်ပင်
 သမုဒယသစ္စာလည်း ဖြစ်၊ မဂ္ဂသစ္စာလည်း ဖြစ်နေရကား ၁-ပါးအတွက် သမ္ပယုတ်
 ဆိုလျှင် အခြား ၁-ပါးက ဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်နေလိမ့်မည်။ ထိုသမုဒယနှင့် မဂ္ဂတို့ သမ္ပယုတ်
 လည်း မဖြစ်၊ ဝိပ္ပယုတ်လည်း မဖြစ်ကြ။ [န ဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဒီပရိယာပန္နတ္ထေပိ
 သမုဒယသစ္စာဒယော မဂ္ဂသစ္စာဒီဟိ သမ္ပယောဂံ လဘန္တိ။-အနု။]

၄၁၆၈

ခေတ်ကလေး မှလဲဉ်းကံ နိဿယ

[၂-နိဗ္ဗေသ်

(ကသ္မာ၊ ကေဟိမိ ကေဒေသန္တရေဟိ ဝိသတ္ထေဟိ တေဟိ တေ ယထာ-
 ယေဝိဂံ၊ သမ္ပယောဂဉ္စ ဝိပွယောဂဉ္စ လံဘန္တိ။ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊
 ကြောင့်။ တေသံ၊ ထို ဝေဒနာကုန္တာ၊ သညာကုန္တာ အစရှိသည်တို့၏။
 ကေပ္ပုဒါဒိတာ၊ ကေပ္ပုဒါဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟူသော။ သဘာဂတာ စ၊
 သဘာဂတို့၏ အဖြစ်သည်၎င်း။ ဝိသဘာဂတာ စ၊ ဝိသဘာဂတို့၏ အဖြစ်
 သည်၎င်း။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကေဟိမိ ကေဒေသန္တရေဟိ
 ဝိသတ္ထေဟိ တေဟိ တေ ယထာယောဂံ၊ သမ္ပယောဂဉ္စ ဝိပွယောဂဉ္စ
 လံဘန္တိ။) တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော် အကြောင်းအတွက်
 သမ္ပယောဂ၊ ဝိပွယောဂကို ရနိုင်ခြင်းကြောင့်။) တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ပါဠိ
 ရပ်၌။ ဧကေန ခန္ဓေန ဧကေနာယတနေန ကောယ ဓာတုယာ ကေဟိမိ
 သမ္ပယုတ္တန္တိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ ဧကေနာယတနေန ကောယ ဓာတုယာ
 ကေဟိမိ ဝိပွယုတ္တန္တိ စ၊ ဟူ၍၎င်း။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ဘိန္နကာလသမုဒါယာ ဧဝ၊ ပြားသော ဖြစ်ရာကာလ
 ရှိသော အစိတ်အစိတ်တို့၏ အပေါင်းသလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဝေဒနာ-

၁။ အတ္ထိ ဟိ တေသံ (ပေ) ဝိသဘာဂတာ စာတိ။ ကေပ္ပုဒါဒိတာသင်္ခါတာ ယထာရဟံ သဘာဂတာ
 ဝိသဘာဂတာ စ-အနု။] ဤဝါကျကို ကာရဏဝါကျလုပ်၍ ရှေ့ပြန်လှည့်သောအခါ
 အဓိပ္ပာယ် နားလည်နိုင်ပါသည်။

၂။ တေန (ပေ) ဝုတ္တိ။] ဤဝါကျကား လက္ခဏဝါကျတည်း။ ဆိုအပ်ပြီးသော
 အကြောင်းများအတွက် ဤနယ၌ ယူအပ်သော တရား
 တို့၏ သမ္ပယုတ်၊ ဝိပွယုတ်ကို ရခြင်းကြောင့် ထိုထို ပါဠိရပ်၌ ဧကေန ခန္ဓေန (ပေ)
 ကေဟိမိ သမ္ပယုတ္တံ-ဟူ၍၎င်း၊ ဝိပွယုတ္တံ-ဟူ၍၎င်း ဟောတော်မူအပ်ပါသည်-ဟူလို။
 [တေနာတိ ယထာဝုတ္တကာရဏေန သမ္ပယောဂဿ ဝိပွယောဂဿ စ လံဘနတော။
 -အနု။]

၃။ ဘိန္နကာလ (ပေ) ကေကဓမ္မဉ္စ ဧဝ။] သမာနကာလသန္တာန- ရှိကြသော
 ကေဒေသ-အထူးတို့မှ ခွဲခြားအပ်
 ပြီးကုန်သော သမုဒယသစ္စာ စသော တရားတို့ကို သမ္ပယောဂိ၊ ဝိပွယောဂိ အဖြစ်ဖြင့်
 ယူအပ်ကုန်သည် ဖြစ်အံ့။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် သုခိန္ဒြေ-စသည်၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသည်
 တို့ကိုလည်း “သုခိန္ဒြေ ဧကေန ကေဟိမိ ဝိပွယုတ္တံ”ဟူ၎င်း၊ “စက္ခုဝိညာဏဓာတ်
 ဧကေန ခန္ဓေန ဧကေနာယတနေန ကေဟိမိ ဝိပွယုတ္တံ”ဟူ၎င်း ဟောတော်မူထိုက်
 သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်
 ရှိသောကြောင့် “ဘိန္နကာလသမုဒါယာ ဧဝ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဘိန္နကာလံနံ
 သမုဒါယိနံ (အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် ကွဲပြားသော ကလရရှိကြသော
 အစိတ်အစိတ်တရားတို့၏+သမုဒါယာ ဘိန္နကာလသမုဒါယာ။-အနု။]

သညာဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့သည်။
 ဝတ္ထမာနာစ၊ ဖြစ်ဆဲတို့သည်သာ။ (သမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်လသော်။) ဧကေက-
 ဓမ္မာ ဝေ၊ တပါးစီတပါးစီသော တရားတို့သာတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။
 (ထိုသို့ ဘိန္ဒုကာလသမုဒါယဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့၏ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်လျှင် တပါးစီတို့၏အဖြစ်ကြောင့်။
 ဝါ၊ တပါးစီဖြစ်သည့်အတွက်။) တေသံ၊ ထို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့၏။ သမာနကာလဿ၊ တူသောကာလရှိသော။ ဝိဘဇိတဗ္ဗဿ၊
 ခွဲခြားဝေဖန်ထိုက်သော တရား၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။
 သုခိန္ဒြိယာဒီနိ၊ သုခိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့သည်။ (ဝေဒနိန္ဒြေ ၅-ပါးတို့သည်။)

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် အတိတ်ဝေဒနာ၊ အနာဂတ်ဝေဒနာ၊ ပစ္စုပ္ပန်
 ဝေဒနာ ဟူသော အတိတ်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်၏။ သညာက္ခန္ဓာ၊
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့လည်း နည်းတူ။ ထို အပေါင်းခန္ဓာတို့သည် တယောက်သော သန္တာန်
 ဝယ် ပစ္စုပ္ပန်လည်း ဖြစ်မှ ဝေဒနာတပါး၊ သညာလည်း တပါး၊ ဝိညာဏ်လည်း
 တပါးသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဘိန္ဒုကာလသမုဒါယာ ဝေ (ပေ) ဧကေကဓမ္မာဝ”
 ဟု ဆိုသည်။ [ဝတ္ထမာနာ စ-၌ စ-ကိုလည်း မစု-၌ ဝေ-အနက် ဖွင့်၏။]

၁။ တသ္မာ တေသံ (ပေ) မနာယတနဿ စ။ ။တသ္မာ၊ ထိုသို့ ဘိန္ဒုကာလ-
 သမုဒါယ ဖြစ်သော ဝေဒ-
 နာက္ခန္ဓာ-စသော တရားတို့၏ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်လျှင် တပါးစီသာ ဖြစ်ကြသောကြောင့်။ ထို
 ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့၌ သမာနကာလဖြစ်သော ဝေဖန်
 ထိုက်သော တရားမရှိ။ ထို့ကြောင့် သုခိန္ဒြေ-စသည်တို့က ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို၎င်း၊ စက္ခု
 ဝိညာဏ်ဇာတ် စသည်တို့က ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ မနာယတနကို၎င်း ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို
 မပြုနိုင်ကြ။ တေန၊ ထိုသို့ ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို မပြုနိုင်ခြင်းကြောင့်။ “သုခိန္ဒြိယံ (ပေ)
 စက္ခုဝိညာဏဇာတု (ပေ) ဝိပ္ပယုတ္တာ” ဤသို့ စသော စကားတော်ကို ဟောတော်
 မမူအပ်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ပါဠိတော်၌ “သုခိန္ဒြိယံ တိဟိ ခန္ဓေဟိ (သညာ၊ သင်္ခါရ၊
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၃-ပါးတို့နှင့်) ဧကေနာယတနေန ကောယဇာတု-
 ယာ သမ္ပယုတ္တံ၊ ကတိဟိ ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဧကေန ခန္ဓေန (ရူပက္ခန္ဓာနှင့်) ဒသဟာယတနေဟိ
 သောဠသဟိ ဇာတုဟိ ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဤသို့ ဟောတော်မူပြီးနောက် ကေဟိမိ ထုတ်သော
 အခါ “ဧကေန ခန္ဓေန၊ တပါးသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာအချို့နှင့်”ဟု မပါတော့ပဲ
 “ဧကေနာယတနေန ကောယဇာတုယာ ကေဟိမိ ဝိပ္ပယုတ္တံ”ဟုသာ ဟောတော်မူသည်။
 အကယ်၍ သုခိန္ဒြေက ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ခုက္ခိန္ဒြေ၊ သောမနဿိန္ဒြေ၊ ဒေါမနဿိန္ဒြေ၊
 ဥပေက္ခိန္ဒြေဟု ခွဲခြားနိုင်လျှင် “ဧကေန ခန္ဓေန (ပေ) ကေဟိမိ ဝိပ္ပယုတ္တံ”ဟု ခန္ဓာ
 ထည့်၍ ဟောတော်မူရလိမ့်မည်။ ယခုသော် ခန္ဓာမထည့်ပဲ ဟောတော်မူသောကြောင့်
 သုခိန္ဒြေ စသည်တို့က ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို မခွဲခြားနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်-ဟူလို။
 စက္ခုဝိညာဏဇာတ်က ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ မနာယတနကို မခွဲခြားနိုင်ပုံကိုလည်း ဤနည်း
 မှီးပါ။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏။ ဝိဘာဂံ၊ ဝေဖန်အပ်သော အထူး
 အပြားကို။ န ကရောန္တိ၊ မပြုနိုင်တော့။ စက္ခုဝိညာဏဓာတာဓယော စ၊
 စက္ခုဝိညာဏဓာတ်အစရှိသော ဝိညာဏဓာတ်တို့သည်လည်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏၎င်း။ မနာယတနဿ စ၊ မနာယတန၏၎င်း။ (ဝိဘာဂံ န
 ကရောန္တိ။) တေန၊ ကြောင့်။ (သုခိန္ဒြေ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသည်တို့ကို
 ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို မပြုနိုင်ခြင်းကြောင့်။) သုခိန္ဒြိယံ ဧကေန ခန္ဓေန၊ ကေဟိစိ
 ဝိပ္ပယုတ္တန္တိ၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ စက္ခုဝိညာဏဓာတု ဧကေန ခန္ဓေန၊
 ဧကေနာယတနေန ကေဟိစိ ဝိပ္ပယုတ္တာတိ စ၊ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော။
 ဝေမာဒိ၊ ဤသို့ အစရှိသော စကားကို။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော် မမူအပ်။

ပန၊ ဆက်။ ခန္ဓာယတနဝိဘာဂရဟိတံ၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန အထူး
 အပြားမှ ကင်းသည်။ (သမာန)မ္ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာ-
 ဏက္ခန္ဓာကို။ ဓာတုဝိဘာဂေန၊ ဓာတ် ၇-ပါး အပြားအားဖြင့်။ ဝိဘတ္တမေဝ၊
 ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးကိုသာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏဓာတု
 (ပေ) မနောဝိညာဏဓာတု သောဠသဟိ ဓာတုဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာတိ၊ ဟူ၍။
 (သင်္ဂတိကာရေဟိ) ဝုတ္တံ။ (ဓာတုဝိဘာဂေန၊ ဓာတ်ဟူသော အထူး အပြား
 အားဖြင့်။ ဝိဘတ္တဿ၊ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးသော။ ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဉ်၏။
 ယထာယောဂံ၊ ယှဉ်သင့်သည်အားလျော်စွာ။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယုတ်ကို။
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဝေမေဝံ၊ ဤအတူသာလျှင်။ ဣန္ဒြိယဝိဘာဂေန၊
 သုခိန္ဒြေ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်။ ဝိဘတ္တာနံ၊ ဝေဖန်အပ်ပြီးကုန်သော။
 သုခိန္ဒြိယာဒိနံ၊ သုခိန္ဒြေ အစရှိသော တရားတို့၏။ သုခိန္ဒြိယေနယေ၊ ဓမ္မော
 ဝိပ္ပယုတ္တာတိအာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ယထာယောဂံ၊ စွာ။ ဝိပ္ပ-
 ယောဂေါ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဝိဘတ္တဿ၊ သုခိန္ဒြေ စသည်ဖြင့် မခွဲခြား
 မဝေဖန်အပ်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ။ ၏။ (ဝိပ္ပယောဂေါ) န (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)
 ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

၁။ ခန္ဓာယတန(ပေ)ဝိရဟိတမ္ပိ။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် တပြိုင်နက်သောဧကန္တ ခွဲခြား၍
 မရအပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို အတယံ
 ကြောင့် “စက္ခုဝိညာဏဓာတု (ပေ) ဝိပ္ပယုတ္တာ”ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါသည်။
 မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ခန္ဓာယတန (ပေ) ဝိရဟိတမ္ပိ ဝိညာဏံ”စသည်ကို မိန့်သည်။
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ဓာတ် ၇-ပါး အပြားအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီး ဖြစ်၏။
 ထို့ကြောင့် “စက္ခုဝိညာဏဓာတု (ပေ) သောဠသဟိ ဓာတုဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ”ဟု
 ဟောတော်မူအပ်သည်-ဟူလို။

၂။ ဝေမေဝံ။ ။ “ဝေမေဝန္တိ ယထာ ဓာတုဝိဘာဂေန ဝိဘတ္တဿ၊ ဝိညာဏဿ
 ဝေမေဝံ”ဟု ဥပမာဝါကျထည့်၍ အနုဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်
 ပေးရသည်။ အဓိပ္ပာယ်ကို နိဿယအတိုင်း သိပါ။

၂၃၅။ တံ သမ္ပယောဂိဘာဝံ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာနှင့် သမ္ပယုတ်ရှိသော တရားတို့၏အဖြစ်ကို။ သန္တာယ၊ ချုံ။ သမုဒယသစ္စံ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ ယထာ၊ ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ တံ ဝိပွယောဂိဘာဝံ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာနှင့် ဝိပွယုတ်ရှိသော တရားတို့၏အဖြစ်ကို။ သန္တာယ၊ ချုံ။ တီဟိ ခန္ဓေဟိ ဝိပွယုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပါသည်။ ဣတိ စေ၊ ဤသို့ မေးအံ့။ အဝိဘာဂေဟိ၊ သမုဒယသစ္စာမှ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြား မရှိကုန်သော။ တေဟိ၊ ထို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့နှင့်။ ဝိပွယောဂဝစနဿ၊ မယှဉ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝိပွယုတ္တသဒ္ဓါ၏။ အယုတ္တတ္တာ၊ မသင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ သမ္ပယောဂိဘာဝံ သန္တာယ သမုဒယသစ္စံ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယုတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ယထာ၊ ဧဝံ တံ ဝိပွယောဂိဘာဝံ သန္တာယ တီဟိ ခန္ဓေဟိ ဝိပွယုတ္တန္တိ န ဝုတ္တံ။) (ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)

ဟိ၊ ချုံ။ (တနည်း) ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ ဝိဘာဂေ၊ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားသည်။ သတိ၊ ရှိလသော်။ သမုဒယသစ္စံ၊

၁။ ယထာ (ပေ) န ဝုတ္တန္တိ၊ စေ။ ။သမုဒယသစ္စာနှင့်တူသော ကာလ၊ တူသော သန္တာန်ရှိကြသော တခုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ အတူဖြစ်ကြသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့ကို ရည်ရွယ်၍ “သမုဒယသစ္စံ တီဟိ ခန္ဓေဟိ (ပေ) သမ္ပယုတ္တံ”ဟု ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ သမုဒယသစ္စာနှင့် ကွဲပြားသော ကာလ သန္တာန်ရှိကြသော ထိုခန္ဓာ ၃-ပါးကို ရည်ရွယ်၍ ကေဟိစိ-ထုတ်ရာ၌ “သမုဒယသစ္စံ တီဟိ ခန္ဓေဟိ (ပေ) ဝိပွယုတ္တံ”ဟု ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသည်ဟု စောဒနာသည်။

၂။ အဝိဘာဂေဟိ (ပေ) အယုတ္တတ္တာ။ ။“ဝေဒနာက္ခန္ဓာ”ဟု ဆိုရာ၌ သမုဒယသစ္စာ နှင့် ကာလ၊ သန္တာန် စသောအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အထူး မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၁-ပါးသာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အထူး မရှိသော ထိုခန္ဓာ ၃-ပါးတို့နှင့်(မယှဉ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝိပွယုတ္တသဒ္ဓါ၏ မသင့်ခြင်းကြောင့်) ထို သမ္ပယောဂိဘာဝကို ရည်ရွယ်၍ “သမုဒယသစ္စံ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယုတ္တံ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ ဤအတူ ထိုဝိပွယောဂိဘာဝကို ရည်ရွယ်၍ “တီဟိ ခန္ဓေဟိ ဝိပွယုတ္တံ”ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါ။

၃။ ဝိဘာဂေ ဟိ သတိ (ပေ) ဝုတ္တံ။ ။အနုဋီကာ၌ ဤဝါကျကို “ပါတဋ္ဌ-တရံ တရောတိ - တပ္ပါတဋီကရဏ ဝါကျ”ဟု ဆို၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို သုခိန္ဒြေ၊ ဒုက္ခိန္ဒြေစသော ဝေဒနိန္ဒြေ ၅-ပါးဖြင့် ခွဲခြားအပ်လျှင် သမုဒယသစ္စာဟူသော လောဘသည် သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ ဟူသော

သမုဒယသစ္စာသည်။ သုခ ဒုက္ခ ဒေါမနဿိန္ဒြိယေဟိ၊ သုခိန္ဒြေ၊ ဒုက္ခိန္ဒြေ၊
 ဒေါမနဿိန္ဒြေတို့နှင့်၎င်း။ မနောဝိညာဏဓာတုတော၊ မနောဝိညာဏဓာတ်မှ။
 အညဝိညာဏဓာတုဟိ၊ တပါးသော အဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့်၎င်း။ ဝိပ္ပယုတ္တံ၊
 မယှဉ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ငှါ။ ယုတ္တံ၊ သင့်၏။ (ကသ္မာ ဣတိ ဝတ္ထု၊
 ယုတ္တံ၊ နည်း။) ဝိဘာဂေနော၊ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အထူးဖြင့်ပင်။
 ဝိသဘာဂဏာယ၊ သဘောမတူသည်၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ သင်္ဂဟိတတ္တာ၊
 သိမ်းယူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဣတိ ဝတ္ထု၊ ယုတ္တံ။) ပန၊ ဗျတိရှိက်
 ကား။ ဝိဘာဂရဟိတေဟိ၊ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အထူးမှ ကင်းကုန်သော။
 ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီဟိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့နှင့်။ (သမုဒယသစ္စာ၊ သည်။
 ဝိပ္ပယုတ္တံ၊ မယှဉ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ငှါ။) န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ (ကသ္မာ၊
 နည်း။) ဝိဇ္ဇမာနေဟိ၊ ဇာတ်အားဖြင့် တူသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိကုန်သော။
 တေဟိ၊ ထို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့နှင့်။ ဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ဇာတ်အားဖြင့်
 တူသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသော။ သမုဒယသစ္စဿ၊ ၏။ ဝိသဘာဂဘာဝါ-
 ဘာဝတော၊ ဝိသဘာဂ၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

ဣန္ဒြေ ၃-ပါးနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဟု ဆိုသင့်၏။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးဖြင့်
 ခွဲခြားအပ်လျှင် မနောဝိညာဏဓာတ်မှတပါး အခြား ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဟု
 ဆိုသင့်၏။ ဘာကြောင့်နည်း။

၁။ ဝိဘာဂေနော (ဝေ) သင်္ဂဟိတတ္တာ။ ။ ဝေဒနိန္ဒြေ ၅-ပါး၊ ဓာတ် ၇-ပါး
 ဟု ခွဲခြားလိုက်လျှင်ပင် ထိုဝေဒနိန္ဒြေ
 အချင်းချင်း၊ ထို ဓာတ်အချင်းချင်း သဘောမတူခြင်း ဟူသော ဝိသဘာဂ အဖြစ်ကို
 သိမ်းယူအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် တည်း။ [ဝိသဘာဂ ဖြစ်လျှင် “သဘာဂေါ
 ဝိသဘာဂေါ” ဟူသော လက္ခဏာမာတိကာနှင့်အညီ ဝိပ္ပယုတ်လည်း ဖြစ်နိုင်သော
 ကြောင့်တည်း။-ဟူလို။]

၂။ ဝိဘာဂရဟိတေဟိ ပန (ဝေ) ဘာဝတော။ ။ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော
 အထူး မရှိသော ထိုဝေဒ-
 နာက္ခန္ဓာ စသည်တို့နှင့်ကား သမုဒယသစ္စာကို ဝိပ္ပယုတ်ဟု ဆိုခြင်းငှါ၊ မသင့်၊
 ဘာကြောင့်နည်း-ထင်ရှားရှိကြသော ထိုဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်တို့နှင့် ထင်ရှားရှိသော
 သမုဒယသစ္စာ၏ ဝိသဘာဂအဖြစ်၏ မရှိနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဝိသဘာဂ မဖြစ်လျှင်
 ဝိပ္ပယုတ်လည်း မဖြစ်။-ဟူလို။] တတ္ထ ဝိဇ္ဇမာနဿ သမာနဿ သမာနဇာတိကဿာတိ
 အဓိပ္ပါယ်သော။-အနူ။ ဝိဇ္ဇမာန ဟူသည် ထင်ရှားရှိရုံမျှ မဟုတ်၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်
 အဗျာကတဇာတ်အားဖြင့် တူသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသော “အရှိ”တည်း-ဟူလို။

ဟိ။ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ၊ ဥပ္ပန္န မဟုတ်သော တရားတို့သည်။ (အာမဋ္ဌကာလဘေဒ၊ အနာဂတ်ဟု သုံးသပ်အပ်သော ကာလ အထူးအပြားရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ) ဝိယ၊ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ယံ(ဓမ္မဇာတံ)၊ အကြင် တရားသဘောသည်။ အာမဋ္ဌကာလဘေဒ၊ သုံးသပ် အပ်သော ကာလ အထူးအပြားရှိသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗံ၊ ဤ နယ၌ ထုတ်ဆောင်ထိုက်သော။ သင်္ခတံ၊ သင်္ခတလည်း ဖြစ်၏။ တံ(ဓမ္မဇာတံ)၊ ကို။ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝံ၊ ပစ္စုပ္ပန်၏ အဖြစ်ကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ သမ္ပယောဂိ- ဝိပ္ပယောဂိဘာဝေန၊ သမ္ပယုတ်ရှိသော တရား၊ ဝိပ္ပယုတ်ရှိသော တရား၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဥဒ္ဓရိယတိ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်၏။ တဉ္စ၊ ထို ထုတ်ဆောင်ခြင်းကိုလည်း။ ဝိဘာဂရဟိတေဟိ၊ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားမှ ကင်းကုန်သော။ သင်္ခတေဟိ၊ သင်္ခတ ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာဒီဟိ၊ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။

၁။ ယံ ဟိ အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ ဝိယ (ဧပ) ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗံ။ ။ [“ဝိဘာဂရဟိတေဟိ ပန” စသော ရှေ့စကားကို ထင်ရှားအောင်ပြသော တပွဲကဏ္ဍီကရဏတည်း။ “တမေဝတ္ထံ ဝိဘာဂေတုံ”-မဇ္ဈ] အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ ဝိယာတိ တူဒံ ဝိသဒိသုဒါဟရဏံ (ဥပမေယျစကားနှင့် မတူသော ဥဒါဟရဏံ ဥပမာနစကားတည်း။) ယထာ အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာတိ အနာဂတကာလံ ဝုစ္စတိတိ အာမဋ္ဌကာလဘေဒံ (အနာဂတ်ဟု သုံးသပ်အပ်သော ကာလအထူးရှိ သကဲ့သို့။) ဧဝံ ယံ အာမဋ္ဌကာလဘေဒံ န ဟောတိတိ အတ္ထော။-အနု။ ဆိုလိုရင်း ကား-“အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ”၌ အနာဂတ်ကာလဟူသော သုံးသပ်အပ်သော ကာလရှိ သကဲ့သို့ ထို့အတူ အကြင်တရားသည် သုံးသပ်အပ်သော ကာလ အထူးမရှိ။ ဤနယ၌ ထုတ်ဆောင်ထိုက် ဟောပြုထိုက်သော သင်္ခတ တရားလည်း ဖြစ်၏။ သင်္ခတ တရား ဖြစ်သောကြောင့် (အသင်္ခတနိဗ္ဗာန် ပညတ်ကဲ့သို့) မှီစရာကာလ မရှိ မဟုတ်၊ မှီစရာ ကာလ ရှိရသည်-ဟူလို။

၂။ တံ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝံ (ဧပ) ဥဒ္ဓရိယတိ။ ။ သမာနကာလအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား ရှိသော တရား ၁-ပါး၏သာလျှင် ထင်ရှားရှိသော အခြားတရားနှင့် သမ္ပယောဂ ဖြစ်နိုင်၏။ သမ္ပယောဂ ဖြစ်ထိုက်သော တရားသည်သာ ဝိပ္ပယောဂလည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားရှိသော တရားအချင်းချင်းသာ သမ္ပယောဂ၊ ဝိပ္ပယောဂ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝံ နိဿာယ (ထင်ရှား ရှိသော ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်ကို မှီ၍) သမ္ပယုတ်ရှိသောတရား၊ ဝိပ္ပယုတ်ရှိသော တရား အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြရသည်။

၃။ တဉ္စ (ဧပ) နိဿိတဗ္ဗတ္တာ။ ။ တဉ္စာတိ ဥဒ္ဓရဏံ၊ ဝိဘာဂရဟိတေဟိ ခန္ဓာဒီဟိ သင်္ခတေဟိ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေဝ နိဿာယ ဟောတိတိ သမ္ပန္နော (ကသ္မာတိ ဧဝ။) အနာမဋ္ဌကာလဝိသေသေ သတိတိ အတ္ထော၊ -မဇ္ဈ။ [အတ္ထိတာယ ဧဝ-ဖြင့် သဟဇာတ နိဿာယ အတ္ထိ-ကဲ့သို့ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုသာ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။]

ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝမေဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်၏ အဖြစ်ကိုသာ။ နိဿယ၊ မှီ၍။ (ဟောတိ။) (ကသ္မာ။) အနာမဋ္ဌကာလဘောဒေ၊ မသုံးသပ်အပ်သော ကာလ အထူးအပြား သည်။ သတိ၊ သော်။ အတ္ထိတာယ ဝေ၊ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်၏သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ နိဿိတဗ္ဗတ္တာ၊ မှီထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဟိ၊ မှန်။ အဝိဇ္ဇမာနဿ၊ (တူသော ဇာတ်ရှိသည်ဖြစ်၍) ထင်ရှား မရှိသော တရား၏။ အဝိဇ္ဇမာနေန၊ ထင်ရှား မရှိသော တရားနှင့်၎င်း။ အဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ထင်ရှား မရှိသော တရား၏။ ဝိဇ္ဇမာနေန စ၊ ထင်ရှားရှိသော တရားနှင့်၎င်း။ ဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ထင်ရှားရှိသော တရား၏။ အဝိဇ္ဇမာနေန စ၊ ထင်ရှားမရှိသော တရားနှင့်၎င်း။ သမ္ပယောဂေါ၊ သမ္ပယုတ်သည်။ နတ္ထိ၊ ပန၊ ကား။ အဝိဇ္ဇမာနတာဒိပကေ၊ ထင်ရှား မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သော။ ဘောဒေ၊ အထူးအပြားကို။ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်ပြီးသော်။ (ဟောတော် မူအပ်ပြီးသော်။) တေနော၊ ထို ရူပုန အစရှိသော အပြားအားဖြင့်သာလျှင်။ ဝိသဘာဂတာပိ၊ ဝိသဘာဂ၏ အဖြစ်ကိုလည်း။ ဂဟိတာ ဝေ၊ ယူအပ်တော့သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည်။ ဟောတိ။

၁။ အဝိဇ္ဇမာနဿ ဟိ (ပေ) နတ္ထိ။ “သမ္ပယောဂိဝိပ္ပယောဂိတာဝေန ဥဒ္ဓရိယတိ” နှင့် စပ်၍ သမ္ပယောဂိ တရား၊ ဝိပ္ပယောဂိတရားတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “အဝိဇ္ဇမာနဿ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [တူသော ဇာတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသော တရားကို “ဝိဇ္ဇမာန” ဟု ရှေ့၌ အနုဋီကာ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိဇ္ဇမာန မဟုတ်သော တရားကို “အဝိဇ္ဇမာန” ဟု မှတ်ပါ။] “အဝိဇ္ဇမာန တရား၏ အဝိဇ္ဇမာန တရားနှင့်၎င်း၊ အဝိဇ္ဇမာန တရား၏ ဝိဇ္ဇမာန တရားနှင့်၎င်း၊ ဝိဇ္ဇမာနတရား၏ အဝိဇ္ဇမာန တရားနှင့်၎င်း သမ္ပယောဂမရှိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် “ဝိဇ္ဇမာန တရား၏ ဝိဇ္ဇမာန တရားနှင့် သမ္ပယောဂ ရှိ၏” ဟု ဆိုရာ ရောက်သည်။ [ဧကေန ပါရိသေသတော ဝိဇ္ဇမာနဿ စ ဝိဇ္ဇမာနေန သမ္ပယောဂေါ ဒုဿိတော။-အနု။]

၂။ ဝိပ္ပယောဂေါ ပန (ပေ) ဟောတိ။ [ဝိပ္ပယောဂေါကို ဟောတိ-၌ စပ်။] “အဝိဇ္ဇမာနအဖြစ်ကို ပြတတ်သော အထူးအပြားကို ယူအပ်ပြီးသော်” ဟူရာ၌ “ပါဠိတော်ဝယ် တရားရှင်သည် ယူတော် မူအပ်ပြီးသော်” ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “အရူပဘဝေါ (အရူပ ဝိပါက် စိတ် စေတသိက်သည်) ဧကေန ခန္ဓေန ဒသဟာယတနေဟိ သောဠသဟိ ဓာတုဟိ ဝိပ္ပယုတ္တောတိအာဒိနာ ဂဟိတေ” ဟု ဋီကာ၌ ယူပုံကို ပြထားသည်။ ဤပါဠိတော်ဝယ် ဧကေန ခန္ဓေန စသည်ဖြင့် ရူပနုလက္ခဏာရှိသော ရူပက္ခန္ဓာ စသည်ကို ပြ၏။ ထိုသို့ ပြသဖြင့် ထိုရူပက္ခန္ဓာနှင့် အရူပဘဝ၏ အချင်းချင်း ဝိသဘာဂအဖြစ်ကိုလည်း ယူအပ် ပြီးဖြစ်ကြောင်း ပြ၏။ ထို့ကြောင့် အရူပဘဝနှင့် ရူပက္ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့၏ ဝိပ္ပယောဂေါ ဟောတိ - ဝိပ္ပယုတ်အဖြစ်သည် ထင်ရှား၏။

ပနံ၊ ကား။ ဘေဒေ၊ အဝိဇ္ဇမာန၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သော အထူး
 အပြားကို။ အဂ္ဂဟိတေ၊ မယူအပ်သော်။ တေန တေန ဂဟဏေန၊ ထိုထို
 ယူကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိတော်စကားရပ်ဖြင့်။ ဝိသဘာဂတာယ၊ ဝိသဘာဂ၏
 အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ အဂ္ဂဟိတတ္တာ၊ မယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 သဘာဂတ္ထေ၊ သဘာဂ၏ အဖြစ်သည်။ သတိ၊ ဖြစ်လသော်။ ဝိဇ္ဇမာနတာယ
 ဧဝ၊ ဝိဇ္ဇမာန၏ အဖြစ်ဖြင့်ပင်။ ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့၏။ သဘာဂဿ၊
 သဘာဂကို။ ပရိစ္ဆိန္နနတော၊ ပိုင်းဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဝိဇ္ဇမာနတာ၊ ထင်ရှား
 ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 ဧကုပ္ပါဒါဒိဘာဝသင်္ခတာ၊ ဧကုပ္ပါဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။
 သဘာဂတာပိ၊ သဘာဂ၏ အဖြစ်သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ ဂဟိတာ ဧဝ၊
 ယူအပ်တော့သည်သာ။ စ၊ ဆက်။ တဿ၊ ထို သဘာဂ၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊
 ကို။ ဂဟိတတ္တာ၊ ယူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ သမ္ပယုတ်
 ကိုသာ။ လဗ္ဘတိ။ ဝိပွယောဂေါ၊ ဝိပွယုတ်ကို။ န(လဗ္ဘတိ)။ တသ္မာ၊

၁။ ဘေဒေ ပန အဂ္ဂဟိတေ (ဧဝ) ဒဿိတာ။ ။ ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော
 အဝိဇ္ဇမာနတာဒိပက

ဖြစ်သော ဘေဒကို မယူအပ်လျှင် ပါဠိတော်၌ သဘာဂ အဖြစ်ကို ပြသော ထိုထို ပါဠိ
 ရပ်ရှိ၏။ ထို ပါဠိများကား “ဝေဒနာက္ခန္ဓော တိဟိ ခန္ဓေဟိ ဧကေနာယတနေန
 သတ္တဟိ ဓာတုဟိ သမ္ပယုတ္တာ” စသော ပါဠိတော်များတည်း။ ထို ပါဠိတော်များက
 ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်နှင့် သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စသော ၃-ပါးတို့၏ သဘာဂ
 အဖြစ်ကို ပြတော်မူ၏။ ထို ပါဠိတော်များဖြင့် နာမ်ခန္ဓာအချင်းချင်းတို့ ဝိသဘာဂ
 အဖြစ်ကို မယူအပ်သော် သဘာဂအဖြစ်သာလျှင် ထင်ရှားတော့၏။ ထိုသဘာဂအဖြစ်
 ကိုလည်း (ဝိဇ္ဇမာနတာယ ဧဝ ပရိစ္ဆိန္နနတော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် ကြွင်းသော
 နာမက္ခန္ဓာ ၃-ပါးတို့၏ သမာနကာလအားဖြင့် ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ
 ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဝိဇ္ဇမာနအဖြစ်ကို ပြအပ်ပြီး ဖြစ်တော့သည်။

၂။ ဣတိ ဧကုပ္ပါဒ (ဧဝ) ဂဟိတာ ဧဝ။ ။ ရှေ့၌ “ဘေဒေ ပန အဂ္ဂဟိတေ
 ဝိသဘာဂတာယ အဂ္ဂဟိတတ္တာ”

ဟူသော ဟိတ်ကို သဘာဂတာပိ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောတိ-၌လည်း စပ်ပါ။ အဝိဇ္ဇမာန
 အဖြစ်ကို ပြသော ဘေဒကို မယူအပ်လျှင် ဝိသဘာဂတာကို မယူအပ်သောကြောင့်
 ဧကုပ္ပါဒိဘာဝဟု ဆိုအပ်သော သဘာဂတာကိုလည်း ယူအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်တော့
 သည်-ဟူလို။ [သဘာဂတာပိ-၌ အပ်ဖြင့် ဝိဇ္ဇမာနတာ ဒဿိတာကို ပေါင်းသည်။ ဘေဒ
 ကို မယူအပ်လျှင် ဝိသဘာဂတာကို မယူအပ်သောကြောင့် ဝိဇ္ဇမာနတာကို ပြအပ်ရုံ
 သာမက သဘာဂအဖြစ်ကိုလည်း ယူအပ်ပြီးဖြစ်တော့သည်သာ-ဟူလို။]

၃။ တသ္မာ (ဧဝ) န ဝိပွယုတ္တေနာတိ။ ။ လဗ္ဘဂုဏ်ဝါကျတည်း။ [တသ္မာတိ
 ဝိသဘာဂတာယ အလဗ္ဘမာနတ္တာ
 သဘာဂတာယ စ လဗ္ဘမာနတ္တာ။-အနု။] ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော “သမ္ပယောဂေါ

ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်၏ ရအပ်သည်၏အဖြစ်၊ ဝိပ္ပယုတ်၏ မရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ သဘာဝ၏ ရအပ်သည်၏ အဖြစ်၊ ဝိသဘာဝ၏ မရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမုဒယသစ္စံကို။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီဟိ၊ တို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တေန၊ သမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဝိပ္ပယုတ္တေန၊ ဝိပ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န(ဝုတ္တံ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ မဂ္ဂသစ္စာဒီသုပိ၊ မဂ္ဂသစ္စာ အစရှိသည်တို့၌လည်း။ သေ နယော၊ တည်း။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

၂၆၂။ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိစာရဉ္စိ ဌပေတွာ သေသံ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာတိ၊ ဟူသော။ အဋ္ဌကထာဝစနံ၊ အဋ္ဌကထာစကားသည်။ (ဒဿေတိ-၌ စပ်။) ယေ၊ အကြင် ဒုတိယဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်။ ပဓာနာ၊ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တဓမ္မာပုဒ်အရ၌ ပဓာန ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိတက္ကော၊ ပဌမပုဒ်အရ၌ ကြဉ်အပ်သော ဝိတက်သည်။ ကောဋ္ဌာသန္တရစိတ္တုပ္ပါဒေသု၊ ပဌမကောဋ္ဌာသမ္ပတပါးသော ဒုတိယကောဋ္ဌာသစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌။ (အလီနာ) ဝိယ၊ မတိမ်မြုပ်ကုန်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) (ကောဋ္ဌာသန္တရစိတ္တုပ္ပါဒေသု၊ တပါးသော ကောဋ္ဌာသ၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌။) အလီနာ၊ မတိမ်မြုပ်ကုန်။

လဗ္ဗတိ၊ န ဝိပ္ပယောဂေါ” ကိုပင် သမ္ပယုတ် ရအပ်လျှင် သဘာဝတာကိုလည်း ရအပ်၏။ ဝိပ္ပယုတ် မရလျှင် ဝိသဘာဝတာကိုလည်း မရအပ်” ဟု ကောက်ချက်ချ၍ တသ္မာအစွဲကို အနုဒ္ဓိကာပြသည်။

၈။ အဋ္ဌကထာဝစနံ (ပေ) ဒဿေတိ။ ။ဒုတိယဇ္ဈာနဝိစာရံ ဟိ စသော အဋ္ဌကထာ စကားသည် “ယေ ပဓာနာ၊ ဝိစာရသည် ကြဉ်အပ်သော အကြင် ဒုတိယဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်။ (ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁, စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိ သတို့တွင် ဒုတိယဈာန်စိတ်ဖြစ်၍ နဂိုက ကြဉ်အပ်ပြီးသော ဝိတက်နှင့် ဝိစာရကိုကြဉ်၍ ၃၆-တို့သည်)။ ဤ အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တ ဟူသော ဒုတိယရာသိ အရ၌ ပဓာနဖြစ်ကုန်၏။ တေ ဧဝ ဣဓ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာတိ အဓိပ္ပေတာ၊ ထိုတရားတို့ကို ဤ ဒုတိယ ရာသိအရ၌ အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တဟု အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဿေတိ။

အနုဒ္ဓိကာ။ ။ဝိတက္ကော ဝိယာတိ သဝိတက္ကသဝိစာရေသု စိတ္တုပ္ပါဒေသု ဝိတက္ကော ဝိယ။ သော ဟိ ဝိတက္ကရဟိတတ္တာ(ထို ဝိတက်မှာ ယှဉ်ဘက် ဝိတက်မှ ကင်းခြင်းကြောင့်) အဝိတက္ကော ဝိစာရမတ္တော စ၊ တေနာဟ ကောဋ္ဌာသန္တရစိတ္တုပ္ပါဒေသု အလီနာတိ (ပဌမ ကောဋ္ဌာသ၌ မယူပဲ တိမ်မြုပ် ငုပ်နေသော်လည်း ဒုတိယကောဋ္ဌာသ၌ မတိမ်မြုပ်။ (တေနာဟ ကောဋ္ဌာသန္တရစိတ္တုပ္ပါဒေသု အလီနာတိ။ တတော ဧဝ သော အပ္ပဓာနော (ဝိတက်သည် ဒုတိယကောဋ္ဌာသ၌ မတိမ်မြုပ်သော်လည်း ပဓာနမဟုတ်။) ဒုတိယဇ္ဈာနဓမ္မော ဧဝ ဧတ္ထ ပဓာနာတိ အာဟ ယေ ပဓာနာတိ။ ဤ အနုဒ္ဓိကာအဖွင့်အရ “အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဤ ဒုတိယကောဋ္ဌာသ၌ ပဓာနမဟုတ်သော ဝိတက်ကို မယူလို” ဟု ပြ၏။

တေ ဇေ၊ ထိုပဓာနဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကိုသာ။ (ဇေဖြင့် ဝိတက်ကို ကန့်သတ်သည်။) ဣဓ၊ ဤဆဋ္ဌနယနိဒ္ဒေသ၌။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ)အဓိပ္ပေတာ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒသေတိ။

ဟိ။ မှန်။ တေနေဝ၊ ထိုသို့ ဝိတက်ကို မယူခြင်းကြောင့်ပင်။ အနန္တရနယေ၊ အခြားမဲ့ဖြစ်သော သတ္တမနယ၌။ သမုဒယသစ္စာနှင့်။ သမာနဂတိကာ၊ တူသောဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်၏။ သဝိတက္က သဝိစာရေဟိ၊ သဝိတက္ကသဝိစာရတို့နှင့်။ န (သမာနဂတိကာ)၊ တူသောဖြစ်ခြင်း မရှိကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထို အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရားတို့ကို။ န ဂဟိတာ၊ မယူအပ်ကုန်။ (အနန္တရနယ-၌ မယူအပ်ကုန် ဟူလို။) စ၊ သည်သာမကသေး။ ဒသမောသာနနယေသု၊ ဒသမနယ၊ အဆုံးဖြစ်သော စုဒ္ဓသမနယတို့၌။ တေဟိ၊ ထို အဝိတက္က၊ ဝိစာရမတ္တ တရားတို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တေဟိ၊ ဝိပ္ပယုတ်တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တာနံ၊ ဝိပ္ပယုတ်တို့၏၎င်း။ (ဒသမနယအတွက်။) တေဟိ၊ အဝိ-

၁။ တေနေဝ(ဇေ)န ဂဟိတာ။ ။တေနေဝါတိ သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ္တုပ္ပါဒေသု ဝိတက္ကဿ (ပဌမဟောဋ္ဌာသတုန်းက ကြည့်အပ်ခဲ့သော ဝိတက်စေတသိက်၏) အဝိတက္ကဝိစာရပိတ္ထဂ္ဂဟဏေန ဣဓ အဇ္ဈဟိတတ္တာ၊ ဝိတက္ကတိကေ ဒုတိယဈာသိယာ ဇေ အဓိပ္ပေတတ္တာ။-အနု။ ဤ အဖွင့်ဖြင့် တေနေဝ၌ ဟောန၏အစွဲကို ပြ၏။ ဤတေနေဝကို သမာနဂတိကာ၌၎င်း၊ နဂဟိတာ၌၎င်း စပ်ပါ။

၂။ အနန္တရနယေ (ဇေ) သဝိစာရေဟိ။ ။အနန္တရနယ- ဟူသည် အခြားမဲ့ဖြစ်သော သတ္တမနယတည်း။ ထိုနယ ၌ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရားတို့သည် သမုဒယသစ္စာနှင့် သမာနဂတိက (တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်၏။) “သမုဒယသစ္စာကို ထိနယ၌ မယူအပ်သကဲ့သို့ ဤ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားတို့ကိုလည်း မယူအပ်ကုန်” ဟူလို။ သဝိတက္ကသဝိစာရ ဖြစ်သော ပဌမဈာသိ တရားတို့နှင့် ဤအဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရားတို့သည် တူသောဖြစ်ခြင်း မရှိကြ။ ထို့ကြောင့် သဝိတက္ကသဝိစာရတရားတို့ကို အခြားမဲ့နယ၌ မယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဤ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရားတို့ကို မယူအပ်ကုန်-ဟူလို။

၃။ ဒသမောသာနနယေသု (ဇေ) ဝုတ္တော။ ။ဤစကားဖြင့်သမုဒယသစ္စာနှင့် အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တဓမ္မ တို့၏ သမာနဂတိကဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ဒသမနယ၌ သမုဒယသစ္စာကို ဟောတော်မူသကဲ့သို့ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တဓမ္မ တို့ကိုလည်း “ဧကေန ခန္ဓေန ဒသဟာယတနေဟိ သောဋ္ဌသဟိ ဓာဘူဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ စုဒ္ဓသမနယ၌လည်း ထို ၂-ပုဒ်တို့ကို “အဋ္ဌာရသဟိ ဓာဘူဟိ သင်္ဂဟိတော” ဟု အသွားတူ ဟောတော်မူ၏။ သဝိတက္ကသဝိစာရ တရားတို့နှင့်ကား ထိုကဲ့သို့ အသွားတူ ဟောတော်မမူ။ [ပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါ။]

၄၅၈ ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ [၂-နိဒ္ဒေသ

တက္ကမတ္တံ၊ ဝိစာရမတ္တတရားတို့နှင့်။ ဝိပုယုတ္တာနံ၊ တို့၏၎င်း။ (စုဒ္ဓသမနယ အတွက်။) သောဠသဟိ ဓာတုဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိပုယောဂေါ (၈)၊ 'ကို၎င်း။ (ဒသမနယ၌ဟောပုံ။) အဋ္ဌာရသသဂ်ဟိတော စ၊ ၁၈-ပါးသော ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်ပုံကို၎င်း။ (စုဒ္ဓသမနယ၌ ဟောတော်မူပုံ။) ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ ဝိတက္ကသဟိတေသု၊ ဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ တေသု၊ ထိုအဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားတို့ကို။ ဂဟိတေသုပိ၊ ယူအပ်ကုန်သော်လည်း။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တေ၊ ထိုဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရားတို့သည်။ ဝိစာရေန၊ ဝိစာရနှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ ဧကေန ခန္ဓေန ကေဟိစိ သမ္ပယုတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ဟောတော်မူခြင်းငှါ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်းကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ သော သမုဒါယော၊ ထိုဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်သော အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တစိတ္တုပ္ပါဒ်အပေါင်းသည်။ ဝိစာရံ၊ ဝိစာရကို။ ဝဇ္ဇေတွာ၊ ကြည့်၍။ အညေန၊ အခြားသော။ ဧကေနစိ၊ တစ်တခုသောတရားနှင့်။ သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။

၁။ ဝိတက္ကသဟိတေသု (ပေ) သက္ကာ ဝတ္ထု။ 'ဝိတက်' မပါသောကြောင့် ဤဆဋ္ဌနယ၌ 'ဧကေန ခန္ဓေန ကေဟိစိ သမ္ပယုတ္တာ' ဟု ဟောတော်မူရသည် မဟုတ်သေး။ ဝိတက်မပါပြန်လျှင်လည်း ဤကဲ့သို့ပင် 'ဟောတော်မူခြင်းငှါ' တတ်ကောင်း၏' ဟု ပြလိုသောကြောင့် "ဝိတက္ကသဟိတေသုပိ" စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဝိတက္ကသဟိတေသုတိ သဟ ဝိတက္ကေသု။ တေသုတိ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တေသု။ သဟ ဝိတက္ကေန ဒုတိယဇ္ဈာနဓမ္မေသု "အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ" တိ ဂဟိတေသု ဝုတ္တေသုတိ အတ္ထော။ အနု။] ဤစကားဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ "အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ" အရဝယ် ဝိတက် မပါသည်ကို မနှစ်သက်ကြောင်း ပြသည်။

၂။ သော ဟိ သမုဒါယော (ပေ) န ဟောတိ။ ဝိတက်နှင့်တကွ ထိုအဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားအပေါင်းသည် ဝိစာရမှတစ်ပါးသော အခြားတရားနှင့် သမ္ပယုတ်မဖြစ်။ "သို့ဖြစ်လျှင် ထိုဝိတက်သည်ကား အခြားသော ပဌမရာသိ၌ ပါသောတရားတို့နှင့် သမ္ပယုတ် ဖြစ်နေသည် မဟုတ်လော" ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် "န ဟိ (ပေ) သမုဒါယဿ ဟောတိ" ဟု မိန့်သည်။ ဝိတက်တစ်ပါးတည်း၏ ဝိစာရမှ တစ်ပါးသော အခြားတရားနှင့် သမ္ပယောဂဖြစ်ခြင်းသည် အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရား အပေါင်း၏ သမ္ပယောဂမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတွင် ပါဝင်ခိုက်ဖြစ်သော ဝိတက်သည် သူ့ချည်းခွဲထွက်၍ အခြားတရားနှင့် သမ္ပယောဂ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဟူလို။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်ပုံကို ဥပမာပြလို၍ "ယထာ နာနာစိတ္တုပ္ပါဒေသု" စသည်ကို မိန့်သည်။

ဟိ၊ မှန်။ တဒေကဒေသယ၊ ထို အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားအပေါင်း၏ တစိတ် ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကဿ၊ ဝိတက်၏။ ဝိစာရတော၊ ဝိစာရမှ။ အညေန၊ အခြား သော ပဌမာရာသီစိတ္တပွားနှင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ သည်။ သမုဒါယဿ၊ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားအပေါင်း၏။ (သမ္ပယောဂေါ၊ သမ္ပယုတ်သည်။) န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ နာနာစိတ္တပွားသော။ အမျိုးမျိုးသော စိတ္တပွား တို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဣဒ္ဓိပါဒါနံ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး တို့၏။ သမုဒါယဿ၊ အပေါင်းဖြစ်သော။ ဣဒ္ဓိပါဒဿ၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး၏။ ဧကဒေ သာနံ၊ တစိတ်ဖြစ်ကုန်သော ဆန္ဒီဒ္ဓိပါဒ်အစရှိသည်တို့၏။ တီဟိ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓေဟိ၊ တို့နှင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ သည်။ သမုဒါယဿ၊ အပေါင်းဖြစ်သော ဣဒ္ဓိပါဒ်၏။ (သမ္ပယောဂေါ၊ သည်။) န ဟောတိ ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တ။ ဣဓာပိ၊ ဤ အရာ၌လည်း။ (အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ စိတ္တပွား၏ တစိတ်ဖြစ် သော ဝိတက်၏ သမ္ပယုတ်သည် ထိုစိတ္တပွား အပေါင်း၏ သမ္ပယုတ် မဖြစ် ရာ၌လည်း။) ဒဗ္ဗဗ္ဗံ။

ပန၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ဧတသု၊ ထို ၄-ပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့တွင်။ ဧကောပိ၊ တပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်သည်လည်း။ ဝေဒနာသညာ က္ခန္ဓေဟိ၊ ဝေဒနက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာတို့နှင့်၎င်း။ သင်္ခါရက္ခန္ဓကဒေသေန စ၊

အနုဋီကာ။ ။ယထာတိအာဒိနာ တမေဝတ္ထံ ဣဒ္ဓိပါဒနိဒဿနေန ဝိဘာဝေ-
တိ၊ တဿတ္ထော- ယထာ ဣဒ္ဓိပါဒသမုဒါယဿ ဧကဒေသ-
ဘူတာနံ ဆန္ဒီဒ္ဓိပါဒါဒိနံ တီဟိခန္ဓေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဝုတ္တော၊ တံသမုဒါယဿ(ထို ဣဒ္ဓိပါဒ် အပေါင်း၏အတွက်) န ဟောတိ၊ ဧဝံ ဣဓာပိ ဝိတက္ကဿ အညေဟိ သမ္ပ-
ယောဂေါ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တဿ သမုဒါယဿ (သမ္ပယောဂေါ) န ဟောတိတိ။

၁။ ယထာ ပန(ပေ)သမ္ပယုတ္တတာ ဝုတ္တော။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ဥပမာ ဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြခြင်း ငှါ “ယထာ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရွှေစကား၌ “သမုဒါယဿ ဣဒ္ဓိပါဒဿ ဧကဒေသာနံ တီဟိခန္ဓေဟိ သမ္ပယောဂေါ သမုဒါယဿ န ဟောတိ” ဟု ဆိုခဲ့ ၏။ ဤသို့ အစိတ် ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၏ ၃-ပါးသော ခန္ဓာတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည် ဣဒ္ဓိပါဒ် အပေါင်း၏ ယှဉ်ခြင်းမဖြစ်နိုင်လျှင် ပါဠိတော်၌ “ဣဒ္ဓိပါဒေါ (အပေါင်း ဣဒ္ဓိပါဒ် သည်) ဒွိဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယုတ္တော၊ ဧကေန ခန္ဓေန (ပေ) သမ္ပယုတ္တော” ဟု ၃- ပါးသော ခန္ဓာတို့နှင့် ယှဉ်ပုံကို ဟောတော်မူထား၏။ “ထိုသို့ ဟောတော်မူသင့်” ဟု ဆိုရာရောက်နေသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါးတို့တွင် မည်သည့် ဣဒ္ဓိပါဒ် မဆို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ ၂-ပါးနှင့်၎င်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တစိတ်နှင့်၎င်း မယှဉ် သော ဣဒ္ဓိပါဒ်မည်သည် မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါးအပေါင်းအတွက်လည်း ထိုခန္ဓာ ၃-ပါးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ဟောတော်မူအပ်သည်မှာ သင့်ပါ၏။

၄၃၀

ခေတ်ကံထာ မူလဦးကံ နိဿယ

၂-နိဗ္ဗာန်

သင်္ခါရက္ခန္ဓာတစိတ်နှင့်၎င်း။ အ သမ္ပယုတ္တော နာမ၊ အသမ္ပယုတ်မဖြစ်သော
 ဣဒ္ဓိပါဒ်မည်သည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမုဒါယဿ၊ အပေါင်းဖြစ်သော
 ဣဒ္ဓိပါဒ်၏။ တေဟိ၊ ထိုဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တစိတ်တို့နှင့်။
 သမ္ပယုတ္တတာ၊ သမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတ္ထု ယထာ၊ သို့။ ဝေ၊
 တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တအရာ၌လည်း။ ဝိစာရေန၊ ဝိစာရနှင့်။
 အသမ္ပယုတ္တဿ၊ သမ္ပယုတ်မဖြစ်သော။ အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တဿ၊ အဝိတက္က-
 ဝိစာရမတ္တ ဖြစ်သော။ ကဿမိ၊ တစုံတခုသော အစိတ်တရား၏။ အဘာဝ-
 တော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ သမုဒါယဿ၊ အပေါင်းဖြစ်သော အဝိတက္ကဝိစာရ
 မတ္တ၏။ တေန၊ ထို ဝိစာရနှင့်။ သမ္ပယုတ္တတာ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတ္ထု၊
 ငှါ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သက္ကာ ဝေ၊ တတ်
 ကောင်းသည်သာ။)

ဟိ၊ မှန်။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာနံ၊ အဝိတက္ကဝိစာရတရားတို့၏။ ဒဿနေန-
 ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာဒိနံ၊ ဝိယ၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုက အစရှိသော
 တရားတို့၏ ကဲ့သို့။ သမ္ပယုတ္တတာ၊ သမ္ပယုတ်တို့၏ အဖြစ်ကို။ န ဝတ္ထုဗ္ဗာ၊
 မဟောထိုက်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်ကုန်။ (ဝတ္ထုဗ္ဗာ ဝေ။ ဟောတော်မူ

မှတ်ချက်။ ။ ရှေ့၌ “သမုဒါယဿ ဣဒ္ဓိပါဒဿ ကေဒေသာနံ တိဟိ ခန္ဓေဟိ
 သမ္ပယောဂေါ” သည် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်အတွက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခ-
 န္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တစိတ်အားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်၏။ (အခြား ဣဒ္ဓိ
 ပါဒ်များအတွက် ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၃-ပါး ဖြစ်
 ၏။ ထို့တွင် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်၏ သမ္ပယောဂမဖြစ်။
 ဤသို့ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏ ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါးလုံး အတွက် မရနိုင်
 သောကြောင့် “ကေဒေသာနံ တိဟိ ခန္ဓေဟိ သမ္ပယောဂေါ
 သမုဒါယဿ န ဟောတိ” ဟု ရှေ့ဆိုခဲ့သည်ဟု မှတ်ပါ။

၁။ ဝေမိဓာပီ(ပေ)ဝတ္ထု။ ။ ထို ဣဒ္ဓိပါဒ်၌ ဟောတော်မူသကဲ့သို့ ဤ အဝိတက္က-
 ဝိစာရမတ္တဓမ္မ၌လည်း ဝိစာရနှင့် မယှဉ်သော အဝိ-
 တက္ကဝိစာရမတ္တ ဖြစ်သော အစိတ် တစုံတခု၏ မရှိခြင်းကြောင့် အပေါင်း ဖြစ်သော
 အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရား၏ ထို ဝိစာရနှင့် သမ္ပယုတ်အဖြစ်ကို ဟောတော် မမူသင့်
 မဟုတ်၊ ဟောတော်မူသင့်သည်သာ။

၂။ န ဟိ(ပေ)န ဝတ္ထုဗ္ဗာ။ ။ “ဝေမိဓာပီ (ပေ) န န သက္ကာ ဝတ္ထု” ဟူသော
 စကားကို ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုက စသော
 တရားတို့ကို ဥပမာ ဥပါဟရုဏ်ပြ၍ ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့် “န ဟိ (ပေ) န
 ဝတ္ထုဗ္ဗာ” ဟု မိန့်သည်။ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာဒိ-ဥပမာသည် ဝိသဒိသုပမာတည်း။
 ထို့ကြောင့် နောက်၌ “န ပနေဝံ” ဟု ဆိုလိုမိမည်။

ထိုက်သည်သာ။) ဟိံ၊ ချဲ့။ [ရွှေ၌ ဥပမာပေါ်ပြီး ဖြစ်၍ ထို ဥပမာကို ချဲ့သည်။] ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကော၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုက တရားတို့တွင်။ ကေစိ၊ အချို့သော တရားတို့သည်။ (မောဟကြည်သော ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဟုတရားတို့သည်။) သင်္ခါရက္ခန္ဓကဒေသေန၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၏ အစိတ်ဖြစ်သော။ မောဟေန၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်မောဟ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ ယထာ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ကေစိ၊ တို့သည်။ (ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်မှ တပါးသော လောဘမူ ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်တရားတို့ သည်။)(မောဟေန၊ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်မောဟနှင့်။)အသမ္ပယုတ္တာ၊ကုန်၊ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမုဒါယော၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗ ဟေတုက တရားအပေါင်း သည်။ တေန၊ ထိုမောဟနှင့်။ န သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ်မဖြစ်။ ယေန (ဟေတုနာ)၊ အကြင်ဟိတ်နှင့်။ သော သမုဒါယော၊ ထို ဒဿနေနပဟာ- တဗ္ဗဟေတုက တရားအပေါင်းသည်။ သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ အညော၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်မောဟမှ တပါးသော၊ ကောစိ၊ တစုံတခုသော၊ ဓမ္မောပိ၊ ဟိတ်ဖြစ်သော တရားသည်လည်း။ န အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ သမ္ပယုတ္တာတိ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုက သဟေ- တုကာဒယောပိ၊ ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား၊ သဟေတုကတရား အစရှိသည်တို့သည်လည်း။ ဧဝံ၊ ဤအတူတည်း။

၁။ ယထာ ဟိ (ပေ) သမ္ပယုတ္တော။ ။ဆိုအပ်ပြီးသောဥပမာကိုပင် အကျယ် ပြသော စကားတည်း။ “ဒဿနေန- ပဟာတဗ္ဗဟေတုက” ဟူသည့် ဗိဇ္ဇိဂတသမ္ပယုတ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် အပါယဂမနိယ ဖြစ်သော ဗိဇ္ဇိဝိဗ္ဗယုတ်၊ ဒေါနေဿသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် တို့တည်း။ “ယုဉ်ဘက်ဟိတ်ရှိသော တရားများ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်၌ ယုဉ်သော မောဟကို ကြည့်ရသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုမောဟနှင့်ကား ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် (မောဟကြည် အပ်သော) စိတ္တုပ္ပါဒ် အချို့သာ ယုဉ်၏။ ဗိဇ္ဇိသမ္ပယုတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ် အချို့ကား မယုဉ်ကြ။ ထို့ကြောင့် “ကေစိ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကေစိ အသမ္ပယုတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ဤသို့ အချို့သာ ယုဉ်၍ အချို့က မယုဉ်သောကြောင့်ပင် အပေါင်းဖြစ်သော ဒဿနေန- ပဟာတဗ္ဗဟေတုက တရားသည် ထိုမောဟနှင့်မယုဉ်။

၂။ နာပိ (ပေ) ဝုတ္တိ။ ။ထို ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုက၊စိတ္တုပ္ပါဒ် အပေါင်း သည် မိမိတို့အားလုံး ယုဉ်နိုင်သော (မောဟမှတပါး သော) အခြားသောဟိတ်လည်း မရှိ။ ထို့ကြောင့် “ဒဿနေန (ပေ) နတ္ထိ” ဟု ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူရသည်။ [အညော ကောစိ ဓမ္မော ဟေတုဘာဝေါ နာပိ အတ္ထိ၊ ယေန ဟေတုနာ (ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတု ဝယ် အကြင် ဟိတ် ကြောင့်) သော ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကောတိ ဝုတ္တော သမုဒါယော။-အနု။]

ပန၊ ကား။ (ဓမ္မစာပေပဟာတဗ္ဗဟေတုကသမုဒါယသိ။ ဧ။ သမ္ပယုတ္တ-
 တာ၊ ကိ။ န ဝတ္ထဗ္ဗာ ယထာ၊ ကံသိ။) ဧဝံ၊ တူ။ (အနုဋ္ဌိကာထညသည။)
 ယေန (ဓမ္မေန)၊ နှင့်။ (ဝိစာရနှင့်။) အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တသမုဒါယော၊
 အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားအပေါင်းသည်။ သမ္ပယုတ္တော၊ သည်။ သိယာ၊ ဧ။
 တံ(ဓမ္မဇာတံ)၊ သည်။ (ဝိစာရတရားသည်။) နတ္ထိ၊ မရှိသည်ကား။ န၊
 မဟုတ်။ (အတ္ထိ ဧဝံ။) (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တော၊ တို့တွင်။
 ကသ္မာ၊ သော။ ဝိစာရေန၊ နှင့်။ အသမ္ပယုတ္တဿ၊ သမ္ပယုတ် မဖြစ်သော
 တရား၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ၊ ထို
 အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားတို့ကို။ သမ္ပယုတ္တာတိ၊ သမ္ပယုတ်တို့ဟူ၍။ န ဝတ္ထဗ္ဗာ၊
 မဟောထိုက်ကုန်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ဝတ္ထဗ္ဗာ ဧဝံ။)

၈၂၊ ဆက်။ သပ္ပတ္တိပုဏ္ဏားလုံးစုံသော ပြဿနာတို့၌။ ကေဓမ္မပိ၊ တခုသော
 တရား၌လည်း။ ကေဟိစိတိ၊ ကေဟိစိဟူ၍။ ဗဟုဝနနိဗ္ဗေသော၊ ကိ။
 အနိယမိတတ္တာ၊ မသတ်မှတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကတော၊ ပြုတော်မူ
 အပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဆဋ္ဌနယသမ္ပယောဂဝိပုယောဂပဒဝတ္ထနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။
 ဆဋ္ဌနယအဖွင့် ပြီး၏။

၇-သတ္တမနယ

သမ္ပယုတ္တနဝိပုယတ္တပဒ အဖွင့်

၃၀၆။ မိမိအလိုအားဖြင့် ပါဠိတော်ကို ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့်
 “သမ္ပယုတ္တန ဝိပုယတ္တပဒ နိဗ္ဗေသေ” စသည်ကို မိန့်။ သမ္ပယုတ္တန

၁။ န ပနော (ပေ) အဘာဝါ။ ဧဝံ ယေန ဓမ္မေန အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တသမု-
 ဒါယော သမ္ပယုတ္တော၊ သိယာ တံ န နတ္ထိ။
 -အနု။ နိဿယအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားပြီ။ တသ္မာ တေ “သမ္ပယုတ္တာ”တိ န
 န ဝတ္ထဗ္ဗာတိ ကား လဒ္ဓဂုဏ်လည်းဟုတ်၏။ နိဂုံးလည်း ဟုတ်သည်။

၂။ သပ္ပတ္တိ ဝ (ပေ)ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဤသို့ပြုအပ်ခဲ့သော ပြဿနာ
 သည် ၁-ပါးတည်းဖြစ်၏။ ထိုတပါးတည်းကိုပင် “ကေဟိစိ” ဟု ဗဟုဝနဖြင့်ညွှန်ပြ
 ခြင်းမှာ သင်္ချာကို မည်၍ မည်မျှဟု မသတ်မှတ်အပ်သောကြောင့်တည်း။ ဥပမာ-
 နိဗ္ဗာန်တရား တပါးတည်းကိုပင် “အပစ္စယာ ဓမ္မော၊ အသင်္ခတာ ဓမ္မော” ဟု ဗဟုဝန
 ဖြင့် သုံးစွဲရာ၌ အနိယမိတဗဟုဝန ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ၂ “မည်မျှလောက်သော တရား”
 ဟု သင်္ချာကို မသတ်မှတ်အပ်သည်ကို “သင်္ချာယ အနိယမိတတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။
 အပစ္စယ အသင်္ခတ ဓမ္မ တို့၌ ရွေးသနားသောတ ဗဟုဝနဟုလည်း ဆို၏။

ဝိပုယုတ္တပဒနိဇ္ဇေသေ၊ ခွဲ။ ရူပက္ခန္ဓာဒယော၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရား
 တို့ကို၊ [အာဒိ-ဖြင့် စက္ခယတန အစရှိသော ရုပ်တရားကိုရသော တရား
 တို့ကို ယူ။] တေဟိ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တ-
 ဘာဝတော၊ သမ္ပယုတ်၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ န ဂဟိတာ၊ ယုတော်မမူ
 အပ်ကုန်။ သမုဒယသစ္စာဒီနိ၊ သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့ကို။ တေဟိ၊
 ထို သမုဒယသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တ(စ)၊ သမ္ပယုတ်
 ဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ ကြည်အပ်သော လောဘသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် စသော
 တရားသည်၎င်း။ သမ္ပယုတ္တေဟိ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ ကြည်အပ်
 သော လောဘသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် စသော တရားတို့နှင့်။ ဝိပုယုတ္တေ စ၊
 ဝိပုယုတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ လောဘသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်မှ တပါးသော
 အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရားသည်၎င်း။ သတိပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။
 သမ္ပယုတ္တေန ဝိပုယုတ္တာနံ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားနှင့် ဝိပုယုတ်ဖြစ်သော
 တရားတို့၏။ ခန္ဓာဒီဟိ၊ ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့နှင့်။ ဝိပုယောဂါဘာဝတော၊
 ဝိပုယုတ်၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ (န ဂဟိတာနိ။)

ဟိ၊ ခွဲ။ သမုဒယသစ္စေန၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တေဟိ၊ ကုန်သော။ လောဘ-
 သဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒေဟိ၊ လောဘသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့နှင့်။ ဝိပုယုတ္တာနံ၊

၁။ သမုဒယသစ္စာဒီနိ (၈၀) ဘာဝတော။ သမုဒယသစ္စာဒီနိ ကို “န ဂဟိ-
 တာနိ” ဟူသော ထည့်ပါဌ်ခွဲ
 စပ်။ သတိပိ ကို သမ္ပယုတ္တေ၊ ဝိပုယုတ္တေ နှင့်တွဲ။ တေဟိ သမ္ပယုတ္တေ ဖြင့် သမုဒယ
 သစ္စာ (လောဘ) စသည်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာမှတပါးသော လော
 ဘ သဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဂသည်ကို ပြ၏။ သမ္ပယုတ္တေဟိ ဝိပုယုတ္တေ ဖြင့် ထို သမုဒယ
 သစ္စာမှ တပါးသော လောဘသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် စသည်တို့နှင့် မယှဉ်ကြသော
 ကုသိုလ် (လောဘသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်မှ တပါးသော) အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ
 တရားတို့ကို ပြ၏။ ထိုကုသိုလ် စသောတရားတို့မှာ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဘေဒအားလုံး
 ပါဝင်နေသောကြောင့် ဝိပုယုတ်တရား မရှိတော့ရကား ထို သမုဒယသစ္စာ စသော
 တရားတို့ကို ဤသမ္ပယုတ္တေနဝိပုယုတ္တနယဉ် ယုတော်မမူအပ်ကုန်။

၂။ န ဟိ (၈၀) ဝိပုယောဂေါ အတ္ထိ။ “ဘာဝတော” ဟူသော ဟိတ်၏
 ဝိတ္ထာရတည်း။ ထို ဝိတ္ထာရ ဟူသည်
 လည်း “သမ္ပယုတ္တေန ဝိပုယုတ္တာနံ ခန္ဓာဒီဟိ ဝိပုယောဂါဘာဝတော” ဟူသော
 ဟိတ်၏ အကျယ်တည်း။ ထိုတွင် သမုဒယသစ္စေန သမ္ပယုတ္တေဟိ လောဘသဟဂတ-
 စိတ္တုပ္ပါဒေဟိ သည် သမ္ပယုတ္တေန၏ အကျယ်တည်း။ ဝိပုယုတ္တာနံ တတော အည-
 ဓမ္မာနံ သည် ဝိပုယုတ္တာနံ ၏ အကျယ်တည်း။ “အညဓမ္မ” အရ ကုသိုလ်၊ (လောဘ
 သဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်မှ တပါးသော) အကုသိုလ်နှင့် အဗျာကတ တရားတို့တည်း။
 “န ခန္ဓာဒီသု ငကနစိ ဝိပုယောဂေါ အတ္ထိ” သည် “ခန္ဓာဒီဟိ ဝိပုယောဂါဘာဝ-
 တော” ၏ အကျယ်တည်း။

ကုန်သော။ တတော၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တို့မှ။ အညဓမ္မာနံ၊ အခြားသော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရားတို့၏။ ခန္ဓာဒီသု၊ တို့တွင်။ ကေနစိ၊ တစုံတခုသော တရားနှင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ မယှဉ်ခြင်းသည်။ န အတ္တိ၊ မရှိ။

စ၊ စောဒနာပါဠိးအံ။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ စောဒနာမည်နည်း။) တေ ဝေ စိတ္တပ္ပုဒ်၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တို့သည်ပင်။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်၎င်း။ အနုဒ္ဓတိယာနိ၊ အနုအားဖြင့် ၂-ခုမြောက် ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနာနိ၊ တို့သည်၎င်း။ အနုဒ္ဓတိယာ၊ ကုန်သော။ ခာတုယော စ၊ တို့သည်၎င်း။ ဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေဟိ၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယောဂကို။ ဝတ္ထဗ္ဗော နနု၊ ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤသို့ စောဒနာပါ၏။ (တေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ) န (ဝတ္ထဗ္ဗော)။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တဒညဓမ္မာနံ (ပိ)၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်မှ တပါးကုန်သော တရားတို့၏လည်း။ ခန္ဓာဒီဘာဝတော၊ စတုက္ခန္ဓာ အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ ချ။ တေ ဝေ ဓမ္မာ၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ် တရားတို့သည်သာ။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ န၊ မဟုတ်ကုန်သေး။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ တေ စ၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တရားတို့သည်၎င်း။ တတော၊ ထိုလောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တရားတို့မှ။ အညေ စ၊ အခြားသော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရားတို့သည်၎င်း။ (စတ္တာရော၊ ကုန်သော။) ခန္ဓာ၊ တို့တည်း။ တထာ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း။ [တထာ-ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်တို့ကို ဆောင်ယူသည်။] (တေ

၁။ နနု စ (ပေ)ဝတ္ထဗ္ဗော တိ။ ။ “သမ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တာနံ ခန္ဓာဒီဟိ ဝိပ္ပယောဂါဘာဝတော” ဟူသောအကျဉ်းစကား ထိုစကား၏ အကျယ်ဖြစ်သော “န ဟိ (ပေ) အတ္တိ” ဟူသောစကားနှင့်ပေါ်၍ ‘စောဒနာဇ္ဇာယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “နနု စ (ပေ) ဝတ္ထဗ္ဗောတိ” ဟု မိန့်သည်။ ထို၌ “စတ္တာရော ခန္ဓာ” ဟူသည် လောဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ် ဟူသော နာမက္ခန္ဓာတို့တည်း။ ထိုတရားတို့သည် မနာယတနနှင့် ဓမ္မာယတန တဏှိယာ ဖြစ်၏။ (ရုပ်နိဗ္ဗာန်နိ တို့ မပါ။) ထို့ကြောင့် “အနုဒ္ဓတိယ အာယတန၊ ဇာတ်” ဟု ဆိုသည်။

၂။ န တဒညဓမ္မာနံ (ပေ) ဘာဝတော။ ။ ထို စောဒနာ၏ အကျဉ်းအဖြေတည်း။ တဒညဓမ္မာနံ ၌ ပိ သဒ္ဓါ အကျေကြံပါဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ ထိုလောဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ်တို့သာ စတုက္ခန္ဓာ အနုဒ္ဓတိယ အာယတနဇာတ်များ မဟုတ်သေး။ ထို စိတ္တပ္ပုဒ်တို့၏ အညဓမ္မ ဖြစ်ကြသော ကုသိုလ်၊ လောဘသဟဂုတ်မှ တပါးသော အကုသိုလ်၊ အဗျာကတစိတ္တပ္ပုဒ် (ရုပ်နိဗ္ဗာန်မပါ) တို့လည်း စတုက္ခန္ဓာ အနုဒ္ဓတိယ အာယတနဇာတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ဟူလို့ [န ဟိ (ပေ) ခာတုယောပိ ကား ထိုအကျဉ်း၏ အကျယ်အဖြေတည်း။]

ဝေ ဓမ္မာ၊ ထို လောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တို့သည်သာ။ အစုဒ္ဒတိယာယတန-
 ဓာတုယော၊ အခွဲအားဖြင့် ၂-ခုမြောက်ဖြစ်သော အာယတန၊ ဓာတ်တို့သည်။
 န၊ မဟုတ်ကုန်သေး။ အထခေါ၊ အဟုတ်ကား။ တေ စ၊ ထို လောဘသဟဂုတ်
 စိတ္တပ္ပုဒ်တို့သည်၎င်း။ တတော၊ ထို လောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တို့မှ။
 အညေ စ၊ အခြားသော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရားတို့သည်၎င်း။
 အစုဒ္ဒတိယာယတနဓာတုယောပိ၊ အခွဲအားဖြင့် ၂-ခုမြောက် ဖြစ်သော
 အာယတန ဓာတ်တို့သည်လည်း။ (ဟောန္တိ။) [အပိ-ဖြင့် ခန္ဓာကို ပေါင်း။]

စ၊ သည်သာမကသေး။ တဒညသမုဒါယေဟိ၊ ထို လောဘသဟဂုတ်
 စိတ္တပ္ပုဒ်မှ တပါးကုန်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရား
 အပေါင်းတို့နှင့်။ အညေ၊ အခြားကုန်သော လောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်တို့
 သည်။ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ ဝိပ္ပယုတ်တို့သည်။ န ဟောန္တိ။ (ကသ္မာ။) သမုဒါယေန၊
 လောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ် အပေါင်း၊ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ

၁။ န စ (ပေ) ဝိပ္ပယုတ္တာ ဟောန္တိ။ ။လောဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ်အပေါင်း
 နှင့် တဒညဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ စိတ္တပ္ပုဒ် အပေါင်းတို့သည် သမ္ပယုတ် မဖြစ်ကြသောကြောင့်
 ဝိပ္ပယုတ်အဖြစ်သည် အလိုလိုပြီးနေပြီ မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသော
 ကြောင့် “န စ (ပေ) ဝိပ္ပယုတ္တာ ဟောန္တိ” ဟု မိန့်သည်။ ထိုစကားရပ်၌ “တဒည-
 သမုဒါယ” ဟူသည် လောဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ်မှ တပါးသော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊
 အဗျာကတ စိတ္တပ္ပုဒ်တို့တည်း။ “အညေ” ကား လောဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ်တည်း။
 ထိုတရား ၂-ဖွဲ့တို့သည် ဝိပ္ပယုတ်လည်း မဖြစ်ကြ။

၂။ သမုဒါယေန (ပေ) ဝိပ္ပယောဂါဘာဝတော။ ။“အဘယ့်ကြောင့် ထို
 တရား ၂-ဖွဲ့ တို့သည်
 ဝိပ္ပယုတ် မဖြစ်ကြသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သမုဒါယေန (ပေ) ဝိပ္ပ-
 ယောဂါဘာဝတော” ဟု မိန့်သည်။ စာအုပ်တို့၌ “သမုဒါယေနဓာသေန” ဟု တွေ့
 ရ၏။ အနုဋီကာ၌ “သမုဒါယေန” ဟု ရှိ၏။ ထိုသို့ရှိမှလည်း ဝိပ္ပယောဂ ပုဂ္ဂိုလ်
 သဟာဝိယောဂ ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓါသွားမှန်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ကလည်း “လော-
 ဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ် အပေါင်းနှင့် လောဘသဟဂုတ် စိတ္တပ္ပုဒ်တွင် ပါဝင်သော
 အစိတ်တရားသည် ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်” ဟု အဓိပ္ပာယ် အမှန်လည်း ထွက်၏။ ထို့ကြောင့်
 “သမုဒါယေန” ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ကေသညသမုဒါယာနံ စ။ ။ဤစကားဖြင့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာ
 ကတစိတ္တပ္ပုဒ်တို့ကိုပြ၏။ ထိုတရားတို့သည်
 ကုသိုလ်ချည်းသက်သက် အစိတ်ကေသေ ဖြစ်၏။ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တို့လည်း
 အစိတ်ကေသေတို့ပင်တည်း။ ထို ၃-ပါးအပေါင်းသည် လောဘသဟဂုတ်စိတ္တပ္ပုဒ်
 မှ တပါးသော အညသမုဒါယတည်း။ ထို့ ကေသေဖြစ်၍ အညသမုဒါယ ဖြစ်ကြ
 သော ဟရားအပေါင်းတို့၏ သမုဒါယဖြစ်သော ထိုအပေါင်းနှင့် ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်။

စိတ္တုပ္ပါဒ်အပေါင်းနှင့်။ ကေဒေသာနံ၊ တစိတ်ဖြစ်ကုန်သော လောဘသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏၎င်း။ ကေဒေသညသမုဒါယာနဉ္စ၊ တစိတ်ဖြစ်၍ တပါးသော အပေါင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တရားတို့၏၎င်း။ ဝိပ္ပယောဂါတာဝတော၊ ဝိပ္ပယုတ်၏မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ သေ (သေသော)၊ သမုဒယသစ္စာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ဤအစီအရင်သည်။ မဂ္ဂသစ္စသုခိန္ဒြိယာဒီသု၊ မဂ္ဂသစ္စာ၊ သုခိန္ဒြိယ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ နယော၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ဆောင်ကြောင်း အစီအရင်တည်း။

အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တေသုပိ၊ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားတို့၌လည်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်း။ နိရဝသေသေသု၊ ဝိတက် ဟူသော အကြွင်း မရှိကုန်သော တရားတို့ကို။ အဓိပ္ပေတေသု၊ အလိုရှိအပ်ကုန်လသော်။ တေသံ၊ ထိုအဝိတက္ကဝိစာရမတ္တတရားတို့ကို။ (အဂ္ဂတဏှေ-၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့၏။ (တ္တာ-၌ စပ်။)

ဆိုလိုရင်းကား- “လောဘသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော သမုဒါယ အပေါင်းနှင့် လောဘသဟဂုတ် အစိတ်အစိတ်သည်၎င်း၊ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် အဗျာကတ ပေါင်းတားအပ်သော သမုဒါယနှင့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ အစိတ်အစိတ်သည်၎င်း ဝိပ္ပယုတ်မဖြစ်” ဟု ဆိုလိုသည်။ [တဿတ္ထော- သမုဒါယေန လောဘသဟဂတ တဒညဓမ္မရာသိနာ ကေဒေသာနံ လောဘသဟဂတဓမ္မာနံ ဝိပ္ပယောဂါတာဝတော။ တထာ ယေ ကေဒေသာ ဟုတ္တာ အညေသံ အယေဝါနံ သမုဒါယဘူတာ၊ တေသဉ္စ သမုဒါယေန ဝိပ္ပယောဂါတာဝတောတိ။-အနု]

၁။ သေ နယော (စပ) ဒီသု။ ။သေ နယောတိ ယွာယံ သမုဒယသစ္စေ ဝုတ္တော ဝိမိ၊ သေဝ မဂ္ဂသစ္စသုခိန္ဒြိယာဒီသု။ (ဘုကြောင့်နည်း။) အရူပက္ခန္ဓေကဒေသတ္တာ တေသံ- ထို မဂ္ဂသစ္စာ သုခိန္ဒြိယ စသည်တို့က သမုဒယသစ္စာကဲ့သို့ အရူပက္ခန္ဓာ၏ တစိတ်ဖြစ်ကြသောကြောင့်တည်း။ ဣတိ ဒဿတိ။-အနု။

၂။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တေသုပိ (စပ) န ဒိဿတိ။ ။ပါဠိတော်၌ သဝိတက္ကသဝိစာရတရားတို့ကို ယူတော်မူ၍ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တ တရားတို့ကို ယူတော်မူ။ ထိုသို့ ယူတော်မူခြင်း၌ မူလဋီကာဆရာသည် “ကာရဏံ န ဒိဿတိ-အကြောင်း မမြင် အကြောင်းရှာ၍ မရ” ဟု ဆိုသည်။ (ဘုကြောင့်နည်း။) “အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တအရ ၌ ဝိတက်ကိုပါ အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ယူလိုက်လျှင် သဝိတက္ကသဝိစာရ တရား၌ သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော ဝိတက်ဝိစာရ ကျန်သကဲ့သို့ အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တတရား၌လည်း သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိစာရကျန်နေရကား ပါဠိအသွား တူနိုင်သောကြောင့်တည်း-ဟု အကြောင်းပြသည်။ မိမိကား ဆဋ္ဌနယတုန်းကကဲ့သို့ ဝိတက်က ပဓာနမဟုတ်သည့်အတွက် အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တ အရ၌ အဋ္ဌကထာမယူခဲ့ရကား ဤ၌လည်း ထို ဝိတက်ကို မယူလိုသောကြောင့် သဝိတက္ကသဝိစာရနှင့် စာသွားမတူဟု ထင်သည်။

အဖွင့်]

၇-သတ္တမနယ အဖွင့်

၄၃၇

သဝိတက္ကသဝိစာရသမာနဂတိကတ္တာ၊ သဝိတက္က သဝိစာရ တရားတို့နှင့်တူသော
ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဂ္ဂဟဏေ၊ မယူခြင်း၌။ တာရုဏံ၊
အကြောင်းကို။ (မယာ၊ မူလဒီကာဆရာ ငါသည်။) န ခိဿတိ၊ မတွေ့
မမြင်အပ်။

[မိမိအလိုအတိုင်း ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြလိုသော
ကြောင့် “အဋ္ဌကထာယံ ပန” စသည်ကို မိန့်၍ ပန၊ အဖို့တပါးကား။ အဋ္ဌ-
ကထာယံ၊ အဋ္ဌကထာ၌။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၌ စပ်။) ဝေရူပါနီတိ၊ ကား။ ရူပက္ခန္ဓေ၊
ရူပက္ခန္ဓာ၌။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ သည်။ န ယုဇ္ဇတိ ယထာ၊ မသင့်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။
အညေသပိ၊ ရူပက္ခန္ဓာမှ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ယေသု၊ အကြင်ပုဒ်
တို့၌။ (ဝိသဇ္ဇနံ) န ယုဇ္ဇတိ။ တာနိ၊ ထိုပုဒ်တို့ကို။ ဝိသဇ္ဇနဿ၊ ၏။ အ-
ယောဂေန၊ မသင့်ခြင်းကြောင့်။ (မသင့်ခြင်းတူသောကြောင့်။) ဝေရူပါ-
နီတိ၊ ဟူ၍ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာနိ။ သမ္ပယုတ္တာဘာဝေန။ သမ္ပယုတ်၏
မရှိခြင်းကြောင့်။ (သမ္ပယုတ် မရှိခြင်းတူသောကြောင့်။) (ဝေရူပါနီတိ
သင်္ဂဟကာရေန) န (ဝုတ္တာနိ)၊ ဆိုအပ်ကုန်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
ယာနိ ပန၊ (ပေ) ဒီပေန္တိတိ ဇေတေန၊ ဟူသောကြံ့ပါဌ်ဖြင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိ-
ပဒါနိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို။ (သင်္ဂဟကာရော) ဒဿေတိ။
ဝိညာဏဉ္စ အညေန အသမ္ပိဿန္တိ (ဇေတေန)၊ ပါဌ်ဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓမနာယ-
တနာဒိ ပဒါနိ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓ၊ မနာယတန အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို။ (သင်္ဂဟ-
ကာရော ဒဿေတိ။)

တတ္ထ၊ ထို ဝိညာဏဉ္စ အညေန အသမ္ပိဿံ ဟူသော ပါဌ်၌။ အညေန
အသမ္ပိဿန္တိ (ပဒဿ)၊ ဟူသောပုဒ်၏။ အသမ္ပယုတ္တေန၊ သမ္ပယုတ် မဖြစ်
သော။ (အညေန၊ အခြားသောပုဒ်နှင့်။) အသမ္ပိဿံ၊ သော။ (ဝိညာဏဉ္စ၊
ကိုလည်း။ ဒီပေန္တိ။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသ္မာ
အညေန အသမ္ပိဿန္တိ ပဒဿ၊ ၏။ အသမ္ပယုတ္တေန အသမ္ပိဿန္တိ၊ ဟူသော။
အတ္ထော၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ သမ္ပယုတ္တေဟိ၊
သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော ပုဒ်တို့နှင့်။ သမ္ပိဿဝိညာဏဒီပကာနိ၊ ရောနှောသော

၁။ န သမ္ပယုတ္တာဘာဝေန။ အဋ္ဌကထာ၌ “အညာနိ ဝေရူပါနိ ပဒါနိ (ဤ
ရူပက္ခန္ဓာကဲ့သို့ သဘောရှိကုန်သော ပုဒ်တို့ကို)
န ဂတိတာနိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာကဲ့သို့ သမ္ပယုတ်တရား မရှိသောပုဒ်
တို့ကို မယူအပ်ကုန်- ဟု ထင်မှားဖွယ် ရှိရကား “န သမ္ပယုတ္တာဘာဝေန” ဟု မိန့်
သည်။ “ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝိပဿနာအတွက် ဝိသဇ္ဇန မဖြစ်သင့်သကဲ့သို့ ဝိသဇ္ဇန မရသင့်
ချင်း တူသည်ကို “ဝေရူပါနိ” ဟု ဆိုသည်- ဟူလိ။

ဝိညာဏ်ကို ပြကတ်ကုန်သော။ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ^၁ သမ္ပယုတ္တ ပဒါနိ ပိ၊ အဒုက္ခမသုခါယဝေဒနာနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ပုဒ်တို့ကိုလည်း။ ဣဓ၊ ဤ သတ္တမနယ၌။ ဂဟိတာနိ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အညေန အသမ္ပိဿန္တိ ပဒဿ အသမ္ပယုတ္တေန အသမ္ပိဿန္တိ အတ္ထော ဝိညာယတိ။)

၁၂။ ဆက်။ ဧတေန လက္ခဏေန၊ ဤ မှတ်သားအပ်သော သဘော ကြောင့်။ ဝေရူပါနေဝ၊ ဤသို့သဘောရှိသော ပုဒ်တို့ကိုသာ။ ဟိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဝေရူပါနိ၊ ကုန်သောပုဒ်တို့ ကို။ ဂဟိတာနေဝ၊ ယူအပ်ကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ န(ဒဿေတိ)။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) သမုဒယ သစ္စာဒိ ဣဒ္ဓိပါဒါနိ ပဒါနိ၊ သမုဒယအစရှိ သောပုဒ်၊ ဣဒ္ဓိပါဒအစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အသင်္ဂဟိတတ္တာ၊ ဤနယ၌ မသိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အထ ဖဿသတ္တကံ စိတ္တံ သဟ ယုတ္တပဒေဟိ သတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ ပုရာဏ- ပါဌော၊ ရှေးပါဌ်သည်။ (အတ္ထိ။) အယံ ပန၊ ဤရှေးပါဌ်သည်ကား။

၁။ အဒုက္ခမသုခါယ (ပေ) ဝိညာဏဒီပကနိ။ ။ အဘယ်ကြောင့် “အညေန အသမ္ပိဿ” ဟူသော အဋ္ဌ- ကထာပါဌ်၌ “အသမ္ပယုတ္တေန အသမ္ပိဿ” ဟု အနက်မှတ်ရပါသနည်း- ဟု မေး ဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အဒုက္ခမသုခါယ (ပေ) ဒီပကနိ ဣဓ ဂဟိတာနိ” ဟု မိန့် သည်။ “အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တ” အရ၌ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ငါးဆယ့်ငါးဟူသော ဝိညာဉ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက်များနှင့် ရောနေ၏။ ထိုပုဒ်ကိုလည်း ယူတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “အညေန အသမ္ပိဿ” အတွက် “သမ္ပယုတ်မဟုတ်သော ရုပ် စသောတရားနှင့်မရော” ဟု အနက် မှတ်ရသည်။

၂။ ဧတေန စ (ပေ) ဂဟိတာနေဝ။ ။ “အသမ္ပယုတ္တေန အသမ္ပိဿ” ဟူသော လက္ခဏာသည် အသမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် မရောသော ဝိညာဉ်ကိုရသော ပုဒ်များအတွက် မှတ်သားအပ်သော သဘော လက္ခ- ဏာ ဖြစ်၏။ ဤလက္ခဏာကို ကြည့်၍ အသမ္ပယုတ်နှင့် မရောသော ဝိညာဉ်ကိုရ သော ပုဒ်တို့ကိုသာ ယူရမည်ဟုပြန်။ အသမ္ပယုတ်တရားနှင့် မရောသော ဝိညာဉ် ဟူသမျှကို ယူရမည်ဟူသော အနက်ကိုကား မပြပါ။ ဘာကြောင့်နည်း။ သမုဒယ သစ္စာ စသောတရားတို့သည် အသမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် မရောသော (သမ္ပယုတ်တရား တို့နှင့်သာ ရောသော ဝိညာဉ်ကိုရပါလျက် ဤနယ၌ ဝိသဇ္ဇန မသင့်သည့်အတွက် ယူတော်မမူသောကြောင့်တည်း။

၃။ အယံ ပန ဦနော (ပေ) ကဓတာ။ ။ ထို့ရှေ့ပါဌ်၌ တိက် ၃-ပုဒ်လျော့နေ ၏။ ထို့ကြောင့် “တိကေ တယော” ဟု ထည့်၍ ပါဌ်အသစ်ကို ရှေးဆရာတို့ ပြုကြသည်။ ထို ၃-ပုဒ်ဟူသည် ဝေဒနာတို့ကို ပြီတိတိက်တို့၌ နောက်ဆုံးပုဒ်နှင့် ဝိတက်တိက်၌ ပဌမပုဒ်တည်း။

အဖွင့်]

၇-သတ္တမနယ အဖွင့်

၄၃၉

ဦးနော၊ ယုတ်လျော့နေ၏။ ဣတိ ကတော၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ အထ ဖဿ-
သတ္တကံ တိကေ တယော သတ္တ မဟန္တရေ စာတိ၊ ဟူသော။ ပါဠိသော၊
ပါဠိကို။ (အာစရိယေဟိ၊ ရွေးဆရာတို့သည်။) ကံတော၊ ပြုအပ်ပြီ။

၃၀၉။ ပုစ္ဆာယ(ပေ)ဝသေနာတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ ပုစ္ဆာယ၊
ပုစ္ဆာအလို့ငှါ။ ဥဒ္ဓုပ္ပဒေနေ၊ ထုတ်အပ်သော ပုဒ်သည် ပြုအပ်သောအနက်နှင့်။
သမ္ပယုတ္တေဟိ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောတရားတို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်
သော တရားတို့သည်။ တေန၊ ထို ဥဒ္ဓုပ္ပဒေနှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊
ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ ကတော၊ ဤသို့ နှလုံး
သွင်း၍။ (သင်္ဂဟကာရေန ဝုတ္တံ။)

ပါဠိဥဒ္ဓါနဂါထာယံ၊ ပါဠိတော်ဝယ် တိုက်ရိုက်လာသော ဥဒ္ဓါန်းဂါ
ထာ၌။ ဧေ စ မနေန ယုတ္တာ၊ ဝိတက္ကဝိစာရဏာတိ၊ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။
မနောဓာတုယာ၊ မနောဓာတ်နှင့်။ ဧကန္တသမ္ပယုတ္တာ၊ ဧကန်သမ္ပယုတ် ဖြစ်
ကုန်သော။ ဧေ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ ဝိတက္ကဝိစာရာ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၎င်း။
ဣတိ၊ သို့။ သဝိတက္ကပဒံ၊ သဝိတက္ကပုဒ်ကို၎င်း။ သဝိစာရပဒဉ္စ၊ သဝိစာရ
ပုဒ်ကို၎င်း။ ဒသေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

သတ္တမနယသမ္ပယုတ္တေနဝိပ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာ၊ သတ္တမနယ ဖြစ်သော သမ္ပ-
ယုတ္တေနဝိပ္ပယုတ္တပဒအဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

သတ္တမနယအဖွင့် ပြီး၏။

၁။ ဥဒ္ဓုပ္ပဒေနေ သမ္ပယုတ္တေဟိ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဥဒ္ဓုပ္ပဒေနေဝ သဒ္ဓိံ” ဝိပ္ပယု-
တ္တာနံ” ဟု ဆိုထား၏။ ထိုစကားအရ “သဒ္ဓါ
ဖြစ်သော ဥဒ္ဓုပ္ပ ပုဒ်နှင့် တကွ ဝိပ္ပယုတ်တရား” ဟု အနက်မဖြစ်နိုင်။ “ပုဒ်သည် ဟော
အပ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် ဝိပ္ပယုတ်တရား” ဟုသာ အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖြစ်နိုင်
၏။ ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓုပ္ပဒေ ဖြင့် ထိုဥဒ္ဓုပ္ပဒေ သည် ဟောအပ်သော အနက် တိုင်အောင်
အဘေဒေါပစာရအားဖြင့် ယူပါ- ဟု အနုဋီကာဆိုသည်။ [သဒ္ဓါနှင့်အနက်ကိုမခွဲခြား
ပဲ ဆိုအပ်သောစကားကို “အဘေဒေါပစာရ” ဟု ခေါ်သည်။ အကျိုးသဒ္ဓါဖြင့်
အကြောင်းအနက်ကို ယူရသော ဖလူပစာရ လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။]

၂။ ပါဠိဥဒ္ဓါနဂါထာယံ။ ။ ဤစကားသည် ပါဠိတော်၌ လာသော ဥဒ္ဓါန်း
ဂါထာကိုပြသောစကားတည်း။ ထိုဂါထာ၌ “မနေန”
အရ မနောဓာတ်ကိုယူ၍ ထိုမနောဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော သဝိတက္ကပုဒ်၊ သဝိစာရပုဒ်
၂-ပါးကို “ဧေ စ မနေန ယုတ္တာ” ဟုဆိုသည်။ [မနေန ယုတ္တာတိ ဧတ္ထ မနေန ဗတ္တတ္တာ
(သိကာမတ္တ သိရုံမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ မနော ဓာတု (ကို) မနောတိ ဝုတ္တာတိ
အာဟ မနောဓာတုယာ ဧကန္တသမ္ပယုတ္တာတိ။-အနု။]

၈-အဋ္ဌမနယ

ဝိပ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်

၃၁၇။ ဝိပ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တပဒနိဒ္ဒေသေ၊ ဤ။ ရူပက္ခန္ဓာဒီဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တေန၊ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားနှင့်။ သမ္ပယုတ္တမေဝ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ယထာနိဒ္ဓါရိတံ၊ အကြင်အကြင် ပါဠိတော်၌ထုတ်ဆောင်အပ်သော တရားသည်။ (ယေ ဓမ္မာ၊ တေ ဓမ္မာ-ဟု ထုတ်ဆောင်အပ်သော တရားသည်။) နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့နှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားနှင့် သမ္ပယုတ် ဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော ပါဠိတော်၌ ထုတ်ဆောင်အပ်သော တရား၏ မရှိခြင်းကြောင့်။) ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ သမ္ပယုတ္တာတိ၊ ဟူ၍။ အဝတော၊ ဟောတော်မူပဲ။ ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ တေ ဓမ္မာ ကတိဟိ ခန္ဓေဟိ (ပေ) သမ္ပယုတ္တာတိ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ တေန၊ ထို ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ အစရှိသော စကားတော်ဖြင့်။ ရူပက္ခန္ဓေန၊ နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တာန၊ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏။ ကေနစိ၊ သော။ ခန္ဓာဒီနာ၊ နှင့်။ သမ္ပယောဂါဘာဝတော၊ ယှဉ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ယထာနိဒ္ဓါရိတံ၊ သော။ ဝိပ္ပယုတ္တေန၊ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားနှင့်။ သမ္ပယုတ္တမေဝ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားသည်

၁။ ရူပက္ခန္ဓာဒီဟိ (ပေ) နတ္ထိ။ ။ဝိပ္ပယုတ္တေနသမ္ပယုတ္တပဒ ဝါရဖြစ်သောကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ”ဟု ဟောတော်မူပြီးနောက် “တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ-သမ္ပယုတ္တာ” ဟု ဟောတော်မူသင့်၏။ ထိုသို့ဟောတော်မူပဲ အဘယ်ကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓေန (ပေ) သမ္ပယုတ္တာတိ နတ္ထိ” ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း- ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓာဒီဟိ (ပေ) နတ္ထိ” ဟု အကြောင်းပြသည်။ ဤနယ်၌ ထုတ်ပြတော်မူအပ်သော တရားတိုင်းမှာ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်နှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်၍ ထို ဝိပ္ပယုတ်တရားနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောတရားသည် မရှိ။ (ထိုသို့မရှိပုံကို အရကောက်၍ကြည့်ပါ။) ထို့ကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ” ဟု ဟောတော်မူပြီးနောက် သမ္ပယုတ်တရား မရှိသောကြောင့် “တေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ သမ္ပယုတ္တာ” ဟု ဟောတော်မူပဲ “ရူပက္ခန္ဓေန (ပေ) သမ္ပယုတ္တာတိ နတ္ထိ” ဟု ဟောတော်မူပါသည်- ဟူလိ။

၂။ တေန (ပေ) ဒသေတိ။ ။ထို “ရူပက္ခန္ဓေန ယေ ဓမ္မာ ဝိပ္ပယုတ္တာ (ပေ) နတ္ထိ” စသော စကားတော်ဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့မှာ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့တွင် တစုံတခုနှင့် ယှဉ်ခြင်း မရှိရကား ဝိပ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တ ဖြစ်သော တရားပင် မရှိတုံသေး၏။ ထိုမရှိသော တရား၏ ခန္ဓာ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိတော့ပါ- ဟု ပြသည်။

အဖွင့် ။

၉-နဝမနယ အဖွင့်

၄၄၁

ပင်။ နတ္ထိ၊ မရှိတုံသေး၏။ တဿ၊ ထို ဝိပုယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တတရား၏။ ပုန၊ တဖန်။ ခန္ဓာဒီဟိ၊ ထို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တဟာ၊ သမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်သည်။ ကုတော (အတ္တိ) ၊ အဘယ်မှာ ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။ ဣတိ၊ ဤ အနက်ကို။ ဒသေတိ။

အဋ္ဌမနယ ဝိပုယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

အဋ္ဌမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

၉-နဝမနယ

သမ္ပယုတ္တေနသမ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်

၃၁၉။ သမ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာယံ၊ သမ္ပယုတ္တေနသမ္ပယုတ္တပဒ ၏ အဖွင့် ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၌၊ ယံ ခန္ဓာဒီဝသေနာတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ပုဒ်ကို။ သမာသပဒံ၊ သမာသပုဒ်ဟူ၍၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗံ၊ ယဿ ခန္ဓာဒီနော၊ အကြင် ခန္ဓာအစရှိသော တရား၏။ ဝသေန၊ အပြားအားဖြင့်။ ဝ၊ စပ်သဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တံ၊ ၏။) ဣတိအတ္ထော၊ နက်။ စ၊ ဆက်။ တဿေဝါတိ၊ တဿေဝ ဟူသောပုဒ်၏။ တဿေဝ ခန္ဓာဒီနော၊ ထို ခန္ဓာ အစရှိသော တရား၏ပင်။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) ယံ (ဓမ္မဇာတံ) ကို။ ဣမ၊ ဤနဝမနယနိဋ္ဌေသ၌။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ကျေပွါဒတာ အစ ရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သောတရားဟူ၍။ စတ္ထံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တံ (ဓမ္မဇာတံ)၊ သည်။ ဣပက္ခန္ဓာဒီသု၊ ကုန်သော။ အရဏန္တေသု၊ အရဏ အဆုံးရှိကုန်သော အဗ္ဘန္တရမာတိကာ၊ မာဟိရ မာတိကာပုဒ်တို့တွင်။ ဝဟန ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနာ၊ အကြင်ဝေဒနက္ခန္ဓ အစရှိသောပုဒ်နှင့်၊ [အာဒိဖြင့် သညာ က္ခန္ဓ စသည်ကို ယူ။] သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ကျေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်၏။ ပုန၊ တဖန်။ တဿေဝ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနော၊ ထို ဝေဒနာက္ခန္ဓ အစရှိသောပုဒ်၏ပင်။ ခန္ဓာဒီဟိ ထို့နှင့်။ [အာဒိဖြင့် အာယတန ဇာတ်ကို ယူ။] သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ကျေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းကို။ ပုစ္ဆိတော၊ ၍။ ဝိသဇ္ဇနံ၊ ကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း)၊ (ကသွာ ပုန တဿေဝ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနော ခန္ဓာဒီဟိ သမ္ပယုတ္တံ ပုစ္ဆိတော ဝိသဇ္ဇနံ ကတံ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တံ(ဓမ္မဇာတံ)၊ ထိုဝေဒနာက္ခန္ဓ အစရှိသော တရားကို။ အတ္တနာ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တေန၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားနှင့်။ သမ္ပယုတ္တတ္တာ၊ သမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ နိဗ္ဗာရိတံ၊ ထုတ်ဆောင် တော်မူအပ်ပြီ။ ဣတံ၊ ကြောင့်။ (ပုန တဿေဝ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနော ခန္ဓာ ဒီဟိ သမ္ပယုတ္တံ ပုစ္ဆိတော ဝိသဇ္ဇနံ ကတံ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

ရူပေန ဝါတိ ဇေတန၊ ပါဠိဖြင့်။ နိရောဓသစ္စ အပစ္စယ အသိဇိတဟိပိ၊ နိရောဓသစ္စာ၊ အပစ္စယ၊ အသိဇိတ တရားတို့နှင့်လည်း။ အယောဂေါ၊ မယှဉ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဒဠဗ္ဗော၊ [“နိဗ္ဗာန်က သုခမရုပ်နှင့် သဘာတူသောကြောင့် ရူပေန ဝါ-အရ၌ နိဗ္ဗာန်လည်း ပါသည်” ဟူလို။] တထာ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။ [ဤ တထာ-ဖြင့် အယောဂေါဝုတ္တော ဟောတိတိ ဒဠဗ္ဗော-ကို ဥပသံဟရပြုသည်။] ရူပမိဿ-ကေဟိ ဝါတိ ဇေတန၊ ပါဠိဖြင့်။ အနုပါဒိန္ဒူအနုပါဒါနိယာဒီဟိ၊ အနုပါဒိန္ဒူ-အနုပါဒါနိယ- အစရှိကုန်သော။ နိဗ္ဗာနမိဿကေဟိပိ၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်ရောသော တရားတို့နှင့်လည်း။ (အယောဂေါဝုတ္တော ဟောတိတိ ဒဠဗ္ဗော။) ဟိ၊ မှန်။ နိဗ္ဗာန် ပနသုခမရူပဂတိကမေဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဝိက္ခတိ၊ ဒသမနယ၌ ဆိုလတ္တံ့။

သဗ္ဗာရူပက္ခန္ဓသင်္ဂါဟကေဟိတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) ဝတ္ထု-မာနာနမေဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော နာမ်ခန္ဓာတို့၏သာလျှင်။ သမ္ပယောဂေါ၊ အညီအမျှ ကေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းကို။ လဗ္ဘဘိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝတ္ထုမာနေသု၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ကုန်သော နာမ်ခန္ဓာ တရားတို့တွင်။ ကေမိ၊ တပါးလည်းဖြစ်သော။ ဓမ္မံ၊ တရားကို။ အနပနေတွာ၊ မဖယ်မူ၍။ အဝိကလစတုက္ခန္ဓသင်္ဂါဟကေဟိ၊ မချို့တဲ့သော ၄-ပါးသော နာမ်ခန္ဓာတို့ကို သိမ်းယူနိုင်ကုန်သော။ အရူပဘဝါဒီဟိ၊ အရူပဘဝ အစရှိကုန်သော။ (ပဒေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ တံ၊ ထို အဖြေသည်။ နှ၊ ယူဇုတိ။) ဣတိ အတ္ထော။

ပန၊ အကျဉ်းချုပ်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ နဝမနယနိဒ္ဒေသ၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ သခေပေါ၊ အကျဉ်းချုပ်တည်း။ ရူပက္ခန္ဓာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ယေ၊ အကြင်တရားတို့သည်။ သမ္ပယောဂံ၊ အညီအမျှ ကေပွါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းကို။ န လဘန္တိ။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို သမ္ပယုတ် မရသော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို။ န ဂဟိတာ၊ ယူတော်မမူအပ်ကုန်။ စ၊ ကား။ ဣတရေ၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်မှ တပါးကုန်သော။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဂဟိတာ။ ဣတိ၊ ဤကား အကျဉ်းချုပ်တည်း။ (ဣတိ၊ အပြီးတည်း။)

နဝမနယ သမ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာ၊ နဝမနယဖြစ်သော သမ္ပယုတ္တေန သမ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

နဝမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

၁၀-ဒသမနယ

ဝိပ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်

၃၅၃။ ဝိပ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တပဒနိဒ္ဒေသေ၊ ဌံ။ အဂ္ဂဟိတေသု၊ ယူတော် မမူအပ်ကုန်သော တရားတို့တွင်။ (ဟောတော် မမူအပ်ကုန်သော တရား တို့တွင်။) ဓမ္မာယတနာဒိဓမ္မာ၊ ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရားတို့ကို။ (န ဂဟိတာ-၌ စပ်။) အနာရမ္မဏမိဿကသမ္ဘစိတ္တုပ္ပါဒဂတဓမ္မဘာဝတော၊ အာရုံ မရှိသော ရုပ်နိဗ္ဗာန်နှင့်ရောသော အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တေဟိ၊ ထို ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရား တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တဿ၊ မယှဉ်သော တရား၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ န ဂဟိတာ၊ ယူတော် မမူအပ်ကုန်။ (ဟောတော်မမူအပ်ကုန်။) ဒုက္ခသစ္စာ စတုမဟာဘဝအဗျာကတဒိဓမ္မာ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၊ ဘဝကြီး ၄-ပါး၊ အဗျာကတ အစရှိသော တရားတို့ကို။ တေဟိ၊ ထို ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တာနံ၊ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသည် တို့၏။ ခန္ဓာဒီဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိပ္ပယောဂါဘာဝတော၊ ဝိပ္ပယောဂ၏ မရှိခြင်း ကြောင့်။ (န ဂဟိတာ။) ဣတိ အယံ ဝိသေသော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ [အရမ္ပားသောကြောင့် ကာမဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝ၊ သညီဘဝ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ ၄-ပါးကို ဘဝကြီး ၄-ပါး”ဟု ခေါ်သည်။ ရှေ့လည်း ပါခဲ့ပြီ။]

ဒသမနယ ဝိပ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာ၊ ဒသမနယဖြစ်သော ဝိပ္ပယုတ္တေန ဝိပ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ဒသမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

၁၁-ကောဒသမနယ

သင်္ဂဟိတေနသမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်

၄၀၉။ ကောဒသမနယဝဏ္ဏနာယံ၊ ကောဒသမနယ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၌။ တေ စ သေသေဟိ တိဟိ ခန္ဓေဟိ ဧကေန မနာယတနေန

၁။ ဝိပ္ပယောဂါဘာဝတော။ ။ဝိပ္ပယောဂါသမ္ဘဝတော- မယှဉ်သော တရား တို့၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ န ဟိ ယေ ဒုက္ခ သစ္စာဒီဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ၊ တေဟိ (ထို ဒုက္ခသစ္စာနှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့နှင့်) ဝိပ္ပယုတ္တာနံ တေသံယေဝ ဒုက္ခသစ္စာဒီနံ ခန္ဓာဒီသု ကေနစိ ဝိပ္ပယောဂေါသမ္ဘဝတိ။ -အနု။ [အရကောက်၍ကြည့်ပါ၊ ဒုက္ခသစ္စာ စသည်နှင့် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သောတရား မရှိ ပုံကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။]

သတ္တဟိ ဝိညာဏဓာတုဟိတိ၊ ဟူကုန်သော။ ဧတေသံ ပဒါနံ၊ ဤပုဒ်တို့၏။ သမ္ပယုတ္တာ နာမာတိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤပုဒ်နှင့်။ သဟ၊ တက္ခ။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ပန၊ ကား။ ဧကဟိစိတိ ဧတဿ၊ ဧကဟိစိ-ဟူသော ဤပုဒ်၏။ အတ္တံ၊ အနက်ကို။ ဒဿတုံ၊ ၄၂။ သင်္ခါရက္ခန္ဓေ(ပေ) တက္ခန္တိ ဧတေန၊ ပါဌ်ဖြင့်။ (ဝိသေသေတွာ-၌ စပ်။) တေ စာတိ၊ တေ စ-ဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်ကုန်သော်။ သမုဒယသစ္စေန၊ သည်။ ခန္ဓာဒီသင်္ဂဟေန၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာ အစရှိသည်ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတဓမ္မေ၊ သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော တရားတို့ကို။ ဝိသေသေတွာ၊ အထူးပြုပြီး၍။ ဝိသေသိ-တာနံ၊ အထူး ပြုအပ်ကုန်သော။ တေသံ ဧဝံ၊ ထိုသမုဒယသစ္စာသည် ကြည်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးတို့၏ပင်။ အတ္တဝဇ္ဇေဟိ၊ မိမိတို့သည် ကြည်အပ်ကုန်သော။ (မိမိဟူသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးသည် ကြည်အပ်ကုန်သော။) သေသေဟိ၊ ကြွင်းကုန်သော။ (တဏှာယ ဝေဒနာ-သညာက္ခန္ဓေဟိ-တို့၌ စပ်။) သင်္ခါရက္ခန္ဓေ၊ ၌။ တဏှာယ၊ တဏှာနှင့်၎င်း။ ဓမ္မာယတနဓမ္မဓာတုသု၊ တို့၌။ တဏှာယ စ၊ နှင့်၎င်း။ သမ္ပယောဂါရဟေဟိ၊

၁။ ဧကဟိစိတိ(ပေ) ဒဿတုံ။ ။ဤဒဿတုံကို ‘သမ္ပယုတ္တတံ သန္ဓာယာဟ’ ဝယ် အာဟ-၌ စပ်ပါ။ အဋ္ဌကထာဇယ် “သင်္ခါရက္ခန္ဓေ ဓမ္မာယတနဓမ္မဓာတုသု စ ဌပေတွာ တဏှံ”မှ စ၍ “ဧကဟိစိ သမ္ပယုတ္တာ နာမ” တိုင်အောင်သော စကားစုသည် ဧကဟိစိ၏ အနက်အရကောက် ကို ဖွင့်ပြခြင်းငှါ ဆိုအပ်သောစကားများ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

၂။ ဧတေန (ပေ) ဝိသေသေတွာ။ ။“ဝိသေသေတွာ”ဟု ဆိုသော်လည်း “တေ စ”ကို တိုက်ရိုက် အထူးပြုသော ဝိသေသန မဟုတ်။ “တေ စ”အရ တဏှာသည်ကြည်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးကို ယူရကြောင်း ထင်ရှားအောင်ပြသော စကားဖြစ်၍ “သင်္ခါရက္ခန္ဓေ ဓမ္မာ-ယတနဓမ္မဓာတုသု စ ဌပေတွာ တက္ခန္တိ ဧတေန ဝိသေသေတွာ”ဟု ဆိုသည်။

၃။ တေသံ ဧဝံ ဝိသေသိတာနံ။ ။ဤပုဒ်ကို “သမ္ပယုတ္တတ္တာ”ဟူသော အဋ္ဌ-ကထာဟိတ်ပါဌ်-၌ စပ်ပါ။ (ဟိတ်၏သမ္ပန် ကို ထည့်ဖွင့်သည်။) “အတ္တဝဇ္ဇေဟိ သေသေဟိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “သေသ” အရ ခံရိုးခံစဉ် ဌပေတွာ၏ ကံဖြစ်သော တဏှာကို မခံပဲ မိမိဟူသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၉-ပါးကို ခံပါ-ဟု သိစေ၏။ [အဓည သေသာ၊ ပုဒ်နှစ်ဖြာ၏၊ ရှေ့မှာယုတ်၊ ဝဇ္ဇေတွာ၊ ဌပေတွာ ထုတ်မှု၊ ထိုပုဒ်၏ကံ၊ တဆံမသွေ၊ အဓည သေသာ၊ ပုဒ်နှစ်ဖြာ၏၊ အပါဒါန်ဖြစ်မြဲ”ဟု ဆိုရိုးရှိသော်လည်း ဤ၌ ထိုအတိုင်း အပါဒါန်မခံရဟု မှတ်ပါ။]

၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓေ (ပေ) သန္ဓာယာဟ။ ။သေသတရားတို့တွင် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ တဏှာ တပါးသာ ကျန်တော့၏။ ထို့ကြောင့် “သင်္ခါရက္ခန္ဓေ တဏှာယ (သမ္ပယုတ္တတံ)”ဟု မိန့်သည်။ ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်တို့၌ကား တဏှာလည်း ကျန်၏။ ဝေဒနာ သညာတို့လည်း ကျန်၏။ ထို့

အဖွင့်]

၁၂-ဒါဒသမနယ အဖွင့်

၄၄၅

သမ္ပယုတ်ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်ကုန်သော။ ဝေဒနာသညာက္ခန္ဓေဟိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာတို့နှင့်၎င်း။ သမ္ပယုတ္တတံ၊ သမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ချုံ။ သေသေဟိ (ပေ) နာမာတံ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရာ) အာဟ။

ကောဒသမနယသင်္ဂဟိတေနသမ္ပယုတ္တေနဝိပ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာ၊ ကောဒသမနယဖြစ်သော သင်္ဂဟိတေနသမ္ပယုတ္တေနဝိပ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ကောဒသမ နယ ပြီး၏။

၁၂-ဒွါဒသမနယ

သမ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတာသင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်

၄၁၇။ ဒွါဒသမနယေ စ၊ ခွဲလည်း။ နဝမနယေ ဝိယ၊ နဝမနယ၌ကဲ့သို့။ သမ္ပယောဂါရဟာဝ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ထိုက်သော တရားတို့ကိုသာ။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေယေဝ ဥဒ္ဓဋ္ဌာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရာ) အာဟ။

ဒွါဒသမ နယသမ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတာသင်္ဂဟိတပဒဝဏ္ဏနာ၊ ဒွါဒသမနယ ဖြစ်သော သမ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတာသင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ဒွါဒသမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

ကြောင့် “ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတုသု စ (ပေ) သမ္ပယောဂါရဟေဟိ”ဟု ဆိုသည်။ သမ္ပယောဂါရဟေဟိ ဖြင့် ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်တို့တွင် သမ္ပယုတ် ဖြစ်ထိုက်သော ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့ကို မယူထိုက်ဟု ပြသည်။ [အာယတန၊ ဓိတိ၌သာ ကျန်သောကြောင့် “ကေဟိစိ”အရ နွှောထုတ်သောအခါ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တပါးသာ ရတော့၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “ဧကေန ခန္ဓေန (ပေ) ကေဟိစိ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ “သန္ဓာယ အာဟ”ဖြင့် ဤပြအပ်ခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်များသည် တိုက်ရိုက်ယူ၍ မရနိုင်။ သန္ဓာယဘာသိတဖြစ်၍ တုရားအလိုတော်ကို မှန်းမြော်၍ ယူရသော အဓိပ္ပါယ် ဖြစ်သည်-ဟု ပြသည်။

၄၄၆

ဓာတ်ကဏ္ဍာ မူလဋီကာ နိဿယ

၂၂-နိဗ္ဗေသ

၁၃-တေရသမနယ

အသင်္ဂဟိတေနသမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒ အဖွင့်

၄၄၇။ တေရသမနယဝဏ္ဏနာယံ၊ တေရသမနယ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကဏ္ဍာ။ ယေဟိ၊ အကြင်ရူပက္ခန္ဓာဓမ္မာယတန-အစရှိသောတရားတို့သည်။ တိဟိပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားဟူသည်။ ဝိညာဏမေဝ၊ ဝိညာဉ်တပါးတည်းသည်သာ။ ဟောတိ၊ ပါဠိယံ၊ ပါဠိတော်၌။ ရူပဉ္စ ဓမ္မာယတနန္တိအာဒိဥဒ္ဓါနဂါထာယ၊ အစရှိသော ဥဒ္ဓါနိး ဂါထာဖြင့်။ ဒဿိတာ၊ ပြအပ်ကုန်သော။ ဗာဝိသ၊ ၂၂-ပါးသော။ တေ ဓမ္မာ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ ဓမ္မာယတန အစရှိသောတရားတို့ကို။ ရူပက္ခန္ဓေန သဒိသ-ပဉ္စာ ဓမ္မာတိ၊ တို့ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ။ [ဤ ၂၂-ပါးတွင် ရူပက္ခန္ဓာ ပါဝင်သည်ကို သတိပြုပါ။]

ပန၊ ကား။ အရူပဘဝေန ဝိယ၊ အရူပဘဝသည်ကဲ့သို့။ ယေဟိ၊ အကြင် တရားတို့သည်။ (အရူပဘဝနှင့်တကွ ဖြစ်သော နေဝသညာ နာသညာယတန-ဘဝ၊ စတုဝေါကာရဘဝ စသောတရားတို့သည်။) တိဟိပိ၊ ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေတွက်ကြောင်း ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတာနိ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သောတရားတို့ဟူသည်။ သြဠာရိ-ကာယတနာနေဝ၊ သြဠာရိကာယတနတို့သည်သာ။ ဟောန္တိ၊ ဝုတ္တာဝသေ-သာ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ရူပဉ္စ ဓမ္မာယတနံ အစရှိသည်တို့မှ ကြွင်းကုန်သော။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ဣဓ၊ ဤတေရသမနယနိဗ္ဗေသ၌။ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို စတုဝေါကာရဘဝ အစရှိသောတရားတို့ကို။ အရူပဘဝေန သဒိ-သာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ။

သေသာတိ၊ ကား။ သေသာ၊ ကြွင်းကုန်သော။ ပဉ္စမနယေ၊ ၌။ အာ-ဂတာ၊ လာကုန်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ အသင်္ဂါဟကတ္ထေ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (ဝိညာဏက္ခန္ဓာ စသည်ကို မသိမ်း

၁။ ယေဟိ (ပေ) တေ။ “အရူပဘဝေန ဝိယ”ဟု ဥဒါဟရုဏ်ပြထားသော ကြောင့် ယေဟိ-အရ၊ တေ-အရတို့၌ အရူပဘဝ ကို မယူရဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် ရူပက္ခန္ဓေန သဒိသပဉ္စာ ဓမ္မာတိ ဝုတ္တာ တုန်းက ဗာဝိသဓမ္မအရတွင် ရူပက္ခန္ဓာကို သွင်းယူရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ယေဟိ” အရ “တေ”အရတို့၌ အရူပဘဝကိုပါ သွင်းယူရသည်။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌ “ပုန ယေဟိတိ အရူပဘဝါဒီဟိ” ဟု ဖွင့်သည်။

ယူ မရေတွက်တတ်ပါကုန်သော်လည်း။) ဣဓ၊ ဤတေရသမနယနိဒ္ဒေသ၌။
 ဝိသဇ္ဇနံ၊ သို့။ န ရဟန္တိ၊ မတက်ရောက်ကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။
 ပန၊ ဆက်။ ယေ ဒုက္ခသစ္စာဒိဓမ္မာ၊ အကြင် ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသောတရား
 တို့သည်။ အသင်္ဂါဟကာ ဧဝ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်တတ်သော တရားတို့
 သည်ပင်။ န ဟောန္တိ၊ မဟုတ်ကုန်။ (ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူ
 စရာ မကျန်ကုန်။) တသု၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့၌။ ဝတ္ထုဗ္ဗ-
 မေဃ၊ ဝိသဇ္ဇနသို့ မရောက်ဟု ဆိုဖွယ်သည်ပင်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ ပန၊ ဆက်။
 ယထာ (ယေန ကာရဏေန)၊ အကြင် အကြောင်းကြောင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ-
 ဒယော၊ အစရှိသော တရားတို့သည်။ (ဝိသဇ္ဇနံ၊ သို့။) န ရဟန္တိ၊ တံ၊ ထို
 ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့၏ ဝိသဇ္ဇနသို့ မတက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို။
 ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိတိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂါဟကာရော)
 အာဟ၊ တတ္ထ၊ ထို ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ အစရှိသော စကားရပ်၌။ တေသဉ္စ
 သမ္ပယောဂေါ နာမ နတ္ထိတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ ရူပါရူပဓမ္မာနံ၊ ရုပ်တရား
 နာမ်တရား တို့၏။ (ဩဠုဒ္ဓါကရုပ်၊ ဝိညာဉ်ဟူသော နာမ် တရားတို့၏။)
 အသမ္ပယောဂေဟိ၊ သမ္ပယုတ်မဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့နှင့်။ ဝေမိဿတာယ၊
 ရောနှောကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္ပယောဂေါ၊ သမ္ပယုတ်သည်။ နတ္ထိ၊
 ဣတိ အတ္ထော။ [“အသမ္ပယောဂေဟိ ဝေမိဿတာယ” ဟု အကြောင်း
 ထည့်၍ ဖွင့်သည်။]

ပန၊ ဆက်။ တေ၊ ထို ဒုက္ခသစ္စာဒိဓမ္မာ၌ အာဒိ-သဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်ကုန်
 သော အဝိတက္က အဝိစာရ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ‘ကဒါ’၊ တရံတခါ၌။
 အသဗ္ဗဝိညာဏဓာတု သမ္ပယုတ္တာ၊ အလုံးစုံသော ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့် သမ္ပ-
 ယုတ် မဖြစ်ကုန်သော။ အရူပဓမ္မာ (စ)၊ နာမ်တရားတို့သည်၎င်း။ ရူပဓမ္မာ
 စ၊ ရုပ်တရားတို့သည်၎င်း။ ယဒိ သိယုံ၊ အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့။ (ဝေ သတိ)
 တေသံ၊ ထိုတရားတို့၏။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည့်။ န နတ္ထိ၊ မရှိမဟုတ်၊

၁။ ယဒိ ပန (ဝေ) သိယုံ။ [တေတိ ဒုက္ခသစ္စာဒိတိ အာဒိသဒ္ဓေန ဝတ္ထု-
 ဓမ္မာ- ရှေ့၌ “ဒုက္ခသစ္စာဒိဓမ္မာ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ ထို
 ဒုက္ခသစ္စာဒိဓ္ဌိ အာဒိဖြင့် ဆိုအပ်သောတရားစုကို “တေ” အရ ယူပါ။- အနု၊ အသဗ္ဗ-
 ဝိညာဏဓာတု သမ္ပယုတ္တာကို “အဝိတက္က အဝိစာရဓမ္မာ” ဟု အနုဋီကာ၌ ပုံစံပြ၏။
 အဝိတက္ကအဝိစာရတရားတို့၌ စိတ်တရားထဲက ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် မနောဝိညာဉ်သာ
 ပါဝင်၏။ မနောဓာတ် ၃-ပါး ပေါ်ဝင်။ ထို့ကြောင့် “အသဗ္ဗဝိညာဏဓာတု-
 သမ္ပယုတ္တအရူပဓမ္မာ” ဟု ဆိုသည်။ ရူပဓမ္မာ အရရှိကား ရုပ်အားလုံးပင်တည်း။

၂။ န တေသံ (ဝေ) န ဂုတ္တိ။ [ထိုအဝိတက္ကအဝိစာရ တရားတို့မှာ မနော
 ဓာတ်နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် ဝိပ္ပယုတ် မရှိ
 မဟုတ်၊ ရှိသည်သာ။ ထို့ကြောင့် ‘အဋ္ဌကထာ’၌ “သမ္ပယောဂေါ နာမ နတ္ထိ” ဟု
 ဆိုသကဲ့သို့ “ဝိပ္ပယောဂေါ စ နတ္ထိ” ဟု မဆိုအပ်။

ရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိပ္ပယောဂေါ စ နတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟ-
ကာရေန) န ဝုတ္တံ၊ မဆိုအပ်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဝိ၊ သည်။ အသင်္ဂဟိတာနံ၊
မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သော တရားတို့၏။ ဝိပ္ပယောဂဿ၊ ဝိပ္ပယုတ်၏။
အတ္ထိတာယ၊ ရှိသေးသည့်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဝိပ္ပယောဂေါ စ နတ္ထိတိ၊
ဟူ၍။ သင်္ဂဟကာရေန။ န ဝုတ္တံ၊ မဆိုအပ်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊
သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဥဘယာဘာဝတော၊ သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်
၂-ပါးစုံ၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ တို့သည်။ ဣဓ၊ ဤ
တေရသမနယဉ္စိ။ (ဝိသဇ္ဇနံ၊ သို့။) န ရဟန္တိ၊ မတက်ရောက်ကုန်။ ဣတိ၊
ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [“ကသ္မာ (ပေ) ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ ထည့်၍
“ဟိ ယသ္မာ” စသည်ဖြင့်လည်း တနည်းပေးပါ။]

ပန၊ ဆက်။ ဣတ္ထိ၊ ဤ ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ အစရှိသော အဋ္ဌကထာ
စကားရပ်၌။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သည့် အတိုင်း။ (မတိ) အဋ္ဌကထာ
ဆရာ၏ အလိုသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ဖြစ်ရာသနည်း။)
ဟိ၊ ချဲ့။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ဟိ၊ ချဲ့ဦးအံ့” ဟု ပေးခဲ့သည်။] ဝေဒနာက္ခန္ဓေန၊

၁။ န ဝေဒနာက္ခန္ဓေန (ပေ) န ရဟန္တိ။ ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် မသိမ်းယူ
အပ်သော တရားတို့မှာ ထိုကဲ့သို့
သော ဝိပ္ပယုတ်မျိုး ရှိသေးပါသလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န ဝေဒနာက္ခ-
န္ဓေန” စသည်မိန့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားတို့မှာ
ဩဠာရိကရုပ်နှင့် စိတ်ဝိညာဉ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဝိပ္ပယုတ်မရှိ။ ထို့ကြောင့်
ဝေဒနာက္ခန္ဓာအတွက်မှာ ဝိပ္ပယောဂ ရှိသေးသည့်အတွက် “ဝိပ္ပယောဂေါ စ နတ္ထိ”
ဟု မဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ ဝိပ္ပယုတ်ကား ရှိပင်မရှိပါ-ဟူလို။ ဤသို့ သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပ-
ယုတ် နှစ်ပါးစုံပင် မရှိသောကြောင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသည်တို့သည် ဤနယဉ္စိ ဝိသဇ္ဇန
သို့ မရောက်ကြပါ။

၂။ ဧဝံ ပနေတ္ထ သိယာ။ ။ “ဥဘယာဘာဝတော ဟိ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော
ဣဓ န ရဟန္တိ” ဟူသော ဋီကာဆရာ၏ စကား
သည် “သမ္ပယောဂေါ နာမ နတ္ထိ” ဟူသာ မိန့်သော အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုအတိုင်း
ဟုတ်နိုင်ပါ၏လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧဝံ ပနေတ္ထ သိယာ” စသည်ကို မိန့်
သည်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ စသော အဋ္ဌကထာ စကား၌ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့အတိုင်း
အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလို (အယူ) ဖြစ်စရာရှိပါသည်-ဟူလို။

၃။ ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ (ပေ) နတ္ထိတိ။ ။ ဤစကားသည် “ဧဝံ ပနေတ္ထ
သိယာ” ၏ အကျယ်စကား
တည်း။ ဤနယသည် အသင်္ဂဟိတေန သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒနိဒ္ဒေသဟည်း။ ထို့ကြောင့်
ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ခန္ဓာစသည်ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်သော တရားကို ရှေးဦး
စွာ ရှာရ၏။ ထိုတရားတို့ကား အနာရမ္မဏဖြစ်သော ဩဠာရိက ရုပ်နှင့် ရောသော
ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတည်း။ အဋ္ဌကထာ၌ ပြုအပ်သော ရူပါရူပဓမ္မအသင်္ဂဟိတနှင့်

သည်။ ခန္ဓာဒီဝသေန၊ ခန္ဓာအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတာ၊ မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်သော တရားတို့သည်။ အနာရမ္မဏမိဿကာ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ်နှင့် ရောနှောကုန်သော။ သတ္တဝိညာဏဓာတုဓမ္မာ၊ ၇-ပါးသော ဝိညာဏဓာတ် တရားတို့သည်။ ဟောန္တိ။ [သြဋ္ဌာရိကရုပ်နှင့် သတ္တဝိညာဏဓာတ်တို့ကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ခန္ဓာအစရှိသည်တို့ဖြင့် မသိမ်းယူ မရေတွက်အပ်ကုန်။] တေသဉ္စ၊ ထိုအနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ်နှင့်ရောသော တရား၊ သတ္တဝိညာဏဓာတ်တရားတို့၏လည်း။ သမ္ပယောဂေါ (စ) သည် သည်၎င်း။ ဝိပ္ပယောဂေါ စ၊ သည်၎င်း။ နတ္ထိ။ ဣတိ၊ သို့။ (မတိ၊ သည်။) သိယာ၊ ၏။

ဟိ၊ မှန်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဒီ စက္ခယတနာဒီဟိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိသောတရား၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ အစရှိသောတရား၊ စက္ခယတန အစရှိသော တရားတို့သည်။ တီဟိပိ၊ ကုန်သော။ သင်္ဂဟေဟိ၊ သိမ်းယူရေ တွက်ကြောင်း ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့ဖြင့်။ အသင်္ဂဟိတာနံ၊ ကုန်သော။ အနာရမ္မဏသဟိတာနံ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ်နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။

သဘောတူပင် ဖြစ်သည်။ ထိုတရားတို့မှာ ရုပ်နှင့်ရောနေသောကြောင့် သမ္ပယုတ်လည်း မရှိကြ။ ဝိပ္ပယုတ်လည်းမရှိကြ။ အဋ္ဌကထာဆရာက “သမ္ပယောဂေါ နာမ နတ္ထိ” ဟုဆိုသော်လည်း “သမ္ပယုတ်မရှိလျှင် ဝိပ္ပယုတ်လည်း မရှိ” ဟု ဆိုပြီးဖြစ်တော့သည်။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလို ဖြစ်ရောရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ဥတယာဘာဝတော ဟိ” စသော မိမိစကားသည် “ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ” စသော အဋ္ဌကထာဆရာ ၏ စကားနှင့် သဘောတူပါသည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။မရဋီကာ၌ “ဝေ ပနေတ္ထ” ငယ် ပန ကို ဝါ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ဟောဟု ဆို၏။ ဂူကြီးဆရာတော်၏ နိဿယဋ္ဌ်ကား ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ စသော ဝါကျကို ဋီကာဆရာက ပါဌ်တမျိုးရှိလျှင် ကောင်းမည်ဟု ပါဌ်တမျိုးကို ပြသောစကားဟုလည်း ပဌမဆို၍ နောက်တနည်းပြလေသည်။ မိမိကား “ဥတယာဘာဝတော ဟိ” ဟူသော မိမိစကားနှင့် “ဝေဒနာက္ခန္ဓေန ဟိ” စသော အဋ္ဌကထာ စကားကို အဓိပ္ပါယ်တူအောင် ‘အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုကို ပြသောစကားဟု ထင်ပါသည်။

၁။ အနာရမ္မဏသဟိတာနံ ဟိ။ ။ “အရဟဏေ ကာရဏံ” တိုင်အောင် ရှေ့ဝါကျ၏ ဒဋ္ဌိကရဏတည်း။ (၁) အနာရမ္မဏသဟိတာနံ သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုနံ။ (၂) သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တာနံ။ (၃) တဒုတယဓမ္မာနဉ္စ ဟု ကွဲပြားသော ဝိသေသ ၃-မျိုးအလိုက် (၁) ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီဟိ အသင်္ဂဟိတာနံ။ (၂) ဝိညာဏက္ခန္ဓာဒီဟိ အသင်္ဂဟိတာနံ။ (၃) စက္ခယတနာဒီဟိ အသင်္ဂဟိတာနံ” ဟု အစဉ်အတိုင်း ဝိသေသ ၃-မျိုးပြား၏။ ဤ တရားတို့၏ သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂ ၂-မျိုးလုံး မရှိခြင်းသည် ဤနယဝယ် ဝိသဇ္ဇန သို့ မဟက်ရောက်ခြင်း၌ အကြောင်းဖြစ်သည်။

သဗ္ဗဝိညာဏဓာတုန၊ အလုံးစုံသော ဝိညာဏဓာတ်တို့၏၎င်း၊ သဗ္ဗဝိညာဏ-
ဓာတုသမ္ပယုတ္တာန၊ အလုံးစုံသော ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့် သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော
စေတသိက်တို့၏၎င်း။ တဒုဘယဓမ္မာနုဉ္စ၊ ထို ၂-ပါးစုံသော တရားတို့၏၎င်း။
သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂါဘာဝေါ၊ သမ္ပယုတ်ဝိပ္ပယုတ်၏ မရှိခြင်းသည်။ အ-
ရဟဏေ၊ ဝိသုဇ္ဇနသို့ မတက်ရောက်ခြင်း၌။ (ဤ နယဝယ် မယူခြင်း၌။)
ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။

၁။ [ဝိပ္ပယောဂါဘာဝေါနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ်
အပြား ၄-ပါးကို ပြလိုသောကြောင့် “ဇာတိဝိပ္ပယောဂေါ” စသည်ကို
မိန့်သည်။] ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ဝိပ္ပယုတ်သည်။ ဇာတိဝိပ္ပယောဂ (ပေ) ယောဂ-
တော၊ ဇာတိဝိပ္ပယုတ်၊ ဘူမိဝိပ္ပယုတ်၊ ကာလဝိပ္ပယုတ်၊ သန္တာနဝိပ္ပယုတ်
အားဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဓော၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၄-ပါးတို့တွင်။ ဇာတိဝိပ္ပယောဂေါ၊
သည်။ ကုသလာဓမ္မာ အကုသလာဓမ္မာတိအာဒိ၊ အစရှိသည်တည်း။ [ကုသိုလ်
ဇာတ်နှင့် အကုသိုလ်ဇာတ်သည် ဇာတ်အားဖြင့် မတူသောကြောင့် ဇာတိ-
ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်၏။] ဘူမိဝိပ္ပယောဂေါ၊ သည်။ ကာမာဝစရာရူပါဝစရာတိအာဒိ၊
အစရှိသည်တည်း။ [ကာမတုံ၌ဖြစ်သောတရားနှင့် ရူပတုံ၌ဖြစ်သောတရားသည်
တုံအားဖြင့် မတူသောကြောင့် ဘူမိဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်၏။] ကာလဝိပ္ပယောဂေါ၊
သည်။ အတိတာဓမ္မာ အနာဂတာဓမ္မာတိအာဒိ၊ တည်း။ [အတိတ်တရားနှင့်
အနာဂတ်တရားသည် ကာလချင်း မတူသောကြောင့် ကာလဝိပ္ပယုတ်
ဖြစ်သည်။] သန္တာနဝိပ္ပယောဂေါ၊ သည်။ အဇ္ဈတ္တာဓမ္မာ ဗဟိဒ္ဓါဓမ္မာတိအာဒိ၊
တည်း။ [မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားနှင့် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားသည်
သန္တာန်ချင်း မတူသောကြောင့် သန္တာနဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သည်။] ဝေါ သို့။
ဝိပ္ပယောဂေါ၊ ကို။ စတုဓာ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊

တေရသမနယအသင်္ဂဟိတေနသမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တပဒဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

တေရသမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

အနုဋီကာ။ ။ အနုဋီကာ၌ “အနာရမ္မဏ သဟိတ သဗ္ဗဝိညာဏ” စသော ၃-မျိုး
အတွက် (၁) အစေတသိက ပဒ၊ (၂) စေတသိကပဒ၊ (၃)
လောကီယပဒ စသော ပဒ ၃-မျိုးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ထုတ်ပြထား၏။ [အနာရ-
မ္မဏသဟိတသဗ္ဗဝိညာဏ တံဓာတုသမ္ပယုတ္တ တဒုဘယဓမ္မာ အစေတသိက စေ-
တသိက လောကီယပဒါနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။- အနု။] သို့သော် အစေတသိကပဒ
အရ၌ ရုပ်အားလုံးပါဝင်နေ၏။ ထိုတွင် သုခခရုပ်တို့ကား ဝေဒနာကုန္ဒာသည် ဓမ္မာ
ယတန၊ ဓမ္မဓာတ်အဖြစ်ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော တရားများ ဖြစ်သောကြောင့်
စဉ်းစားသင့်၏။ ဩဋ္ဌာရိကရုပ်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ‘ဆိုလေသလော-ဟု’ တွေးမိပါသည်။

၁၄-စုဒ္ဓသမနယ

ဝိပ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိကာ သင်္ဂဟိတပဒ အဖွင့်

၄၅၆။ စုဒ္ဓသမနယေ၊ ဌ။ ဓမ္မာယတနာဒီနံ၊ အစရှိသောပုဒ်တို့၏။ အနာရမ္မဏမိဿကသဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒဂတဓမ္မတာဝတော၊ အနာရမ္မဏ ဖြစ်သော ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်ရောသော အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိပ္ပယောဂဿ၊ ဝိပ္ပယုတ်၏။ အရူဟဏံ၊ ဝိသဇ္ဇနသို့ မတက် ရောက်ခြင်းကို။ ဒဠဗ္ဗံ၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ။ ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရားတို့တွင်။ ဇာတိအာဒိတ္တယဿ၊ ဇာတိ အစရှိသောတရား ၃-ပါး အပေါင်း၏။ (ဇာတိ ဇရာ မရဏ၏။) ဓမ္မသဘာဝမတ္တတ္တာ၊ ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကထဉ္စိ၊ တစုံတခု သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သမ္ပယောဂေါ(စ)၊ သည့်၎င်း။ ဝိပ္ပယောဂေါ စ၊ သည့်၎င်း။ န ရူဟတိ၊ ဝိသဇ္ဇနသို့ မတက်ရောက်။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓဓမ္မာနံ၊ အဇ္ဈတ္တတရား ဗဟိဒ္ဓတရားတို့၏။ သဗ္ဗဓမ္မသမောဓာနတ္တာ၊ အလုံးစုံသောတရား တို့၏ အပေါင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကထဉ္စိ သမ္ပယောဂေါ ဝိပ္ပယောဂေါ န ရူဟတိ။) အနိဒဿနအပ္ပဋ္ဌိဃာဒီနံ၊ အနိဒဿန အပ္ပဋ္ဌိဃ အစရှိသော တရား တို့၏။ အနာရမ္မဏမိဿကသဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒတ္တာ၊ အနာရမ္မဏဖြစ်သော ရုပ်နိဗ္ဗာန် တို့နှင့်ရောသော အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကထဉ္စိ သမ္ပယောဂေါ ဝိပ္ပယောဂေါ န ရူဟတိ။) [ရှေ့၌ စေတသိက်သာပါ၍ စိတ် မပါသောကြောင့် “သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒဂတဓမ္မ”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ စိတ် စေတသိက် ၂-ပါးလုံး ပါသောကြောင့် “သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။] ဒုက္ခ သစ္စာဒိဓမ္မာဝ၊ ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့ကိုသာ။ ဣဓ၊ ဤစုဒ္ဓသမနယ၌။ တေဟိ၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တာနံ၊ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟသပ္ပာဝါ၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟတို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဘဂဝတာ)ဂဟိတာ၊ ယူတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ပါဠိဥဒ္ဓါနဂါထာယံ၊ ပါဠိတော်၏ ဥဒ္ဓါန်းဂါထာ၌။ [အဋ္ဌကထာ၏ ဥဒ္ဓါန်းဂါထာကို ရှောင်လို၍ “ပါဠိ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။] သမုစ္ဆေဒေ

၁။ သမုစ္ဆေဒေ (ပေ) အတ္ထော။ ။သမုစ္ဆိဇ္ဇတိ ဧတေနာတံ သမုစ္ဆေဒေါ၊ သင်္ဂဟာဒိဝိစာရ ပရိနိဋ္ဌာနဘူတော စုဒ္ဓသမနယော၊ တေနာဟ “ပရိယောသာနေ နယေ” တိ။-အနု။ ဧတေန၊ ဤအဆုံး ဖြစ်သော နယဖြင့်။ သင်္ဂဟာဒိဝိစာရော၊ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိသည်တို့ကို စိစစ် ခြင်းသည်။ သမုစ္ဆိဇ္ဇတိ၊ ပြတ်စဲ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိသော စိစစ် ခြင်း၏ ပြတ်စဲကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ထို အဆုံးဖြစ်သော စုဒ္ဓသမနယ သည်။ သမုစ္ဆေဒေါ၊ သမုစ္ဆေဒ မည်၏။ ထို့ကြောင့် “သမုစ္ဆေဒ” ကို “ပရိယော သာနေ နယေ” ဟု ဖွင့်သည်။

၄၅၂

ဓာတုကထာ မူလဋီကာ နိဿယ

န လဗ္ဗန္တိတိ၊ ဟူသော ပုဒ်၏။ ပရိယောသာနေ၊ အဆုံးဖြစ်သော။ နယေ၊ စုဒ္ဓသမနယဉ်။ န လဗ္ဗန္တိ။ ဣတိ အတ္ထော။ မောသပုစ္ဆကေန စာတိ၊ ကား။ အလဗ္ဗမာနာ စ (အနုပလဗ္ဗမာနာ စ)၊ မရထိုက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တေ၊ ထိုဓမ္မာယတန အစရှိသော တရားတို့ကို။ မောသပုစ္ဆကေန၊ အဖြေမှ ကင်းဆိတ်သော ပုစ္ဆာ ဟူသော။ ဟေတုနာ၊ အကြောင်းကြောင့်။ န လဗ္ဗန္တိ၊ 'တေသံ၊' ထိုဓမ္မာယတန အစရှိသော တရားတို့၏။ ပုစ္ဆာယ၊ ၏။ မောသတ္တာ၊ အဖြေမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (န လဗ္ဗန္တိ။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [မောသပုစ္ဆကေန ဟေတုနာ-ကိုပင် "တေသံ ပုစ္ဆာယ မောသတ္တာ" ဟု အဖြောင့် ဖွင့်သည်။] အထဝါ၊ ထို့ပြင် တနည်းကား။ မောသပုစ္ဆကော၊ မေတ္တဗ္ဗပုစ္ဆကနယ ဟူသည်။ အဋ္ဌမော နယော၊ အဋ္ဌမနယတည်း။ တေန စ၊ ထို အဋ္ဌမနယနှင့်လည်း။ သယ၊ တကွ။ သြသာနနယော၊ အဆုံး ဖြစ်သော စုဒ္ဓသမနယဉ်။ ဧတေ ဓမ္မာ၊ ဤ ဓမ္မာယတန အစရှိသော တရား တို့ကို။ ဝိပ္ပယောဂဿပိ၊ ၏လည်း။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ သဗ္ဗထာပိ၊ အလုံးစုံသော သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂ အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ န လဗ္ဗန္တိ။ ဣတိ အတ္ထော။

စုဒ္ဓသမနယဝိပ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတာ သင်္ဂဟိတပဒေဝဏ္ဏနာ၊ စုဒ္ဓသမနယ ဖြစ်သော ဝိပ္ပယုတ္တေန သင်္ဂဟိတာ သင်္ဂဟိတပဒေဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဓာတုကထာပကရဏမူလဋီကာ၊ ဓာတုကထာကျမ်း၏ မူလဋီကာသည်။ သမတ္တာ၊ ပြီးပြီ။

စုဒ္ဓသမနယ အဖွင့် ပြီး၏။

ဓာတုကထာမူလဋီကာ အဖွင့် ပြီး၏။

၁။ အထဝါ မောသပုစ္ဆကော။ ဝိသဇ္ဇေတဗ္ဗဓမ္မ ဝိဝိတ္တာ၊ ဖြေဆိုထိုက်သော တရားမှ ကင်းဆိတ်သော။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာ သည်။ မောသပုစ္ဆာ၊ မောသပုစ္ဆာမည်၏။ ဤနည်းအလို "မောသပုစ္ဆကေန ဟေတုနာ" ၌ က အနက် မရှိ။ "မောသပုစ္ဆကော" ၌ကား "မောသပုစ္ဆာ တေသာ အဋ္ဌမနယဿာတိ မောသပုစ္ဆကော" ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်စေန ဖွင့်၍ သမာသန္တိက-ပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။ မောသ သဒ္ဓါသည် အဖြေမှ ကင်းဆိတ်ခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ထိုကင်းဆိတ်ခြင်း အနက်ကိုပင် အဋ္ဌမနယ တုန်းက ဟိန အနက် ဟောဟု ဆိုခဲ့သည်။

မောသပုစ္ဆကေန။ ပုစ္ဆမနည်းအလို "သမုစ္ဆေဒေါ သင်္ဂဟ အသင်္ဂဟ အစရှိသည်တို့၏ ပြတ်စဲကြောင်းဖြစ်သော စုဒ္ဓသမနယဉ်။ မောသပုစ္ဆကေန စ၊ အဖြေမှကင်းဆိတ်သော ပုစ္ဆာဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ နလဗ္ဗန္တိ" ဟု ပေးပါ။ ဗုဒ္ဓိယနည်းအလို "မောသပုစ္ဆကေန-အဖြေမှကင်းဆိတ်သော ပုစ္ဆာရှိသော အဋ္ဌမနယနှင့်။ သဟစ၊ တကွလည်း။ သမုစ္ဆေဒေါဉ်။ နလဗ္ဗန္တိ" ဟု ပေးပါ။

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၁-မာတိကာ အဖွင့်

၁။ ဓမ္မသင်္ဂဟေ၊ ဓမ္မသင်္ဂဟီဝါဠိတော်၌။ တိကဒုကဝသေန၊ တိကဒုက
တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဝါ၊ တို့နှင့်စပ်သဖြင့်။ သင်္ဂဟိတာနံ၊ သိမ်းယူအပ်ပြီး
ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အစရှိသော တရားတို့၏။ (ဝိဘာဂ-
၌ စပ်။) ဝိဘဂေ၊ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌။ ခန္ဓာဒိဝိဘာဂံ၊ ခန္ဓာ အစရှိသော
ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားကို။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူပြီး၍။ တထာ-
သင်္ဂဟိတဝိဘတ္တာနံ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိမ်းယူအပ်
ဝေဖန်အပ်ပြီးသော တရားတို့၏။ (ပဘေဒံ-၌ စပ်။) ဓာတုကထာယ၊ ဓာတု
ကထာပါဠိတော်၌။ ဝါ၊ ဖြင့်။ သင်္ဂဟာသင်္ဂဟာဒိပွဘေဒံ၊ သင်္ဂဟအသင်္ဂဟ
အစရှိသော အထူးအပြားကို။ ဝတ္တာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ယာယ ပညတ္တိယာ၊
အကြင် ခန္ဓ အစရှိသော ပညတ်ဖြင့်။ ဧတသံ၊ ထိုကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် အစ

၁။ ဓမ္မသင်္ဂဟေ (ပေ) ဒဿေတုံ။ ။ဤစကားသည် ပုဂ္ဂလပညတ် ပါဠိတော်
အတွက် အနုသန္ဓေစကားတည်း။ အနုသန္ဓေ
တက်ယင်းပင် ဓမ္မသင်္ဂဟီ စသော ဤကျမ်း ၄-ရပ်၏ ဟောတော်မူပုံ အစဉ်ဟူ
သော ဒေသနာက္ခမကိုလည်း ပြ၏။ မှန်၏- နာမည်တပ်၍ ပညတ်ရခြင်းဟူသည်
ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ပထဝီ၊ အာပေါ စသော ပရမတ္ထသဘာဝတို့နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်။
ထိုသဘာဝဓမ္မတို့ကို တိုက်ရိုက်အားဖြင့်၎င်း။ ထို သဘာဝဓမ္မတို့၏ အပေါင်းသမူဟ၊
အစဉ်သန္တာန်၊ အခိုက်အတန့်တို့ကို စွဲ၍၎င်း၊ နာမည်ပညတ် ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့်
ရှေးဦးစွာ တိက၊ ဒုက တို့ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ဖဿ၊ ပထဝီ စသောသဘာဝတို့
ကို ဓမ္မသင်္ဂဟီ ပါဠိတော်၌ ပြတော်မူသည်။ ထို့နောက် ထို တရားတို့ကို ခန္ဓာ
အာယတန စသည်တို့ဖြင့် ခွဲခြမ်းဝေဖန်မှုကို ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပြတော်မူ၏။ ထို
သိမ်းယူအပ် ဝေဖန်အပ်ပြီးသော တရားတို့၏ သင်္ဂဟ၊ အသင်္ဂဟ၊ သမ္ပယောဂ၊ ဝိပ-
ယောဂ အပြားတို့ကို ဓာတုကထာ ပါဠိတော်၌ ပြတော်မူ၏။ ပြသင့်ရာ အဖုံဖုံကို
စုံအောင် ပြတော်မူပြီးမှ ဤပုဂ္ဂလပညတ် ပါဠိတော်၌ နာမည်တပ်၍ ပညတ်တော်
မူသည်။

ရှိသော တရားတို့ကို။ (ပညာပနံ-၌ စပ်။) သဘာဝတော(စ)၊ ဖဿ ပထဝီ အစရှိသော ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်၎င်း၊ ဥပါဒါယ စ၊ ခန္ဓာတို့ကို စွဲမှီ၍ ၎င်း၊ ပညာပနံ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ထားခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ တံ(ပညတ္တိ)၊ ထို ခန္ဓအစရှိသော ပညတ်ကို။ ပဘေဒတော၊ ခန္ဓာ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်။ ဒဿေတံ၊ ငါ။ ဆ ပညတ္တိယောတိအာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ၊ ပုဂ္ဂလပညတ်ဒေသနာတော်ကို။ (ဘဂဝတာ) အာရဒ္ဓါ၊ ပြီ။

[ယာယ ပညတ္တိယာ သဘာဝတော၊ ဥပါဒါယ စ၊ ပညာပနန္တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္တံ ဝိဝရန္တော “တတ္ထ ယေ ဓမ္မေ”တိအာဒိမာဟ။-အနု။] တတ္ထ၊ ထို သဘာဝတော ဥပါဒါယ စ ပညာပနံ ဟောတိ-ဟူသော စကားရပ်၌။ [ရှေးနိဿယ၌ “ထိုပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း၌”ဟု စွဲလေ၏။] “(ဝိတ္တာရော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော။) ပုဗ္ဗာပရိယဘာဝေန၊ ရွှေ့၌ဖြစ်သောခန္ဓာ နောက်၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ စသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ရွှေ့နောက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။) ပဝတ္တမာနေ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ယေ ဓမ္မေ၊ အကြင် ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို။ (ဥပါဒါယ၊ နာမည်တပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်က ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။) အသဘာဝသမူဟဝသေန၊ သဘာဝမဟုတ်သော ပညတ် သမူဟပညတ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဥပါဒါယ၊ ၍။ ဝါ၊ ၍။ (ပညတ္တာ၊ ပညတ်အပ်သော။) ပုဂ္ဂလော၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ ဣတ္ထိ၊ မိန်းမ။ ပုရိသော၊ ယောက်ျား။ ဒေဝေါ၊ နတ်။ မနုဿော၊ လူ။ ဣတိအာဒိကာ၊ ဤသို့ အစရှိသော ပညတ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်-ပညတ္တိ၊ ပုဂ္ဂလပညတ်သည်။ ဟောတိ။

၁။ သဘာဝတော ဥပါဒါယ စ။ ။ သဘာဝတောတိ “ဖဿော ဝေဒနာ”-တိ အာဒိသဘာဝတော၌။ ဥပါဒါယာတိ “ပုဂ္ဂလော သတ္တော ပေါသော” တိ အာဒိနာ ခန္ဓေ ဥပါဒါယ ပညာပနံ။-အနု။ “ဖဿော” ဟူသော ပညတ်သည် တွေ့ထိခြင်း သဘောအားဖြင့် နာမည်တပ်ရသောကြောင့် သဘာဝပညတ်တည်း။ ဝေဒနာ စသော ပရမတ္ထ သဘောတရား ဟူသမျှတို့၌ သဘာဝပညတ်ချည်းတည်း။ “ပုဂ္ဂလော” စသော ပညတ်ကား ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအပေါင်းကို စွဲ၍ နာမည်တပ်ရသောကြောင့် ဥပါဒါယ ပညတ်တည်း။ ဥပါဒန္တာ စသည်တို့ကို ကပ်၍၊ ဝါ၊ စွဲ၍၊ အာဒါယ- ယူအပ်သော ပညတ်။

၂။ အသဘာဝသမူဟဝသေန။ ။ “ပုဗ္ဗာပရိယဘာဝေန- ပဝတ္တမာနေ၊ ဥပါဒါယ ဖြင့် သန္တာနပညတ်ကို ပြ၏။ [အစဉ် သန္တာန်အားဖြင့် ဖြစ်သောတရားတို့ကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သော နာမည်ကို “သန္တာနပညတ်” ဟုခေါ်၏။] “အသဘာဝသမူဟဝသေန” ဖြင့် ထို သန္တာန ပညတ်မှကြွင်းသော သမူဟပညတ် အဝတ္ထာဝိသေသပညတ်တို့ကို ပြ၏။ ထိုတွင် ဖြစ်ခြင်း အခိုက် အတန်ကိုစွဲ၍ ဇာတိ ဟု ပညတ်အပ်သော ပညတ်သည်၎င်း၊ ရင့်ခြင်း အခိုက်အတန်

တေသံ၊ ထိုဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဖြစ်သော ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ (ပညာပနာ-
၌ စပ်။) အညေသဉ္စ၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဖြစ်သော ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့မှ တပါး
ကုန်သော။ ဗာဟိရဗုဒ္ဓိဗုဒ္ဓာနာနံ၊ ခန္ဓာကိုယ်မှ အပ၌ဖြစ်သော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ
ဖြစ်သော ရုပ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့ကို၎င်း။ သသဘာဝသမူဟသသဘာဝ-
ဘေဒဝသေန၊ သဘာဝနှင့်တကွဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော အပေါင်း
သာမည၊ သဘာဝနှင့်တကွဖြစ်သော စက္ခာယတန အစရှိသော အပေါင်း
အထူး၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ပညာပနာ၊ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်၊ စက္ခာယတန စသည်
အားဖြင့် သိစေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ပညတ်ခြင်းသည်။ သဘာဝပညတ္တိ၊ သဘာဝ
ပညတ်မည်၏။ ဣတိ၊ ဤ သဘာဝပညတ္တိဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ခန္ဓပညတ္တိ-
အာဒိကာ၊ သော။ ပညဝိဓာ၊ ငါးပါးအပြားရှိသော ပညတ်ကို။ ဝေဒိတဗျာ၊
တာယ၊ ထို ခန္ဓပညတ် စသော ငါးပါးသော ပညတ်ဖြင့်။ ဓမ္မသင်္ဂဟဒီသ၊
ဓမ္မသင်္ဂဟီ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌။ ဝိဘတ္တာ၊ ဝေဖန်အပ်သော။ သဗ္ဗာပိ၊
အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ သဘာဝပညတ္တိ၊ ဖဿ ဝေဒနာ အစရှိသော သဘာဝ
ပညတ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ သင်္ဂဟိတာ၊ သိမ်းယူအပ်သည်။ ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ၊ ပုဂ္ဂလ ဟူသော ပညတ်ဟူသည်။ အသဘာဝ-
ပညတ္တိ၊ ပရမတ္ထသဘာဝ မဟုတ်သော ပညတ်တည်း။ စ၊ ဆက်။ သမယ-
ဝိမုတ္တာဒိပ္ပဘေဒါယ၊ သမယဝိမုတ္တ အစရှိသော အပြားရှိသော။ (ပါဠိတော်၌
လာသော သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်၊ အသမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ် အစရှိသော အပြား
ရှိသော။) တာယ၊ ထို အသဘာဝပညတ္တိ ဟူသော ပုဂ္ဂလပညတ်၏။
(ပဝတ္တိတော-၌ စပ်။) သတ္တသန္တာနဂတေ၊ သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌
ဖြစ်ကုန်သော။ ပရိညေယျာဒိသဘာဝဓမ္မေ၊ ပရိညေယျအစရှိသော သဘာဝ
ဓမ္မတို့ကို။ [အာဒိ-ဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်ကုန်သော ပဟာတဗ္ဗ

ကိုစွဲ၍ ဇရာ ဟု ပညတ်အပ်သော ပညတ်သည်၎င်း၊ ပျက်ခြင်း အခိုက်အတန့်ကိုစွဲ၍
မရဏ ဟု ပညတ်အပ်သော ပညတ်သည်၎င်း အဝတ္ထာဝိသေသ ပညတ်မည်၏။ ငယ်
ရွယ်သော အခိုက်အတန့်ကိုစွဲ၍ ဒဟရ=လူငယ်၊ ဇိဏ္ဏ=လူအို စသော ပညတ်များ
လည်း အဝတ္ထာဝိသေသ ပညတ်ပင်တည်း။ ထို အဝတ္ထာဝိသေသပညတ်ကို အသ-
ဘာဝပုဒ်ဖြင့် ပြ၏။ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအပေါင်း ဖြစ်သော ပုဂ္ဂလပညတ္တိ စသောပညတ်
သည် သမူဟပညတ်တည်း။ [တိဿော ဟိ ပညတ္တိယော သန္တာနပညတ္တိ သမူဟ-
ပညတ္တိ အဝတ္ထာဝိသေသ ပညတ္တိတိ၊ (ပေ) တေသု (ပေ) အသဘာဝသမူဟဝ-
သေနာတိ အသဘာဝဂူဟဏံ-(အသဘာဝသဗ္ဗါသည်) ပဗန္ဓသမူဟဝိနိမုတ္တ ပညတ္တိ-
သန္ဓဿနတ္ထံ- (ပဗန္ဓ ပညတ် သမူဟပညတ်မှ အလွတ်ဖြစ်သော အဝတ္ထာ ဝိသေသ
ပညတ်ကို ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏။) ဣတိ တေန အဝတ္ထာဝိသေသ ပညတ္တိယာ ပရိဂ္ဂ-
ဟော ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗျေ-အနု။]

၄၅၆

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

သမုဒယသစ္စာ၊ ဘာဝေတဗ္ဗ မဂ္ဂသစ္စာတို့ကို ယူ၍ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၏။ ဝါ၊ စွဲ၍။ ပဝတ္ထိတော၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ပဓာနာယ၊ ပဓာန ဖြစ်သော။ (တာယ၊ ထိုပုဂ္ဂလပညတ်ဖြင့်။) (သင်္ဂဟိတာ-၌ စပ်။) ဝိဟာရော၊ ကျောင်းဟူ၍ ခေတဝေတိအပ်သော ဝိဟာရပညတ်။ မဇ္ဈော၊ ညောင်စောင်း ဟူ၍ ခေတဝေတိအပ်သော မဇ္ဈပညတ်။ ဣတိအာဒိကာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံသော။ အသဘာဝပညတ္တိ စ၊ အသဘာဝပညတ်သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ သင်္ဂဟိတာ၊ သိမ်းယူအပ်သည်။ ဟောတိ။

စ၊ ဆက်။ တောဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆ ပညတ္တိယော ဟူသော အစဉ်ဖြင့်။ (ဒဿိတာ-၌ စပ်။) ပညတ္တိ နာမ၊ ပညတ်မည်သည်။ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၎င်း။ ဝါ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အနက်ကိုစွဲ၍ ပညတ်အပ်သော ပညတ်၎င်း။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ စ၊ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်၎င်း။ ဝါ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော အနက်ကိုစွဲ၍ ပညတ် အပ်သော ပညတ်၎င်း။ (ဣတိ၊ သို့။ ဒုဝိဓာ၊ ၏။) ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသွာ၊ ကြောင့်။) (ပညတ္တိ နာမ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ စ ဣတိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တာ ဝေ၊ ထို ၂-ပါးသော ပညတ်တို့သည်ပင်။ ဝေါမိဿ၊ ရောနှောကုန် သည်။ (ဟုတွာ) ဣတရာ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ၂-ပါးမှ တပါးကုန်သော။ စတသော၊ ၄-ပါးကုန်သော ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ် တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပညတ္တိ နာမ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ စ ဣတိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။) (ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ ၏။) တသွာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပညတ်မည်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ၂-ပါး၊ အကျယ်အားဖြင့် ၄-ပါး ဤသို့ ၆-ပါး ပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တာသံ၊ ထို ခန္ဓပညတ် အစရှိသော ပညတ်တို့ကို။ ဒဿနေန၊ ပြတော်မူခြင်း အားဖြင့်။ ဣမသ္မိံ ပကရဏေ၊ ဤ ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း၌။ သဗ္ဗာ၊ ကုန်သော။ ပညတ္တိယော၊ ပညတ်တို့ကို။ ဒဿိတာ၊ ပြအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပန၊ ဆက်။ ခန္ဓာဒီပညတ္တိသု၊ ခန္ဓပညတ် အစရှိကုန်သော။ ဆသု၊ ၆-ပါးသော ပညတ်တို့တွင်။ အညတ္တ၊ အခြားသော ဓမ္မသင်္ဂဟီ အစရှိသော ကျမ်း၌။ အဒဿိတပ္ပဘေဒံ၊ မပြအပ်သော အထူးအပြားရှိသော။ (အထူး အပြားကို မပြခွဲရသော။) ဣဓေဝ၊ ဤကျမ်း၌သာ။ ဒဿိတပ္ပဘေဒံ စ၊ ပြအပ်သော အထူးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ၊ သမယ-ဝိမုတ္တ စသော ပုဂ္ဂလပညတ်ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။

ဣမဿ ပကရဏဿ၊ ဂု-ကျမ်းမြောက်ဖြစ်သော ဤကျမ်း၏။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိတိ နာမံ၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိဟူသော နာမည်ကို။ (သင်္ဂီတိကာရေဟိ)ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယေ ဓမ္မေ ဣဓ ပညပေတုကာမောတိ^၂(ဧတ္ထ)၊ ဟူသောပါဌ်၌။ ပညတ္တိယာ၊ နာမည်တပ်၍ ပညတ်ခြင်း၏။ ဝတ္ထုဘာဝေန၊ တည်ရာအနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဒဿေတုကာမော၊ ပြခြင်းငှါ အလိုရှိသည်။ (ဟုတော) (“ပညတ္တိပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ စပ်။) ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်ယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသွာ)၊ ကြောင့်။ (ယေ ဓမ္မေ ဣဓ ပညပေတုကာမောတိ ဧတ္ထ (ပေ) အဓိပ္ပာယ်ယော၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တေသ္မိံ^၃ ပကရဏေ၊ ဤကျမ်း၌။ ပညာယနံ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်းကို။ န ကရေတိ၊ ပြုတော်မူသည် မဟုတ်။ ပန၊ အယုတ်ကား။ ဝတ္ထုဟိ၊ ခန္ဓာအစရှိသော ဝတ္ထုတို့ဖြင့်။ ပညတ္တိယော၊ ပညတ်တို့ကို။ ဝါ၊ နာမည်တို့ကို။ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယေ ဓမ္မေ ဣဓ ပညပေတုကာမောတိ ဧတ္ထ (ပေ) အဓိပ္ပာယ်ယော ဣတိ ဝိညာယတိ။)

☞ ခန္ဓာတိ ပညာပနာတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။ [ဝုတ္တံ-၌ စပ်။] ခန္ဓာတိ၊ ခန္ဓာဟူ၍။ ရူပံ၊ ရုပ်။ ပထဝီ၊ ပထဝီ။ ဣတိအာဒိကာ၊ ဤသို့ အစ

၁။ ပုဂ္ဂလပညတ္တိတိ နာမံ။ ။ခန္ဓပညတ် အစရှိသော ၆-ပါးသော ပညတ်တို့ ဖြင့် အလုံးစုံသော ပညတ်တို့ကို ပြတော်မူအပ်ပါ လျက် အဘယ်ကြောင့် ခန္ဓပညတ် စသောအားဖြင့် နာမည်ကို မဆိုအပ်ပဲ “ပုဂ္ဂလ-ပညတ္တိ” ဟူသောနာမည်ကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ခန္ဓာဒိ ပညတ္တိသု ပန (ပေ) ပုဂ္ဂလပတိတ္တိတိ နာမံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု မိန့် သည်။ ပုဂ္ဂလပညတ်ကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ စသော အခြားကျမ်းတို့၌ အပြားအားဖြင့် မပြ အပ်ပဲ ဤကျမ်း၌ သမယဝိမုတ္တ၊ အသမယဝိမုတ္တ စသောအားဖြင့် ပုဂ္ဂလပညတ်အပြား ကို ပြတော်မူသောကြောင့် များပြားသော ပုဂ္ဂလပညတ်ကိုစွဲ၍ တဗ္ဗာဟုလ္လနည်း အား ဖြင့် ပုဂ္ဂလပညတ်ဟူသော နာမည်ကို ဆိုအပ်ပါသည်- ဟူလို။

၂။ ယေ ဓမ္မေ (ပေ) အဓိပ္ပာယ်ယော။ ။ဤ ယေ ဓမ္မေ ဣဓ ပညပေတုကာမော ပါဌ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို တိုက်ရိုက် ယူရလျှင် “ခန္ဓာ အစရှိသော တရားတို့ကို ပညတ်တော်မူလို၍ ပညတ္တိပရိစ္ဆေဒကို ပြ၏ဟု အဓိပ္ပာယ်ရနေ၏။ စင်စစ်အားဖြင့်ကား ဤကျမ်းရောက်မှ ခန္ဓာ အစရှိသည် တို့ကို ပညတ်တော်မူသည် မဟုတ်ပါ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဝိဘင်းတုန်းကပင် ပညတ်ခဲ့ပြီးဖြစ် ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယေ ဓမ္မေ ဣဓ ပညပေတုကာမော ဟူသောပါဌ်၌ “ပညပေ-တုကာမော” အတွက် “ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့ကို ပညတ်ခြင်း၏ တည်ရာဝတ္ထုအဖြစ် ဖြင့် ပြလိုသည်ဖြစ်၍” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ-ဟူလို။

ရှိသော။ သဗ္ဗာပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ (ပညာပနာ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော ပညတ်သည်။) သာမညပ္ပဘောဒပညာပနာ နာမ်၊ သာမည အနက်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော ပညတ်၊ အထူး အပြား အနက်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော ပညတ် မည်သည်။ ဟောတိ။ [ရူပံသည် သာမညပညာပနာ၊ ပထဝီသည် ရုပ်အထူးကို ပြသော ဝိသေသ-ပညာပနာတည်း။] တံ၊ ထိုသာမညပညာပနာ ဝိသေသပညာပနာကို။ သန္ဓာယ၊ ဤ။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဠဗ္ဗံ၊ ပန၊ ဆက်။ ပညာပနာတိ ဧတဿ ဟူသော ဤပုဒ်၏။ ဒဿနာ၊ ပြခြင်း။ - ဌပနာ၊ ထားခြင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒေ၊ ၂-ပါးကုန်သော။ ဧတေ အတ္ထာ၊ ဤအနက်တို့ သည်။ (ဟောန္တိ။) ဧတသံ၊ ထိုဒဿန၊ ဌပနာ-ဟူကုန်သော အနက်ပြပုဒ် တို့၏။ ပကာသနာ၊ ထင်ရှားပြခြင်း။ နိက္ခိပနာ၊ ချထားခြင်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဒေ ဧတေ အတ္ထာ ဟောန္တိ)။

တတ္ထ၊ ထိုပညာပနာ၏ အနက်ပြဖြစ်သော ဒဿနာ ဌပနာ ပကာသနာ နိက္ခိပနာတို့တင်။ (နိက္ခိပနာ-၌ စပ်။) ရူပက္ခန္ဓာ၊ ရူပက္ခန္ဓာ။ (ပေ) အညာတာဝိန္ဒိယံ၊ အညာတာဝိန္ဒေ။ သမယဝိမုတ္တာ၊ သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်။

၁။ ပညာပနာ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ခန္ဓာနံ ခန္ဓာတိ ပညာပနာ” ဟုရှိရာဝယ် ပညာပနာကို ဒဿနာဟူ၍၎င်း၊ ဌပနာဟူ၍၎င်း ၂-နက်ဖွင့်၏။ ထိုဒဿနာ၊ ဌပနာ ၂-မျိုးတွင်လည်း ဒဿနာကို ပကာသနာဟူ၍၎င်း၊ ဌပနာကို နိက္ခိပနာဟူ၍၎င်း ၂-မျိုးဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း ဤ၌ပြခြင်းတည်း။ ပပုဗ္ဗ ဉာဏာပေ ပစ္စည်း ယု ပစ္စည်းဟုကြံလျှင် အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း၊ အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ ထိုအပြားအားဖြင့် သိစေခြင်းဟူသည် သိအောင်ပြခြင်း ထင်ရှားပြခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ပညာပနာကို ဒဿနာဟူ၎င်း၊ ဒဿနာကို ပကာသနာဟူ၎င်း အနက်ဖွင့်နိုင်သည်။ “ပ ပုဗ္ဗ ဉပ ဓာတ်” ဟု ကြံလျှင် ချထားခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ စုရာဒိဂိုဏ်း ဖြစ်သောကြောင့် ဉာ ဟုလည်း ရှိနိုင်၏။ ထို ဉပ ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော ပညာပနာကို ရည်ရွယ်၍ “ဌပနာ” ဟူ၎င်း၊ ထိုဌပနာကိုပင် ဝေနေယျသန္တာန်၌ ချထားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “နိက္ခိပနာ” ဟူ၎င်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်။

၂။ တတ္ထ (ပေ) နိက္ခိပနာ။ ။ [တတ္ထာတိ ပညာပနာယ အတ္ထဒဿနဘူတသု ဒဿနာဒိသု။ - အနု] ရူပနလက္ခဏာရှိသော တရားဟူသမျှကို ရူပက္ခန္ဓာ အဖို့အစ၌ ပါဝင်အောင်ပြုခြင်းသည် တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကို “ဤတရားကား ရူပက္ခန္ဓာပါတကား” ဟု သိစေနိုင်၏။ ထိုသို့သိစေနိုင်ခြင်းသည် ပင် ဝေနေယျသန္တာန်၌ ချထားခြင်းတည်း။ [ဗောဓေနဉ္စိ ဗောဓနေယျသန္တာနေ ဗေဒဓေတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ ဌပနန္တိ ကဘွာ “နိက္ခိပနာ” တိ ဝုတ္တံ။ - အနု။] ညောင်စောင်းစသည်ကို ခင်းရာ၌ ခင်းရာဌာနနှင့် ညောင်စောင်းကို စပ်အောင်ပြုခြင်းကို နိက္ခိပနာ ဟု သုံးစွဲသော နိက္ခိပနာမျိုး မဟုတ်ပါ။ ဟူလို့။

ဣတိအာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်ဖြင့်။ ဣဒံ၊ ဤ ရူပန၊ ဝေဒိယန အစရှိသော အနက်သည်။ ဧဝံ နာမကံ၊ ဤသို့ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဟူသော အမည်ရှိ၏။ ဣဒံ၊ ဤ အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော အနက်သည်။ ဧဝံ နာမကံ၊ ဤသို့ အညာတာဝိန္ဒြေ စသော အမည်ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ တံ တံ ကောဠာသိကကရဏံ၊ ထိုထို အဖို့အစဉ် ပါဝင်သည်ကို ပြခြင်း ဟူသော။ (ရူပနလက္ခဏာရှိသော တရား စသည်ကို ရူပက္ခန္ဓာ အဖို့အစဉ် ပါဝင်အောင် ပြခြင်း အစရှိသော။) ဗောဓနမေဝ၊ ဗောဓနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သိစေခြင်း သည်ပင်။ နိက္ခိပနာ၊ ဝေဒနေယျတို့သန္တာန်၌ ချထားခြင်း မည်၏။ ပညပေ- တဗ္ဗာနံ၊ ခင်းထားထိုက်ကုန်သော။ မဉ္ဇာဒိနံ၊ ညောင်စောင်း အစရှိသည် တို့ကို။ (ဌာနသမ္ပန္နကရဏံ၊ ခင်းထားရာဌာနနှင့် စပ်သည်ကို ပြခြင်းသည်။ နိက္ခိပနာ၊ နိက္ခိပနာ မည်သည်။ ဟောဟိ ဝိယ၊ သို့။ တထာ၊ တူ။) ဌာနသမ္ပန္နကရဏံ၊ သည်။ နိက္ခိပနာ၊ ချထားခြင်းမည်သည်။ န၊ မဟုတ်။

ပန၊ ဆက်။ နာမပညတ္တိ ဟိ ဒဿေတိ စ ဌပေတိ စာတိ၊ ဟူ၍။ [အဋ္ဌကထာ၌ ဒဿေတိပိ ဌပေတိပိ-ဟု ရှိ၏။] ယော အယ် ကတ္တုနိဇ္ဈေသော၊ အကြင် ကတ္တားအနက်ကို ညွှန်ပြခြင်းကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ကတော၊

၁။ ယော ပနာယံ (ပေ) ကတော။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် ပညတ္တိ ပုဒ်ကို ပညာပနာ၊ ဒဿနာ ဟု ၎င်း၊ ဌပနာဟု၎င်း၊ ဘာဝသာဓန၊ သို့မဟုတ် ကရဏ သာဓနဖြင့် ဖွင့်ပြ၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ပြ ပြီးနောက် “နာမပညတ္တိ ဟိ တေ တေ ဓမ္မေ ဒဿေတိပိ”ဟု၎င်း၊ “တေန တေန ကောဠာသေန ဌပေတိပိ”ဟု၎င်း၊ ဟောတုကတ္တုသာဓန၊ သို့မဟုတ် သုဒ္ဓကတ္တုသာဓန ဖြင့် ဖွင့်ပြပြန်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြခြင်းကြောင့် ပညတ္တိပုဒ်ကို ဘာဝသာဓန၊ ကရဏ သာဓနမှတစ်ပါး ဟောတုကတ္တုသာဓန၊ သို့မဟုတ် သုဒ္ဓကတ္တုသာဓန တနည်း ပြုရ မည်လော ဟုတွေးတောယုံမှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ယော ပနာယံ (ပေ) ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု မိန့်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား ပညတ္တိအတွက် ဘာဝသာဓန၊ ကရဏသာဓနမှ တစ်ပါး ကတ္တု သာဓနကို ပြခြင်းမဟုတ်။ ထိုဒဿနကြိယာ၊ ဌပနကြိယာတို့၏ အကြောင်း အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ ကတ္တုနိဇ္ဈေသကို ပြအပ်သည်-ဟူလို။ မှန်၏- အကြောင်းကိုပြရာ၌ ကတ္တု သာဓနဖြင့် ပြလေ့ရှိကြသည်။ ဥဒါဟရဏ်ကား- ဘိက္ခဝါ သေတိ စသည်တည်း။ ဤ ဥဒါဟရဏ်၌ ထမင်းသည် နေရခြင်း၏ အကြောင်းသာဖြစ်၏။ ထမင်းမှာနေစေ တတ်သော သတ္တိမရှိ။ သို့သော် ထမင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် နေရသည့်အတွက် “ထမင်းက နေစေသည်”ဟုဟောတုကတ္တားအနက်ကို ပြသကဲ့သို့၎င်း၊ အရိယာဖြစ်ခြင်း ၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် သစ္စာတို့ကို အရိယဘာဝကရာနိ သစ္စာနိ-အရိ ယာအဖြစ်ပြုတတ်ကုန်သော သစ္စာတို့ ဟု “ပြဘတ်” ဟူသော ကတ္တားအနက်ဖြင့် ဖွင့်ပြသကဲ့သို့ ၎င်းတည်း။

ပြုအပ်ပြီ။ သော၊ ထိုကတ္တားအနက်ကို ညွှန်ပြခြင်းကို။ ဘာဝဘူတာယ၊ ဘော အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ (နာမပညတ္တိယာ၊ နာမညပညတ်ဖြင့်။) ဝါ၊ တနည်း။ ကရုဏဘူတာယ၊ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ နာမပညတ္တိယာ၊ ဖြင့်။ (ဒိဋ္ဌတာယ ဌပိတတာယ-တို့၌ စပ်။) တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုထိုဓန္ဒာ အစရှိသော တရားတို့၏။ ဒိဋ္ဌတာယ စ၊ ပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း။ [ဒဿနာ-ကို ကြည့်၍ ပြုအပ်ဟု အနက်ပေးသည်။] ဌပိတတာယ စ၊ ထားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ တံ နိမိတ္တတံ၊ ထိုဒဿနကြိယာ ဌပနကြိယာ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗျော၊ ၏။

ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိတိအာဒိနာ၊ အစရှိသော။ ဝစနေန၊ စကားဖြင့်။ ပါဠိယံ၊ ပါဠိတော်၌။ (ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိအာဒိနံ၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ် အစရှိကုန်သော။ ဆန္ဒ၊ ခြောက်ပါးကုန်သော။ ပညတ္တိနံ၊ ပညတ်တို့၏။) အနာဂတတံ၊ မလာ ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ (မပါကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။) သန္ဓာယ၊ ၍။ ပါဠိမုတ္တ- ကေနာတိအာဒိ-ကို။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။ ကုသလာကုသလသေဝါတိ၊ ကား။ ကုသလာကုသလဿ၊ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၏။ (ဝိဇ္ဇမာနတ္ထံ)ဝိယ၊ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့။ ဝိဇ္ဇမာနဿာတိ တေဿ၊ ဟူသော သဒ္ဒါ၏။ သတောတိ၊ သတော ဟူသော။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ တဿ၊ ထိုသတော- ဟူသော သဒ္ဒါ၏။ သမ္ဘူတဿာတိ၊ သမ္ဘူတဿ ဟူသော။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ [ဤအလို ဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ဝိဇ္ဇမာနဖြစ်သော။ သတော၊ ထင်ရှား ရှိသော။ သမ္ဘူတဿ၊ ထင်ရှားဖြစ်သော၊ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌-ဟု အနက် ပေးရလိမ့်မည်။ 'ဆရာတို့ကား ဤသို့ အနက်ပေးလေ့ မရှိကြပါ။] ဝါ၊ တနည်း။ ဝိဇ္ဇမာနဿ သတောတိ (တေဿ)၊ ဟူသော ဤပါဠိ၏။ ဝိဇ္ဇမာန- ဘူတဿ၊ ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ အတ္ထော၊ တည်း။ ဝါ၊ တည်း။ [ဤအလို “ဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်၍။ သတော၊ ဖြစ်သော-ဟု ပေးရမည်။ ဆရာတို့လည်း ဤအနက်ကိုသာ ပေးလေ့ရှိကြပါသည်။] တမေ-

၁။ ဘာဝ(ဝေ)နာမပညတ္တိယာ။ “ဘာဝဘူတာယ နာမပညတ္တိယာ”ဖြင့် “ပညာပနံ ပညတ္တိ”ဟု ဘာဝသာနေကို သိစေ၏။ “ကရုဏဘူတာယ ဝါ နာမပညတ္တိယာ”ဖြင့် ပညပေတိ တောယာတိ ပညတ္တိဟု ကရုဏ သာနေကို သိစေ၏။ ထိုဘာဝသာနေ၊ ကရုဏသာနေမှ တပါး ပညတ်ကိုယ်တိုင် သိစေတတ်သော သုဒ္ဓ ကတ္တုသာနေသတ္တိ၊ ဟေတုကတ္တုသာနေသတ္တိ ကား မရှိသောကြောင့် “ပညပေတိတိ ပညတ္တိ”ဟု ကတ္တုသာနေ မပြုရဟုမှတ်ဝါ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “တေတေဓမ္မေ ဒဿေတိပိ” စသော ကတ္တားအနက်သည် ပညတ္တိပုဒ်ကို ကတ္တုသာနေပြုစေလိုသောကြောင့် ပြသည်မဟုတ်။ ဒဿနကြိယာ၊ ဌပနကြိယာ၏ အကြောင်းကိုသာ ဖွင့်ပြခြင်းဖြစ်သည်- ဟူလို့။

ဝတ္ထု၊ ထိုအနက်ကိုပင်။ ဒဿန္တော၊ ပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္ဘူ-
တဿာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ တေန၊ ထို ဝိဇ္ဇမာနဿ သဘော
သမ္ဘူတဿ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနဘာဝံ၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ စသည်တို့၏
ထင်ရှား မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ပဋိက္ခိမံတိ၊ ပယ်၏။

တဏှာ အဝိဇ္ဇမာနဿာတိ၊ ဟူသော ပုဒ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။)
အကုသလာဒိသဘာဝတော၊ အကုသိုလ်၊ အစရှိသည်တို့၏ သဘောမှ။
ဝိနိဝတ္တသဘာဝါနိ၊ ဆုတ်နစ်သော သဘောရှိကုန်သော။ ကုသလာဒိနိ၊
ကုသိုလ်အစရှိသော သဘောတို့သည်။ (ဝိဇ္ဇန္တိ) ယထာ၊ ထင်ရှားရှိကုန်
သကဲ့သို့၎င်း။ ဝေဒနာဒိသဘာဝတော၊ ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့၏ သဘောမှ။
(ဝိနိဝတ္တသဘာဝါ၊ ဆုတ်နစ်သော သဘောရှိကုန်သော။) ဖဿာဒယော စ၊
ဖဿ အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း။ ဝိဇ္ဇန္တိ (ယထာ)၊ သို့၎င်း။ ဥပမာန
ဝါကျကို ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ထိုဥပမာလည်း ဝိသဒ္ဓိသုပမာန တည်း။
“ဆုတ်နစ်”ဟူသည်လည်း မရောနှောအောင် တသီးတခြား ခွဲခြားထားခြင်း
တည်း။] တထာ၊ ထိုအတူ။ ဝါ၊ ထို သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထ၏ အစွမ်းအားဖြင့်။
အဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ထင်ရှားမရှိသော။ ယေ ဓမ္မေ၊ အကြင် ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်
နာမ်တရားတို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍။ ဣတ္ထိ(တိ)၊ မိန်းမဟူ၍
၎င်း။ ပုရိသောသိ၊ ယောက်ျားဟူ၍၎င်း။ ဥပလဒ္ဓိ၊ စိတ်၌ရခြင်းသည်။ ဝါ၊
စွဲယူခြင်းတည်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တေ၊ ထိုခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ် နာမ် တရား
တို့ကို။ အပုနေတွာ၊ ဖယ်ရှား၍။ ဝါ၊ ဖယ်လိုက်လျှင်။ တေဟိ၊ ထိုခန္ဓာ
၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့မှ။ ဝိနိဝတ္တဿ၊ ဆုတ်နစ်သော။ (အသီးအခြား
ခွဲထားအပ်သော)။ ဣတ္ထိအာဒိသဘာဝဿ၊ ဣတ္ထိ အစရှိသော သဘာဝဓမ္မ
၏။ အဘာဝတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိခြင်းကြောင့်။ အသမ္ဘူတဿ၊
ထင်ရှားမရှိသော။ ဝါ၊ ထင်ရှား မဖြစ်သော။ (ဣတ္ထိပုရိသဒိကဿ-၌ စပ်။)
ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ တေဿ၊ ဤ အဝိဇ္ဇမာနဿဟူသောပုဒ်၏။ တေနာ-
ကာရေန၊ ထို ရုပ်ဝေဒနာအစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနဿ၊
ထင်ရှားမရှိသော။ အညေန ၊ ထို ရုပ်၊ ဝေဒနာ အစရှိသော အခြင်းအရာမှ

၁။ အညေန (ပေ) ဝိဇ္ဇမာနဿ။ ။ [အညေနာကာရေနာတိ တတော
ရူပဝေဒနာဒိတော အညေန တဗ္ဗိနိ-
မုတ္တေန ပညာပေတဗ္ဗပညာပနာကာရေန ဝိဇ္ဇမာနဿ။-အနု] ဤ၌ ပညာပေတဗ္ဗ-
ဟူသည် မိန်းမဟူ၍ ပညတ်ထိုက်သော ခန္ဓာ ငါးပါးအပေါင်းဟူသော သမ္မဟပညတ်
တည်း။ ထို ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို ပါဠိလို “ဣတ္ထိ”ဟူ၍၎င်း၊ မြန်မာလို “မိန်းမ”
ဟူ၍၎င်း၊ နာမည်တပ်၍ ပညတ်ခြင်းကို ပညာပနာကာရဟု ဆိုသည်။ ပုရိသ စသော
သက်ရှိ သတ္တဝါတို့၌၎င်း၊ သစ်ပင် တောတောင် စသော သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုတို့၌

တပါးသော။ အာကာရေန၊ ပညတ်ထိုက်သောအနက်ကို ပညတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝိဇ္ဇမာနဿ၊ ထင်ရှားရှိသော။ (ဣတ္ထိပုရိသဒိကဿ-၌ စပ်။) ဣတိ၊ သို့။ ယံ၊ အတ္ထံ၊ အကြင် အနက်ကို။ ကေစိ၊ အချို့သော ဆရာတို့သည်။ ဝဒန္တိ၊ ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထို ကေစိဆရာတို့ ဖွင့်ဆို အပ်သောအနက်၌။ ယံ၊ အကြင် အဆုံးအဖြတ်စကားကို။ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဆိုသင့် ဆိုထိုက်၏။ တံ၊ ထို အဆုံးအဖြတ်စကားကို။ ပညတ္တိဒုကေ၊ ပညတ္တိဒုက်၌။ (‘အဋ္ဌသာလိနိ သုတ္တန္တိက ပညတ္တိဒုက်အဖွင့်’ သေဝတ္ထိကထာ၌။) (မယာ) ဝုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။

သဘာဝေ၊ ပရမတ္ထသဘောသည်။ အဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ထင်ရှားမရှိပါသော် လည်း။ လောကနိရုတ္တံ၊ လောက၌ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုအပ်သောနာမည်သို့။ အနုဂန္ဓာ၊ အစဉ်လိုက်၍။ အဘိနိဝေသေန၊ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံး သွင်းခြင်းမရှိသော။ (ဣတ္ထိ-ဆိုတာ တကယ်ထင်ရှားရှိသည်ဟူ၍ မှားမှား ယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း မရှိသော။) ဣတ္ထိ(တိ)၊ မိန်းမ ဟူ၍၎င်း။ ပုရိသောတိ၊ ယောက်ျား ဟူ၍၎င်း။ ဂဟဏသဗ္ဗာဝါ၊ မတ်ယူခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လောကနိရုတ္တမတ္တသိဒ္ဓဿာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေ)အာဟ။

ပန၊ ကား။ သဘိနိဝေသေန၊ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော။ စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်။ ဂယုမာနံ၊ ယူအပ်သော။ (သာသနာပ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ယူအပ်သော။) ပဉ္စမသစ္စာဒိကံ၊ ငါးခုမြောက်သစ္စာ အစရှိသော အနက်ကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (သိဒ္ဓံ-၌ စပ်။) သဘာဝတော၊ ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့်။ န(သိဒ္ဓံ)၊ ပြီးစီးသည်မဟုတ်။ ဇာကေတေနအပိ၊ လောကအမှတ် သင်္ကေတပညတ်အားဖြင့်လည်း။ န သိဒ္ဓံ၊ ပြီးစီးသည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗာကာရေနပိ အနုပလဘနေယုန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟ- ကာရေန)ဝုတ္တံ။ [သဘာဝတော-ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌လာသော သုစ္စိကဋ္ဌ- ပရမတ္ထဝသေန-ကို ပြသည်။ သင်္ကေတေန သိဒ္ဓံ-ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌လာသော လောကနိရုတ္တမတ္တသိဒ္ဓဿ-ကို ပြသည်။] - တာသု ဣမသ္မိံ (ပေ)လဗ္ဗန္တိတိ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ ဣမသ္မိံ ပကရဏေ၊ ဤ ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း၌။ သရူပတော၊ သရုပ်အားဖြင့်။ တိဿန္တံ၊ ၃-ပါးကုန်သော ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ်တို့၏။ အာဂတတံ၊ လာကုန် သည်၏အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန)ဝုတ္တံ။

၎င်း၊ ဤသို့ပညာပေတဗ္ဗ၊ ပညာပနာကာရကို ခွဲပါ။ ဆိုလိုရင်းကား လောကသင်္ကေတ အမှတ်အသားအနေအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်ကို “ဝိဇ္ဇမာန”ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုလိုသည်။

ပန၊ ကား။ ယထာဝုတ္တဿ၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ အစ ရှိသည်ဖြင့် အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော ၆-ပါးအပြားရှိသော။ အဋ္ဌကထာ- နယဿ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်းအား။ အဝိရောဓေန၊ မဆန့်ကျင် သောအားဖြင့်။ အာစရိယဝါဒါ၊ ဓလေ့တို့၏ဝါဒဖြစ်သော ဥပါဒါပညတ်- စသော ပညတ်တို့ကို။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။ အခြားနေရာ၌ အဋ္ဌကထာကိုလည်း “အာစရိယဝါဒ” ဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ကား အတ္တနောမတိ-ကိုသာ “အာစရိယဝါဒ” ဟု ယူပါ။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ဆိုအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာနည်းလာ ပညတ် ၆-ပါးနှင့် မဆန့်ကျင် အောင် အာစရိယဝါဒဖြစ်သော ဥပါဒါပညတ် အစရှိသည်တို့၏ ယှဉ်စေ ထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။) ပညပေတဗ္ဗဋ္ဌေန စသော ပညတ္တိတိ တေဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) သသဘာဝံ၊ ပရမတ္ထသဘော အားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ၊ ထင်ရှားမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ထင်ရှား မရှိသည်အတွက်။ ပညပေတဗ္ဗမတ္တဋ္ဌေန၊ ပညတ်တိုက်သည်၏အဖြစ်မျှဖြစ်သော အနက်ကြောင့်။ ပညတ္တိ၊ အတ္တပညတ်သည်။ (ဟောဟိ) ဣတိအတ္ထော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

ဟိ၊ ချဲ့။ [ရှေးနိဿယ၌ တပ္ပါကဒ္ဓိကရဏ အနက်စွဲ၏။] ပညပေတဗ္ဗမ္ပိ၊ ပညတ်ထိုက်သော အနက်သဘောသည်လည်း။ (န လာတိ၊ လာတိ-တို့၌ စပ်။) သသဘာဝံ ၊ ခံစားခြင်း စသောသဘောနှင့် တကွဖြစ်သော ဝေဒနာ- စသော အနက်သည်။ တဇ္ဇပရမတ္ထနာမလာဘတော၊ ထို ခံစားခြင်းစသော သဘောအားလျော်စွာဖြစ်သော မလောဘမပြန် မှန်သော အနုတ္တနာမည်ကို

၁။ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ (ပေ) ပညတ္တိ။ ။ဤပါဌ်ဖြင့် “အဝိဇ္ဇမာနာ- ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသော၊ ပညတ္တိ- ပညတ်အပ်သောအနက်တည်း။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ- နက်” ဤသို့သော ဝစနတ္တကို ပြ၏။ မှန်၏။ “အဝိဇ္ဇမာနဿ ပညတ္တိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ” ဟု ဆဋ္ဌိ တပျူရိသ်သမာသ် ပြုလျှင် ထင်ရှားမရှိသော အနက်ကို သိဝေဘတ်သော အမည်ပညတ်ရ၏။ “အဝိ- ဇ္ဇမာနာ ပညတ္တိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ” ဟု ကမ္မဓာရဲပြုလျှင် ဥပါဒါပညတ်စသော ထင်ရှားမရှိသော အတ္တပညတ်ရသည်။

၂။ သသဘာဝံ (ပေ) လာဘတော။ ။သသဘာဝန္တိ ဝေဒနာဒိကံ၊ တဇ္ဇပရ- မတ္တနာမလာဘတောတိ တဇ္ဇဿ တဒန- ရူပဿ ပရမတ္ထဿ အနုတ္တဿ နာမဿ လာဘတော (ပေ) ဧတေန ဝိသေသ- နိဝတ္တိ အတ္ထော မတ္တ-သဒ္ဓေါ။ ပညပေတဗ္ဗ အနက်မှတစ်ပါး အခြား ထူးခြားသော အနက်မရှိဟု မတ္တ-သဒ္ဓါက ပြသည်။-အနု။

၄၆၄

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၁။ ရခြင်းကြောင့်။ ပရတော^၁၊ တပါးသောတရားမှ။ လဘိတဗ္ဗံ၊ ရထိုက်သော။ ပညတ္တိနာမ်၊ ဝေဒနာ စသော ပညတ်နာမည်ကို။ န လဘတိ၊ မရ။ [“မိမိ အနက်အတိုင်း ရသည်” ဟူလို။] ပန၊ ကား။ နိဿဘာဝံ၊ ပရမတ္ထသဘာဝ မဟုတ်သော နာမည်သည်။ သဘာဝါဘာဝတော၊ ပရမတ္ထသဘော၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အတ္တနော၊ ၏။ သဘာဝေန၊ သဘောအားဖြင့်။ နာမ်၊ အမည်ကို။ န လဘတိ၊ ရသည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သတ္တောတိအာဒိကေန၊ သတ္တော-အစရှိသော။ နာမေန၊ နာမည်အားဖြင့်။ ပညပိတဗ္ဗမတ္တဋ္ဌေန၊ ပညတ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်မျှဖြစ်သော အနက်ဖြင့်။ ဝါ၊ ကြောင့်။ ပညတ္တိတိ၊ ပညတ်ဟူ၍။ နာမ်၊ အမည်ကို။ လဘတိ၊ ရ၏။ စ၊ ဆက်။ သတ္တာဒယော၊ သတ္တ အစရှိသော အနက်တို့သည်။ နိဿဘာဝါ၊ ပရမတ္ထသဘော မဟုတ်ကြကုန်။ ဟိ၊ မှန်။ သသဘာဝဿ၊ ပရမတ္ထသဘောနှင့်တကွဖြစ်သော ရုပ် ဝေဒနာ အစရှိသောအနက်၏။ ရူပါဒိဟိ၊ ရုပ် အစရှိသည်တို့မှ။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ ဧကတ္တေန^၂(ဝါ)၊ တခုတည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၎င်း။ အညတ္တေန ဝါ၊ တပါးတခြား၏ အဖြစ်ဖြင့်၎င်း။ အနုပလဗ္ဗသဘာဝတာ၊ မရထိုက်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္တိ၊ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ကသ္မာ ပညပေတဗ္ဗဋ္ဌေန ပညတ္တိတိ အတ္တော၊ ကိ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။ ဟိ (ယသ္မာ) ပညပေတဗ္ဗမိ(ပေ)န အတ္တိ၊ ဣတိ (တသ္မာ) ပညပေတဗ္ဗဋ္ဌေန ပညတ္တိတိ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဤသို့လည်း အနက်ပေးပါ။]

ကိရိဋ္ဌံ၊ ကိရိဋ္ဌဟူသည်။ မကုဋ္ဌ၊ မကိုင်တည်း။ အဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံ၊ ထိုမကိုင်သည်။ အတ္တိ၊ ဣတိ၊ ထိုသို့မကိုင်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော၊

၁။ ပရတော လဘိတဗ္ဗံ ။ “ဝေဒနာ” စသော အမည်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အမည် ဖြစ်သောကြောင့် မိမိ သဘောအတိုင်း ရအပ်သောအမည် ဖြစ်ရကား တပါးသော တရားမှ ရအပ်သော နာမည် မဟုတ်။ “သတ္တ” စသော အမည်ကား ရုပ် ဝေဒနာ စသည်ကို ပေါင်း၍ (ထို အပေါင်းကို အစွဲပြု၍) ရအပ်သော အမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ပရတော လဘိတဗ္ဗ- တပါးသော တရားအပေါင်းမှ ရထိုက်သောအမည်ဖြစ်သည်” ဟူလို။

၂။ ဧကတ္တေန အညတ္တေန ။ ပရမတ္ထ သဘာဝနာမည် ဟူသမျှ၌ ပရမတ္ထ သဘောနှင့် အတ္ထပညတ်သည် တခုတည်းဟု လည်း မဆိုနိုင်၊ ပညတ်တခြား သဘောတခြား ဟုလည်း မဆိုနိုင်။ ဥပမာ- ရူပန သဘောနှင့် ရူပသည် တခုတည်းလည်း မဖြစ်နိုင်၊ တခြားစီလည်း မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ တည်း။ ထို့ကြောင့် “ရူပါဒိဟိ ဧကတ္တေန အညတ္တေန ဝါ အနုပလဗ္ဗသဘာဝတာ န အတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။

သည်။) ကိရိဒီ၊ မည်၏။ စ^၁၊ ဆက်။ ကေသိ^၂ အာစရိယဝါဒေ၊ ဤ အာ-
 စရိယဝါဒ၌။ (အဋ္ဌကထာမုတ္တကေန ပန အာစရိယနယေန အပရာပိ ဆ
 ပညတ္တိယော စသည်ဖြင့်ဆိုအပ်သော အာစရိယ ဝါဒ၌။) အနုနေန၊ မယုတ်
 လျော့သော။ လက္ခဏေန၊ လက္ခဏာသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ သဗ္ဗသမောရာဓော၊ အလုံးစုံသော ဝိဇ္ဇမာနပညတ်စသော ပညတ်
 တို့၏ အတွင်းသို့ သွင်းခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗော၊ ပြုထိုက်။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဒုတိယံ၊ နှစ်ခု
 မြောက်သောဝတ္ထု။ တတိယံ၊ သုံးခုမြောက်သောဝတ္ထု။ ဣတိ ဧဝံ ပကာရာ၊
 ဤသို့ အတူရှိသော။ ဥပနိဓာပညတ္တိ၊ ဥပနိဓာပညတ်သည်၎င်း။ ဥပနိက္ခိတ္တက-
 ပညတ္တိ စ၊ ဒွေ တီဏိ စတ္တာရိ အတူရှိသော ဥပနိက္ခိတ္တကပညတ်သည်၎င်း။
 သင်္ခါတဗ္ဗပုဓာနတ္တာ၊ ရေတွက်ထိုက်သော အနက်ဟူသော ပခေနရှိကုန်သည်
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဆပိ၊ ၆-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ပညတ္တိယော၊ ဝိဇ္ဇ-
 မာနစသော ပညတ်တို့သို့။ ဘဇတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ၄၊ ယုတ္တိ၊
 သင့်၏။ ဣတရာ စ^၁၊ ဥပနိဓာပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်မှ တပါးသောပညတ်
 တို့သည်ကား။ (ဥပါဒါပညတ်၊ သမောဓာနပညတ်၊ တဇ္ဇာပညတ်၊ သန္တတိ

၁။ ဧတသ္မိ^၂ စ (ပေ) ကာတဗ္ဗော။ ။ အာစရိယနယအားဖြင့်ပြအပ်သော ဥပါ-
 ဒါ ပညတ် စသော ၆-ပါးသော ပညတ်
 တို့၏ အဋ္ဌကထာနည်းအားဖြင့် ပြအပ်သော ဝိဇ္ဇမာန စသော ၆-ပါးသောပညတ်
 တို့၌ အတွင်းဝင်ပုံကို မိမိအလိုအားဖြင့် ပြလိုသော ဋီကာဆရာသည် “ကေသိ” စ
 အာစရိယဝါဒေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ အနုနေန လက္ခဏေန ၌ “မယုတ်လျော့သော
 လက္ခဏာ” ဟူသည် ဝိဇ္ဇမာနပညတ် စသည်တို့အတွက် မယုတ်လျော့သော လက္ခ-
 ဏာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါ စသော ပညတ်တို့၏ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား
 ရှိခြင်းသည် ဝိဇ္ဇမာန ပညတ်၏ လက္ခဏာတည်း။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား ရှိခြင်း
 သည် အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်၏ လက္ခဏာတည်း။ ထင်ရှား ရှိ-မရှိ ၂-ပါးစုံ ရောနေ
 ခြင်းသည် ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန စသော ပညတ်တို့၏ လက္ခဏာတည်း။

၂။ သင်္ခါတဗ္ဗပုဓာနတ္တာ (ပေ) ဣတိ။ ။ “ဒုတိယံ- ၂-ခုမြောက်” ဟူရာ၌
 ရေတွက်အပ်သော ၂-ခုမြောက်
 ဝတ္ထုသည် ပခေနဖြစ်၏။ ထိုဝတ္ထုသည် “၂-ခုမြောက် ဝေဒနာ” ဖြစ်လျှင် ထို
 ဒုတိယသည် ဝိဇ္ဇမာနပညတ်သို့ ဝင်၏။ ၂-ခုမြောက် ဝတ္ထုက ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ ဖြစ်လျှင်
 အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်သို့ ဝင်၏။ ၂-ခုမြောက် ဝတ္ထုက တေဝိဇ္ဇ ဖြစ်လျှင် ဝိဇ္ဇမာနေန
 အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်သို့ သက်ဝင်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

၃။ ဣတရာ စ။ ။ “ဣတရာ” အရ ဥပါဒါ၊ သမောဓာန၊ တဇ္ဇာ၊ သန္တတိ၊ ပညတ်
 တို့ကို၎င်း၊ ဒုတိယံ တတိယံ၊ ဒွေ တီဏိ စသော ဥပနိဓာ
 ပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်တို့မှ ကြွင်းသော ဥပနိဓာပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်
 တို့ကို၎င်း ယူရသည်။ [ဣတရာတိ ဥပါဒါ သမောဓာန တဇ္ဇာ သန္တတိပညတ္တိယော
 ဝုတ္တာဝသေသာ ဥပနိဓာပညတ္တိ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ္တိယော စ။-အနု။]

၄၆၆

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

ပညတ်၊ ဒုတိယ-တတိယသည်မှ ကြွင်းသော ဥပနိဓာပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်တို့သည်ကား။) ယထာယောဂံ ၊ ယဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ။ တံ၊ တံ ပညတ္တိံ ၊ ထိုထို ဝိဇ္ဇမာနစသော ပညတ်သို့။ (ဘဇတိ။) ဣတိ၊ သို့။ (ဝတ္ထု ယုတ္တံ။) [ဤကား ဋီကာဆရာ၏ ဝါဒတည်း။]

ပန၊ မိမိဝါဒမှတစ်ပါး အဋ္ဌကထာဝါဒကား။ ဒုတိယံ၊ ၂-ခုမြောက်။ တတိယံ၊ ၃-ခုမြောက်။ ဒေ၊ ၂-ခုတို့၊ တိဏိ၊ ၃-ခုတို့၊ ဣတိအာဒိ။ ဤသို့ အတူရှိသော။ သင်္ခါနာမ၊ အရေအတွက်မည်သော။ ကာစိ၊ တစုံတခုသည်။ နတ္ထိ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တာသံ ဥပါဒါသန္တတိ- ပညတ္တိနံ၊ ထို ဥပါဒါပညတ်၊ သန္တတိပညတ်တို့၏။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝံ၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ (မညမာနော-၌ စပ်။) ဣတရာသံ၊ ဆို အပ်ပြီးသော ဒုတိယ၊ တတိယ၊ ဒေ၊ တိဏိ အစရှိသည်တို့မှ တပါးကုန်သော။ ယထာနိဒဿိတာနံ၊ အကြင်အကြင် တဒညာပေက္ခာပနိဓာ၊ ဟတ္ထဂတပနိဓာ စသည်ဖြင့် ထုတ်၍ပြအပ်ကုန်သော။ ဥပနိဓာပညတ္တိနံ၊ ဥပနိဓာပညတ်တို့၏။ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝံ စ၊ ပညတ်၏ အဖြစ်ကို၎င်း။ မညမာ- နော၊ မှတ်ထင်သည်။ (ဟုတော) သေသာ (ပေ) ဘဇန္တိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟ ကာရေ) အာဟ။

၁။ ယထာယောဂံ တံတံပညတ္တိံ။ ။ သတ္တရုဏာဒိတောဒါ ဥပါဒါပညတ္တိ၊ ဒီဃ- ရဿာဒိတောဒါ ဥပနိဓာပညတ္တိ စ အဝိဇ္ဇ- မာန ပညတ္တိံ (ဘဇတိ)။ ဟတ္ထဂတာဒိ ပိသိဋ္ဌာ ဥပနိဓာပညတ္တိ၊ သမောဓာနပညတ္တိ စ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိံ (ဘဇတိ)။ တဒေဝ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဗြဟ္မ- သရော” တိ အာဒိကာ ဝိဇ္ဇမာနဂဋ္ဌာ ဝိဇ္ဇမာနေနအဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိံ ဘဇန္တိတိ အာဟ ယထာယောဂံ တံတံပညတ္တိန္တိ-အနု။

၂။ ဒုတိယံ (ပေ) နတ္ထိတိ။ ။ ဤမှစ၍ ဝိဇ္ဇမာနောတိ တိုင်အောင် စကားရပ် သည် အဋ္ဌကထာ၏ အလိုကို ဖွင့်ပြသော စကား တည်း။ ဒုတိယံ အရ အရေအတွက် သင်္ခါ (သင်္ချာ) ကို ပခာနရသောကြောင့် ထို အရေအတွက် သင်္ချာက တစုံတရာ အထည်ဝတ္ထု မဟုတ် ရကား “သင်္ခါ နာမ ကာစိ နတ္ထိ” ဟု ဆိုသည်။

၃။ တာသံ ဥပါဒါ သန္တတိ ပညတ္တိနံ။ ။ တာသံ ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ဒုတိယံ၊ တတိယံ ဟူသော ပညတ်သည် ဥပနိ- ဓာ ပညတ်တည်း။ ဒေ၊ တိဏိ ဟူသော ပညတ်သည် ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်တည်း။ သို့သော် ထို ပညတ် ၂-မျိုးသည် တစ်ကိုစွဲ၍ နှစ်ဟုဖြစ်နိုင်သော ကြောင့်၎င်း၊ တစ် နှင့် နှစ်သည် အစဉ်သန္တာန် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဥပါဒါ ပညတ်လည်း ဖြစ်နိုင်၊ သန္တတိပညတ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် “တာသံ ဥပါဒါသန္တတိပညတ္တိနံ” ဟု ဆိုသည်။

ဒုတိယံ၊ နှစ်ခုမြောက်။ ဝါ၊ နှစ်ခုမြောက်သော ဝတ္ထု။ တတိယံ၊ သုံးခုမြောက်။ ဝါ၊ သုံးခုမြောက်သောဝတ္ထု။ ဒွေ၊ နှစ်ခုတို့။ တိတိ၊ သုံးခုတို့။ ဣတိအာဒိနံ၊ ဤသို့ အတူရှိကုန်သော။ ဥပနိဓာဥပနိက္ခိတ္တကပညတ္တိနံ၊ တို့၏။ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိတာဝမေဝ၊ ပညတ်၏ အဖြစ်ကိုသာ။ (သင်္ဂဟကာရော) မညတ်၊ ၏။ ဟံ၊ မှန်၊ ယံ ပဌမာဒိကံ၊ အကြင် ပဌမအစရှိသောအနက်ကို။ အပေက္ခိတော၊ ရှင်း၍၎င်း။ ဝါ၊ ထောက်စာ၍၎င်း။ [ဤစကားဖြင့် ဒုတိယ၊ တတိယ စသော ဥပနိဓာပညတ်ကို ပြသည်။] ယဿ ကောဒိကဿ၊ အကြင် တခု အစရှိသော အနက်၏။ ဥပနိက္ခိပိတော၊ အနီး၌ ထား၍၎င်း။ ဝါ၊ ကပ်ထား၍၎င်း။ [ဤစကားဖြင့် ဒွေ တိတိ စသော ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်ကိုပြသည်။] ပညာပိယတိ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်၏။ ဝါ၊ ပညတ်အပ်၏။ တဉ္စ သင်္ခါနံ၊ ထိုပဌမအစရှိသော၊ ကေအစရှိသော

မဇ္ဈိကာ၊ ။မဇ္ဈိကာ၊ “တာသန္တိ ဥပနိဓာဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ္တိနံ ဥပါဒါ-
သန္တတိပညတ္တိတာဝံ မညမာနောတိ ယောဇနာ” ဟု တွေ့ရ၏။
ကောင်းမည်ထင်။ ပါဠိပျက်ဟန် တူသည်။ “တာသံ ဥပါဒါသန္တတိပညတ္တိနံ အဝိဇ္ဇ-
မာန ပညတ္တိတာဝံ မညမာနောတိ ယောဇနာ” ဟု မူလပါဠိ ရှိဟန် တူသည်။
တေန စ အဟံ ပဌမအာစရိယဝါဒေါ အဋ္ဌကထာဝါဒေါ ဝိယ န ဝိသုံ လက္ခဏော
(ဝိဇ္ဇမာန စသော အဋ္ဌကထာဝါဒသည် အသီးအသီး ကိုယ်စီကိုယ်စ လက္ခဏာရှိ
သကဲ့သို့ ဤ ပဌမ အာစရိယဝါဒသည် အသီးအသီး လက္ခဏာမရှိ။) အထခေါ
အညမညမ္ပိ သဒိသလက္ခဏာ (စင်စစ်ကား ဥပနိဓာ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်တို့သည်
ဥပါဒါပညတ် သန္တတိပညတ်နှင့် တူသော လက္ခဏာ ရှိကုန်သကဲ့သို့ အချင်းချင်း
လည်းတူသော လက္ခဏာရှိကြ၏။) ဣတိ ဒသေတိ။ တေန စ-စသော မဇ္ဈ အဖွင့်
အတိုင်း ဥပနိဓာပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ် တို့ကိုပင် “တာသံ ဥပါဒါသန္တတိ-
ပညတ္တိနံ” ဟု ဆိုထားပုံကို သိပါ။

၁။ တဉ္စ သင်္ခါနံ။ ။သင်္ခါန သဒ္ဓါသည် သင်္ခါ သဒ္ဓါကဲ့သို့ ရေတွက်ကြောင်း
သင်္ချာကို ဟော၏။ သို့သော် တဉ္စ-၌ စ သဒ္ဓါဖြင့် ရေ
တွက်အပ်သော သင်္ချေယျကိုလည်း ယူပါ။ ဤသို့ ပဌမ၊ ကေ စသည်တို့ဖြင့် သင်္ချေယျ
တိုင်အောင် ယူအပ်သောကြောင့် တာသံ ဥပါဒါ သန္တတိပညတ္တိနံ တုန်းကကဲ့သို့
သင်္ချာသက်သက်သာမက သင်္ချေယျဖြစ်သော အနက် ခြစ်ကိုလည်း ယူရသည်။ ထိုသို့
ယူရသောကြောင့် ဤပညတ်တို့ကို ဥပနိဓာပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တကပညတ် ဟု နာမည်
တပ်ရသည်။ [တဉ္စ သင်္ခါနန္တိ ယံ ပဌမံ ကေန္တိအာဒိကံ သင်္ခါနံ၊ တဉ္စ သင်္ခါမုခေန
ဂဟေတဗ္ဗရူပံ၊ စ သဗ္ဗေန သင်္ချေယျံ သင်္ဂဟာတိ။ တမ္ပိ ဟိ ပညာပေတဗ္ဗံ ပညတ္တိ။
မှန်၏-ထို အသင်္ချေယျသည်လည်း ပညတ်ထိုက်သော အရာဝတ္ထုဖြစ်၍ ပညတ္တိ မည်
၏။-အနု။] ဤသို့ ပဌမ စသည် ကေ စသည်တို့က သင်္ချေယျ အနက် ပါရသော
ကြောင့် ဥပနိဓာပညတ်၊ ဥပနိက္ခိတ္တက ပညတ်ဟု နာမည်တပ်ရသည်။ ရှေ့၌ အရေ
အကွက် သင်္ချာသာ ရသောကြောင့် ဥပါဒါပညတ်၊ သန္တတိပညတ် ဟု နာမည် တပ်
ခဲ့သည်။

၄၆၈

ပုံဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယိ

သင်္ချာသည့်လည်း။ ကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသည်။ နတ္ထိ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား
 မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [တဉ္စ-၌ စဖြင့် သင်္ချေယျ ကို ယူပါ။] တထာ၊
 တူ။ သန္တတိပညတ္တိယာ စ၊ ခေါ်လည်း။ (အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-
 ဘာဝမေဝ သင်္ဂဟကာရော မညတိ။) [တထာတိ ဣမိနာ အဝိဇ္ဇမာနေန-
 အဝိဇ္ဇမာနဘာဝန္တိ ဧတံ အာကုတိ။-အနု။] ဟိ၊ မှန်။ အသိတိ၊ ဂဝ-သည်
 ၎င်း။ (ဤကား သင်္ချာနပဓာနတည်း။) အာသိတိကော စ၊ အသက် ဂဝ-ရှိ
 သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၎င်း။ (ဤကား သင်္ချေယျပဓာနတည်း။) ဝိဇ္ဇမာနေ၊ ပရ-
 မတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်။ န (ဟောတိ)၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်
 အပ်၏။ [ကသ္မာ တထာ သန္တတိပညတ္တိယာ စ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန
 ပညတ္တိဘာဝမေဝ သင်္ဂဟကာရော မညတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဟိ ယသ္မာ
 အသိတိအာသိတိကော စ ဝိဇ္ဇမာနေ န ဟောတိ၊ ဣတိ တသ္မာ တထာ
 (ပေ)မညတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။ ဤသို့လည်း အနက်ပေးပါ။]

ကေစ္စာ ဘူမိပညတ္တိတိ၊ ဟူသောစကားကို။ ကာမာဝစရာဒိ ပညတ္တိ၊
 ကာမာဝစရ အစရှိသောပညတ်ကို။ [အာဒိ-ဖြင့် ရူပါဝစရ၊ အရူပါဝစရကို
 ယူ။] သန္တာယ၊ ရှိ။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ဟိ၊ မှန်။ ကာမာ-
 ဝစရာဒိ၊ ကာမာဝစရ အစရှိသော တရားတို့သည်။ သဘာဝဓမ္မာ၊ ပရမတ္ထ
 သဘောတရားတို့တည်း။ [ထို့ကြောင့် ဝိဇ္ဇမာနပညတ်ခေါ်သည်။] ဣတိ
 (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာအလိုတည်း။ [ထိုအဋ္ဌကထာ
 ဆရာ၏အလိုကို မနှစ်သက်သောကြောင့် ကာမောတိ ပန စသည်ကို မိန့်။] ပန၊
 ထိုသို့အလိုရှိပါသော်လည်း။ ကာမောတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ ဩကာသေ၊
 ကာမာဝစရ ၁၁-ဘုံဟူသော အရပ်ကို။ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်သော်။ သော၊
 ကာမာဝစရာ အစရှိသော အချို့သောဘူမိပညတ်သည်။ အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာ-
 န ပညတ္တိ၊ သည်။ ဘဝိတုံ၊ ၄။ အရဟတိ၊ ၏။ (ကာမောတိ၊ ပါဌ်ဖြင့်။)
 ကမ္မနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓေသု၊ ကံကြောင့် ဖြစ်သော ခန္ဓာဟူသော ကာမဝိပါက်
 နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်တို့ကို။ ဂဟိတေသု၊ ကုန်လသော်။ (သော၊ ဤကာမာဝစရာ
 ဟူသော ဘူမိပညတ်သည်။) ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ၊ သည်။ (ဘဝိတုံ
 အရဟတိ။) [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ပြထားပြီ။]

၁။ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တ (၁၀) ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ။ ။ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓာ ဟူသည့် ကာမာဝစရ
 ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်
 သော ကာမဝိပါက် စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များတည်း။ ဓာတုကထာ၌ လာ
 သော ဘဝကြီး ၉-ပါးတွင် ကာမဘဝကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ကာမဘဝ”
 ဟု ဆိုလိုလျက် ဘဝ ဟူသော နောက်ပုဒ် ကျေသည်ဟု ကြံပါ။ [ကမ္မနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓေ-
 သူတိ ဣမိနာ ဥတ္တရပဒုလောပေန ကာမဘဝ “ကာမော” တိ ဝဒတိ။-အနု။]

ပန၊ ကား။ ဝစနသင်္ခါတာယ၊ စကားသံဟုဆိုအပ်သော။ (ကိရိယာယ၊ ဝစိကံဟူသော အမူအရာကြောင့်။) (ပညတ္တိံ ဖိ၊ ရှေးနိဿယ၌ “ဖြင့်” ဟု ပေး၏။) ဝါ၊ တနည်း။ ဝစနသမုဋ္ဌာပက စေတနာသင်္ခါတာယ၊ စကား သံကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာဟု ဆိုအပ်သော။ ကိရိယာယ၊ မနောကံ ဟူသော အမူအရာကြောင့်။ ဘာဏာကောတိ၊ ခန္ဓက-စသည်ကို ရွတ်ဆိုတတ် သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ကို။ ပညတ္တိ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိပက္ခံ၊ သို့။ ဘဇတိ ယထာ၊ ကပ်ဝင် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ကိသော ထူလောတိ၊ ဟူ၍။ [ကိသော၊ ကြံလို့သူ။ ထူလော၊ ဝပြုံးသူ။ ပညာပနာ-၌စပ်။] ရူပါယတန သင်္ခါတေန၊ ရူပါ- ယတနဟု ဆိုအပ်သော။ သဏ္ဌာနေန၊ အဆင်းသဏ္ဌာန်ဖြင့်။ ပုဂ္ဂလာဒိန္နံ၊ ထို့ကို။ ပညာပနာ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော နာမည်ပညတ်သည်။ ဝိဇ္ဇမာ- နေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ၊ သည်။ ဘဝိတုံ အရဟတိ။ ဝါ၊ တနည်း။ ရူပါယတနေ၊ ရူပါယတနကို။ ဝါ၊ အဆင်းကို။ သဏ္ဌာနန္တိ၊ ပုံသဏ္ဌာန်ဟူ၍။ အဂ္ဂဟိတေ၊ မယူအပ်သော်။ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ၊ သည်။ (ဘဝိတုံ အရဟတိ။)

၁။ ဘာဏကော။ ။ဘာဏတိ-ရွတ်အံတတ်၏။ ထူတိ ဘာဏကော၊ ရွတ်ဆိုခြင်း (သဗ္ဗရုပ်အစဉ်)ဟူသော အမူအရာ ကြိယာကိုစွဲ၍(တနည်း) ရွတ်ဆိုခြင်း စကားသံကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ ဟူသော အမူအရာ ကြိယာကို စွဲ၍ ဘာဏကပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်ဆိုရာ၌ အမူအရာ ကြိယာကိုစွဲသောကြောင့် ကိစ္စပညတ္တိ မည်၏။ ထို ကိစ္စ ပညတ္တိသည် အဋ္ဌကထာ၌ လာသော ပညတ် ၆-ပါးတွင် ဝိဇ္ဇမာ- နေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်ဟု ဆိုသည်။

၂။ ယထာ ပန (ပေ) ဘဝိတုံ အရဟတိ။ ။ထို အဋ္ဌကထာအဆိုကို ဋီကာဆရာ လည်း သဘောတူ သောကြောင့် “ယထာ ပန (ပေ) ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိပက္ခံ ဘဇတိ” ဟု ဥပမာ အဖြစ် ဖြင့် ပြပြီးလျှင် “သေသာ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိယော နာမ” ဝယ် “ကိသော ထူလော” စသော သဏ္ဌာန ပညတ်ကို သွင်းထားသည်ကို သဘောမတူ သောကြောင့် “ဧဝံ ကိသော ထူလော တိ (ပေ) ပညာပနာ ဝိဇ္ဇမာနေနအဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ ဘဝိတုံ အရ- ဟတိ” ဟု မိန့်သည်။ [ဤနည်း၌ ပုံသဏ္ဌာန် ဟူသည် ပရမတ္ထ ဖြစ်သော ရူပါရုံ အပေါင်းပင်တည်းဟု ယူသည်။ ရူပါရုံနှင့် ပုံသဏ္ဌာန်ကို တခုတည်း ယူသောကြောင့် အဘေဓေါပစာရ ဟု လည်း ကြံသည်။]

၃။ သဏ္ဌာနန္တိ ဝါ (ပေ) အဂ္ဂဟိတေ။ ။မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းမှ တပါး သော ဂိုဏ်းဆရာတို့ကား “ပုံသဏ္ဌာန် ဟူသည် ရူပါရုံမျှသာမဟုတ်” ရုပ်ဓာလာပ်တို့၏ ထိုထိုပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် စုဝေးတည် နေသော ရုပ်ပုံတည်း။ ထို့ကြောင့် “ထိုရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်လည်း ထင်ရှားမရှိ၊ ကိသပုဂ္ဂိုလ် ထူလပုဂ္ဂိုလ်လည်း ထင်ရှား မရှိရကား ကိသ-ထူလ-ပရိမတ္ထလ စသော သဏ္ဌာန ပညတ်သည် အဝိဇ္ဇမာနေနအဝိဇ္ဇမာန ပညတ်သာ ဖြစ်ထိုက်၏” ဟု ယူကြသည်။

[အဋ္ဌကထာ၌လာသော ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၏ အဋ္ဌကထာမုတ္တက၌လာသော ကိစ္စပညတ်၊ ပစ္စတ္တပညတ်တို့၌ သွင်းပုံကို ပြလို၍ ရှပ် ဖဿောတိအာဒိကာ ပန စသည်ကို မိန့်။] ပန၊ ကား။ ရှပ်၊ ရှပ်။ ဖဿော၊ ဖဿ။ ဣတိအာဒိကာ၊ ဤသို့အတူရှိသော။ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ၊ ကိ။ ရူပနာဒိကိစ္စဝသေန၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း အစရှိသောကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ နှင့်စပ်သဖြင့်။ ကိစ္စပညတ္တိယံ၊ ကိစ္စ ပညတ်၌၎င်း။ ပစ္စတ္တဓမ္မနာမဝသေန၊ အသီးအသီးသော ရှပ်၊ ဖဿ စသော ဓမ္မတို့၏ နာမည်၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ တို့နှင့်စပ်သဖြင့်။ ပစ္စတ္တပညတ္တိယံ ဝါ၊ ၌၎င်း။ အဝရောဓေတဗ္ဗာ၊ သက်ဝင်စေထိုက်၏။

စ၊ ဆက်။ ဝိဇ္ဇမာနာဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိသု၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်တို့ကို။ ဝုတ္တာသု၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော်။ တာသံ၊ ထို ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ်တို့၏။ ဝေါမိသံတာဝသေန၊ ရောနှောကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဣတဗျပိ၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်တို့မှ တပါးသော ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ် အစရှိသော ပညတ် ၄-ပါးတို့ကိုလည်း။ ဝုတ္တာယေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အယမ္ပိ အာစရိယဝါဒေါ၊ ဤ အာစရိယဝါဒကိုလည်း။ (အဋ္ဌကထာ- မုတ္တကေန အာစရိယနယေနော အပရာပိ ဆ ပညတ္တိယော-စသော ဒုတိယ အာစရိယဝါဒကိုလည်း။) သဗ္ဗသင်္ဂါဟကောတိ၊ အလုံးစုံသော ဝိဇ္ဇမာန ပညတ် စသော ပညတ် ၆-ပါးတို့ကို သိမ်းယူနိုင်၏ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊

၂။ ယာဝတာ^၁ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိအာဒိကဿ၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်၏။ အတ္ထံ၊ ကိ။ ဒဿန္တော၊ ပြလိုတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ယတ္ထကေန ပညာပနေနာတိအာဒိ၊ အစရှိသောစကားရပ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။

၁။ ယာဝတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ။ ။ဤပါဌ်သည် သံဝဇ္ဇေတဗ္ဗ ပါဌ်မဟုတ်။ ပါဠိ တော်၌ လာသော “ယာဝတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ” ပါဌ်ကို “ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ” နှင့် တွဲ၍ အနက်ယောဇနာပုံကိုပြသော ပါဌ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယာဝတာ၊ ဖြင့်။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော အကျဉ်းအားဖြင့်။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ခန္ဓပညတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။” ဟု ပေးရသည်။ ယာဝတာ ရူပက္ခန္ဓော စသည်၌လည်း နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးရပုံကို သိပါ။

အနုဋီကာ။ ။ကိတ္တာဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိတိ ပုစ္ဆာယ သင်္ခေပတော ပီသဇ္ဇန ဝသေန ယာဝတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ ဝုတ္တန္တိ၊ တတ္တာပိ ခန္ဓာနံ ခန္ဓ- ပညတ္တိတိ အာနေတွာ ယောဇေတဗ္ဗန္တိ အာဟ ယာဝတာ (ပေ) ပညတ္တိတိ။ ယာဝ- တာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဧတ္တာဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ။ ယာဝတာ ရူပက္ခန္ဓော (ပေ)ဝိညာ- ဏက္ခန္ဓော၊ ဧတ္တာဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိတိ ဧဝမေတ္ထ ပါဠိယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ၊ ဧဝံ သင်္ခေပတော ပဘေဒတော စ ခန္ဓပညတ္တိ ဝိသဋ္ဌိတာ ဟောတိ။

တတ္ထ၊ ထို ယတ္ထကေန ပညာပနေန-အစရှိသောစကားရပ်၌။ ယာဝတာ၊ အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပညာပနဖြင့်။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ (တ္ထောဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အကျဉ်းအားဖြင့်။) ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ ဟောတိ။ ယာဝတာ၊ အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပညာပနဖြင့်။ ရူပက္ခန္ဓော၊ နွှာ၎င်း။ (ပေ) ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ၎င်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (တ္ထောဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အပြားအားဖြင့်။) ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ခန္ဓပညတ္တိ၊ ခန္ဓာဟူ၍ ပညတ်ခြင်း သည်။ (ဟောတိ။) တ္ထောဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အကျဉ်းအပြား ၂-မျိုးအားဖြင့်။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ခန္ဓပညတ္တိ၊ ခန္ဓာဟူ၍ ပညတ်ခြင်း သည်။ (ဟောတိ။) [တ္ထောဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ-ကား နိဂုံး။] ဧဝံ၊ သို့။ ပါဠိယောဇနံ၊ ပါဠိတော်ကို ယောဇနာခြင်းကို။ ဝါ၊ ပါဠိတော်၏ အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကတွာ၊ ၍။ သင်္ခေပပ္ပဘေဒဝသေန၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာဟူသော အကျဉ်း၊ ရူပက္ခန္ဓော(ပေ)ဝိညာဏက္ခန္ဓော-ဟူသော အပြားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန)ဝုတ္တော။ ဣတိ ဝေဒိတဗျော။ ဟိ၊ မှန်။ ယာဝတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ၊ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိတိ။ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော။ ဣမဿ၊ ဤပါဠိတော်ပါဠိ၏။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ (ဒဿိတော-၌ စပ်။)ယတ္ထကေန(ပေ)ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ ဝါတိ၊ ဟူသော။ ဧတေန၊ ဤပါဠိဖြင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဒဿိတော။ ပန၊ ကား။ ယာဝတာ ရူပက္ခန္ဓောတိအာဒိကဿ၊ ပါဠိ၏။ (အတ္ထော၊ ကို။) ပဘေဒတော ရူပက္ခန္ဓောတိအာဒိကေန၊ သော။ (ဧတေန၊ ဤအပြားအားဖြင့်။ သင်္ဂဟ- ကာရေန ဒဿိတော။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တတ္ထ၊ ထိုဝိသဇ္ဇနပါဠိ၌။ (ပဝတ္တံ၊ ဖြစ်သော။) ရူပက္ခန္ဓော (ပေ) ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဧတံ၊ ဤစကားသည်။ (တနည်း) တတ္ထ၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌။ (ဗုတ္တံ၊ သော။) ရူပက္ခန္ဓော (ပေ) ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ ဧတံ၊ သည်။ ပဘေဒနိဒဿနမတ္တံ၊ ခန္ဓာတို့၏ အပြားကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားမျှတည်း။ [အနုဋီကာ၌ကား “တတ္ထ၊ ထို ဝိသဇ္ဇနပါဠိ၏ အနက်ကိုဆိုကြောင်းစကား၌” ဟု၎င်း၊ “ထို ဝိသဇ္ဇနပါဠိ၏အနက်၌ဟု၎င်း” နှစ်နည်းစွဲသည်။] ဧတေန၊ ထို

၁။ တတ္ထ (ပေ) မတ္တမေတံ။ ။တတ္ထာတိ ဝိသဇ္ဇနပါဠေ ပဝတ္တံ ဧတန္တိ သမ္မန္ဓော၊ တတ္ထာတိ ဝါ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တန္တိ သမ္မန္ဓော။ နိဒဿန မတ္တန္တိ ဥပလက္ခဏမတ္တံ၊ နိဒဿန သင်္ခေါ ဟေတ္တ ဥပမာနောဒါဟရဏ (ဥပမာန အနက်၊ ဥဒါဟရဏ် အနက်) ပကာသနဥပလက္ခဏေသု (ထင်ရှားညွှန်ပြ ခြင်း၊ တစုံတခုကိုမှတ်၍ ပြခြင်းတို့၌) ပဝတ္တတိ။-မဇ။

၂။ ဧတေန (ပေ) သင်္ဂဟိတော။ ။ပါဠိတော်၌ “ရူပက္ခန္ဓော (ပေ) ဝိညာဏက္ခန္ဓော” ဟု ခန္ဓာ ၅-ပါး အပြားတို့ ပြခြင်း

ပဘေဒနိဒဿနဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓော (ပေ) ဝိညာဏက္ခန္ဓော ဟူသော စကား ရပ်ဖြင့်။ အဝုတ္တော၊ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် ဟောတော် မမူအပ်သည်။ (သမာနော)ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။ သဗ္ဗေ၊ ခန္ဓာတို့၏ အလုံးစုံသော အပြားသည်။ ဝါ၊ ကို။ သင်္ဂဟိတော၊ သိမ်းယူ အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတြာပိ ရူပက္ခန္ဓော ကာမာဝစရေတိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

ဝါ၊ တံနည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ခန္ဓပညတ်ကို ပြဆိုရာ၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ် လတ္တံ့ကား။ ပါဠိယာ၊ ပါဠိတော်၏။ အတ္ထယောဇနာ၊ အနက်ကိုယှဉ်စေခြင်း တည်း။ ယာဝတာတိ ဣဒံ၊ ယာဝတာဟူသော ဤပုဒ်ကို။ သဗ္ဗေဟိ၊ ကုန်သော။ ပဒေဟိ၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပုဒ်၊ ရူပက္ခန္ဓော စသော ပုဒ်တို့နှင့်။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ ယတ္တကာ၊ အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ (သန္တိ။) [ယာဝတာပုဒ်က နိပါတ်ဖြစ်သော ကြောင့် ယတ္တကာ-ဟု ပဌမန္တဖြင့် ဖွင့်နိုင်သည်။] တတ္တကာ၊ ထိုမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ခန္ဓပညတ္တိ၊ တည်း။ ယတ္တကော၊ သော။ (ပဘေဒေါ-၌ စပ်။) ပဉ္စန္ဓ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (ပဘေဒေါ၊ အပြားသည်၎င်း။) တပုဘေဒါနံ၊ ထိုခန္ဓာ ၅-ပါး ပြားကုန်သော။ ရူပက္ခန္ဓာဒီနံ၊ တို့၏။ ပဘေဒေါ၊ ကာမာဝစရ အစရှိသော အပြားသည်၎င်း။ (အတ္ထိ။) တတ္တကော၊ ထိုမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အပြားသည်။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ခန္ဓပညတ္တိယာ၊ ၏။ ပဘေဒေါ၊ အပြားတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ပါဠိယာ၊ ၏။ အတ္ထယောဇနာ၊ တည်း။) (ဣတိ၊ ဤပါဠိဖြင့်။ ဒဿေတိ-၏ ကရိုဏ်း

သည် နိဒဿန နည်းမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓာသည် ကာမာဝစရတရား ဖြစ်၏။ ကြွင်း နာမ် ခန္ဓာတို့သည် ဘုံ ၄-ပါး၌ဖြစ်သော စတုဘူမိကတရားများ ဖြစ် ၏။”ဟု တိုက်ရိုက်မပြုအပ်သော ကာမာဝစရစသောအပြားကို သိမ်းယူထိုက်သည်ဟု ဆိုသည်။

၁။ အယံ ဝါ ဧတ္ထ (ပေ) ယောဇနာ။ ။ အဋ္ဌကထာ နည်းအားဖြင့် ပါဠိတော် ၏ အတ္ထယောဇနာကို ပြပြီး၍ ယခု အခါ၌ အတ္တနောမတိ အားဖြင့် အခြားတနည်းကို ပြလိုသောကြောင့် “အယံ ဝါ ဧတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်းဝယ် ပါဠိတော်၌ လာသော ယာဝတာ ပုဒ်ကို ပဉ္စက္ခန္ဓာပုဒ်၊ ရူပက္ခန္ဓော စသော ပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်စေနိုင်၏။

ထို့ကြောင့် “ယာဝတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ တာဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ” ဟု၎င်း။ “ယာဝတာ၊ အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ရူပက္ခန္ဓော၊ သည်၎င်း။ (ပေ) ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ သည်၎င်း။ ဟောတိ၊ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်၏။ တာဝတာ၊ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ။ ဤသို့ အနက်ပေးသောအခါ ရူပက္ခန္ဓာ စသည်တို့အတွက် ဝိတင်းပါဠိတော် ၌လာသော အပြားတို့ကို ယူနိုင်သည်။

ထည့်၍ လူတိ-တလုံး အကျေကြံသည်။) ပကရဏန္တရေ၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းမှ တပါးသော ခန္ဓဝိဘင်းကျမ်း၌။ (ခန္ဓာတို့ကို အများအပြား ဟောရာ ခန္ဓဝိဘင်းကျမ်း၌။) ဝုတ္တေန၊ ပြဆိုအပ်သော။ ဝတ္ထုဘေဒေန၊ တည်ရာဝတ္ထုတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ခန္ဓပညတ္တိယာ၊ ၏။ ပဘေဒံ၊ ကို။ (ဘဂဝါ) ဒဿတိ၊ ၏။ ယာဝတာ အာယတနာနန္တိအာဗိသုပ္ပံ၊ ပုဒ်တို့၌လည်း။ ဧသ နယော၊ တည်း။

၇။ ဧကဒေသေနောဝါတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ ဥဒ္ဓေသမတ္တေနော၊ ဥဒ္ဓေသ မျှဖြင့်သာလျှင်။ (ကထေသိ-၌ စပ်။) လူတိ အတ္ထော။ စာအုပ်တို့၌ “မာတိကာဝတ္ထုနာ နိဋ္ဌိတာ” ဟု ရှိသော်လည်း မာတိကာကို မဖွင့်ရသေးပါ။]

၁။ ဥဒ္ဓေသမတ္တေနော။ ။ဆ ပညတ္တိယော (ပေ) ပုဂ္ဂလပညတ္တိတိ လူမံ အပေ-
 ကိတ္တာ ကိတ္တာဝတာ (ပေ) တောဝတာ လူန္တိ-
 ယာနံ လူန္တိယပညတ္တိတိ အယံပါဌ်ပဒေသော နိဋ္ဌေသောပိ သမာနော (“ဆ ပည-
 တ္တိယော (ပေ) ပုဂ္ဂလပညတ္တိ” ဟူသော ဤဥဒ္ဓေသကို ထောက်၍ ကိတ္တာဝတာ
 (ပေ) တောဝတာ လူန္တိယာနံ လူန္တိယ ပညတ္တိ” ဟူသော ဤပါဌ်ရပ်သည် နိဋ္ဌေသ
 ဖြစ်ပါသော်လည်း) ပကရဏန္တရေ ဝတ္ထုဘေဒေန ဝုတ္တံ ခန္ဓာဒိပညတ္တိပွဘေဒံ
 ဥပါဒါယ ဥဒ္ဓေသောယေဝ ဟောတိ (ဝိဘင်းကျမ်းဟူသော ကျမ်းတပါး၌ ဝတ္ထု
 အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ခန္ဓာဒိပညတ္တိ အပြားကို ထောက်စာလျှင်
 ဥဒ္ဓေသ အကျဉ်းပင် ဖြစ်သေး၏။) လူတိ အာဟ ဥဒ္ဓေသမတ္တေနောဝါတိ အတ္ထောတိ။
 ဤ၌လာသော “ဥဒ္ဓေသမတ္တေနော” ဟူသောစကားသည် အဋ္ဌကထာ၌လာသော
 ဧကဒေသေနော ၂-ပုဒ်တွင် ရှေ့ ဧကဒေသေနော ကထေသိ ၏ အဖွင့်ဟု မှတ်ပါ။

၂-နိဗ္ဗေသ အဖွင့်

၁-ကောကနိဗ္ဗေသ အဖွင့်

၁။

ဈာန်အင်္ဂါနေဝ၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့ချည်းသာ။ [ဝေ-ဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါနှင့် ယှဉ်သော သမ္ပယုတ် စိတ္တပ္ပုပ္ပါဒ်တို့ကို ကန့်။] ဝိမောက္ခော၊ ဝိမောက္ခတည်း။ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယ်န၊ ဤသို့သော အလိုဖြင့်။ ဝိမောက္ခသဟဇာတေန နာမကာယေနာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကံဇာရော) အာဟ။ [ဝိမောက္ခ-အရ ဈာန်အင်္ဂါကို ယူမှ ဝိမောက္ခသဟဇာတေန-အရ ဈာန်အင်္ဂါမှကြွင်းသော တကွ ဖြစ်တက် စိတ် စေတသိက်တရားတို့ကို ယူနိုင်သည်။ အကယ်၍ ဝိမောက္ခ အရ ဈာန်အင်္ဂါနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ် စေတသိက်အားလုံးကို ယူလိုက်လျှင် “ဝိမောက္ခသဟဇာတ-ဟု ဆိုသပ်သော နာမကာယ မကျန်တော့” ဟူလို။]

ယေန ဟိ သဒ္ဓိန္တိအာဒိနာ၊ အစရှိသော ပါဠိဖြင့်။ ပဌမံ၊ ပဌမဖြစ်သော။ သမဂ္ဂိဘာဝတ္ထံ၊ ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝိဝရတိ၊ ဖွင့်၏။ [ပဌမနည်း အရ “ပဋိလာဘိတော ဝိဟရတိ” ကိုပင် သမဂ္ဂိဘာဝ-ဟု ဆိုသည်။ ပြည့်စုံခြင်း ဟူသည် ရခြင်းပင်တည်း။] ဖဿေနပိ ဖုဋ္ဌာယေဝ နာမာတိ ဇေတေန၊ ဤ ပါဠိဖြင့်။ အပိ စေသာတိအာဒိနာ၊ အစရှိသောပါဠိဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သော။ ဒုတိယံ၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ သမ္ပယေန၊ သမ္ပယဖြစ်။ ဖုသနတ္ထံ၊ တွေ့ထိခြင်း အနက်ကို။ (ဝိဝရတိ။) ဣတရေဟိ၊ ဥပစာရမ္ပိ အပ္ပနာယ ပဋိလာဘကာရဏ-မေဝ-ဟူသော ပါဠိ၊ တထာ ပုရိမာ အပ္ပနာ အပရအပ္ပနာယ-ဟူသော ပါဠိ တို့ဖြင့်။ ဣတရေ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ တပါးကုန်သော ဥပစာရေန အပ္ပန ဖုသတိယေဝ နာမ ဟူသော ပါဠိ၊ ပုရိမာယ အပ္ပနာယ အပရ အပ္ပန ဖုသတိယေဝ နာမ ဟူကုန်သော။ ကာရဏတ္ထေ၊ အကြောင်းဖြစ်သောအနက်

အနုဋ္ဌိကာ။ ။ဈာန်ဟူသည် “ပစ္စနိကဓမ္မေ ဈာပေတိ” ဟူသော ဝိဂ္ဂိုဟ်အရ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်မှ “ဈာန်” အမည် ရနိုင်၏။ ထိုပစ္စနိကဓမ္မတို့မှ ကောင်းစွာ လွတ်မြောက်မှလည်း “ဝိမောက္ခ” အမည်ရ နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မုချအားဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါတို့ချည်းသာ ဝိမောက္ခအမည်ရသည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာက အလိုရှိသည်။ ဤသို့ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကိုသာ ဈာန်ဟု၎င်း၊ သမာ ပတ်ဟု၎င်း၊ ဝိမောက္ခဟု၎င်း ဆိုလိုသောကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါမှ တပါးသော စိတ် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အဋ္ဌကထာဆရာက “သဟဇာတ နာမကာယ” ဟု ယူ ထားသည်။ ဋီကာဆရာကား သမ္ပယုတ်တရားနှင့် တကွဖြစ်သော ဈာန်အင်္ဂါများကိုပင် ဝိမောက္ခဟု အမည်ပေးလိုသည်။ အနုဋ္ဌိကာ ကြည့်ပါ။

တို့ကို။ (ဝိဝရတိ။) ဟိ၊ မုနိ၊ သမဂီဘာဝဗုသနကာရဏဘာဝါ၊ ပြည့်စုံခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ တွေ့ထိခြင်း အကြောင်း၏ အဖြစ်တို့ကို။ ဗုသနာတိ၊ ဗုသန တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဤအဓိပ္ပာယ် များကို အဋ္ဌကထာ နိဿယ၌ ပြထားပြီ။]

ပုနပိ၊ တဖန်လည်း။ ပဌမတ္ထမေဝ၊ ပဌမအနက်ကိုသာ။ (သမဂီဘာဝ ပဋိလာဘ ဟူသော ပဌမအနက်ကိုသာ။) [ဝေ-ဖြင့် ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ အနက်များကို ကန့်သည်း။] ဒုဗ္ဗိညေယျတ္တာ၊ ခဲယဉ်းစွာ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ အသိခက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိဝရန္တော၊ ဖွင့်ပြ လိုသည်။ (ဟုတွာ၊ ၍။) တတြဿာတိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ဌပေတွာ (ပေ) ဓမ္မာတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါ၌။ ဝေဒနာသောမနသိန္ဒြိယာနိ၊ ဝေဒနာ သောမနသိန္ဒြေတို့ကို။ သင်္ဂဟိတာနိ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်ပြီ။ (သေသာ အတိရေကပဏ္ဏာသ ဓမ္မာ-အရ၌ သိမ်းယူအပ်ကုန်ပြီ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဟောန္တိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဧဝံ သတိံ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။ (တနည်း-ဧဝံ၊ ဤသို့ ဝေဒနာ သောမနသိန္ဒြေတို့ကို သိမ်းယူခြင်းသည်။ သတိ၊ ဖြစ်လသော်။) ဝေဒနာ-သောမနသိန္ဒြိယေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ (စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍဝယ် ဖဿပဉ္စက-၌လာသော ဝေဒနာ၊ ဣန္ဒြိယဋ္ဌက-၌လာသော သောမနသိန္ဒြေတို့ဖြင့်။) သုခဿ၊ သုခ၏။ ဝါ၊ ကို။ (ဈာန်အင်္ဂါ၌ပါသော သုခ၏။ ဝါ၊ ကို။) ဖုသိတဗ္ဗတ္တာ၊ တွေ့ထိထိုက် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ တိဏ္ဍံ၊ ကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုဝေဒနာ သောမနသိန္ဒြေ သုခတို့၏။ အနညတ္တာ စ၊ တမျိုးတခြား မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၎င်း။ (တရားကိုယ်အားဖြင့် တပါးတည်း ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း။) တေနေဝ၊ ထိုတရားဖြင့်ပင်။ တဿ၊ ထိုတရားကို။ ဗုသနာ၊ တွေ့ထိခြင်းသည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ (တေနေဝ တဿ ဗုသနာ) နာပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ နာပဇ္ဇတိ၊ နည်း။ ဝေဒယိ-

၁။ ဧဝံသတိ (ပေ) အာပဇ္ဇတိ။ “ကာယေန ဖုသိတွာ ဝိဟရတိ”၌ “ကာယေန” အရဝယ် ဝေဒနာ သောမနသိန္ဒြေ တို့ ပါဝင်၍ “ဝိမောက္ခ” အရဝယ် ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး၌ သုခ ပါ ဝင်၏။ ထိုတွင် ဝေဒနာ သောမနသိန္ဒြေတို့သည် ဗုသနက တရားဖြစ်၍ ဝေဒနာသည် ဖုသိတဗ္ဗတရား ဖြစ်နေရကား ထိုဝေဒနာဖြင့် ထိုဝေဒနာကို တွေ့ထိရာရောက်နေသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာသည်။

၂။ နာပဇ္ဇတိ (ပေ) ဝုတ္တာ။ ။ ဝေဒနာကိုရည်ရွယ်၍ “ဝေဒယိတဋ္ဌ” ဟု၎င်း၊ သောမနသိန္ဒြေကို ရည်ရွယ်၍ “အာဓိပတိ-ယဋ္ဌ” ဟု၎င်း ဆိုသည်။ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးဟူသော ဝိမောက္ခ၌ ပါသော သုခသည်

၄၇၆

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

တာဓိပတိယဋ္ဌေဟိ၊ ခံစားခြင်းအနက်သဘော၊ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောတို့ကြောင့်။ ဥပနိဇ္ဈာယနတာဝပဋိလာဘဿ၊ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ရခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ (နာပဇ္ဇတိ။) ဣတိ၊ အဖြေတည်း။

အထဝါ၊ ကား။ ဌပေတွာ တာနိ အင်္ဂါနီတိ၊ ဟူ၍။ အင်္ဂါနံ၊ ဈာန်အင်္ဂါ တို့၏။ ဗဟုတ္တာ၊ များကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဗဟုဝစနံ၊ ဗဟုဝစ်သဒ္ဓါကို။ (သင်္ဂဟကာရေန ကတံ။) ပန၊ ဆက်။ တေသု၊ ထို ဈာန်အင်္ဂါတို့တွင်။ ဝိတက္ကံ ဌပေတွာတိအာဒိနာ၊ အစရှိသောနည်းဖြင့်။ ပစ္စေကမ္ပိ၊ အသီးအသီး တပါးစီကိုလည်း။ ယောဇနာ၊ အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗေ၊ ပြုထိုက်၏။ တတ္ထ၊ ထိုသို့ ယှဉ်စေရာ၌။ သုခံ ဌပေတွာတိ၊ ဟူသော။ ဣမိဿာ ယောဇနာယ၊ ဤယောဇနာနည်း၌။ သေသာ၊ သုခမ္ပကြွင်းသော အတိရေကပဏ္ဏာသ တရားတို့သည်။ တယော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတရာသု၊ သုခံ ဌပေတွာ ဟူသော ယောဇနာမှ တပါးသော ဝိတက္ကံ ဌပေတွာ အစရှိသော ယောဇနာနည်းတို့၌။ (သေသာ) စတ္တာရော။ (ခန္ဓာ ဟောန္တိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗယောဇနာသု၊ အလုံးစုံသော ယောဇနာတို့၌။ (ဝိတက္ကံ ဌပေတွာ-စသော ယောဇနာ ၅-မျိုးတို့၌။) တယော၊ ၃-ပါးသော ခန္ဓာတို့ကို။ အန္တော ကတွာ၊

ထို ဝေဒယိတ အနက်သဘော၊ အဓိပတိ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော ရှိသော ကြောင့် အာရုံ၌ စူးစူးစိုက်စိုက်ရှုခြင်း ဟူသော ဥပနိဇ္ဈာန သတ္တိကို ရ၏။ “ကာယေန ဖုဿိတွာ”၌ ကာယေနတွင်ပါသော ဝေဒနာ၊ သောမနဿိန္ဒြေတို့ကြောင့် သို့ဝေဒနာ ၏ ဥပနိဇ္ဈာယနသတ္တိ ရခြင်းကို “ကာယေန ဖုဿိတွာ” ဖြင့် ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ထို ဝေဒနာ၊ သောမနဿိန္ဒြေတို့ဖြင့် ထိုသုခကို တွေ့ထိရာ မရောက်ပါ” ဟူလို။

၁။ အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ကား “ဌပေတွာ တာနိ အင်္ဂါနီ”ဟု ဗဟုဝစ် ဆိုခြင်း သည် အင်္ဂါတို့က ၅-ပါးစသည်ဖြစ်၍ များသောကြောင့် ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ယှဉ်စေသောအခါ “ဌပေတွာ တာနိ အင်္ဂါနီ” နေရာဝယ် “ဌပေတွာ ဝိတက္ကံ” “ဌပေတွာ ဝိစာရံ” “ဌပေတွာ ပီတိ” “ဌပေတွာ သုခံ” “ဌပေတွာ ဧကဂ္ဂတံ”ဟု အသီးအသီးယှဉ်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့တွင် “ဌပေတွာ သုခံ”ဟု ယှဉ်စေရာ အလှည့်၌ “သေသာ တယော ခန္ဓာ ဟောန္တိ”ဟု ရှိစေရပါသည်။

၂။ “အယော ခန္ဓာ” ဟု မရဆိုပုံ။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ “သေသာ တယော စတ္တာရော စ ခန္ဓာ ဟောန္တိ” ဟု ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “စတ္တာရော ခန္ဓာ ဟောန္တိ”ဟု

အဖွင့်]

သ-စောကနိဇ္ဈေသ အဖွင့်

၄၇၇

စတ္တာရောဓိအတွင်း၌ပြု၍။ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဟောန္တိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟ-
ကာရေန) ဝုတ္တံ။

၂။ ယော၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အသမယဝိမောက္ခေန၊ အသမယ
ဝိမောက္ခဖြင့်။ (ကြံဆဖွယ်အခါမရှိသည်ဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌာသဝစသည်တို့မှ လွတ်သော
အောက်မင် ၃-ပါးဖြင့်။) ဧကစ္စေဟိ၊ အချို့ကုန်သော။ အာသဝေဟိ၊
ဒိဋ္ဌာသဝ အစရှိသော အာသဝေတို့မှ။ ဝိမုတ္တော၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့်
လွတ်ပြီ။ အသမယဝိမောက္ခပုနိဿယလာဘေန၊ အသမယဝိမောက္ခ၏
အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းကို ရခြင်းကြောင့်။ (အောက်မင်
အောက်ဖိုလ်ကို ရဖို့ရာ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို ရခြင်းကြောင့်။)
သာတိသယေန၊ အလွန်အကဲနှင့် တကွဖြစ်သော။ သမယဝိမောက္ခေန၊
သမယဝိမောက္ခဖြင့်။ ဝါ၊ သင့်လျော်သောအခါ၌ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ
လွတ်သော လောကီ ဈာန်သမာပတ်ဖြင့်။ (ဧကစ္စေဟိ၊ ကုန်သော။
အာသဝေဟိ၊ အာသဝသဝ စသည်တို့မှ။ ဝိမုတ္တော၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့်

သာ အဋ္ဌကထာ၌ ပေါင်း၍ဆိုရပါသည်။ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တယော
အန္တော ကတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။ “စတ္တာရော”ဟု ဆိုလိုက်လျှင် “တယော” သည်
အတွင်းဝင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “တယော ခန္ဓာ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ သီးခြားမဆို
တော့ပဲ “စတ္တာရော ခန္ဓာ”ဟု ဆိုထားသည်-ဟူလို။

၃။ အသမယဝိမောက္ခေန ။ ဤနေရာ၌ ဝိမောက္ခ-သဒ္ဒါသည် လောကီဈာန်
သမာပတ်ဟူသော အနက်ကို မဟော။ ဒိဋ္ဌာသဝ
စသည်တို့မှ လွတ်သော လောကုတ္တရာမဂ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုလောကီမဂ်
ကို ဝင်စားသောအခါ အချိန်အခါကို ကြံဆရသကဲ့သို့ ထို လောကုတ္တရာ မဂ်သည်
ကြံဆထိုက်သော အခါ မရှိခြင်း (အခါကို ကြံဆဖွယ်မလိုခြင်း) ကြောင့် “ အသမ-
ယဝိမောက္ခဟု အမည်ရသည်။ “ဧကစ္စေ အာသဝါ ပရိက္ခိတာ”ဟုဟောတော်မူသော
ကြောင့် အာသဝအားလုံးကို ကုန်ဆုံးစေနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်နှင့်လည်း မဆိုင်။
ထို့ကြောင့် အသမယ ဝိမောက္ခအရ အောက်မင် ၃-ပါးကိုသာ ယူရသည်။ အနုဋ္ဌိကာ
ကြည့်ပါ။

၂။ အသမယဝိမောက္ခပုနိဿယလာဘေန ။ “အသမယဝိမောက္ခ” အရ ဆို
အပ်ပြီးသော အောက်မင်များ
ကို ယူပါ။ အချို့လောကီဈာန် သမာပတ်သည် ထိုလောကုတ္တရာမဂ်ကို ရခြင်း၏ အား
ကြီးသော မှီရာအကြောင်း ဖြစ်၏။ ဥပမာ-ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားပြီး၍ ဝိပဿနာရှု
သောအခါ မဂ်ကိုရလျှင် ထိုပဌမဈာန်သည် အသမယ ဝိမောက္ခ၏ ဥပနိဿယဖြစ်၏။
ထိုကဲ့သို့သော ဥပနိဿယကို ရခြင်းကို “အသမယဝိမောက္ခပုနိဿယလာဘေန”ဟု
ဆိုသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဥပနိဿယကို ရခြင်းကြောင့် သမယ ဝိမောက္ခဖြစ်သော လောကီ
ဈာန်သည် သာတိသယ (သတ္တိအထူး) နှင့် တကွဖြစ်၏။

ငုံပွဲ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ [၂-နိဒ္ဒေသ

လွတ်ပြီ။) သော ဝေ ဝိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ။ သမယဝိမုတ္တာ၊ သမယဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ (ယသွာ)၊ ကြောင့်။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တေန၊ ထို သာတိသယ သမယဝိမောက္ခဖြင့်။ ဝိမုတ္တာ၊ ကိလေသာ အာသဝေါတို့မှ လွတ်သော။ ဈာနလာဘိ၊ လောကီဈာန်သမာပတ်ကို ရခြင်းရှိသော။ သေက္ခော၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်ကို ရပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။) (ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍၎င်း။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း။) ရူပါရူပဘဝတော၊ ရူပဘဝ အရူပဘဝမှ။ (လောကီဈာန်ကြောင့် ရအပ် သော ရူပဘဝ အရူပဘဝမှ။) အပုနရာဝဋ္ဋကော၊ တဖန်ပြန်၍ မလည် တော့သည်။ (ဟုတွာ၊ ၎င်း။ ဝါ၊ ၎င်း။) ကာမရာဂါဒိဟိ၊ ကာမရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့မှ။ တထာဝိမုတ္တာဝ ဝိ၊ ထို လွတ်မြဲတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် လွတ်တော့သည်သာ။ ဟောဟိ၊ ဤ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမယဝိမုတ္တပညတ္တိ၊ သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော နာမည်ပညတ်ကို။ လဇ္ဈ၊ ရခြင်းငှါ။ အရဟတိ၊ ထိုက်၏။

ပန၊ ကား။ ပုထုဇ္ဇနော၊ ပုထုဇဉ်ဖြစ်သော။ ဈာနလာဘိ၊ သည်။ ပုနရာဝဋ္ဋကမဓမ္မော၊ ကာမဘုံသို့ တဖန် ပြန်လည်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်။ (ဟုတွာ၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။) ပန၊ တဖန်။ ကာမရာဂါဒိ-

၁။ သော ဝေ သမယဝိမုတ္တာ။ ။မဂ်မရမီ ရှေ့အဖို့၌ ဈာန်သမာပတ်တည်း ဟူသော သမယ ဝိမောက္ခ ရှိသည် ဖြစ်၍ အချို့သောအာသဝေါတို့မှ လွတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို “သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်” ဟုခေါ်သည်။ “သမယဝိမောက္ခဝိမုတ္တ ဟု ဆိုလိုလျက် ဝိမောက္ခ ဟူသော ပုဒ်ကို ချေထားသည်” ဟုလို။ [“သမယော(သမယဝိမုတ္တာ) ဟုတွာ ဝိမုတ္တာ သမယဝိမုတ္တာ” ဟု ပြုပါ။

၂။ အပုနရာဝဋ္ဋကော။ ။အာဝဋ္ဋတိ-ကာမဘုံသို့ ပြန်လည်တတ်၏။ ဣတိ အာ-ဝဋ္ဋကော။ ပန အာဝဋ္ဋကော ပနရာဝဋ္ဋကော။ န ပန ရာဝဋ္ဋကော အပုနရာဝဋ္ဋကော၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို ကာမဘုံသို့ ပြန်လည်ခြင်း မရှိသောကြောင့် “အပုနရာဝဋ္ဋက” ဟု ဆိုသည်။ “ဗြဟ္မ-လောကဂတာ တေဋ္ဌာ၊ အရိယာ နောပပဇ္ဇရေ” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။

၃။ တထာ ဝိမုတ္တာဝ။ ။ထိုသို့ ကာမဘုံသို့ ပြန်မလာသူသည် ကာမဘုံတုန်းက ဈာန်ကိုရသောအခါ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီး သော ကာမတ္တန္တ ဗျာပါဒ စသော နိဝရဏ်တို့သည် အထက်မဂ်ကို ရသောအခါ လွတ်မြဲလွတ်ရသောကြောင့် “တထာ-ထိုကာမဘုံတုန်းက လွတ်ခဲ့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာ-အချို့ထိုလေသာတို့မှ လွတ်သူတည်း။

အဖွင့်]

၁-ကေကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၄၇၉

သမုဒါစာရဏာဘိတော၊ ကာမဟဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကောင်းစွာ
 ဖြစ်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ [သမုဒါစာရဏာဘိတောတိ သမုဒါစာရဏ
 သမ္ဘဝတော။— အနု။) ဝိမုတ္တော နာမ၊ ကိလေသာတို့မှ လွတ်သူမည်သည်။
 န ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမယဝိမုတ္တပညတ္တိ၊ သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်
 ဟူသော နာမည်ပညတ်ကို။ လဒ္ဓံ နာဟရတိ၊ မထိုက်။ တေန၊ ကြောင့်။
 သော၊ ထို ဈာနလာဘီ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သမယဝိမုတ္တောတိ၊ ဟူ၍။
 (ဘဂဝတာ) န ဝုတ္တော။

ပန၊ ကား။ အရဟတော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ယတော၊ အကြင်
 အာသဝေတို့မှ။ ဝိမုစ္စေယျ၊ လွတ်ရာ၏။ အပရိက္ခိဏာ၊ မကုန်သေးကုန်သော။
 (တေ) အာသဝေါ၊ တို့သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့ကုန်။ ဟိ၊ မှန်။ တဿ၊
 ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခာ၊ ရှစ်ပါးသော ဈာန်သမာပတ်ဟူသော
 ဝိမောက္ခတို့သည်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရမတ္တာ၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ
 နေရကြောင်းမျှတို့သည်။ (ဟောန္တိ။) [အဋ္ဌ ဝိမောက္ခာတိ-ဟု ဣတိ-
 ပါသည်ကား မကောင်း။ “ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏”ဟု အနက်ပေးပါ။]
 တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အပရိက္ခိဏအာသဝ မရှိကုန်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တဿ၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။
 ဝိမောက္ခာ၊ တို့သည်။ သမယဝိမုတ္တပညတ္တိဘာဝဿ၊ သမယဝိမုတ္တဟူသော
 နာမည်ပညတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၏၎င်း။ အသမယဝိမုတ္တပညတ္တိဘာဝဿ
 ဝါ၊ အသမယဝိမုတ္တဟူသော နာမည်ပညတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၏၎င်း။
 ကာရဏံ၊ အကြောင်းသည်။ န၊ မဟုတ်။ တဒကရဏဘာဝမေဗ၊ ထို
 ရှစ်ပါးသောဝိမောက္ခတို့၏ သမယဝိမုတ္တပညတ္တိအဖြစ်၊ အသမယဝိမုတ္တပညတ္တိ
 အဖြစ်၏ အကြောင်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကိုပင်။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ န ဟေဝ
 ခေါ(ပေ)ဝိဟရတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ သုက္ခဝိပဿကဿေဝ၊
 သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်၏သာ။ [ဝေဖြင့် ဝိမောက္ခလာဘီပုဂ္ဂိုလ်ကို ကန့်။]
 အသမယဝိမုတ္တဘာဝံ၊ အသမယဝိမုတ္တ၏အဖြစ်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ န(ဝုတ္တံ)၊
 ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်။ ဣတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗေပိ၊ လည်း
 ဖြစ်သော။ အရဟာ၊ သည်။ အသမယဝိမုတ္တော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့

၁၁

၁။ သဗ္ဗေပိ ဟိ အရဟာ။ ။သဗ္ဗေတိ၊ ကား။ သုက္ခဝိပဿကောပိ၊ သုက္ခ-
 ဝိပဿက ရဟန္တာ ၎င်း။ သမထယာနိကောပိ၊
 ဈာန်သမာပတ်မရပဲ ဝိပဿနာအားထုတ်ရာဝယ် သမထယာဉ်ရှိသော ရဟန္တာ၎င်း။
 အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘီပိ၊ အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘီရဟန္တာ၎င်းတည်း။ သဗ္ဗေကို သရုပ်ဖော်
 သည်။- အနု။

၄၇၀

ပုံစုလပ်ညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဗ္ဗေသ

မုတိအပ်၏။ ဗာဟိရာနန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ လောကုတ္တရတော^၁၊ မှ။ ဗဟိဘူတာနံ၊ အပဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ လောကီယာနံ၊ ကုန်သော။ (အဋ္ဌန္တ သမာပတ္တိနံ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

၃။ အရူပသဒ္ဓေါ၊ အရူပသဒ္ဓါသည်။ အရူပက္ခန္ဓနိဗ္ဗာနမတ္တဝါစကော၊ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တရားဟူသော အနက်မျှကိုသာ ဟောတတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ (ဣမဿ အတ္ထဿ)၊ ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ၄။ ရူပတော အညန္တိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ စိတ္တမဉ္ဇူသန္တိ၊ ကား။ သမာဓိ၊ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောသမာဓိကို။ (လဘန္တော-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ အဘိညာဒီနံ၊ အဘိညာဏ်အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ အထက်တရားတို့၏။ ပါဒကတာဝေန၊ အခြေခံ၏အဖြစ်ကြောင့်။ သမာဓိ၊ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိသည်။ မဉ္ဇူသာသဒိသော၊ ပူတာတံတင်းနှင့် အလားတူသည်။ (သေတ္တာနှင့်တူသည်။) ဟောတိ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့တော်မူ ကိလေသစောရေဟိ အမူသိတဗ္ဗံ (မခိုးမဝှက် မလုယက်နိုင်သော) ဈာနမေဝ (ဈာန်သာလျှင် ဖြစ်သော) စိတ္တမဉ္ဇူသံ၊ ကို။ (လဘန္တော-၌ စပ်။) အနု၊ အခွါနံ ဖရိတုန္တိ၊ ကား။ ဒီဃကာလံ၊ ရှည်စွာသောကာလကို။ ဗျာပေတုံ၊ ပြန့်နှံ့စေခြင်းငှါ။ ပဝတ္ထေတုံ၊ ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ (န သက္ကောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

သမ္ပုဇ္ဈိတဗ္ဗံ၊ တံမြက်လှည်းထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ တတ္ထ၊ ထိုတံမြက်လှည်းမှ၌။ အာဒရဿ၊ ရှိသေလေးစားခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ အကတတ္ထာ၊ မပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝတ္ထဘေဒေါ၊ ဝတ်ပျက်ခြင်း။

၁။ လောကုတ္တရတော ဗဟိဘူတာနံ။ ဗာဟိရာနံ ကို “ဗဟိဘူတာနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဗဟိ (အပ)ဟုဆိုလျှင် အတွင်းကို ခဲ့ခြင်းရှိ၏။ ထို အတွင်းဟူသည်ကိုလည်း ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း ယူနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဝဒန္တဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုအတိုင်း “လောကုတ္တရတော”ဟု အပါဒါန်ကို ထည့်နိုင်သည်။ ဗဟိ၊ ဗဟိဟူသည်။ အဋ္ဌန္တရသာဝါပေက္ခာ၊ အတွင်း၏အဖြစ်ကို ခဲ့ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍။ သိဒ္ဓါ၊ ပြီး၏။ ဝတ္ထုအဓိပ္ပာယ်ဝသေန၊ ဆိုလိုသော ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုနှင့် စပ်သဖြင့်။ ဂဟေတဗ္ဗရူပံ၊ ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောလည်း ရှိ၏။ ဣဟိ အာဟ “ဗာဟိရာနန္တိ လောကုတ္တရတော ဗဟိဘူတာနံ”န္တိ။- အနု။

၂။ ဝတ္ထဘေဒေါ။ တံမြက်လှည်းမှ ကျင့်ဝတ်၏ပျက်ခြင်းကို “ဝတ္ထဘေဒ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ဝတ္ထဘေဒသည် ဘုရားရှင်က “တံမြက်လှည်းပဲ သမာပတ်မဝင်စားရ”ဟု ပညတ်တော်မူသောကြောင့် ဗုတ္တုဋ္ဌိအာပတ်ကား မသင့်ပါ။ သို့သော် သမာပတ်မှာမူ ဝင်စား၍ မရလောက်အောင် ပျက်သွားပါသေးသည်။

အဖွင့်]

၁-ကေကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၄၈၆

သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ ဝေဒိတဗျော။ ပန၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝတ္ထုဘေဒ-
 မတ္တေန၊ ဝတ်ပျက်ခြင်းမျှကြောင့်။ နဋ္ဌာ၊ ပျောက်ပျက်သော။ သမာပတ္တိ၊
 သည်။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီဟိ၊ ကာမစ္ဆန္ဒ အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ နဋ္ဌာ ဝိယ၊
 ပျောက်ပျက်သော သမာပတ်သည်ကဲ့သို့။ ကိစ္ဆေန၊ ပြိုပြင်သဖြင့်။ ပစ္စာဟရိ-
 တဗျာ၊ တဖန်ပြန်၍ ဆောင်ယူထိုက်သည်။ န ဟောတိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။)
 (ဝတ္ထုဘေဒမတ္တဏ၊ ဝတ်ပျက်ခြင်းမျှ၏။) မန္တပါရိပန္နကတ္တာ၊ နို့သော
 ဘေးရန်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (တနည်း) မန္တပါရိပန္နကတ္တာ၊ နို့သော
 ထက်ဝန်းကျင် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ဘေးရန်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊
 ကြောင့်။ ဝတ္ထုသမိတကရဏမတ္တေနော၊ ဝတ်ကို ညီမျှအောင် ပြုခြင်းမျှဖြင့်
 သာလျှင်။ ပစ္စာဟရိတဗျတ္တာ၊ တဖန်ပြန်၍ ဆောင်ယူနိုင်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်။ အပ္ပေန္နောဝ နိသီဒိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၄။ အတ္တနော(ပေ)ကုပ္ပတိတိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၏။ ဝါ၊ ဌ။ (အဓိပ္ပာ-
 ယော-ဌံ စပ်။) ပရိဟိနော နာမ၊ သမာပတ်၏ ယုတ်လျော့သူ မည်သည်။
 န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ [န ကုပ္ပတိ၏အဖွင့်။] (ကသ္မာ၊ နည်း။) တသ္မိံ တသ္မိံ၊
 ထိုထိုအာရုံ၌။ ဗျာသင်္ဂေ၊ ငြိကပ်ခြင်းကို။ ပဋိသံဟဋ္ဌမတ္တေ၊ ရုပ်သိမ်းအပ်ကာမျှ
 ဖြစ်လသော်။ သမာပဇ္ဇိတံ၊ သမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်းငှါ။ သမတ္တတာယ၊
 စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ဤကား။ အဓိပ္ပာယော၊
 အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း။

၁။ တသ္မိံ တသ္မိံ ဗျာသင်္ဂေ။ ။ ဗျာသင်္ဂပုဒ်သည် ဝိ+အာ+သန္ဓဓာတ်ဖြင့် ပြီး၏။
 ထိုထိုအာရုံ၌ “ငြိကပ်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။
 ထို့ကြောင့် ဗျာသင်္ဂပါဌ်သာကောင်း၏။ “ဗျာသင်္ဂ”ဟူ၍သော မူကွဲကား မကောင်းပါ။
 [စက္ခုဝိညေယျာဒိသု (ပေ) တတ္ထ တတ္ထေဝ (ထိုထိုအာရုံ၌ပင်) လဂ္ဂနတာယ
 (ငြိကပ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဗျာသတ္တမာနသံ ဝါ။ ဓမ္မပဒဋ္ဌ၊ မဂ္ဂဝဂ္ဂ၊
 ကိသာဂေါတမိဝတ္ထု။]

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးဂူကြီးဆရာတော်၏ နိဿယ၌ တသ္မိံ တသ္မိံ ဗျာသင်္ဂ-ထိုထို
 အထူးထူးအပြားပြား ငြိစွန်းခြင်းသည်၊ ပဋိသံဟဋ္ဌမတ္တေ-တဖန်
 သိမ်းရုံးအပ်ကာမျှသည်၊ သတိ-ဖြစ်သော်၊ ဤသို့ အနက်ပေး၏။
 ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ တတ္ထေဝလဂ္ဂနတာယ”ဟု ဖွင့်သော
 ကြောင့် တသ္မိံ တသ္မိံ နှင့် ဗျာသင်္ဂသည် အနက်တူ မဟုတ်နိုင်ပါ။
 ထို့ကြောင့် “တသ္မိံ တသ္မိံ-ထိုထိုအာရုံ၌”ဟု ပေးလိုက်ပါသည်။

၆၇၅

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

ပနံ၊ ဆက်။ [သုတ္တေ ပန-မ္မ ပန-ကိုယူသည်။] ကိဿ ပန ဘန္တေ (ပေ) အန္တရာယာယ ဝဒါမိတိ၊ ဟူသော။ သုတ္တေ၊ ပါဠိတော်၌။ သမယေန သမယံ၊ သင့်လျော်ရာ သင့်လျော်ရာအခါ၌။ အာပဇ္ဇနေန၊ သမာပတ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်။ ပရိဟရိတဗ္ဗာနံ၊ သွားလေရာရာ ဆောင်ယူအပ် ဆောင်ယူနိုင်ကုန်သော။ သမာပတ္တိသုခဝိဟာရာနံ၊ ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်းဖြစ်သော သမာပတ်တို့၏။ တသ္မိံ တသ္မိံ၊ ထိုထိုအာရုံ၌။ ဗျာသင်္ဂကာလေ၊ အတူးသဖြင့် ငြိကပ်ရာအခါ၌။ အနိပ္ပတ္တိတော၊ မပြီးစီးနိုင်ခြင်းကြောင့်။ (ဝင်စားခြင်းငှါ ဓတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) လာဘသက္ကာရ သိလောကော၊ ရအပ်သော သာမညလာဘိ၊ ကောင်းစွာပြုအပ်သော ဝိသေသလာဘိ၊ ကျော်စောခြင်းကို။ အန္တရာယောတိ၊ အန္တရာယ်ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်န၊ ဤသို့သော အလိုတော်ကြောင့်။ အဿ၊ ထိုတေသ၌ သမာဓိပါရိပဉ္စကာ အစရှိသော အဋ္ဌကထာ စကားရပ်၏။ တေန၊ ထို ကိဿ ပန ဘန္တေ အစရှိသော ပါဠိတော် စကားရပ်နှင့်။ အဝိရောဓော၊ မဆန့်ကျင်ခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

[ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ ကိဿ၊ ကြောင့်။ ခိဏာသဝေ၊ ရဟန္တာဖြစ်သော။ ဘိက္ခုနေ၊ ရဟန်း၏အတွက်။ လာဘသက္ကာရသိလောကော၊ သည်။ အန္တရာယာယ၊ အန္တရာယ်ပြုခြင်းငှါ။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါသည်။) ဣတိ၊ ဤသို့လျှောက်ပြီ။ အာနန္ဒ၊ အာနန္ဒာ။ အဿ၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အကုပ္ပ၊ မပျက်စီးနိုင်သော။ ယာ သာ စေတောဝိမုတ္တိ၊ အကြင် ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်သည်။ (အတ္ထိ၊) အဟံ၊ သည်။ တဿာ (စေတောဝိမုတ္တိယာ)၊ ထို အကုပ္ပဖြစ်သော စေတောဝိမုတ္တိ၏။ လာဘ သက္ကာရသိလောကံ၊ ကို။ အန္တရာယာယ၊ ငှါ။ န ဝဒါမိ၊ ဟောတော်မူသည်မဟုတ်။ စ ခေါ၊ အန္တယကား။ အာနန္ဒ၊ န္ဒာ။ အပ္ပမတ္တဿ၊ မမေ့မလျော့သော။

၁။ ကိဿ ပန (ပေ) သုတ္တေ။ ။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ် လာဘသက္ကာရ ဘိက္ခုသုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ထို၌ အရှင်အာနန္ဒက မလျှောက်မီ “ယောပိ သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရဟံ ခိဏာသဝေ၊ တဿာပါဟံ လာဘသက္ကာရသိလောကံ အန္တရာယာယ ဝဒါမိ” ဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်မူ၏။ ထို စကားတော်အရ “ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုပင် လာဘသက္ကာရ သိလောကသည် အန္တရာယ်ပြုနိုင်၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူဆဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “တေသ၌ သမာဓိပါရိပဉ္စကာ ဝိပဿနာပါရိပဉ္စကာ” စသော အဋ္ဌကထာ စကား၏ ဆောင်ပြုအပ်သော သုတ္တန်စကားနှင့် ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့် ထိုသို့ မဆန့်ကျင်အောင် “ကိဿ ပန” စသော သုတ္တန်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသည်။ [အဿာတိ တေသ၌တိ အာဒိနာ ဝုတ္တဿ ဣမဿ အဋ္ဌကထာ ဝစနဿ၊ တေနတိ ယထာ-ဟတေန သုတ္တေန- အနု။]

အဖွင့်]

၁-ကောကနိဇ္ဈေသ အဖွင့်

၄၈၃

အာတာပိနော၊ ကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော သမ္ပပ္ပဓာန် ဝီရိယ ရှိသော။ ပဟိတတ္တဿ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ စေလွှတ်အပ်ပြီးသော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတော၊ နေသော။ အဿ၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ယေ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာ၊ အကြင်မျက်မှောက်တဝဉ္စ ချမ်းသာစွာနေရကြောင်းဖြစ်သော စျာန်သမာပတ် တို့ကို။ အဓိဂတော၊ ရအပ်ကုန်ပြီ။ အဟံ၊ သည်။ တေသံ (ဒိဋ္ဌ ဓမ္မ သုခဝိဟာရာနံ)၊ တို့၏။ အဿ၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ လာဘသက္ကာရသိလောကံ၊ ကို။ အန္တရာယာယ၊ ၄၂။ ဝဒါမိ၊ ဟောတော်မူ၏။]

ဓမ္မာနံ (ပေ) ပီတိ ဧတ္ထ၊ ဓမ္မာနံ (ပေ) အပရိဟာနမ္ပိ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ဓမ္မေဟိတိ၊ ဓမ္မေဟိ-ဟူ၍။ ဝတ္ထဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဣဓ၊ ပရိဟာန ဓမ္မ၊ အပရိဟာနဓမ္မဟူသော ဤပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌။ တာဟိ သမာပတ္တိဟိ၊ ထိုသမာပတ်တို့မှ။ ပရိဟာယေယျ၊ ယုတ်လျော့ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဓမ္မေဟိ၊ သမာပတ္တိတရားတို့မှ။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ။ ။ ။ ။ ပရိဟာနမ္ပိ၊ ယုတ်လျော့ခြင်း ကို၎င်း။ အပရိဟာနမ္ပိ၊ မယုတ်လျော့ခြင်းကို၎င်း။ ဝတ္ထံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ တတ္ထ၊ ထို ကုပ္ပဓမ္မ၊ အကုပ္ပဓမ္မ ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၌။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ။ ။ ။ ။ ပမာဒံ၊ ကို။ အာဂမ္မ၊ ။ ။ ။ တာ သမာပတ္တိယော၊ တို့သည်။ ကုပ္ပေယျ၊ ပျက်ကုန်ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဓမ္မာနံ၊ သမာပတ်တရားတို့၏။ ကုပ္ပနံ၊

၁၈ ဣဓ ဟိ (ပေ) တတ္ထ။ ။ ဤစကားသည် “ဓမ္မေဟိတိ ဝတ္ထဗ္ဗံ” ဟူသော မိမိ စကား၏ အကျယ်တည်း။ ယေန အဓိပ္ပါယ်န ဓမ္မေဟိတိ ဝတ္ထဗ္ဗန္တိ ဝတ္ထံ၊ တံ ဝိဝရန္တော (ဖွင့်ပြလိုသော ဋီကာဆရာသည်) ဣဓာတိ- အာဒိမာဟ၊ တတ္ထ ဣဓာတိ ပရိဟာနဓမ္မော အပရိဟာနဓမ္မောတိ တေသံ ပဒေယေ။ (ဌာနက ပရိဟာနဓမ္မ၊ အပရိဟာနဓမ္မနိဇ္ဈေသ ဖြစ်သောကြောင့် အနီးဟော “ဣဓ” ဖြင့် ဤနိဇ္ဈေသ၌ပါသော ၂-ပုဒ်ကို စွဲရသည်။) တတ္ထာတိ ကုပ္ပဓမ္မော အကုပ္ပဓမ္မောတိ ပဒေယေ (ကုပ္ပဓမ္မ၊ အကုပ္ပဓမ္မက လွန်ခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အဝေးဟော “တတ္ထ” ဖြင့် ထိုအဝေး ၂-ပုဒ်ကို စွဲရသည်။-) အနု။

၂။ ပုဂ္ဂလဿ (ပေ) ဘဒ္ဒဗ္ဗာ။ ။ ထိုသို့ ဆိုသင့်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ “ဓမ္မာနံ ပရိဟာနမ္ပိ” ၌ ဓမ္မာနံ ဟူသော စကားကို မှားသည်ဟူ၍ မှတ်ရမည်လော ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုဂ္ဂလဿ ပန” စသည် ကို မိန့်သည်။ “ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် သမာပတ်တရားတို့၏ ပျက်စီးခြင်းပင် တည်း”။ ဤသို့ အနက်အဓိပ္ပါယ်ယူလျှင် ရှေးနိဇ္ဈေသနှင့် ဤနိဇ္ဈေသ၏ သဒ္ဓါမျှသာ ထူးသော၊ သို့မဟုတ် သဒ္ဓါ၏ အနက်မျှသာ ထူးသော ပရိယာယ်ဒေသနာ အထူး ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားအောင် အဋ္ဌကထာ၌ ရှေးနိဇ္ဈေသဝယ် “သမာပတ္တိနံ ကုပ္ပနံ” ဟု သမ္ပန်-သမ္ပန္နိ စပ်၍၎င်း၊ ဤနိဇ္ဈေသဝယ် “ဓမ္မာနံ ပရိဟာနံ” ဟု သမ္ပန်-သမ္ပန္နိ စပ်၍၎င်း အသွားတူ ဖွင့်ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ရှေးနိဇ္ဈေသ၌ “ပုဂ္ဂလဿ ပန ပရိဟာနံ ဓမ္မာနမေဝ ဝိနာသော” ဟု ရှိ၏။ ထိုစာရှိက ကောင်း သောကြောင့် ထိုအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်မေးပါသည်။]

၆၇၆ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဒီကာ နိဿယ ၂-နိဒ္ဒေသိ

ကို၎င်း။ အကုပ္ပနဉ္စ၊ ကို၎င်း။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ ပရိဟာနံ၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းဟူသည်။ ဓမ္မာနဓမ္မဝ၊ သမာပတ်တရားတို့၏ပင်။ ဝိနာသော၊ ပျက်စီးခြင်းတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝစနနာနတ္ထ မတ္တေန၊ သဒ္ဓါ၏ ထူးသည်၏ အဖြစ်မျှဖြင့်။ ဝါ၊ တနည်း။ ဝစနတ္ထနာနတ္ထ မတ္တေန၊ သဒ္ဓါ အနက် ထူးသည်၏ အဖြစ်မျှဖြင့်။ ပရိယာယန္တရတာ၊ ပရိယာယ်တမျိုး၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၇-ဂ။ စေတနာ၊ စေတနာဟူသည်။ သမာပတ္တိစေတနာ၊ သမာပတ်ကို ဖြစ်စေကြောင်း သမာပတ်ကို ဝင်စားကြောင်း စေတနာတည်း။ တဒါယူဟနာ၊ ထို သမာပတ်ကို အားထုတ်ကြောင်း စေတနာတည်း။ အနုရက္ခဏာ၊ အနုရက္ခဏာဟူသည်။ သမာပတ္တိဥပကာရာနုပကာရပရိဂ္ဂါဟိကပညာသဟိတာ၊ သမာပတ်အားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်၊ လျော်သော ကျေးဇူး မပြုတတ်သောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော။ သတိ၊ သတိတည်း။ တာဟိ၊ ထို စေတနာ အနုရက္ခဏာတို့ဖြင့်။ စေတိယမာနအနု-

ခ။ သမာပတ္တိစေတနာ။ ။ အကြင်စေတနာဖြင့် ရှေ့အဖို့က သမာပတ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ စေတနာမျိုးတည်း။ အကြင်စေတနာဖြင့် သမာပတ်ကို ဝင်စား၏။ ထိုစေတနာ ၂-မျိုးကို သမာပတ္တိစေတနာဟု ခေါ်သည်။ ထိုသမာပတ္တိစေတနာကိုပင် “တဒါယူဟနာ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။ တဒါယူဟနာ-နောက်၌ “စ”ပါသည်ကား ပါဠိပျက်။ [သမာပတ္တိစေတနာ ဟိ ယာယ စေတနာယ သမာပတ္တိ နိဗ္ဗတ္တေတိ သမာပဇ္ဇတိ စ၊ တေနာဟ တဒါယူဟနာတိ။-အနု။] ဤ၌ နိဗ္ဗတ္တေတိ-ဖြင့် သမာပတ်မရောက်မီ ရှေ့က စေတနာကို ပြ၏။ သမာပဇ္ဇတိ-ဖြင့် သမာပတ်အတွင်း၌ စေတနာကို ပြသည်။

၂။ သမာပတ္တိ (ပေ) ပညာသဟိတာ။ ။ သမာပတ္တိအားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ် - မပြုတတ်သော တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော တရားဟူသည် ပညာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပညာ၏ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် “သမာပတ္တိဥပကာရာနုပကာရပရိဂ္ဂါဟိကပညာသဟိတာ”ဟု ပညာပုဒ်နှင့် တသမတ်တည်း ရှိပါစေ။ ထိုသို့ မရှိလျှင် ပရိဂ္ဂါဟိကာ-ကို သတိ-၌ စပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် အဓိပ္ပါယ် ပျက်လိမ့်မည်။ ရှေးနိဿယ၌လည်း “ပရိဂ္ဂါဟိကပညာ”ဟု ပညာ၏ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် ရှိသည်။

၃။ တာဟိ (ပေ) ဘဗ္ဗာ။ ။ “သမာပတ္တိနံ ဘဗ္ဗာ”အရ စေ့ဆော်အပ်သော သမာပတ်တို့အား ထိုက်သောအရာဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်သေး။ ဝင်စားဖို့ရန် စေ့ဆော်တတ်၊ ဝင်စားခိုက်၌ စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာတည်း။ စောင့်ရှောက်အပ်သော သမာပတ်တို့အား ထိုက်သော တရားဟူသည် စောင့်ရှောက်တတ်သော သမာပတ္တိဥပကာရာနုပကာရပရိဂ္ဂါဟိကပညာနှင့် တကွဖြစ်သော သတိတည်း။ ထို့ကြောင့် စေတနာဘဗ္ဗာ၊ အနုလက္ခဏာဘဗ္ဗာဟု ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်ထားသည်။ အကယ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်စေလိုလျှင် ပါဠိတော်နှင့်အညီ “စေတ-

ရက္ခိယမာနသမာပတ္တိနံ၊ စေတောဏ်အပ်သော သမာပတ်၊ အဖန်ဖန် စောင့်ရှောက်အပ်သော သမာပတ်တို့အား။ ဘဗ္ဗာ၊ ထိုက်သော စေတနာ အနုရက္ခဏာသည်။ စေတနာဘဗ္ဗာ၊ စေတနာဘဗ္ဗာမည်သည်၎င်း။ အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗာ၊ အနုရက္ခဏာဘဗ္ဗာမည်သည်၎င်း။ (ဟောတိ။)

၁၀။ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တန္တိ၊ ကား။ ပုထုဇ္ဇနသိက္ခံ၊ ပုထုဇဉ်တို့၏သိက္ခာကို။ (အတိက္ကမိတွာ-၌ စပ်။) ပုထုဇ္ဇနဂတာ၊ ပုထုဇဉ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ တိဿော၊ ကုန်သော။ သိက္ခာ၊ တို့ကို။ အတိက္ကမိတွာ၊ ရှိ။ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ တာ၊ ထို ၃-ပါးသော သိက္ခာတို့ကို။ သံယောဇဉ်တယာနုပစ္ဆေဒေန၊ သံယောဇဉ် ၃-ပါးအပေါင်းကို မဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ်သုံးပါးကို မဖြတ်နိုင်သေးခြင်းကြောင့်။) [သဟာဝဿ ဒဿနသမ္ပဒါယ၊ တယဿ ဓမ္မာ ဇဟိတာ ဘဝန္တိ။ သက္ကာယ-ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆိတဉ္စ၊ သီလဗ္ဗတံ ဝါ ပိ။—ရတနသုတ်။] ပုထုဇ္ဇနသိက္ခာတိ၊ ပုထုဇဉ်တို့၏ သိက္ခာဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ကသ္မာ ပုထုဇ္ဇနဂတာ ။ပေ။ အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။ ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တာ၊ တို့ကို ။ပေ။ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဣတိ၊ သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော”ဟု ဤသို့လည်း အနက်ပေးပါ။]

၁၁။ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌော စ၊ အရဟတ္တမဂ်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ဝဇ္ဇဘယတော၊ ဝဋ်ဘေးမှ။ ပညုဗ္ဗေဂေန၊ ထိတ်လန့်ကြောင်း ပညာဖြင့်။ ဥဗ္ဗိဇ္ဇန္တော၊ ထိတ်လန့်သည်။ (ဟုတွာ) ဥဗ္ဗိဇ္ဇာဂီယသံယောဇနောဟိ၊ ဥဗ္ဗိဇ္ဇာဂီယသံယောဇဉ်တို့မှ။ ဥပရတော၊ ရှောင်ကြဉ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဘယုပရတော နာမ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သတ္တ သေက္ခာ ဘယုပရတောတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

နာတဗ္ဗော၊ အနုလက္ခဏာဘဗ္ဗော”ဟု ကေဝုဇ်ထားရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် “ဘဗ္ဗာ၊ ထိုက်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ စေတနာဘဗ္ဗာ၊ စေတနာဘဗ္ဗာ မည်ကုန်သည်၎င်း။ အနုလက္ခဏာဘဗ္ဗာ၊ အနုလက္ခဏာဘဗ္ဗာ မည်ကုန်သည်၎င်း။ ဟောန္တိ”ဟု ရှေးနိဿယ ပေးသည်ကို စဉ်းစားပါ။

၁။ ပုထုဇ္ဇနသိက္ခံ (ပေ) အတ္ထော။ ။ဂေါတ္တံ-၌ ဂေါသဗ္ဗူပပဒ တာ-ဇာတ် တ-ပစ္စည်း။ ဂံ၊ အသိဉာဏ်နှင့် သဒ္ဓါကို။ တာယတိ၊ စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ဂေါတ္တံ၊ ပုထုဇဉ်သန္တာန်၌ရှိသော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာ ၃-ပါးသည် “ဤသူကား ပုထုဇဉ်သာ ဖြစ်သေး၏”ဟု ပရစိတ္တဝိဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်ကို၎င်း၊ ပုထုဇ္ဇနသဒ္ဓါကို၎င်း စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသိက္ခာ ၃-ပါးသည် ဂေါတ္တံ မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တန္တိ ပုထုဇ္ဇနသိက္ခံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “တိဿော သိက္ခာ အတိက္ကန္တာ”၌ အတိက္ကန္တာ-၏ စပ်ပုဒ် မရှိ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ပုထုဇ္ဇန ဂေါတ္တံ (ပေ) အတိက္ကမိတွာ”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အတိက္ကမိတွာတိ အတ္ထော”ဟု ပြင်ပါ။

၄၈၆

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

၁၂။ ဘဝင်္ဂပညာဝိရဟိတာ၊ ဘဝင်္ဂပညာမှ ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။
 ဝိပါကာဝရဏေန သမန္တာဂတာတိ ဣမိနာ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ ဂဟိတာ၊
 ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကာ၊ တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ
 ရှိကုန်သော။ ကေစိ၊ အချို့သော မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဒုပ္ပညာတိ ဣမိနာ၊
 ဒုပ္ပညာဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ ဂယုန္တိ၊ ယူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်
 အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဒဿန္တော၊ သည်။ (ဟုတွာ၊ ရှိ။ ဝါ၊ ကြောင့်။) အပ္ပဋ္ဌိ-
 လဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။ ဟိ၊ အကြောင်း
 ကား။ ပညာယ၊ ဘဝင်္ဂပညာနှင့်။ ဝိနာ၊ ရှိ။ တဒုပနိဿယော၊ ထိုမဂ်ဖိုလ်
 ဟူသောအားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းသည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ ဣတိ၊ ဤသို့
 မှတ်အပ်၏။ [ကသွာ-ဟု ပုစ္ဆာထည့်၍ ဟိ ယသွာ စသည်ဖြင့်လည်း ပေးပါ။]

၁။ ဘဝင်္ဂပညာ (ပေ) ဂဟိတာ။ ။ “ဘဝင်္ဂပညာ”ဟူသည် ဘဝင်္ဂစိတ်၌ယှဉ်သော
 ပညာတည်း။ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သည့်သာ
 ဘဝင်္ဂပညာ ရှိနိုင်၏။ ပဋိသန္ဓေနေတုန်းက အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သူ
 တို့မှာ ဘဝင်္ဂပညာ မရှိနိုင်။ ထို့ကြောင့် ထိုဘဝင်္ဂပညာမှ ကင်းသူတို့ကို “ဝိပါကာဝရ-
 ဏေန သမန္တာဂတာ”ပုဒ်ဖြင့် ယူအပ်ပြီ။ [အာဝရဏာမဂ်ဖိုလ်ကို တားမြစ်ဇာတ်သော။
 ဝိပါကာ၊ အဟိတ်၊ ဒွိဟိတ် ဝိပါကပဋိသန္ဓေ။]

၂။ ကေစိ။ ။ ကေစိတိ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကေ မန္တဗုဒ္ဓိကေ သန္တာယာဟ၊ တေန
 ဝုတ္တံ “ဒုပ္ပညာတိ ဣမိနာ ဂယုန္တိတိ”။ ဒုပ္ပလာ ပညာ ယေသံ တေ
 ဒုပ္ပညာတိ။-အနု။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေပညာ ဘဝင်္ဂပညာရှိပါသော်လည်း
 မဂ်ဖိုလ်ကို ရလောက်အောင် ဥပနိဿယ မရှိသောကြောင့် ဒုပ္ပညာ ဟု ခေါ်နိုင်၏။
 ဤအလို ဒု-သည် ဒုပ္ပလ-အနက်ဟော။ “ဒုပ္ပညာ၊ ပညာ မရှိကုန်”ဟု မပေးပဲ
 “အားနည်းသော ပညာရှိကုန်၏”ဟု အနက်ပေးပါ။

၃။ ဣတိ ဒဿန္တော (ပေ) အတ္ထိ။ ။ ဤဋီကာကျမ်းတက်ပုံကို၎င်း၊ “ပညာယ
 ဟိ ဝိနာ”စသော အကြောင်းပြပုံကို၎င်း
 ထောက်လျှင် “အပ္ပဋ္ဌိလဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယာ”သည် အဘဗ္ဗာ-၏ အဖွင့် မဖြစ်နိုင်ပဲ
 ဒုပ္ပညာ၏ တနည်း အဖွင့်သာ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “အပ္ပဋ္ဌိလဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယာ”
 ကို “ဒုပ္ပညာ”၏ တနည်းအဖွင့်ဟု ယူ၍ ဝါ-သဒ္ဓါ အကျေကြံဖို့ရန် မဇ္ဇိကာ ညွှန်ပြ
 သည်။ အဘဗ္ဗာအတွက်ကား သီးခြားဖွင့်စရာ မလို။ ဘာကြောင့်နည်း-ကမ္မာဝရဏေန
 သမန္တာဂတာမှစ၍ ဒုပ္ပညာတိုင်အောင်သော စကားတို့သည် အဘဗ္ဗာ-၏ သရုပ်ပြ
 ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဋီကာများ။ ။ ကေစိတိ တိဟေတုက ပဋိသန္ဓေကေ မန္တဗုဒ္ဓိကေ သန္တာယာဟ၊
 တေန ဝုတ္တံ ဒုပ္ပညာတိ ဣမိနာ ဂယုန္တိတိ။-အနု။ မဇ္ဇိ-၌လည်း
 အယမေတ္ထံ အဓိပ္ပါယော ဘဝင်္ဂပညာဝိရဟိတာတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဒု-သဒ္ဓေါ ပဋိ-
 သေဝေါစကော (ပညာမရှိသူ) အပ္ပဋ္ဌိလဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယာတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ
 ဒု-သဒ္ဓေါ ဒုပ္ပလဝေါစကောတိ (အားနည်းသော ပညာရှိသူ)။ အဋ္ဌကထာယံ ပန

အဖွင့်]

၁-ကေကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၄၈၇

၁၄။ ယတ္ထိ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ (နိယတဓမ္မကို မရသေးသော အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။) နိယတာနိယတဝေါမိဿာ၊ နိယတဓမ္မ၊ အနိယတဓမ္မ တို့နှင့် ရောသော။ ပဝတ္ထိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ တတ္ထေဝ၊ ထိုနိယတာ- နိယတဝေါမိဿ ဖြစ်ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌သာ။ နိယတဓမ္မာ၊ နိယတဓမ္မ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥတ္တရကုရုဿ၊ ဥတ္တရကုရု ကျန်းဝယ် နေသတို့၌။ တဒဘာဝါ၊ ထိုနိယတာနိယတဝေါမိဿ ဖြစ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ နိယတော နာမ၊ နိယတ မည်သည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဒဿန္တော၊ သည်။ (ဟုတွာ) ယာ ပန ဥတ္တကုရုကာ- နန္တိအာဒိံ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၁၆။ တေရသသု၊ ၁၃-ပါးကုန်သော။ သီသေသု၊ သီသတို့တွင်။ ပလိဗောဓသီသာဒိနိ၊ ပလိဗောဓသီသ အစရှိသည်တို့ကို၎င်း။ [အာဒိ-ဖြင့် ဝိနိဗန္ဓနသီသ၊ ပရာမာသသီသ၊ ဝိက္ခေပသီသ၊ သင်္ကလေသသီသ ဟူသော ပယ်ထိုက်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ယူပါ။] ပဝတ္ထသီသဉ္စ၊ ပဝတ္ထသီသကို ၎င်း။ ပရိယာဒိယိတဗ္ဗာနိ၊ ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင် ယူထိုက်ကုန်၏။ ဝါ၊ ကုန်စေထိုက်ကုန်၏။ အဓိမောက္ခသီသာဒိနိ၊ အဓိမောက္ခသီသ အစရှိသည် တို့သည်။ [အာဒိ-ဖြင့် ပဂ္ဂဟသီသ၊ ဥပဋ္ဌာနသီသ၊ အဝိက္ခေပသီသ၊ ဒဿနသီသ ဟူသော ပယ်တတ်သော ကုသိုလ်သီသတို့ကို ယူပါ။] ပရိယာဒကာနိ၊ ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင် ယူတတ်ကုန်၏။ ဝါ၊ ကုန်စေတတ်ကုန်၏။ ပရိယာဒကမလံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင် ယူတတ်သော မဂ်၏ အကျိုး

အပ္ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယာဝါတိ ဝတ္ထဗွေ ဝါသဒ္ဓလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဗဟုသု ပန ပေါတ္ထကေဟု အတဗ္ဗာတိ အပ္ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂဖလူပနိဿယာဝါ ပါဠော အတ္ထိ၊ သော ဣမိနာ ဋီကာဝစနေန ဝိရုဇ္ဈတိ (ဤ အနုဋီကာစကားနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်၏)။ သဘာဝ- ဝိရောဓော စ ဟောတိ (သဘောအားဖြင့်လည်း ဆန့်ကျင်၏)။ ကလံ။ ကမ္မာဝရဏေန သမန္နာဂတတော ယာဝ ဒုပ္ပညာ၊ ဣမေ အတဗ္ဗသရူပါ၊ န တေဟိ ဝိသုံ အတဗ္ဗာတိ၊- မရ။

၁။ ယတ္ထ(ပေ)ဟောန္တိ။ ။ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်၌ နိယတတရားကို မရမီက နိယတ အနိယတ ရောသောဖြစ်ခြင်း ရှိနေ၏။ တစုံတခုသော အကြောင်းထူးကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် နိယတ တရားအထူးကို ရ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ “နိယတ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဥတ္တရကုရုကျန်းဝယ် နေသတို့မှာ ထိုကဲ့သို့ နိယတ အနိယတဝေါမိဿပဝတ္ထိ မရှိကြ၊ (“ငါးပါးသီလအတွက်ကြောင့် နိယတ တမျိုးသာ ရှိကြသည်”ဟုလို့) ထို့ကြောင့် ထိုသူတို့ကို “နိယတ”ဟု အထူးပြုဖွယ် မလို။ [အနိယတဓမ္မသမန္နာဂတဿေဝ ပစ္စယဝိသေသေန နိယတဓမ္မပဋိလာဘောတိ အာဟ ယတ္ထ(ပေ)ဟောန္တိတိ။ တဒဘာဝါတိ နိယတာနိယတဝေါမိဿာယ ပဝတ္ထိယာ အဘာဝါ။ --အနု။]

၄၈၈

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဗ္ဗေသ

ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သည်။ ဂေါစရသိသံ၊ ဂေါစရသိသတည်း။ ဝါ၊
 မြတ်စွာဘုရား၏ ကျက်စားရာဖြစ်၍ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော ပဓာနတည်း။
 ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) (ကသွာ ပရိယာဒကဖလံ၊ သည်။ ဂေါစရသိသံ၊
 တည်း။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသွာ)၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထိုအရဟတ္တ
 ဖိုလ်သည်။ ဝိသယဇ္ဈတ္တဖလဝိမောက္ခော၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အရာတော်လည်း
 ဖြစ် အဇ္ဈတ္တလည်းဖြစ်သော ဖလဝိမောက္ခတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပရိယာ-
 ဒကဖလံ၊ သည်။ ဂေါစရသိသံ၊ တည်း။ ဣတိ ဝိညာယတိ။) [“ဝိသယဇ္ဈတ္တ”
 အရ အရဟတ္တဖလသမာပတ်ကို ယူရပုံကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ အဇ္ဈတ္တတိက် အဖွင့်၌
 ကြည့်ပါ။]

ပရိယာဒကဿ၊ ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင် ယူတတ်သော။ မဂ္ဂဿ၊
 မဂ်၏၎င်း။ ဖလဿ စ၊ ဖိုလ်၏၎င်း။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံဖြစ်သော။ သင်္ခါရ-
 သိသံ၊ သင်္ခါရသိသ ဟူသည်။ သင်္ခါရဝိဝေကဘူတော၊ သင်္ခါရတို့၏
 ကင်းဆိတ်ရာ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ နိရောဓော၊ နိဗ္ဗာန်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။
 ပရိယာဒိယိတဗ္ဗာနံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင် ယူထိုက်ကုန်သော ပလိ-
 ဗောဓသိသ အစရှိသော တရားတို့၏၎င်း။ ပရိယာဒကဖလာရမ္မဏာနံ၊
 ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင် ယူတတ်သော အဓိမောက္ခ စသည်၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊
 အာရုံ၊ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏၎င်း။ သဟ ဝိယ၊ တကွမဟုတ်သော်လည်း
 တကွကဲ့သို့။ သံသိဒ္ဓိဒဿနေန၊ ပြီးစီးခြင်းကို ပြခြင်းအားဖြင့်။ သမသိသိဘာဝံ၊
 သမသိသိရဟန္တာ၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်
 ပါဠိတော်၌။ တေရသ၊ ကုန်သော။ သိသာနိ၊ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော သိသ
 တို့ကို။ (ဓမ္မသေနာပတိနာ) ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။

ပန၊ ကား။ (ရှေးနိဿယ၌ကား “အထူးကား”ဟု စွဲ၏။) ဣဓ၊ ဤ
 ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်၌။ (ဝစနတော-၌ စပ်။) (တနည်း) ဣဓ၊ ဤပုဂ္ဂလ
 ပညတ်အဋ္ဌကထာ၌။ (ကရောဇ္ဇော အာဒိမာဟ-၌ စပ်။) အပုဗ္ဗံ (ပေ)

၁။ ပရိယာဒက(ပေ) ရမ္မဏာနံ။ ။ ရှေ့၌ အဓိမောက္ခသိသာဒီနိ “ပရိယာ-
 ဒကာနိ”ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း “ပရိယာ-
 ဒက”အရ အဓိမောက္ခစသော ၅-ပါးကို ယူခဲ့၏။ ဖလအရ ဂေါစရသိသကို၎င်း၊
 အာရမ္မဏအရ သင်္ခါရသိသဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း ယူပါ။

၂။ သမံ ဝိယ(ပေ)သမသိသိဘာဝံ။ ။ ပရိယာဒိတဗ္ဗဖြစ်သော တဏှာ စသော
 အကုသိုလ်သိသ၊ ပဝတ္တသိသ၊ ပရိ-
 ယာဒကဖြစ်သော အဓိမောက္ခ စသော ကုသိုလ်သိသတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်၌ တပြိုင်နက်
 ပြီးစီးပုံကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် တေရသသိသကို အရှင်သာရိပုတြာ ဟောတော်
 မူသည်။

အဖွင့်]

၁-ကေကနီဌေးသ အဖွင့်

၄၀၉

ဇီဝိတပရိယာဒါနဉာတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ တေသု၊ ထို ၁၃-ပါးသော သီသတို့တွင်။ ကိလေသပဝတ္တသီသနမေဝ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော ကိလေသသီသ၊ ဇီဝိတိန္ဒြဟူသော ပဝတ္တသီသတို့၏သာ။ ဝါ၊ ထို့နှင့်သာ။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ စပ်သဖြင့်။ ယောဇနံ၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကရောန္တော၊ သည်။ (ဟုတွာ) တတ္ထ ကိလေသသီသန္တိ-အာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

တတ္ထ၊ ထို တတ္ထ ကိလေသသီသံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ ပဝတ္တသီသမ္ပိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြဟူသော ပဝတ္တသီသကိုလည်း။ ဝဋ္ဋတော၊ ဝဋ္ဋခန္ဓာမှ။ ဝဋ္ဋဟန္တော၊ ထသော။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်သည်။ စုတိတော၊ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိမှ။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက် ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌။ အပ္ပဝတ္တိကရုဏဝသေန၊ မဖြစ်ခြင်းကိုပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ပဝတ္တသီသကို မဖြစ်အောင်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။) ယဒိပိ ပရိယာဒိယတိ၊ အကယ်၍မူလည်း ကုန်စေနိုင်ပါပေ၏။ ပန၊ သို့သော်လည်း။ (အရဟတ္တမဂ်က ပဝတ္တသီသကို ကုန်စေနိုင်ပါသော်လည်း။) ယာဝ၊ အကြင်မျှ လောက်။ စုတိ၊ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိသည်။ (အတ္ထိ။) တာဝ၊ ထိုပရိနိဗ္ဗာနစုတိ တိုင်အောင်။ ပဝတ္တိသဗ္ဗာဝတော၊ ဖြစ်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ် ကြောင့်။ (ဇီဝိတိန္ဒြဟူသော ပဝတ္တသီသ၏ အရဟတ္တမဂ်ဖြစ်သည့်မှနောက်၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အထင်အရှား ရှိသေးသောကြောင့်။) ပဝတ္တသီသံ (ပေ) ပရိယာဒိယတိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ပန၊ ထိုသို့ပင် အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုပါသော်လည်း။ ကိလေသပရိယာ-ဒါနေန၊ ကိလေသကို ကုန်ခန်းစေတတ်သော အရဟတ္တမဂ်သည်။ (နိပ္ပါဒေ-တဗ္ဗာ-၌ စပ်။) အတ္တနော၊ မိမိဟူသော အရဟတ္တမဂ်၏။ အနန္တရံ ဝိယ၊ အခြားမဲ့၌ကဲ့သို့။ ဖိုလ်စိတ် ခြားနေသေးသည့်အတွက် အနန္တရအစစ် မဟုတ် သောကြောင့် အနန္တရံ ဝိယ ဟု ဝိယ-သဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗာ၊ ဖြစ်စေထိုက်ကုန်သော။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝါရာ စ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဘေဝါရတို့ သည်လည်း။ ကိလေသပရိယာဒါနသေဝံ၊ ကိလေသာတို့ကို ကုန်စေတတ် သော အရဟတ္တမဂ်၏သာလျှင်။ ဝါရာ၊ ဝါရတို့တည်း။ ဣသံ၊ သို့။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို။ အရဟန္တိ၊ ထိုက်ကုန်၏။

၁။ ကိလေသ (ပေ) အရဟန္တိ။ ကိလေသာတို့ကို ကုန်စေတတ်သောတရား ဟူသည့် အရဟတ္တမဂ်တည်း။ ထို အရဟတ္တ မဂ်သည် ပစ္စဝေက္ခဏာဘေဝါတို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ ဖိုလ်စိတ် ခြားနေသော်လည်း မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ကဲ့သို့ ဖြစ်စေသောကြောင့် “ပစ္စဝေက္ခဏာဝါရတို့ကို ကိလေသပရိယာဒါန ဝါရနှင့် တခုတည်းသာ ယူထိုက်သည်”ဟူလို။

ဟိ၊ မုနိ။ ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ ဟောတိတိ။ ဟူ၍။ ဝစနတော၊
 ကြောင့်။ ပစ္စဝေက္ခဏာပရိသမာပနေန၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့၏ ပြီးဆုံးခြင်း
 အားဖြင့်။ ကိလေသပရိယာဒါနံ၊ ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခန်းခြင်းသည်။ ဝါ၊
 ကို။ သမာပိတံ နာမ၊ ပြီးစေအပ်သည်မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (“ဣတိ
 ‘ဝိညာယတိ’ ဟု ဝစနတော-၏ စပ်ပုဒ်ကို ထည့်ပါ။) ပန၊ ဆက်။ တံ
 ပရိသမာပနံ၊ ထို ပြီးဆုံးခြင်းသည်။ စုတိစိတ္တေန၊ စုတိစိတ်အားဖြင့်။ ယဒိ
 ဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ သတိ) တေနေဝ၊ ထို စုတိစိတ်ဖြင့်ပင်။
 ဇီဝိတပရိသမာပနဉ္စ၊ ဇီဝိတ၏ ပြီးဆုံးခြင်းသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။
 ဣမာယ ဝါရစုတိသမတာယ၊ ဤ ကိလေသပရိယာဒါနဝါရ၊ ဇီဝိတပရိယာ
 ဒါနဝါရတို့၏ စုတိအားဖြင့် ညီမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကိလေသ-
 ပရိယာဒါနဇီဝိတပရိယာဒါနာနံ၊ ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခန်းခြင်း၊ ဇီဝိတတို့၏

၁။ ဝိမုတ္တသ္မိံ(ပေ)သမာပိတံ နာမ။ ။ထိုသို့ ယူဆိက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို
 ပြလို၍ “ဝိမုတ္တသ္မိံ” ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ
 ဟောတိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ အရဟတ္တမဂ်ရပြီးနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောပြီးဆုံးမှ
 ကိလေသပရိယာဒါနကိစ္စ ပြီးဆုံးကြောင်းကို “ဝိမုတ္တသ္မိံ (ပေ) ဟောတိ”ဟူသော
 သာဓကကိုထောက်၍ သိနိုင်ပါသည်။ မုနိ၏—ထိုပါဠိတော်သည် ပစ္စဝေက္ခဏာ
 ဝိတိကျပုံကိုပြသော ပါဠိတော်တည်း။

၂။ ယဒိ စုတိစိတ္တေန။ ။ကိလေသာတို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ကုန်ခစပြီးသောအခါ
 ပစ္စဝေက္ခဏာ ၄-ဝိတိ ကျရသေး၏။ ထို နောက်ဆုံး
 ပစ္စဝေက္ခဏာဇောလည်း ဆုံးရော၊ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကိစ္စတပ်သောတဝင်လည်း ကျရော၊
 ထို့ကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ကုန်ခစသော အရဟတ္တမဂ်၏ကိစ္စ ပြီးဆုံးခြင်းသည်
 စုတိအားဖြင့်ဖြစ်၏”ဟု ဆိုသည်။ထိုသို့ဆိုရာ၌ စုတိစိတ်သည် ကိလေသပရိယာဒါနတွင်
 မပါဝင်ပဲ နောက်အပိုင်းအခြားသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ယဒိ”ဟု ပရိတပ္ပဇောတက
 နိပါတ် ထည့်သားဟန်တူသည်။

မဇ္ဈိကာ။ ။မဇ္ဈိကား ယဒိကို “ယေန”ဟု ဖွင့်၍ စုတိစိတ္တေနကိုလည်း ကတ္တား
 အနက်ဟောဟု ယူပြီးလျှင် “ပရိစ္ဆိန္ဒံ ဟောတိတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏။
 ပရိစ္ဆိန္ဒံပုဒ်သည် မဇ္ဈိကာလက်ထက်၌ “ရိလေသလား”ဟု တွေးမိ၏။ ရှိလျှင်လည်း
 အဓိပ္ပာယ် ရနိုင်ပါသည်။ [ယဒိ စုတိစိတ္တေနာတိ ယေန စုတိစိတ္တေန ပရိစ္ဆေဒကေန
 ကတ္တုဘူတေန ပရိစ္ဆိန္ဒံ ဟောတိတိ အတ္ထော။]

၃။ ဝါရစုတိသမတာယ။ ။ဝါရိတဗ္ဗာ ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗာတိ ဝါရာ ပိုင်းခြားထိုက်
 သော အလှည့်အကြိမ်တို့၊ ကိလေသပရိယာဒါန၊
 ဇီဝိတပရိယာဒါနဝါရတို့တည်း။ စုတိယာ-အားဖြင့်၊ သမာ+စုတိသမာ၊ ဝါရာနံ+
 စုတိသမာ ဝါရစုတိသမာ။ [မဇ္ဈိကား “စုတိယာ+ကြောင့်၊ သမာ စုတိသမာ”
 ဟု၎င်း၊ ဝါရာ စ-ထို ၂-မျိုးသောဝါရတို့လည်း၊ စုတိသမာ စ-စုတိကြောင့် ညီမျှ
 သည်တို့လည်း၊ ဝါရစုတိသမာ-တို့”ဟု ကမ္မဓာကို တွဲလေသည်။]

အဖွင့်]

ဝ-ကောကနိဓမ္မသ အဖွင့်

၄၉၁

ကုန်ခန်းခြင်းတို့၏။ အပုဗ္ဗာစရိမတာ၊ မရှေးမနှောင်းကုန်သည်၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါရသမတာယာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဘဝင်* သြတရိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါဌ၌။ ပရိနိဗ္ဗာနစိတ္တမေဝ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စတိစိတ်ကိုပင်။ ဘဝင်္ဂါတရဏဘာဝေန၊ ဘဝင်သို့ သက်ရောက်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ဣတိ ခဋ္ဌဗ္ဗံ။

၁၇။ မဟာပယောဂေါတိ၊ ကား။ မဟာကိရိယော၊ ဓာတ် ၄-ပါးတို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းဟူသော ကြီးစွာသော အမူအရာကြိယာတည်း။ ဝိပတ္တိကရ-မဟာမေဃုဠာနာကာရဝိနာသော၊ ကမ္ဘာ၏ ပျက်ခြင်းကို ပြုတတ်သော ကြီးစွာသော မိုး၏ ထကြွခြင်း အခြင်းအရာ ဟူသော ပျက်ခြင်းတည်း။ တိဋ္ဌေယျာတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ ဝိနာသော၊ ပျက်ခြင်းသည်။ နပ္ပဝဇ္ဇေယျ၊ မဖြစ်ရာ။ ဣတိ အတ္ထော။ [တိဋ္ဌေယျာတိ န ဥပဂစ္ဆေယျ (ရှေ့သို့တိုး၍ မသွားရာ။) ဌာနံ ဟိ ဂတိနိဝတ္တိ၊ တေန ဝုတ္တံ နပ္ပဝဇ္ဇေယျာတိ။—အနု၊ စာအုပ်တို့၌ “န ဥပဂစ္ဆေယျ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။]

၁၈။ အရဏိယတ္တာတိ၊ ကား။ ပယိရူပါသိတဗ္ဗတ္တာ၊ ဆည်းကပ်ထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အရိယာ-၌ စပ်) [ပယိရူပါသနာယ ဗဟူ-ပကာရတ္တာ ပယိရူပါသိတဗ္ဗတ္တာ၊ “ဆည်းကပ်ခြင်းအားဖြင့် ကျေးဇူးများသည့်အတွက် ဆည်းကပ်ထိုက်သည်။”—အနု။]

၂၀။ ယာယ၊ အကြင် အာသဝက္ခယဉာဏ်ဟူသော အဂ္ဂဝိဇ္ဇာကြောင့်။ ကတကိစ္စတာ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ကိစ္စရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တာယ အဂ္ဂဝိဇ္ဇာယ၊ ထို အာသဝက္ခယဉာဏ် ဟူသော အဂ္ဂဝိဇ္ဇာကို။ အဓိကတာယ၊ ရအပ်သည့်ရှိသော်။ ဝါ၊ ရအပ်မှ။ အ တေဝိဇ္ဇတာဘာဝေါ ၊ တေဝိဇ္ဇတာ

၁။ အတေဝိဇ္ဇတာဘာဝေါ။ စာအုပ်တို့၌ အ-သဒ္ဓါမပါသော်လည်း ရှေးနိဿယ၌ ပါ၏။ “အတေဝိဇ္ဇတာ+အဘာဝေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ “တေဝိဇ္ဇတာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်း”၊ ထိုသို့ ပဋိသေခ ၂-ချက်ဖြင့် ပါဌရှိခြင်းသည် “တေဝိဇ္ဇတာဘာဝေါ”ဟု ပဋိသေခ လုံးလုံးမပါခြင်းနှင့် ထပ်တူဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “တေဝိဇ္ဇတာဘာဝေါ”ပါဌလည်း အပြစ်မတင်သာပါ။ ဆိုလိုရင်းကား အရဟတ္တမဂ်ဟူသော အဂ္ဂဝိဇ္ဇာကိုရလျှင် တေဝိဇ္ဇတာမဟုတ်ဟု မဆိုနိုင်တော့။ တေဝိဇ္ဇတာ အစစ်အမှန်ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ထို တေဝိဇ္ဇတာသည် အရဟတ္တမဂ်၏ရှေ့က ဖြစ်ပေါ်လာသော ပုဒဗ္ဗနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် ၂-ပါးကြောင့် ပြီးစီး၏။ ထို့ကြောင့် “သာစ အာဂမနဝသေန သိဒ္ဓါ သာတိသယာ တေဝိဇ္ဇတာ”ဟု ဆိုသည်။ ဤစကားကို ကောက်ချက်ချလျှင် တေဝိဇ္ဇာ-အမည်ရခြင်း၌ ရှေ့လောကီဝိဇ္ဇာ ၂-ပါးက ပခာနဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် “အာဂမနိယမေဝ ဓုရံ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုသည်။

မဟုတ်သည်၏အဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည်။ နိပ္ပရိယာယတာ၊ ပရိယာယ်မဟုတ်
 မုချ၏အဖြစ်တည်း။ သာ စ၊ ထို နိပ္ပရိယာယတာသည်လည်း။ အာဂမနဝသေန၊
 လာကြောင်းဖြစ်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် ဟူသော ဝိဇ္ဇာ
 ၂-ပါး၏ အစွမ်းကြောင့်။ သိဒ္ဓါ၊ ပြီးသော။ သာတိသယာ၊ အလွန်အကဲနှင့်
 တကွဖြစ်သော။ တေဝိဇ္ဇတာ၊ တေဝိဇ္ဇာ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ အာဂမနီယမေဝ ဓုရန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၂၂။ တတ္ထ စာတိ၊ ဟူသောပုဒ်သည်။ နိမိတ္တတ္ထေ၊ နိမိတ်၏ အနက်၌။
 ဘုမ္မံ၊ သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသောပုဒ်တည်း။ [ဤအံလို “တတ္ထ စ၊ ထို ထိုးထွင်း၍
 သိတတ်သော အရဟတ္တမဂ်ကြောင့်လည်း။” ဟု ပေးပါ။] ဝါ၊ အဋ္ဌကထာ
 နည်းမှ တနည်းကား။ သဗ္ဗညုတညာဏပ္ပတ္တိယာ၊ သဗ္ဗညုဘဉာဏ်သို့ ရောက်
 ခြင်း၏။ အာဓာရတာဝေ၊ တည်ရာ၏အဖြစ်၌။ (ဘုမ္မံ၊ တည်း။) ဟိ၊ မှန်။
 တတ္ထေဝ၊ ထို သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း ဟူသော အရာ၌ပင်။
 သဗ္ဗညုတံ၊ သဗ္ဗညု၏ အဖြစ်သို့။ ပတ္တော နာမ၊ ရောက်သည်မည်သည်။
 ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ (တနည်း-ကသွာ၊ ကြောင့်။
 သဗ္ဗညုတညာဏပ္ပတ္တိယာ၊ ၏။ အာဓာရတာဝေ၊ သော။ အတ္တော ဝိညာယတိ။
 ဟိ ယသွာ၊ ကြောင့်။ တတ္ထေဝ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော နာမ ဟောတိ။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ သဗ္ဗညုတညာဏပ္ပတ္တိယာ အာဓာရတာဝေ အတ္တော ဝိညာယတိ၊
 ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။)

၂၃။ စ၊ ဆက်။ အနုနုဿုတေသု ဓမ္မေသုတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ အနုနုဿု-
 တေသု၊ သူတပါး၏အထံ၌ မကြားအပ်ကုန်သော။ သစ္စေသု၊ သစ္စာ ၄-ပါး
 တရားတို့၌။ (အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ။) ဣတိ အတ္တော။

၂၄။ (ဘဂဝတာ) ရူပိ ရူပါနိ ပဿတိတိအာဒိကေ၊ အစရှိကုန်သော။
 နိရောဓ သမာပတ္တိအန္တေ၊ နိရောဓသမာပတ်အဆုံးရှိကုန်သော။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ပါး
 ကုန်သော။ ဝိမောက္ခေ၊ ဝိမောက္ခတို့ကို။ ဝတော၊ ဟောတော်မူပြီး၍။
 ယတော ခေါ် အာနန္ဒ (ပေ)ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တောတိ၊ ဟူ၍။ မဟာနိဒါန-
 သုတ္တေ၊ မဟာနိဒါနသုတ်၌။ ယဒိပိ ဝတ္ထံ၊ အကယ်၍ကား ဟောတော်မူအပ်
 ပါပေ၏။ ပန၊ သော်လည်း။ တံ၊ ထို နိရောဓသမာပတ်ကို ရခြင်းရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ၏ အဖြစ်ကို ဟောတော်မူကြောင်း စကား
 တော်ကို။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ သေဠဝသေန၊ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော

၁။ ဥဘတော (ပေ) သေဠဝသေန။ သုတ်မဟာဝဂ္ဂ မဟာနိဒါနသုတ်ပါဠိ
 တော်၌ ရူပိ ရူပါနိ ပဿတိ၊ အယံ
 ပုဂ္ဂမော ဝိမောက္ခော၊ (ပေ) သင်သော နေဝသညာ နာသညာ ယတနံ သမတိက္ကမ္မ

အဖွင့်]

၁-ကေကနီဒွေသ အဖွင့်

၄၉၃

ဥဘတောဘာဂ ဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဓံ၊ ဤပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၌။ (အာဟ-၌ စပ်။)
ကိဋ္ဌာဂိရိသုတ္တဝသေန၊ ကိဋ္ဌာဂိရိ သုတ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ နှင့်စပ်သဖြင့်။
သဗ္ဗဥဘတောဘာဂ ဝိမုတ္တ သင်္ဂဟတ္ထံ၊ အလုံးစုံသော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ
ပုဂ္ဂိုလ်ကို သိမ်းယူခြင်းအကျိုးငှါ။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော (ပေ) ဝိဟရတိတိ၊
ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ ကိဋ္ဌာဂိရိသုတ္တံ၊ ၌။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဓ၊
ဤသာသနာတော်၌။ ဧကစွေ၊ သော။ ပုဂ္ဂလော၊ သည်။ (ဝိဟရတိ-၌ စပ်။)
သန္တာ၊ ငြိမ်သက်ကုန်သော။ ဝိမောက္ခာ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်ကုန်သော။
ရူပေ ရုပ်တို့ကို။ အတိက္ကမ္မ၊ လွန်၍။ ယေ ဟေ အရူပါ၊ အကြင် အရူပ
သမာပတ်တို့သည်။ (သန္တိ။) ဟေ၊ ထိုအရူပသမာပတ်တို့ကို။ ကာယေန၊
သဟဇာတနာမကာယဖြင့်။ ဗုဒ္ဓိတိ၊ တွေ့တိ၍။ ဝိဟရတိ၊ ၏။ ပညာယ၊
ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်။ အယံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ခိသ္မာ၊ သင်္ခါရအပေါင်း
သစ္စာ ၄-ပါး တရားတို့ကိုမြင်ခြင်းကြောင့်။ အာသဝါ၊ တို့သည်။ ပရိက္ခိကာ၊
ကုန်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အယံ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဥဘတော-
ဘာဂဝိမုတ္တာ၊ မည်သော။ ပုဂ္ဂလော၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ၊ သို့။ အရူပ-
သမာပတ္တိဝသေန၊ အရူပသမာပတ် ၄-ပါး၏အစွမ်းဖြင့်။ စတ္တာရော၊ ၄-ပါးကုန်
သော။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊

သညာဝေဒယိတနိရောဓံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ အယံ အဋ္ဌမော ဝိမောက္ခော”ဟု
ဟောတော်မူပြီးနောက် “အာသဝါနဉ္စ ခယာ” စသည်ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ကို ဟော
တော်မူ၏။ ဤသို့ အဋ္ဌဝိမောက္ခအားဖြင့် ရူပကာယမှ၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ကိလေ
သာဟူသော နာမကာယမှ၎င်း၊ ၂-မျိုးစုံမှ ၂-ကြိမ်လွတ်သော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ
ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုစကားတော်၌ နိရောဓသမာပတ်ကိုရပြီးမှ အရဟတ္တ
မဂ်ရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းသည် အမြတ်ဆုံး
ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြတော်မူသောအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

၁။ ဣဓ (ပေ) အာဟ။ ။ ဤပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ
ကိဋ္ဌာဂိရိသုတ်တော်အတိုင်း အရူပသမာပတ်တပါး
ကို ရလျှင်ပင် (ဝိမောက္ခရှစ်ပါးကို နိရောဓသမာပတ်အထိ မရစေကာမူ) ရူပကာယမှ
လွတ်၍ အရဟတ္တ မဂ်ရသော အခါ ကိလေသနာမကာယမှ လွတ်သောကြောင့်
ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ အမည်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဤပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၌ အောက်
ဆုံး အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ရ၍ ကိလေသာမှ လွတ်လျှင်ပင် ဥဘတောဘာဂ
ဝိမုတ္တအမည် ရနိုင်ပြီဟု ပြသည်။

၄၉၄

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဒ္ဒေသ

ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ စာ၊ ဆက်။ ဝုတ္တလက္ခဏောပပတ္တိတော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တသေဋ္ဌော၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ (ဝုတ္တော၊ ပြီ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ကာယသက္ခိမိပိ၊ ကာယသက္ခိပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း။ (နောက်၌ လာမည့် ကာယသက္ခိ ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း။) သေဝ နယော၊ တည်း။

ပညာယ စသ (ပေ) ဟောန္တိတိ၊ ကား။ အာသဝါ၊ တို့သည်။ ပညာယ၊ ပညာဖြင့်။ န ပဿန္တိ၊ မြင်တတ်ကုန်သည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဓဿနကာရဏာ၊ မြင်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ ပရိက္ခိဏာ၊ ကုန်ပြီးကုန်သောအာသဝေါတို့ကို။ ဒိသ္မာ ပရိက္ခိဏာတိ၊ ဒိသ္မာ ပရိက္ခိဏာဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ဓဿနာယတ္တပရိက္ခယတ္တာ၊ ပညာဖြင့်မြင်ခြင်း၌ စပ်သောကုန်ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓဿနံ၊ ပညာဖြင့် မြင်ခြင်းသည်။ ပုရိမကိရိယာ၊ ရှေ့၌ ဖြစ်သော ကြိယာသည်။ (ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာသည်။) ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဒိသ္မာ-ကို “မြင်၍” ဟု မပေးပဲ “မြင်ခြင်းကြောင့်” ဟု ဟိတ်အနက်ပေးပါဟု ဆိုလိုသည်။]

၁။ ဥဘတော (ပေ) သေဋ္ဌော စ။ “ဒွိဟိ ဘာဂေဟိ ဓွေဝါရေ ဝိမုတ္တော” သည် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ၏ လက္ခဏာတည်း။ ထိုလက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် အရူပသမာပတ်တံပါးဖြင့် ရူပကာယမုလ္လင်္ဂါရဟတ္ထဖိုလ်ရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်နိုင်၏။

ဝုတ္တလက္ခဏောပပတ္တိတော (တော)။ “ဝုတ္တလက္ခဏောပပတ္တိတော၏ နေရာ၌ ဝုတ္တလက္ခဏောပပတ္တိတော-ဟုလည်း အနုဋီကာ၌တွေ့ရ၏။ သို့သော် “ဒွိဟိ ဘာဂေဟိ ဓွေဝါရေ ဝိမုတ္တော” ဧဝံ ဝုတ္တလက္ခဏေန ဥပပတ္တိတော” ဟူသော အဖွင့်ကိုထောက်လျှင် “ဝုတ္တလက္ခဏောပပတ္တိတော” ဟု ခန္တဇ “တော” ဖြင့်သာ ပါဠိမှန်ဖြစ်ထိုက်၏။ ယုတ္တိတော-ကား ဥပပတ္တိတော၏အဖွင့် “သမန္နာဂတော” နေရာ၌လည်း “သမန္နာဂတတော” ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်။ [ဝုတ္တလက္ခဏောပပတ္တိတောတိ ဒွိဟိ ဘာဂေဟိ ဓွေဝါရေ ဝိမုတ္တောတိ ဧဝံ ဝုတ္တလက္ခဏေန ဥပပတ္တိတော ယုတ္တိတော သမန္နာဂတတော။ - အနု။]

၂။ န အာသဝါ (ပေ) ပရိက္ခိဏာ။ “ပါဠိတော်ရှိတိုင်းအဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် အာသဝါ ဟူသော ကတ္တားသည် ဒိသ္မာ၏ ကတ္တားလည်း ဖြစ်စရာရှိသောကြောင့် “အာသဝေါတရားတို့က မြင်၍ ကုန်သည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ဒိသ္မာ၌ တွာ-ပစ္စည်းကို ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသန အနက်မပေးပဲ ဟိတ်အနက်ပေးပါဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ ဓဿနာယတ္တ (ပေ) ပုရိမကိရိယာ။ “ပညာဖြင့် မြင်ခြင်းကြောင့် (တနည်း) မြင်တတ်သော ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာကြောင့် အာသဝေါတရားများ ကုန်ကြရသည်” ဟူလို့။ သဒ္ဓါ

နာမနိဿိတကော သောတိ၊ ကား။ သော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော၊
 ဤဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ရူပတော၊ ရုပ်မှ။ မုစ္ဆိတော၊ လွတ်ပြီး၍။
 (အရူပသမာပတ်ကို ရတုန်းက ရုပ်မှလွတ်ပြီး၍။) နာမံ၊ နာမ်ကို။ နိဿယ၊
 မှီ၍။ ဌိတော၊ တည်သည်။ (ဟုတော) ပုန၊ တဖန်။ တတော၊ ထို ကိလေ
 သဟူသော နာမ်မှ။ မုစ္ဆနတော၊ လွတ်ခြင်းကြောင့်။ နာမနိဿိတကော၊
 နာမ်ကိုမှီတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတော၊ ဆိုပြီး၍။ တဿ၊
 ထိုကာယဒွယမှလွတ်ခြင်းကြောင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ၏အဖြစ်ကို။ [တဿာ-
 တိ ကာယဒွယဝိမုတ္တိယာ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဘဝဿ။-အနု။] သာဓကံ၊
 ပြီးစေတတ်သော။ သုတ္တံ စ၊ သုတ်ကိုလည်း။ ဝတော၊ ဆိုပြီး၍။ ကာယဒွယ-
 တော၊ (ပေ) ဝိမုတ္တောတိ၊ ဟူ၍။ (ဒုတိယတ္ထေရော) အာဟ၊ ဆိုပြီး။ ဣတိ
 အတ္ထော။ ဟိ။ မုန့်။ သုတ္တော၊ အစွဲ ယထာ အစရှိသော ပါဠိတော်၌။ အာ-
 ကိဉ္ဇညာယတနလာဘိနော၊ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို ရခြင်းရှိသော။ ဥပ-
 သိဝ မြာဟူကာယ၊ ဥပသိဝပုဏ္ဏားအား။ ဘဂဝတောသည်။ (အက္ခာတော-
 ဝံ။) နာမကာယာ၊ မှ။ ဝိမုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ မုနိ၊ ရဟန္တာကို။
 ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တောတိ၊ ဟူ၍။ အက္ခာတော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။
 ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပဌမတ္ထေရဝါဒေ၊ ၌။ ဒွိဟိ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ ဘာဂေဟိ၊ ဝိက္ခမ္ဘန
 ပဟာနံ၊ သမုတ္တေဒပဟာနံတို့ဖြင့်။ ဝိမုတ္တော၊ ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီ။ (ဣတိ၊
 ကြောင့်။) ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော၊ မည်၏။ ဒုတိယတ္ထေရဝါဒေ၊ ၌။
 ဥဘတော၊ နှစ်ပါးစုံသော။ ဘာဂတော၊ ရူပကာယ၊ နာမကာယ အဖို့မှ။
 ဝိမုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော၊ မည်၏။ ဣတိ၊

ကျမ်းတို့၌ တွာ-ပစ္စည်းအနက် ၅-ချက်တို့တွင် ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာ ဝိသေသန အနက်
 မပေးပဲ ဟိတ်အနက်ပေးပါဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော်ကြိယာအနက်အားဖြင့် ဒိသ္မာပုဒ်က
 ရှေ့ကျသောကြောင့် ပုဗ္ဗကာလကြိယာ-ဟူကား ခေါ်နိုင်ပါသေး၏။ တခုကြောင့်နည်း။
 အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် မြင်ခြင်းနှင့် ဝပ်၍ နေသောကြောင့်တည်း။
 [ဒဿနကာရဏာတိ ဣမိနာ ဒိသ္မာတိ ဧတ္ထ တွာ-သဒ္ဓေါ ဟေတုအတ္ထောတိ
 ဒဿေတိ၊ ယထာ သိဟံ ဒိသ္မာ ဘယံ ဟောတိတိအာဒိသု။ -အနု။]

၁။ သုတ္တေ ဟိ(ပေ) အက္ခာတော။ ။သုတ္တနိပါတ် ပါဠိတော်၌ ဥပသိဝမြာဟူ-
 ကာသည် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို ရပြီး
 ဖြစ်၏။ ထိုဥပသိဝအား အရူပဘုံသို့ သေက္ခအဖြစ်ဖြင့် ရောက်ပြီး၍ ရဟန္တာဖြစ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရူပကာယမှ ရှေးဦးစွာ လွတ်ပြီ။ ထို့နောက် ရဟန္တာဖြစ်သောအခါ
 ကိလေသာဟူသော နာမကာယမှ လွတ်၏။ ထိုကဲ့သို့သော ရဟန္တာကို “ဥဘတော-
 ဘာဂဝိမုတ္တ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ [အရူပလောကေ ဟိ ဌိတာရဟန္တာဝသေနာ-
 ယမတ္ထော ဝုတ္တော။ တေနာဟ သုတ္တေဟိတိအာဒိ။-အနု။]

ဤသို့မှတ်အပ်၏။ တတိယတ္ထေရဝါဒေ၊ ဌ။ ဒွိဟိ၊ ကုန်သော။ ဘာဂေဟိ၊
 ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခ၊ သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခ ဟူ၍ဖြင့်။ ဒွေဝါရေ၊ နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင်။
 ဝိမုတ္တော၊ ကိလေသာတို့မှလွတ်ပြီ။ ဣတိအယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတေသံ၊
 ထို ၃-ပါးသော ဝါဒတို့၏။ ဝိသေသော၊ တည်း။ တတ္ထ၊ ထိုဝါဒတို့၌။
 ကိလေသေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိမုတ္တော၊ ပြီ။ [ပဌမတ္ထေရ၊ တတိယတ္ထေရ ဝါဒ
 အတွက်။] ဝါ၊ တနည်း။ ကိလေသ ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒနေဟိ၊ ကိလေသာ
 တို့ကို ပယ်ခွါခြင်း၊ အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်းတို့ဖြင့်။ ကာယဒွယတော၊ ရူပကာယ၊
 နာမကာယ နှစ်ပါးအပေါင်းမှ။ ဝိမုတ္တော၊ ပြီ။ [ဒုတိယတ္ထေရဝါဒအတွက်။]
 ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗျော၊ ၏။

အရူပဝစရံ (ပေ) ဝိမုတ္တန္တိ၊ ကား။ နိဝရဏသင်္ခါတနာမ်ကာယတော၊
 နိဝရဏဟု ဆိုအပ်သော နာမ်အပေါင်းမှ။ ဝိမုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤ အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို။ ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တံ၊ ထိုအရူပါဝစရ
 ဈာန်သည်။ နိဝရဏဒူရိဘာဝေန၊ နိဝရဏတို့မှ ဝေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။
 (ဝိမုတ္တံ-ဌံ စပ်။) နာမကာယတော၊ နာမ်အပေါင်းမှ ၎င်း။ ရူပတဏှာ-
 ဝိက္ခမ္ဘနေန၊ ရူပတဏှာကို ပယ်ခွါခြင်းအားဖြင့်။ ရူပကာယတော စ၊ ရုပ်
 အပေါင်းမှ၎င်း။ ဝိမုတ္တတ္တာ၊ လွတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဧကဒေသေန၊
 တစိတ်တဒေသအားဖြင့်။ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တံ နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ၊ အရဟတ္တမဂ်၏။ ပါဒကဘူတံ၊ အခြေခံဖြစ်၍
 ဖြစ်သည်။ (သမာနံ၊ ဖြစ်လသော်။ ဝါ၊ ဖြစ်သော အရူပဈာန်သည်။) ဥဘ-
 တောဘာဂဝိမုတ္တနာမလာဘဿ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ အမည်ကို ရခြင်း၏။
 ကာရဏံ၊ အကြောင်းသည်။ ဘဝိတံ၊ ဖြစ်ခြင်းငှါ။ ယုတ္တံ၊ သင့်၏။ ဣတိ
 (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။

၂၅။ ဧတသု ဟိ ဧကောပိ အဋ္ဌဝိမောက္ခလာဘိ န ဟောတိတိ၊ ကား။
 ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဘာဝဿ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ
 နာမည်၏။ ကာရဏဘူတံ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ရူပကာယတော၊
 ရူပကာယမှ။ ဝိမုတ္တံ၊ လွတ်သော။ ဧကမ္ပိ၊ တပါးလည်းဖြစ်သော။ ဝိမောက္ခံ၊
 အရူပါဝရဈာန်ဟူသော ဝိမောက္ခကို။ အနဓိဂတော၊ မရ။ ဣတိ (အယံ)၊

၁။ ဧကဒေသေန (ပေ) ဝိမုတ္တံ နာမ။ ။ အရူပါဝစရဈာန်သည် ရူပကာယ၊
 နာမ ကာယမှ လွတ်ပါသော်လည်း
 သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိဖြင့် လွတ်သည်မဟုတ်။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိဖြင့်သာ လွတ်သေး၏။ ထို့ကြောင့်
 “ဧကဒေသဝိမုတ္တ”ဟု ဆိုသည်။ [ဧကဒေသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တံ နာမ တော-
 တံ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိယာ အဘာဝါ။ - အနု။]

ကား။ အဓိပ္ပါယ်။ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ။ မှန်။ အရူပါဝစရသု၊ အရူပါဝစရ ဈာန်တို့တွင်။ ဧကမ္ပိ၊ တပါးသော ဈာန်ကိုလည်း။ အဓိကတော၊ ရသောပုဂ္ဂိုလ်ကို (ဝုစ္စတိ-၌စပ်။) ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဘာဂ-
ကရဏပဋိလာဘတော၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ အဖြစ်၏အကြောင်းကို ရခြင်း
ကြောင့်။ အဋ္ဌဝိမောက္ခေကဒေသေန၊ ရှစ်ပါးသော ဝိမောက္ခ၏ တစိတ်ဖြစ်
သော။ တံနာမဒါနေ၊ ထို ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တအမည်ကို ပေးခြင်း၌။ သမ-
တ္ထေန၊ စွမ်းနိုင်သော၊ တေန၊ ထိုအရူပါဝစရဈာန်တပါးကြောင့်။ အဋ္ဌ-
ဝိမောက္ခလောဘီတော၊ အဋ္ဌဝိမောက္ခလောဘီ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ၊ အပ်၏။
ဝါ၊ ဆိုနိုင်၏။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ အရူပါဝစရဈာန်နေသု ပနာတိ အာဒိ၊
အစရှိသော။ (ယံ ဝစနံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ တံ ဝစနံ၊ ကို။ သင်္ဂဟကာရော၊
သည်။) အာဟ၊ ပြီ။

၂၆။ ဖုဋ္ဌန္တံ၊ သစ္စိကရေတိတိ (တ္ထေ)၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဖုဋ္ဌာနံ၊
တွေထိအပ် ရအပ်သော အရူပါဝစရဈာန်တို့၏။ အန္တော၊ အဆုံးတည်း။ ဝါ၊ အဆုံးနှင့်
တူသောနောက်ကာလတည်း။ ဖုဋ္ဌန္တော၊ တွေထိအပ်ရအပ်သော အရူပါဝစရ
ဈာန်တို့၏အဆုံး။ ဝါ၊ ကာလ။ ဖုဋ္ဌာနံ၊ တွေထိအပ်ရအပ်ကုန်သော။ အရူပါ-
ဝစရဈာန်နာနံ၊ တို့၏။ အနန္တရော၊ အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ ကလော၊ ကာလ
တည်း။ ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပါယ်။ အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း။

၁။ အရူပါဝစရသု ဟိ (ပေ) ဝုစ္စတိ။ ။ အရူပါဝစရ ဈာန်တပါးကို ရလျှင်
ရူပကာယမုလ္လတ်၏။ ရဟန္တာဖြစ်သော
အခါ ကိလေသာနာမကာယမှလည်း လွတ်၏။ ထို့ကြောင့် အရူပါဝစရ ဈာန်တပါး
ကို ရလျှင်ပင် ရဟန္တာဖြစ်သောအခါ “ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ” အမည်ကို ရနိုင်ရ
ကားထိုပုဂ္ဂိုလ်ကိုအဋ္ဌဝိမောက္ခလောဘီပုဂ္ဂိုလ်ဟု မဆိုထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော အဘယ်
ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အဋ္ဌဝိမောက္ခလောဘီ”ဟု ဆိုရပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ
သောကြောင့် “အရူပါဝစရသု ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “အပေါင်း၏ အဋ္ဌ-
သမာပတ္တိလာဘီအမည်ကိုအဓိတ်ဖြစ်သောအရူပါဝစရဈာန်သမာပတ်တပါးကိုရသော
ပုဂ္ဂိုလ်၌ တင်စားသော ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် “အဋ္ဌဝိမောက္ခလောဘီ”ဟု ခေါ်
နိုင်ပါသည်”ဟူလို။ [သမုဒါယေ ပဝတ္ထော ဝေါဟာရော အယေဝေပိ ဒိဿတိတိ
ဒဿန္တော အာမာ အဋ္ဌဝိမောက္ခေကဒေသေန (ပေ) ဝုစ္စတိတိ။- အနု။]

၂။ ဖုဋ္ဌန္တံ ။ “ဖုဋ္ဌာနံ အန္တော”ဟု တပျူရိသသမာသ်ဖွင့်ပြီး၍ “ဖုဋ္ဌ”အရ တွေ
ထိအပ် ရအပ်ပြီးသော အရူပါဝစရဈာန်တို့ကို၎င်း “အန္တ”အရ
(ထိုဈာန်တို့၏ အဆုံးတင်ဏကို မယူပဲ) အဆုံးဖြစ်သော အခြားမဲ့ ကာလကို၎င်း
ယူစေလိုသောကြောင့် (အတ္ထော-ဟု သဒ္ဒတ္ထယူဖို့ရန် မဖွင့်ပဲ) “ဖုဋ္ဌာနံ (ပေ) အဓိပ္ပါ-
ယော”ဟု ဖွင့်သည်။ [အန္တောတိ အန္တသဒိသော ဖေသနာယ ပရကာလော (ပေ)
ကာလဝိသယော စာယံ အန္တသဒ္ဓေါ၊ န ပန ကာလတ္ထော။- အနု။] အချို့ စာအုပ်၌
“ဖုဋ္ဌာနံ အနန္တရံ”ဟု ရှိသည်ကား အနုဋီကာအဖွင့်နှင့် မညီပါ။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဖုဠန္တံ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ အစူန္တသံယောဂေ^၁၊ အစူန္တသံယောဂအနက်၌။ ဥပယောဂဝစနံ၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို။ ဒုဠဗ္ဗံ၊ ဧ။ ဖုဠာနန္တရကာလမေဝ၊ တွေ့ထိအပ် ရအပ်သော အရူပါဝစရဈာန်တို့၏ အခြားမဲ့ကာလပတ်လုံးပင်။ သစ္စိကာတဗ္ဗောပါယေန၊ မျက်မှောက်ပြုထိုက်သည်အဖြစ်နှင့် သင့်လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့်။ သစ္စိကရောတိ၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဧ။

ဝါ၊ တနည်း။ ကေမန္တံ နိသီဒိတိအာဒီသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ (ကေမန္တံတိ ပဒံ၊ ကေမန္တံဟူသောပုဒ်သည်။ ဘာဝနပုံသကံ၊ ဘာဝနပုံသကပုဒ်သည်။ ဝါ၊ ကြိယာ၌ စပ်ထိုက်သော နပုလိင်ရှိသော ပုဒ်သည်။ ဟောတိ) ဝိယ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဝေံ၊ တူ။) တေံ၊ ဤဖုဠန္တံဟူသော ပုဒ်သည်။ ဘာဝနပုံသကံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ ချဲ့။ (တနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ [နောက်၌ တသ္မာ ရှိသည်။] ယော၊ အကြင် အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အရူပဇ္ဈာနေန၊ ဖြင့်။ ရူပကာယတော၊ မှုဂင်း။ နာမကာယေကဒေသတော စ၊ နိဝရဏဟူသော နာမကာယ တစိတ်မှုဂင်း။ [သမုဇ္ဈေဒအားဖြင့်မလွတ်သေးသောကြောင့် “နာမကာယေကဒေသတော” ဟုဆိုသည်။] ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခအားဖြင့်။ ဝိမုတ္တော၊ ပြီးတော့၊ ထို အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ နိရောဓသင်္ခါတော၊

၁။ အစူန္တသံယောဂေ ဧတ္ထ။ ဤ ကာယသင်္ကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်သည် သောတာပတ္တိဖလဌ-မှ စ၍ “အရဟတ္တ မဂ္ဂဋ္ဌတိုင်အောင် ၆-ပါးရှိသောကြောင့် အရူပါဝစရဈာန်၏ အခြားမဲ့ကာလပတ်လုံး အကြောင်းအားလျော်စွာအထက်မဂ်ဖိုလ်များကို မျက်မှောက်ပြုရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဖုဠန္တံ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို အစူန္တသံယောဂတ္ထဟု ဆိုသည်။ ဖုဠာနန္တရကာလမေဝ-၌လည်း ထိုအခြားမဲ့ကာလ တခဏချင်းသာလျှင်”ဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ “အခြားမဲ့ကာလပတ်လုံးဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့မျက်မှောက်ပြုရာ၌ အကြောင်းအားလျော်စွာ ပြုရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “သစ္စိကာတဗ္ဗော ပါယေန” ဟုလည်း ဝိသေသနပြုသည်။ ဟောဋီကာ၌ “သစ္စိကရဏောပါယေန” ဟု ရှိ၏။

၂။ ဘာဝနပုံသကံ ဝါ တေံ။ “ကေမန္တံ”၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို “သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ”ဟု ကြိယာဝိသေသန အနက်ပေးရသကဲ့သို့ ဤ ဖုဠန္တံ-၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကိုလည်း ကြိယာဝိသေသန အနက်ပေးရသောကြောင့် “ဘာဝ-ကြိယာ၌ စပ်ထိုက်သော + နပုလိင်ရှိသော သဒ္ဓါ (ကြိယာဝိသေသန)ဟု တနည်းမှတ်ပါ။ ဖုဠန္တံ-တွေ့ထိအပ်ရအပ်ပြီးသော အရူပါဝစရဈာန်တို့၏ ဆုံးရာ ကာလ၌ မျက်မှောက်ပြုသည် မည်လောက်အောင်”ဟု အနက်ပေး၍ “သစ္စိကရောတိ” ကြိယာ-၌ စပ်ပါ။

နိရောဓဟု ဆိုအပ်သော။ ဝိမောက္ခော၊ ဝိမောက္ခသည်။ ဝါ၊ကို။ အာလော-
 စိတော (ဝိယ)။ ရှေးရှုမြင်အပ်သကဲ့သို့။ ပကာသိတော ဝိယ။ ထင်စွာ ပြု
 အပ်သကဲ့သို့။ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကာယေန၊
 မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသော နာမကာယဖြင့်။ (နိရောဓသင်္ခါတော ဝိမော-
 က္ခော) န သစ္စိကတော၊ မျက်မှောက်မပြုအပ်သေး။ [ပကာသိတော ဝိယကို
 အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားအောင် ပြသည်။ “ ထင်ရှား သကဲ့သို့တော့ ဖြစ်ပါပြီ၊ သို့
 သော် တကယ်တော့ မျက်မှောက်မပြုအပ်သေးပါ” ဟူလို။] ပန၊ အန္တယကား။
 နိရောဓံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ အာရမ္မဏံ ကတ္တာ၊ အာရုံပြု၍။ ကေစ္စေသု၊ အချို့ကုန်
 သော။ အာသဝေသု၊ အာသဝေတို့ကို။ [အရဟတ္တဖိုလ် မရသေးသော
 ကြောင့် “ကေစ္စေသု အာသဝေသု” ဟု ဆိုသည်။] ခေပိတေသု၊ ကုန်စေအပ်
 ပြီးကုန်လသော်။ တေန၊ ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သော၊ ထို နိရောဓသည်။
 ဝါ၊ ကို။ သစ္စိကတော၊ မျက်မှောက် ပြုအပ်သည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊
 ကြောင့်။ သော၊ ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို။ (ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) သစ္စိကာတဗ္ဗံ၊
 မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော။ ယထာအာလောစိတံ၊ အကြင်ရှေးရှုမြင်အပ်သကဲ့
 သို့ ဖြစ်ပြီးသော။ နိရောဓံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ နာမကာယေန၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်
 ဟူသော နာမကာယဖြင့်။ သစ္စိကရောတိ၊ မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ ကာယသက္ခိတိ၊ ကာယသက္ခိပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ အပ်၏။ တု၊
 ဗျတိရိက်ကား။ ဝိမုတ္တောတိ၊ ဥဘတောဘာဝဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ န (ဝုစ္စတိ)၊
 မဆိုအပ်သေး။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ကေစ္စာနံ၊ ကုန်သော။ အာသဝါနံ၊
 တို့၏။ အပရိက္ခိဏတ္တာ၊ မကုန်သေးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၂၇။ ခိဋ္ဌတ္တာ ပတ္တောတိ ဧတေန ၁၊ ဟူသောဤပါဌ်ဖြင့်။ စတုသစ္စဒဿန-

၁။ အာလောစိတော ပကာသိတော ဝိယ။ ။အာလောစိတောသည် သစ္စိ-
 ကရောတိ ၏ အနက် ဖွင့်၊
 “အာပုဗ္ဗ လုစ-ဇာတ်=ရှေးရှု မြင်အပ်” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏။ ရှေးရှု မြင်အပ်သော
 အရာဝတ္ထုသည် ထင်ရှားသောကြောင့် “ပကာသိတော” ဟု ဖွင့်သည်။ နိဗ္ဗာန်ကို
 တကယ် မမြင်ရသောကြောင့် “ဝိယ” ဟု ထည့်သည်။ ဉာဏ်က ထက်လွန်း
 သောကြောင့် အရူပါဝစရဈာန်ကို ရပြီးသောအခါ နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ရ သကဲ့သို့
 ထင်ရှားပြီး ဖြစ်နေသည်။-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “နိရောဓံ ယထာ အာ-
 လောစိတံ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ ခိဋ္ဌိပ္ပတ္တော။ ။“ခိဋ္ဌတ္တာ” မူကိုကြည့်၍ “ခိဋ္ဌိယာ -သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်
 တတ်သော သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်+ ပတ္တော- နိရောဓသို့
 ရောက်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ခိဋ္ဌိပ္ပတ္တော-ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ကြံပါ။ ရောက်ပြီးဟုဆိုသောကြောင့်
 ရောက်ဆဲဖြစ်သော သောတာပတ္တိ၏ကို မရ။ သောတာပတ္တိဖိုလ်မှစ၍ အရဟတ္တဖိုလ်
 တိုင်အောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရသည်။

သင်္ခါတာယ၊ လေးပါးသောသစ္စာတို့ကို မြင်တတ်သောတရားဟုဆိုအပ်သော။
 ဒိဋ္ဌိယာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့်။ နိရောဓဿ၊ နိဗ္ဗာန်သို့။ ပတ္တတံ၊ ရောက်
 ပြီးပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြစ်။ ဝါ၊ တနည်း။ ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တောတိ၊
 ဟူ၍လည်း။ ပါဠော၊ အဋ္ဌကထာပါဠိသည်။ (အတ္ထိ၊ ရှိသေး၏။) ဒဿန-
 သင်္ခါတဿ၊ လေးပါးသော သစ္စာတို့ကို မြင်တတ်သောတရားဟုဆိုအပ်သော။
 သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏဿ၊ ၏။ အနန္တရံ၊ အခြားမဲ့ ကာလပတ်လုံး။ ဝါ၊
 အခြားမဲ့ကာလ၌ ရောက်သည် မည်လောက်အောင်။ ပတ္တော၊ နိရောဓသို့
 ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။
 ဟေတုတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ ပဌမဖလတော၊ ပဌမ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိဖိုလ်မှ။
 ပဋ္ဌာယ၊ ၍။ ယာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂါ၊ အရဟတ္တမဂ်တိုင်အောင်။ (ပုဂ္ဂလော၊ သည်။)
 ဒိဋ္ဌိပုတ္တော၊ ဒိဋ္ဌိပုတ္တပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၂၀။ ဣမံ ပန နယံ “နော”တိ ပဋိက္ခိပိတူတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသောဤပါဠိ၌။
 ဒိဋ္ဌိပုတ္တသဒ္ဓါဝိမုတ္တဘာဝပုတ္တာနံ၊ ဒိဋ္ဌိပုတ္တ၏အဖြစ် သဒ္ဓါဝိမုတ္တ၏ အဖြစ်သို့
 ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ပညာနာနတ္ထံ၊ ပညာအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တံ၊ (အပိ စ-ဟု တက်သောဆရာတို့) ဆိုအပ်ပြီ။ ပန၊ ဗျတိ-
 ရိုက်ကား။ ယေန ဝိသေသေန၊ အကြင် အကြောင်းအထူးကြောင့်။ သော
 ဝိသေသော၊ ထိုပညာအထူးကို။ (ဒိဋ္ဌိပုတ္တသဒ္ဓါဝိမုတ္တဟိ၊ တို့သည်။) ပတ္တော၊
 ရောက်အပ်ပြီးသော။ (ဝိသေသော၊ ပညာအထူးသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော
 ထိုအကြောင်းထူးကို။) န ဝုတ္တော၊ မဆိုအပ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣမံ ဒေါသံ၊
 ဤအကြောင်းမပြနိုင်ခြင်းဟူသောအဖြစ်ကို။ ဒိသ္မာ၊ ၍။ ပဋိက္ခေပေါ၊ ပယ်
 ဖြစ်ခြင်းကို။ (အာစရိယေဟိ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်။) ကတော၊
 ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ အာဂမ္မဋ္ဌကထာသုတိ
 ဝစနေန၊ ဟူသောစကားဖြင့်။ အာဂမနီယနာနတ္ထသန္နိဋ္ဌာနမေဝ၊ အာဂမနီယ
 နာနတ္ထကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုပင်။ ထိရံ၊ ခိုင်မြဲအောင်။ ကရောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊
 သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

၁။ ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော။ “ဒိဋ္ဌန္တံ ပတ္တော” ဟူသော မူကွဲ၌ အန္တ-၏ အနက်ကို
 ဖုဋ္ဌန္တံ-တုန်းကကဲ့သို့ ကြံ၍ ဒိဋ္ဌန္တံ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိ
 မြင်တတ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်၏ အဆုံးဖြစ်သော အခြားမဲ့ ကာလပတ်လုံး။
 ဝါ၊ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်၏ အဆုံးဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ရောက်သည် မည်
 လောက်အောင်။ ပတ္တော၊ နိရောဓသို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဒိဋ္ဌိပုတ္တော၊ ပုဂ္ဂိုလ်။
 ဤနည်း၌ “ဒိဋ္ဌအန္တပတ္တော” ဟုဆိုလိုလျက် အန္တ-ကို အကျေကြပ်ပါ။

အဖွင့်]

ဝ-ကောကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၅၀၁

သဒ္ဓဟန္တော ဝိမုတ္တောတိ ဇေတန၊ ဟူသောဤပါဌ်ဖြင့်။ သဗ္ဗဏ္ဍာ၊ အလုံးစုံသောအခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ဥဘတောတာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ အလုံးစုံအကုန်အစင်။) အဝိမုတ္တဿပိ၊ မလွတ်သေးပါသော်လည်း။ သဒ္ဓါမတ္တေန၊ သဒ္ဓါမျှဖြင့်။ ဝိမုတ္တဘာဝံ၊ လွတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဓသေတိ၊ ။ ဝါ၊ တနည်း။ သဒ္ဓါဝိမုတ္တောတိ ၂ (ပဒဿ)၊ ဟူသောပုဒ်၏။ သဒ္ဓါယ၊ သဒ္ဓါဖြင့်။ အဓိမုတ္တော၊ စွဲမြဲမြဲသက်ဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ အနက်။

၂၉။ ပညံ ဝါဟေတီတိ (ပဒဿ)၊ ဟူသော ပုဒ်၏။ ပညံ၊ ကို။ သာတိသယံ၊ အလွန်အကဲနှင့်တကွ။ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ပညာ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ ဝဟတီဟိ (ပဒဿ)၊ ဟူသောပုဒ်၏။ နိဗ္ဗာနာဘိမုခံ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှု။ ဂမေတိ၊ ရောက်စေတတ်၏။ ဣတိအတ္ထော၊ နက်။ [ဝဟတိ-ကို ဂမေတိ-ဟု ဖွင့်သည်။]

၃၁။ ဧဝံ မဂ္ဂက္ခဏေပီတိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသောဤပါဌ်၌။ အယံ အပိသဒ္ဓေါ၊ ကို။ ကဿော။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သနည်း။ [စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ်ခဏ၌သာ သောတာပန္န ဟူသော အမည်ကို အလိုရှိသောကြောင့် ပို-ဖြင့် ဗလက္ခဏ-ကို ပေါင်းသည်ကို မကျေနပ်သည့်အတွက် စောဒနာသည်။] အရိယေန၊ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော။ ဝါ၊ စင်ကြယ်သော။ အဋ္ဌဂီ-ကေန၊ ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသော။ မဂ္ဂေန၊ နှင့်။ သမန္နာဂတော။ ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဧဝံ၊ မဂ်ခဏ၌သာ။ ဟောတိ၊ ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒါ ဧဝံ၊ ထိုမဂ်ခဏ၌သာ။ [“အပိ-ဖြင့် ဆည်းစရာ မလိုပါ” ဟူလို။] သောတာပန္နော နာမ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်သဘောသည်။

၁။ သဗ္ဗဏ္ဍာ အဝိမုတ္တဿပိ။ ။ဥဘတောတာဂဝိမုတ္တော ဝိယ ပညာဝိမုတ္တော ဝိယ ဝါ သဗ္ဗဏ္ဍာ အဝိမုတ္တဿပိ (ဥဘတောတာဂဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ (တနည်း) ပညာဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ အလုံးစုံအကုန်အစင် မလွတ်သေးပါသော်လည်း) သာဝသေသဝိမုတ္တာပိ (အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွ လွတ်ခြင်း၌သော်မှလည်း) ဒိဋ္ဌိပုတ္တဿ ဝိယ ပညာယ ၁ သာတိသယာယ အဘာဂတော (အလွန်အကဲနှင့်တကွဖြစ်သော ပညာ၏ မရှိခြင်းကြောင့်) သဒ္ဓါမတ္တေန ဝိမုတ္တဘာဝေါ ခဋ္ဌဗ္ဗော။

၂။ သဒ္ဓါဝိမုတ္တောတိ။ ။သဒ္ဓါယ အဓိမုတ္တောတိ ဣဒံ အာဂမနဝသေန သဒ္ဓါယ အဓိကဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ မဂ္ဂါဓိဂမတော ပနဿ ပစ္စက္ခမေဝ ဤဏဒဿနံ-အနု။ [သဒ္ဓါဝိမုတ္တောကို “သဒ္ဓါယ အဓိမုတ္တော” ဟုဖွင့်ရာ၌ မဂ်ခရမီ အာဂမနပဋိပဒါအခိုက်တုန်းက သဒ္ဓါ၏ လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သဒ္ဓါယ အဓိမုတ္တော” ဟူသော စကားကို ဆိုအပ်၏။ မဂ်ရပြီးရာ ကာလမှစ၍ကား တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ဤအမြင် ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓါလွန်ကဲဖွယ် မရှိတော့ပါ-ဟူလို။]

အာပန္နံ နန္ဒ၊ ရောက်သည်မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။
 (ဣတိ၊ ဤအနက်သဘောသည်။) နာပန္နံ၊ မသင့်ရောက်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။
 ဣတိ၊ ဤအနက်သဘောသည်။ (နာပန္နံ၊ မသင့်ရောက်သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊
 ကြောင့်။ မဂ္ဂေန၊ သည်။ အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။ သဒ္ဓိဿ၊ တူသော။ အဋ္ဌဂီ-
 ကဿ ဝါ၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ သတ္တဂီကဿ ဝါ၊
 ၇-ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ ဖလဿ၊ အား။ သောတောတိ
 နာမ၊ ဟူသောအမည်ကို။ ဒိန္နံ၊ ပေးအပ်ပြီ။ ဝါ၊ ပေးလိုက်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 တေနပိ၊ ထိုဖိုလ်နှင့်လည်း။ သမန္နာဂတဿ၊ ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ သောတာ-
 ပန္နဘာဝတော၊ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် မည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဣတိ၊ ဤ
 အနက်သဘောသည်။ နာပန္နံ၊ မရောက်။) [ရှေးနိဿယ၌ “သောတာပန္နဘာ-
 ဝတာ” နေရာဝယ် “သောတာပန္နဘာဝေါ” ဟု ရှိစေလို၏။ သို့သော် “ကသ္မာ”
 ဝါကျကို ပြန်၍ ဖြေသောကြောင့် “ဘာဝတော” ဟု ရှိမှ ကောင်းပါသည်။]

ဝါ၊ တနည်း။ ပဝတ္ထေတုံ၊ ပြန်လည်စေခြင်းငှါ။ အပရိဟိနေန၊ မယုတ်
 လျော့သော။ သောတေန၊ မုချအားဖြင့် သောတမည်သော။ မဂ္ဂေန၊ နှင့်။
 ဖလဋ္ဌာပိ၊ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ သမန္နာဂတော ဧဝ နာမ၊ ပြည့်စုံသူ
 မည်နိုင်သည်သာ။ စ၊ ထိုသို့ပင် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း သောတမည်သော
 မဂ်နှင့် ပြည့်စုံသူ မည်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ တေန၊ ထိုဖလဋ္ဌ
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ ဝိယ၊ ခွဲကဲ့သို့။ သောတော၊ သောတသည်။
 ဝါ၊ သို့။ သမာပဇ္ဇိယမာနော၊ ရောက်အပ်ဆဲသည်။ ဝါ၊ ပြည့်စုံဆဲသည်။
 န၊ မဟုတ်။ တသ္မာ၊ ထိုသို့ သောတသို့ ရောက်အပ်ဆဲ မဟုတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ သောတသို့ ရောက်အပ်ဆဲ မဟုတ်သည့်အတွက်။

၁။ သောတေန (ပေ) သမန္နာဂတော ဧဝ နာမ။ ။မဂ်ကို ရပြီးသော
 သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်
 သည် သောတာပတ္တိမဂ် ယုတ်လျော့၍ မသွားတော့။ ထို့ကြောင့် “အပရိဟိနေန” ဟု
 ဝိသေသနပြုသည်။ ထိုသို့ ယုတ်လျော့၍ မသွားသောကြောင့် ဖလဋ္ဌအခိုက်အတန့်
 ရောက်သော်လည်း မဂ်တည်းဟူသော သောတနှင့် ပြည့်စုံသူ မည်သည်သာ။ [သမန္နာ-
 ဂတော ဧဝ နာမ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အကုပ္ပသဘာဝတ္တာ။-အနု။]

၂။ န စ (ပေ) ယုတ္တော။ ။သောတာပန္န-၌ အာပန္န-ဝယ် အာပုဗ္ဗ ပဒ-ခတ်
 အတိတ်ဟော တ-ပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် သော-
 တာပန္န ဟူသော အမည်သည် မဂ်ခဏ၌ သောတနှင့် ပြည့်စုံဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏ အမည်ထက်
 ဖိုလ်ခဏမှစ၍ ပြည့်စုံပြီးပုဂ္ဂိုလ်၏ အမည်က သာ၍ သင့်သည်” ဟုလို။ ဤစကားအရ
 သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်မှစ၍ အထက် မဂ္ဂဋ္ဌ, ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များသည်လည်း သော-
 တာပန္နအမည်နှင့် ဆိုင်၍နေ၏။

(ဟိတ်က) သမာပန္နသောတတ္တာ၊ ရောက်အပ်ပြီးသော သောတရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ သောတသို့ ရောက်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပဌမဖလ-တော၊ ပဌမဖြစ်သော သောတာပတ္တိဖိုလ်မှ၊ ပဌာယ၊ ရှိ။ သောတာပန္နောတိ၊ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝတ္ထု၊ ဆိုခြင်းငှါ၊ ယုတ္တော၊ သင့်၏။

ဟိ၊ သာဓကကား။ (ဘဂဝတာ) ဝတ္ထု၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ (ကိ။) ယေ ကေစိ ဘိက္ခဝေ (ပေ) နိဋ္ဌာတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ အပ်ပြီ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယေ ကေစိ၊ အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ညံ့ အလုံးစုံသော အကြွင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ မယိ၊ ငါဘုရား၌။ အဝေစ္စ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍။ ပသန္နာ၊ ကြည်ညိုကြ ကုန်၏။ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ တေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သောတာပန္နာ၊ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ချည်းတည်း။ တေသံ သောတာပန္နာနံ၊ ထိုသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ ပဉ္စန္ဒ၊ ငါးပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (သတ္တကုတ္တုပရမ၊ ကော-လံဟလ၊ ကေဗီဇီ၊ သကဒါဂါမီ၊ ယော ခိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အရဟာ-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ငါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။) ဣဓ၊ ဤကာမဘုံ၌။ နိဋ္ဌာ၊ ပြီးစီးခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ပဉ္စန္ဒ၊ ငါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ၊ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ၊ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ၊ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ၊ ဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမီ ဟူသော ငါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။) ဣဓ၊ ဤကာမဘုံကို။ ဝိဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။ နိဋ္ဌာ၊ သည်။ (ဟောတိ။) [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဒုတိယပဏ်၊ ယမကဝဂ်၊ အဝေစ္စပုသန္နသုတ်။] တတ္ထ၊ ထိုသောတာပန်အမည်ရသောပုဂ္ဂိုလ် တို့တွင်။ ဒုတိယဖလဋ္ဌာဒိနံ၊ ဒုတိယဖလဋ္ဌ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (သကဒါ ဂါမီ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။) ဝိသုံ၊ သီးခြား။ နာမံ၊ သကဒါဂါမီသော အမည်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဤသို့ လဒ္ဓနာပဝိသေသ နာမည်အထူးကို ရကြသောကြောင့်။) ပဌမဖလဋ္ဌာဝ၊ သည်သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ ဣတရေဟိ၊ ဒုတိယဖလဋ္ဌ အစရှိသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ။ ဝိသေသိ-ယမာနော၊ ထူးခြားအောင် ပြုအပ်သည်။ (နာမည်ကွဲအောင်ပြုအပ်သည်။ ဟုတွာ၊ ရှိ။ ဝါ၊ ကြောင့်။) သောတာပန္နောတိ၊ သောတာပန်ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ငှါ။ ယုတ္တော၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သော ဝေ၊ ထိုသောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ။ ဣဓ၊ ဤ သတ္တကုတ္တုပရမနိဇ္ဈသ၌။ အဓိပ္ပေတော၊ အပ်၏။

ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂေန ဗုဓ္မတိတိ ဇေတနံ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ ပဋိလဒ္ဓမဂ္ဂဿ၊ ရအပ်ပြီးသော မဂ်၏။ စတုသစ္စပစ္စဝေက္ခဏာဒိနံ၊ လေးပါးသော သစ္စာကို

၁။ စတုသစ္စပစ္စဝေက္ခဏာဒိနံ။ သောတာပတ္တိ မဂ် ဖိုလ်ကို ရပြီးသောအခါ ပဟိန ကိလေသာ စသည်ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ငါးဝိထိဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်ရာ၌ ပဟိနကိလေသာ၊ အဝသေသ ကိလေသာတို့တွင် တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ၊ ကျန်ကိလေသာတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာ

၅၀၄ - ဂုဏ်လပညတ္တိ မူလဒီကာ နိဿယ [၂-နိဒ္ဒေသ

ဆင်ခြင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏။ ဥပနိဿယဘာဝံ၊ အားကြီးသော မှီရာ၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿတိ၊ ၏။ [အထက်မဂ်ရဖိုရန် သစ္စာလေးပါးကို ဆင်ခြင်ရာ၌ သောတာပတ္တိမဂ်က ဥပနိဿယဖြစ်သည် ဟူလို။ ဤစကားအရ “ပရာယဏ- အလွန်ရောက်အပ်” ဟူရာ၌ စတုသစ္စပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် စသည်တို့ဖြင့် ရောက် ခြင်းဟု မှတ်ပါ။] ဟိ၊ မှန်။ တေဿ၊ ဤသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သမ္မောဓိ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိကြောင်း သောတာပတ္တိမဂ် ဟူသော။ ပရံ အယနံ၊ အလွန်ရောက်အပ်သော တရားသည်။ နိဿယော၊ မှီရာတရားသည်။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ ထို သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) သမ္မောဓိပရာယ- ဏောတိ၊ မည်၏။ ဒုတိယေန၊ ၂-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ အတ္ထေန၊ အနက် အားဖြင့်။ တေဿ၊ ဤသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သမ္မောဓိ၊ သိအပ်လတ္တံ သော အထက်မဂ် သုံးပါးဟူသော။ ပရံ၊ အလွန်။ အယနံ ဂတိ၊ ရောက်အပ်သော တရားသည်။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမ္မောဓိပရာယဏော၊ မည်၏။

၃၂။ ကေဝလေန၊ အခြားပုဒ်တို့နှင့်မဖက် သက်သက်သော။ ကုလ- သဒ္ဓေန၊ ကုလသဒ္ဓါဖြင့်။ မဟာကုလမေဝ၊ အမျိုးကြီး အဆွေကြီးကိုသာ။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ မဟာဘောဂကုလေသုယေဝ နိဗ္ဗတ္တတိတိ အတ္ထောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟတာရော၊ သည်။) အာဟ၊ ပြီ။

၃၃။ ခန္ဓဗီဇံ နာမ၊ ခန္ဓဗီဇမည်သည်။ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ် တည်း။ ဣဟဋ္ဌကနိဇ္ဈာနိကဝသေနေဝ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ကထိတာတိ၊ ဟူသော ပါဌ၌။ (အဓိပ္ပာယ်ော-၌ စပ်။) သဇ္ဈာနကော၊ ဈာန်နှင့်တကွဖြစ်သော သောတာပန်သည်။ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနသမုစ္ဆေဒေ၊ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်းကို။ အကတေပိ၊ မပြုအပ်သေးပါသော်လည်း။

တည်း။ မဂ်သည် မဂ္ဂသစ္စာ၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာတည်း။ ဤသို့ သစ္စာ ၄-ပါးကို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ရာ၌ ရအပ်ပြီးသော သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပကတူပ- နိဿယသတ္တိဖြင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ ကျေးဇူးပြုခြင်းကို အယနံ နိဿယော(မှီရာ)ဟု ဆိုသည်။

အနုဒ္ဓိကာ။ ။ ပဟိနာဝသိဋ္ဌကိ ဗေသပစ္စဝေက္ခဏာယ သမုဒယသစ္စံ ဝိယံ ဒုက္ခ- သစ္စမိံ ပစ္စဝေက္ခိတံ ဟောတိ သစ္စဋ္ဌယပရိယာပနုတ္တာ ကိလေသာနန္တိ အာဟ။ စတုသစ္စ- ပစ္စဝေက္ခဏာဒိနန္တိ။ အာဒိ-သဒ္ဓေန ဖလပစ္စဝေက္ခဏာ (သစ္စာ ၄-ပါးမှ လွတ်သော ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်မှု) ဥပရိမဂ္ဂဖလဓမ္မေ စ (အထက် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ ဥပနိဿယဖြစ်မှုတို့ကို ၎င်း) သင်္ဂဟာတိ။

အပွင့် ၊

၁-ကေကနီဒွေသ အပွင့်

၅၀၅

အနာဂါမိသဘာဝေါ ၊ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တူသော အမျိုးရှိသည်။ ဝါ၊ အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဘောတူသည်။ အနာဝတ္တိဓမ္မော၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ ပြန်လည်ခြင်းသဘော မရှိသည်။ (ဟုတွာ၊ ရှိ။) ဣဓ၊ ဤ သောတာပန် အပြားကို ပြရာ၌။ ဂဏန္တပဂေါ၊ ရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက် သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဟေဋ္ဌာ(စ)၂၊ အောက်ကာမဘုံ၌၎င်း။ ဥပရိ စ၊ အထက် ကာမဘုံ၌၎င်း။ သံသရဏကော၊ ကျင်လည်သော။ ကာမဘဝဂတော၊ ကာမဘုံသို့ ရောက်သော။ ဝါ၊ ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော။ ဟိနဇ္ဈာနကော၊ ယုတ်လျော့သော ဈာန်ရှိသော သောတာပန်သည်။ ဣဓ၊ ဤ သောတာပန် အပြားကို ပြရာ၌။ ဂဏန္တပဂေါ၊ ရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ(အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အလိုတည်း။

၃၄။ ယံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ(ပဒသ)၊ ဟူသောပုဒ်၏။ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ တန္တ-
တာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗောတိအာဒိ၊ အစရှိသော။ ယံ၊ အကြင်စကားသည်။ ဝါ၊
ကို။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်၏။ (တံ သဗ္ဗံ၊ ထိုအလုံးစုံသော
စကားကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဝတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။) ဣတိ
အတ္ထော၊ နက်။

၁။ အနာဂါမိသဘာဝေါ ။ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဇ္ဈတ္တ သံယောဇဉ်
ဖြစ်သော ကာမရာဂသံယောဇဉ်စသည်ကို အကြွင်းမဲ့
မပယ်နိုင်သေး။ ထိုသို့ မပယ်နိုင်သေးသောကြောင့် ကာမဘုံ၌ပင် ထပ်၍ ဖြစ်ဖွယ်
ရှိ၏။ သို့သော် သောတာပန် မဖြစ်ခင်ကဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ပြီးမှဖြစ်စေ ဈာန်ရသောကြောင့်
ထို သောတာပန် သေပြီးသောအခါ ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ ကေန့်ရောက်ရလိမ့်မည် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့
ရောက်ပြီးသောအခါလည်း “ဗြဟ္မာလောကဂတာ ဟေဋ္ဌာ၊ အရိယာ နောပပဇ္ဇရေ” နှင့်
အညီ အောက်အောက်ဘုံသို့ မပြန်လာတော့။ ထို့ကြောင့် သောတာပန် ဖြစ်စေကာမူ
အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဘောတူသည်ဖြစ်၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ ပြန်လည်ခြင်းသဘော
မရှိတော့။ ထို့ကြောင့် ဤ သတ္တကုတ္တုပရမ စသည် အပြား၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို မယူရ။

၂။ ဟေဋ္ဌာ ဥပရိ စ (ပေ) ဂဏန္တပဂေါ ။ ဟေဋ္ဌာ၊ ဥပရိ-ဟု ဆိုသော်လည်း
“ဥပရိ”အရ ဗြဟ္မာ့ပြည်ကို မယူရ။
“ကာမဘဝဂတော ဟိနဇ္ဈာနကော”ကို ထောက်၍ ဈာန်မရသော ကာမဘဝ၌
ကျင်လည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဥပရိ”အရ အထက်
နတ်ပြည်ကို ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသာ ဤသတ္တကုတ္တုပရမ အစရှိသော
အရေအတွက်သို့ ကပ်ရောက်သည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုလိုသည်။

၃၆။ ဥပပန္နံ ဝါ သမနန္တရာတိ၊ ကား။ ဧတေန ပုဂ္ဂလေန၊ ဤအနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥပပန္နံ ဝါ၊ ပဋိသန္ဓေနေသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည်သော် လည်း။ ဟောတိ။ အထ၊ ဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌။ သမနန္တရာ၊ အခြားမဲ့၌။ အရိယမဂ္ဂံ၊ အရိယမဂ်ကို။ သဉ္ဇနေတိ၊ ကောင်းစွာဖြစ်စေ၏။ အပ္ပတ္တံ ဝါ ဝေမဇ္ဈံ အာယုပ္ပမာဏန္တိ၊ ကား။ တဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ ထိုအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အာယုပ္ပမာဏံ၊ အသက် အတိုင်းအရှည်သည်။ ဝေမဇ္ဈံ၊ အလယ်သို့။ အပ္ပတ္တံ၊ မရောက်သေးသည်။ ဟောတိ။ ဧတ္ထန္တရေ၊ ဝေမဇ္ဈံသို့မရောက်မီ ဤအတွင်း၌။ အရိယမဂ္ဂံ၊ ကို။ သဉ္ဇနေတိ၊ ၏။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ အန္တရာ ပရိနိဗ္ဗာယ်နိဗ္ဗေသ၌။ ပါဠိ အတ္ထော၊ ပါဠိတော်၏အနက်တည်း။ ပန၊ ကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ အပ္ပတ္တာ နဒိ ပဗ္ဗတောတိ ဝိယ၊ ဟူသော ပုံစံကဲ့သို့။ အာယုပ္ပမာဏံ၊ သည်။ ဝေမဇ္ဈံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တံ၊ မရောက်သေးသည်။ ဟုတ္တာ ဝါ၊ ဖြစ်၍သော်လည်း။ (အရိယမဂ္ဂံ သဉ္ဇနေတိ-၌ စပ်။) ဣတိ၊ သို့။ ပရသဒ္ဓယောဂေါ၊ အာယုပ္ပမာဏဟူသော ပုဗ္ဗ၏ ဝေမဇ္ဈဟူသော ပရနှင့် ယှဉ်ရာ၌။ ပရတော၊ ပရဖြစ်သော ဝေမဇ္ဈနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ဘူတော၊ ဖြစ်သော။ ဝစနသေသဘူတော၊ သဒ္ဓါကြွင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဟုတ္တာသဒ္ဓေါ၊ ဟုတ္တာ သဒ္ဓါကို။ ပယုတ္တော၊ ယှဉ်စပ်အပ်၏။ ဝါ၊ သုံးစွဲအပ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ [ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို ပရာဝရယောဂေ စ-သုတ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ပြီးမှ သိနိုင်ပါမည်။]

၃၇။ ဥပဟစ္စာတိ တေဿ၊ ဟူသော ဤပုဒ်၏။ ဥပဂန္နာ၊ ကပ်ရောက်၍။ (အရိယမဂ္ဂံ သဉ္ဇနေတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ (ဟောတိ။) တေန၊

၁။ ဥပပန္နံ ဝါ (ဝေ) သဉ္ဇနေတိ။ ။ဥပပန္နံ ဝါ သမနန္တရာကို အဋ္ဌကထာ၌ တဝါကျတည်းဖြစ်အောင် အနက်ဖွင့်ထား သော်လည်း ဋီကာက ၂-ဝါကျခွဲထားသည်။ ဧတေန ပုဂ္ဂလေန ဟူသော အဝုတ္တ ကတ္တားကိုထောက်၍ ဥပပန္နံကိုလည်း ဘာဝသာနေ ကြံရသည်။

၂။ အပ္ပတ္တံ ဝါ (ဝေ) သဉ္ဇနေတိ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ တဝါကျတည်း ဖွင့်ထားသော် လည်း ဋီကာက ဟောတိ-ကြိယာထည့်၍ ၂-ဝါကျပင် ခွဲထားသည်။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံနှင့် မတူသောကြောင့် “အယမေတ္ထံ ပါဠိအတ္ထော”ဟု မိမိအဖွင့်ကို နိဂုံးအုပ်ထားသည်။

၃။ အဋ္ဌကထာယံ ပန။ ။“အဋ္ဌကထာ၌ကား အဘယ်သို့ သိရပါမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်“အဋ္ဌကထာယံ ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။ အဋ္ဌကထာဝယ် ပဌမဝါကျကို ဖွင့်ရာ၌ “ဟုတ္တာ”ဟု ထည့်ပါ၌ မပါပဲ ပြီးသောကြောင့် အထူးမပြောတော့ပဲ ဟုတ္တာ ထည့်ရသော ဓုတိယဝါကျအတွက်သာ အဋ္ဌကထာအလိုကို ပြနေရသည်။

ထိုဥပဟစ္စ-ဟူသောပုဒ်ဖြင့်။ ဝေမဇ္ဈာတိက္ကမော၊ အသက်တမ်း၏ အလယ်ကို လွန်ခြင်းသည်၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ ကာလကိရိယောပဂမနဉ္စ၊ သေခြင်းကို ပြုရာကာလသို့ ကပ်ရောက်ခြင်းသည်၎င်း။ ဝါ၊ ကို၎င်း။ သင်္ဂဟိတံ၊ သိမ်းယူ အပ်သည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ အတိက္ကမိဘူ ဝေမဇ္ဈန္တိအာဒိ၊ အစ ရှိသောစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝတ္ထံ၊ အပ်ပြီ။ ဤ၌ ဝေမဇ္ဈာတိက္ကမ-ကို ဥပဟစ္စ ကာလကိရိယာဖြင့် သိမ်းယူ၏ဟု ဆိုသောကြောင့် ဥပဟစ္စ ဝါ-ဟု ဝေမဇ္ဈာတိက္ကမ-မှ တဝိကပ် မဟုတ်ကြောင်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပဟစ္စ ဝါ-ဟု ဝါ-သဒ္ဓါ ရှိသင့်မည် မထင်။]

၄၀။ ဥဒ္ဓံဝါဟိတာဝေနာတိ၊ ကား။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက် ပြဟ္မာတုံသို့။ ဝဟတိ၊ ဆောင်တတ်၏။ ဣဘိ၊ ကြောင့်။ ဥဒ္ဓံဝါဟိ၊ မည်၏။ တဏှာသောတံ၊ တဏှာသောတသော၎င်း။ ဝန္တသောတံ ဝါ၊ ဝန္တသောတသော၎င်းတည်း။ [ဥဒ္ဓံဝါဟိ အရ တဏှာသောတ ဝန္တသောတ ရသည်-ဟူလို။] တဿ၊ ထို တဏှာ သောတ၏။ ဝါ၊ ထို ဝန္တသောတ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ တေန ဥဒ္ဓံဝါဟိတာဝေန၊ ထိုအထက်ပြဟ္မာတုံသို့ဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဥဒ္ဓံ အဿ အတ္ထိ-၌ စပ်။) ဣဘိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတ္ထံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဟောတိ၊ အဝိဟေသု၊ အဝိဟာပြဟ္မာတုံတို့၌။ ဥဒ္ဓံသောတော၊ ဥဒ္ဓံသောတ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တတ္ထ၊ ထိုအဝိဟာပြဟ္မာတုံတို့၌။ ပရိနိဗ္ဗာယီ၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းရှိသည်။ ယဒိပိ န ဟောတိ၊ အကယ်၍ မူလည်း မဖြစ် ပါပေ။ (ပန၊ ထိုသို့ မရှိပါသော်လည်း။) ယတ္ထ ဝါ တတ္ထ ဝါ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော ပြဟ္မာတုံ၌။ ဝါ၊ သို့။ ဝန္တော၊ သွား၍။ ပရိနိဗ္ဗာယတု၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံဝစေ။ ပရိနိဗ္ဗာယိနော၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းရှိသော။ တဿ၊ ထိုဥဒ္ဓံသောတအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိတာ၊ အသင်္ခါရ ပရိနိဗ္ဗာယိပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်သည်၎င်း။ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိတာ စ၊ သသင်္ခါရ

အပ္ပတွာ နဒိံ ပဗ္ဗတော ဝိယ၊ စောအပ်ဘို့၌ “အပ္ပတွာ ပဗ္ဗတံ နဒိံ”ဟု ရှိသော်လည်း ပရာဝရယောဂေ စ-ဟူသော ပါဏိနီသုတ်၏ ဖွဲ့စည်းသောကြောင့် “အပ္ပတွာ နဒိံ ပဗ္ဗတော ဝိယ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိပါစေ။ ဆိုလိုရင်းကား-“ဝိဇ္ဇာတောင်သည် ဂင်္ဂါမြစ်သို့ မရောက်ပဲ (ဂင်္ဂါမြစ်၏ ဤဘက်၌)တည်၏”ဟူရာဝယ် “အပ္ပတွာ”ဟူသော တွာ-ပစ္စယန္တပုဒ်ကို သုံးစွဲထား သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ “အာယုပ္ပမာဏံ ဝါ ဝေမဇ္ဈံ အပ္ပတ္တံ”၌လည်း “ဟုတွာ”ဟူသော တွာ-ပစ္စယန္တပုဒ်ကို (အဋ္ဌကထာဆရာ)ထည့်၍ သုံးစွဲထားသည်-ဟူလို။ အပ္ပတွာ နဒိံ ပဗ္ဗတောနှင့်လိုက်အောင် “အပ္ပတ္တံ ဟုတွာ”၌လည်း “အပ္ပတွာ”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ [“ပရာဝရယောဂေ”သုတ်၏ အကျယ်ကို အဘယာရာမဆရာတော်၏ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ ခါဒိကဏ္ဍ(၆၂)သုတ်၌ ရှုပါ။ ထို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယကိုမှီ၍ ရူပသိဒ္ဓိတာသဒ ဂ္ဂီကာ ပုဗ္ဗဘာလေကကတ္ထုကာနံ-သုတ်၌လည်း ပြထားပါသည်။]

ပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်သည်ဝင်း။ အတ္တိ။ ဣတိ။ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို အဝိဟာဗြဟ္မာတုံတို့၌။ ဒသ၊ တကျိပ်ကုန်သော။ အနာဂါမိနော၊ တို့ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ အပ်ကုန်ပြီ။ အတပ္ပါဒီသုပိ၊ အတပ္ပါ အစရှိသော ဗြဟ္မာတုံတို့၌လည်း။ ဧဝံ၊ ဤအတူတည်း။

အနုပဟစ္စတလာတိ၊ ကား။ အပ္ပတ္တတလာ၊ မရောက်အပ်သော မြေအပြင်ရှိ သည်။ (“ဟုတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ”၌ စပ်။)....အသင်္ခါရသသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီနိ၊ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ၊ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ လဟုသ- လဟုသဂတိတာ ဧဝ၊ လျင်မြန်သော အာယုဂတိ၊ ဉာဏဂတိ၊ မလျင်မြန် သော အာယုဂတိ၊ ဉာဏဂတိရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကိုပင်။ ပရိတ္တဝိပုလတိဏကဋ္ဌ- ဈာပကပပုဋိကာသဒိသတာ၊ အနည်းငယ်သော မြက်ထင်းတို့ကို လောင်စေ တတ်သော မီးဖွားနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်၊ ပြန့်ပြောသော မြက်ထင်းတို့ကို လောင်စေတတ်သော မီးဖွားနှင့် တူသည်၏အဖြစ် ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာဝ ၂၊ ဖြစ်ပြီး၍သာလျှင်။ (ဖြစ်ပြီးလျှင် ဖြစ်ပြီးချင်းပင်။)

၁။ အသင်္ခါရ (၁၀) သဒိသတာ။ ။[အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ လဟုသ- ဂတိတာ၏ ပရိတ္တဝိဏကဋ္ဌဈာပကပပုဋိကာ နှင့်တူပုံ၊ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်၏ အလဟုသဂတိတာ၏ ဝိပုလတိဏကဋ္ဌဈာပက- ပပုဋိကာနှင့်တူပုံကို အစဉ်အတိုင်းတွဲပါ။] အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဉာဏ်ထက် ၏။ လျင်မြန်သော အာယုဂတိ၊ ဉာဏဂတိ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အယမုခမ္မထွက်သွားသော မီးဖွားကလေး၏ အနည်းငယ်သော တိဏကဋ္ဌကို လွယ်ကူ လျင်မြန်စွာ လောင်စေ ခြင်းနှင့်တူအောင် သင်္ခါရပယောဂ မကူစွက်ရပဲ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေနိုင်သည်။

သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်ကား ထိုမျှလောက် ဉာဏ်မထက်သောကြောင့် လျင်မြန် သော အာယုဂတိ၊ ဉာဏဂတိ မရှိရကား ကျယ်ပြန့်သော တိဏကဋ္ဌအပေါ်၌ ကျပြီးမှ နှေးစွာ လောင်စေရသော မီးနှင့်တူအောင် သင်္ခါရပယောဂ ကူစွက်၍ ကိလေသာ တို့ကို ငြိမ်းစေရသည်။ [လဟုသာလဟုသဂတိတာတိ လဟုကာလဟုကာယုဂတိတာ လဟုသာလဟုသဉာဏဂတိတာ ဝါ။-အနု။] [စာအုပ်တို့၌ “ဂတိကာ”ဟုချည်း ရှိသော်လည်း ရှေးနိဿယ၌ “ဂတိတာ”ဟု ရှိ၏။ ထိုသို့ ရှိခြင်းသာ စာသွားလည်း မှန်၊ အဓိပ္ပါယ်လည်း မှန်သည်။ လဟုသာဂတိ ယေသန္တိ လဟုသဂတိ၊ လဟုသဂတိနိ တာဝေါ လဟုသဂတိတာ၊ အလဟုသဂတိတာ၌လည်း နည်းတူ။]

၂။ န ဥပ္ပဇ္ဇိတွာဝ (၁၀) ဗတ္တတာ။ ။ဤဝါကျ၌ ဥပမာဘက်ဝယ် အဓိမတ္တတာ ဝိယ၏ သမ္ပန်ကို “ပပုဋိကာယ”ဟုထည့်၍ အနဓိမတ္တဘာ ဝိယ ၏ သမ္ပန်ကို အဋ္ဌကထာ၌လာသော အင်္ဂါရော၊ ဇာလာတို့ကို (အင်္ဂါရဿ ဇာလာယ-ဟု) ထည့်ပါ။ ဥပမေယျဘက်၌ သမ္ပန်ကို ရှေ့ဝါကျ၌ရှိသော အသင်္ခါရ သသင်္ခါရ-ပရိနိဗ္ဗာယီနိကို လိုက်စေ၍ န-၏ တို့ဖက် ကြိယာကိုလည်း ရှေ့ဝါကျရှိ ဝေဒိတဗ္ဗာကို လိုက်စေပါ။ ဥပမာတို့သည် ဝိသဒိသုပမာများတည်း။

အဖွင့်]

၁-ကောက်နီဌေးသ အဖွင့်

၅၀၉

နိဗ္ဗာယနုကာဒိဟိ၊ ငြိမ်းသောမီးဖွား အစရှိသည်တို့ထက်၊ အဓိမတ္တတာ ဝိယ၊
 လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏အဖြစ်ကဲ့သို့၎င်း။ သမုဒ္ဒံ၊ သမုဒ္ဒရာသို့။
 ပတုာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်မှ။ နိဗ္ဗာယနုကာတော၊ ငြိမ်းသော မိ ကျီး
 မီးလျှံထက်။ အနဓိမတ္တတာ ဝိယ စ၊ မလွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏
 အဖြစ်ကဲ့သို့၎င်း။ (ဝေ၊ တူ။) အန္တရာဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီဟိ၊ အန္တရာဥပရိနိဗ္ဗာယီ
 ပုဂ္ဂိုလ် သုံးယောက်၊ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တို့ထက်၎င်း။
 ဥဒ္ဓံသောတတော စ၊ ဥဒ္ဓံသောတပုဂ္ဂိုလ်ထက်၎င်း။ အဓိမတ္တာနဓိမတ္တတာ၊
 လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ မလွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်
 ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ န (ဝေဒိတဗ္ဗာ)၊ မသိထိုက်။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း-
 ကသွား၊ ကြောင့်။ န ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တေ ဝေ၊
 ထို အန္တရာဥပရိနိဗ္ဗာယီ၊ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ၊ ဥဒ္ဓံသောတ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ပင်။
 အသင်္ခါရသသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိနော၊ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်၊ သသင်္ခါရ
 ပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (န ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
 ထိုက်။) တတော မဟန္တတရေတိ ဝစနံ၊ ဟူသော စကားသည်။ တိဏကဋ္ဌ-
 ဈာပနသမတ္ထပပဋိကာဒယနတ္ထံ၊ မြက်ထင်းကို လောင်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော

ထို့ကြောင့် အန္တရာဥပရိနိဗ္ဗာယီ ၃-မျိုးနှင့် ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥပမာဖြစ်
 သောမီးဖွားသည် အဆင့်ဆင့်လွန်သကဲ့သို့ အသင်္ခါရ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က
 အန္တရာဥပရိနိဗ္ဗာယီ၊ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်တို့ထက် သာလွန်၏ဟု မသိထိုက်ပါ။
 ဥဒ္ဓံသောတ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥပမာဖြစ်သော မီးကျီး မီးလျှံသည် အကြီးဆုံးဖြစ်သကဲ့သို့
 အသင်္ခါရ-သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဥဒ္ဓံသောတပုဂ္ဂိုလ်လောက် မကြီးကုယ်
 ဟုလည်းမသိထိုက်ပါ။

၁။ တေ ဝေ ဟိ (ဝေ) ယိနောတိ။ ။ “ဘာကြောင့် မသိထိုက်ပါသနည်း”ဟု
 မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေ ဝေ”
 စသည်ကို မိန့်သည်။ ထို အန္တရာဥပရိနိဗ္ဗာယီ ဝသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ပင် အသင်္ခါရ၊
 သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ ၂-မျိုးကဲ့သို့အတွက် အချင်းချင်း အရကောက် မထူးသော
 ကြောင့်တည်း။

၂။ တတော မဟန္တတရေတိ (ဝေ) နတ္ထိ။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် ဥပမာ ဝါကျ၌
 အသင်္ခါရသသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ
 တို့အတွက်လည်း အဘယ်အကျိုးငှါ “တတော မဟန္တတရေ”ဟု သာ၍ ကြီးသော
 မီးဖွားဥပမာကို ပြရပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတော (ဝေ) ဒဿ-
 နတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်။ ဥပမာစကားသည် တိဏကဋ္ဌတို့ကို လောင်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော
 မီးဖွားကို ပြခြင်း အကျိုးငှါသာ ဖြစ်၏။ တဆင့်ထက် တဆင့် သာလွန်-သောလွန်ကို
 ပြခြင်းအကျိုးငှါ မဟုတ်ပါ။ [ယဒိ ဝေ အသင်္ခါရသသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီနံ ဥပမာဝစနေ
 တတော မဟန္တတရေတိ ကသွာ ဝုတ္တန္တိ စောဓနံ သန္ဓာယာဟ တတော မဟန္တ (ဝေ)
 ဒဿနတ္ထန္တိ။-အနု။]

၅၁၀ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ ပြု-နိဇ္ဈေသ

မီးဖွားကို ပြုခြင်းအကျိုးရှိ၏။ အဓိမတ္တနာဓိမတ္တဒဿနတ္ထံ၊ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်၊ မလွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ကို ပြုခြင်းအကျိုးရှိသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

နော စဿ နော စ မေ သိယတိ၊ ဟူသောပါဠိ၏။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာဒိကံ၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရအစရှိသော။ ဟေတုပဉ္စကံ၊ အတိတ်ဖြစ်သော၊ အကြောင်း ငါးပါးအပေါင်းသည်။ နော စေ အဿ၊ အကယ်၍ မဖြစ်ခဲ့အံ့။ (ဧဝံသတိ၊ ဤသို့ မဖြစ်ခဲ့သော်။) ဝိညာဏာဒိကံ၊ ဝိညာဏ်အစရှိသော။ ဝတ္ထုမာနံ၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော။ ဣဒံ ဖလပဉ္စကံ၊ ဤ အကျိုးငါးပါးအပေါင်းသည်။ မေ၊ ငါ၏။ ဝါ၊ ငါ၏အတွက်။ နော စ သိယာ၊ မဖြစ်ရာ။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [ရှေးနိဿယဝယ် “ဣဒံ နေရာ၌ “ဣမ၊ ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌” ဟု ရှိ၏။ ကောင်းပါသည်။] တေန၊ ထို နော စဿ နော စ မေ သိယာ-ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်။ အတိတဘဝသံသိဒ္ဓိတော၊ အတိတ်ဘဝ၌ ပြီးစီးသော။ ဒုက္ခသမုဒယတော၊ ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်။ ဣမဿ ဒုက္ခဿ၊ ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ဝိညာဏ်စသော ဒုက္ခ၏။ ပဝတ္ထိဒဿနတော၊ ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူခြင်းကြောင့်။ ပစ္စယသမုဒယဌေန၊ အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသောသဘောကြောင့်။ ခန္ဓာနံ၊ ခန္ဓာတို့၏။ ဥဒယဒဿနပဋိပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကိုရှုခြင်းဟူသော အကျင့်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟေတိ၊ ၏။

န ဘဝိဿတိ န မေ ဘဝိဿတိတိ၊ ဟူသောပါဠိ၏။ တေရဟိ၊ ယခု ဘဝ၌။ ဟေတုပဉ္စကံ၊ တဏှာအစရှိသော အကြောင်းငါးပါးအပေါင်းသည်။ ယဒိ န ဘဝိဿတိ၊ အကယ်၍ မဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ မဖြစ်လသော်။) အနာဂတေ၊ အနာဂတ်ဘဝ၌။ ဖလပဉ္စကံ၊ ဝိညာဏ်အစရှိသော အကျိုး ငါးပါး အပေါင်းသည်။ မေ၊ ငါ၏။ ဝါ၊ ငါ၏အတွက်။ န ဘဝိဿတိ၊ မဖြစ်တော့လတံ့။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ တေန၊ ဤ န ဘဝိဿတိ န မေ ဘဝိဿတိဟူသော စကားရပ်ဖြင့်။ ပစ္စယနိရောဓဌေန၊ အကြောင်း တရားတို့၏ ချုပ်ခြင်းဟူသော သဘောကြောင့်။ (ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။) ဝယဒဿန- ပဋိပတ္တိ၊ ပျက်ပုံကို ရှုခြင်းဟူသော အကျင့်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ (ဟေတိ၊ ၏။)

ဝါ၊ တနည်း။ စတုဟိပိ၊ နော စဿ၊ နော စ မေ သိယာ၊ န ဘဝိဿတိ၊ န မေ ဘဝိဿတိဟူသော လေးဝါကျတို့ဖြင့်လည်း။ တေရဟိ၊ ယခုဘဝ၌၎င်း။ အနာဂတေ စ၊ အနာဂတ်ဘဝ၌၎င်း။ အတ္တတ္တနိယနိဝါရဏဝသေန၊ အတ္တကို တားမြစ်ခြင်း၊ အတ္တ၏ ဥစ္စာ၏အဖြစ်ကိုတားမြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ သုညတာ- ပဋိပတ္တိ၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကျင့်ကို။ ဝုတ္တာ၊ အပ်ပြီ။

ယဒတ္တိတိ၊ ကာ၊ ယံ၊ အကြင် ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်။ အတ္တိ၊ ရှိ၏။
 ဘူတန္တိ၊ ကာ၊ သသဘာဝံ၊ ပရမတ္ထသဘောနှင့် တကွဖြစ်သော။ (ခန္ဓပဉ္စကံ-၌
 စပ်။) ဝါ၊ တနည်း။ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ဖြစ်ပြီးသော။ (ခန္ဓပဉ္စကံ-၌ စပ်။) ယထာ-
 ဒိဋ္ဌဥဒယဗ္ဗယံ၊ အကြင် အကြင် မြင်အပ်ပြီးသော အဖြစ်အပျက်ရှိသည်လည်း
 ဖြစ်သော။ [ရှေ့၌ပြအပ်ပြီးသော ဥဒယဒဿနပဋိပတ္တိ၊ ဝယဒဿနပဋိပတ္တိကို
 ရည်ရွယ်သည်။] ယထာဒိဋ္ဌသုညတံ ဝါ၊ အကြင် အကြင် မြင်အပ်ပြီးသော
 အတ္တမှကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ [ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော
 သုညတာပဋိပတ္တိကို ရည်ရွယ်သည်။] ခန္ဓပဉ္စကံ၊ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်။
 ပရိကပ္ပိတဣတ္ထိပုရိသသတ္တာဒိဘာဝရဟိတံ၊ ပုထုဇဉ်တို့ကြံဆအပ်သော မိန်းမ၊
 ယောက်ျား၊ သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်မှ ကင်းသော။ နာမရူပမတ္တံ၊
 နာမ်ရုပ်မျှသာတည်း။ ဣတိ အထွော၊ နက်။

ဝိဝဋ္ဌာနုပဿနာယ၊ ဝဋ္ဌမှကင်းသောနိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန်မြင်တတ်သော
 ဉာဏ်ဖြင့်။ ဝိဝဋ္ဌမာနသော၊ ပြန်လည်သောစိတ်ရှိသည်။ ဝါ၊ ဆုတ်နှစ်သော
 စိတ်ရှိသည်။ (ဟုတ္တာ)ဘူတံ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော။ တံ၊ ထို
 ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို။ ဝါ၊ ထို ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌ တပ်မက်သော
 ဆန္ဒဏှဂကို။ ပဗဟာမိ၊ ပယ်စွန့်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥပေက္ခံ၊ ဝိပဿနပေက္ခာကို။
 ပဋိလဘတိ၊ ရ၏။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏေန၊ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ဖြင့်။ ဥပေက္ခ-
 ကော၊ လျစ်လျူရှုတတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။
 ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဟောတိ။

ဘဝေ န ရဇ္ဇတိ၊ သမ္ဘဝေ န ရဇ္ဇတိတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ အဝိသိဋ္ဌေ၊ မထူး
 ခြားသော။ ဝါ၊ ညံသော။ (ဘဝေ၊ သာမညဘဝ၌၎င်း။) ဝိသိဋ္ဌေ၊
 ထူးခြားသော။ ဝါ၊ မြင့်မြတ်သော။ ဘဝေ စ၊ ဝိသေသဘဝ၌၎င်း။ န ရဇ္ဇတိ၊
 မတပ်မက်တော့။ ဣတိ၊ သို့။ ကေစိ၊ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝဒန္တိ၊
 ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ပစ္စုပ္ပန္နော၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော။ ဘဝေါ၊
 ဘဝသည်။ ဘဝေါ၊ ဘဝမည်၏။ အနာဂတော၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော။
 ဇာတိယာ၊ ဇာတိကို။ ဂဟဏေန၊ ယူခြင်းဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်သော
 ဘဝသည်။ သမ္ဘဝေါ၊ သမ္ဘဝမည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ အထ-
 ပါ၊ ထို့ပြင် တနည်းကား။ ဘူတမေဝ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော
 ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကိုပင်။ ဘဝေါတိ၊ တဝဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ အပ်၏။
 တဒါဟာဓော၊ ထိုဘဝ၏ အကြောင်းကို။ သမ္ဘဝေါ၊ သမ္ဘဝဟူ၍။ (ဝုစ္စတိ၊
 အပ်၏။) [သမ္ဘဝံတိ တေသ္မာတိ သမ္ဘဝေါ၊ ဘဝ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း။]
 တသ္မိံ ဒုယေ၊ ထိုဘဝ၊ သမ္ဘဝ ၂-ပါးအပေါင်း၌။ န ရဇ္ဇတိ၊ မတပ်မက်
 တော့။ ဣတိ၊ ဤပါဌ်ဖြင့်။ သေက္ခပဋိပတ္တံ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျင့်ကို။

၅၁၂

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဇ္ဈေသ

(တဂဝါ) ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ ဟိ၊ မုနိ။ သသမ္ဘဝေ၊ သမ္ဘဝနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဘူတေ စ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်း၌လည်း။ ဝိရာဂေါ၊ မတပ်မက်ခြင်းသည်။ သေက္ခပဋိပတ္တိ၊ သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျင့်တည်း။ [စာအုပ်တို့၌ မပါသောကြောင့် ဘူတေကို ဆည်းဖို့ရာ “သမ္ဘဝေ”ဟုသာ ရှိသင့်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ “သသမ္ဘဝေ၊ အကြောင်းတည်းဟူသော သမ္ဘဝနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဘူတေ စ၊ ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းတည်းဟူသော တူတစ်ဌာငါး”ဟု ပေး၏။ ထိုအလို စ-သဒ္ဓါ မပါသင့်။]

ယထာဟ၊ အတယ်ကဲ့သို့ လျှောက်သနည်း။ ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ ဣဒံ၊ ဤ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်။ ဘူတံ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ရှိသော နာမ်ရုပ်မျှသာ တည်း။ ဝါ၊ ကံ စသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်မျှသာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ။ သမ္ပပ္ပညာယ၊ မဖောက် မပြန် မှန်ကန်သော ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာဖြင့်။ ပဿတိ၊ မြင်၏။ [အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၌ “သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ”ဟု ဖွင့်၏။] ဣဒံ၊ သည်။ ဘူတံ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ယထာဘူတံ၊ စွာ။ သမ္ပပ္ပညာယ၊ ဖြင့်။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။ ဘူတဿ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါး၏ (အပေါ်၌)။ နိဗ္ဗိဒါယ၊ ငြိမ်းငြိမ်းငြိမ်း။ ဝိရာဂါယ၊ မတပ်မက်ခြင်းငှါ။ ဝါ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းငှါ။ နိရောဓာယ၊ ချုပ်ခြင်းငှါ။ ပဋိပန္နော၊ ကျင့်သည်။ ဟောတိ၊ တံ၊ ထို ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်။ အာဟာရသမ္ဘဝံ၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အကြောင်းဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ယထာဘူတံ၊ စွာ။ (ပေ) ဒိသ္မာ၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။ အာဟာရသမ္ဘဝဿ၊ ခန္ဓာငါးပါး၏ ဖြစ်ကြောင်း သမ္ဘဝ၏ အပေါ်၌။ [“တဒါဟာရ”ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိ ယျက်သာ။ ပါဠိတော်ရင်း ကြည့်ပါ။] နိဗ္ဗိဒါယ၊ ငြိမ်း ဝိရာဂါယ၊ ငြိမ်း နိရောဓာယ၊ ငြိမ်း ပဋိပန္နော၊ သည်။ ဟောတိ၊ တဒါဟာရနိရောဓာ၊ ထို ခန္ဓာငါးပါး၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာတို့၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။

၁။ တဒါဟာရသမ္ဘဝန္တိ။ ။ ဤ ပါဠိတော်၏အဖွင့် သံယုတ္တဋ္ဌကထာ၌ “ဣဒံ ဘူတံ၊ ကသ္မာ အာရတိ၊ ဧတံ ခန္ဓပဉ္စကံ အာဟာရံ ပဋိစ္စ ဌိတံ၊ ကသ္မာ တံ အာဟာရသမ္ဘဝံ နာမ ကတ္တာ ဒဿေတုံ ဣဒံ အာရတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “တံ၊ ထို ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်။ အာဟာရသမ္ဘဝံ၊ ရှိ၏”ဟု နိဿယ၌ အနက်ပေးပါသည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား “ဣဒံ၊ ဤတဏှာ အစရှိသော တရားသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဤသို့ ထည့်၍) တဒါဟာရသမ္ဘဝန္တိ-ထိုဘူတ ယူ၍ ဆိုအပ်၊ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၏ အကြောင်း ဟူ၍ ဆိုအပ်သော သမ္ဘဝ ဟူ၍”ဟု အနက်ပေး လေသည်။

အဖွင့်]

၂-ဒုကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၅၁၃

(နိရောဓဓမ္မံ ဝပံ။) ယံ၊ အကြင် ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းသည်။ ဘူတံ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏။ တံ၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်။ နိရောဓဓမ္မံ၊ ချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ယထာဘူတံ၊ စွာ။ (ပေ) သမ္မပ္ပညာယ၊ ဖြင့်။ ဒိသ္မာ၊ ရှိ။ ဝါ၊ ကြောင့်။ နိရောဓဓမ္မာ၊ ချုပ်ခြင်းသဘောရှိသော ခန္ဓာငါးပါး၏ အပေါ်၌။ နိဗ္ဗိဒါယ၊ ငှါ။ ဝိဇ္ဇာဂါယ၊ ငှါ။ နိရောဓာယ၊ ငှါ။ ပဋိပန္နော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ ဧဝံ ခေါ၊ ဤသို့ ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သေက္ခော၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ အရှင်သာရိပုတြာ လျှောက်ပြီ။

အထုတ္တရီတိ၊ ကား။ အထ ဧဝံ အရဇ္ဇမာနော၊ ဤသို့မတပ်မက်လသော်။ ဥတ္တရိ၊ အထက်ဖြစ်သော။ သန္တံ၊ ငြိမ်းအေးသော။ ပဒံ၊ ရောက်သင့် ရောက် ထိုက်သော။ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ အနုက္ကမေန၊ ဝိပဿနာအစဉ်အားဖြင့်။ (လဒ္ဓါယ၊ ရအပ်သော။) မဂ္ဂပညာယ၊ မဂ်ပညာဖြင့်။ သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ။ ပဿတိ၊ မြင်၏။ စ ခေါ၊ ထိုသို့ပင် မြင်ပါသော်လည်း။ အဿ၊ ထိုအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တံ ပဒံ၊ ထို နိဗ္ဗာန်ကို။ သဗ္ဗေန၊ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံအကုန်အစဉ်။ န သစ္စိကတံ၊ မျက်မှောက် မပြုအပ်သေး။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) စတုတ္ထမဂ္ဂေနော၊ စတုတ္ထဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်သာ။ သစ္စိကာတဗ္ဗဿ၊ မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော။ တဿ၊ ထို နိဗ္ဗာန်၏။ ဝါ၊ ကို။ တေန၊ ထိုအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အသစ္စိကာတတ္တာ၊ မျက်မှောက် မပြုအပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဧကကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။

နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

၂-ဒုကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၆၃။ ကဿစိ၊ တစုံတခုသော။ ကိလေသဿ၊ ကိလေသာ၏။ ဝါ၊ ကို။ အဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ၊ မခွါအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ကဿစိ(ပိ)၊ တစုံတခုသော

၁။ အထုတ္တရိ။ «အထ-ကို» “ဧဝံ အရဇ္ဇမာနော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဤဋီကာ အလို “အထုတ္တရိ”ပေါ်၌သာ ပါ၌မှန်တည်း။ သို့သော် သတ္တက နိပါတ်၊ အဗျာကတဝဂ်၊ ပုရိသဂတိသုတ္တ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာဋီကား “အတ္ထုတ္တရိ ပဒံ သန္တန္တိ ဥတ္တရိ သန္တံ နိဗ္ဗာနပဒံ နာမ အတ္ထိ၊ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိတိ တံ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ သမ္မာ ပဿတိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ထိုအဋ္ဌကထာအလို “အတ္ထုတ္တရိ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ မဂ္ဂပညာယ-အရလည်း ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာ ၂-ပါးစုံကို ယူရလိမ့်မည်။

ကိလေသာ၏လည်း။ (ကထဉ္စိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ မူလည်း။ (အဝိမုတ္တော-၌ စပ်။) ကထဉ္စိ၊ တစုံတခုသော အပြားအားဖြင့်။ (အောက်ထစ်ဆုံး ဝိက္ခမ္ဘန မျှဖြင့်လည်း။) အဝိမုတ္တော၊ မလွတ်သော၊ ကာမာဝေါ၊ သည်း။ (အဇ္ဈတ္တ နာမ-၌ စပ်။) အဇ္ဈတ္တဂဟဏဿ၊ အတ္တကိုစွဲမှီ ရည်စူး၍ ယူခြင်း၏။ [အဇ္ဈတ္တ ၌ “အဓိ+အတ္တ” ခွဲ၊ “အတ္တကို စွဲမှီရည်စူး၍” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဓမ္မသင်္ဂဏိ အဋ္ဌကထာ အဇ္ဈတ္တတိက အဖွင့်၌ ရှုပါ။] ဝိသေသပစ္စယော၊ ထူးသော အကြောင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဇ္ဈတ္တ နာမ၊ အဇ္ဈတ္တ မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို အဇ္ဈတ္တမည်သော ကာမာဝဉ္စိ။ ဗန္ဓနံ၊ နှောင်ဖွဲ့ကြောင်း တရားသည်။ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနံ၊ အဇ္ဈတ္တသံယောဇန မည်၏။ တေန၊ ထို အဇ္ဈတ္တသံယောဇန၌။ သမ္ပယုတ္တော၊ ယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဇ္ဈတ္တ- သံယောဇနော၊ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနမည်၏။ [သမ္ပယုတ္တော-နေရာ၌ “သံ+ပ” တို့ အနက် မရှိသောကြောင့် “ယုတ္တော” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ‘ရှေးနိဿယ’၌ ကား “သံ+ပ” တို့ အနက်ရှိကြ၍ “အပြားအားဖြင့် မပြတ်ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ပေးသည်။ “ယုတ္တော” အရ “ယှဉ်” ဟူသည်လည်း “ရှိခြင်း” ပင်တည်း။]

၈၃။ ကာရဏေန၊ ပြုအပ်သော ကျေးဇူးဟူသော အကြောင်းနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ပဝတ္တဟိတစိတ္တော၊ ဖြစ်သော စီးပွားနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အကာရဏဝတ္ထလော၊ အကာရဏဝတ္ထလမည်၏။ ဝါ၊ အကြောင်း မရှိပဲ မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခင်ခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ အနာဂတံ၊ အနာဂတ် သည်။ သမာနဓိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ပယောဇနံ၊ အကျိုးကို။ အပေက္ခမာနော၊ ရှင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပုရိမဂ္ဂ- ဟိတံ၊ စိတ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ယူအပ်ပြီးသော။ တံ ကတံ၊ ထိုကတ မည်သော

၉။ အဏာရုဏဝတ္ထလော။ “ဝတ္ထော (သိနေဟော) ယသံ အတ္တိတံ” ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ-၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ သူတပါးက ပြုအပ်သော ကျေးဇူးမရှိသော်လည်း သူ့ကို မေတ္တာဖြင့် ချစ်ခင်နေသောကြောင့် သူ၏ စီးပွားကို လိုလားရကား ကျေးဇူးကို ရှေးဦးစွာ ပြုလေ့ရှိသော ပုဗ္ဗကာရီပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်နိုင်သည်။ [မဇ္ဈိကာ၌ “ဝတ္ထတိ ကရောတိ သိလေနာတိ ဝတ္ထလော” ဟု ပြု၏။ ကောင်းမည် မထင်။]

၇။ အနာဂတဓိ (ပေ) ဇာတညူ ဝေ။ ကတညူ၏ သဗ္ဗါနက်မှာ “ပြုအပ်ပြီး သော ကျေးဇူးကို+သိသူ” ဟု ဖြစ်၏။ “ကရိဿတိ မေ” ဟု မျှော်လင့်ရာ၌ “ပြုအပ်ပြီး ကျေးဇူး မရှိပါကကား”။ အဘယ့် ကြောင့် ကတညူ မည်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုရိမဂ္ဂဟိတံ တံ ကတံ ဥပါဒါယ” ဟု မိန့်သည်။ သူ့ဆီက မရသေးသော်လည်း စိတ်ဖြင့် မှန်းမျှော်၍ ယူအပ် သော အနာဂတ် သူ့ကျေးဇူးကိုပင် စိတ်ဖြင့် ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ကတ” ဟု ခေါ်နိုင်ရကား ထိုကတကိုစွဲ၍ ကတညူပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်နိုင်သည်-ဟူလို့။

အဖွင့်]

၂-ဒုကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၅၁၅

ကျေးဇူးကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍။ ကတညူ ဝေ နာမ၊ ကတ္တညူ-
 ပုဂ္ဂိုလ်သာ မည်သည်။ ဟောတိ။ ပုဗ္ဗကာရီ၊ ပုဗ္ဗကာရီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။
 န(ဟောတိ)၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကရိယတိ မေတိအာဒိ၊ အစရှိသော။
 (ယံ ဝစနံ အတ္တိ၊ တံ ဝစနံ သင်္ဂဟကာရော) အာဟ၊ ပြီ။ တမောဇောတိ-
 ပရာယဏော၊ တမောဇောတိပရာယဏပုဂ္ဂိုလ်ကို။ (ဝုတ္တော-၌ စပ်။) ဝါ၊
 သည်။ (ကရောတိ-၌ စပ်။) ပုညဖလံ၊ ရွေးကောင်းမှု၏ အကျိုးကို။
 အနုပဇိဝန္တော ဝေ၊ မှီ၍ အသက်မမွေးရသည်သာ။ (တမ-ဖြစ်နေသည့်အတွက်
 ရွေးကောင်းမှု အကျိုးကို မမှီရပဲသာလျှင်။) (ဟုတ္တာ၊ ၍။) ပုညာနိ၊
 ကောင်းမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗကာရီတိ၊ ဟူ၍။
 ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဣဏံ ဒေမိတိ သညံ ကရောတိတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ ဝေ၊
 ဤသို့ ကြေးပေးနေ၏ ဟူ၍။ သညံ၊ အမှတ်အသားကို။ အကရောန္တောပိ၊
 မပြုပါသော်လည်း။ ကရောန္တော ဝိယ၊ ပြုသကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ
 အတ္တော၊ နက်။

၈၆။ အစ္စမံသံ လတိတာ သုကရမံသန္တိ န ကုက္ကုစ္စာယတိတိ၊ ကား။
 အစ္စမံသန္တိ၊ ဝံသားဟူ၍။ ဣဇာနန္တောပိ၊ သိလျက်လည်း။ သုကရမံသန္တိ၊
 ဝက်သားဟူ၍။ န ကုက္ကုစ္စာယတိ၊ ကုက္ကုစ္စကို မပြု။ မဒ္ဓိတာ၊ သိက္ခာပုဒ်ကို
 နှိပ်နင်း၍။ ဝိတိက္ကမတိ၊ ကျူးလွန်၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။
 ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [ကုက္ကုစ္စပြုရုံမျှဖြင့် အာပတ်မသင့်သေး၊
 ကျူးလွန်မှ အာပတ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် “မဒ္ဓိတာ ဝိတိက္ကမတိ”ဟု ဆိုသည်။]

၁။ တမောဇောတိပရာယဏော။ ။ ယခုဘဝ၌ အမျိုး အဆင်း ဥစ္စာ ပညာ
 အရာရာ၌ အောက်ကျသူကို မထင်ရှားသည့်
 အတွက် အမှောင်နှင့် တူသောကြောင့် တမပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ရ၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်
 ရှေးကံ၏ အကျိုးကိုမှီ၍ အသက်မမွေးရပဲ ယခုဘဝမှ ကုသိုလ်ကို ပြုသူ ဖြစ်သော
 ကြောင့် “ပုဗ္ဗကာရီ”ပုဂ္ဂိုလ် (ရွေးဦးစွာပြုသူ) ဟု ခေါ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ရွေးနိဿယ၌ မှောင်သော အောက်တန်းဘဝမှ လာသောကြောင့်
 “တမ” ဟု ဆိုထား၏။ သဂါထာဝဂ္ဂ ကောသလသံယုတ် အဋ္ဌ
 ကထာနှင့် မညီပါ။ အဋ္ဌကထာ သာကေကို အဋ္ဌကထာ နိဿယ၌
 ပြထား၏။ ဤဘဝ၌ အရာရာ အထက်တန်း ရောက်သူကို “ဇော-
 တိ” ဟုခေါ်၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ထပ်၍ပြုရသဖြင့် “ဇောတိ-
 ပရာယဏ” ဖြစ်သူသည် ပြုအပ်ပြီးသော ရွေးကတကို သိရာ
 ရောက်သောကြောင့် ကတညူ ကတဝေဒီ- ပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။

၅၁၆ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ [၂-နိဗ္ဗေသ

၉၀။ တိတ္ထောတိ။ ကား။ နိဗ္ဗိတကိစ္စတာယ၊ ပြီးပြီးသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နိရုဿုက္ကော၊ အားထုတ်ခြင်းမရှိသော။ (ပုဂ္ဂလော-၌ စပ်။)
ဒုကနိဗ္ဗေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဗ္ဗိတ၊ ပြီးပြီ။

၃-တိကနိဗ္ဗေသ အဖွင့်

၉၁။ သေသသံဝရဘေဒေနာတိ၊ ကား။ မနောသံဝရဘေဒေန၊ မနောသံဝရ၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်။ (ပါပဓမ္မော-၌ စပ်။) ဝါ၊ တနည်း။ သတိသံဝရဒိဘေဒေန၊ သတိသံဝရ အစရှိသည်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်။ [သတိသံဝရ-ဟူသည့် မနောသံဝရ-အထူးပင်တည်း။ အာဓိ-ဖြင့် ဉာဏသံဝရ၊ ခန္တိသံဝရ စသည့် အဋ္ဌသာလိနိနိက္ခေပကဏ္ဍ၌လားသော သံဝရတို့ကို ယူ။] အကုသလသီလသမန္နာဂမေနာတိ၊ ကား။ ထပတိ၊ လက်သမား။ အကုသလာ၊ အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော။ သီလာ၊ သီလတို့ဟူသည်။ ကတမေ စ၊ အဘယ်တို့နည်း။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ် ဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံ၎င်း။ အကုသလံ၊ သော။ ဝစီကမ္မံ၊ ဝစီကံ၎င်း။ ပါပကော၊ ယုတ်မာသော။ အာဇီဝေါ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း၎င်း တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တေဟိ၊ ဟောတော်မူအပ်သော သီလတို့နှင့်။ သမန္နာဂမေန၊ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ (ပါပဓမ္မော-၌ စပ်။)

တဿ ဟိ (ပေ) ဧဝံ သာသကံသမာစာရာ ဟောတိတိ၊ ဟူသောပါဌ်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ သာသကော၊ ယုံမှားခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော။ သမာစာရော၊ အကျင့်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝါ၊ ရှိ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။

၉၄။ သမာနဝိသယာနံ၊ တူသော ဟောရာရှိကုန်သော။ (သောတာပတ္တိ ဗလဋ္ဌ စသောအားဖြင့် တူသော ဟောရာရှိကုန်သော။) ပုဂ္ဂလာနံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝိသေသ ဒဿန ဝသေန၊ အထူးကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကာယသက္ခိတိ အာဒိကံ၊ ကာယသက္ခိ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ အပ်ပြီ။ [သမာနဝိသယာနန္တိ ပဌမဗလာဒိကော သမာနော ဧဝံ ပေါဝိသယော ဧတေသန္တိ သမာနဝိသယာ၊ တေသံ။-အနု။ (သောတာ-

၁။ တိတ္ထော။ ။ ပိဏနအနက်ကိုဟောသော တိပ-ဓာတ်သည်ပြည့်ဝခြင်း၊ တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဥပမာ ထမင်းစားရာ၌ ဝ-နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တိတ္တမည်သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အားထုတ်ဖွယ် ကိစ္စပြီးစီး၍ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဝမြိုးနေသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တူရကား “နိဗ္ဗိတ-ကိစ္စတာယ နိရုဿုက္ကော” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။ အနုဋီကာ၌ “ဂုဏပါရိပူရိယာ ပရိပူဏ္ဏော ယာဝဓတ္ထော (အကြင် အကြင် အလိုအတိုင်း ပြီးစီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ကူ၍ တိတ္ထောတိ အာဟ “နိဗ္ဗိတကိစ္စတာယ နိရုဿုက္ကောတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

အဖွင့်]

၃-တိုက်နီဒွေသ အဖွင့်

၅၁၇

ပတ္တိ ဖလက္ခပုဂ္ဂိုလ်မူစ၍ အရဟတ္တ မဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်အောင် ကာယသက္ကိ၊ ဒိဋ္ဌိ-
ပုတ္တ၊ သဒ္ဓါဝိမုတ္တ ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့ ဟောရာ အနက် တူသောကြောင့် ထို
၃-မျိုး၏ အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဟောတော်မူသည်။)]

၁၀၇။ သမာဓိ ဝါ အာဒိတိ၊ ကား။ဟိ(ယသွာ)၊ကြောင့်။ လောကုတ္တရ-
ဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာတရားတို့သည်။ ပရမတ္ထတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့်။ ဝါ၊ အစစ်
အမှန် အနက်အားဖြင့်။ သာသနံ၊ သာသနာတော်တည်း။ ဝါ၊ ဘုရားအဆုံး
အမ တော်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒတ္ထော၊ ထိုလောကုတ္တရာတရား ဟူ
သော အကျိုးရှိသော။ ပါဒကသမာဓိ၊ အခြေခံသမာဓိကို။ တဿ၊ ထို
လောကုတ္တရာဖြစ်သော သာသနာတော်၏။ အာဒိ၊ အစဟူ၍။ (သင်္ဂဟ-
ကာရေန) ဝုတ္တော၊ အပ်ပြီ။ တဒါသန္နတ္တာ၊ ထို လောကုတ္တရာ တရားနှင့်
နီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိပဿနာ၊ ကို။ (အာဒိ၊ ဟူ၍။ သင်္ဂဟကာရေန ဝုတ္တော၊
အပ်ပြီ။ နောက် ဒုတိယနည်း၌ ဆိုအပ်ပြီ။) တဿ၊ ထို ပရမတ္ထ
သာသန၏။ မူလေကဒေသတ္တာ၊ အရင်းမူလ အစ၏အဖြစ်ဖြင့် တစိတ်တဒေသ
၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ ကို။ (အာဒိ၊ ဟူ၍။ သင်္ဂဟကာရေန ဝုတ္တော၊
အပ်ပြီ။ နောက်တတိယနည်း၌ ဆိုအပ်ပြီ။) [ထိုနည်း၌ မင်သည် လော-
ကုတ္တရဓမ္မဟူသော သာသနာ၏ အစလည်း ဟုတ်၏။ တစိတ်တပိုင်း အဖြစ်ဖြင့်
လည်း ပါဝင်၏။]

၁၀၈။ ဥစ္ဆင်္ဂေါ ဝိယ ဥစ္ဆင်္ဂပညော ပုဂ္ဂလော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ၊ ဟူသောစကား
ကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စပ်။) ဥစ္ဆင်္ဂသဒ္ဓိသပညတာယ၊ ဧဝ၊ ရင်ခွင်နှင့်တူသော ပညာ
ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ။ ဝါ၊ ရင်ခွင်၌ ပညာနှင့်တူသောပညာ ရှိသည်
၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ။ ပညာ၊ သည်။ (ဥစ္ဆင်္ဂေါ) ဝိယ၊ ရင်ခွင်နှင့်တူသကဲ့သို့။
ပုဂ္ဂလောပိ၊ သည်လည်း။ ဥစ္ဆင်္ဂေါ ဝိယ၊ ရင်ခွင်နှင့် တူသည်။ ဟောတိ။
(ကသွာ၊ နည်း။) တသ္မိံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ အစိရဋ္ဌာနတော၊
ကြာမြင့်စွာ မတည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ အဓိပ္ပါယေန၊ ဤသို့
သော အလိုဖြင့်။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ အပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ဥစ္ဆင်္ဂသဒ္ဓိသ-
ပညောတိ အတ္ထောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) ဝက္ကတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။

၁၀၉။ စ၊ ဇက်။ ပညာ၊ သည်။ ဥစ္ဆင်္ဂသဒ္ဓိသ၊ ရင်ခွင်နှင့် တူသည်။
(ဟောတိ) ယထာ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပညာ ဧဝ၊ သည်ပင်။ နိက္ခန္ဓကုမ္ဘ-
သဒ္ဓိသ၊ မှောက်ထားအပ်သော အိုးနှင့်တူသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။
ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ (ကသွာ။) တတ္ထ၊ ထို ပညာ၌။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ အနုဝဋ္ဌာန-
တော၊ သက်ဝင်၍ မတည်ခြင်းကြောင့်တည်း။

၅၁၈

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဒ္ဒေသ

၁၁၃။ ယထာ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိရဋ္ဌာနတော၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ ထိရဋ္ဌာနတော စ၊ ခိုင်မြဲစွာတည်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ ပါသာဏလေခသဒိသာ၊ ကျောက်၌ ရေးသားအပ်သောအရေးအသားနှင့်တူသော။ ပရာပရာနိဗ္ဗတ္တာ၊ သူတပါးတို့က မိမိအပေါ်၌ ပြစ်မှားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော။ ကောဓလေခ၊ ကောဓ တည်းဟူသော အရေး အသားသည်။ (အတ္ထိ။) သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ပါသာဏလေခပမသမန္နာဂတော၊ ကျောက်၌ ရေးအပ်သော အရေးအသားဟူသော ဥပမာရှိသော ကောဓနှင့် ပြည့်စုံသည်။ (ဟုတွာ၊ ရှိ။ ဝါ၊ ကြောင့်။) ပါသာဏလေခပမောတိ၊ ပါသာဏလေခပမ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ ဣတရေပိ၊ ပါသာဏလေခပမ ပုဂ္ဂိုလ်မှတစ်ပါးကုန်သော ပထဝီလေခပမ၊ ဥဒကလေခပမပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း။ ဝေ၊ ဤအတူတည်း။

၁၁၄။ သုတာဒိဝတ္ထုရဟိတော၊ မာန်မာန၏ တည်ရာဖြစ်သော သုတအစရှိသောဝတ္ထုမှကင်းသည်။ (ဟုတွာ၊ ရှိ။) တုစ္ဆဓာနေ၊ အချည်းနှီးသောမာနသည်။ ဝါ၊ ကို။ နဋ္ဌော ဝိယ၊ ကျူးနှင့်တူ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ “နဋ္ဌော”တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ တေဿ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဥဂ္ဂတော၊ အချည်းနှီးတက်ကြွားသော။ သော နဋ္ဌော၊ ထိုကျူးပင်နှင့် တူသော မာနသည်။ အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သော၊ သည်း။ ဥန္နဋ္ဌော၊ မည်၏။

၁၂၂။ သီလကထာ စ နော ဘဝိဿတိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သော။ သီလကထာဘဝနံ၊ သီလကထာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ပဌမာရမ္ဘော၊ ပဌမ စတည်၍ အားထုတ်ခြင်းသည်။ (သမာနောပိ၊ သော်လည်း။) ဒုဿိလေန၊ ဒုဿိလပုဂ္ဂိုလ်နှင့်။ သဟ၊ တကွ။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေန္တော၊ သည်။ (ဟုတွာ) နေဝ သီလကထာ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၁၂၃။ တတ္ထ တတ္ထာတိ၊ ကား။ ပညာယ၊ ဖြင့်။ သောဓေတဗ္ဗေ စ၊ သုတ်သင်ထိုက်သည်လည်းဖြစ်သော။ (ပညာယ) ဝဇေတဗ္ဗေ စ၊ တိုးပွားစေထိုက်သည်လည်း ဖြစ်သော။ တသ္မိံ တသ္မိံ အနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ၊ ထိုထို ချီးမြှောက်ထိုက်သောဌာန၌။ အဓိသီလံ၊ လွန်ကဲသောသီလကို။ [အနုန္တံ “အဓိသီလ” ဟု ရှိ၏။] နိဿာယ၊ မှီ၍။ ဥပ္ပန္နပညာယ၊ ဖြစ်သော ပညာဖြင့်။ အနုဂ္ဂဟာတိ နာမ၊ ချီးမြှောက်သည်မည်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

၁၂၄။ ဂူထကူပေါ ဝိယ ဒုဿိလျန္တိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ ဒုဿိလျဿ၊ သီလမရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ ဂူထသဒိသတ္တမေဝ၊ မစင်နှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကိုသာ။ (သင်္ဂဟကာရော) ဒဿေတိ။

အပွင့်]

၄-စတုက္ကနိဒ္ဒေသ အပွင့်

၅၁၉

၁၃၀။ နော စ သမ္မာ ပညပေတုံ သက္ကောန္တိတိ၊ ဟူသော စကားကို။
 ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ (သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ။
 ပညပေတုံ၊ ပညတ်ခြင်းငှါ။) န သက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်ကုန်။ ဣတိ ဣမံ
 အတ္ထံ၊ ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ရှိ။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။
 [သရတင်္ဂစသော ဘုရားအလောင်းအရာကြီးတို့ကား မှန်ကန်စွာ ပညတ်ခြင်း
 ငှါ စွမ်းနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ယေဘုယျေန” ဟု ဆိုသည်။] ဝါ၊ တနည်း။
 တထာဂတေ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဥပ္ပန္န၊ ပွင့်တော်မူလသော်။ တသ္မိံ၊
 ထို မြတ်စွာဘုရား၌။ အနာဒရိယံ၊ လေးစားခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်ကို။ ကတော၊
 ရှိ။ သမာပတ္တိံ၊ သမာပတ်ကို။ ဥပ္ပါဒေတုံ၊ ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ယမန္တဿ၊
 လုံ့လပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အသမတ္တဘာဝံ၊ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို။
 (သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။) ဝါ၊ တနည်း။ ပူရဏာဒယော၊ ပူရဏကဿပ အစရှိ
 ကုန်သော။ တိတ္ထိယာ၊ တိတ္ထိတို့ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) အဓိပ္ပေတာ။

တိကနိဒ္ဒေသဝတ္ထုနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၄-စတုက္ကနိဒ္ဒေသ အပွင့်

၁၃၁။ ပရေန၊ တပါးသော အာဏတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကတံ၊ ပြုအပ်
 သော။ ဒုဿိလုံ၊ သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ်ကို။ (ကတံး
 နှစ်။) အာဏတ္တိယာ၊ စေခိုင်းခြင်းအားဖြင့်။ အတ္တနာ၊ မိမိဟူသော စေ
 ခိုင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင်၊ ပယောဂေန စ၊ ဝစီပယောဂဖြင့်။ ကတံ၊ ပြု
 အပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အာဏတ္တိယာ၊ စေခိုင်းခြင်းကြောင့်။ ပါပဿ၊

၁။ ပရေန ကတံ ဒုဿိလုံ။ [ပရေနာတိ၊ အညေန၊ အာဏတ္တေန၊ တိ အတ္ထော။
 -အနု။] (စေခိုင်းတတ်သူမှ တပါးသော စေခိုင်း
 အပ်သူသည်။) ကတံ ဒုဿိလုံ-ဝေကို “ပယောဂေန ကတံ” နှစ်။

၂။ အာဏတ္တိယာ အတ္တနာ စ။ စေခိုင်းတတ်သူ၏ စေခိုင်းမှုကို “အာဏတ္တိ”
 ဟု ဆို၏။ “အတ္တနာ” ကား စေခိုင်းတတ်
 သော အာဏာပကဿ၊ ထိုပြုအပ်ခဲ့သော ဒုဿိလုံကို စေခိုင်းတတ်သော မိမိက
 လည်း၊ စေခိုင်းခြင်းဟူသော ဝစီပယောဂဖြင့် ပြုအပ်၏။ [အာဏတ္တိယာ အတ္တနာ
 စာတိ အာဏာပကဿ အာဏတ္တိယာ (စေခိုင်းခြင်းအားဖြင့်) အတ္တနာ စ (သည်
 လည်း) အာဏတ္တေန (စေခိုင်းမှုဖြင့်) ကတံ။ - အနု။ ထို့နောက် အနုဋီကာ၌ “တဉ္စ
 တုဿ အာဏာပကဿ ယံ ဝစီပယောဂေန ကတန္တိ ယောဇနာ” ဟု ရှိ၏။ ယခုရှိ
 သော မူလဋီကာပါဌ်ကို ထိုအတိုင်း အနက်ပေး၍ မဖြစ်ပါ။]

၃။ ဣတိ (ဝေ) ဝါယာ ဝေါ။ ဤပြုအပ်ခဲ့သော အကြောင်းကြောင့် အထ
 မြောက်သော ဒုဿိလုံ-ကံသည် စေခိုင်းသူ
 အတွက် တဝက်အမွေခံ ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် တတော (ထို ၂-ယောက်ပေါင်းမှ အထ
 မြောက်သော ဒုဿိလုံ-ကံမှ) ဥပခုဿ ဝါယာဝေါတိ ဝုတ္တော။

၅၂၀

ပုဂ္ဂလိကဉာဏ် မှုလဒ္ဓိကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

တိုးပွားစေအပ်သော မကောင်းမှု၏။ ဒါယာဒေါ၊ တဝက် အမွေခံကို။ တတောဥပစုဿ ဒါယာဒေါတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။ [ဤ ပါဠိရှိအတိုင်း အနက်ပြေသော်လည်း အနုဋ္ဌိကာဝယ် တမျိုး ယောဇနာထား သောကြောင့် ရှေးပါဠိက တမျိုးရှိဟန် တူသည်။]

၁၄၅။ အယန္တိ၊ အယံဟူသောပါဠိဖြင့်။ တေသု ပဌမောတိအာဒိကာ၊ တေသု ပဌမော အစရှိသော။ နယံ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေ) ဝဒတိ။

၁၄၈။ ဒေသနာယ၊ ဒေသနာတော်ဖြင့်။ (သမ္မာဒနံ-၌ စပ်။) ဓမ္မာနံ၊ ဟောထိုက်သော တရားတို့၏။ (ဘာဝ-၌ စပ်။) ဉာဏဿ၊ ဉာဏ်အား။ ဝါ၊ ၏။ (အာပါတ-၌ စပ်။) အာပါတဘာဝသမ္မာဒနံ၊ ရှေးရှုကျရောက်ကုန်သည် ၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းသည်။ [သဒ္ဓတ္ထ-မဟုတ် ဉာဏုတ္ထိဋ္ဌနံ-ကို အဓိပ္ပာယ်တွင် ဖွင့်ခြင်းတည်း။] ဉာဏုတ္ထိဋ္ဌနံ၊ မည်၏။ သဟ ဥဒါဟဋ္ဌဝေလာယာတိ၊ ဟူ သောပါဠိ၏။ ဥဒါဟဋ္ဌဝေလာယ၊ ထုတ်ဖော်ဟောပြအပ်ရာ အခါနှင့်သာ လျှင်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ၊ တသ္မိံ ကာလေ၊ ထို ထုတ်ဖော်ဟောပြအပ်ရာ အခါ သည်။ အနုတိက္ကန္တေ ဝေ၊ မလွန်မိပင်။ (ဓမ္မာဘိသမယော-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

၁၅၂။ တန္တိ၊ တံ-ဟူသောပါဠိဖြင့်။ အနန္တရံ၊ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော။ ဝစနံ၊ “ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌိတဝစနမ္ပိ” ဟူသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေ) ဝဒတိ။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ဉာဏမ္ပိ ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌိတဝစနမ္ပိ” ဟု ၂-မျိုးရှိ သည်တွင် တံ-ဖြင့် အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌိတဝစနံ”ကို ညွှန်ပြ သည်။] ကတမော၊ အဘယ်သည်။ လောကော၊ လောကမည်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သော်၊ ဝါ၊ မေးအပ်သော်။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည်။ (လောကော၊ လောကမည်၏။) ဣတိ၊ သို့။ မဟန္တံ၊ ကြီးစွာသော။ အတ္ထံ၊ အနက် အဓိ- ပွာယ်ကို။ သင်္ဂဟေတွာ၊ သိမ်းယူ၍၊ ဌိတဝစနံ၊ တည်သော စကားသည်။ အတ္ထယုတ္တံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ အနက်နှင့်ယှဉ်သောစကားမည်၏။ လုဇ္ဇတိ၊ ပျက် စီးတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ လောကော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤစကားသည်။ ကာရဏယုတ္တံ၊ အကြောင်းနှင့်ယှဉ်သော စကားမည်၏။ [“လုဇ္ဇတိ”သဒ္ဓါ သည် လောက အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော (သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ပြသော) စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကာရဏယုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။]

၁၅၆။ သဟိတာသဟိတသာတိ၊ ကား။ သဟိတာသဟိတေ၊ အကြောင်း နှင့်စပ်သော စကား၊ အကြောင်းနှင့်မစပ်သော စကား၌။ (န ကုသလာ ဟောတိ-၌ စပ်။) [“ကုသလ”သဒ္ဓါသည် အာဓာရကို ဝံ့မှီးတည်း။ ထို့ကြောင့်

အပွင့်]

၇-စတုက္ကနိဒ္ဒေသ အပွင့်

၅၂၁

“သဟိတာသဟိတဿ”၌ သဝိဘတ်ကို သတ္တမိအနက်၌ သက်စေရသည်။] ဝါ၊
 တနည်း။ သဟိတာသဟိတဿ၊ အကြောင်းနှင့်စပ်သော စကား၊ အကြောင်း
 နှင့်မစပ်သော စကားကို။ ပရိစ္ဆိန္ဒနေ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၌။
 (“န ကုသလာ ဟောတိ”၌ စပ်။ ဤအလို ဝိဘတ်နက်မပြောင်းပဲ
 “ပရိစ္ဆိန္ဒနေ”ထည့်ပါ၌ ထည့်၍ အနက်ပေးရသည်။) ဒွေယေဝါတိ၊ ကား။
 ဒုတိယစတုတ္ထာယေဝ၊ ဒုတိယဓမ္မကထိက၊- စတုတ္ထဓမ္မကထိက တို့သည်သာ။
 (“သဘာဝဓမ္မကထိက”၌ စပ်။) ဒေသကသဘာဝကသမ္ပတ္တိယာ၊ တရားဟော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပြည့်စုံ
 သည့်အတွက်။ ဗောဓေတုံ၊ သစ္စာ ၄-ပါး တရားတို့ကို သိစေခြင်းငှါ။
 သမတ္တတာယ၊ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သဘာဝဓမ္မကထိကာ၊ အစစ်
 အမှန်ဖြစ်သော ဓမ္မကထိကတို့တည်း။ သစ္စဓမ္မကထိကာ၊ မှန်သော ဓမ္မကထိက
 တို့တည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

၁၅၇။ ကုသလဓမ္မဟိ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ဖြင့်။ စိတ္တဿ၊ စိတ်ကို။
 ဝါသနာ၊ ထုံစေခြင်းသည်။ ဘာဝနာ၊ ထုံစေခြင်းသည်။ ဝါသရုံ၊ မည်၏။
 အယံ ပါပပုဂ္ဂလောတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ စတုတ္ထော၊ စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်ကို။
 (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ပဌမော၊ ပဌမပုဂ္ဂိုလ်ကို။ န ဝုတ္တော၊
 ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ ပဌမော၊ ပဌမပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အဝိသံဝါဒေတု-
 ကာမော၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်းငှါ အလိုမရှိသော။ ဝေရဉ္စုဗြာဟ္မဏသဒ္ဓိသော၊
 ဝေရဉ္စုပုဏ္ဏားနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ၊
 ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ တနည်း။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ အယံ ပါပပုဂ္ဂလောတိ၊
 ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ စတုတ္ထော၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ပဌမော၊ ကို။ န ဝုတ္တော၊
 ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။ ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။
 ပဌမော၊ ကို။ အဝိသံဝါဒေတုကာမော၊ သော။ ဝေရဉ္စုဗြာဟ္မဏသဒ္ဓိသော၊
 ကို။ အဓိပ္ပေတော၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စတုတ္ထော၊ စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်ကို။
 ဝုတ္တော၊ ပဌမော၊ ကို။ န ဝုတ္တော၊ အပ်။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ ၏။

၁၅၈။ ပုဂ္ဂလေပိ အရိယာနံ အဘိက္ကမနာဒိသဒိသတာတိ၊ ဟူသော
 ပုဒ်၏။ ပုဂ္ဂလေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၌။ အဘိက္ကမနာဒိနံ၊ အဘိက္ကမန အစရှိသည်တို့၏။
 အရိယာနံ၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ အဘိက္ကမနာဒိသဒိသတာ၊ အဘိက္ကမန အစ
 ရှိသည်တို့နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဝါ၊
 တနည်း။ အရိယာနံ၊ တို့၏။ အဘိက္ကမနာဒိနာ၊ အဘိက္ကမန အစရှိသည်
 အားဖြင့်။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ သဒိသတာ၊ တူသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊
 ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သဒိသဘိက္ကမနာဒိတာ၊ တူသော အဘိက္ကမန အစရှိသည်
 တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ပဌမနည်း၌ ပုထုဇဉ်၏

အရိယာနှင့် အဘိက္ကမန အစရှိသည်ချင်း တူသည်။ ဒုတိယနည်း၌ အဘိက္ကမန အစရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ပုဂ္ဂိုလ်ချင်းတူသည်”ဟု မှတ်ပါ။]

၁၆၆။ ဒုဿိလံ၊ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဒုဿိလော၊ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တော၊ ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဘူတံ၊ ထင်ရှားရှိသော အပြစ်ကို။ ဘာသတိ၊ ပြောဆိုသူမည်၏။ ပါဏာတိပါတေန၊ ပါဏာတိပါတအားဖြင့်။ ဒုဿိလံ၊ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အဒိန္နာဒါနေန၊ အဒိန္နာဒါနအားဖြင့်။ ဒုဿိလော၊ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဝတ္ထာ၊ မပြောဆိုမူ၍။ ပါဏာတိပါတေန၊ ပါဏာတိပါတအားဖြင့်။ (ဒုဿိလော၊ တည်း။) ဣတိ ဝေ၊ ဤသို့သာ။ ဝဒန္တော၊ သည်။ တတ္ထံ၊ မှန်ကန်သောအပြစ်ကို။ ဘာသတိ နာမ၊ ပြောဆိုသူမည်၏။ ယံ ဣဒံ၊ အကြင် စကားရပ်ကို။ ကာလေနာတိ၊ ကာလေန ဟူ၍။ [ယော တတ္ထ အဝတ္ထော၊ တမ္ပိ ဘဏတိ ကာလေန၊ ယောပိ တတ္ထ ဝတ္ထော၊ တမ္ပိ ဘဏတိ ကာလေန၊ ဟူ၍။] (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ တတြ တသ္မိံ ဝစနေ၊ ထိုကာလေန ဟူသော စကားရပ်၌။ ယော၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ကာလေန ဘဏတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္ထော။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကိဒိသော၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ရှိအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (ဝိစာရဏာယ၊ စိစစ် ခြင်းသည်။ သတိ။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှါ။ ကာလညှု ဟောတိတိအာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ ဒဿန္တော၊ ပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယမိဒံ ကာလေနာတိ ဝုတ္တံ။ တတြ ယော ပုဂ္ဂလောတိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။

၁၆၇။ အာဂမနဝိပတ္တိ နာမ၊ မည်သည်။ ကမ္ပံ၊ ရှေးကံတည်း။ ပုဗ္ဗုပ္ပန္နပစ္စယဝိပတ္တိ၊ မည်သည်။ သုက္ကသောဏိတံ၊ မိဘတို့၏သုက်သွေးတည်း။ ပဝတ္ထော၊ ပဝတ္ထိအခါ၌။ ပစ္စယာ၊ အကြောင်းတို့တည်း။ ပဝတ္ထပစ္စယာ၊ တို့။ ဝါ၊ တနည်း။ ပဝတ္ထဿ၊ ပဝတ္ထိအခါ၌ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပစ္စယာ၊

၁။ ယမိဒံ ကာလေနာတိ ဝုတ္တံ။ ။ပါဌ်ရှိအတိုင်းစွဲလျှင်“ယမိဒံ”အရ က“ယော တတ္ထ အဝတ္ထော (ပေ) တဏတိ ကာလေန” ဟူသော ဝါကျတခုလုံး ရ၏။ ကာလေနာတိ အရကား “ကာလေန”တပုဒ်သာ ရ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် နံနှင့် အာကာရတို့ အရ ကွဲနေသောကြောင့် “ကံ၊ အာကာရ၊ ထို နှစ်ဝ၊ အရမကွဲချေ”ဟူသော ဥပဒေသနှင့် ဆန့်ကျင်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ကာလေနာတိကို ယမိဒံနှင့် အရ တူအောင် “ယော တတ္ထ အဝတ္ထော၊ တမ္ပိ ဘဏတိ ကာလေန၊ ယောပိ တတ္ထ ဝတ္ထော၊ တမ္ပိ ဘဏတိ ကာလေန”ဟု အနုဋီကာ ဖွင့်ရ သည်။ ကိဒိသောတိ-နောက်၌ “ဝိစာရဏာယ တဿ”ကိုလည်း အနုဋီကာအတိုင်း ထည့်သည်။

အကြောင်းတို့တည်း။ ပဝတ္ထပစ္စယာ၊ တို့။ အာဟာရာဒယော၊ အာဟာရ အစရှိသည်တို့တည်း။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ပဝတ္ထပစ္စယာ”ဟု ရှိ၏။] ဇောတေတိ၊ လင်းတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဇောတိ၊ မည်၏။ အာလောကော၊ အလင်း တည်း။ ကုလသမ္ပတ္တိယာဒိဟိ၊ အမျိုး၏ ပြည့်စုံခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဇောတမာနော စ၊ ထွန်းလင်းတောက်ပြောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ဇောတိ ဝိယ၊ အလင်းနှင့်တူ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဇောတိ၊ မည်၏။

၁၇၃။ ပဟိနာဝသိဋ္ဌကိလေသ ပစ္စဝေက္ခဏာပိ၊ မဂ်ဖြင့်ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာကြွင်းသောကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်သည်လည်း။ (အရဟတ္တဖိုလ် မရမီ ဆင်ခြင်တတ်သော ဉာဏ်သည်လည်း။) (ဝိမုတ္တိဒဿန-မေဝ ဟောတိ၌ စပ်။) ယေဟိ ကိလေသေဟိ၊ အကြင် ကိလေသာတို့မှ။ ဝိမုတ္တော စ၊ လွတ်ပြီးသည်၎င်း။ အဝိမုတ္တော စ၊ မလွတ်သေးသည်၎င်း။ ဟောတိ။ တေသံ၊ ထိုကိလေသာတို့ကို။ ဒဿနဝသေန၊ မြင်ခြင်း၏အစွမ်း အားဖြင့်။ ဝိမုတ္တိဒဿနမေဝ၊ ဝိမုတ္တိဒဿနမည်သည်သာ။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ ကျေနုဝိသတိဝိဓံ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၁၇၄။ ယာနိ ကာနိစိ တန္တောဗုတာနန္တိ၊ ကား။ တန္တောဗုတာနံ၊ ယက် ကန်းစင်၌ ချည်တို့ကို ဖြန့်ခင်း၍ ယက်အပ်ကုန်သော။ ဝတ္ထာနံ၊ အဝတ်တို့ တွင်း။ ယာနိ ကာနိစိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးကုန်သော။ ဝတ္ထာနိ၊ အဝတ် တို့သည်။ (သန္တိ-၌ စပ်။) ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဿ၊ ထို ဥဒကောရောဟနာနုယောဂ၏။ သာယံ၊ ညချမ်းအခါ၌ ရေသို့ ဆင်းခြင်းဟူသော။ တတိယံ၊ ၃-ကြိမ် ပြောက်သည်။ အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာယတတိယော၊ မည်၏။ အနုယုဉ္ဇနံ၊ အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း။ အနုယောဂေါ၊ ခြင်း။ တံ၊ ထို အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းကို။ အနုယုတ္တော၊ အားထုတ်သည်။ (ဟုတွာ ဝိဟရတိ-၌ စပ်။) ဣတိ၊ သို့။ ဥပယောဂဝစနံ၊ ဒုတိယာ ဝိဘတ်ကို။ ဒဠဗ္ဗံ၊ [ဥဒကောရောဟနာနုယောဂံ-၌ အနုယုတ္တော- ၏ ကံဖြစ်သောကြောင့်။ “ဒုတိယာဝိဘတ်”ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။] ဝါ၊ တနည်း။ ဘာဝနပုံသကံ၊ ဘာဝနပုံသကဟူ၍။ (ဒဠဗ္ဗံ၊ ၏။) [ဤအလို “ဥဒကော- ရောဟနာနုယောဂံ- ရေသို့ သက်ခြင်း၌ အဖန်ဖန်အားထုတ်သည် မည်လောက် အောင်”ဟု ကြိယာဝိသေသန အနက်ပေးပါ။]

၁၇၅။ တတ္ထ သိက္ခနဘာဝေနာတိ၊ ကား။ သိက္ခာယ၊ အဓိသီလဟု ဆိုအပ်သော သိက္ခာ၌၎င်း။ သာဇီဝေ စ၊ သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်ဟု ဆိုအပ် သော သာဇီဝံ၌၎င်း။ သိက္ခနဘာဝေန၊ ကျင့်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (သမာပန္နော-၌ စပ်။) သိက္ခံ ပရိပူရေန္တောတိ၊ ကား။ သီလသံဝရံ၊ စောင့်

စည်းကြောင်းသီလကို။ ပရိပူရေန္တော၊ ဖြည့်ကျင့်သည်။ (ဟုတော-၌ စပ်။)
 သာဇီဝဉ္စ အနုတိက္ကမန္တောတိ၊ ကား။ ယော နာမကာယော၊ အကြင် နာမ်
 အပေါင်းသည်။ ယော ပဒကံယော၊ အကြင် ပုဒ်အပေါင်းသည်။ ယော
 နိရုတ္တိကာယော၊ အကြင် ထုတ်ဖော် ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါအပေါင်းသည်။
 ယော ဗျဉ္ဇနကာယော၊ အကြင် အနက်ကို ထင်ရှား ပြတတ်သော သဒ္ဓါ
 အပေါင်းသည်။ (အတ္ထိ။) တံ၊ ထိုပုဒ်အပေါင်းသည်။ သိက္ခာပဒံ၊ မည်၏။
 ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ သိက္ခာပဒံ၊ သိက္ခာပုဒ်ဟူသော။
 ဘဂဝတော၊ ၏။ ဝစနံ၊ စကားတော်ကို။ အဝီတိက္ကမန္တော၊ မလွန်ကျူး
 သည်။ ဟုတော၊ ဖြစ်၍၎င်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ စံ၊ ဆက်။ ဣဒမေဝ ဒွယံ၊
 ဤ သီလသံဝရကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၊ သာဇီဝကို မလွန်ကျူးခြင်း ဟူသော ဤ
 ၂-ပါး အပေါင်းကိုပင်။ သိက္ခနန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ တတ္ထ၊
 ထို သိက္ခာပရိပူရေ၊ သာဇီဝါနုတိက္ကမ ၂-ပါးတို့တွင်။ သာဇီဝါနုတိက္က-
 မော၊ ရဟန်းဟူသမျှတို့အတူတကွ အသက်မွေးရာ၊ ဖြစ်ရာဟူသော သာဇီဝ
 ကို မလွန်ကျူးခြင်းသည်။ သိက္ခာပါရိပူရိယာ၊ အဓိသီသသိက္ခာ၏ ပြည့်စုံ
 ခြင်းရှိသည့်အဖြစ်၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဟိ၊ မှန်၏။
 တတော၊ ထိုသို့ သာဇီဝဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးခြင်းကြောင့်။
 ယာဝ မဂ္ဂါ၊ မဂ်တိုင်အောင်။ သံဝရပါရိပူရိ၊ စောင့်စည်းကြောင်း သီလ၏
 ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့
 မှတ်အပ်၏။ ဝိနာသနဘာဝတောတိ၊ ကား။ ဟိ သနဘာဝတော၊ ညည်းဆဲ
 ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (“သတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ၌ စပ်။) ဟလိဒ္ဓိရာဂေါ
 ဝိယ န ယိရကထော ဟောတိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ၌။ ကထာယ၊
 စကား၏။ အဋ္ဌိတဘာဝေန၊ တည်တံ့ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ဟလိဒ္ဓိရာဂသဒိသတာ၊ နန္ဒင်းဖြင့် ဆိုးခြင်းနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ နန္ဒင်း
 ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်နှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ပုဂ္ဂလ-
 သာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဟလိဒ္ဓိရာဂသဒိသတာ၊ ကို။ ဝါ၊ ကို။ န ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
 မသိထိုက်။

၁၇၉။ ဒါရုမာသကောတိ ယေ ဝေါဟာရံ ဂစ္ဆန္တိတိ၊ ဟူသော ဤ
 ပါဌ၌။ ဣတိသဒ္ဓေန၊ ဣတိ-သဒ္ဓါဖြင့်။ (ဒါရုမာသကောတိ-၌ ဣတိ-သဒ္ဓါ
 ဖြင့်။) ဧဝံ ပကာရေ၊ ဤသို့အလားတူဖြစ်သော ပိုက်ဆံတို့ကို။ [ယခုခေတ်
 သုံး ငွေစက္ကူမျိုးလည်း ပါသည်။] (သင်္ဂဟကာရေ) ဒသေတိ၊ ပြ၏။ အညံ
 ဒသေတွာ အညဿ ပရိဝတ္တနန္တိ၊ ကား။ ဒသဂ္ဂနကံ၊ တဆယ်ထိုက်တန်သော။
 ဝတ္ထယုဂံ၊ အဝတ်အစုံကို။ ဒသေတွာ၊ ပြ၍။ တဿ၊ ထို ဝယ်သောပုဂ္ဂိုလ်
 အား။ ဝါ၊ သည်။ အဇာနန္တဿ၊ မသိစဉ်။ ပဉ္စဂ္ဂနကဿ၊ ငါးကျပ်ထိုက်
 တန်သော အဝတ်အစုံကို။ ဒါနံ၊ ပေးခြင်းတည်း။

အဖွင့်]

၅-ပဉ္စကနိဓ္ဓေသအဖွင့်

၅၂၅

၁၈၁။ အဝိကိဏ္ဍသုခန္တိ၊ ကား။ ရူပါဒီသု၊ ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၌။ သုဘာဒိပရိကပ္ပနဝသေန၊ သုဘအစရှိသည်ဟု ကြံဆခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အဝိ-သဋ္ဌသုခံ၊ မပြန့်ကျဲသော သုခကို။ (ပဋိသိဝေဒေတိ-၌ စပ်။) [ရူပါရုံကြည့် ယင်း သဒ္ဓါရုံထံရောက်လိုက်၊ သဒ္ဓါရုံ နားထောင်ယင်း ဂန္ဓာရုံထံရောက်လိုက် ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကာမသုခသည် ပြန့်ကျဲနေ၏။ “ဣန္ဒြိယသံဝရသုခ” ကား ထိုကဲ့သို့ ပြန့်ကျဲစရာမရှိ။]။

၁၈၇။ ခန္ဓဓမ္မေသု၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌။ အနိစ္စာဒိဝသေန၊ အနိစ္စ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်သော၊ ဝိပဿနာ၊ သည်း။ မဂ္ဂဖလလာဘေန၊ မဂ်ဖိုလ်ကို ရခြင်းကြောင့်။ (မဂ်ဖိုလ်ကို ရသည့်အခါ ရောက်မှ။) ပဋိလဒ္ဓါ နာမ၊ ရအပ်သည်မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (ကသွာ၊ ကြောင့်နည်း။) တဒလာဘေန၊ တိုမဂ်ဖိုလ်ကို မရခြင်းကြောင့်။ အနု-ဝဋ္ဌာနတော၊ စွဲမြဲစွာ မတည်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ မဂ္ဂဖလလာဘီ ဧဝ၊ မဂ်ဖိုလ်ကိုရခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ။ အဓိပညာ-ဓမ္မဝိပဿနာလာဘီတိ၊ ဟူ၍။ (၁၈၈တာ) ဝုတ္တော၊ စ၊ ဆက်။ ဓဂ္ဂဖလ-ဉာဏမေဝ၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သည်သာ။ အဓိကပညာဘာဝတော၊ လောကီ ပညာထက် လွန်ကဲသော ပညာ၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ စတုသစ္စဓမ္မေ၊ ၄-ပါး သော သစ္စာတရား၌၎င်း။ သဗ္ဗဓမ္မေသု၊ အလုံးစုံသောတရားထက်။ ဝရေ၊ မြတ်သော။ နိဗ္ဗာနေ ဧဝ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်၌သာလျှင်၎င်း။ [ဧဝ-ဖြင့် ကျန် သစ္စာ ၃-ပါးကို ကန့်။] ဝိသိဋ္ဌဒဿနဘာဝတော စ၊ ထူးကဲစွာ မြင်တတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၁၈၉။ သုတေန အနုပပန္နောတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ ယထာသုတေန ဝါ၊ အကြင် ကြားနာအပ်သော တရားတော်နှင့်၎င်း။ အတ္ထေန ဝါ၊ သီလအစ ရှိသော အနက်နှင့်၎င်း။ သမန္နာဂတော၊ ပြည့်စုံသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ အတ္ထော။

စတုက္ကနိဓ္ဓေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၅-ပဉ္စကနိဓ္ဓေသ အဖွင့်

၁၉၁။ ပဌမပဉ္စကေ၊ ၌။ ဥဓ္ဓေသေနဝ၊ ဥဓ္ဓေသဖြင့်ပင်။ (အကျဉ်း တုန်းကပင်။) ပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ၊ ခွဲခြားငွေဖန်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အပြားကို။ ဝိညာယတိ၊ သိအပ်၏။ (သိနိုင်၏။) ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ယထာ၊ အကြင်

၅၂၆

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

၂-နိဒ္ဒေသ

အကျင့်ဖြင့်။ တေသု၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၌။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ကျင့်ထိုက်၏။ တာယ ပဋိပတ္တိယာ၊ ထိုအကျင့်ဖြင့်။ တေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ ဝိဘဇန္တော၊ ခွဲခြမ်းဝေဖန်တော်မူလိုသည်။ (ဟုတော) တတြ ယွာယန္တိအာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

အာရမ္မသဒ္ဓေါတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ အာရမ္မကိရိယာဝါစကော၊ အာရမ္မကြိယာကို ဟောသော။ သဒ္ဓေါ၊ သည်။ (ဝတ္တတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

မလုပ္ပတ္တိယာ၊ အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ (အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်မှ။) မဂ္ဂကိစ္စံ၊ မဂ်၏ကိစ္စသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးဆုံးသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ မဂ္ဂကိစ္စဝသေန ဗလမေဝ ဝုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာဖြင့် “နိရုဇ္ဈန္တိ”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် “မဂ္ဂကိစ္စဝသေန”ဟု ဆိုသည်။]

အာယာစနသာဓုတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ ပသံသနာဒိသာဓု၊ ချီးမွမ်းခြင်းအစရှိသော အနက်ကိုဟောသော သာဓုသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ အတ္ထော။

၁၉၂။ အာဒိတော၊ အစ၌။ ဓေယျံ ဌပေတဗ္ဗံ၊ ထားထိုက်သည်တည်း။ အာဓေယျံ၊ အစ၌ထားထိုက်သည်။ ဒဿနသဝနပဋိဝစနဒါနဝသေန ၊ မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ စကားတုံ့ ပေးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ မုခေန၊ နှုတ်ဖြင့်။ ဂဟဏံ ဝိယ၊ ယူခြင်း လက်ခံခြင်း ကဲ့သို့။ ပဝတ္တံ၊ ဖြစ်သော။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်း လက်ခံခြင်းကို။ မုခန္တိ၊ မုခဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ [ပကတိမုခ၏ မုခ-အမည်ကို လက်ခံခြင်း စကားတိုင်အောင် ကာရဏပစာရအားဖြင့် ယူပါ-ဟူလို။] ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အာဓေယျံ၊ ရှေးဦးစွာထားထိုက်သော။ တံ မုခံ၊ ထိုနှုတ်ဖြင့် ယူခြင်း လက်ခံခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ရှေးဦးစွာ ထားထိုက်သော နှုတ်ဖြင့် ယူခြင်း လက်ခံခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အာဓေယျမုခေါ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တနည်း။

၁။ ဒဿန(ပေ)မုခန္တိ။ ။ဂဟဏံ-ကို “ဝေမေတန္တိ သမ္ပဋိစ္ဆနံ”ဟု အနုဖွင့်၏။ တိုက်ရိုက် မြင်ရာ၊ ကြားရာ၊ မေးအပ်သူက စကားတုံ့ ပေးရာတို့၌ “အင်း၊ ဟုတ်၏”ဟု ဝန်ခံနိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်သော ဝန်ခံခြင်းကို “မုခံ”ဟု မှတ်ပါ။ ဤစကားဖြင့် မုခံအရ နှုတ်(ပါးစပ်)ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ဝန်ခံမှုကို ဌာနပစာရအားဖြင့် မုခံ-ဟု ယူဆလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

၂။ တံ မုခံ အာဓေယျံ။ ။ဤဝါကျ၌ “ယဿ သော အာဓေယျမုခေါ”ပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ “မုခံ အာဓေယျံ ယဿာတိ သော အာဓေယျမုခေါ”ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြုပါ။

အဖွင့်၍

၆-ဆက္ကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၅၂၇

ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဂဟဏတ္ထံ ၊ ယူခြင်း လက်ခံခြင်း အကျိုးငှါ။ အာဓေယျံ၊ ရွေးဦးစွာ ထားထိုက်သော။ ပကတိမုခမေဝ၊ ပကတိ နှုတ် အပြောသည်သာ။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အာဓေယျ- မုခေါ၊ မည်၏။ အဝိစာရေတွာ၊ မှန် မမှန်ကို မစိစစ်မူ၍။ အာဒိကဿာယ ဝေ၊ အစစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကား၌သာ။ ဌပိတဂဟဏော၊ ထားအပ် သော ယူခြင်း လက်ခံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁၉၄။ ရဇဂ္ဂသိန္နိ၊ ကား။ ရဇဂ္ဂအာဝေ၊ မြို့အစု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဟူသည်။ (ကိံ၊ အဘယ်နည်း။) [ဥပမေယျဘက်၌ မြို့အစုကို မယူရ၊ မြို့အစုနှင့်တူသော မာတုဂါမ၏ အကြောင်းအရာကို ကြားရခြင်း စသည်ကို ယူရသည်။ ထိုသို့ ကြားရသောအခါ ကိလေသာမြို့ ထကြွလာသောကြောင့် ထိုကြားရခြင်းကို “ရဇဂ္ဂဘာဝ”ဟု ခေါ်ရသည်။]

၁၉၅။ ဂဝါ၊ နွားမထက်။ ခိရံ၊ နို့ရည်ကို။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံးဟူ၍။ အက္ခာယတိ၊ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဣတိ ဝေ၊ ဤသို့။ သမ္ပန္နော၊ ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းကို။ န ကာတဗ္ဗော၊ မပြုထိုက်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဥပ္ပတ္တိတော၊ ဖြစ်စဉ်အားဖြင့်။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဂေါရသေ၊ နွားမမှဖြစ်သော အရသာ တို့ကို။ ဒဿေတွာ၊ ပြတော်မူပြီး၍။ တေသု၊ ထို ၅-မျိုးတို့တွင်။ သပ္ပိမဏ္ဍဿ၊ ထောပတ်ကြည်၏။ အဂ္ဂဘာဝဿနတ္ထံ၊ အသာဆုံး၏အဖြစ်ကို ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှါ။ ဂဝါ ခိရန္တိအာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ တေန၊ ထို့ကြောင့်။ ဂါဝိတော ခိရံ နာမ ဟောတိဘိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ပဉ္စကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၆-ဆက္ကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၂၀၂။ ဆက္ကေ၊ ဆက္က နိဒ္ဒေသ၌။ ဧကန္တတော၊ စင်စစ်အားဖြင့်။ ပါကဋ္ဌာ၊ ထင်ရှားကုန်သော။ သမ္မာသမ္ပုဒ္ဓါဒယော၊ သမ္မာသမ္ပုဒ္ဓ အစ ရှိကုန်သော။ တေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ယထာ ဝုတ္တဂုဏာ၊ အကြင် အကြင်

၁။ ဂဟဏတ္ထံ ပကတိမုခမေဝ ဝါ။ ။ ဤနည်းသည် အဋ္ဌကထာနည်း မဟုတ်၊ နိကာနည်း တမျိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် မုခ-အရ အဋ္ဌကထာဖွင့်သကဲ့သို့ ဂဟဏတိုင်အောင် မယူပဲ ပကတိ နှုတ်(ပါးစပ်)ကို ယူစေလို၍ “ပကတိမုခမေဝ”ဟု မိန့်သည်။ မှတ်ယူဝန်ခံခြင်း အကျိုးငှါ “အစဉ် ထားအပ်သော နှုတ်ထွက်စကားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်”ဟုလို။ ဤအဓိပ္ပါယ်အရ “ပကတိမုခ” ဟူရာ၌လည်း နှုတ်သာမက၊ နှုတ်ထွက်စကားတိုင်အောင် ယူသင့်သည်။

၅၂၀

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ

[၂-နိဒ္ဒေသ

ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဂုဏ်ရှိကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဒဿန္တော၊ ကြောင့်။ သမ္မာ-
 သမ္မုဒ္ဓေါ တေန ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိအာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ (ဘဂဝါ)အာဟ။
 တတ္ထ၊ ထိုသမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ တေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ တေနာတိ၊
 ကား။ သာမံ၊ ကိုယ်တော်တိုင်။ သစ္စာဘိသမယော၊ သစ္စာ ၄-ပါးကို
 ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၎င်း။ တတ္ထ၊ ထိုသစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၌။
 သဗ္ဗညုတပုတ္တိ၊ သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၎င်း။ [“တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတံ
 ပါပုဏ္ဏတိ” ပါဠိတော်ကို ကောက်ချက်ချသော စကားဖြစ်၍ “သဗ္ဗညု-
 တပုတ္တိ”၌ စကားတရပ် ပြီးပါစေ။] ဗလေသု၊ ဒသဗလညဏ်တို့၌။ ဝသိ-
 ဘာဝပုတ္တိ စ၊ စွမ်းရည်သတ္တိရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း၎င်း။ ဣတိ၊
 သို့။ သဗ္ဗေန၊ အလုံးစုံသော။ တေန သမုဒိတေန၊ ဤ ပေါင်းအပ်သော
 ဂုဏ်တော်ကြောင့်။ (သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၌ စပ်။)

ပန၊ ထိုသို့ပင် ဂုဏ်အပေါင်းကို ဖွင့်ပြထိုက်ပါသော်လည်း။ သဗ္ဗညုတ-
 ညာဏေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဖွင့်ဆိုအပ်သော်။ (ဖွင့်ဆိုလိုက်လျှင်။) သဗ္ဗံ၊
 သော။ ဣဒံ၊ ဤ သာမံ သစ္စာဘိသမယ အစရှိသော ဂုဏ်တော်အပေါင်း
 သည်။ သင်္ဂဟိတံ၊ သိမ်းယူအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ (ကသွာ၊ နည်း။)
 သာမံ၊ ကိုယ်တော်တိုင်။ သစ္စာဘိသမယေန၊ သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍
 သိခြင်းနှင့်၎င်း။ ဗလေသု၊ ဒသဗလညဏ်တို့၌။ ဝသိဘာဝပုတ္တိယာ စ၊
 စွမ်းရည်သတ္တိရှိသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းနှင့်၎င်း။ [ဗလေသု စ-မှ စ-ကို
 ယူသည်။ ဝသိဘာဝပုတ္တိယာ စ-၌ စ ပိုသည်။] ဝိနာ၊ ကင်း၍။ သဗ္ဗညုတ-
 ညာဏဿ၊ ၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ တသွာ၊ ထို့ကြောင့်။
 ဝါ၊ (ထိုသို့ အကျိုးဖြစ်သော သဗ္ဗညုတညဏ်ကို ဆိုအပ်သည် ရှိသော်
 အကြောင်းဖြစ်သော သစ္စာဘိသမ္ပောဒ၊ ဗလေသု ဝသိဘာဝပုတ္တိနှင့် ကင်း၍
 မဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ သဗ္ဗညုတညာဏေနာတိ၊ ဟူ၍။
 ဣတ္ထကမေဝ၊ ဤမျှလောက်သော စကားကိုသာ။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

တတ္ထ၊ ထိုစကားရပ်တွင်။ အနာစရိယကေန အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတေနာတိ
 စစနေန၊ ဟူသော ဝိသေသန စကားဖြင့်။ သဗ္ဗညုတညာဏဿ၊ ၏။
 သာစရိယကတ္ထံ၊ ဆရာရှိသည်၏အဖြစ်ကို၎င်း။ ပရတော၊ သူတပါးအထံမှ။
 ဥပ္ပတ္တိ စ၊ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း။ ပဋိသေဓေတိ၊ တားမြစ်၏။ သာစရိယကံ၊
 ဆရာနှင့် တကွလည်း ဖြစ်သော။ ပရေဟိ၊ သူတပါးတို့သည်။ ဥပ္ပါဒိတဉ္စ၊
 ဖြစ်စေအပ်သည်လည်းဖြစ်သော။ သဗ္ဗညုတညာဏံ၊ ကို။ န ပဋိသေဓေတိ၊
 တားမြစ်သည် မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ နိဝါရေတဗ္ဗံ၊ တားမြစ်ထိုက်သော။
 တာဒိသံ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှိအပ်သော။ တံ၊ ထို သဗ္ဗညုတညဏ်သည်။ န အတ္တိ၊ မရှိ။

အဖွင့်]

၇-သတ္တကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၅၂၉

ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ကသွာ-ထည့်၍ “န (ပေ) ပဋိသေဓေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ နည်း။ ဟိ ယသွာ (ပေ) န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ န (ပေ) ပဋိသေဓေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟုလည်း တနည်းပေးပါ။]

သတ္တကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၇-သတ္တကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၂၀၃။ သဒ္ဓါ နာမ သာဓုလဒ္ဓိကာတိ ဥမ္မုဇ္ဇတိတိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်။ ကုသလေသု၊ ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ ထို၌။ အန္တောဂဓာ၊ အတွင်းဝင်သော။ ဝါ၊ တနည်း။ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေသု၊ ဗောဓိပက္ခိယတရား ထို၌။ အဓိမောက္ခဘူတာ၊ အကြီးအကဲဖြစ်၍ဖြစ်သော။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါသည်။ သာဓု၊ ကောင်း၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥမ္မုဇ္ဇမာနံ၊ ဖော်သော။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဥမ္မုဇ္ဇမာနံ” ဟု ရှိ၏။] ကုသလံ၊ ကို။ ဒဿေတိ၊ ပြ၏။ ဟိရိယာဒိသု၊ ဟိရိ-အစရှိသည်တို့၌။ ဧဝံ၊ ဤအတူတည်း။ ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော၊ သတ္တမိဝိတတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို။ တဒန္တောဂဓတာယ၊ သဒ္ဓါ စသည်တို့၏ ထို ကုသိုလ်တရားတို့၌ အတွင်း ဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဝါ၊ တနည်း။ တဒုပကာရတာယ၊ ထို ကုသိုလ်တရားတို့အား လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၎င်း။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ [ဥပကာရ-အနက်ကို ယူရာ၌ အာဓာရ-အနက် ဖောက်။ ထို့ကြောင့် “ကုသလေသု ဓမ္မေသု သာဓေတဗ္ဗေသု” ဟု အနုဋီကာ၌ လက္ခဏာအနက် ဖွင့်သည်။]

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သတ္တကနိဒ္ဒေသ၌။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဧတ္ထ၊ ဤ သာဟု သဒ္ဓါ ကုသလေသု ဓမ္မေသု” အစရှိသောပါဠိ၌ဟု စွဲ၏။] ဥမ္မုဇ္ဇတိ သာဟု သဒ္ဓါ ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိအာဒိနာ၊ အစရှိသောပါဠိဖြင့်။ သဒ္ဓါဒိနံ၊ သဒ္ဓါအစရှိသည်တို့၏။ ဥမ္မုဇ္ဇနပညာယ၊ ဖော်ကြောင်းပညာဖြင့်။ သဒ္ဓါဒိနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိံ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ (သင်္ဂဟကာရော) ဒဿေတိ၊ ၏။ တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ တဿ သာ သဒ္ဓါ နေဝ တိဋ္ဌတိတိအာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဝါ၊ တနည်း။ သာဟု သဒ္ဓါ ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ၊ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်။ ဥမ္မုဇ္ဇနဿ၊ ဖော်ခြင်းအား။ ဥပကာရကံ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော။ အာနိသံသဒဿနံ၊ အာနိသံကို ပြကြောင်း စကားကို။ ဝတှာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ဥမ္မုဇ္ဇတိတိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်။ သဒ္ဓါသင်္ခါတမေဝ၊ သဒ္ဓါဟု ဆိုအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ [ဝေ-ဖြင့် ဥမ္မုဇ္ဇနပညာ-ကို ကန့်။] ဥမ္မုဇ္ဇနံ၊ ဖော်ခြင်းကို။ (ဘဂဝတာ) ဒဿိတံ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၅၃၀ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ မူလဋီကာ နိဿယ [၂-နိဗ္ဗေသ

စင်္ကဝါရေတိ၊ ကား။ ရဇကနံ၊ ခဝါသည်တို့၏။ ခါရပရိယာဉ္ဇဝနေ၊ ဆပ်ပြာရည်ကိုစစ်ကြောင်း ပဝါ၌။ (အာသိတ္တဥဒကံ-၌ စပ်။) ကေကမ္မ- နိဗ္ဗတ္တာ၊ တခုသောက်ကြောင့် ဖြစ်သော။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ သန္တတိ၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိ အစဉ်သည်။ ကော၊ တခုသော။ စိတ္တဝါရော၊ စိတ်အကြိမ်တည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ စုတိတော၊ ဤဘဝ၊ စုတိမှ။ အနန္တရော၊ အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ ယထာဂဟိတော၊ အကြင် အကြင် ယူအပ် သော ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိဟူသော စိတ်အကြိမ်သည်။ ဒုတိယော၊ ဒုတိယ အကြိမ်သည်။ ဟောတိ၊ ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဒုတိယစိတ္တဝါရေနာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဥပ္ပုဇ္ဈိတော၊ ဖော်၍။ ဌိတာဒယော၊ တည်သောပုဂ္ဂိုလ် အစရှိကုန်သော။ [အာဒိ-ဖြင့် ဝိပဿတိ၊ ပတရတိ၊ ပတိဂါပေတ္တ ဝု-ယောက်တို့ကို ယူ။] စတ္တာရော၊ ဝု-ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ တာယ တာယ ဇာတိယာ၊ ထိုထိုဘဝ၌။ အရဟတ္တံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို။ အသစ္စိကရောန္တော၊ မျက်မှောက် မပြုကုန်သော။ အနေကေ၊ တပါးမက များစွာကုန်သော။ ပုဂ္ဂလော၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏။ ပန၊ အဖို့တပါးကား။ (တာယ ဇာတိယာ အရဟတ္တံ) သစ္စိကရောန္တော၊ မျက်မှောက်ပြုသော ခုနစ်ပါးမြောက် ပုဂ္ဂိုလ် သည်။ (သတ္တမပုဂ္ဂလော ဟောတိ-၌ စပ်။) ကော၊ တပါးတည်းသည်။ (သမာဓနာပိ၊ သော်လည်း။) ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ ရဟန္တာမဖြစ်မီ ရွှေအဖို့၌။ တတိယပုဂ္ဂလောဒိဘာဝံ၊ တတိယပုဂ္ဂိုလ် အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဈိတော၊ ရောက်ပြီး၍။ အန္တေ၊ အဆုံး၌။ သတ္တမပုဂ္ဂလော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သတ္တကနိဗ္ဗေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀-ဒသကနိဗ္ဗေသ အဖွင့်

၂၀၉။ ပဉ္စန္ဒိ ဣဓ နိဋ္ဌာ၊ ပဉ္စန္ဒိ ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာတိ ဣတ္ထံ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ သောတာပန္နာဒယော၊ သောတာပန် အစရှိကုန်သော။ ယေ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ရူပါရူပဘဝေ၊ ရူပ အရူပဘဝ၌။ ဥပပဇ္ဈိတော၊ ဖြစ်၍။ ပရိနိဗ္ဗာယိယန္တိ၊ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုကုန်လတ္တံ့။ တေ၊ ထို ရူပ-အရူပဘဝ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုကြကုန်လတ္တံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို။ (န ဂဟိတာ-၌ စပ်။) ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာပကံ၊ ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာ-အဖို့သို့။ ဘဇမာနာပိ၊ ကပ်ဝင်ပါ ကုန်သော်လည်း။ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနာနံ၊ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အသမုစ္ဆန္တော၊ အကြွင်းစင် မဖြတ်အပ်ကုန်သေးသည်၏ အဖြစ်

အဖွင့်]

၁၀-ဒသကနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၅၃၁

ကြောင့်၎င်း။ ပုထုဇ္ဇနသဘာဝရဏေ၊ ပုထုဇဉ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော။ ဌာနေ၊
ဘုံအရပ်၌။ ဥပပတ္တိယာ စ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ (ဘဂဝတာ) န ဂဟိတာ။
ပန၊ အထူးကား။ အသဘာဝဏဋ္ဌာနပုတ္တိဝသေန၊ ပုထုဇဉ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်း
မရှိသော သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အန္တရာဝရိနိဗ္ဗာယီ-
အာဒယော ဝေ၊ အန္တရာဝရိနိဗ္ဗာယီ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် ၅-မျိုးတို့ကိုသာ။
“ဣဓ ဝိဟာယ နိဌာ”တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊
သို့။ ဝေဒိတဗျာ။ ဣဘိ၊ အပြီးတည်း။

ဒသကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဌိတာ၊ ပြီ။

ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ပကရဏမူလဋီကာ၊ သည်။ သမတ္တာ၊ ပြီးပြီ။